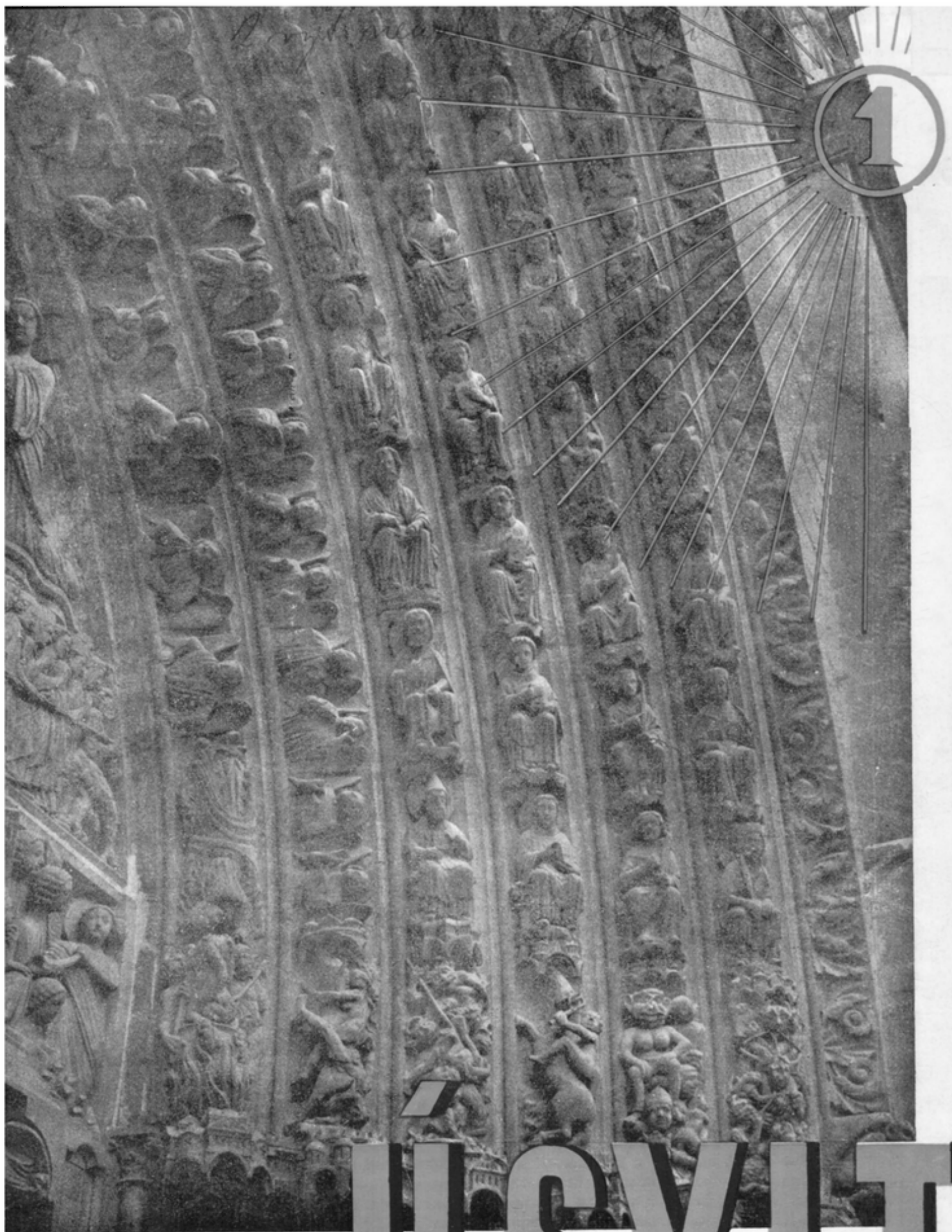

CÍSLO 1. ROČNÍK II. 1947-1948

VÝCHOVNÝ ČASOPIS

PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází měsíčně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 50 Kčs včetně poštovného, jinak 6 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá jedno číslo, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Řídí: Profesor Dominik Pecka a profesor Jaroslav Vrána. Příspěvky rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Slovo na počátku

Začátek školního roku na všech školách je vždy svědkem pěkných předsevzetí. Studenti vcházejí vždy znovu a znovu do vrat svých škol jako okřídlení andělé, ale brzy křídla svěšují, jeden druhému přistřihují, až se z andělů stávají čertíci a z čertíků čerti. Opak by se zdál pravdou, když pomyslíme, že se školám říkává s oblibou dílny lidskosti a když škola mladého člověka opravdu mění, jak se věří, k lepšímu. Není to však tak jednoduché, ani jisté, jestliže nám chování mládeže často vybaví obraz padlých andělů! Otázku však těmito řádkami řešit nemíním. Chci jen říci, že v ruku každého studenta katolického bych rád viděl Úsvit jako znamení uvědomělého mládí, dotčeného křesťanskou výchovou v rodinách i ve škole. Ubylo bohužel a ubývá čím dál tím více takových studentů, kteří vstupují do škol sami bez přání a dokonce přinucení rodičů, takže se zhoršila všeobecně nejen kázeň a píle studující mládeže, nýbrž ubylo i zájmu o jakoukoli ušlechtilou práci, kterou student konat nemusí. Zkušenost, jakou jsme získali v Úsvitu během I. ročníku, byla velmi smutná, pokud šlo o chlapce i dívky posledních dvou tříd škol středních. Byli to studenti zatrpklí šestiletým nehostinným ovzduším školským za poslední války, generace, abych tak řekl, mátožná, bez humoru a radostného vznětu uměleckého. Jsem přesvědčen, že se zbaví i oni kletby nedůvěry a že i z nich se přihlásí mnozí k práci v Úsvitu jako noví učitelé, mladí úředníci a vysokoškoláci, a že se z nich nejeden v budoucnosti stane uměleckým mluvčím svých vrstevníků. Na počátku II. ročníku vás volám všechny k nástupu za krásou, k vytrvalosti a nadšení pro společné ideály. Nebudte

malomyslní a hlaste se veřejně k tomu, co vyznávají vaše srdce!

Z toho důvodu radím, podepisujte svoje příspěvky plným jménem. Pseudonymů užívejte jen z důvodů vážných. Ujišťuji, že uveřejníme jen takové příspěvky, za které se nebudete muset nikdy stydět! Děláte práci dobrou a užitečnou. Povídku uveřejníme (Vilma). Jen nezazlívejte, když z příspěvků na stejný námět vybereme vhodnější, i když Vaše zpracování je též osobité. V dramatisaci námětů pokračujte (O. K.). Polemik se nelekáme, ale co je moc, to je moc. Nefavorisujeme ani esperanto, ani occidental. Zorné pole zaměříme již jinam! Též fejton o D. Peckovi neuveřejníme, ačkoli Vám slouží ke cti (J. K.). „Odešly sny“, ale vrátí se Vám jistě, jen je hledejte! (S. N.) Z Vašich překladů z Puškinových veršů uveřejníme jen „Zhasněte tmu“ a příspěvky vlastní (elka). Každý člověk, i starší jde někdy kupředu, někdy zpátky (ještě S. N.). Z námětu „Bezmocných“ by byla pěkná báseň v próze. Vyhnul byste se tak určitě násilnosti rytmicke i rýmové (J. M.). Líbí se mně Vaše tvrdošíjnost, jste osobitý, ale s výrazem se bijte dále! (J. F.) Imprese o bílých obláčkách je příliš rozvleklá. Více kázně! (A. K.) Pěkný obrázek (V. Ve.). „Tři“ odsouvám, zatím! (Gemma.) Letnice minuly. A pozor na „chmýří“! (J. Ondok.) Báseň „U okna“ v 14. čísle a „Modlitba“ v čísle 15. mají zaměněné autory. Autorem „Modlitby“ je Michal Racek, nikoli R. Dittmanová. Nezapomínejte podepisovat každý příspěvek zvlášť svým jménem! Platí to i o autorovi pojednání o kostelních písničkách, z něhož uveřejníme podstatnou část, až se ohlásí!

J. V.

Vyšlo 1. září 1947. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redigují prof. P. Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. — Odpovědný zástupce listu P. Dr František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, čj. IA-4-2370-0:119.893. — Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská - Typos. — Čet poštovní spořitelny č. 116.326. Dohlédací poštovní úřad Brno II.

Elegantní a trvanlivá pánská obuv
z továrny

Vincenc Pech
Třebíč – telefon 231

Při návštěvě Třebíče
neopomeňte navštívit

Culkovu cukrárnu
Třebíč – telefon 216

A. Motyčková

- MODISTKA

Třebíč – Morava

T. Nahodil a spol.

- TOVÁRNA NA OBUV

Třebíč

STOLAŘSKÝ ZÁVOD

Karel Holoubek
Třebíč - Podklášteří
Telefon 136

**Hospodářské družstvo
a mlýn**

zapsané společenstvo
s obmezeným ručením

Třebíč

Oděvy R E G E N T výborně padnou

Frant. Nahodil
Třebíč, Tovární 31
Telefon 263

**Rolnické mlékařské
družstvo**

Třebíč - Podklášteří

slouží dobře venkovu i městu

JOSEF PROCHÁZKA mechanik PROSTĚJOV - Kostelecká č. 16	Železo - benzin - oleje - stavebniny Vašíčkovo železářství KYJOV
DŮM DOBRÝCH SUKEN AUG. JIŘÍČEK PROSTĚJOV	FRANTIŠEK NĚMEC UZENÁŘ - KYJOV
MÓDNÍ ZÁVODY J. TOUL PROSTĚJOV	KAREL PETŘÍČEK MÓDNÍ ZBOŽÍ KYJOV - MORAVA
V. Hrbáček & Fr. Kysling KOŽIŠNICTVÍ Prostějov, Olomoucká 10. Telefon 849	Obchod smíšeným zbožím ve velkém i malém Augustin Fukala FRÝDEK, Masarykovo nám. 17. Telefon 135
JAN SVOBODA obchod smíšeným zbožím PROSTĚJOV, Dolní ulice čís. 14	Foto-atelier foto-potřeby OLDŘICH OSINA FRÝDEK - ZÁMECKÁ
KAREL DERRICH továrna na dámské a dívčí pláště PROSTĚJOV - Šafaříkova čis. 26	PAVLA ŠIROKÁ a spol. vlněné a hedvábné látky UHERSKÉ HRADIŠTĚ
JAN KUČERA zahradnictví a květinářství UH. HRADIŠTĚ, Prostřední 128. Tel. 191	Železo - autosoučástky ROBERT ADLER Uh. Hradiště - telefon 12
Knihtiskárna LUB. GRAFFE nást. Jan a Jaromír Graffeovi V UHERSKÉM BRODĚ, čís. 215	Zadáno č. obj. 7.
Zadáno č. obj. 1.	Zadáno č. obj. 403.

TEXTILNÍ DŮM

R. KAPEK A SPOL.

Místek, telefon 462, 662,
pobočka Frýdek, tel. 56

SOKOLOVNA Frýdek

nájemce restaurace

Al. Pavlásek

Telefon 25

ARCHITEKT - STAVITEL

Jan KLEMA

Místek, tel. Frýdek 492

Veškerý polštářovaný

nábytek v prvotřídní jakosti dodá Vám

František Hrubý

čalouník

Frýdek - Novákův palác

LEOPOLD FURCH

ŘEZNÍK A UZENÁŘ

Frýdek, telefon 82

Bohumír Kurděják

cukrář • v Místku

Výroba jemného pečiva, bonbonů, medového
perníčku a keksů

Vždy Vás dobře obslouží firma

Karel Ptáček - Frýdek

•

Telefon čís. 188

Doporučujeme restauraci

LIDOVÝ DŮM

náj. Jos. Varmuža - Místek

Čejkova č 514 - Telefon č. 563

Domácí kuchyně, předplatné obědů a večeří

STOLAŘSTVÍ - POHŘEBNÍ ÚSTAV

KAREL REK

MÍSTEK

Churchillova 133 - tel. 641

DŮM SUKEN

BEDŘICH BUČEK

MÍSTEK - Nám. 28. října

Podloubí číslo 8 - telefon 467

BĚŽNÝ ÚČET U NÁRODNÍ ZÁLOŽNY V MÍSTKU

Naše speciality: Pánské a dámské látky, hedvábí, krejčovské přípravy, pánské klobouky a čepice, módní a pletené zboží, výbavy pro nevěsty.

LUDVÍK BAŠISTA

velkoobchod potravinami

MÍSTEK, telefon 463

Továrna staveb. kování strojírna

Josef STOLAŘ

MÍSTEK Morava tel. 466

Založeno 1856

„COLLO“

továrna likérů a konserv

Heřman Löw

národní správa

MÍSTEK - KOLOREDOV - MORAVA

Telefon 405

B E R A N

textil

FRÝDEK - tel. č. 61

PAVEL OTÁHAL

strojní cukrářství

v MÍSTKU

Doporučuje svoje kvalitní cukrovinky

Zadáno č. obj. 512

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Ročník II. 1947-48

OBSAH:

Z duchovního života

<i>Dr S. M. Brait:</i> Moc a dobrota	40
Matka a dítě	77
Křesťanský optimista a pesimista	101
Co ti dá víra?	125
Rozjímání?	133
Křesťan žije ze sebranosti	152
<i>Dr Reginald Dacík:</i> Podstata apoštolátu laiků	30
Tři druhy apoštolátu	54
Prameny apoštolské práce	77
Duševní stav dnešního člověka a jak na něj působit	102
Různá prostředí a jak v nich působit	126
Některé prostředky a pomůcky apoštolátu a jak jich používat	150
Příklady apoštolátu	183
<i>Horáková Marie:</i> Askese a mystika	18
<i>Klement Jan:</i> Hvězda na východě	101
<i>KDS:</i> Náš úkol	19
<i>Kuchař Jaroslav:</i> Mysterium lásky	157
<i>M. S.:</i> Ne má, ale Tvá vůle se staň	158
<i>Dr Štěpán Trochta:</i> Práce	149
O přátelství	17

Próza

<i>ale:</i> Kde je třídní kniha?	47
Zrcadlo své doby	94
Nevinní	118
Tak něco vtipného	130
Písemky	159
Pomlázka aneb mrskut	172
Dojíždíme vlakem	206
Sen středoškolačka	210
<i>alter:</i> Komedie plná omylů	173
<i>Dubenský J. S.:</i> Velikost a bída jedné chmelnice	207
<i>Dulos F. M.:</i> Pod měsícem	54
Poutník	135
<i>Džej:</i> „A tak ...“	135
<i>elka:</i> Fiat voluntas Tua	17
De Philemone et Baucide	60
<i>Epžen K.:</i> Vzpomínám si	174
<i>Gemma:</i> Tři	59
<i>Jabar Pavel:</i> Jdou cesty všemi směry	10
Hodina s půlnoci	57
<i>Jadrná Bl.:</i> Na shledání!	80
<i>Jedlička Miloslav:</i> Hvězdy hranic	58
Svojanove!	60
Maturita	155
Dalečine, Dalečine!	212
<i>Karen Jiří:</i> Odjezd	162
<i>Korb František:</i> Modlitba	161
<i>Kopal Libor:</i> Žalář nejtemnější	187
Dvě črtý	60

<i>Maier Vítězslav:</i> Savonarola	156
<i>Miroslava-Terezie:</i> Podzim	60
<i>Molybdén:</i> Reminiscence z Bruntálu	70
<i>M. S.:</i> Pražská elinka a svět kolem ní	210
<i>Naňka Jar.:</i> Vykoupení	83
<i>Němec Jiří:</i> Jednota věčná	160
<i>Novotná J.:</i> Večer	79
<i>Pecka Dominik:</i> Jarní sonáta 20. 45. 65. 89. 111. 138. 168. 196	168, 196
<i>Petr J.:</i> Modré pobřeží	16
<i>Racek Michal:</i> Bože, ty musíš!	107
<i>Rokos Luděk:</i> Krajina zrcadlo	187
<i>Skála Antonín:</i> Hlas domova	159
<i>Šašková Klára:</i> Ruce	160
<i>Šlezingerová R.:</i> Modlitba rolníková	133
<i>Velen Jaroslav:</i> Na starého profesora nikdo nevyzraje	174
<i>Veselková Věra:</i> S. O. S. (Save Our Souls)	16
<i>Viskotová Věra:</i> Vteřinovky	118, 132
A přece v něm byla láska	161
Vteřina po půlnoci	187
Exercicie	191
<i>Vilma:</i> Sbohem, šátečku!	11
Poslední rozhovor	131
<i>Zabranský František:</i> V pokušení	84
<i>Zahradníček Josef:</i> Den Boží!	162
Poslední noc tuláková	12

Básně

<i>Aspis:</i> Balada	173
Balada	194
<i>Božena L.:</i> Bylo mi sedmnáct let	112
<i>Dittmanová R.:</i> Materia	15
<i>Domínova Anna:</i> Zimní nálada	176
<i>Dubenský J. S.:</i> Sám	137
Tušení	167
<i>Dulos:</i> O berlách	87
<i>elka:</i> Vzpomínka	14
<i>Finda Jaromír:</i> Piano osudu	166
Snílek Loti	194
<i>Fišer:</i> Dům za městem	136
<i>Hesse Hermann:</i> Osud	87
<i>Hulínský F.:</i> Na cestu	38
<i>Jabar Pavel:</i> Ženin pláč	113
<i>Miloslav Jedlička:</i> Bez úsměvu	38
Opavsko	137
<i>Jiřina M.:</i> Sen sirotka	39
<i>Kardan:</i> Památce Bedřicha Bridela	39
Mezera darwinismu	47
Zima?	88
<i>Karen Jiří:</i> Tvář člověka	15
Píseň o návratu	64
<i>K. D.:</i> Nejmenším	112
<i>Jan Klenský:</i> Romance o dívce a větru	113
Tetrastichon	167
<i>Kopal Vladimír:</i> Jedna v próze	88

<i>Korb František</i> : Večer venku	39
Známy kraj	39
Rakovník	87
<i>Kopal Libor</i> : Barva smrti	38
Slzy	64
Dědictví krve	165
Nevidíš?	192
<i>Kříž Josef</i> : Čekám	193
<i>Lopell Jerzy</i> : Ze „Zpěvu o smrti“	113
<i>Machoná Zdenka</i> : Podzimní nálada	64
<i>Mario</i> : Řeka a osud	135
Báseň	192
<i>Maruš Stanislav</i> : Noc	15
<i>Muraton P.</i> : Balada školní	143
<i>Nováková Slavomíra</i> : Oblaka	63
Srdce na ulici	64
<i>Novotná Jarmila</i> : Romance	193
<i>Pešičková M.</i> : Řeka	88
<i>Pospíšilová Anna</i> : Básníková milá	88
Stipendia	88
Bezejmenná	167
<i>Podhorská Dorota</i> : Intuice	136
<i>Puškin A. S.</i> : Zhasněte tmu...	15
<i>Racek Michal</i> : Domovu	39
Pravdivý příběh	63
Vyznání	167
<i>Rokos Luděk</i> : Buď připraven!	167
<i>Rušar František</i> : Vzpomínáš	193
<i>Rutar Zdeněk</i> : Reminisci	137
<i>Sedláček Vladislav</i> : Vzpomínka	137
Neděle	165
Už nikdy	165
Májové nedělní odpoledne	192
<i>Skála Antonín</i> : Torso	136
<i>Spobodová N.</i> : Stesk	87
<i>Tichý Pavel</i> : Žízeň	193
<i>Turek Rudolf</i> : Vítr novinář	64
<i>Verhaeren Emilie</i> : Chudáci	165
<i>Veselková Věra</i> : Něha	166
<i>Viskotová Věra</i> : Dalečín	39
Rozloučení	87
Lékaři	166
<i>Vondra Vlad.</i> : Stín	64
Stesk	194
<i>Vilma</i> : Mládi	88
<i>Wolfová Jiřina</i> : Teď	164
Měsíční noc	194
<i>Xaver F. M.</i> : V zahradách Tvých jsem snil	14
<i>Zahradníček Josef</i> : Slíbená věrnost	63
Píseň	88
Ranní píseň	112
Prosté vyznání	136
Řeknou ti —	165
Rada milujícím	193
Zvedněte pěsti!	14
Národní písně latinsky	195

Úvahy a pojednání

<i>D. K.</i> : Kroměříž vás zve	108
<i>J. K.</i> : Úvaha skoro reakcionářská o myšlen- ce M. Jana Husi však bezpečně opřená	105
Student detektivem	143

<i>Jarka</i> : Úsměv	133
<i>Karen Jiří</i> : Básník a jeho poměr k životu	8
<i>Klement Jan</i> : Český student v Polsku	34
<i>Korb František</i> : Řeč	186
Dospívající mládež	144
Pohledy zpět	190
<i>Kriša</i> : Moře, naše moře...	211
<i>Krs Pavel</i> : Božnost	157
<i>Kuchař Jaroslav</i> : Abiturient o střední škole	6
<i>Matochová Vlasta</i> : 4800 studentů u Notre- Dame de Chartres	35
<i>Miroslava-Terezie</i> : Dnešní Francie	81
Člověk před námi	181
Mezi francouzskými stu- dentkami	188
<i>m. s.</i> : 17. XI. Šla krajem jeseň truchlivá	53
<i>Pecka Dominik</i> : Ze zápisníku starého pro- fesora	13. 36. 61. 85. 109. 134. 163. 190
<i>Petr J.</i> : Básník bolesti	154
<i>Racek Michal</i> : S ptačí perspektivy	40
Jen slova	41
V elipse	41
O té pasivitě	41
Helena, Adéla, Marie	41
O davové psychosé	80
O logice	83
<i>Slapín-Trnka</i> : Otázka — pro změnu — vyučujícím	105
<i>Václav</i> : Ať žije škola	106. 129
<i>Vidman Ladislav</i> : Země zázraků a světců	33
<i>Viskotová Věra</i> : Světec a umělec	42
<i>Vrána Jaroslav</i> : Student a literatura	9
<i>Zahradníček Josef</i> : Nad románovými postavami	8
<i>zdesk</i> : Nezbadatelné v člověku...	41
<i>zdesu</i> : Porozumění	131
P. Dr. Silvestr M. Braitto O. P.	29
Znáte Pier Giorgia?	153

Nové knihy

<i>André Francois-Poncet</i> : Berlín 1931—1938	215
<i>Baar J. Š.</i> : Skřivánek	74
<i>Balmes Jakub</i> : Katechismus základních pravd	27
Kriterio aneb Umění jak dospěti pravdy	122
<i>Dr F. Beneš</i> : O školské reformě	99
Problém alkoholové výroby a abstinence	214
<i>Beneš Vojta</i> : Nový řád? Nový člověk!	123
<i>Dr S. M. Braitto</i> : Základy	50
<i>Čaadajev P. J.</i> : Filosofické listy	147
<i>Čep Jan</i> : Hranice stínu	99
Letnice	99
Děravý plášť	123
<i>Černocký Karel Dr</i> : Práce úděl člověka	50
<i>Dr R. Dacík</i> : Mravouka	75
Prameny duchovního života	122
<i>Damborská Marie</i> : Staří lidé	214
<i>Darson Christopher</i> : Pokrok a náboženství	123
<i>Den Petr</i> : Řeči ke gymnasistům	26
<i>Descartes René</i> : Rozprava o methodě	123

<i>Dokulil Jan</i> : Tváří v tvář	74	<i>Šustr Vladimír</i> : Timbo	214
<i>Doskočil Karel</i> : Milosrdenství	100	<i>Tomáško Čeněk Dr</i> : Jsme v rukou Božích	213
<i>Dvořák Max</i> : Italské umění od renesance k baroku	51	<i>Třebízský V. B.</i> : Pomněnky	100
<i>Gerelyonová Jolana</i> : Dospívajícím dívkám	76	<i>Vášek Bedřich Dr</i> : Rukojet křesťanské sociologie	147
<i>Grou Jan M., S. J.</i> : Znaký pravé zbožnosti	112	<i>Vilhum F. X.</i> : Hrdinové vědy a víry	76
<i>Habřina Rajmund</i> : Vězeň za dráty	214	<i>Undsetlová Sigrid</i> : Jenny	51
<i>Hevenesí Gabriel</i> : Jiskry sv. Ignáce	50	— Britannie osamocená	75
<i>Holinka Rudolf</i> : Svatý Vojtěch	74	Český kancionál svatováclavský	26
<i>Hořká Ludmila</i> : Doma	51	Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista	216
<i>Hroch Karel</i> : Dvacet balónků	148	Chrám sv. Víta v obrazech Jiřího Jeníčka	27
To byl Toník z Horácka	215	— Kalendář katolického studentstva 47—48	76
<i>Hromádka J. L.</i> : Don Quijote české filosofie Emanuel Rádl	146	— Kniha Daniel	147
<i>Chesterton Gilbert Keith</i> : Sv. Tomáš Akvinský	75	— Kniha Ježíše Siracha	147
Orthodoxie	123	Otevření Palackého university	74
Tajemství otce Browna	146	Pět studií o Petru Bezručovi	73
<i>Chudoba Bohdan a Vilém Bítar</i> : Jan Sedlák	26	— Římský misál (Marian Schaller)	215
<i>Chudoba František</i> : Pod listnatým stromem	100	Slovanská kronika Helmolda, kněze buzovského	147
<i>Janouch Jaroslav</i> : Zajatci džungle	122	Úvod do studia přírodní vědy	123
<i>Kalista Zdeněk</i> : Cesty ve znamení kříže Bohuslav Balbín	97		
<i>Tomáš Kempenský</i> : Čtvero knih o následování Krista	50	Drobnosti	
<i>Klíma Lad.</i> : Vteřina a věčnost	98	Citujeme	49, 50, 73, 97, 146
<i>Krejza Miloš</i> : Sv. Terezie z Lisieux	147	Debatujeme	26, 49, 95, 121, 144, 213
<i>Křelina František</i> : Jalovčí stráně	123	Dovídáme se	28, 51, 72, 98, 122, 146, 215
<i>Kubalík Josef Dr</i> : Papežská neomylnost... České křesťanství	27	Jak se mluví	23, 46, 93, 142
<i>Kubeš Konrád M., S. J.</i> : Ve šlépějích Neposkvrněné	97	Studujeme	25, 71, 120, 213
<i>Lesar František</i> : Všude s námi	51	Ze světa světel a stínů	24, 40
<i>Maritain Jacques</i> : Křesťanský humanismus Traja reformátori	100	Zprávy	70, obálka č. 5, obálka č. 7—8
<i>Matoušek Kajetán Dr</i> : Řešení školské otázky podle práva přirozeného	98		
<i>Mendigal Louis</i> : Ako založit studentskou skupinu	216	Fotografie	
<i>Merell Jan Dr</i> : Úvod do četby Nového Zákona	123	<i>Blaha</i> : Millstätter. Alpy	136
<i>Mickiewicz Adam</i> : Básně z východu	213	<i>Blažek Vl.</i> : Brněnský dóm	19
<i>Miklík Konstantin Dr</i> : Pracovní smlouva	98	<i>Janůčková Marie</i> : Mumlava	125
<i>Mrštíkové A. a V</i> : Rok na vsi	148	<i>Kopal Libor</i> : Bílé kouzlo chudoby	163
<i>Neubauer Ferdinand</i> : Cestička do nebe	75	<i>Naprátíl Miroslav</i> : Pro kulatinu	6
<i>Obr Josef</i> : Osoby a místa v evangeliu	216	<i>Němcová Vlasta</i> : V potu tváře...	192
<i>Ovečka Jaroslav</i> : Svaté přijímání	27	<i>Reček Ant.</i> : Krajina	83
<i>Papini Giovanni</i> : Svatý Augustin	215	<i>Severin Ivo</i> : Na rybníce v Poličce	63
<i>Páleníček Ludvík</i> : Z pohádky do pohádky	27	<i>Somol Bedřich</i> : Bříza	14
<i>Pius XI.</i> : Quadragesimo anno	99	<i>Vach F.</i> : Ulice	166
Encyklika o křesťanské výchově mládeže	215	--- 5, 19, 25, 29, 33, 38, 48, 71, 109, 115, 181, 182, 189, 211, 212	
<i>Poul Josef</i> : O křesťanské rodině	51, 76	Kresby	
<i>Ratkoš Peter</i> : Sv. Cyril a Metod	76	<i>Dulos F. M.</i> : Pod měsícem	53
<i>Sp. Frant. Saleský</i> : Úvod do zbožného života	76	O berlách	87
<i>Schaller Marian</i> : O. S. B.: Svatý Benedikt	98	<i>Ochrymčuk Leonid</i> : Krajina	59
<i>Skácel Miloslav Dr</i> : Filosofie práva	26	Cesta do školy	143
<i>Skácelík František</i> : Hřebeček	75	Z mrzutostí studenta	
<i>Sobota Emil</i> : Glossy 1939—1945	123	Žáčka	176
<i>Stork Alois</i> : Z duchovního života	148	<i>Záborský L.</i> : Kresba	15
<i>Spobodová Nina</i> : Duše fresek	100	<i>zet</i> : Z mrzutostí studenta	145
Světelný mrak	213	Kaple v lese	149
	215	Ve třídě	119

Úsvit - má něco společného s jiným slovem, jež zní: Úsměv. Obojí je začátkem, náznakem něčeho, co má následovat a co je jasné, světlé, radostné.

Není-liž to program i Vašeho časopisu, milá mládeži studentská? Není-liž to životní program mládeže vůbec?

Obojí lze sloučit v krásnou syntesu: Úsvitem k úsměvu.

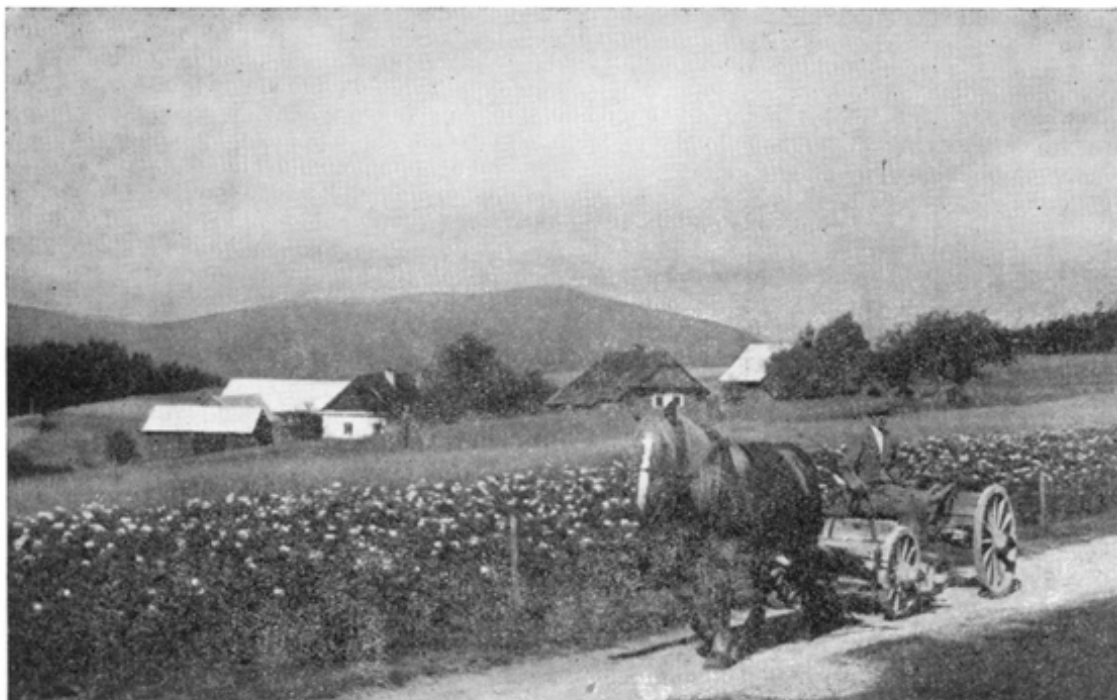
Nechť Vás všechny Vy mladé duše jinošské i dívčí, vychovává Úsvit tím, že Vás bude uvádět k světlu a k životu ve světle zářné pravdy přirozené i nadpřirozené, zkrášlující všecko.

Nechť Vás prozářené a oživené tím světlem vychovává k úsměvu, k radosti, k bohaté životní radosti, abyste se stali nadějí naší, nadějí vlasti i Církve, a tím i úsvitem lepší budoucnosti našeho národa.

Vykouzlíte tak úsměv, úsměv radostné důvěry i kol rtů těch kdož se vážně zamyslili nad nynější českou mládeží, mužskou i ženskou.

Upřímně a zcela srdce Vám i Vaším vychovatelům žehná

† JOSEF
arcibiskup

Miroslav Navrátil:
„Pro kulatinu
3. cena soutěže
1. ročníku.

Jaroslav Kuchař:

Abiturient o střední škole

Střední škola je v současné době předmětem nejživější soutěže návrhů na její reformu a pokládám proto za správné, zúčastní-li se této reformní práce a úsilí i studující mládež, neboť se domnívám, že není možno jednat bez ní o věcech, které se jí dotýkají ve vlastním vnitřním životě a které budou mít vždy vliv na výstavbu našeho státu. Jako jeden z mnoha letošních středoškolských abiturientů rád bych se vyslovil jednak o nynější střední škole a jednak i o některých námětech a požadavcích studentstva, které samo nejlépe snad může říci, co dnešní střední škole chybí.

Poslání střední školy nebylo od jejího vzniku vždy stejné a měnilo se současně s příchody nových -ismů. Celkem se dá říci, že prodělalo tři fáze. Původní úkol střední školy byl nejen vychovávat mladého člověka po stránce rozumové, nýbrž také — a to zcela rovnoměrně — po stránce mravní. Později se poněkud slevilo a skutečnost ukázala, že se střední škola ve své působnosti omezila, neboť jen vyučovala. A byla-li někdy tu a tam též zmínka o výchově, pak to bylo vždy jen a jen obsahem přípisů a osnov nadřízených školních úřadů a předmětem diskusí a polemik jak vyučujících profesorů, tak i lidí stojících mimo školu, jenom ne praktickou methodou. Ale ještě ani toto nestačilo mnohým povoláním — nebo také i nepovolaným osobám, které se cítily předurčeny k tomu, aby reformovaly střední školu. Tak se stalo, že

se začaly ozývat a stále se ještě ozývají hlasy tvrdící, že střední škola má připravovat na školu vysokou. Tedy nejprve vychovávat, pak jen vzdělávat a nyní dokonce již jen připravovat.

Zapomnělo se, že člověk není jen intelekt, a že také vůle a cit je podstatnou složkou jeho přirozenosti. Dnešní střední škola je vlastně promítnutí dávného racionalismu do reálné skutečnosti dnešního dne. Rozum se stal opět centrem veškeré lidské pozornosti, jak se nám to aspoň jeví v předmětech předepsaných pro střední školu, v kterých postrádáme vůbec nebo aspoň v dostatečném počtu vyučovacích hodin ty, které působí také a především na stránku volní a citovou. Tak na příklad: problém mravní a náboženské výchovy je naprosto opomíjen, umělecká a hudební výchova je od sexty nepovinná, a proto většině žáků těžko navštěvovatelná, společenská výchova — toť předmět naprosto neznámý. Poslání střední školy se značně snížilo již jednak tím, že jsou tyto jmenované a jim podobné předměty v současné době stále ještě opomíjeny a jednak i tím, že se metody vyučujících profesorů značně změnily, a tak způsobily vlastně jakousi transmutaci střední školy, která je v nynější době poněkud jen místem nejrychlejší produkce lidí vzdělaných, kteří však mnohdy ani nevědí, co je charakter a jaký je rozdíl mezi domýšlivostí a sebevědomím, které nesprávně zaměňují. Tak se nám denně přihází, že se setkáváme s lidmi

učenými a vzdělanými. jejichž chování není však úměrné jejich vzdělanosti.

Že naše mluva je snad nejjednodušším prostředkem vzájemného poznávání, měl jistě na mysli univ. prof. dr. Josef Macek, když ve své knize *Cesty sebevzdělání* napsal: »Naši středoškolaři před několika lety zpozorovali (nepochybně s údivem), že jejich hantýrka se stala předmětem literatury a průmyslu filmového. Od té doby zřejmě si připadají mnohem významnějšími členy lidské společnosti.« A na jiném místě pak dodává: »Správné ovládání mateřského jazyka je předním projevem vlastnictví. Prznění jazyka z nedbalosti nebo dokonce z vtipu je projevem povahového kazu.« Dominik Pecka radí studentům: »Studujte napřed věci potřebné, potom věci užitečné a nakonec teprve věci zbytečné. Jinak pořád budeme mít vzdělance, jichž vášní je na příklad geologie; ale čteme-li jejich dopisy, litujeme, že jejich vášní není pravopis.« Uvážíme-li dobře tyto dva citáty, jasně z nich poznáváme, kde je také chyba a slabina dnešní střední školy. Kdyby zasahovala i vůle a cit mládeže takovou měrou jako je tomu u rozumu, dosáhla by jistě většího úspěchu. Dr. Norbert F. Čapek tvrdí, že hybnou pákou lidských činů není jen vůle, ani intelligence, ale i citovost. Myslím, že by bylo zde skoro lépe užít výrazu »cit«, neboť dobře poznáváme rozdíl mezi těmito dvěma slovy, z nichž slova citovost se používá většinou tam, kde je třeba vyjádřit lidskou slabost, zatím co city nám kreslí jemné a melodické chvění duše. Názor Čapkův, zdůrazňující cit, není jediný. Mohu uvést na příklad výňatek z *Přirozené ethiky* od dr. Metoda Habáně, který smýšlí podobným způsobem jako Čapek, když píše: »Najde-li rozum úvahou v předmětu něco skutečného, co odpovídá ideálnímu dobru, vzniká ve vůli touha a přitažlivost, neboť k ideálnímu dobru má duše nutný poměr.« Z toho jasně vyplývá, že cit hraje vždy fundamentální roli v životě člověka, i když rozum má — nebo aspoň má mít — poslední slovo. To také Habáně hned zdůrazňuje, když v zmíněném kontextu pokračuje: »Čím je lepší úvaha, tím je větší nezávislost na pohnutkách, a tím je dokonalejší svobodný úkon.« Podobně hodnotí a cení význam citu i Pecka. Říká: »Celého člověka třeba vychovávat, nejen část. Nejen tělo, ale i duši. Nejen paměť a rozum, ale i vůle a cit. Výchova musí být zaměřena k celosti a uměřena všem složkám lidské bytosti. Jen z celosti a úplnosti se rodí harmonie.« A právě proto je třeba, aby předmětům, které by žákovu vůli a cit zasahovaly, byl určen větší počet vyučovacích hodin, respektive aby byly tyto předměty — nejsou-li dosud — na střední škole zavedeny.

A jak jinak by vypadalo vyučování, kdyby vyučující profesor žáka k učení jak stálým mentorováním a neustálým akcentováním důležitosti svého předmětu nenudil, nýbrž by se snažil u žáka vzbudit o svůj obor zájem. Je však nutno dodat, že zájem je podmíněn citem

a že situace vyučujícího profesora je v takovém případě rovna postavení umělce, který má rozezvučet všechny struny v posluchačově duši pro své dílo. Tu by teprve žák přišel k poznání, že je třeba se učit tomu či onomu předmětu spontánně, což nikdy chladné, logické, byť i pádné výklady profesorovy nedokáží.

Z toho vyplývá, že má-li být poslání střední školy splněno měrou nejvyšší, musí vedle intelektuálního vzdělání poskytovat mládeži také výchovu, a to výchovu mravní i technickou. Je nepopíratelné, že dnešní střední škola je jakýmsi shromaždištěm mnoha vědomostí, zatím co technika použití těchto získaných poznatků prakticky v životě se opomíjí. Přísloví *Non multa sed multum* by snad nejlépe vystihovalo, jakým směrem se má reforma střední školy ubírat. Připouštím, že profesori stále zdůrazňují studentstvu, že se učí nikoliv pro známky, nýbrž pro život; ale jakého výsledku mohou tímto dobře míněným upozorňováním dosáhnout, když student jasně — a řeknu to upřímněji — zklamaně pozoruje, že život je pro něho pojem příliš cizí než aby jej zcela pochopil. Vždyť on sice také zná život, ale tento jeho život je naprosto jiný a zcela nepodobný tomu, na který jej chtějí profesori připravit. A jaká je vůbec tato příprava?

Student na střední škole se od samého přijetí na ni učí stále poznávat, nikoliv však jednat. A když tuto školu po osmi letech opouští, opět poznává — ale toto poznávání je již bolestivé, neboť absolvent vidí, že sice škola o životě mnoho mluvila, ale málo své žáky pro něj připravila. Z toho plyne: výchova na střední škole i přes všechny dřívější reformní zásahy stále ještě jednostranná: zdůrazňuje poznávání na úkor činnosti. Zapomíná se, že poznání nezaručuje ještě jeho správné použití jak po stránce etické, tak i po stránce ekonomické. Dále se málo hledí na to, že umění dobře aplikovat získané poznatky předpokládá opět další vlastnost, která je rovněž střední škole dnes velice málo známá, a tou je schopnost hodnocení. Zavedení předmětů jako je náboženství, umělecká, hudební a společenská výchova, ve všech vyšších třídách pokládám za požadavek naprosto odůvodněný, neboť je si třeba uvědomit, že argumenty nelze sečítat, nýbrž že ty se musí vážit.

Má-li střední škola dále plnit své poslání v našem svobodném státě s naprostým úspěchem a má-li se ubírat správnou cestou, musí stavět na faktu, že její poslání je dáno *dvěma* postuláty: *učit a vychovávat*, nebo ještě lépe: *vychovávat a učit*. Jakékoliv pokusy o zredukování těchto požadavků na jeden úkol, je třeba považovat za úmyslné snižování poslání střední školy, které by se v budoucnu jistě vymstilo a jež by bylo těžkou vinou, spáchanou na velkých řadách studující mládeže, ba na samém českém národě. Je povinností nás *všech* získat střední škole takovou úroveň, jakou si po právu zasluhuje.

Básník a jeho poměr k životu

Básník je proměňovatel tajemných zvěstí, tvůrce nové skutečnosti, vnitřní, odhmotněné, nezvážitelné. Drtí nebo povznáší, hněvá se, nebo raduje. Je světlem čistých svíců, nebo čadivých kahanů. Jeho poesie jest chlebem, který se podává za hlaholu zvonů, nebo jedem, který stéká zvolna po kapkách. Dolamuje třtinu nalomenou, nebo ji napřimuje. Hledá pravdu, nebo si zastře dlaní oči. Je upřímný v bolesti i v radosti, nebo si nasadí masku. Pluje sám proti proudu, je raději tupen, posmíván, nepochopen, nebo se nechá unášeti proudy. Touží odhaliti cíp tajemství, upírá zrak svůj k nebesům, nebo se plíží po stopách pudů, červů a hmyzu, oslavuje dobré zlato nebo blýskavý plech, vášně nebo odříkání, jeho poesie chce reformovat sociální řády, nebo je nevšimavý k člověku a zpívá jen o listu javorovém, nebo se opájí hlasem svého slova.

Z této zbrojnice básníkovy vyrůstá jeho odění, z prazdroje vnitřní harmonie či rozkladu prýští prameny nové skutečnosti, z hlíny či betonu, z kamene přístnosti či ebenu tmy jest zbudován stánek Poesie. Kolik básníků, tolik světů. Tvůrce jest suverén, vdechuje život dle obrazu srdce svého, odvrhuje, či povolává. Kdo nevytvořil vlastního světa, jediného, nenapodobitelného, není básníkem, je plagiátorem.

Ptejme se: Má básnictví opravdu vliv na život lidský? Není poesie plod marně zrající, pramen marně tekoucí? Hle, vždyť bez básníků svět může existovat, bez inženýra, rolníka, obchodníka, bez pouhého metaře běh života by ustrnul. Práce těchto lidí jest hmotná, zvažitelná, jejich myšlenky žijí v kameni, kovu, prolínají se hukotem strojů plod jejich práce lze ochutnat, změřit penězi, vahou, mírou. Není-liž

básník pouhý parazit, trpěný z milosti, není-liž to ohnivě víno, pnoucí se po verandách vil, které však neplodí, jen k okrase a stínění slouží?

Však, ptejme se nyní i my: Kdož by znal Hektora, nebýt Homéra? Kdo by znal Dona Quijota, nebýt Cervantesa, ptejme se, jak si lze představit člověka jako bytost nad zvíře vyvýšenou, které nestačí jen pouhé pití, jídlo a spaní? Ille, veliké činy byly vykonány, mnozí hrdinové umírali, bylo tisíce pošetilých lidí, však bez tvůrce by jich nebylo, bez básníka by byla minulost neproniknutelná, přítomnost bezbarvá, budoucnost děsivá. Kdo by rozněcoval k boji, kdo by si všimal skrytých krás, kdo by na smetišti perly nalézal a na poušti pramen vody živé? Rolník s hlínou splyne, dům jeho v ssutiny se obrátí a pole vezme jiný, obchody se zvrátí, na místo jednoho nastupují nové proudy, les starý vykácen, nový raší, starý král zemřel, ať žije král! Však básník zde stojí jak strážce věčných stád. Za smrt, za hrob prolul jeho hlas, dech jeho v dechů přístích se vznáší. krok jeho v krocích generací duní, pokud pak jest jeho slovo živé, pokud dovedlo zachytiti tep opravdové lidské krve, dech zvířat i oddech hlíny, pokud dovedlo zachytiti vůni věčné lásky, zloby či víry. Jeho zpěv jest jako ladička, kterému po věky budou resonovat nesčíslná množství duší, o kterých tvůrce neměl ani tušení.

Básník se stal kladivem zvonů, svědomím věčného lidství, pramenem pro nesčíslná ústa žíznivých a jen na něm závisí, vede-li stádo jako pastýř dobrý na žírné pastvy, nebo jestli jej vrhne jako plevu doprostřed větrů a nechá ho padat v kolmém potáčení ...!

Josef Zahradníček:

Nad románovými postavami

První kniha, kterou dostanete do rukou, abyste o ní napsali recenzi, je pro vás památnější než kniha druhá, třetí, pátá, desátá: později si vždycky vzpomenete na toto první setkání, které vám ledacos prozradilo z životních osudů a setkání jiné bytosti, odhalilo vám jiné vidění událostí, jež jste možná také prožívali — jinak a jinde; kniha, která pro mne zůstane tímto způsobem památnou, je román debutující Zdeňky Bezděkové „Bezbranný vítěz“, román, kterým autorka chtěla oslavit milující ženu, jež ztrácí svého snoubence nejprve dočasně (je uvězněn gestapem) a potom navždycky (ožení se s jinou); chci se zmínit o nedostatku — kromě mnoha jiných, jež tato kniha má — po mém soudu základním a chci říci několik slov obecněji zaměřených o zrození postav v uměleckém díle.

Román Zdeňky Bezděkové je příliš popisný: autorka popisuje čistě vnější a tak osobní zážitky, že jim chybí to nejzákladnější, co požadujeme od románu: vztah k životu druhého člověka. Autorka zůstává ve své popisnosti při vnějších faktech, registruje prostě svá

setkání s lidmi, věcmi a událostmi. Chci upozornit na podstatný rozdíl mezi životem skutečným a románovým, fiktivním; rozdíl, na který nutno vždy znovu a znovu upozorňovat: život románových hrdinů není přesnou kopií konkrétních a skutečných událostí, i když — rozumí se samo sebou — skoro vždy předpokládá jisté skutečné zážitky a jisté skutečné postavy, které umělec přetvoří v postavy nové. Umělec přetváří skutečnost — to je první písmeno románové abecedy. Nebylo ani v období realismu theoretika, který by se odvážil předepsat jako umělecký princip fotograficky věrné zachycení skutečnosti, podrobné a přesné napodobení reality. Kdybychom opravdu dovedli všechno dokonale kopírovati, vytvořili bychom dílo, jež by nemělo žádného smyslu: byly by stvořeny duplikáty věcí i lidí — ale k čemu to, chyběly-li by vyšší aspirace vytvořených postav? Ale — poněvadž člověk nedovede stvořit dílo stejně dokonalé, jak vidíme v přírodě — nelze se domnívat, že by byl cílem umělcovy činnosti reflex, odlesk přírodní skutečnosti,

nýbrž smysl tvůrčí práce je jiný: vytvořit život jiný, než je ten náš, pro člověka bez pozorného zahledění zdánlivě bez jakýchkoliv souvislostí, vytvořit život vyšší; ovšem nezapomínejme, že každé umělecké dílo obsahuje dva prvky prolínající se nekonečně bohatě: jeden, jenž reprodukuje přírodu a je vázán k věcem tohoto světa, k viditelné skutečnosti, a druhý, jenž přesahuje tuto skutečnost a mění realitu, upravuje ji, idealisuje.

Že umělec je ve své tvorbě vázán na skutečnost, na lidi tohoto světa, na ty, s nimiž se stýká a kteří ho obklopují — to snad není třeba zdůrazňovat; ve vzduchoprázdnu nežije a ze vzduchoprázdna netvoří. Pohledme jen na postavy z Molièrova „Misanropa“, jež jsou tak pravděpodobné a skutečné, že se ihned vyskytly tenkrát výklady, koho tím myslil (vybírám Molièra jen proto, že jsem právě dočetl toto dílo — mohl bych sáhnout pro příklad kamkoliv a ke kterémukoliv autoru): tak Alcest, hlavní hrdina, prý měl svůj vzor a předobraz v panu de Montausierovi; podobně i Philinte, Alcestův přítel, byl ztotožňován s básníkovými přáteli, markýzem Dangeauem, na něhož prý upomínal zdvořilostí a gentlemanstvím, s duchaplným a humorným Chapellem, a s Valincourtem, jemuž prý se podobal filosofickou rozvahou. Zajisté Molière použil leckteré z povahových složek a rysů svých přátel a především svých vlastních, aby vytvořil umělecky pravdivé postavy, jež nikterak nebyly kopiemi.

Všimněme si též, jak třeba Turgeněv prokresluje své postavy v „Lovcových zápiscích“: tvoří na svých stranách jedince tak dokonale ustrojené jako bytosti reálné: pravděpodobnost, jíž dosahuje, je taková, že tyto fiktivní postavy vynucují naši víru a vyvolávají v nás nakonec vědomí ideálnějšího, bohatšího vnitřního života: zde mám na mysli zejména Kasjana, pak povídku „Živé ostatky“, „Lovcovy zápisky“ (jmenuji zvláště povídky „Běžin Luh“, „Birjuk“, „Sasjan z Krásné Meče“) přidávají nebo ubírají realitě, činí realitu uspořádanější, soustředěnou a jednotnou; takovými nebývají pravdivá fakta v surovém stavu, v němž je postřehujeme my; umělec se vyznačuje způsobem, jímž změnil, co poznal, nikoliv přesností, jakou to reprodukuje. Skoro na všech Turgeněvových postavách z „Lovcových zápisků“ nacházíme toto **přetvoření**

bytostí, jež zajisté skutečně žily: pročtete si pozorně povídku o Kasjanovi z Krásné Meče, o Živých ostatcích a přiznáte, že Turgeněvovi lidé žijí životem plnějším, bohatším, intenzivnějším, krásnějším než tomu snad bylo ve skutečnosti a **provokují** nás k stejnému způsobu života. Ovšem v době, kdy „Lovcovy zápisky“ vycházejí (1852), byla jejich společenská funkce jiná: hrály velmi důležitou úlohu v dějinách zrušení nevolnického práva, odkrývajíce šlechtickým čtenářům úplně nový svět — mužika, jehož doposud znali jen jako pracovní sílu bez vnitřního života, který by se snad mohl vyrovnat životu jejich; ukázav ve svých povídkách **takhle** mužika, nepřímo, ale velmi působivě takto protestoval proti nevolnictví a nemálo přispěl k urychlení selské reformy a k zrušení nevolnictví na Rusi. Ale tato nepřímá tendence protinevolnická je pro nás dnes už jen historickým faktem, který však nic neubírá hodnotě Turgeněvových povídek, jež zůstávají — každá povídka sama pro sebe — příběhem dovršeným, celkem ukončeným, prostě uměleckým dílkem, jež nás uchvacuje láskou k člověku, uměleckým citem, jakým kreslí přírodu v nejruznějších dobách a odstínech, a zejména ruského člověka v nejrozmanitějších projevech — člověka s onou jiskrou Boží, se stopou Boží, člověka, který nepopře, že je stvořen k obrazu Božímu.

Shrňme-li tedy v závěru podstatu našeho prostého „problému“, vidíme, že pro umělce jsou skutečné zážitky a skutečné osoby jen materiálem, který sjednocuje a přetvořuje, oživuje nové bytosti, jež potřebuje k realizaci svého uměleckého snu, svého lepšího světa: románové postavy — ať mají jakýkoliv konkrétní podklad — žijí životem vlastním, životem s jinou zákonitostí a s jiným dosahem, než snad žily jejich vzory. Život bohatší a lepší, život, který má smysl — to je myslím požadavek každého dobrého románu, uměleckého díla, jež má vztah ke společnosti, jež má společenskou funkci. Zážitky románových hrdinů mají být — při vši intimitě — zážitky „nakažlivými“, mluveno termínem Guyauovým, totiž zážitky, které v nás vyvolávají odezvu a udeří na strunu, jež v nás byla, ale o níž jsme neměli dosud tušení: aby to byly zážitky obohacující a vyvolávající vnitřní souznění.

Jaroslav Vrána:

Student a literatura

Kdo z vás, mladí přátelé, četl pozorně „Zápisky starého profesora“ v I. ročníku Úsvitu, pamatuje si dobře na srovnání moderního studenta s polyhistorem Leibnitzem. Filologem moderním i klasickým, matematikem i chemikem, biologem i fysikem, historikem i theologem atd., všim najednou by mohl být student, kdyby všeobecné vzdělání bylo jen součtem vědomostí, kdyby platil ve škole mechanismus, didaktický materialismus, kdyby zkrátka byl člověk pamětí. Protože však člověk pamětí není podívejme se, co dává mladému člověku literatura, jaké poslání v dílně lid-skosti je přisouzeno asi jí, a naopak, jaký vztah má k ní mladý člověk, obdařený touhou zúčastniti se na literární tvorbě. Je samozřejmé, že bychom mohli takových otázek položití tolik, kolika disciplinami je mladý člověk v mládí formován, a že vybírám ze všech právě literaturu proto, že ji považuji s jazykovým vzděláním za velmi důležitý formální prostředek, jímž jsou všechny discipliny spojeny v celek humanitní, duchovní. Kromě toho náš Úsvit má ve svém štítě heslo, které může uvést čtenáře v pochybnost, co se v něm rozumí výchovou a co je určeno jen studující mládeži.

Předpokladem vši literární tvorby je vzdělání jazykové. Bez úcty a lásky k mateřskému jazyku nedovedu si představit slovesného umělce, který je služebníkem krásy, který opěvuje život a jeho projevy, a tím i Stvořitele. Jazyk je nástrojem mluvy a především nástrojem výrazu uměleckého. Jen bezmezný domýšlivce se odváží bez obroušeného nástroje tohoto osloviti krásu a vyjádřiti ji pro ty, kteří na ni čekají v němé pokoře, jen člověk k sobě nekritický se vydává na pospas posměchu a neodvratné hnilobě. Zmizí v zapomenutí jako vyhozené odpadky na smetišti, i když snad budou jeho samolibost smetati z koutu do kouta, než ji definitivně spláchně čas. Jen člověk opravdu pokorný je hoden, aby se mu krása zjevila jako kdysi poutníku před Damaškem otevřená nebe, jen křesťan v nejkrásnějším tom smyslu je hoden býti služebníkem krásy.

Není ovšem patentovaného umění žádné proveniencce. Ale sloužití uměním životu budou trvale jen ti umělci, kteří jsou služebníky krásy, pravdy a lásky.

Mladí přátelé, umění takovéto vás volá za své služebníky. Připravte se na tu službu svědomitou prací, vyvěrající z lásky především k mateřskému jazyku.

I ti z vás, kterým se nedostane do rukou zlatý klíček poesie, jímž se otvírají lidská srdce, budou tvořit ušlechtilou práci jakoukoli jen tenkrát dokonale, budou-li při ní, i o ní hovořit s láskou. Nedovedu si představit sochaře, který hrubě hovoří o svém díle. Krása umělecky zpracovaného kamene či dřeva, zladěné barvy obrazu, linie architektonických výtvarů a tóny hudební skladby nutí umělce i člověka krásu tu vnímajícího hovořit před dílem takovým ušlechtilé a laskavě. Ale i vědec nalézá pro výraz svých objevných, badatelských či interpretačních prací, výzkumů a sdělování jich slova, která posvěcují jeho práci a dávají jí duchovní smysl.

Z toho je vidět, že pěstování jazyka a praktické jeho upotřebení při tvorbě zvláště literární má vedle naukového poslání nejdůležitější cíl formální.

Aplikujeme-li tuto skutečnost na heslo svého časopisu, můžeme odpovědět na mnohé otázky, jež vám byly průběhem minulého roku často kladeny, zvláště na tu, otiskne-li Úsvit i příspěvky na témata biologická, vlastivědná a p. Ano, krása se nevyhýbá ničemu na světě. Pronikla do všeho a naplňuje všechno. Nalezne ji každý, kdo hloubá v minulosti, ať v čase jako historik, nebo v prostoru jako astronom a archeolog, matematik v zákonech číselných a fyzik s chemikem ve změnách hmoty, biolog v procesech látek živých a mnoho jiných při každém pomyšlení na svou práci, i když je to práce namáhavá a lopotná, při níž si se steskem uvědomujeme, že jsme vyhnáni synové ráje.

Všechny nás pojí láska a nástroj, s nímž přistupujeme ke své práci, abychom vyjádřili výsledek svého

hledání. Není náhodné, že velcí vědci i v našem národě byli současně též velikými mistry slova. Kdo se k nim přiřadí z vás?

Namítáte, že student nemá ani zkušeností a znalostí a zvláště ne znalostí vědecké literatury, potřebné pro vědecký rozhled, pro vytvoření zorného úhlu, pod nímž se dívá vědec na cestičky a stezky, vedoucí do pralesa vědeckých záhad i světlých jejich mýtin. Ale to je námitka jen částečně správná, protože zkušení učitelé ukazují mládeži tyto cesty a pro počátek jim jejich vlastní studium ulehčují, takže vědecká práce se u mladých nejčastěji opírá o důvěru ve vědeckou autoritu učitelovu. Po této stránce je mnohem obtížnější situace studenta, v němž se vznála jiskra umění básnického. Stojí dlouho bezradně sám, protože umění se rodí z mysteria duševního života, z citového a volního světa, a prodírá se z něho více méně těžce a prudce jakoby z hlubin neznámých, neviditelných a nepochopitelných zkušeností zemřelých předků, tlukoucích na srdce, aby z něho vypučel tajemný květ a ukázal se světu.

Jaké jsou ty mladistvé květy literární? Zkušenosti nám o nich pění chvály. Kdežto vědec zpravidla uzrává pomalu až ve věku mužném, umělci vzplanou jako létavice rychle a nejčastěji ve věku mladším. Létavice ovšem nejčastěji zapadnou a ztratí se navždy. Nových hvězd je méně, ale jak víte, astronomové objevují nové světy stále. A mně se zdá, že dokud oni budou objevovat nové hvězdy na obloze nebeské, budeme objevovat i my na zemi nové básníky. A snad i v Úsvitu, třebaže na rozloze malé, jakou je naše vlast.

Pavel Jabar:

Jdou cesty všemi směry

Dívčí smích, cinkot sklenic, mladistvé výkřiky, šepot gramoradia, táhlé melodie tanga, hoj! mládeži, pojď mezi nás, oblékni saku a vezmi černé motýlky, pojď; ty se stydiš, ach, hm, stud stranou! Přece nejsi svíčková baba. Mládí má vyjasněné obzory, čistou výšku, sílu, krásu! A lásku — na kterou se hřeší. Proč ne, žena je nástroj, ber jej, dokud máš volné ruce, dokud jsi tady. Ty nechceš; ty se mnou nesouhlasíš; jdi, blázne, jdi od nás, ty nejsi mlád, ať nejsi náš, copak bys chtěl?

Malá večerní slavnost — dcera pana řídícího slaví devatenáct jar. Pozvala známé z města, kde studovala gymnasium, dopsala kolegům a kolegyním; je dá-mou, maluje si rty, lakuje nehty. Ale co s tím?

— Přátelé! Povstaňte, zvedněte číše a připijte na zdraví Loly! Na jejích devatenáct let!

— Bravóóó! Ať žijée!

Oslavovatelka stojí v popředí stolů a rozdává úsměvy jako bohyně.

Slavnost odbyla si první ceremoniel. Pokoj slečny Loly bzučí hlasy, hudbou, smíchem. Intimnost oslavy je zahalena v obláčky cigaretového kouře, páni si brzy vyměnili známosti se slečnami, které neznali, dámy, mladičké dámy — hrají divadelně s koketností. Intimita večírku se rozdrobuje v osobní záležitosti, nejisté ofukávání se stává bojem.

— Slečno Lolo, smím prosit o taneček?

— Prosím.

— Jsem náruživý vyznavač Ameriky. Vy zajistě také.

— Nevybírám si v tanci, moderní však mne vábí mnohem více než ty od podlahy. A proč mi vykáš, když jsme spolu studovali?

— Odpusť, ale je mezi námi rok, a víš, tehdy, když v septimě, tenkrát...

V septimě? To je již za námi; a bylo to školácké.

— A přece mám krásné vzpomínky, které mi však kalí jen ten konec.

Vše má svůj konec, i život má konec.

Podíval se na ni nechápavě. Lola neměla škra-bošky ráda, protivily se jí; viděla v nich tmou, faleš, ale byla tak ráda mezi nimi. Vždyť v kanceláři měla také svoji masku. Proč by ji nemohla mít i dnes?

Dotančili.

— Děkuji Ti, Lolo.

— Prosím, snad bys nekřičel a nenadával. A usmála se, jako by před sebou měla malého chlapce, někoho, s kým se moc dobře zná, ale kým tak trošičku opovrhne.

Karel se vzdal jakéhokoliv krásného okamžiku z dnešního večera. Řekl jí, že má rád „Ameriku.“ Lhal; chtěl lháti, musil lháti, aby měl jistotu v rukou,

že je taková, jak bývala. A ukázala se? Přesvědčila? Ne. Ne, takovou nechci, změnila se, je jiná než byla, lepší však poznání, jako zklamání.

Lola je pro něho mrtva.

Vyšel do pozdního večera, už ho nelákala společnost, měl dosti těch papírových figurek, nažehlených, bez cílů a idejí, bez světla, jež by vedlo za poznáním, ať již víry, pravdy. Čím je takový mladík, slečna?

Vilma:

Sbohem, šátečku!

Od ranního klekání se od hor stahovala mračna a po poslední mši se rozpršelo drobným deštěm. Střechy, osleplé prachem, prohlédly, s prstů a s rozevlátého šatu svatého Jana odkapávala voda do kašny na náměstí. Věž kostela čněla do nevlídného rána a hejno vrabců na římse pod hodinami shlíželo přes ulici na hlouček studentů v bráně ústavu.

„Mohls počkat, až přestane pršet.“

„Prázdniny ti neutekou a letos jich užiješ.“

„Zůstaň aspoň do poledne.“

„Slíbil jsem, že dnes přijedu.“

Podali si ruce, vyprovodili kousek cesty, hodili za ním poznámku o nenapravitelném paličáctví — a šel. Domů!

Nejkrásnější slovo, které směl hlasitě vyslovit jen jednou za rok, kouzelný proutek k pokladům chlapec-kých snů, které opouštěl ve dvanácti letech a kterým osm radostných i smutných let nedovedlo zastínit vzpomínku na hrušku škaredku nad chodníkem v koutě zahrady a na louky poseté pampeliškami.

Když po prvé zapadl sem do tohoto hnízda, studentík z dalekého kraje, vysmíval se dláždění s nemožně vystouplými kameny, posmíval se hasičské zbrojnici, uhnížděné jako opelichaná kachna u potoka mezi lopuchy a hromadami starého haraburdí, k smíchu mu byli i lidé, kteří v blízkosti velkoměsta cítili se aspoň měšťany a nedovedli odložit fujfky pěnovky a dřeváky. A dnes naposled klopýtal za ním domy k náměstí v roztrhaných řadách jako zavšivení vojáci z prohrané války. Pod pomníkem padlých stavěli kluci hráz, aby zadrželi pramínek nasbírané vody a v okně rožního domu poodhrnula čísi ruka záclonu. Půl tváře zahledělo se do ulice. To řídících Alena, jednu ruku na zácloně, druhou přidržujíc výstřih košile pod krkem, obhlížela s ptačí perspektivy místa dnešních vítězství a porážek. Nespouštěla ho s očí, když volala do kuchyně: „Mami, kam jde?“

„Kdo?“

„Pojď se honem podívat!“

Druhá záclona se poodhrnula o stejný trojúhelníček a do ulice se zahleděly dvě pultváře, plné, červené

Cesta vyběhla na kopec za městečko. Tichý déšť plnil příkopy a koruny švestek splývaly v dálce v šedou stuhu. Mezi dozrávajícími obilím zakymácel se černý deštník, postál chvíli a pak se pomalu nesl polní cestou od dolního konce městečka k silnici. Sukýnku s jedné strany urousanou polehlým žitem, stře-vičky promáčené, tak se zastavila před ním.

Čím? Jsou vítr? Jsou mraky? Jsou západy? Jsou tmou? — Ne, nic není v nich. Jsou parasity lidstva.

A ona? Není mým jaseň, je stín. Stín, který marně hledá podobu.

Jde mládí všemi směry po cestách, jde radostně, dravě, rvavě, zatrpkle, tlumeně, tápavě jde; ale jen jedna cesta je pravá: ta, na jejímž konci světlo a jas pravdy a víry!

„Přišla jsem dát ještě jednou s Bohem.“

Zaváhala chvíli.

„Nezlobíš se?“

„Zlobit se? Na tebe?“ Krev mu však zahořela v tváři, když mu tak nevědomky připomněla první nedorozumění, stín, který on položil mezi sebe a ni.

Srovnali krok. A šli vedle sebe. Nemluvili. Ach, co všechno jí chtěl říci, jak sbíral ve svých snech slova pro tento okamžik, a teď nemohl najít jediného výrazu pro to, co věděli oba už dávno a co si řekli řečí jinou, vázanou v souvětí ústy nevyslovitelná. Za ně už dávno promluvila lesní cesta s vyjetými kolejemí a s trávníkem uprostřed, když se na jejím konci zastavili pod rozsochatou borovicí a nevěděli, proč běželi až sem, kde lišky dávají dobrou noc. Za ně mluvila bříza na stráni i stulík v rybníčku zámeckého parku. Za ně mluvilo všechno, a mluvilo tak hlasitě, že o závěr se pokusil profesor Doležal. Začal zdaleka. Závrať mládí, překážky, rozčarování. Nedat se pou-tat ničím a nikým — to nikým zvlášť zdůraznil — a muž musí být neúprosný sám k sobě od okamžiku, kdy si uvědomí odpovědnost před budoucností. Bolest? Bolest musí přijít, neboť jenom bolest z člověka něco vykřeše. A do řeči vplétal lesní cestu, břízu na stráni a stulík v rybníčku zámeckého parku, aby naznačil, že ví, že příliš dobře ví a že chce pomoci.

„Něco tě trápí.“

Zavrtěl hlavou.

„Nechceš mi k tomu něco říci?“

„Ne, nikdy jsem vám nechtěl a nechci nic říci.“

Tak tady pomůže už jenom Pán Buh, pomyslel si Doležal a nechal studenta studentem. Ať si stojí v okně druhého patra a přemýšlí. Jak to řekl ten starý? Všechny jsou stejné, žádná nestojí za nic! A nádoby nepravosti!

Snad teď stojí u okna v druhém poschodí zase a v mlze a v dešti se mu ztrácejí dvě postavy, kterým déšť bubnující do plátna deštníku zpívá takovou divnou písničku, až z ní jde hlava kolem.

Byl čas, aby se rozloučili.

Stáli proti sobě. Hlavu trochu nakloněnou dozadu, zadívala se na něho. Šedí očí splývala s šedí oblohy, prudký svah za jeho zády, hrst keřů a několik švestek zrcadlilo se ve stínu jejích brv. A náhle se cítil doma. Na jejích zorníčkách promítl se obzor, k němuž se stále vracel. Zříceniny starého hradu na pozadí Maliníku, údolí vtěsnané do dvou pásů hor, ztichlá hladina řeky střídající se s peřejemi. Ražiny tomu říkali, když kdysi dávno přecházeli v těch místech,

kalhotky vyhrnuté a sukýnky vykasané. Voda zpívala o štěrku a rozrážejíc se o kotníčky pospíchala si odpochýnout v tůni pod olšemi. A když se sesedli u nich na zahradě do klubička, chlapci a děvčata z celé ulice, dívala se na ně mezi stromy Babí hůrka s prsty topolů a pěstmi buků hrozivě napřažených proti obloze. Pluly po ní bílé obláčky pokojně jako sny dítěte. To byl kraj pohádek o dracích a princeznách, které jeho chlápctví vysvobozovalo.

... a šel ji hledat, princeznu svého snu, jak ji viděl ve staré věži na obraze pod závojem. A našel ji bledou a usouzenou, devítihlavý drak ji hlídal. Bojoval dlouho, krvácel z mnoha ran a sil mu ubývalo. A když princeznu osvobodil, chtěl odejít. A tu se na něho podívala, až srdce v těle poskočilo, a pravila: „Nesmíš! Což nechápeš, ty hlupáčku, že se mi líbíš a že tě mám

ráda?“ A než se nadál, objala ho a přede všemi políbila...

Obláčky, dětské sny však odpluly, skříteci v Babí hůrce oněměli, šedí očí splývá teď s šedí oblohy a v ní se zrcadlí prudký svah za jeho zády, hrst keřů a několik švestek, zastřených jako obraz ve staré věži závojem pohádky o princezně, kterou přišel vysvobodit princ s podobou malého studentíka z dalekého kraje. A dvě hlavy v předpověděné závratí kloní se k sobě, rty dotýkají se rtů jemně a neslyšně, jako když v mraku se slévá kapka s kapkou...

Domy v roztřesených řadách doklopýtaly k náměstí, za studentem leží osm radostných i smutných let, štít ústavu ztrácí se za kopcem a v ohbí cesty teskní bílý kapesníček, prosící na shledanou!

Poslední noc tulákova

Nastávající šero rozkládá svá temná křídla po širém kraji, vrcholky vzdálených hor se zahalují v hábit noční. Vše umlká, vše k spánku se chystá — jen vítr mocně burácí dál a velké kapky deště svažují zem po horkém květnovém dni.

Po široké silnici se vleče shrbený stařec. Bosý, opíraje se o sukovitý klacek, šat jeho chatrný nechrání tělo zničené před prudkým bičováním větru a deště. Vlasy vlají mu kolem sehnuté hlavy, oči pláčou slzami krvavými do bláta silnice, rty jeho převislé se chvějí a líce vyhublé, tvář zažloutlá svědčí o krutém pronásledování života. Bloudí, stále bloudí světem bez lásky, od dvířek chatky k bráně paláce se ubírá, o krajíc chleba, o peníz mrzký prosí, očima vyhaslýma, hlasem zhrublým za něj děkuje. Kdož pochopí bídu člověka tohoto, když sám v teple, v blahobytu žije? Kdo byl člověk ten, jaký život jeho byl — nikdo neví a on — nikomu nepoví.

Ze vzdálené vesnice se rozléhá krajem, ponořeným v spánek, půlnoční trubení ponocného. Vítr se ztlíšl, jen mírný déšť smáčí šediny starcovy. Nemocí, bolestí, žalem, hladem zchvácený stařec usedá do příkopu podél silnice pod starou jabloň. Oči již nepláčejí, jen rty šeptají: „Živote prokletý, proč žítí mi bylo

zde, na světě tom, plném bolu, prosyceném krví a slzami, proč nosila země v lůně svém žebráka — tuláka, proč nosí stále až do dnešního dne? Záblesk radosti nepoznal já, slova laskavého ústa ničí ke mně nepromluvila, jen nadávek, políčků užil já dosyta, bezpočetných ran spočítala záda má. Co život můj znamenal? Nic. Lásku matčinu a přísnost otcovu já neznal, v cihelně jsem dělal, i dívku jsem miloval pak nastala zrada a já práce zanechal; následoval kriminál, útěk a nyní — žebrota. Proč jsem jen Boha opouštěl, proč církev svou zradil? V těchto místech jsem nikdy být nemusil. Ach, jak umřít bych nyní chtěl.“ a stařec se poznovu rozplakal.

Déšť ustal, z lůna hor se vyhoupl půlměsíc, nebe zazářilo miliony hvězd.

Pojednou stařec zvedl hlavu, opřel se o starý jablonový kmen a ústa pevně sevřená se roztáhla v blažený úsměv. Na rozpálené čelo jeho se snesl lístek bělostného květu a v očích se zaleskly poslední slzy štěstí. Jeho seschlé rty zašeptaly: „Díky Bohu, umírám.“

Jaký boj se odehrával v nitru starcově při vzpomínce na Boha? Vzpomínka ta jistě posílila duši jeho na cestu před Boží soud.

Ze zápisníku starého profesora

Všelijak sluje ředitel v studentské hantýrce: řídás, pan řidící, principál, škýz, pan šéf, šerif. Před dávnými lety byl v Brně na gymnasiu ředitelem František Nerad. Bydlil v gymnasijské budově. Na chodbě vedoucí k jeho bytu bývala tabulka: Ku Fr. Neradovi. A tak mu studenti začali říkat Kufr. A až do dneška se v Brně každý ředitel nazývá kufr. A má-li ředitel syna, říká se mu kufřík.

Není nic příjemného mít ve třídě kufříka. Prostřednictvím kufříka je totiž profesor pod stálou kontrolou svého představeného. Kufřík poví kufrovi všechno, co se ve třídě semele: že pan profesor přišel pozdě do třídy, že řádl, že sázel pětky. Kufřík bývá hrdý na to, že má

tatínka, kterého páni profesoři musí poslouchat. Snadno si z toho odvodí, že on nemusí poslouchat pány profesory. Dovoluje si různé žertíky spoléhaje, že se mu nemůže nic stát. Druzí ve třídě to dělají s ním a po něm přesvědčení, že se jim také nemůže nic stát. Kufřík bývá velmi mírně klasifikován. Neumí-li, omluví se to nebo se na to zapomene. Umí-li, vyhláší se to za výkon znamenitý, ne-li záračný. Třídu to roztřepčuje, neboť čeho druzí musí dosáhnout prací, dosahuje kufřík na základě výsady rodové.

Jeden pan ředitel, který měl na vlastním ústavě syna, řekl jednou v konferenci: „Pánové, kteří vyučujete mého syna, buďte na

něho přísní, přísnější než na ostatní žáky, prosím vás o to. Nerad bych, aby se mu nějak nadržovalo. To by byla špatná příprava pro život.“ Výborný ředitel a ještě výbornější otec.

Jiný ředitel a otec, ale ne tak výborný, se dožil velikého zklamání, když jeho syn po „úspěšném“ studiu středoškolském odešel na školu vysokou. Osm let studoval ten syn medicinu a neudělal ani jednu zkoušku. Arciť tatínek nebyl fakultním děkanem.

Onehdy si stěžoval profesor M. na našeho „kufříka“: „Hezký kufřík, ale prázdný.“ „Ale takových kufříků je tu víc,“ pravil jsem, „a všechny jsou více nebo méně prázdné. A my je máme naplnit.“ Tak jsem se nažil zmírnit příkrost úsudku pana profesora M. „Ale tenhle je dokonale prázdný,“ trval na svém pan profesor M., „úplné Torricelliho vacuum.“ Tomu se říká pedagogický pessimismus.

•

Nejmocnější lidé na světě jsou gramatikové. Jejich pravidly se musí řídit králové, knížata i národní výbory.

•

Z metodiky kázání horského. První slovo té řeči je: Blahoslavení — beati. Blaženost, štěstí — toť slova, jež každý zná, neboť značí to, po čem každý touží. V ničem nejsou lidé tak zajeďeno jako v hledání štěstí. Beati — již to první slovo řeči Kristovy vyvolalo celý soubor nejkrásnějších a nejdrazších představ — a pozornost byla zajištěna. Dokonalý vzor úvodu pro všechny řeči, přednášky a výklady. Vmyslit se, vcítit a vžít v postavení posluchačů, podávat věc s jejich hlediska, přednášet nejen před nimi, nýbrž i pro ně, mluvit ne z hlavy přes hlavy, ale od srdce k srdci.

•

Mnoho se mluví v naší době — ale většinou se mluví, aby se mluvilo, protože je to zvykem, protože je to v programu, protože je to na plakátech, protože ten neb onen spolek „vývíjí činnost“ tím, že si pozve řečníka, který by promluvil k členstvu a pozvaným hostům. A mluví se nevěcně a poslouchá se nesoudně. Nejsme daleko téhle satiry: „Náš pokladník“ (ať žije!) „utekl“ (hanba mu!), „ale on se vrátí“ (výborně!), „ovšem bez peněz“ (fuj!).

•

Slovo je dnes znehodnoceno. Lidé si neváží řečí. Chtějí činy. Odtud jest jen krůček k velikému bludu naší doby, že známkou pravdy je prospěšnost a že pravda je to, co přináší užitek. Proto moderní člověk s takovou důvěrou následuje těch, kteří mu slibují praktické výsledky a hmotné výhody. Není pochyby, že

těch věcí potřebujeme. Ani Kristus nesytil zástupy jen chlebem duchovním, to jest slovem pravdy, nýbrž i chlebem tělesným. Ale skryl se jim, když ho chtěli učinit králem jen proto, aby jim opatroval potřeby tělesné. Nehodlal jim dávat věci nižší jen proto, že jich potřebovali, nýbrž proto, aby jím opatření hledali věci vyšší.

Hodnoty nižší mají sloužit. Hospodářství, technika, hygiena, sport, ba i věda a umění nejsou cílem samy sobě, nýbrž pouhými prostředky k cíli, to jest k tomu, aby člověk byl lepší. Na nejvyšším stupni v řádu hodnot jsou hodnoty mravní.

Může být někdo úspěšným průmyslníkem nebo obchodníkem a zbohatnout. Ale záleží na tom, k čemu svého bohatství užívá. Může být někdo dobrým technikem: inženýrem, stavitelem, konstruktérem. Ale záleží na tom, k čemu technika slouží — zdali k rozmnožení radosti na světě či zmaru statků a životů. Může být někdo zdatným vědcem — psychologem, hygienikem, sociologem, ekonomikem, ale záleží na tom, slouží-li jeho výsledky podpoře mravního pokroku lidí nebo jich zpohodlnění, zživočišení a zhmotnění. Může být někdo vynikajícím spisovatelem, výtvarníkem, hudebníkem — ale záleží na tom, jsou-li jeho díla podnětem duchovního a mravního vzestupu či studnicemi zmatku, pohoršení a zplanění. Může být někdo znamenitým znalcem práva — ale záleží na tom, užívá-li svých znalostí k obraně spravedlnosti a potrestání zločinů či k sofistickému kejklířství na obranu silných a zdeptání slabých. Může být někdo i vlivným úředníkem nebo politikem — ale záleží na tom, užívá-li své moci k uskutečnění blaha obecného či k dosažení prospěchu jen osobního nebo stranického.

Ty výsledky průmyslníků, obchodníků, techniků, vědců a umělců, jejich podniky, vynálezy, vymoženosti, poznatky, díla, vědomosti, vlivy jsou samy o sobě címsi mrtvým, jsou pouhým podkladem, stavivem a látkou. Mravními činy se stávají teprve když jsou zaměřeny k mravnímu a duchovnímu prospěchu lidstva. Pokrok lidstva je v tom, jsme-li dnes lepší než jsme byli včera, v ničem jiném. Bez zaměření k mravnímu pokroku jsou všechny činy lidské pouhým činěním, mletím na prázdno a máváním do vzduchu. A poněvadž člověk, jak jest, člověk rozumu zatemněného a vůle oslabené nezřízenými vášněmi, je náchylný vidět v prostředku cíl a zaměřovat vyšší za nižší, je třeba slova, ale ne slova planého, nýbrž slova nabádavého, poučujícího, varovného, pronikavého a mocného, aby šel dál a výš. A to je pravý smysl řečnění, kázání, přednášení, spisování, vydávání časopisů a knih: i slovo je čin, když je to slovo pravdy a když vede k výšinám — a čin ze všech nejpotřebnější, neboť ne samým chlebem živ je člověk, nýbrž každým slovem, jež vychází z úst Božích.

P.

Bedřich Somol: Bříza.

Zvedněte pěsti!

Zvedněte pěsti,
do krove zbraně!
Zvedněte pěsti k odvěké ráně,
a — na ně!

A — na ně!

Za chleba — v rozbitém talíři hlad,
za práci, za bytí!
Do našich řad!

Až zítra nad fíalem se vznese bílý stín
a rozhodí nám v kraje dýmanty nachovím
až měsíční trysk zvolna
akordem pianin
vyplní vše, zač zmíráš,
vyplní vše, hmotný tvůj klín,
pak bude všeho!

Co řekneš v ten den?

Dnes zůstala bída nám duševní.

Jen. —

F. M. Xaver:

V zahradách Tvých jsem snil

Poznal jsem z Tvé milosti,
žeš nad staletí rozprostřela závoj sedmikrás,
když blankytu se dotek' první slávy Tvoji den
a chudý pěvec zmámen vlní konvalin chtěl
uslyšet Tvůj hlas
na stezkách vyšlapaných bolestí
a posypaných úsměvem.

Tys gestem ruky graciousním
setřela mu uzardění, které spěch si na líc
vynutil,
Tys věncem lásky karminovým ozdobila jeho
skráň
a v záři kruhu siderické usmála se naň.
Ten úsměv v duši hovořil,
kde táhla jako chmurný stín
tíže vin.

Z Tvé milosti jsem opět zřel,
ze nesnil jsem jen pouhým snem,
že závoj snů mých v skutečnost se rozestřel.
Tvých úsměvů jak melodie spád
a perel vodopád
by neposkytla zem.

— elka — Vzpomínka

A mlhy táhnou ...
Ach, už 5!
Vzpomínky uplynulých let
hlavou mi táhnou ...
Oknem se dívám
na upadlý květ
a pohnouzenou zem ...
Jak změnil se ten svět
pod prachem,
jenž se vznáší nad ulicemi,
pokrývá srdce všech.
Je obdivován všemi.
Hlas duní třídou:
H₂SO₄ —
po těle cítím štíry
a kůži jejich.
Kůži hladkou a slizkou ...
Br!
Rozum skřípe ve veřejích.
Oko chvěje se pod paprsky,
zvířenými vůlí
Teď cinklo cosi
přelomeno v půli.
Hodina padla.
Ach, už 5!
Jak růže zvadlá
se zvedá z prachu ulice
vzpomínka — — —
vzpomínka uplynulých let ...

Jiří Karen: *Tvář člověka*

Dnes
symboly míru
ryji na dveře,

na věčnou lásku
tisknu pečeť
prsten snubný

a zítra?
Moje bubny
na lup svolávají
žoldnéře.

A. S. Puškin: *Zhasněte tmu ...*

Zhasněte tmu —
volám jak plavčík v siném oceáně,
vstaňte ze snů
a věčete kroví bledé skráně ...

Zhasněte tmu
a vykupte se z temné materie,
do nových dnů
zasviťte tomu, kdo z ní mrtvě tyje ...

Zhasněte tmu
a střelte bleskem do země údělů,
z velikých přů
vytvořte hráz a dejte v ruce andělů ...

Přeložil — elka —

Stanislav Maruš: *Noc*

V zahradě rozkvetly hvězdičky,
stříbrem noc stříbrně zvoní,
fialek je tam jak naseto,
a všechno soátečně voní.

Voní to tichem a šepotem,
šerem a záplavou růží.
K záhonům fialek, k sestřičkám
bílé se lilie druží.

Zahrada vesele zjasnila tvář,
ticho už usnulo v Pánu,
v nebesa vsela noc spatozár
a stříbrem vyzvání k ránu.

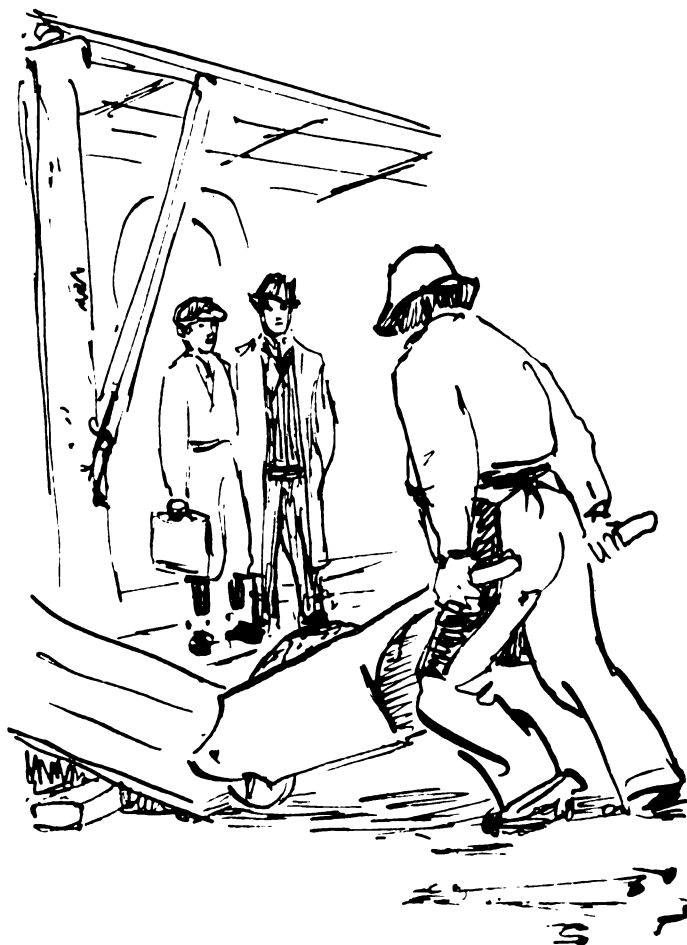
R. Dittmanová: *Materia*

Materia.
Nevim
olasy vám padají do čela. Konkretum pouze,
tíha

žákyně podupuje si na stupni
žákyně chvěje se před vámi
čihá

a vy tu stárnete.
Den — noc — den jen
rok — hodina — den — rýha!
A přece neumřem!
Tisíce, které tak jediným gestem šly sšedlými
stupni

čekaly, čihaly —
Neumřem, neumřem!
Kozpad nás promění v atomy
humus těl setlelých vyzraje na stromy
budou z nás stupně
budou z nás lavice
zas půjde člověk v den, desítky, tisíce ...
Však — nač, nač ten koloběh? co clona skrývá?
Co proní člověkem
co proní lavicí bylo, jest, bývá?
Tíha — čihá — rýha —
A olasy padají do čela.

S. O. S. (Save Our Souls)

Každý člověk má někoho rád. Vždyť není možné žít bez lásky, pak by to vůbec nebylo žití. Měnilo by se v živoření! Jak často před rozhodným okamžikem si vzpomene na čísi pohled, ústa, slova, a naše rozhodnutí se touto pouhou myšlenkou změní v opak. Jsme jí plni. Vtělí se do našich činů a radostně pak přijímáme její působení na naši duševní činnost, na náš charakter. V určitých chvílích, jsme-li ovšem citově přístupní, že na sebe necháme působit něčí lásku, jednáme tak, jako kdybychom patřili jí tváří v tvář a konali vše s jejím němým pokynem hlavy, s jejím svolením. Ale to vyžaduje jemně cítící a rozumějící duši. A ty snad nyní chceš tvrdit, že ji máš také?

Jsi mladá, hezká, veselá. Máš krásné ruce. Zdobí je zlatý prsten s černým kamenem — dědictví po někom, kdo ti byl velmi milý. Kolikrát denně zabloudí tvůj pohled na tu něžnou krásu, což si nikdy při tom nevzpomeš na toho, kdo z tebe chtěl mít správné a poctivé děvče? Musel tě opustit dřív, než ti mohl dát pevný základ. Možná když odcházel, přál si, aby černý kámen na prstenu ti připomínal vel-

kou bolest, s jakou tě opouštěl a s tebou se loučil, aby se stal tvým ochráncem a varovníkem. A přece jen tušil, jak právě ty tvoje krásné ruce ho zradí!

Měla jsi hlad a spěchala jsi do velkého obchodu, rovnou k nabízejícím se vdolkům. Bylo zde hlučno. Peníze, sklenice, nápoje, všechno zvonilo znervosňujícím spěchem a snahou, každému vyjít rychle vstříc. Již vztahuješ ruku po koláčích a druhou, krásnou rukou s prstenem přijímáš peníze, které ti nepatřily. Mladý obchodní příručí chvatem zapomněl, jak velkým penízem jsi mu platila a vracel ti víc. — Bojím se líčit dál. — Jak samozřejmě jsi vztáhla ruku po těch penězích, jak ti zářily oči?

Vyprávělas mi to všechno se smíchem, dokonce snad i trochu se zarděním. Měla jsi radost, žeš tak lehce nabyla jmění. — »Vždyť je přece tolik potřebuješ, máš stále hlad a potom, kde vzít na nová filmová představení?«

Oněměla jsem překvapením a strachem o tvou budoucnost. Kde vzít sílu, správná slova, jak tě zachránit?

J. Petr:

Modré pobřeží

Mezi různými úskalími, na která naráží mládí, buď aby se od nich odrazilo, nebo se na nich roztránilo, je také jeho nedočkavost, hladová touha po skutečné realitě života. »Mládí je ponejvíce experimentální. Jeho cílem není ani tak rozkoš nebo krása, jako spíše ověření existence a ochutnání rozmanitosti lidského osudu.« (Robert Louis Stevenson: *Essaye*.)

Tím také si potvrdíme základní poznání o marnosti a bezmocnosti všech zkušeností, kromě těch, které jsme platili vlastním časem a vlastní krví. Ověřit si každou zkušenost — toto příznačné gesto mládí stává se gestem, vydávajícím svědectví paradoxu o ztrátě v nalezení. Neboť smysl zkušenosti ztrácí pro mne v tom okamžiku, kdy jsem se rozhodl ověřit si ji sám na sobě, hlavní část svého obsahu. To platí v první řadě o těch zkušenostech, za něž musíme platit daň neúměrnou, někdy i nesplatitelnou.

Život nemá být jen darem, který přijímáme bez výhrad, s touhou utrhnout růží i blín, přesvědčení, že vše, co prožijeme, je dobré, a že litovat své zkušenosti znamená zastavit svůj vývoj. (Oskar Wilde.) Život má být naopak výběrem, přísným výběrem. Ne proudem řeky, kterým se necháváme unášet, ale spíše cestou, na

jejíž křižovatkách volíme sami směr užívající všech svých setkání, objevů, radostí i teskných *Never more* všech svých rozhodů a neshledání, bolesti a tmy ne k obluzení času, ale k jeho vykoupení.

Analysujeme-li ještě dále tu touhu mládí po setkání se skutečností, se životem, poznáme, že jednou z neposledních příčin je skreslující perspektiva jejího pohledu, která neodráží pravdivé vztahy mezi věcmi. Hranolem tohoto pohledu rozkládá se pravá skutečnost v patero barev skutečnosti nepravé, lákající férickou hrou světla a tmy. Jako ono modré pobřeží v Gudmundssenově románě: *Modré pobřeží*, které láká celé mládí pasáčka, který denně pase na protějším pobřeží — tak smutně šedém — své ovoce. Celé jeho mládí upírá se svými touhami k této čarovné zemi. Když dospěje, první jeho čin je odchod z rodného pobřeží za voláním modré touhy. Odjíždí na lodi a jeho radost nezná mezí. Avšak, čím více se vzdalují od rodného pobřeží, tím více bere na sebe toto kouzelný opar modře, kterému se tak podívoval u protějšku pobřeží. A čím více se přibližují k cíli, tím více mizí jeho modrá krása a na konec zas jen mlhy, písek a bláto.

A už proto, že taková zastavení v obluzení na

pouští duň porušují rovnováhu, kterou musíme vyvažovat závažím slz, je třeba vyhýbat se a nevěřit modrým pobřežím. Není hlavní otázka: jak intenzivně pulsuje můj život, ale kolik je pravdy v mém čase a kolik stínů a zdání.

Onyl nikdy není krásný a krása zmaru je krása falešná. Je to krása jedů, temných hlubin a zastavení v těchto polohách znamená vždy, že jsem ustrnul na mrtvém bodě, v němž alternativu: klad a zápor nahrazuji kritériem z roviny jiné — nižší. V tom také tkví jedno z mnoha pokušení poesie: »Sladká je zavražděná hudba tmy, / složené ruce, splav krve po nich teče. / Sladko je cítit stydnout na hrudi / tři krásné, milosrdné meče. / Sladko je dýchat zmar a vichřici, / drtit v prstech jara teplou

hlínu, / viděti ruce ohněm písic, / tápati ve tmách po sklenici blínů. (J. Hora: *Struny ve větru*.)

Je třeba jednoty. Je třeba rovnováhy mezi nadějami a povinnostmi, touhami a pravdou, rozumem a srdcem. Jak to nevýslovně krásně vyjadřuje orace čtvrté neděle po velikonocích: Deus, qui fidelium mentes unius efficis voluntatis: da populis tuis id amare quod praecipis, id desiderare quod promittis; ut inter mundanas varietates ibi fixa sint corda, ubi vera sunt gaudia. Bože, který působíš, aby mysli věřících byly jedné vůle, dej svému lidu milovati to, co prikazuješ, toužiti po tom, co slibuješ, aby mezi světskými nestálostmi tam byla upoutána srdce naše, kde jsou pravé radosti.

Fiat voluntas Tua...

Jasným šerem prokvétají zlatožluté paprsky červeno-vého slunce, jež ani mírný vánek, ani zuřivý štěkot psů nedovede ztlumit.

A ani vysoká tráva nedovede utlumit rychlý krok mladých nohou, směřujících k tmavým obrysům stromů, tvořících skupinku jako stvořenou pro dovedné ruce malířovy...

Kroky utichly, jen něžný vánek kolébá a hladí usínající květy, rozseté kolem. Modré oko se zahledí do nebe...

Patří na černý talár, bílou rozdávající ruku a usmívající se ústa. Zemdlenou hlavu chladí rozsáhlý vesmír a uvnitř se probouzí nové jitra. Prorocký hlas buší do spánků, v nichž vyvolává jiskřící změť a nutí k přemýšlení...

Ta postava! Co znamenají ta povzbudivá gesta, kynoucí k mírnému boji? Mozek je napjat a vůle směřuje k drsným hvězdám. Brána života je otevřena do-

kořán a kdesi uvnitř hřmí varhany: Tu es sacerdos in aeternum... Mozek začíná vnímat a změť myšlenek se staví rychle do pořádku, jako řady vojáků, vyzvaných zkušeným velitelem k pozoru...

— Orat brázdu života, hladit dětské vlásky a hřít do zbloudilého světa! Přeměnit jej pokorou!

Jak je to obdivuhodné!

Ale za co bojuješ? Vážky tvých citů jsou porouchány, rozum nestačí pořádat návaly myšlenek — a v té chvíli ti zbývá jen jedno:

Poddát se, vítězně se poddat Tomu, který je nejvyšší moudrost, láska, cesta. Po ní půjdeš, kam budeš chtít. Kam chci já? Ne, Pane, kam chceš Ty!

Vzdalující se šumot probuzených ďábelských křídel je slyšet korunami stomů, a vlny potoka, zurčícího u ztrnulých nohou, odnášejí poslední kapky krve zapadajícího slunce... —elka—

○ přátelství

Pojmy jako láska a přátelství můžeme jen těžko definovati. Byly totiž častým užíváním zkomoleny; mnozí zahrnují pod pojem přítele všechny své sociální vztahy, ba dokonce i vztah k zvířatům. Je proto nutno přesně vymezit pojem přátelství s hlediska křesťanského.

Je jisté, že přátelství se nemůže vztahovat na věci; nemůžeme jim přát dobro a ony nemohou naopak nám prokazovati laskavost; náš oblek nám nemůže býti přítelem.

Abychom někoho mohli milovati, musí toho býti hoden, musí nám být užitečný, příjemný nebo dobrý. Přátelství užitečná a příjemná nejsou pravými přátelstvími, nosí již v sobě zárodek rozchodu. Jestliže někoho miluji pouze proto, že je mi užitečný nebo že mi poskytuje nějaké potěšení, budu jej milovati jen po tu dobu, po kterou mi ty výhody bude poskytovat, ale pak moje přátelství musí končit. Miluji v tom případě účelově, pro sebe, egoisticky.

Pravé přátelství, které je založeno na dobrotě bytostí, je přátelstvím ctnostných lidí, kteří se spojují pro ty své dobré vlastnosti. Miluji svého přítele kvůli němu, že je dobrý, moudrý, inteligentní, ctnostný. A on mne miluje z týchž nebo podobných důvodů. Naše přátelství je vzájemné a trvalé. Navzájem si přejeme jen to nejlepší a to, co bych přál sobě, přál bych i svému příteli.

Přátelství tedy předpokládá určitou rovnost, nebo ji vytváří. Proto Aristoteles myslil, že přátelský styk s bohy není možný a to také vyjádřil sv. Jan od Kříže ve své úchvatné básni, že Slovo se vtělilo, aby člověk užil více radosti z lásky k Bohu. Zákon lásky spočívá v tom, že přítel se má připodobniti milovanému. Je zřejmé, že přátelství vyžaduje hlubokého vzájemného poznání a delšího společného života, »jelikož můžeme se navzájem poznati jen když jsme spolu spotřebovali několik měřic soli«. Ne-

může se tedy přátelství vyskytovat jen v mládí. Dokonce dle Aristotela právě přátelství není vlastní dětství a mládí.

Pravé přátelství je hlavně vzájemné dávání, na rozdíl od egoismu; přátelství a egoismus jsou tedy kontradiktorní. Přátelství, které se uzavírá samo v sobě, které je egoismem ve dvou, brzy zemře. A XII. kniha Etiky Nikomachovy začíná tvrzením, že »přátelství je ctnost, nebo je aspoň ctností provázeno«.

Přátelství nachází živnou půdu v křesťanství. Láska k Bohu je nerozlučně spjata s láskou k bližnímu, »druhé přikázání je podobné prvnímu,« jelikož láska k bližnímu je známkou lásky k Bohu, jelikož »bratři« jsou připodobněni Kristu.

Jestliže moderní svět nezná pravého přátelství, je to proto, že ztratil křesťanskou mentalitu. Kdybychom jako někteří z našich současníků myslili, že »peklo, to jsou ti druzí«, a že neexistuje žádné společné pouto mezi lidmi, jelikož jsou protivníky, popíráme tím možnost jakéhokoli přátelství.

Křesťanství přikazuje lásku a klade ji do velké symfonie věcí viditelných i neviditelných, dává jí ozvěnu nekonečna, jelikož není ničeho, co by nebylo dotčeno Zjevením. Kromě přirozeného jsou odhaleny perspektivy nadpřirozena; vpád božského žití do života lidského, takže již neexistuje nic »světského«. Přátelství mezi křes-

ťany nemůže být dokonalé, není-li přirozené i nadpřirozené, není-li zakořeněno v lásce k Bohu, kterou svatý Tomáš Akvinský definuje jako přátelství s Bohem. Bůh přikazuje milovati. Sám mluvil k lidem a zvěstoval jim tu velkou novinu. Milovati i v maličkostech a opravdu »bližního jako sebe samého«, starati se o přítele jako o sebe, to je naplnění Zákona. A tato láska kvůli Bohu se vztahuje na určitého člověka: prostého i učeného, lehkomyšlného i moudrého.

Je dojemné nalézati v dějinách přátelství, která Církev posvětila a oslavila tím, že je pozdvihla na oltář a dala je tak za vzor věřícím. Myslím na př. na blahosl. Jordána Saského, universitního profesora a velmistra dominikánů, a blahoslavenou Dianu, mladou italskou jeptišku. Jejich korespondence je dokladem pravého a dokonalého přátelství, a to s tak čistou něžností, že je nemožno je neobdivovati a nemilovati. V tomto případě křesťanství vytvořilo možnost přátelství, jinak neuskutečnitelného. Setkání těchto dvou přátel nebylo jistě náhodné, ale chtěné a jim věnováno pro jejich posvěcení, jako velká a užitečná milost.

Proto možno bez přehánění tvrdit, že dokonalými přáteli jsou svatí. Jsou ctnostnějšími a umějí lépe milovati než ostatní. Dokazují, že »člověk má zapotřebí pomoci svých přátel, aby dobře konal díla života činného, tak jako díla života rozjímavého«. (Theol. Summa, I. II. 4. 8.)

Marie Horáková:

Askese a mystika

Slovo askese je původu řeckého. Znamená odříkání sebezapírání, zdrženlivost, ovládnutí těla a žádostí. U Řeků ho užívali závodníci, když se cvičili a zapírali, aby získali věnec vítězství. V křesťanství to znamená praktické úsilí o dokonalost.

Askese sleduje cíl připodobnit člověka Bohu. Nespočívá s sebeničením, nýbrž v radostném a dobrovolném ovládnutí nižší stránky přirozenosti, aby se mohla plněji rozvíjeti stránka vyšší. Askese chce dosáhnouti, aby tělo bylo podřízeno duchu a duch dále Bohu, neboť Bůh je cílem člověka.

Askese zjednává rovnováhu mezi tělem a duchem. Kristus pravil: »Kdo chceš přijíti za mnou, vezmi kříž svůj každodenní na sebe a následuj mne!« Je to tedy boj o Boha. Jednou ze zásad askese je odpírat si i dovolené věci, neboť je jisté, že od člověka, který si nedovede odeprít, co dovoleno je, nelze očekávat, že si odeprě, co dovoleno není.

Smysl askese byl vždy stejný. Jen forma se časem mění. Tak lidé, toužící po dokonalosti, žili v prvních dobách křesťanství v poustevnách, později se sdružovali v klášterích, nyní apoštolují ve veřejném životě. Nejříve konali

velké posty, později praktikovali vnější kajícnost, nyní se dává přednost kajícnosti vnitřní.

Askese se utváří přiměřeně podle doby. Vede vždy k svatosti. Užívá se různých prostředků k dosažení cíle: jsou to svátosti, zpytování svědomí, modlitba, sebezápor a ctnosti.

Mystika je slovo tajemné. Užívá se toho slova v širším smyslu. Mluví se o mystice práce, socialismu a umění. Prvním spisem o mystice je »Mystická bohověda« od Diviše Mystika. Mystika je dovršením života asketického, je to život v Bohu. Sv. Pavel pravil: »Kristus se tvoří v nás.« Duše se těší z poznání Boha. Někdy je mystika provázena nadpřirozenými dary: vytržením mysli, viděním a zjevením.

Život mystický je bezvýhradné oddání Bohu. Čím kdo je dokonalejší, tím více ustupuje Bohu. Šťastná je duše, která dává přednost božskému vedení před svou vlastní vůlí.

Od XVII. stol. byl však chápán život mystický jinak. Lidé pokládali za mystiku jen její mimořádné zjevy, totiž extasi, vidění, nazírání atd. Všem věřícím od té doby byla doporučována askese. Mystika byla zařazena mezi charismata. Tento směr vyšel z nepochopení spisů sv. Jana od Kříže a sv. Terezie. Lidé odmítali

jakoukoli činnost a nechávali vše na Duchu svatém. Zamítali všechny cesty duchovního života, neboť je prý jen jedna, a to vnitřní. Mystický řád byl tedy nazván mimořádným, zatím je však nejvyšším vrcholem křesťanského života. Askese a mystika nejsou tedy od sebe odděleny časově, ale způsobově.

Předběžnou askesí se duše oprostí od světa a oddá se lásce k Bohu. Čím je účelivější, tím je schopnější stoupat výše. Opovázlivé by bylo toužit po životě mystickém a neusilovat o sebezapor. V předpokladu, že člověk opravdu usiluje ovládnout nižší stránku své přirozenosti. lze říci, že život mystický není výsada jen některých duší, nýbrž že brána mystiky je otevřena všem, kdož přijali svatý křest.

Náš úkol

V posledních dvou stoletích se stala s lidmi velká změna. Jejich život je mnohem složitější než byl dříve. Přibyly nové problémy: problém správného využití energetických zdrojů, problém zužitkování zboží v dobách přebytku, problém zaměstnání ohromných spoust lidí, problém zvyšování životního standardu a mnoho jiných.

Všechny tyto důležité otázky ovlivnily život lidí. Zvětšil se rozdíl mezi tím, co člověk chce, a tím, co smí. Aby byl život ještě více zkomplikován, vyskytli se jedinci, kteří ze soukromých zájmů infikovali celé národy lží, protože předpokládali, že lžemi nakažené a zfanatisované národy se stanou jejich nástrojem na cestě za majetkem: a lidé počínají zapomínat, že peníze nejsou cílem, nanejvýš mohou být prostředkem k životu. Jako největší lež se šíří ateismus, propagovaný nemorálními fanatiky (Nietzsche) a těmi, kteří při vši své zálibě v dokonalosti rozumu a přemýšlení nepostřehli svou vlastní nedokonalost.

Výsledkem těch zjevů je, že dnešní člověk už nemůže unést tíhu své vlastní osobnosti, tíhu svého já. Vznikají v něm vnitřní rozpory, které bez náboženství nedovede vyřešit: jsou to rozpory mezi světem vnějším a vnitřním, rozpory mezi morálkou a nemorálností, ospravedlňováním nezodpovědnými pafilosofy, rozpory mezi vírou a nevírou. Člověk už nesnáší tyto boje svého já, snaží se je utlumit. Hledá útěchu v kouření, v alkoholu, drogách. Nakonec se obrací tam, kde má jistotu, že jeho vlastní rozpory budou utlumeny dokonale: obrací se tam, kde sám se stane součástí jakéhosi vyššího organismu, davu, jehož zájmy se stanou zájmy jeho. Jako jeho člen nebude muset myslet, bude strhován tím, co dělají ostatní a co ostatní myslí, a bude to schvalovat, protože to, co dělá většina, je podle jeho názoru správné.

VI. Blažek: Brněnský dóm.

Stává se tedy kolektivistou: znamená to, že se vzdává části svého lidství, vzdává se svého práva na víru a cítění, na myšlení a kritiku. Jeho osobnost tak pomalu zaniká a slévá se v beztvárnou masu s množstvím.

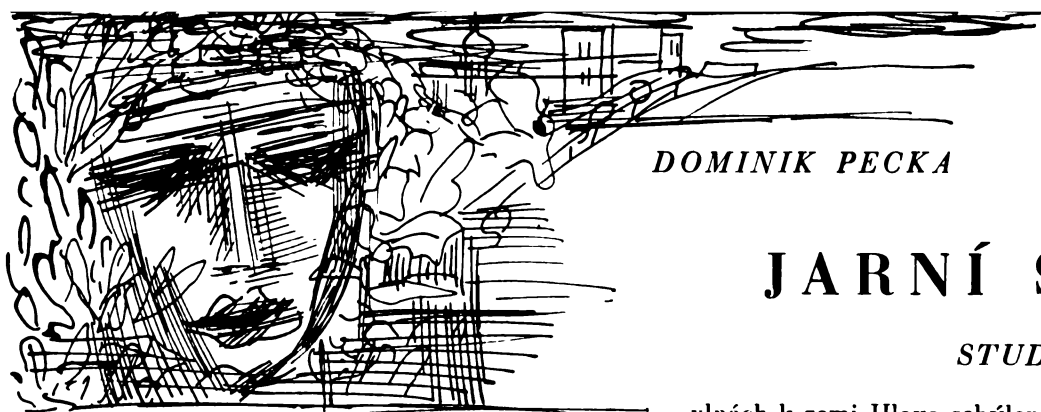
A zánik osobnosti znamená zánik člověka.

Existuje však přece síla, která ho může zachránit. Je síla, která odklídí všechny jeho vnitřní rozpory a odvrátí ho od cesty k zániku.

A tou silou je náboženství.

Zde je důvod, proč mnozí kolektivisté-radikálové stále brojí, ovšem marně, proti náboženství! Protože náboženství vrací člověku mravní sílu, která je jedinou záchranou před jeho pádem a splynutím s bezejmennými množstvími, a která ho zachovává jako člověka. Víra v Boha, tak opovrhovaná ateisty, je jedinec s to je zachránit před duševním odumřením. Víra v Boha je jedinou osou lidské duše.

Stačí trochu pohlédnout na stránky dějin, abychom poznali, jak ubohé jsou všechny »důkazy« ateistů. Každý ateistický systém se zhroutil. Nezhroutil-li se, bylo to jen tím že přestal být ateistickým, že jeho vládcové uznali existenci síly, proti níž není možno ničím bojovat: uznali existenci Boží. KSD

DOMINIK PECKA

JARNÍ SONÁTA

STUDENTSKÝ ROMÁN

I. PREDEHRA

Varhany arciděkanského chrámu se rozezvučely. Jako poslední ozvěna vzdáleného, za horami zkomírajícího hromu zněl subbas v pedálu. Hlubokým a smírným souzněním lesa rozšumělého západním větrem pěly píšťaly gamby a krytu, slavnostně a jásavě vpadly kovové hlasy principálu, flétna, oboe a dřevěné mixtury, a všechny ty zvuky se objaly jako akrobati v cirkus a v rázu se vzepjaly ve věžovitou skupinu a po jejích měkkých a přece napjatých stupních s jistotou a lehkostí stoupala melodie zdvojených oktáv výš a výše, až stanula vítězně na vrcholu chvějícího se trsu tónů, rozpřáhla radostně ruce a rozeslala svůj připravený úsměv na všechny strany světa — a v té chvíli vystupňovalo se její crescendo a všechny spodní hlasy se zesílily odpovídající té okázalé výšce tajemným a propastným, jakoby nevolí se zmítajícím hukotem vichřice, jež odnáší navždy nejkrásnější a nejteplejší lidské sny — v decrescendu sestupovala hrdá melodie po týchž měkkých stupních v kadenci ne již směle se vzdouvající, ale pokorně lkavě až k nejnižším hlasům, a do nich zapadla jako kámen hozený do vody, chvíli zpívaly jen kryty v duma-vých a neurčitých akordech, jež se rozcházely v šír i dál jako kola rozvířené hladiny končící svůj běh nepatrným zašplounáním na břehu rybníku.

Do usmířeného ticha se vznesly houslové sordiny druhého manuálu šumíce svými vlašťovými křídélky: provázeny jen čmelím bzukotem nejhlubší violové oktávy usedly na zašlých, vlnivých štukách a na ramenou barokních andílků a rozplakaly se něžnou touhou pohlížejíce jak Narkiss v zrcadlo své vlastní krásy, ztichly náhle a smutně: z poslední slzy, kterou vyronily v marném svém roztoužení, vykvetl bílý květ a ten se zrosil bílými křišťály eolového rejstříku zpívajícího něžnou píseň — byla to píseň slavíka skrytého v nízkém křoví, byla to, ach, teskná i opojná píseň lásky, nad níž už nic sladšího se neskrývá v tajných skrýších varhan zářících stříbrem a zlatem. Rozšuměla se opět violoncella, měkce rozestřel subbas své temné peruti, rozradovaly se umlčené hlasy prvního manuálu a nabravše dechu co nejvíce rozepěly se v plno mocné a klidné jak loď plující mořem za jasného dne —

Šepot v zástupu zvědavců tísnicích se mezi lavicemi. Všecky hlavy obráceny týmž směrem. Všecky oči zahleděny na bílou nevěstu kráčející po rudém koberci, který je rozestřen od vchodu až k hlavnímu oltáři.

Ta nevěsta je krásná. Má vlasy z dvojího jantaru, podivně světlé a jakoby tekuté, z paprsků slunečních spředené. A ty vlasy v mocné lelíky spletené ovíjejí hlavu jako trojitá koruna z nejryzejšího zlata. Ověnceny jsou myrtovými snítkami a zastřeny bílým, pavučinově hebkým závojem, který padá v měkkých

vlnách k zemi. Hlava schýlená pod tíží nesčetných pohledů a oči s dlouhými černými brvami sklopeny k bílým a žlutým růžím kytice. Ruka v dlouhé rukavici z bílé, hlazené kůže vsunuta lehce za předloktí pána ve fraku, který našlapuje rozpačité a trochu dřevěně na své dlouhé nohy podoben stínu lomícímu se v záhybech nerovné plochy.

A za živou řeckou sochou v závoji a za stínem mnohonásobně se prohýbajícím jde Gilbert Adam veda dívku nevelikou, černovlasou, neostyšně se rozhlížející.

Před oltářem se dolomí nejistý stín, jenž vedl řeckou sochu, ach, nebojte se, nezlomí se docela, jest to jen deštěná, ale dobře míněná úklona Gilbertu Adamovi. Stín se opět narovná, ztrne na chvíli v postoji téměř marionetním, otočí se nečekanou rychlostí, ustoupí o krok vzad. Tyto pohyby způsobí, že Gilbert Adam postoupí vpřed a stane vedle řecké sochy.

Socha pozvedá k němu hlavu a dívá se na něho dlouhým, tázavě smutným pohledem. Gilbert rozumí, nač se ho ptají upřeně a široce rozevřené oči:

— Co mi dáš, Gilberte Adame, muži, kterému chci slíbiti lásku a věrnost? Kam mne povedeš? Po jakých cestách?

A Gilbert Adam zatíná zuby, aby přemohl pohnutí, lícní kosti mu poněkud vystupují, chřípě se zužují a horní ret se chvěje.

Oltář je ozářen množstvím svící. Žlutá jejich záře padá na dvojici před oltářem. Dvojí jantar nevěstiny vlasů se roztéká ve zlatých pableskách světla.

Pod freskami chrámové klenby burácejí varhany své velebné maestoso, dvě duše se zachvívají očekáváním veliké, neodvratné, slavné chvíle života.

Ve zlatém pluvíálu přichází arciděkan. Již stojí před snoubenci, v levé ruce drží černou obřadní knížku, levou snímá fialový biret, pohybem pomalým a vážným.

Zmlkají varhany. Ticho. Vzadu bouchly dveře. Proud vzduchu proletěl prostorem chrámu. Plamínek věčného světla se zatřepetal.

Přední lavice potaženy červeným sukem. Do nich usedají příbuzní a hosté. Skví se náramky dam. V první lavici napravo matka nevěstina. Hedvábným šátečkem stírá občasnou slzu, která se jí vtírá do oka. Jest jedinou osobou, jež projevuje dojetí. Ostatní dámy napjatě sledují, co se děje u oltáře, neustále si něco šeptajíce. Páni opatrují pečlivě své lesklé cylindry.

— Já, Gilbert, беру sobě vás, Kláru, za pravou a věrnou manželku a slibuji vám věrnost a lásku manželskou zachovati, vás v ničem neopouštět, nýbrž s vámi všechno, buďto dobré, aneb zlé, až do své nebo vaší smrti snášeti a trpět. K tomu mi dopomáhej Pán Bůh, Matka Boží a všichni svatí. Amen.

Tento hlas zní od oltáře pevně, skoro bys řekl, přikře. Hlas muže, který byl zrozen k úloze velitele.

Je v něm něco vůdčího, přímého, odhodlaného a přísného. Prozrazuje bojovníka, který se neleká nebezpečností, předvídá překážky, láme jediným pohybem napřažené kopí protivníka. Hlas uzpůsobený ne tvrdostí srdce, ale vědomím odpovědnosti, rozkazy dne, promyšlenými, krátkými, neodvolatelnými. Hlas, v němž však jemně rozeznávající sluch nalézá i odstín měkkosti, byť nepatrný. Objevuje se tam jen v této chvíli citového vzrušení, či jest stálým a vlastním ohlasem duše Gilbertovy?

Tomu hlasu již odpovídá hlas Klářin slibující věrnost a poddanost manželskou. To jest jistě hlas ptáček, které v bouři nenalezlo cesty do svého hnízdečka a v úzkosti se skrylo na místě neznámém a cizím. Hlas tento je rozechvělý k pláči, zajímavý, nejistý a sotva slyšitelný. Chtěli jste vědět, jak mluví řecká socha. Slyšíte to nyní. Má hlas mléčně bílý jak mramor jejího těla: a také na okrajích průsvitný, neboť tento hlas nic neskrývá a prozrazuje všechno: lásku, která by vytryskla jako proud červené a teplé krve, kdyby tu nebylo tolik lidí, bázeň z budoucnosti, v níž zápasiti bude sen i skutečnost, sen dívčích tuch a skutečnost manželského soužití.

Arciděkan se obrací k oltáři, aby posvětil zlaté prsteny, do nichž je vyryto datum dne.

Varhany zpívají. Sladký vzdech fléten. Tých vzdech o tón výše v kouzelné proměně akordu a mírném zesílení: a nyní zalkání ve výšce, zalkání nad něčím zlomeným a ztraceným, ukolébávající arpeggio hlubokých hlasů, svaté a pokojné zašvehlení krytů.

A v tichém melodramu navléká arciděkan snoubencům prsteny:

— Přijměte prsten věrnosti a buďte sobě věrni!

Jdou všichni do sakristie. Ženich, nevěsta a dva svědkové vstupují do arciděkanova kubikula, ostatní čekají v sakristii.

Matka Klářina již nepláče. Jest plna starostí s hostinou. Zdali se na něco nezapomnělo! Aby nebyl skandál! Aby Josef nejel příliš rychle. To není stylové.

Klášin strýc ujišťuje, že dohlédl, aby bylo všechno v nejlepším pořádku.

Mnohokrát zlámaný a zprohýbaný, ve frak oděný stín opět ožil a sklání se k černovlasé družičce, která se pořád usmívá. Stínové jsou živi ze světla a jejich vlastností jest neopouštění lidských postav. A tomuto stínu pohaslo světlo dvojího jantaru — i poklesl na pouhý fantóm, který z nedostatku světla se sklání k maličké dívce a šeptá jí cosi důvěrně. Stín asi by rád řekl něco k smíchu, ale není toho třeba, neboť dívka se směje sama. Pojedou spolu v druhém kočáře. A stín praví, že to bude jistě překrásné, až slečna co nevěsta pojedou v prvním.

A na to šeptá dívka neměnně svého úsměvu:

— Já se nikdy vdávat nebudu!

— Proč? táže se udivený stín a prohýbá se tak, že tvoří živý otazník.

Avšak dveře kubikula arciděkanova se již otvírají.

Blahopřání nejbližších přátel a příbuzných. Matka libá Kláru a rozplývá se v slzách.

Strýc stojí zpřímá jako muž, jenž ručí za pořádek dnešního dne.

Gilbert se usmívá, neřekl bys ani, že je to člověk s přísným hlasem.

Klára se tiskne k němu, jako by se bála, že se zřítí klenutí ambitu a zasype její štěstí.

Cinkne zvonek u vchodu do sakristie. Znamení pro varhaníka.

Svatební průvod kráčí po rudém koberci. První jde Gilbert s Klárou, za ním Stín s černovlasou družičkou, která neodpovídá ani na otázky ani na otazníky. Třetí jde strýc, který je vždy kliden, veda nevěstinu matku, která klidna není.

Radí se ostatní. Dámy, které v lavicích stále šepaly, i pánové, kteří svědomitě opatrovali své lesklé cylindry.

A poněvadž varhany se rozehrály naplno, mění se šepot v hlasitý hovor. Zevlující zástup vystupuje na špičky, aby lépe viděl tu krásu: a varhany mají co činit, aby přehlušily hlasy vlnícího se a neklidného davu.

Před chrámem čekají kočáry s gumovými koly. Podkovy cvakají na nerovném dláždění. Lidé se zastavují na chodnicích. Otvírají se okna na náměstí. Město žasne. Josef jede stylově. Ostatní kočáry se přizpůsobují. Strýc je kliden. Matka se strachuje, zdali Fany nerozbila křišťálový service k přípitkům.

Kočáry objíždějí továrnu. Životní dílo Gilbertova strýce. Pracoval do vysokého stáří. Trápen astmatem nevycházel v posledních letech ze své ložnice. Telefonem spojen se všemi kanceláři a odděleními sedal ve své lenošce maje po jedné straně kyslíkový inhalční přístroj, po druhé stenografku.

Gilbert u něho sloužil od piky. Jinak to u strýce nešlo. Začal ve dvaceti letech jako apretér a skončil ve věku třiceti let jako obchodní ředitel.

Rok již uplynul od strýcovy smrti. Tehdy se právě vracel Gilbert z Anglie i se svým tajemníkem. Bylo to v místě, kde trať se hadovitě vine údolím řeky. Na vnější straně největšího ohybu se otvírá průhled k městu. Do výšky čnějí komíny továrny. Tajemník vyhlédl oknem rychlíku.

— Černá vlajka! zvolal.

Gilbert přiskočil k oknu. Vskutku, na správních budově visel černý prapor. Strýc byl mrtev. Ta černá vlajka ho učinila pánem továrny.

Na tomtéž místě vlají dnes prapory barev radostných. Sirény houkají na pozdrav. Dělnická kapela hraje pochod. Před správní budovou úřednictvo. Řady dělníků svátečně oděných. Jako na povel mávají klobouky a volají: Sláva!

Gilbert jim kyne na pozdrav. Klára se usmívá. Josef hvízdá na koně.

Kočáry přejíždějí pomalu kolem temné řady dělníků. A vysoko na bílém stožáru plápolá vlajka v jarním vánku a v poledním slunci.

V kostele ještě přítmí. Starý kostelník otvírá hlavní vchod. Shrben, šedivou hlavu mezi rameny, šourá se kolem lavic. Svazek klíčů mu zvoní v ruce. Stahuje věčnou lampu, narovnává knot, přilévá řepkového oleje.

Odkrývá hlavní oltář, oprašuje jej rákosovou četkou, zvedá kovovou vzpěru dřevěného podstavce na misál, do zářezu spouští — a podložka již se za-

stavuje v ostrém úhlu připravena držeti otevřenou mešní knihu.

Do kostela vstupují Jan Hodač a Juliána Severová. Jan Hodač má černé, nové šaty po městském střihu. Hned je poznat, že není z kraje. Juliána má krátké, krajované rukávce, vysoké střevíce s mosaznými záponkami, sukně zvarhanělé, bělostné a naškrobené, zvonovitě se houpající, vyšívanou kordulu, na hlavě zelený věnec. A celá voní čerstvým škrobem.

Lidé se za nimi ohlíželi cestou. Nikdo jich nezastavoval a nikdo na ně nemluvil. Jinak by se jich byli ptali, odkud nebo kam. To je zvyk. Ne zvědavost, ale zdvořilost. Jen v městě mají lidé „soukromé záležitosti“, tu ne. Vše se děje veřejně, nic tajně. Každý krok člověka je účelný a počestný, soudu obecnému podrobený. Všichni mohou všem dáti počet ze svého jednání, všichni jsou lidem křesťanským, připraveným na příchod Pána, jenž bude náhlý a nenadálý jako příchod zloděje.

Nikdo se jich neptal kam jdou. Všichni to vědí. Budou mít svatbu.

Pan farář už došli a sedli si do zповědnice. S jedné strany přistupuje Juliána, s druhé Jan.

Zatím rozsvěcuje kostelník svíce na hlavním oltáři. Plní se lavice. Vpravo usedají stařečci, vlevo stařenky.

Před oltářem stojí Jan a Juliána. Dva svědci za nimi. Jedním je kostelník, druhým pan rector. Chudá, přesporní svatba. Proto je hned ráno.

Po zdavkách zůstávají Jan a Juliána klečeti před oltářem. Pan farář se oblékájí v sakristii v mešní roucha a pan rector jdou na kůr k varhanám. Je slyšet, jak vrzají dřevěné schody pod jejich kroky. Stařečci vzadu odkašlávají.

Slouží se votivní mše svatá za snoubence. Velikým křížem se žehnají pan farář a říkají slova Introitu:

— Bůh Izraelův spojiž vás: on sám budiž s vámi, jenž se smíloval nad dvěma jednorozenci: a nyní dej, Hospodine, ať ještě dokonaleji dobrořečí tobě —

Pan rector hraje: Bože, před Tvou velebností na kolena padáme —

V nakřaplé hlasy stařenek se mísí čisté a svěží hlásky dětí klečících před zábradlím.

Kostelník se šourá s červeným míškem, na němž se houpe mosazný zvoneček.

K proměňování vše utichne. Jen na kůru vzdychá proděravělý varhanový měch a vrabci čimčarují na římsách oken.

Po přijímání kněžském přistupují ženich a nevěsta ke stolu Páně a silí se Chlebem andělským, aby v moci jeho přešli pouští života až k svaté hoře Horebu.

Končí se mše svatá.

— Ite, missa est, pronáší kněz a dříve než žehná lidu, modlí se nad klečícími snoubenci:

— Bůh Abrahamův. Bůh Isákův a Bůh Jakobův budiž s vámi a naplníž na vás požehnání své, abyste uzřeli syny synů svých až do třetího a čtvrtého pokolení a obdrželi potom život věčný bez konce: pomocí Pána našeho Ježíše Krista, jenž s Otcem a Duchem svatým žije a kraluje po všechny věky věkův. Amen.

Žehná všem přítomným a přistupuje na stranu evangelní. Pan rector vytahují všechny rejstříky starých, rozeslých varhan. Chvillemi jim mixtura nepěkně zaječí do hry, ale pan rector ji hned umlčí.

Jan a Juliána jsou svoji.

Žapsáno a podepsáno v nízké, klenuté farní kanceláři. Jan a Juliána děkují panu faráři, že jich sezdali a mši svatou za ně sloužili. Děkují panu rectorovi, že se za ně nestyděli a jim křesťanskou službu prokázali.

— Tak lidičci, pojdte na trochu snídání, zvou pan farář, máte cestu před sebou a nic jste ještě nejedli.

Juliánka říká, že nemá hlad. Jan se omlouvá, že nedošli důstojného pána vyjít.

— Jen pojdte, to by bylo pěkné, to by se Apolena zlobila, kdybyste nešli.

A již vede snoubence přes chodbu do kuchyně. Pan rector jdou s nimi.

Bílá kuchyně, zářící čistotou. Řekl bys raději: vonící čistotou. Zároveň jídelna. Uprostřed oválový stůl na jediné, soustruhované noze. Stůl přikryt bílým, modře kostkovaným ubrusem. Na něm tři polévkové talíře. Jeden pro pana faráře, jeden pro pana rectora, jeden pro Jana a Juliánu.

Pan farář a pan rector sedají každý na své místo. Apolena již staví na stůl cibulovitou mísu s kouřící polévkou.

— Kafe my nemíváme, připomínají pan farář, my jen polívku. — po staru.

A chápe se naběračky.

— Lidičci, praví pak snoubencům, vy budete jíst spolu z jednoho talíře. Sedněte si pěkně k sobě. Nestyďte se! Vás už nic nerozloučí. Vždy spolu. Tak budete jíst polívčičku života. Ta je někdy všelijaká. Někdy příliš horká, což naplat, musí se počkat, až zchladne. Žádná polívka se nejí tak horká, jak se vaří. Ke všemu je třeba trpělivosti. Někdy je neslaná a nemastná — člověk se namáhá a pracuje — a výsledku není. Někdy zase přesolená — to tak když člověka dobré bydlo pálí, chce to mít lépe, myslí, že hlavou prorazí zeď — a tu máš, přebíral, přesolil, tak jen zavřít obě oči a také tu přesolenou polívečku v tichosti vyjíst! Tak jen s chutí do toho, lidičci zlatí!

Juliánka se zardívá studem. Jan se usmívá. Po prvé jedí spolu. Lžíce zvoní o porcelán. Pes Amidor sedí na bobku a vzhlíží k svému pánu. Apolena šuká u kamen.

V koutku v kleci cukrují dvě hrdličky.

Snoubenci dojedí, křížují se, děkují a líbají ruce oběma starcům.

— Tak s Pánem Bohem zůstávejte, lidičci zlatí!

A již sahají pan farář po své dýmečce, zatím co pan rector vylovují tabatěrku ze šosů hřebíčkového kabátu, aby se oddali každý své slabůstce.

Kolem kostelíka hřbitůvek. Rady litinových, na stranu nakloněných křížů. U jednoho z nich stojí Jan a Juliána. Tam spí Juliánin tatíček — už deset roků. Nechali tu mamičku, Juliánku, chalupu a několik měřiček. Přišel dobrý člověk a ptal se Juliánky, chtěla-li by he? Řekla, že si to rozmyslí. Ptala se mamičky doma. Ptala se i tatíčka na hřbitově. A tak si vzala Jana Hodače, člověka cizího a dobrého. Škoda, že se tatíček nedočkali té svatby. A škoda, že mamička nemohly přijít do kostela. Už jim nohy neslouží.

Slunko zlatě plá ve vzduchu modrém a průzračném. Za vsí řada vápnem vybílených lisoven.

Stařeček Mokruša za lafkovou brankou předsklepi. Není pochyby: čekají na svatebčany. Otvírají branku,

bezzubými ústy se usmívají, rukou na pozdrav kývají:

— Dej Pán Bůh štěstí, bednáříčku zlatej, aj tobě, Juliánko, dušo moja! Tak se zastavie na chvílečku, sklínka vína neuškodí, zahřeje srdce, přidá do kroku!

A již nutí svého bednáříčka a ženu jeho do před-sklepí. Vstupují do lisovny. Veliká kád, dno černě fialové, vlhkem oslzlé. Starý dřevěný lis s velikou dřevěnou závitnicí. Konopné lano napjaté k dubovému vratidlu zasazenému do podlahy a do stropu. Na lávce kosíř, dubová nálevka s měděnou trubkou, rozstřikovač skalicového roztoku, vinařské nůžky, staré pípy z višňového dřeva. Nad lavicí lišta s kolíky. Na kolících nabodnuty skleničky, zavěšeny baňaté násosky.

Lisovna — radost a jediná starost stařečka Mokruše. Již běží dolů do sklepa, natahují starého, staví skleničky na dno půlvědra. A držíce násosku pěkně u ramene povolují opatrně ukazováček ucpávající dolní otvor násosky.

Již šumí a syčí červené víno ve skleničce jako krev tryskající z otevřené cévy. Naplnivše tři skleničky, ucpávají stařeček násosku, pozdvihují skleničku:

— Dej vám Pán Bůh požehnání ve svatém stavu

manželským, abyste se dobře pořádali a dlouhý roky spolem byli v lásce a svatým pokoju: co si na milým Pánu Bohu vyžádáme: zdraví a po smrti království nebeský!

Přifukují si s ženichem a nevěstou a hned dolévají, co upito.

Juliánka má strach, aby jí hlava nebolela. Stařeček ujišťují, že z dobré věci nemůže být špatně. Víno i Kristus Pán pil a Panenka Maria se starala na svatbě v Káně, aby hosté měli dost vína. Víno je dar Boží.

Stařeček jsou rádi, že bude v kraji bednář: — Moseli sme až do Starej Vsi chodit, a když bylo potřeba něco spravit, nebylo možná se dočkat.

Ženich a nevěsta děkují stařečkovi a vycházejí opět na světlo Boží. Jdou mezi vinohrady svěže se zelenajícími.

Vystupují na kopec. Na druhé straně bílá dědinka. • Tam jest jejich domov.

Z nízkých chalup vystupuje šedý kouř k nebi číře modrému.

Nad pšeničnými poli zpívají skřivánci svoji šviri-vou a stříbrně jasnou píseň.

Jak se mluví

1. Cílem života je vyrábět — všechny síly zasvětit výrobě, aby každý měl, co potřebuje. Co bude až toho dosáhneme? Snad si lidé vymyslí zase nějaký jiný cíl, ale o tom není třeba zatím přemýšlet.

Vyrábět je potřeba, o tom není pochyby. Ale to samo není cílem života a dokonce ne jeho smyslem, nýbrž jen prostředkem k opatření životních potřeb. Výroba pro výrobu a dál už nepřemýšlet je věru truchlivá životní filosofie. Musíme mnoho přemýšlet, co bude dál, neboť výroba je zracionalisována, za-krátko dojde opět k nadvýrobě, k přebytku statků, k nezaměstnanosti a jiným poruchám hospodářským — leda že bychom se chtěli pohybovat v začarovaném kruhu: kdesi v Jižní Americe bylo mnoho obilí — a tak je házeli do moře: následek toho byl, že ryby tloustly, množily se a byl na trhu nadbytek ryb: a tak se ryby zpracovaly na umělé hnojivo — a následek byl, že pole takto vydatně hnojená rodila více pšeni-ce — a poněvadž jí bylo nadbytek, házela se do moře, ryby tloustly atd. Výroba není už problémem, to se zdá jen v zemích ochuzených válkou — skutečným problémem je rozumné a spravedlivé rozdělení vyrobených statků. Jde o to, jak to udělat, aby na jedné straně světa se neházelo obilí do moře a na druhé nebyl hlad. Chesterton řekl, že jsme geniové produkce, ale idioti distribuce.

2. Některé Masarykovy názory jsou již překonány, protože odporují dialektickému materialismu.

Jsou patrně míněny názory, které Masaryk vložil v Sociální otázce, jeho kritika marxismu. Všechny filosofické názory jsou podle dialektického materialismu jen odleskem současných hospodářských a výrobních vztahů. Změní-li se ty vztahy, změní se i ty názory. Podle dialektického materialismu není tedy neměnných, absolutně platných pravd. Důsledně podle toho bychom mohli pokládat i marxismus jen za odlesk sociálních hospodářských poměrů, jaké byly

v Evropě před sto lety, kdy Marx a Engels uveřejnili svůj komunistický manifest. Od té doby se hospodářské a sociální poměry nemálo změnily — i dalo by se soudit, že i marxismus pozbyl své platnosti. Ku podivu: všechny filosofické názory mají platnost jen podmíněnou: avšak marxismus má platnost naprostou. Není tvrdších dogmatiků než jsou marxisté. A v tom je rozpor: buď všechny „pravdy“ jsou pomíjivé a s nimi i „pravda“ marxismu — anebo se připouští, že pravda absolutní je možná — a pak nezbyvá než ji hledat kriticky, úsilně a v pokoji. A tomu hlavně učil Masaryk a to překonáno není.

3. Církev předkládá k věření dogmata, na příklad dogma o neomylnosti papeže. Dnešní doba však vyžaduje lidi, kteří dovedou myslet volně.

Církev učící nepředkládá k věření nějaké libovolné nálezy, nýbrž zjišťuje, které pravdy Boží jsou od Boha zjeveny, v Písmě a Tradici obsaženy, a ty pravdy hlásá věřic, že ve svém učitelském poslání je chráněna Duchem svatým před bludem podle příslibu daného jí Kristem. Ty nauky neobsahují nic proti rozumu — jinak by je musily všichni rozumní lidé odmítnout jako nesmyslné. Obsahují ovšem pravdy nadrozumové, které sice rozum lidský převyšují, ale neodporují mu. Takové pravdy nadrozumové (mysteria) nelze z rozumu vyvodit, ale nelze jich také rozumově vyvrátit. Víra neznamená omezení svobody myšlení, poněvadž předmětem víry je Bůh, kdežto předmětem vědy je příroda a vůbec vše, co lze empiricky zkoumat. Ve svém oboru je každá věda zcela samostatná a platí o ní: tantum valet, quantum probat — má takový význam, jaký mají její důkazy. Myslet svobodně je hezká věc — ale ještě hezčí a ovšem i potřebnější je myslet správně.

4. Už Komenský usiloval o jednotnou školu.

Nepochybně — ale o školu jednotnou ideově, budující na základě křesťanském. Ve škole Komenského není místa pro ateisty.

Veselé scény z filmování v pražských ulicích.

Bude vás zajímat, že...

— exteriérové záběry okupační grotesky režiséra J. Macha „Nikdo nic neví“ se natáčejí v současné době v pražských ulicích a na výpado- vých silnicích z Prahy.

— pro tyto scény bylo nutno ulice, ve kterých se natáčí, i s obchody upravit podle vzoru protektorátu: nápisy jsou dvojjazyčné, zboží z výloh zmizelo a bylo nahrazeno jen několika atrapami a výkladní skříně byly pomalovány známými německo-českými texty z doby okupace: „Maso není — vyprodáno“, „Ja hořčice v každém množství na skladě“ a pod..

— nejobtížnější práci při filmování připravilo filmovým pracovníkům dvacet sedm psů všech možných ras, kterým byla svěřena důležitá úloha — pronásledovat Fr. Filipovského a Jar. Marvana, kteří přechali ulicemi s košem, v němž byl mrtvý SA-man.

— se natáčelo již na nábřeží, u Masarykova nádraží, na Letné u vodní nádrže, na Smetanově náměstí, na rozhraní Vinohrad a Žižkova v Blodkově a Ondříčkově ulici a dokonce i na pražských střechách, které obsadili zvědaví Pražané s kukátkou, neboť byl odhrouknut letecký útok, ovšem jen pro tento film.

— herecký kompars ochotně a zdarma nahradili pražští občané, kteří se kolem filmařů shromáždili v úctyhodném počtu téměř tisíce duší.

nemilé dobrodružství prožila hlavní představitelka Jana Dítětová, když při scéně naskakování a vyskakování z tramway byla odvedena přísným členem SNB a neměla ve svém filmovém kostýmu ani peníze ani osobní doklady (točilo se totiž bez nalíčení herců, aby nezasvěcení lidé nezahlazili svou zvědavostí obtížné záběry v příliš frekventovaných ulicích).

— také J. Kotapiš v gestapáckém koženém kabátě nebyl ušetřen lidské pozornosti a několikrát musel vyslechnout nápadnou poznámku o „zlatokopech“.

— velkou službu prokázala filmařům jedna dosud nezasypaná vodní nádrž na Letné, která byla znovu napuštěna vodou, opatřena výstražnými tabulkami — a pak byl do ní vhozen vozík i s proutěným košem, v němž byl uzavřen SA-man,

zvukaři použili při těchto záběrech po prvé nového vynálezu jednoho svého kolegy p. Vysloužila, totiž vysoce citlivého mikrofonu, ale přesto úžasně lehkého, takže se s ním daly „vyhmátnout“ i nejvzdálenější zvuky.

— mnohé scény snímají kameraman J. Střecha a J. Holpuch současně dvěma kamerami, aby se nemusely záběry zbytečně opakovat, aby byly zachyceny stejné scény z různých míst a aby co nejméně na sebe filmaři soustředili zájem přihlížejícího a nahodilého obecnstva, které tak nevědomky současně hraje ve filmu.

— nejtěžší scény v exteriérech však filmaře teprve čekají: bude to zběsilá jízda esesáků v autě, které porazí v šílené jízdě Prahou ovocnářský krám a telefonní budku, aby později projelo stohem slámy, smetlo tramskou chatu a pod..

— Pražané si asi nejvíce přijdou na své při humorných scénách na Karlově mostě, kde Fr. Filipovský a Jar. Marvan budou házet s mostu do Vltavy pouzdro od basy, v němž má být SA-man!

Nepříjemná scéna.

V hostivařském atelieru čis. 4 je vystavěna velká hospoda v přístavní čtvrti pro natáčený film rež. Čápa „Znamení kotvy“. Do této hospody přijde hypnotisér Lascari, kterého hraje Eduard Kohout, aby tu vyhledal svoji spolupracovnici Pavlu — Hanu Vítovou. Protože venku se spustil prudký liják, musí být tento liják patrný i při otevření dveří; a tak bylo třeba pro tuto scénu aranžovat pěkný a vydatný déšť, který bubnoval na okna a hrčel v okapové rouře. A protože pan Lascari tím deštěm prošel, musel být mokrý. Následkem toho byl kompletně ustrojený pan Kohout postaven pod sprchu, která mu po několika minutách utvořila na klobouku malý bazén a promáčela i nepromokavý trenchcoat. Pak se otevřely dveře, zablesklo se a pan Lascari vešel, promočený až na kůži; kamera zahrčela, scéna byla natočena a — pan Kohout se musel jít od základů převléci.

Katastrofální povodeň.

Některý filmový záběr, který později proběhne na stříbrném plátně před očima diváků v několika vteřinách, vyžaduje mnoha hodin práci,

než se dokonale připraví, zasvětlí a scéna přezkouší. Také režisér Fr. Čáp dospěl při natáčení nového filmu podle námětu J. Drdy „Znamení kotvy“ k záběru, jehož přípravy si vyžádaly ne několika hodin úsilovné práce a příprav, nýbrž několika dnů: natáčela se totiž scéna, kdy se rozvodněná řeka vyleje z břehů a zatopí přístavní ulice i s domky. Jeden takový domek byl postaven přímo ve filmovém studiu, totiž na dně hlubokého bazénu, který je pod atelierovou podlahou. Ovšem tentokrát stavební dělníci místo dřeva, juty, sádky a papíru stavěli opravdu z cihel a maltv. Během několika dnů byla stavba připravena a bazén napuštěn několika tisíci litry vody, takže brzy plaval v místnosti veškerý nábytek. A teprve nyní se rozžaly desítky reflektorů a asistenti se připravili na všechny možné eventuality, kdyby snad z technických příčin neprobíhala „katastrofa“ podle očekávání. Záběr totiž nemohl být již po druhé opakován. Oba kameramani F. Pečenka a B. Kolátor zmizeli za okuláry svých kamer, aby tuto dramatickou scénu zabírali současně dvěma kamerami, ovšem každou z jiného stanoviště. Konečně režisér Fr. Čáp vydal pokyn „Jedeme!“ po kterém všichni na scéně i za scénou „ožili“: Starý Hojdar (L. H. Struna) se svým synem Frantou, kormidelníkem nákladního člunu „Kormorán“ (J. Pánčík) brodí se po pás v kalné vodě a loví kusv chudíčkého zařízení bytu paní Markové. Také lodník Truneček (J. Maršálek) vbíhá do zatopeného bytu, aby ze šatníku vynesl posledních pár kousků oděvu, než voda provalí vetché zdivo. Ale sotva se dostane doprostřed místnosti, stěna mezi okny se zachvěje, povolí a zřítí se dovnitř, sledována mocným proudem říční vody. Také strop i trámy spadnou a poraní zděšeného Trunečka, který se vzápětí noří pod hladinu, na kterou dopadá část stěny bytu. Teprve režisérovo „Stop!“ ukončuje tento záběr, který zanechal u všech přihlížejících nezapomenutelný dojem, díky jedinečnému realistickému podání všech herců.

Hodnota literární hodnotou filmovou.

Jméno spisovatele Karla Čapka, který zemřel tak nečekaně navěčer

o Boží Hod vánoční roku 1938, je dnes známo po celém světě jako jméno vynikajícího dramatika, povídkáře a romanopisce. Jeho dílo je přeloženo do dvaceti jazyků a prošlo vítězně celým světem. Sotva nyní byly zfilmovány populární „Povídky z jedné a druhé kapsy“, přistupuje další český režisér O. Vávra k natáčení nového českého filmu podle románu Karla Čapka, fantastického „Krakatitu“. Přípravným pracím k tomuto filmu věnoval režisér Vávra mnoho péče a za spolupráce svého bratra, spisovatele J. R. Vávry, dokončil scénář „Krakatitu“ letos na jaře, aby hned začátkem května přikročil k filmové realizaci. Dílo, známé v celém světě, bude očekáváno s velikým napětím; toho si byl rež. Vávra dobře vědom a proto se podjal velikého úkolu s neobyčejnou pečlivostí. Přípravy, které vedly k realizaci „Krakatitu“, byly neobyčejně svědomité a pečlivé; proto se v „Krakatitu“ očekává dílo, jež má patřit k vrcholným pracím rež. Vávry a reprezentovat současnou československou kinematografii.

Karel Höger a Frant. Smolík ve filmu „Krakatit“.

Mohutné stavby pro Vávruv film „Krakatit“.

Vyspělost našich filmových architektů byla již mnohokrát prokázána a náležitě zhodnocena i cizinci, kteří u nás natáčeli nebo zhlédli dokonale stavby v našich filmech. Jedním z nejznámějších architektů je J. Zázvorka, který právě se svým asistentem J. Kollingerem vystavěl a ještě staví ve třech barandovských atelierech mistrovské stavební celky pro film režiséra O. Vávry „Krakatit“, natáčený podle známého románu Karla Čapka. Tak v prvním studiu vznikla kkušební laboratoř pro práci s nebezpečnými traskavinami v Balttinu, chudíčká dřevěná laboratoř ing. Prokopa na Hybšmance a těsně vedle tatáž laboratoř, ovšem již přestěhovaná na rudnou haldu, kde je již upravena a vybavena speciální vysílačkou, pomocí které lze záhadnou traskavinu krakatit přivést k explozi kdekoli na zeměkouli. V protější části studia je pokoj Tomše, sousedící těsně s částí cikánské vinárny. Uprostřed těchto staveb se zvláště vyjímá monumentální salon horského hotelu v Alpách, v němž dojde ke schůzce zbrojařských zástupců všech národů světa. Po skončení natáčení v těchto stavbách přestěhuje se štáb režiséra O. Vávry do atelieru č. 7, kde jsou zatím v plném proudu stavební práce na nových dekoracích. Z prken, trámů, juty, sádry a barev vzniká zde silnice, venkovská zastávka, vrchol rudné haldy, vrata továrny Grottup a pavilonek zámeckého parku. Odtud pak přejdou stavební dělníci do čtvrtého studia, aby zde vystavěli pohádkově krásné stavby: knížecí sál, zámecké schodiště, princeznu ložnici a nemocniční pokoj.

studujeme

Nezbední bakaláři a žáci.

Hovoří se u nás o decentralisaci vysokých škol. Hovoří se jako by šlo o něco nového a neobvyklého. A při tom jako všechno na světě — je to přirozené, neboť staré anglické školství se výlučně omezovalo na venkov a založilo si svou historickou tradici. Jména Cambridge a Oxford jsou znamenité, populární i u nás. Hlavně z vodního klání studentských osem na Temži. Kterému městu dát přednost. Věru Shakespearovská otázka. Ale letošní vítěz v závodu osmiveslic to vyhrává i u nás a jede se do Cambridge. Nudnou anglickou rovinou, pokrytou zelení a oplocenými pozemky. Sem tam míváte statující vozy a jejich pány, horující v promoklé trávě golfu.

Staré historické město, město věží, portálů, chrámů, město zahrad a deště. To je Cambridge. I tady jsou Češi. A nebýt nás, ani by o sobě nevěděli. Studenti a studentky. A u nich sympatický anglický mladík, který studuje češtinu a pomalu ji bude ovládat jako svůj rodný jazyk. Stává se naším průvodcem.

Život studentský i tu je veselý. Má však svůj řád, svou kázeň a disciplínu. Z filmu je známo, že student tu chodí ve zvláštních pláštěnkách a bakaláři — profesori i doktoři v talárech.

Předpisy jsou přísné a běda, kdo je nedodrží. Špatná známka z chování má dalekosáhlé důsledky a může i pro nejnadanějšího studenta znamenat konec studií. Jako všude i nad Cambridge zaznívají zvonky a průvodci nám sdělu-

jí, že páni profesori se ubírají do senátu. V neděli odpoledne. Život blízký katedrálním kapitulám. Vážně a se svrchovanou důstojností přecházejí promoklou cestu a se zalíbením sledujeme jejich zvláštní pokrývky hlavy. Ale abychom zůstali u pláštěnek. Je starým zvykem, že studenti se mohou zdržovat ve městě pouze do 12 hodin v noci. Půjde-li však někdo do koleje po 22. hodině a má ještě v úmyslu odejít, není mu to dovoleno. Aby bylo universitě jasno, kdo je student, musí každý po soumraku nosit pláštěnku. Běda tomu, kdo zapomene a je přistižen „buldogy“. To jsou zvláštní muži v důstojném černém oděvu a s cylindry na hlavě. Za dne chodí po městě nanejvýš vznešeně, v noci však svou důstojnost naprosto nerespektují. Mají za úkol dbát o pořádek mezi studentským lidem a provinilce předat universitnímu právu. Musí být však rozkošné vidět tyto sluhý cambridgské Almae Matris na cestách za nezbednými studenty a sledovat jejich stříhající nohy podobně pišfálám při honičce. Pak opravdu zbývá otázka, kdo s koho. Studenti neradi podléhají a „buldoci“ těžce nesou ostudu. Proto se snaží každého provinilce chytit za každou cenu. Stalo se, že přistihli jednou studenta, an se nahý koupal v Temži. Universitní senát si marně lámal hlavu, jelikož na noční koupání kolejni předpisy nepamatovaly. Ale rozsudek zněl: pokuta. Když se postižený ohradil, bylo mu řečeno, že neměl po soumraku povinnou pláštěnku.

V Cambridge žije asi šest tisíc studentů a sice v kolejích, mezi nimiž jsou i dívčí, což prý je zvláštnost. Stejně jako ženy na londýnských ulicích s tabulemi a žádající rovnost s muži. V kolejích ovšem nežijí studenti ženatí, kteří pobí-

raji taková stipendia, že slušně užívá manželku i děti. Řád přikazuje společné večeře, před nimiž bývá pobožnost v kolejních kaplích. U stolů se scházejí profesori, a to v modlitbě i jídle. Ovšem zvláštní pobožnosti jsme svědky nebyli.

Bylo by možno napsat o Cambridge mnoho pěkného. Co však zbývá, je poslední pohled na obrysy věží, zalitých podvečerním sluncem a otázkou: Kdy opět na shledanou?

Věru, nádherný nápad, soustředit studenty do tak kouzelného prostředí.
F. Chudárek.

Kam s nimi?

Stává se zvykem upravovat maturitní tabla nějak vtipně. Letos bylo vidět v Brně jedno tablo nezvyklé: trochu slámy ve výkladní skříni jakoby ze starého slavníku vysypané a na ní obrázky maturantů s nápisem: Kam s nimi? Patrně nárazka na Nerudův rozmarný feuilleton o potížích s uklizením starého slavníku.

Máme letos o několik tisíc vysočkoškoláků více, než jich má světová říše britská. Z toho se vyvozuje rada maturantům, aby nechodili na vysokou školu, poněvadž nemají naděje, že by se po ukončení studií uplatnili, leda by šli na fakultu pedagogickou, poněvadž je stále nedostatek učitelů obecných škol. Ale každý maturant si myslí, že to už je lépe jít na kteroukoliv jinou fakultu, poněvadž učitelství dnes mnoho neznamena ani společensky, ani finančně.

Ale maturanti nepotřebují radu, kam chodit nemají, nýbrž radu, kam jít. Půjdou asi většinou na vysoké školy, i když si uvědomují, že výhlídky pro ně nejsou takové, jako v zaměstnání praktickém. A tak se zdá, že ani mladí, ani starší si příliš nepřipouštějí starost, co bude dál. Žije se neodpovědně. Dělá se mnoho věcí neodpovědně, pro chvíli, pro okamžité zdání úspěchu a pokroku, pro ovlivnění veřejného mínění. Ale každá otázka si žádá odpovědi. A nebdělí konsulové uslyší jednou velmi trpkou odpověď na otázku: Kam s nimi?

debatujeme

O rovnosti.

Byl jsem na přednášce o dějinách umění. Přednášející promítal soptury románského kostela, postavy králů, královen, světců a „lidu“. K tomu promítnutému obrazu říkal on, socialista, toto: „Jak vidíte, postavy lidí vznešených a prostých se od sebe neliší téměř vůbec, jsou k nerozeznání, rovněž tak tvářemi se lidé sobě nápadně podobají na těchto sochách. Rozlišujeme je jen podle znaků přidaných, svatozáře, koruny, klíčů, knihy atd. Tehdy to-

Petr Den: **Řeči ke gymnasistům**. Česká grafická unie, Praha 1946. Stran 97, cena 30 Kčs.

Pseudonymem se kryjící autor podává řadu úvah o všech předmětech, jimž se na středních školách vyučuje, náboženstvím počínaje a občanskou naukou konče. Student si totiž často myslí, že se něčemu učí zbytečně a že ten neb onen předmět nemá významu pro život. Slova, která k němu pronáší Den, vycházejí z rozumu opravdu osvětleného hlubokým vhledem do nejrůznějších oborů vědních a ze srdce otevřeného všem hodnotám. Důraz, který klade na výchovu charakteru, bez níž pouhé získávání vědomostí je spíše jen na škodu než na prospěch, kladné stanovisko k náboženství a to nejen jako k učebnému předmětu, nýbrž i jako životní praxi, ocenění modlitby jako základu mravní síly a správného poměru k Bohu, lidem i věcem, činí nám neznámého autora sympatickým neméně než jeho upřímnost, bezprostřednost a polyhistorická obeznámenost se složitou problematikou středních škol vůbec a mladých duší zvláště.
D. P.

Český kancionál svatováclavský. Za souhlasu všech českých ordinariátů vydává Pražský Ordinariát péčí Obecné Jednoty Cyrilské v nakladatelství Universum, Praha 1947. Cena Kčs 30.—.

Mnozí se budou ptát k čemu nový zpěvník, když zde byl kancionál Orlův, Loulův, Svatováclavský zpěvník a řada jiných. Nový kancionál však naprosto neznámená zbytečné rozmnožování užívaných zpěvníků. Nový kancionál vychází ze snahy napravit a sjednotit rozbíhavé tendence dřívějších zpěvníků. Dnes již dávno překonaný důvod o nevyhovující podobě starých písní sváděl dřívější upravovatele textů ke změnám, které pod záminkou nápravy porušovaly původní znění písní po staletí ustálených. Další postup v tomto směru znamenal by růst nových variantů původní písní nepodobných a měl by za následek úplný rozvrat staré české písně. Český kancionál svatováclavský znamená tedy návrat k původnímu znění písní po stránce melodické, rytmické a zejména textové. Obsahuje výběr z celého pokladu podnes živých písní duchovních od zpěvů nejstarších až po novodobou hodnotnou tvorbu. Zvýšenou měrou přihlíží k písním mariánským, k Božskému Srdci Páně a zejména dbá písní barokních. Všechny písně nového kancionálu jsou opatřeny pečlivým notovým zápisem nápěvu.

Marian Schaller O. S. B.: **Svatý Benedikt**. Bohuslav Rupp, Praha 1947, stran 238, cena 90 Kčs.

Jediným vlastně pramenem životopisu svatého Benedikta je druhá kniha Dialogů svatého Rehoře Velikého. Jeho zprávy jsou sbírkou vypravování, obyčejně zázračného obsahu, která měla být věřícím útěchou a povzbuzením v bouřlivých dnech stěhování národů. Tyto epizody nejen že mají historické jádro, nýbrž právem mohou být pokládány za věrohodný zdroj poznání osobnosti svatého Benedikta. Schaller se nedává svést námitkami racionalistické vědy historické, jak je pronáší většinou němečtí protestanté, a důvodně se opírá o autoritu svatého Rehoře. Osobnost svatého patriarchy se odráží v jeho Reguli, která je duchovním zákoníkem západního mnišstva: právem obrací Schaller na světce ustanovení o opatech a předpokládá, že sám měl vlastnosti, které žádá od opatů: harmonickou vyrovnanost povahy, která se nevyznačuje ani bouřlivostí, ani úzkostlivostí, ani upřílišeností, ani neústupností, ani žárlivostí, ani podezřívavostí — jen takoví mohou splnit vychovatelský ideál svatého Benedikta, jehož podstatnou složkou je individuální vedení duší — požadavek, který moderní pedagogie mylně pokládá za svůj vynález.
D. P.

Bohdan Chudoba a Vilém Bitnar: **Jan Sedlák**. Brněnská tiskárna v Brně 1947. Stran 87, cena 33 Kčs.

Studie Chudobova vystihuje Sedláka hlavně jako náboženského historika, jehož bádání o Husovi mělo ráz průkopnický, třebaš nebylo za takové oficiální vědou hned uznáno, jak nejlépe poznáváme z okolností, že Sedlák, ač jediný, kdo poslal do soutěže České Akademie vypsání do konce r. 1915. svou monografii o Husovi, přece cenu nedostal. Sedlák byl však nejen dějepisec, ale i velký a bystrý theolog apologetického zaměření, pohotový řečník a výrazný charakter kněžský. Škoda, že ten obecnější ráz osobnosti Sedlákovy není v knize zachycen, ač četné jeho náznaky nalezne čtenář ve velmi podrobné bibliografii díla Sedlákovy, kterou ke studii Chudobově připojuje Vilém Bitnar.

Jaroslav Ovečka: **Svaté přijímání**. Vyd. IV. Brněnská tiskárna v Brně 1947, stran 77, cena 9 Kčs.

Knížka obsahuje text dvou důležitých dekretů Papeže Pia X., týkající se svatého přijímání: *Sacra Tridentina Synodus* a *Quam singulari*, jimiž byl položen základ k obnově mravního života národů životem eucharistickým. Autor oba dekreta vysvětluje a vývrací i pochybnosti a námitky činěné proti častému přijímání vůbec a proti ranému přijímání dítek zvláště.

Ferdinand Neubauer: **Cestička do nebe**. Modlitby k svaté zpovědi a svatému přijímání pro děti. VI. náklad Otrokovice 1947, stran 75, cena brož. 12 Kčs.

Od dosavadních modlitebních příruček pro děti se liší tato publikace krásnou úpravou, přístupným slohem a účelným členěním textu.

Jakub L. Balmes: **Katechismus základních pravd**. Nově upravil a rozšířil Dr Konstantin Miklík CSsR. Brněnská tiskárna v Brně 1947. Stran 196, cena 66 Kčs.

Apologetické dílko španělského, téměř před sto lety zemřelého filosofa Balmese, nepodává sice nic nového nebo dotud neznámého, ale vyniká takovou jasností, že má svou cenu podnes a zvěšilo i našeho theologa, aby je upravil a doplnil jednak vhodnými výňatky z jiných spisů Balmesových, jednak vlastními úvahami, z nichž některé jsou připojeny ke knize jako samostatné přílohy. Tím je spis Balmesův zaktualisován a zmodernisován, takže i dnešnímu čtenáři může být dostatečným zdrojem poznání základních pravd náboženských a příručkou pro styk s nevěřícími a jinověrci. Leckde mohl autor přihlížet více k novější literatuře: tak sotva uspokojí čtvrtá příloha o vývojových teoriích, zpracovaná podle apologie Hettingrovy, jejíž poslední svazek vyšel 1867, kde autor cituje vesměs jen díla z konce minulého století. D. P.

Dr Josef Kubalík: **Papežská neomylnost a její ohlasy v zemích slovanských, zvláště českých**. Universum, Praha 1947, stran 171, cena 60 Kčs.

Svou studii o ohlasech prohlášení papežské neomylnosti uvádí Kubalík rozбором všech důležitých pojmů, které mají vztah k dogmatu neomylnosti, zejména primátu papežského, učitelské autority biskupů a řádného magisteria papežského. Vlastním jádrem spisu je vyličení průběhu sněmu vatikánského a objasnění stanoviska některých biskupů k papežské neomylnosti, kteří nesprávně bývají nazýváni faliblisty nebo antiinfaliblisty, jako by před prohlášením dogmatu i po něm byli zásadními jeho odpůrci. Tito biskupové, mezi nimi i pražský kardinál Schwarzenberg a chorvátský biskup Strossmayer, byli však proti prohlášení dogmatu o neomylnosti papežské jen z důvodu oportunity, neboť se obávali, že nové dogma bude mít neblahý vliv na věřící jejich diecézí. Autor uvádí jak v latinském znění, tak i v českém překladu řeč kardinála Schwarzenberga o papežské neomylnosti, pronesenou na sněmu dne 18. V. 1870. Z ní je patrné, že kardinál nebyl proti dogmatu zásadně, nýbrž že pokládal za nevhodné a nepotřebné je prohlašovat. Pravda ovšem je, že ve svém úředním listě uveřejnil dekrety koncilu až na výzvu Jirsíkova a papežovu a že svým chováním po sněmu budil dojem, jako by chtěl setrvat v opozici. Vynikajícím theologem arcibiskup nebyl, řeč na sněmu nebyla jeho dílem. V bohosloví byl žákem racionalisujícího Günthera a tak snaha autora postavit ho do nejlepšího světla nepůsobí dosti přesvědčivě, ač jinak není pochyby o jeho opravdovosti, upřímnosti a pastýřské rozvaze. Skutečnost je, že ve věcech theologických se dal vždy vést güntherovci, kteří nebyli odpůrci neomylnosti z oportunity, nýbrž ze zásady, a že dogma neomylnosti ohlásil ve své diecézi jako jeden z posledních. — Theologický poradce kardinálův Salesius Mayer nebyl strahovský premonstrát, jak se uvádí na str. 93. a 130., nýbrž oseký cisterciák. D. P.

Chrám sv. Víta v obrazech Jiřího Jeníčka. Vydalo nakladatelství Universum v Praze, cena brož. Kčs 240.—, váz. Kčs 290.—.

Jiří Jeníček objevil svatovítský chrám jako vděčný předmět svého objektivu. Zadíval se do vši té rozmanitosti, do vrcholné umělecké konstrukce, a výsledkem jeho práce je souhrn 122 obrazů umělce-fotografa, který se nespokojil snímkem na první ráz, nýbrž hledal a čekal na onen okamžik, kdy tvar, konstrukce, architektura, zjevily šťastnou souhrou světla a stínu pravou podobu. I máme před sebou obrazové dílo, kde každá stránka ukazuje svatovítský chrám v novém světle, každý obraz má zajímavé a původní pojetí. Jan Čep napsal k těmto obrázkům několik základních slov o duchovním významu chrámu, historik umění Dr Rudolf Rouček pak doprovodil snímky odborným výkladem umělecko-historickým. Obrazy jsou tištěny skvělým Neubertovým hlubotiskem předválečné úrovně.

tiž byla jiná doba, všichni lidé si byli rovni před Bohem. Jak vidíte, snažil se tuto rovnost duchovní vyjádřit tehdejší výtvarník i rovností vnější, podobou".

To říkal onen profesor, socialista. Vzpomněl jsem si na svého kolegu, socialistu, který mi vykládal, že socialismus chce rovnost všech lidí na světě.

K řeči pana profesora a k řeči svého kolegy poznamenávám:

Nejen tehdy, to jest v románské době, si byli všichni lidé rovni, ale vždycky si byli, jsou a budou před Bohem rovni. To jest a ani to nikdo nemusí zvlášť chtít. To jest, i když to všichni neuznávají, neboť jejich neuznání nemění skutečnosti. Stejně by se nezměnila zelená barva trávy, i kdyby někdo, třeba barvoslepý, tuto její zelenou barvu neviděl a neuznával.

Snaží-li se však někdo, aby si všichni lidé byli rovni přirozenými vlastnostmi a schopnostmi, snaží se marně. Neboť vnějším a viditelným se budou lidé vždycky lišit, alespoň barvou vlasů, vzrůstem, tvarem lebky, nohou, rozmanitým vkusem, různými nároky a zálibami, různými sklony a vlohami. A z toho: různými povoláními, různými povinnostmi, různými právy (učitel třeba nemůže soudit, zahradník nemůže být okresním lékařem, nemocný nemůže ošetřovat v dětské ozdravovně), různým zacházením majetkem, různým jméním, způsobem práce získaným.

Ovšem, byli už takoví, kterým se tato rovnost lidská před Bohem a různost lidská na zemi nelíbila a chtěli rovnost všech na zemi. Nedávno to byli neblázni nacisté, kteří chtěli doma zavést rovnost za každou cenu a psali o tom dokonce odborné články. Jeden z nich jsem náhodou četl: Prý budou vyjmát lidem přebytné a lišící se části mozku, aby všichni také mysleli stejně. Vývojem prý by se to nepodařilo, takto se budou lidé rychle i vzhledem podobat, krátce nastane všeobecná rovnost. fg

Sociální vymoženosti.

Ve své knize *L'homme, cet être unique* (Éditions de la Baconnière, Neuchâtel 1947, p. 36) se zmiňuje Julian Huxley, že bylo pozorováno, jak vosí dělnice nemajíc potravu pro hladovou larvu, ukousla jí kus ocásku a strčila jí jej do úst. Zvláštní řešení, téměř pro zasmání. Ale to vidíme i kolem sebe. Jedněm se bere, druhým se dává. Z jedněch se dělají plutokrati, z druhých proletáři. Říká se tomu socialismus. Je-li to socialismus, pak je třeba jej nazvat socialismem mechanickým a netvůrcím, který neznamena prázdňný sociální pokrok, poněvadž je to pouhé přemisťování z kapsy do kapsy. Socialismus bychom si představovali tak, že by se nejprve společným úsilím vytvořily nové hodnoty, které tu ještě nebyly, a ty by se pak spravedlivě rozdělily. Ale

tu jsme u kořene věci: k tomu je třeba nezištnosti, lásky, přejnosti, kázně a poctivosti. Tedy nějaký ethický socialismus? Ano, třeba ethický, jen ne mechanický, premisťovací a kořistnický. Ale na názvu nezáleží. Může to být i pouhá sociálnost — ale to už znamená lepšího člověka: a toho socialismus vytvořit nedovede.

Myši a lidé.

Filmu o myších a lidech použilo zas dost spekulantů jako důvodu k opakovanému řešení „sociálních problémů“. Nezapomněli mluvit zas o „kolektivu“. Všimli si tito badatelé základní myšlenky filmu, palčivé touhy bezzemků, námezdných dělníků po vlastním, po chaloupce, po kousku země, po vlastní kravce, páru koní, koze, králíku? Všimli si věty: To by každý chtěl mít vlastní hospodářství, vlastní dům, to se jinak dělá; na vlastním se lépe dělá? Všimli si, jak si strádali na mrkvo-vá semínka, která vysejou na vlastním poli? Všimli si, že ani jeden neřekl: Vezmeme si majetek svého pána a budem na něm dělat společně? Všimli si, jak každý šetřil, aby si mohl koupit sebemenší, ale své?
fg

dovídáme se

Papež o občanských ctnostech.

V průběhu audience, kterou papež udělil švýcarským poutníkům, kteří se zúčastnili kanonisace Mikuláše de Flue, promluvil Pius XII. o vlasteneckých, občanských, rodinných a náboženských ctnostech Mikuláše de Flue, který byl v tomto týdnu prohlášen za svatého. Vyzval všechny lidi, aby si vzali příklad z tohoto vzoru v době morálních a duševních rozvrátů. „Učení Mikuláše de Flue,“ řekl mimo jiné Pius XII., „by mělo ukázat lidem, kterak se mají znemožňovat hospodářské a třídní boje a nadvláda jedné strany nad ostatními. Avšak,“ dodal papež, „pouze ti, kdož obrazejí svůj zrak k Bohu a kdož uznávají jeho zákony, mohou poskytnout světu spravedlivý a trvalý mír.“

Z pokrokových rodin.

Při příležitosti svatovojtěšských oslav napsala Mladá Fronta: „Žáci bez vyznání, z nejpokrokovějších rodin, kteří se neúčastní oslav...“

Chceme k tomu dodat jen to, že po poznání a vpádu Hitlerjugu a hord německých holek do českých ozdravoven si v Čechách a na Moravě odvykli říkat lidem a dětem bez vyznání (bez náboženství, bez morálky) „pokrokoví“, jak se to dřív omylem dělalo, a správně je nazývají zpátečníky z dob dávno-věku barbarského a vandalského.
fg

Dr Josef Hronek: **Katechetika. Duch a forma katolického vyučování náboženského.** Bohuslav Rupp, Praha 1946. Stran 212, cena 75 Kčs.

Vymezený rámec, který byl podle předmluvy dán autorem k soustavnému pojednání o pravidlech náboženské výchovy a výuky, byl dílu v určitém smyslu jen na prospěch, poněvadž bylo dosaženo větší stručnosti a přehlednosti, než s jakou se v podobných dílech setkáváme. Autor seznamuje čtenáře nejprve s historickým vývojem katechese, pojednává o osobnosti katechety a konečně o obsahu a metodách náboženské pedagogie. Opřeno o důkladnou znalost odborné literatury a vlastní vychovatelskou zkušenost vytváří dobré instruktivní dílo, jež přijde vhod zejména studujícím theologie a laickým učitelům náboženství. I když pozitivistická pedagogie vyslovuje pochybnosti, lze-li vůbec vyučovat náboženství, je nesporné, že jak věrouka, tak mravouka křesťanská má rozumový základ a tím je dáno i základní hledisko moderní katechetiky: vyučovat křesťanským pravdám co nejdokonaleji. Jest jen žádoucí, aby se katechetika nestala oborem izolovaným od péče pastorační.
D. P.

François Mauriac: **Cesty k moři.** V překladu Jaroslava Zaorálka vydalo v druhém vydání L. P. 1947 nakladatelství Vyšehrad v Praze. Obálka Vladimíra Koukla. Str. 230, brož. 85 Kčs.

Vliv klasického dramatu francouzského na moderní francouzskou prózu připomenete si znovu a znovu při četbě konverzačního společenského románu Mauriacova „Cesty k moři“, vydaného ve Francii v r. 1939 a čistě do češtiny přeloženého Jaroslavem Zaorálkem (verše v něm nedlouho před svou smrtí přebásnil Jaroslav Hořejší!). François Mauriac ukázal v tomto románě na rozkladu rodiny Révolouovy i Costadotovy ráz měšťácké zhýčkané rodiny francouzské na počátku prvé světové války. Marně se rozkladu brání, marně unikají. Jediná Rosa Révolouová je silnou postavou, proti rodinné kletbě bojující a obětující své štěstí, jen ona si uvědomuje, že proti lidem, mezi nimiž vyrůstala a jichž život byl mrtvý, putuje k „neznámému moři“, s hořkou solnou chutí na rtech. Ostatní jsou slaboši, potácející se od lehkého flirtu až na práh nevěstinců, hádající se a cynicky kupčící se srdcem, nepevný v mravních zásadách a zrazující sliby, ach, pane Révolou a pane Landine, ach, paní Costadotová a paní Cavailhesová a všechny děti vaše, kdo záříte nějakým příkladem kromě Rosy? Slaboši jste, a slabochoy vás měl nazvat i Mauriac v titulu svého díla! Bylo by to bezprostřednější a méně zakuklené označení vašich charakterů než „cesty k moři“! Zná vás dobře, a jestliže se vás místy dotkl nešetrně, štiplavě naturalisticky, zasloužili jste si toho!
J. Vrána.

Jaroslav Janouch: **Pro čest a slávu.** Román pro mládež z doby švédského obležení Brna. S kresbami a obálkou Michaela Floriana vydalo nakladatelství Vyšehrad v Praze L. P. 1947. Stran 196, 117 Kčs.

Krásnými ilustracemi Michaela Floriana, honosnou úpravou i výrazným tiskem slibuje Janouchův dobrodružný román pro mládež více než splňuje, třebaže pěkným úspěchem u mladých čtenářů dobyt si v nakladatelství Vyšehrad již třetího vydání. Hrdinou všech devěťadvaceti obrazků, z nichž některé tvoří samostatné celky, je sirotek Jiří Záruba, který v posledním desetiletí třicetileté války byl pánem tichého mlýnu na úpatí Jeseníků. Ukrývá v tajné skrýši se svou babičkou peníze, věno své nebožky matky, ochrání před Švédy mlýn, přijímá k sobě mládka Václava Budinského, tragičtěji ve svém mlýně postiženého než byl sám, prožívá potom s ním i s jeho věrným psem Brokem neuvěřitelná dobrodružství v lesní chatě i ve švédském vojsku před Brnem a v obleženém Brně samém, odvážné služby výzvědné prokáže obhájci Brna de Souches, je vyznamenán a bohatě za to odměněn, s Václavem Budinským se vrací do rodného vypáleného mlýnu, pustí se s budovatelskou chutí do jeho obnovy, podnikne dobrodružnou cestu do Malmö ve Švédsku, aby odevzdal rodině zemřelého plukovníka Stirna-Půhonického poslední jeho vzkaz z brněnské nemocnice, odvrátí konečně na zpáteční cestě na Labi pirátské nebezpečí, zvítězí však ve všem a bohatě odměněn polským šlechticem, sám doma odměňuje štědrě svého věrného Václava Budinského, aby si také on mohl vybudovat mlýn, a nakonec je za všechno své hrdinství odměněn životním štěstím, které se rozklene nad jeho mlýnem, když se ožení s Liduškou Půhonickou — zkrátka, příliš mnoho neskutečné, ale zdravé romantiky i pro čtenáře mladistvé. Pro děti nevádí, naopak.

Životního optimismu potřebují české děti co nejvíce, a v Janouchově díle je přílišná jeho dávka paralysována účinně tragickou postavou Václava Budinského, bohužel příliš pohádkově připoutaného k osudu Jířikové.
Ja-na.

Cyrillo-Methodějská

záložna

v Brně

Národní správa fy

Rudolf TAUCHMANN

mech. tkalcovna

FRÝDEK

MORAVSKÁ BANKA

centrála v Brně, odbočka v Praze

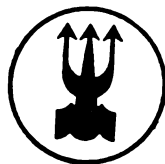
Telefony: 13.080, 13.084-13.089, 10.389 a 10.380

Vlastní a svěřené prostředky Kčs 5.000.000 000.-

Odbočky: Bor u České Lípy, Boskovice, Bratislava, Břeclav, Havlíčkův Brod, Holešov, Hradec Králové, Hranice, Jablonec nad Nisou, Kolín, Krnov, Kroměříž, Kyjov, Lomnice n. Pop., Ostrava, Nové Město na Moravě, Nový Jičín, Nymburk, Olomouc, Opava, Plzeň, Prostějov, Přerov, Svitavy, Šumperk, Telč, Tišnov, Třebíč, Uherský Brod, Valašské Meziříčí, Veľ. Meziříčí, Vsetín, Znojmo

Expositury: Kutná Hora, Luhačovice, Zlín

Veškeré bankovní obchody - Úvěry
- Eskont smének - Vklady na knížky a na běžné účty - Moderní bezpečnostní schránky - Cukerní oddělení - Uhelne oddělení

V DOMÁCNOSTI

V ŽIVNOSTI

V PRUMYSLU

SIGMA PUMPY

NÁRODNÍ PODNIK OLOMOUC

J. ŠEDIVÝ A SPOL.

továrna na potraviny,
pod národ. správou

ZLÍN

Nabízí Vám jakostní trvanlivé pečivo, speciální
dětské výživové moučky, dětské suchary,
těstoviny a ovocná vína

Vinárna za Starobrněnským klášteřem
nájemce

RADOSLAV JURŠIČ

BRNO

Kdo rád mlsá - chodí k nám

cukrářna

Založ r. 1886

ROBERT JANUŠEK

Valašské Meziříčí

„TOKO“

společnost s ruč. obm.

I. moravská továrna
na karlovarské oplatky, piškoty, suchary,
čajové i zákuskové pečivo a cukrovinky
v Olomouci Pavlovičkách

Tovární sklad a prodejna:
Olomouc, Denisova 1

Apos - Václav POSPĚCH

výroba a balírna potravin

VALAŠSKÉ MEZIRÍČÍ Telefon 112

Kvalitní a levný nábytek nakoupíte u fy

B. HRAZDIL

TOVÁRNA:

RYCHLOV u Bystřice pod Hostýnem

SKLADY

OLOMOUC, Legionářská 3, tel. 929

Doporučujeme firmu

KOLOVRATNÍK TEXTIL

Valašské Meziříčí

Telefon 252

V. ZBOŘIL a syn

první moravská továrna na voskové
zboží, svíčky a mýdlo

Bystřice pod Hostýnem

*Při návštěvě Hranic
neopomeňte navštívit*

HOTEL A RESTAURACI

MORAVIA

Hranice

Hospodářské družstvo

zapsané spol. s ručením obmezeným

v Hranicích

JAN HOLÝ

TEXTIL VE VELKÉM I MALÉM

výbavy pro nevěsty

Hranice - tel. 66

MARIE MALUŠOVÁ

obchod koloniální

HRANICE, Stalinova 41

Leopold FISCHER ml.

výroba lihovin a ovocných štáv

Hranice - tel. 32

Založeno r. 1901

RUDOLF POLÁŠEK

řezník a uzenář

HRANICE

STANISLAV ÚLEHLA

SPEC. JEZDECKÉ BOTY

Hranice - tel. 194

Založeno r. 1851

VÍNO - LAHŮDKY LIKÉRY

ZDENĚK PLAČEK

OSTRAVA I, Hlavní třída 14

Telefon číslo 3668

Jindřich Weber a spol.,

kanc. stroje, papír, plnicí pera

OSTRAVA I,

Hlavní třída 20 Tel. 4428

BRAŠNÁŘ

ALOIS HETENBERGER

OSTRAVA I, Hlavní třída 2

Vyrábí aktovky, školní brašny
a luxusní dámské kabelky.

Dobře šije

PYDYCH FRANTIŠEK

krejčovský závod

OSTRAVA Těšínská 19

Telefon 4024

Zařizujeme školní laboratoře
lučební sklo, chemikálie a hadice

CYRIL WEBER, Ostrava

Masarykovo náměstí číslo 25

KNIHTISKÁRNA

VÁCLAV KÁCAL

LIPNÍK n. B.

zhotoví Vám veškeré druhy tiskopisů

OBCHOD OBUVÍ

PRAŽÁK

OSTRAVA, Zámecká 7. Tel. 2392

TEXTIL - PRÁDLO

Vám v dobré jakosti ochotně dodá

fa Bohumil Zahradník

LIPNÍK n. B.

Telefon 122

Milý čtenáři, milá čtenářko,

máš v rukou 1. číslo II. ročníku výchovného časopisu pro katolickou studující mládež. Jistě tušíš, či víš, v čem tkví příčina všech chyb naší doby. To, že jsi čtenářem, čtenářkou tohoto časopisu nás pak přesvědčuje, že dovedeš nalézt správný pramen poučení, zábavy i vhodné kolbiště pro své aspirace.

Nepochybujeme o tom, že se i snažíš o rozšiřování ÚSVITU, že víš, jaký má význam apoštolát tisku. Za tuto snahu Ti upřímně děkujeme a protože Tě chceme i odměnit,

vypisujeme **soutěž o ceny** v celkové hodnotě

20.000,- Kčs – 30.000,- Kčs

případně i více, neboť bude odměněno plných 75% — 80% soutěžitelů.

Soutěže se může zúčastnit každý, jednotlivec i na př. kroužek SKA a pod. Do počtu 75 až 80% odměněných budou započítáni soutěžitelé dle počtu získaných odběratelů, takže čím více kdo odběratelů získá, tím větší má naději na zařazení. Veliká výhoda soutěže tkví v tom, že každý si může vybrat z příslušné kategorie knihu, která se mu líbí.

Za získané

2 nové odběratele: Papež Lev XII.: Rerum novarum, Dr M. Skácel: Demokracie a politické stranictví, Dr J. Svítal-Karník: Duch Slovenska, Filosofie budoucnosti.

3 nové odběratele: Jan Zahradníček: Sv. Václav, E. F. Lewisová: Mladý Fu od Jang-Tse-Kiang, Dr R. Dacík O. P.: O přátelství, Štorch: Stará kapitula,

4 nové odběratele: Dr M. Habáň: Sexuální problém, J. Newman: Maria v litaních, Timotheus Vodička: Principy sociální ethiky I,

5 nových odběratelů: Dr R. Dacík O. P.: Duše světců, Kalista: Bl. Zdislava, Listy sv. Kateřiny Sienské, Timotheus Vodička: Kronika o sv. Johance z Arcu, K. Otýpka: P. Martin Středa, Dominik Pecka: Umění stárnouti za školou,

6 nových odběratelů: Úsvit, ročník II., Dr A. Pavelka - prof. Pecka - Dr B. Chudoba: Křesťanský realismus a dialektický materialismus, Jan Zahradníček: Pod bičem milostným, E. F. Lewisová: Mladý Fu od Jang-Tse-Kiang (váz.), Osvětlenou stopou, Timotheus Vodička: Principy sociální ethiky II. Na hlubinu (roč. 47/48),

7 nových odběratelů: Jan Zahradníček: Stará země, František Zíbal: Kde réva zraje a kde se zpívá, Dr R. Dacík O. P.: Duše světců (váz.), F. Finn: Škola v prérji, Gajdošová: Stříbrný smích, Mandatář národa,

8 nových odběratelů: Dr Karník: Poslední rodu Jamborova, Filosofická revue (roč. 47/48), Jan Čep: Rozptýlené paprsky, Dominik Pecka: Umění stárnouti za školou (váz.), Dominik Pecka: Ze zápisníku starého profesora, Dr J. Kubalík: Papežská neomylnost a její ohlasy v zemích slovanských, zvláště v českých,

9 nových odběratelů: Dominik Pecka: Assunta, Balmes: Katechismus základních pravd, Dr Kubalík: Nekatolíci v Čechách a na Moravě,

- 10 nových odběratelů:** F. X. Juránek: Dobrý řečník, Akord roč. XII., roč. XIII., Dominik Pecka: Ze zápisníku starého profesora (váz.), František Bíbus: Jde za námi věrolomník,
- 11 nových odběratelů:** Dominik Pecka: Assunta (váz.), Břetislav Štorm: Dobrý rytíř, Papež Pius XII.: Mír ze spravedlnosti,
- 12 nových odběratelů:** Jan Čep: Rozptýlené paprsky (váz.), Fr. Bíbus: Jde za námi věrolomník (váz.), Václav Deyl: Do čtyř úhlů světa,
- 13 nových odběratelů:** A. C. F. Beales: Katolická církev a mezinárodní řád, Sv. Terezie Ježíškova: Dějiny duše, Sv. František z Assisi,
- 14 nových odběratelů:** Václav Deyl: Do čtyř úhlů světa (váz.), Dominik Pecka: Neviditelný prsten,
- 15 nových odběratelů:** Dr B. Chudoba: Španělé na Bílé hoře, Dr Zdeněk Wirth - Dr Fr. Kop - Dr V. Ryneš: Metropolitní chrám sv. Víta,
- 16—18 nových odběratelů:** Dr R. Dacík O. P.: Mravouka, Dr Braitto: Církev, Albert Vyskočil: Krištof Kolumbus, Dominik Pecka: Neviditelný prsten (váz.), Dr B. Chudoba: Španělé na Bílé hoře (váz.), I. R. Malát: Záhadný ostrov Kajačorp, V. Martínek: Svět kouzel a divů, Václav Kaplický: Dáblem posedlý,
- 19—21 nových odběratelů:** Dr Braitto: Církev (váz.), Dr J. O. Martinovský: Základy nauky o hmotě a životě, Dr B. Chudoba: Jindy a nyní, František Křelina: Dcera Královská, Srdce Prahy v plamenech.

a další hodnotné knihy, k jejichž snadnému získání je tato soutěž jedinečnou příležitostí.

První tři, kteří získají nejvíce odběratelů, budou odměněni:

I. cena 500.- Kčs

II. cena 300.- Kčs

III. cena 200.- Kčs

Soutěž trvá do 18. října. Jména odběratelů s přesnými adresami nám můžete zasílat i po částech, dle toho, jak je získáváte. Seznam nezapomeňte označit názvem „soutěž“!

Příležitost k získávání nových odběratelů je jistě dosti dlouhá. Doufáme, že ceny se Ti, milý bratře, sestro, líbí, zvláště první tři, jež se jistě i Ty vynasnažíš získat. Déle tedy nečekej, hurá do toho a neboj se toho či onoho optat, zda by nechtěl být odběratelem ÚSVITU. Ceny čekají.

Redakce.

„Exercicie pro vysokoškolačky se konají od 27. 9. 1947 večer do 1. 10. 1947 ráno u ctíhod. sester dominikánek ve Střelcích u Brna. Poplatek Kčs 120.—. Méně zámožným bude poskytnuta sleva. Potravinové lístky nebo naturálie s sebou.“

2

ÚSVIT

ČÍSLO 2. ROC. II. 1947-1948

VÝCHOVNÝ ČASOPIS
PRO KATOLICKOU STUDIJNÍ MLÁDEŽ

Vychází měsíčně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 50 Kčs včetně poštovného, jinak 6 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá jedno číslo, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Rídí: Profesor Dominik Pecka a profesor Jaroslav Vrána. Příspěvky rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Složenky pro předplatné budou vloženy do 3. čísla!

Bohatství poesie

Sotva jste začali a již se ptáte po výdělku. Je to praktické, ale pro naši dobu i charakteristické. Jindy lidé napřed pracovali a těšili se nakonec ze mzdy, třeba jen skrovné, dnes dostávají někteří peníze dříve, než pracovat začnou, a často tolik, že nevědí, za co. Peníze netěší. I studenti si vydělávají o prázdninách, jenže nemají tolik zkušeností, aby věděli, že s poezií to tak nejde. Jen řekněte, že je to asi podle metody dialektického materialismu, duch až nakonec! Něco určitě na tom je! Člověk vždy byl sváděn oceňovat více to, co nahmatat a odměnu dostává dnes dokonce i za to, co nahmatat jen může, i když vůbec nehmatá, nebo, jak se dnes často vulgárně říká, »nemá«. Proto očekávejte, že z poesie nezbohatnete. Nikdo na světě ještě nezbohatl jen z poesie. Spíše již z prózy. Ale na to nespolehejte! Největší odměnou mladých idealistů je radost z úspěchu, vědomí, že jste již na studiích potěšili svou mimoškolskou prací několik srdcí.

Ptáte-li se, zda dostanete peníze za verše uveřejněné, odpovídám, že dostanete, třebaže jste měli někteří trpké zkušenosti. Hoden-li je mzdy řádek prozaický, hoden je verš při nejmenším mzdy dvojnásobné proti němu a verš opravdu fascinující by se měl platit dukátem. Přeji vám, aby i vaše verše byly někdy placeny dukáty, ale musím bohužel říci, že takových krásných dukátových veršů je v celé moderní poesii naší pramálo. Proto se raději na výdělky neptejte! Kdo se příliš často v životě táže, bývá zklamán. A z vás nikdo již není dítětem! Buďte doslova jako to ptactvo nebeské. Nepřineslo nic na vázané oklady a zpívá stále. Slavici ve křoví a kosi na vrcholcích sosén. Bohatství poesie není ani v šatě, ani ve vkladní knížce. Je uzavřeno na devatero zámků v srdci tvůrce. Kdo je větším bohatcem nad něho?

Škoda je, vzdá-li se člověk poesie. A což, může se ji vzdát? Není poezií život, žijeme-li jej jako křesťané? Nevzdávejte se poesie, nevzdávejte se víry! Nemusíte ani psát, to není hlavní. Píšete-li však, nezapomínejte, že poesie krásu přibližuje, že je jejím tlumočením, nikoli zastíráním.

Příspěvky, v nichž je jen trochu snahy sloužit krásě, nejsou zbytečné. Jen vytrvat! (J. N.) Podzim uveřejňujeme, jen pokračujte v jeho způsobu. Črta »Po operaci« není tak šťastná. Snad příště (M. T.). Ž »Prosby« úryvek (V. V.). Máte dobrý instinkt. Pokusy opravdu zatím slibují málo (A. C.). Sonet zařadíme (F. H.). Poslední příspěvky jsou šťastnější, zřejmý pokrok! I báseň uveřejním s nepatrným škrtem. Pro přílišnou subjektivnost »Pisně letní noci« jen třetí část její (M. J.). Pokračujte v duchu »Slz« a »Barev smrti«. Rečnění se vyhýbejte! (elka) Pošlete víc později. Dvě ukázky neprojevují velké mistrovství ani v rýmech, jen názvy jsou líbivé: Andante a Nokturno! To není špatné, jen té rajske hudby a tvořivého snění víc! (Kos.) A s chutí do práce ve škole, i do k r e s e b a třeba i do vzpomínek na táborák (A. N.). Jeden epigram a báseň o Bridelovi uveřejníme (Kardan). Nezdá se Vám, že se chcete zdát módním? Automatická představa jste zajímavá, ale nejste svůj. Osobně nejsem proti žádné metodě v poesii, ale přesto varuji! Snad později (Vl. V.). Jste svérázná - vítám Vaše odhodlání (B. J.). Nerozbihejte se tak do široka. Vaše »Opuštění« by vystačilo na úvod k románu, Vaše »Oči...« jsou neukázněné a příliš abstraktní! Volte skromnější a prostší témata. Kolorovanou kresbou v dopise jsem byl překvapen. Proč jich neposíláte více pro Úsvit? (F. M. D.)

J. V.

Látky - koberce - hedvábí

F. SMÉKAL

OLOMOUČ

Riegrova 10 - tel. 705

Továrna na káble a gumové zboží

L. KÖPPEL, a. s.

Velké Meziříčí

Františkov 4

„TOKO“

společnost s ruč. obm.

I. moravská továrna

na karlovarské oplatky, piškoty, suchary,
čajové i zákuskové pečivo a cukrovinky
v Olomouci Pavlovičkách

Tovární sklad a prodejna:

Olomouc, Denisova 1

Kdo rád mlsá - chodí k nám

cukrárna

ROBERT JANUŠEK

Zal. r. 1886 **Valašské Meziříčí**

SANATORIUM

MUDr. ROBERT POSPÍŠIL

OLOMOUČ

Tel. 22

Ulice Božího Těla 7

Ředitelství lesů a statků

Velké Meziříčí Morava

J. ŠEDIVÝ A SPOL.

továrna na poživatiny,
pod národ. správou

ZLÍN

Nabízí Vám jakostní trvanlivé pečivo, speciální
dětské vyživovací moučky, dětské suchary,
těstoviny a ovocná vína

První moravský

akciový cukrovar rolnický

V KROMĚŘÍŽI

LIDOVÁ CUKRÁRNA

Frýdek, Masarykovo nám.

Místek, Antonínovo nám.

Při návštěvě Místku doporučuje se

Hotel Národní dům

V ý b o r n á k u c h y n ě !

LUDVÍK BAŠISTA

velkoobchod potravinami

MÍSTEK, telefon 463

T E X T I L N Í D Ů M

R. KAPEK A SPOL.

Místek, telefon 462, 662,
pobočka Frýdek, tel. 56

STOLARSTVÍ - POHŘEBNÍ ÚSTAV

KAREL REK

MÍSTEK

Churchillova 133 - tel. 641

B E R A N

t e x t i l

FRÝDEK - tel. č. 61

Váš dodavatel kvalitních likérů,
destilátů a vín' – fa

F. HARTMANN

VSETÍN, telefon 239

KAREL VACULA

natěračské závody

Vsetín

Adolf Schoř

strojní bednářství

Šlapanice u Brna

TEXTILIA akc. spol.

továrna na plyše, krymry
a textilní zboží

Jihlava - telefon 245

Rudolf Šlapanský

řezník

Šlapanice

Josef Čuda

tesařství a obchod dřevem

Šlapanice u Brna

František Vymazal

řezník a uzenář

Šlapanice — tel. 24

Železářský obchod

JAN KARTUS

Šlapanice, Čechova 29

Jan Slačík

velkovýroba sodové vody a limonád

Šlapanice u Brna
Telefon 15

J. Zeman

řeznictví a uzenářství

Slapanice
Masarykovo nám. 15 - tel. 22

Vinárna za Starobrněnským klášterem
nájemce

RADOSLAV JURIŠIČ
BRNO

Elegantní a trvanlivá pánská obuv
z továrny

Vincenc Pech
Třebíč – telefon 231

Při návštěvě Třebíče
neopomeňte navštívit

Culkovu cukrárnu

Třebíč – telefon 216

Oděvy R E G E N T výborně padnou

Frant. Nahodil
Třebíč, Tovární 31
Telefon 263

**Rolnické mlékařské
družstvo**

Třebíč - Podklášteří

slouží dobře venkovu i městu

Prvotřídní výrobky

z c u k r á r n y

Bohuslav VETIŠKA

Třebíč Jejkov

Továrna na prádlo
a konfekci

E. Kratochvíl a spol.

TŘEBÍČ Jihlavská brána 4
Telefon 153

P. Dr Silvestr M. Brait O. P.

Čtvrt století není nic proti věčnosti, málo v běhu dějin, mnoho v životě jedince. Lidé si zvykli oslavovat všelijaké narozeniny, jako by bylo záslužné či radostné, stárne-li člověk. Jediná jubilea hodná toho jména a oslavy jsou jubilea práce. V těchto dnech jsme vzpomínali na Dr Silvestra M. Braitu: před dvaceti pěti lety byl vysvěcen na kněze. Smysl a zaměření jeho apoštolské práce v českém národě by bylo možno nejstručněji a nejvýstižněji vyjádřit slovem: na hlubinu. Přivést české vzdělance k hlubšímu pochopení náboženských pravd a ocenění života v milosti bylo od počátku cílem Braitovy činnosti kazatelské a spisovatelské. Brait se neuzavíral do své cely, ani se neomezoval na kazatelnu a přednáškovou síň, cestoval takřka po celý kněžský život se slovem Božím, neúnavný, vždy ochotný, plný důvěry a optimismu. Svůj ohnivý temperament uplatňoval nejen živým slovem, nýbrž i tiskem jako zakladatel a hlavní přispěvatel náboženské revue Na hlubinu a časopisu pro kulturní otázky Výchledy a jako autor četných knih z oboru apologetiky a dogmatiky, jako jsou Ježíš Kristus, Základy, Život, vyšlých sice z činnosti kazatelské, ale založených na pečlivém studiu a hlubokém psychologickém vhledu do duše moderního člověka a tudíž živých a časových stále. Puvabnou monografii věnoval svatému Filipu Nerimu, v němž viděl svůj vzor zejména v práci pro mládež. Jeho vrcholným dílem, na němž po léta trpělivě a s láskou pracoval, je Církev (1946). Je to syntetická apologeticko-dogmatická studie, v níž soustředil nejen své jedinečné vědění theologické, ale i svou žhoucí lásku k Církvi jako Nevěště Kristově a jako tajemnému společenství všech se všemi v Kristu Ježíši. Není větší cti pro theologa, než jaké se dostalo Braitovi, že totiž je ho theologické koncepce jsou v naprosté shodě s myšlenkami o Církvi, jak je vyjadřuje encyklika Pia XII. O mystickém těle Kristově. Přízeň čtenářů, která si vynucuje nová vydání jeho starších knih, je nejlepším důkazem životnosti jeho literární práce, byt odborníky nedosti oceněné a skupinou staroříšskou dokonce kaceřované. Lví podíl, který měl na překladu a vydání Theologické summy svatého Tomáše Akvinského, odvaha a průbojnost vydavatelská, s kterou vybudoval edici Krystal a do rukou českých čtenářů dal desítky hodnotných náboženských děl nejsa celkem nikým podporován a spoléhaje jen na pomoc Boží a na sebe, ho ukazují nejen jako muže slova, ale i jako muže činu. Tak ho znají především naši studenti, jimž byl po všechna ta léta obětavým a nezištným přítelem jako přednášeč, rekoletor, excitátor, duchovní vedoucí prázdninových táborů, konferencí a kur-

sů i jako přispěvatel Jitra a Úsvitu. Zejména nezapomeneme, že neopustil studentstvo ani v době okupace, že soustavně přispíval do illegálního časopisu Na slovíčko, přednášel na tajných schůzkách vždy pln důvěry ve vítězství práva a spravedlnosti.

Je jisté, že Dr Brait by se mohl s větším prospěchem uplatnit jako profesor na některé řádové universitě v cizině. Svým širokým rozhledem po světové literatuře nejen theologické a filosofické, ale i profánní, svou jedinečnou schopností vyrovnat se s každou novou myšlenkou, vyslovit své mínění jasně, řízně a přesvědčivě, byl od počátku předurčen k významnějšímu životnímu úkolu než je profesura na provinčním řádovém učilišti. Věnuje-li však své síly, často již ochabující a různými neduhy ochromené, zemi, která není jeho vlastní podle těla, kterou však tím více miluje podle ducha, nemůžeme než z hloubi srdce si přát, aby ho Bůh dlouho zachoval tak, jak ho známe a milujeme: činného, pohyblivého a veselého všudybyla, který bojuje krásný boj a rád zpívá tu svou:

Neumrem na slámě, umrem na poli,
a keď s koňa spadnem, šablenka zazvoní!

A proto:

AD MULTOS ANNOS VIVAS CRESCAS
FLOREAS!

P. Dr Silvestr M. Brait O. P.

Narozen 14. VI. 1898 v Ruščuku (Bulharsko). Studoval na Akademickém gymnasiu v Praze. Do řádu dominikánského vstoupil r. 1915. Profes složil 1916. Na kněze vysvěcen 17. září 1922. Studoval filosofii na řádovém učilišti v Olomouci, theologii na Angeliku v Římě, v Saulchoiru v Belgii. Studia zakončil doktorátem theologie v Římě roku 1930.

Činnost redakční:

1926 zakládá revui **Na hlubinu** (letos 21. ročník) a je jejím stálým redaktorem. 1934 zakládá sbírku životopisů svatých **Vítězové**, 1939 kulturní revui **Výhledy** a je jejím vedoucím redaktorem až do zastavení nacisty. - Za okupace byl redaktorem **Katolického kazatele**. - Od samého počátku revue **Na hlubinu** řídí knižní edici **Krystal**, jež má dnes již na osmdesát svazků (nejvýznačnější: Summa sv. Tomáše Akvinského, 6 svazků, Spisy sv. Jana od Kříže, 5 svazků, Patristická knihovna, překlady středověkých mystiků, moderních autorů atd.).

Literární činnost:

Ježíš Kristus, 1931

Život 1932

Základy, 1931

Církev, 1933

Za příkladem svého velekněze, 1934

Kristus jest náš život, 1935

Sv. Filip Neri, 1937

Modlitba sv. růžence, 1942

Nevezmeš jména Božího nadarmo,
životní dílo Církve, 1946

Překlady:

Bl. J. Suso: **Mystikovo srdce**

O věčné moudrosti

Al. Piny: **Odevzdanost do vůle Boží**.

Summa sv. Tomáše Akv.

V řádě byl převorem, nyní je podpřevorem olomouckého konventu, generálním kazatelem, bakalářem řádového studia, profesorem, činný jako exercitátor a duchovní vůdce studentů.

P. Dr Reginald Dacík O. P.:

Podstata apoštolátu laiků

„Žádný křesťan nemůže být omluven, zůsta-ne-li v přítomnosti protináboženského příboje dneška se založenými rukama, skloněnou hlavou a s chvějícími se koleny.“ pravil nedávno papež Pius XII. To znamená prakticky, že apoštolát, kterým reaguje křesťan na současný protináboženský boj a vlačnost mezi věřícími, je jeho povinnost. Domnívá-li se někdo, že cítit apoštolsky a pracovat pro spásu druhých je pouze jakousi libůstkou, koníčkem několika jednotlivců, pak se velmi mýlí. Křesťan bez apoštolského ducha není křesťan, tak jako Kristus, který by nebyl Vykupitelem, Prostředníkem mezi nebem a zemí, Spasitelem lidstva, by nebyl Kristem. Protože přišel Kristus, aby pracoval o spásu lidstva. A proto chtěl, abychom šli za ním, abychom pokračovali v jeho díle. Všichni bez rozdílu, i když ne všichni stejným způsobem a ve stejné míře. Každý podle povolání, které má od Boha, a podle míry milostí, kterou dostal. Ale všichni jsme jeho a všichni chceme jít v jeho stopách.

Christianus alter Christus

řekl Tertullian, když uvažoval o vztahu mezi Kristem a křesťanem. Kristus je odvěký Syn nebeského Otce, křesťan je přijaté dítě Boží. Je tu sice podstatný rozdíl mezi Ježíšem Kristem, Bohem z Boha, Světlem ze Světla, Slovem, kterým vyjadřuje Otec od věčnosti sama sebe, a člověkem, který přijal Boží dětství v posvěcující milosti; ale je tu také tolik podobností,

že mohl Tertullian nazvat křesťana druhým Kristem. Což není milost posvěcující, které se dostává křesťanu na křtu svatém, účast v samé přirozenosti Boží? Což není dítě podobno svému Otci?

Jsme v řádu nadpřirozeném, mystickém, ale skutečném, uvažujeme-li o této věci. Milostí jsme se stali jedno s Kristem. Stali jsme se ratoolestí kmene, kterým je on, jak řekl v XV. hlavě u sv. Jana, stali jsme se údem těla, jehož on je hlavou. Jsme jedno s ním tajemným způsobem. Milostí dostáváme nadpřirozenou podobu nejsvětější Trojice, vcházíme s ní v těsné svazky, děje se v nás hluboká přeměna, která z dětí hněvu, abych užil slov sv. Pavla, činí děti Boží — syny a dcery nebeského Otce. Nuže, christianus alter Christus. Nebeský Otec se k němu sklání s podobnou láskou, jakou miluje od věčnosti svého přirozeného Syna, jenž z něho vychází cestou poznání jako Slovo, jako jeho věčný Obraz.

Ježíš Kristus však přichází na svět jako Vykupitel.

To bude pak znamenat, že křesťan ponese v sobě nutně rysy vykupitelské. Jinak by nebyl druhým Kristem.

Čteme-li Evangelia, pozorujeme-li pozemský život božského Spasitele, vidíme snadno, že smysl jeho příchodu na svět nejlépe vyjadřují slova Credo: Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis —

jenž pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil s nebe. Nikde v Písmě nemáme zmínku o tom, že by se byl vtělil Syn Boží, že by byl přišel na svět, kdyby lidstvo nebylo zhřešilo. V té chvíli však, kdy byl spáchán první hřích, byl lidstvu také slíben Mesiáš. Měl přijít, až se naplní čas, až přijde chvíle, kterou určil Bůh. A cílem jeho příchodu na svět bude získat nazpět nebeskému Otci lidstvo, propadlé peklu hříchem. Už Isaiáš viděl budoucího Mesiáše, Muže bolesti, jak se podává dobrovolně v oběť za nás, za naše hříchy — oblatu est, quia ipse voluit (53, 7.) et ipse peccata multorum tulit (53, 12). A když přišel na svět, prohlašuje nejednou o sobě, jak čteme u sv. Lukáše: „Neboť Syn člověka přišel hledat a spasit, co zahynulo“ (Lk 19, 10.). Vždyť Bůh tak miloval svět, napíše sv. Jan, že svého jednorozeného Syna dal, aby nikdo, kdo věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný (3, 16.).

Svůj vykupitelský úkol naplnil Kristus tím, že ukázal lidstvu cestu k Otci svým učením, a pak svou smrtí, vykupitelskou smrtí na kříži zajistil všem milost a sílu potřebnou k tomu, aby mohli tuto cestu bez bázně nastoupit. Než se může člověk na tuto cestu dát, musí být nejdříve smířen s Bohem. Hříchem se lidstvo zaprodalo ďáblu. Bylo třeba je vysvobodit z tohoto poddanství. Kristus vykoupil lidstvo tím, že zaplatil vlastním životem, abych tak řekl, sumu potřebnou k tomu. Sv. Pavel ukazuje stále, že vzácná je lidská duše před tváří Boží, když byla koupena za tak velkou cenu, za cenu bolesti, smrti, krve jednorozeného Syna Božího.

Nemůžeme si proto představit Krista jinak než jako Vykupitele lidstva. Je pro nás mostem, kterým se máme dostat k Otci přes rozbourané moře hřích. Je pro nás výkupnou cenou, která nás osvobozuje z otroctví ďábla. Je pro nás prostředníkem, který nám nejen ukazuje cestu k Otci, nýbrž také nám umožňuje tuto cestu nastoupit. Očištění jeho krví se stáváme opět Božími dětmi, otevírá se nám nebe a Bůh nás tiskne na svá prsa jako otec bloudícího marnotratného syna, na jehož příchod tak dlouho čekal.

Je-li tedy křesťan druhý Kristus, musí jít ve stopách Krista Vykupitele.

Musíme být podobni Kristu v jeho vykupitelském poslání.

Tak jako je třeba, aby náš vnitřní život se utvářel podle vztahů božského Mistra k jeho nebeskému Otci, který je i naším Otcem, tak bude třeba, aby náš život ve vztahu k lidem měl rysy Krista Vykupitele. Jen tehdy bude křesťan druhým Kristem, když bude napodobovat Syna Božího nejen v jeho poměru k nebeskému Otci, nýbrž bude také pokračovat v jeho úkolu Spasitele lidstva. Tento titul je neoddelitelný od Krista; nesmí se proto oddělovat ani od křesťana.

Je to posvěcující milost, která nás sjednocuje s Kristem a dává nám účast ve všem, co je jeho. Sv. Petr proto nazývá křesťany královským kněžstvem. (I. list, 2, 9.) Chce říci, že jsou-li křesťané jedno s Kristem, účastní se také v jeho kněžství. A kněz značí prostředníka, pomocníka na cestě k Bohu. Kristus přišel jako velekněz Nového Zákona, přinesl oběť na kříži a ukázal cestu k Otci všem, kdo po ní touží. Sv. Petr na zmíněném místě praví, že všichni věřící, pokud se účastní svatého kněžství Kristova, mají podávat Bohu duchovní oběti skrze Ježíše Krista. Tím naznačuje, že je podstatný rozdíl mezi těmi, jimž se dostalo zvláštní účasti v Kristově kněžství svátostí kněžského posvěcení, a proto mají povinnost přinášet Bohu skutečnou oběť Nového Zákona, a ostatními věřícími, kteří mají podávat Bohu oběť duchovní. Ale zároveň ukazuje, jak velká je důstojnost křesťana, a to každého, plynoucí z tajemné účasti v Kristově kněžství. Proto jsou křesťané lidem vyvoleným, královským kněžstvem, národem svatým...

Tato důstojnost křesťana však také zavazuje. Není mu dána proto, aby se jí chlubil, nýbrž aby podle ní upravil své vztahy k Bohu a k bližnímu. S pojmem kněze je nutně spjat pojem pomocníka na cestě spásy. Jsou-li všichni věřící účastni svatého kněžství Kristova, musí také cítit svou povinnost pomáhat druhým na cestě spásy. To znamená prakticky účastnit se ve vykupitelském díle Kristově, mít v sobě vykupitelské rysy osobnosti Kristovy. Necítil-li by snad kdo tíži této povinnosti, musel by se s obavou tázat sama sebe, zda je opravdovým křesťanem, zda cítí opravdu křesťanský. Vždyť jsou-li všichni věřící účastni Kristova kněžství, pak platí v jistém smyslu pro všechny slovo Páně apoštolům:

„Jako mě poslal Otec, tak já posílám vás.“

(Jan 20, 21.)

Viděli jsme, jaké bylo poslání Kristovo: záchrana lidstva od věčného zatracení. Doba, ve které Kristus přišel, byla plna uvědomělé i neuvědomělé touhy po někom, kdo by ukázal pravý smysl lidského života. Byla to doba, která dozrála hříchem a neřestí pro peklo. Doba, která vyvolávala u duchů myslících jen smutek a pláč... Dějiny se opakují. Žijeme v době, která je neméně bolestná. A tak slyšíme dnes více než kdy jindy, jak k nám všem mluví Kristus: Jako mě poslal Otec, tak já posílám vás... Vás všechny, kdo ve mne věříte, kdo přijímáte mé učení, kdo žijete z mých svátostí, kdo se sjednocujete se mnou... Chcete-li být opravdu mými, pak musíte vzít na sebe můj vlastní úkol, pro který jsem přišel na svět, a pokračovat v něm až do skonání světa, až do chvíle, kdy poslední duše bude vytržena z ďáblova zajetí.

Tak mluví Kristus zvláště dnes ústy svého náměstka římského papeže, který volá vše-

chny věřící ke spolupráci na vykupitelském díle Kristově, na výstavbě jeho království v duších. Pius XI., který zvláště mocně volal do celého křesťanského světa a volal všechny laiky k apoštolské práci, nazval tuto spolupráci laiků s kněžími v apoštolátě Katolickou akcí.

Účast laiků v hierarchickém apoštolátě.

Po tom, co jsme si dosud řekli, nebude nsnadné pochopit, v čem spočívá podstata Katolické akce, ke které jsou zváni všichni věřící a která je zároveň jejich největším významnáním.

Pius XI. o tom mluví takto: „Účast v hierarchickém apoštolátě, to znamená jedním slovem účast v onom prvoiním apoštolátě, který vyšel bezprostředně ze srdce, ze života a z rukou Ježíše Krista, a který pokračuje po všechna pokolení, díky rozšíření a věčnému světovému pronikání apoštolského sboru na biskupy.“ Právo a povinnost pokračovat v úkolu, pro který Kristus přišel na svět, odevzdal v celé plnosti apoštolům a jejich nástupcům biskupům. Kristus, poslaný nebeským Otcem na svět, aby jej vykoupil, je prvním apoštolem, prvním vyslancem Božím, prvním dělníkem na vinici Páně. Když pak praví apoštolům, že je posílá tak, jako sám byl poslán, dává jim účast ve svém vlastním poslání. Dává jim k tomu také zvláštní milosti ve svátosti kněžského posvěcení a činí je odpovědnými za to, jak se bude šířit na zemi jeho království.

A v této apoštolské práci se dostává jistě účasti všem věřícím, pokud všichni tvoří tajemnou jednotu s Kristem a proto mají podíl na všem, co je jeho. Tak přechází poslání, které nebeský Otec dal svému věčnému Synu, na apoštoly a jejich přímé nástupce, biskupy a kněze, kteří tvoří spolu s papežem Církev učící, ale jistě účasti se dostává v tomto poslání také ostatním věřícím čili celé Církvi slyšící.

Tak tomu rozuměla Církev vždy a proto Katolická akce není cosi nového, výplod dvacátého století. Stačí pohlédnout do dějin Církve, abychom si uvědomili tuto skutečnost. Zvláště Skutky apoštolské a stejně i listy apoštolů nám skýtají dosti dokladů k tomuto tvrzení. Tam čteme na příklad, že kdýž povstalo velké pronásledování proti Církvi, která byla v Jerusalemě, rozprchli se všichni po krajinách judských a samařských... Ti pak, kteří se rozprchli, chodili, zvěstující slovo Boží. (4. 1.) Apoštolé soustavně používali laiků jako pomocníků v šíření evangelia. A je to něco zcela samozřejmého. Čím více bude apoštolů, tím větší naděje, že se dostane slovo Boží i tam, kam by se jinak nedostalo. Když pak si uvědomíme, že každý křesťan je v jistém smyslu druhým Kristem, pak také cítíme jeho právo, ale také povinnost být apoštolem, pokračovat v jeho pozemském poslání. (Více viz v knížce Dacík, Základy katolické akce, Olomouc. Křesťal 1939: Vašek: Katolická akce, Olomouc, Velehrad. 1939, kap. I.)

Kněz a laik v Katolické akci.

Z toho, co jsem dosud řekl, nebude nsnadné dát odpověď na otázku, jaký je poměr kněze a laika v KA. Katolická akce je akce laiků. To je jedno hledisko. Ale KA je organisovanou pomocí kněžími. Nelze si ji proto představit bez kněze. Papež Pius XI. praví o této věci: „Z povahy a cíle KA plyne nutnost dokonalé oddanosti a ucelivosti vůči katolické hierarchii, která jediné má právo dát jí poslání a směrnice.“ (Guerry 84.) To je věc zcela samozřejmá. Jestliže je úkolem KA pomáhat kněžími v apoštolské práci, pak může být tato pomoc jen potud účinná a plodná, když se bude dít podle směrnice církevní vrchnosti. Jak by to na příklad vypadalo, kdyby farní KA šla jinou cestou než pastorence místního faráře? A co by mohlo být ze SKA na ústavě, kde by se vytvořil opravdu pracující dvojí směr, jeden se strany profesora náboženství a druhý se strany horlivých studentů? — Proto praví při jiné příležitosti Pius XI.: „Je to třeba neustále připomínat, že KA tím, že je svou povahou podřízena hierarchii, přijímá od ní jak poslání tak směrnice, aby vytvářela šik duší, zanícených touhou účastnit se v apoštolátě Církve a spolupracovat podle jejích příkazů o rozšíření Kristova království v jednotlivcích, v rodinách, ve společnosti.“ (Guerry 87.) A v listě kardinálovi lisabonskému píše: „KA nebude přinášet všechny své plody, jestliže její členové nebudou formováni a vedeni zkušenými vedoucími, zvláště zdatnými duchovními rádci, v jejichž rukou je především osud sdružení.“ (Guerry 88.) A proto uzavírá slavný papež: „Účast kněžstva na tomto svatém díle plyne z této úvahy, že KA, i když je svou povahou dílem laiků, nemůže bez ustavičné řídicí činnosti kněží ani začít, ani pokračovat, ani přinášet zvláštní plody.“ (Guerry 89.)

Tak je tomu v každém odvětví KA, jak ve farnosti, kde vlastní hlavou KA je farář, tak v diecési, kde je vedoucím biskup, tak v celé Církvi, kde udává směrnice papež. Stejně když jde o jednotlivá specialisovaná odvětví KA, jako jsou studenti, dělníci atd. O všech těchto skupinách KA platí, co praví papež v listě biskupům argentinským: „Kněží musí vésti laiky, aby jejich činnost nesešla s přímé cesty, po které se má ubírat, a aby respektovala vždy s náležitou věrností příkazy a směrnice dané církevní vrchností. Ostatně je to vlastním úkolem kněží formovat duše v členy KA podle vzoru křesťanského, zvláště ty duše, které mají být vedoucími. Nikdo se nemůže stát apoštolem, jestliže nemá napřed křesťanské ctnosti, neboť zřejmě nemůže působit na své okolí v duchu křesťanském, jestliže křesťanského ducha nemá. Tato křesťanská formace duší, která musí být hlavně dílem kněžské činnosti, je podmínkou tak nutnou, že schází-li, nejen že nemůže být apoštolát plodný, nýbrž nemůže existovat vůbec.“ (Guerry 92.)

Věčné město.

Ladislav Vidman:

Země zázraků a světců

Jestliže takto nazývám Itálii, je to snad dojem příliš subjektivní, ale nemohu se mu ubránit. Od prvních křesťanských mučedníků v katakombách až po naše dny lze vidět nepřerušnou tradici, která je srostlá s celou zemí a prostředím, kde prostě není možno si představit jiné náboženství než katolické, jak ostatně o tom jasně mluví i dnešní statistiky. Snad každé město má svého světce, který právě tam žil a zemřel. Nepřetržitá řada se táhne od prvních staletí Církve až k moderním světcům našeho věku. — Právě letos na jaře v basilice sv. Petra byli prohlášeni blahoslavenými Contardo Ferrini, universitní profesor, a dvanáctileté děvče z Latia, Maria Goretti, mučednice čistoty. Myslím, že to jsou typické příklady dvacátého století; proto svatý Otec u příležitosti blahořečení Contarda Ferriniho zdůraznil ve své řeči jeho charakter vědce, profesora římského práva na universitě v Pavii, muže, který svým životem ukázal vzor křesťanských ctností, ať už svou činností učitelskou, ať svým vystupováním mimo povolání. Jeho pozemský život nebyl bohatý na vzrušující události, ale měl bohatou vnitřní náplň, která z něho stále vyzařovala: sloučil v sobě přísného ducha vědeckého s hlubokou zbožností. Jeho láska k slovu Božímu šla tak daleko, že se naučil hebrejsky jen proto, aby je mohl číst v originále.

A při beatifikaci Marie zdůraznil papež důstojnost ženy na příkladě této dívky, která, ač k smrti ubodána, poněvadž nechtěla podlehnout násilí, odpouští a chce se setkat v ráji

se svým vrahem; a ten skutečně se dal na pokání a po odpykání trestu odešel do kláštera. To je právě nejúžasnější v celém příběhu jejího mučednictví a v tom vidím i sílu katolické Italie. Jižní klima a temperament dovedou strhnout někdy k nerozváznému činu, ale po něm následuje pokání, které je tím bolestnější a obtížnější. Zdánlivý kontrast, že v zemi tolika světců je možno se denně dočíst i o vraždách ze žárlivosti. Ale nejdůležitější je základní náboženský cit, víra, která jako by vrozena přímo vyzařovala z jasného nebe a krásné přírody. Není to přetvářka nebo výchova, jak se někdy mluví o italském katolicismu, je to prosté dědictví živné půdy tisíciletí, na které pak mohou vyrůst nádherné květy, když se jim věnuje jen trochu péče. To je právě ta zázračná vlastnost celého prostředí, kde nic není nemožné.

Každá konverse je v určitém smyslu zázrak, zásah Boží v nitru člověka tam, kde už lidské síly ani rozum nestačí a je nutno čekat. Nemusíme se dívat jen na milánský život sv. Augustina nebo na mládí sv. Františka v Assisi, můžeme se obrátit k příkladům docela moderním. Dánský malíř Nørregaard vydal v Itálii historii své konverse, nynější rektor katolické university v Miláně P. Gemelli také se netají tím, jak se z nevěřícího lékaře stal františkánem.

A v zázračné Itálii maloval svá díla v pokoře Giotto i Beato Angelico, v katakombách, posvěcených krví prvních mučedníků, vznikalo

starokřesťanské umění, v prvotních basilikách vyrostly nádherné mosaiky s velikýma, upřímnýma očima. Každé město je přímo přeplněno chrámy a památkami, inspirovanými vřelým citem náboženským. V Římě lze chodit po stopách sv. Petra, v Assisi lze sledovat život sv. Františka od mladých let až k poslední cestě z rodného města do údolí k nedaleké Portiuncule, kde skončil svou pozemskou pouť.

Na to všechno se dívá moderní doba a může pokračovat v díle předků, i když snad nikoli stejnými prostředky. Je nutno znovu připomínat, upozorňovat, budít, kázat. A právě v srovnání s našimi poměry je vidět, oč více kněží je v Itálii, z nichž mnozí znamenití kazatelé, poněvadž i v tomto případě většinou jen rozvíjejí a zvětšují přirozenou disposici. Je mezi nimi i mnoho cizinců ze všech koutů světa a někteří se docela asimilovali prostředím a zůstávají v zemi trvale.

Ovšem dnešní doba přináší mnoho nových problémů a rozvířený život politický také vždy nepřispívá k uklidnění a vyrovnání, takže i

v zemi tak typicky katolické se objeví štvavé časopisy typu „Don Basilio“, kde je snášena všechna špína a kal na Církev a klerus. To už ostatně patří k poválečným zjevům v celé Evropě. Další věc, která mě zarmoutila, je určité nepochopení sociálních problémů u katolického studentsva, jež si pak ani neuvědomuje, že tím může nepřímo přispět k posílení materialistické doktriny. Ale katolicismus je síla, kterou nelze opomíjet ani v politice; a tak jsme viděli, jak do nové ústavy italské republiky byl přijat článek o lateránské smlouvě, když i komunisté hlasovali pro jeho přijetí. „aby zachovali náboženský mír“, jak odůvodňovali svůj postup.

Přes všechny poválečné potíže, kterými nyní Itálie prochází, ať už jsou rázu hospodářského nebo sociálního, katolická Církev stojí neotřesená, protože je tak hluboko zakořeněna v půdě a zároveň má úžasnou vitalitu, která se projevuje i ve velkém počtu věřících, žijících plným životem křesťanským.

Jan Klement:

Český student v Polsku

Bylo to za těch časů, kdy kvetlo řemeslo a jeho zlaté dno nebylo jen lákadlem průpovídky. Tehdy byl mistr, ať už cechu jakéhokoliv, mužem váženým a ve většině případů i rozsáhlým posuzovatelem věcí veřejných. A když tak mezi řečí se prohodilo jméno Franc Józef, tu ne jeden z nich smekl čepici a prohodil: „Ja, pane, to byl pán, a to bývalo jinak.“ Podivnými zdály se tehdy takové řeči školáku, jenž vyučován by k jinému náhledu a jen tak za školou při lelkování či lajdáctví nějakém sem tam pochytl slovo těžené ze zkušenosti nenaučené, spíše však zděděné a vlastními mozoly vypulérované. Až teprve léta dospělejší vedla k ověření pravdivosti toho, co hochu školou povinnému zdálo se být zastaralostí a jalovým povídáním těch, jimž nic nového není po chuti.

Tak stalo se i mne, když jsem dostal do ruky starý rakouský pas, jenž k mému úžasu byl potvrzen jen c. k. okřením úřadem a zněl „do všech evropských zemí kromě Ruska“. člověk prý jej dostal za pár dní, moc nestál a byl vydán na kolik let. To, pane, dnes by ztěžka putoval můj pradědeček každým rokem do Maria Zell, do Vamberic, to ztěžka by se mohl vydat každým rokem jen tak pěšky za písničkou do světa, to by, panečku, svým vlastním očím nevěřil, jak málo svobody je hoden člověk ve svobodě zrozený, ale pohrdající bojem o svou vnitřní svobodu a tak málo znající cenu lidské důstojnosti.

A tak jeho pravnuček už musel žádat o pas kolik úřadů, musel si přinést haldu dokladů,

koliků k tomu potřeboval tolik, že jen k zlosti by bylo znovu to počítat a nakonec, když se přes měsíc den co den tolik klik na úřadech „napucoval“, dostal pas platný jen na měsíc, a to jen do jedné země — a tou v tomto případě bylo Polsko.

Než strastem ještě nebyl konec — Polsko není Francie či Švýcarsko — to není jen tak, že by si člověk zašel na konsulát a tam dostal visum — Polsko už je země východní a tam visum dostanete jen na povolení ministerstva té které země. Tak se muselo žádat až do Varšavy.

Občan dvacátého století vykoupil svou svobodu z feudálního ujařmení za cenu úřadů — nezbývá než trpět a doufat, že prostý člověk je méně komisní, než jsou důtky, které si na sebe upletl. Podobně i lidé v Polsku jsou mnohem a mnohem příjemnější než jejich úřady. Nestačí se bránit chválou, jíž vás — aniž víte, jak k tomu přicházíte — zahrnují: „No, to vaše politika, to je jiná věc. Váš prezident Dr Beneš ten to uměl — vy jste národ, který dovede dělat realistickou politiku. Zkrátka, vyžráli jste na to — to my se jen můžeme dívat, jak to jde i jinak.“

Jedu od Katowic do Čenstochové, sedím v kupé s několika Poláky a jedním vojáčkem, nikdo neví, že jsem Čech. Tu začíná vojáček vyprávět o Praze, jede odtamtud: „Praha je zlaté město, nádherná je česká země.“ Dovídám se o Praze to, čeho jsem si sám nikdy nepovšiml. Však až se vrátím...

Čenstochová je fádni město, ba městečko. Ale Jasná Gora a černá Matka Boží, ochránkyně koruny polské! Loňského roku se tu shromáždilo na milion Poláků a prosili o mír, prosili o zachování svobody u trůnu své Paní. Scházejí se tu také polští biskupové každým rokem ke konferencím biskupského sboru.

Za všechny biskupy mluví kšonc primas, kardinál Hlond: „Polska je zničená, to vidíte. Ale my ji znovu vybudujeme, v to věříme. Musíme udělat jen to jedno procento, které je v našich silách. Ostatní už udělá Bůh a polský lid v něho věří. To poznáte sami, jaká je víra v polském lidu. Přes srdce věřícího člověka polského vede cesta k přátelství mezi národem vašim a naším. Tu cestu najít, to je povinností vás, studentů!“ Statný je tento kardinál a miluje svou zem. Nezakládá si sám na sobě: „Jděte ještě do Krakówa a navštivte kardinála Sapiehu. Je už staříčký, ale je to ještě Sapieha!“

Polský biskup věří svým ovečkám a oni věří jemu. Stojím u kaple v přístavu gdyňském. Je skoro ráno, do práce jdou lodníci, dělníci, lodní důstojníci a úředníci. Cesta k přístavu vede každého kolem kaple: „Hvězdo mořská, pros u Syna za Polsku,“ to šeptá bílý, zlatem zdobený důstojník, jenž v hluboké pokloně klečí uprostřed. A za ním modré haleny, pach ryb ti bezpečně označí jejich povolání.

Kaple patří k nemocnici, kterou zbudovaly řádové sestry. Dnes zabralo nemocnici město, ale sestry se o ni s městem soudí. Ředitelem je lékař. Zná už české studenty. Jeli tudy před měsícem do Dánska. „Chodili každý den do kaple, když u nás bydleli,“ říká nám ředitel a rád poskytne tu nocleh i nám.

Těžce a úporně pracuje polský lid, vydržel už tolik pohrom a „přečkáme i tyto časy.“ říká jeden jako druhý. A je k tomu opravdu třeba odvahy — žít na příklad ve Varšavě, dívat se na to moderní forum polonense a nezalomyslnět. Trosky, trosky a v nich lidé. Člověka ty navršené kameny bijí do hlavy. Zdá se vám, že se ještě bojuje. Prach a škváry se vám derou očima, ušima a nosem k srdci, už je cítíte na duši, dusíte se...

Tu nad troskami trčí bolestně zbytky kostela. Nad vchodem nápis: „Odejmi, Pane, ode mne tento kalich, ale ne má, nýbrž Tvá vůle se staň.“ Zůstal tu z celého kostela nápis, aby svědectví vydal o odevzdanosti Polsky do vůle

Boží. Stojíte tak u bývalé katedrály a zámku varšavského. Váš pohled zalétne přes Vislu na druhý břeh. Tam stojí Praga, předměstí Varšavy. Tam, čtvrt hodiny odtud stála ruská armáda, když Varšava se bortila zlobou a nevraživostí. Ale Polska povstala — zůstaly z ní zato ssutiny — však. Pane, Tvá vůle se staň. A pod kostelem rozvráceným, v upravené kryptě pozdvihuje kněz hostii nad zástupy v den Páně.

Polska je katolická, a to se ví. Proto velí taktika, aby cit lidu byl šetřen. Neznají tu tedy nedělní brigády. Rozhlas v neděli vysílá bohoslužby a kázání. Jen jednou rozhlas selhal. Bylo to při svatovojtěšských oslavách v Hnězdě, kdy se tu shromáždilo 150.000 věřících. I vlaky tehdy jaksi špatně jezdily — ale lidé přijeli.

Hnězdenským to nevadí. Zažili horší věci. Za dob okupace přeměnil polský Frank katedrálu v koncertní síň a sám při koncertech usedal v apsidě na mramorový trůn primasa polského. Pak tři dny po osvobození zborceny byly věže katedrály a i uvnitř byly způsobeny škody. Zažilo to místo mnohé události, vyslechlo i řeč Boleslavovu, když mluvil k zbrojnímu lidu českému, vidělo i tvrdé pokání tohoto lidu, radovalo se z úcty, která tu byla vzdána kostem biskupa Vojtěcha.

Hospodine, pomiluj ny, které u hrobu Vojtěchova zapěl hlouček českých studentů, to platilo této zemi i tam té za věncem českých hor. Oběma zemím, jež spojeny byly vždy tehdy, když spojena u víře byla srdce lidu: Pros za nás Boha, svatého Ducha — tak pokračuje ve zpěvu těch osm a cítí, že jejich srdce tepe krví obou bratrských národů.

Snad poměr Poláků k nám je příliš citový, snad je jen časový, ale získáme si právě nyní lásku tohoto lidu. Hovořit o Kladsku a Slezsku hned při první potkané, to by bylo bláhové. Pamatuji se na německou knihu, vydanou za války, na jejíž obálce byly zakresleny hranice Polska a Československa a tučný nápis volal Achtung!

Nebezpečným se tedy zdá mnohým, aby tyto země si podaly paže a srdce. Co však zmůže nenávisť a imperialismus barev rozličných, co zmůže úmyslně kladený meč dvojsečný na hranice domoviny lidu, který z obou stran u pevné víře prosí: Svatý Vojtěše...!

4800 studentů u Notre-Dame de Chartres

Pražští studenti putují každý rok do Staré Boleslavi a brněnští k Panně Marii na Vranov. Pařížská studující mládež má svou vyšlapanou cestu k Notre-Dame de Chartres. Každým rokem vzrůstající počet poutníků množí jejich nadšení a sílu. O letošních svatodušních svátcích přijala Matka Boží v Chartres 4800 mla-

dých duší do své ochrany. Nepřišli jen Pařížané, ale studenti ze všech vysokých škol Francie a delegáti více než dvaceti národů. Necítili jsme se tentokrát cizinci, právě bratrství nás pojilo celých 70 km, z nichž 43 jsme šli pěšky. Francouzové tomu říkají „prière de pieds“, které přináší takovou únavu, že se pak

poutníci opravdu schoulí k nohám Panny Marie.

Přicházejí k ní čtyřmi cestami: modrou, žlutou, červenou a zelenou, všichni jdou za osvětleným křížem gotické věže v dáli. Jsou prostě oděni, se zásobami na dva a půl dne a dvěma přikrývkami na zádech. Přespávají dvě noci ve stodolách na slámě, jdou každý rok v dešti i v prudkém slunci, bosi, zaprášeni, s pryskyří na nohou a s ohnutými zády. Tisíce jich zpívá „Je vous salue, Marie...“. Ti, jimž dech nestačí, přebírají jen zrnka růžence, modlí se tiše, s očima upřenýma ke vzdálenému cíli. Auta a sestry Červeného kříže pomáhají těm, kteří už únavou nebo bolestí omdlévají.

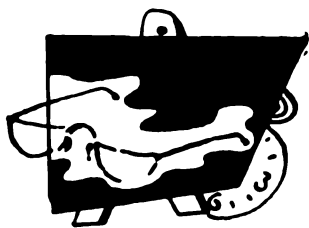
Buňkami dlouhého procesí jsou „équipes“, které tvoří „chapitres“ a ty pak „groupes“. Každá skupinka má svého vedoucího, každá chapitre má duchovního rádce.

Letos byla thematem meditací „Víra“. Debatovalo se při pochodu v devítičlenných kroužcích, po odpoledním odpočinku ve velkém kruhu na pasece, výsledky debat pak byly oznámeny v „chapitre générale“ v Chartres.

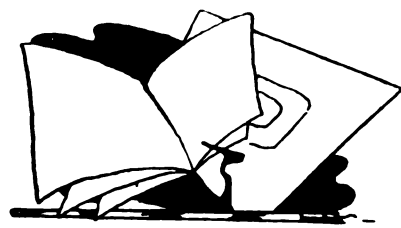
Všechno bylo velmi pěkně zorganizováno. Francouzům vyhovuje pouť, při které se medituje podle plánu, která vyžaduje nejvyššího duševního a tělesného vypětí, které je duševně i tělesně úplně vyčerpá. Bylo ovšem mnoho těch, kteří se neúčastnili debat. Byli zabráněni jen do svých myšlenek, zpytovali sebe, uvažovali o své víře a o těch duších, za něž svou pouť obětovali. Někteří přišli ze zvědavosti: nevěřící, buddhisté, pravoslavní a protestanti. 2000 mladých poutníků směru Dourdan (druhý směr byl Rambouillet) přijímalo u vyvýšeného oltáře a u 28 malých polních oltářů na louce před Chateau d'Armenau. To už se o víře nedebatovalo, žili jsme svou víru. A před Notre-Dame de Sous Terre jsme slibovali každý za sebe a za ty, které jsme na pouť zastupovali, žít pro všechny příští dny životem víry, jejímž praktickým projevem bude dokonalá bratrská láska.

„Prière de pieds“ vyústila v „prière des coeurs“, která se nesla kryptou.

Vlasta Matochová, Paříž.

Ze zápisníku starého profesora

Dva filologové seděli jednou v kavárně. Tu jeden vyhlédl oknem na ulici: „Pane kolego, tamhle ten muž polyká meče!“ „To nic není, pane kolego,“ odpověděl druhý, „já znám muže, který polyká mlaskaje.“

Ta anekdota je poučná v několikerém smyslu. Především poznáváme, že většina anekdot jsou filologické hříčky, i když jejich hrdiny nejsou zrovna filologové.

Chlubí-li se jedna paní, že byla letos na Štrbském plese, a odpovídá-li jí druhá: „To my jsme byli letos na hasičském“, nebo vypravuje-li se, jak jeden profesor přistihl studenta v místnosti, která není určena ke kouření a zahromoval: „Vy jste kouřil!“ a jak student, odpověděl: „Prosím, já nejsem Kouřil, já jsem Vondrák“ — nebo vypravuje-li se, že profesor napsal do sešitu, v němž chyběl pijavý papír: „Piják?“ a že student pak napsal pod to odpověď: „Ne, abstinent“ — jsou to jen hry se slovy, s nimiž mívají největší potíže překladatelé jsouce nuceni je pod čarou prohlašovat za nepřeložitelné.

Za druhé musíme vydat svědectví, že dnešní filologové neuvěřivě v hovoru přechodníků, leda by upsali duši Danielu Adamovi z Velešlavína, ba že dokonce radívají svým žákům, aby se vyjadřovali přirozeně, jak se mluví, a aby si při psaní úloh dávali otázku, jak by to asi řekla maminka.

Za třetí není zcela jisté, mečí-li někdo při jídle, i když je jisté, že je nemálo lidí, kteří při jídle mlaskají, což se u nás pokládá za neslušné: mezi Indiány v Ohňové zemi je však požadavkem slušnosti, aby host co nejvíce mlaskal a dával tak hostiteli najevo, že mu chutná.

Za čtvrté jsem znal jednoho studentíka z internátu, který polykal řehtaje. To činil, kdykoliv byly k večeři uzenky, aby vzbudil u svých pánů kolegů dojem, že jsou to uzenky koňské. Oni pak přestávali jíst a ten studentík se mohl vrhnout na ty uzenky a naplnit jimi svůj nenasytný žaludek — mlaskaje.

Za páté: znám mnoho profesorů i nefilologů, kteří sice nepolykají meče ani mečíce, ale musí polykat mnoho jiných věcí: školní prach, ministerská nařízení, přání rodičovských sdružení, jizlivé poznámky pánů kolegů, výtky zemských inspektorů, nosy nadřízených úřadů — a černý nevědek žáků.

A za šesté budme rádi, že naše řeč připouští tolik slovních hříček (v jiných jazycích tomu tak není) — a dále rádi, že jsou lidé, kteří těm hříčkám umějí dát slušnou pointu, a rádi, že jsou lidé, kteří to umějí podat a sami se tomu nesmějí, a rádi, že jsou lidé, kteří to vypravují dál aniž to popletou. Avšak zlořečení a ze společenství dobrých lidí vyvržení budtež ti, kteří to jakýmkoliv způsobem kazí, zejména říka-

jí-li, že už to slyšeli, že to má vousy a podobně. Neboť kdo, prosím, má takové drzé poznámky polykat?

Říkám pořád, že zakazování není tuze výchovné. Když se letos sestavoval řád pro prázdninové osady, upozornil jsem, že tam nemá nic záporného. Nemá tam být: „Nebouchejte dveřmi!“ nýbrž: „Zavírejte tiše!“ Nikoli: „Neodhazujte odpadky!“ nýbrž: „Odpadky dávejte do koše!“ Není třeba, abychom mladým lidem říkali, co dělat nemají. Na to přijdou sami. Ale je třeba jim říkat, co dělat mají.

Já vím, že akademici v Dalečíně si z toho dělali žerty a navzájem se napomínali: „Chovej se řestně, jak se na mehlo sluší.“

Ale mne nic nepomýlí. Já ta ne neškrtám ze svého pedagogického slovníku, nýbrž stavím je pouze na druhé místo. Jinak bych upadl v kacírství pelagiánské nebo při nejmenším rousseauovské a proto si myslím: Kdybyste nebyli neřádi, nebylo by potřeba pro vás sestavovat řády: školské, osadní, kolejní, zkušební, dopravní a co já vím. jaké řády.

Hurvínek rád ukazuje, že jeho tatík Spejbl je vlastně velký hňup. To není tuze příkladné a k smíchu to také není. Říká se tomu podrývání autority. Děti to ovšem náramně baví — jak by ne, jsou na straně Hurvínkově proti vší omezenosti tátoovské, učitelské a profesorské. Můžete hájit Hurvínka a tvrdit, že on jen bojuje proti pedanterii; ale dnešní otcové nejsou pedanti, rozumějí žertu, ba co víc — snaží se svým dětem dělat kamarády a nahradit jim tak sourozence. Hurvínek je totiž jedináček, který si nemá s kým hrát a proto pitomě žvaní se svým otcem.

Mají-li pravdu psychologové, kteří tvrdí, že první děti bývají zdatnější tělesně, další pak zdatnější duševně, znamená to, že Hurvínek jakožto první a poslední syn svého otce představuje duševní minus a vůbec ubývání rozumu.

To hlavní, co mám proti Hurvínkovi: že je to loutka. Dovede všelijaké kejkle, to je pravda, na příklad jezdí báječně na koloběžce a vůbec nespadne. Děti žasnou. Nevědí, že pan profesor Skupa má těch Hurvínků víc a že ten, který tak akrobatsky jezdí na koloběžce, je k ní prostě přišroubován. A tak ty jeho kousky jsou jen technické triky. To bychom také mohli: přišroubovat a tahat za drátky. Hurvínek vlastně neumí nic. A nikdy se ničemu nenaučí. Jeho největším nedostatkem je, že nemá svobody. A jsou-li vychovatelé, kteří dělají z dětí takové loutky nebo by je chtěli udělat i ze studentů, buď jim Bůh milostiv — ten Bůh, který stvořil lidi k obrazu svému a který nám dal svobodu, ač by nás mohl ve své všemoci

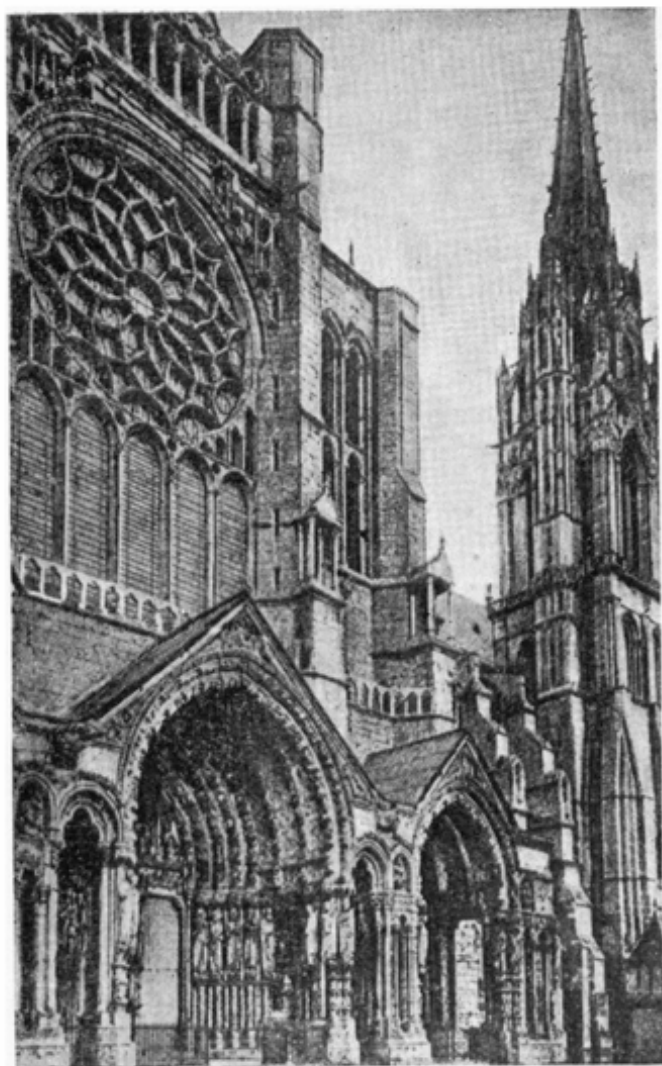
donutit, abychom neúchylně plnili jeho vůli — a který ve své moudrosti ví, že větší cenu má, sloužíme-li mu z vlastního rozhodnutí jako dítky Otci, než kdybychom mu sloužili z donucení jako otroci pánu. Ano, ten Bůh jim buď milostiv.

Správcův Zdeněk má velmi pěkné vzpomínky na frontu: bydlil v cihelně, nemusil do školy a hlavně: nemusil se ráno umývat. To umývání se zdá dětem jakýmsi barbarským násilím a nelidskou torturou. Tříletého Františka myla maminka a tu se stalo, že mu stříklo trochu mýdlové pěny do oka. Hned začal rvát plno, aby ukázal mamince, že to mytí je hrozná operace. A když ho konejšila, že to nic není, že to zase přestane, hrozil, že ne, že jistě teď bude na to oko kulhat.

A tak je těžko si vysvětlit, proč ta děcka při mytí tak rvou. Něco v tom je a já bych rád věděl, co. Psychologie hlubinná by tu možná objevila nějaký archaistický komplex kolektivního podvědomí z dob, kdy se pravěký člověk bál vody, aby neutonul. Ale proti tomu je zase skutečnost, že se děti vody nebojí, že skákalí do kaluží, brodí se po dešti strouhami, dělají v járcích zástavy a rády se koupou v létě.

Psychologie tvarová či celostní, která nevěří na nějaké částkové reakce a funkce, by v tom odporu k mytí spatřovala jen známku nižšího stupně duševního života, kdy stránka obrazivá a citová ještě převládá, zatím co rozum a vůle nejsou ještě plně rozvity. Dítě prostě nechápe, proč se má umývat a špinu pocítuje jako součást svého těla (ejhle: útvar, celek!) a má pocit, že se mu sdírá s těla kůže. Ale odpor proti mytí se vyskytuje i na vyšším stupni duševního života a dokonce i u lidí velmi inteligentních shledáváme špinavé krky a nečisté nehty. A že by se vyšší duševní život pěstil jen tím, že se nemytým děckám dávají predikáty cikáňat a čuňat (s odpuštěním!), se mi nezdá. Psychologie personalistická by vycházela ze skutečnosti, že i dítě je osobnost a odpor k mytí by vysvětlovala tím, že se při tom mytí zachází s dítětem jako s věcí a dokonce jako s věcí nečistou a opovrženou hodnou. To násilné umývání je prostě útok na lidskou důstojnost. Ovšem dbá-li už dítě tolik své důstojnosti, je divné, že mnoho lidí dospělých denně slyší, že celek je vše a jedinec nic — a necítí to jako útok na osobnost.

Ale nemáme-li žertovat, musíme říci, že ta lidská nechuf k čistotě je radikálním vyvrácením rousseauismu. Člověk přírodní je člověk nečistý. A je-li nečistota nečinnost, nenamluví nám žádný filosof, že člověk je od přírody dobrý. Není dobrý, poněvadž není čistý. A říká-li se, že měřítkem kultury je spotřeba mýdla, není to jen reklamní heslo mydlářů hlásané s úchvalou hygieniků: čistota těla a ještě více čistota duše je základní princip vší výchovy.

Chartres. Severní portál a Nová věž.

Miloslav Jedlička: *Bez úsměvu*

Kdybych byl zvoníkem,
jen zvonu hlas pod věží vyplakal bych
a v jeho srdci kovovém
by ze slz zrály démanty
a roztál loňský sníh.

Já vím, že jaro odešlo
a teplý letní dech teď vane strážemi,
že na bouře se dívám, na deště,
jež šaty dají milované zemi,
schoulené před očima,
aby ji smutno nebylo,
ač mně je tolik zima.

Sbohem, má sedmikrásko, lípo opuštěná,
dnes již je chladno víc
a přišla velká změna,
i s písní tvou, již z jara zpívala's mi
a kterou vítr do noci mi stále připomíná.

Ta píseň o zamlklé dívčici,
ta píseň stokrát stejně toužící,
ta píseň mučící
a nikdy, nikdy jiná.

Má svíce bez ohně steskem se rozplývá,
vítr, jenž zhasil ji, trpce se posmívá.

Sbohem, má sedmikrásko, nevrátíš se víc,
statečně hledej si teď nové přístavy.
Mně v dlaních zbyl jen květ
a v očích stesk pro odkaz létavic.

F. Hulínský: *Na cestu*

Vám silné lásky plné klasobraní
a cestu září slunce vystlanou,
ať ideály v srdcích zůstanou
a duši vlání, vašich duší vlání.

Jak dnes ať dlaň se váže s něžnou dlaní
v jednotu pevnou, žitím skovanou!
Varhany zazní! Svíce zaplanou.
Nechť Bůh vám sešle svoje požehnání!

Dva lidé sdružili se k věčné pouti.
Svá čela nastavili vichřicím.
Na jedné loďce budou spolu plouti.

Buď, hochu, můj! Já budu jenom tvojí ...
Buď, dívko, má! Já budu zase tvým.
Co Pán Bůh spojil, člověk nerozdvojí.

Libor Koval: *Barva smrti*

Hle, má už barvu smrti
ta ruka žlutá na polštáři,
jež v žáru ohně bolest drtí
a hledem do Věčnosti září!

Jen podívej se na ni, synku,
podívej dobře na tvář spící! —
Hleď, vidíš-li tam na okýnku
tu holubičku zpívající?

Jen podívej se na maminku ...

— — — — —

Už odvezli ji ze bran žití;
kyticí bílou, žlutou na hrob dali,
a potom zlehka, stejně jak to kvítí,
vzpomínku žlutou v duši zanechali ...

Věra Viskotová: *Dalečín*

Toulavá vlna pláče Lehkost léta
do dlaně klade uzel cest
Pomoz mi hle již nad nás lítost slétá.
Pros za mne

dědino jež máš dálku ve svém jméně
a pro blízkost jsi vzdálená
Pros milá včera dnes a zítra denně
pros za mne

Jiřina M.: *Sen sirotka*

Dneska se mi v noci zdálo,
mamičko má o Tobě.
Ty jsi byla jako víla,
seděla jsi vedle mne.

Toůj hlas zněl mi jako hudba,
ruka Tvá mne hladila.
Oči moje žalem zolhly,
když jsem se pak vzbudila.

Dneska se mi v noci zdálo,
mamičko má o Tobě.
Ty ses na mne usmívala —
a já klečím na hrobě.

František Korb: *Večer venku*

Záření zapadá,
červánky spí,
stříbrné, zpěněné krví.

Poslední úsměve
zaniklých dní
proč lehce šimráš jen brny

večera smutného?
A kde je třpyt,
kterého člověk nebude syt?

František Korb: *Známy kraj*

Můj domov šediví jak pole zoolna schnoucí,
odkrytá, pak lada nedotčená.
Schýlený domeček — chce přítel kolem jdoucí
ztajit v něm trhliny?

Nebe se raduje jak jinoch krví žhnoucí:
bouřlivé ztemnění, pak matný úsměv jiter.
Úsměv se rozrůstá... tušíš, že v přezádoucí
dálavu radostí vrátí se kroky těch,
jimž v krbu vyhaslo?

Michal Racek: *Domovu*

Vždy ještě rád se vracím domů, rád.
Vždy ještě rád.
Vždyť sině křehká kraslice je nvdýchaná
spěchem

a pokoj tolik voní jablečnem.
Tak často křížal šelest, smích
a chřupot v ústech stisněných
mi šuměl pohádkou jak nápoj podzimu.
Tak často vůně chvojí, pryskyřice
mi do červena zulíbala líce,
když cigarety komínů trčely městu z úst
a jejich oharky mi nešly do rýmu.
Vždy ještě rád se domů vracím, rád.
Jen Kristu na kříži očistit od rzi tvář
a cárem šátku přikrýt kalendář.
Pak roztočit si bábin kolovrat,
jenž starou přízi začne tkát,
pak zastavit jen hodin kružítko
a tiše, tiše naslouchat.
V myslivně často krb do prázdna praskal
marně jak puklý luk touhy bez šípu naděje.
V myslivně často jsem strouhal své vzdechy
a dusil se pláčem sušeným léta na snů ošatce.
Ač od misy doma mě nutili často
přisednout k misce v kout vzdálených krčem,
já přec přerval slibů řetěz a zadními vrátky
koláčem vzpomínek v koutku se prokousával
zpátky
a se švů jsem pečlivě sebral kdejaký spadlý
mák.

Vždy ještě rád se vracím domů, rád.
Tož lajte, spílejte, jen zde se umím smát.
Jen seřít lampu do dlaní, roztočit kolovrat,
v kout hodit ranec roztrhaných not,
pak rozpáleným veršům stáhnout knot
a tiše, tiše naslouchat.

Kardan: *Památce Bedřicha Bridela*

Živ k službě Páně, pro Něho jsem zpíval
písničku prostou, jak mi srdce bilo,
bez touhy slávy: Za to na mne plival
oěk bezbožný, zneuznav mé dílo.

Zapadlý v temnu, slunce svitu zbaven,
až po srdce v prach ponořený,
z milosti básník, dobou nazván blázen,
pokorně čekám na den obnovení,

Až vzpomeneš mne, národe můj drahý,
jak kobek smrti otvíral jsem bránu,
původem puzen, štoaný Tvými vrahý.
bych ukázal Ti cestu spásnou k Pánu.

Moc a dobrota

Běda člověku a třikrát běda okolí člověka, který vyrostl mocí, ale ne dobrotou. Moc lehkou opíjí. Lehko přesvědčuje, i když ne vždycky sylogisticky, že kdo má moc, má také právo a zároveň že všemu rozumí a nejlépe rozumí.

To je velké pokušení kněží, aby se domnívali, že pro svou nesmírnou důstojnost musejí zároveň jak všechno ovládat tak také všemu dokonale rozumět. Proto, aby chtěli o všem také rozhodovat, i o politice i o umění.

Běda člověku, který věří absolutně v moc a proto ve svou moc a dá se o tom přesvědčit lichocením svého okolí. Takový člověk pomalu již nevidí ani na krok, má skreslený úsudek o všem.

Zajímavé je, že moc dovede oslnit, takže mnohý mocný člověk zapomíná na svou prostou minulost, na své bývalé druhy a přátele, na své učitele, vychovatele a dobrodince a dovede být k nim stejně tvrdý jako k ostatním. Takový člověk i když se zdál dobrý, dobrým nebyl, protože pravá dobrota musí umět povznést moc a ne dát se mocí zašlapat a pokazit.

Dobrota je vděčná za moc, protože může nyní mnoho dobrého vykonat, může se hodně a svobodně uplatňovat. Dobrota drží člověka v pokoře, neboť učí, že je jiných více lepších a vhodnějších pro tento úřad a nezneužívá své moci a svého postavení k tomu, aby se oháněla svou mocí, holedbala se jí a mávala jí jako bičem kolem hlav ubohých poddaných, protože

je podle řehole svatého biskupa Augustina v duchu stále jakoby u nohou svých bližních.

Je strašné, když se dostane k moci člověk bez dobroty. Vládne policií. Nestačí mu jedna státní, nýbrž hned si jich zřídí pro jistotu více, vládne vězeními, politickými procesy, drakonickými zákony, terorem, koncentráky. A nejsou a nebyly jen v Německu. Dovede rozvířít nejprolhanější propagandu, dovede užít všech státních peněz, všech zákonů ale také veškeré jen možné křivdy a násilí. Běda světu, který vynalezl techniku a nestal se zároveň lepší. Běda světu, jenž učinil nesmírné pokroky ve vědě, ale ne v dobrotě. Použije všeho svého vědění, svých vynálezů a své techniky k tomu, aby uplatnil svou moc, okamžitých držitelů, bodáků a koncentráků.

Jak bylo chybné vychovávat lid jen jednostranně technicky a ne lidská srdce, jak bylo obludné odvracet lidstvo od zdroje a největšího vzoru dobroty, od Ježíše. Jak bylo pitvorné tupit a snižovat soustavně kněžský stav, jenž kdyby nic jiného nedělal, než vedl a vychovával k dobrotě a lásce, již tím byl nesmírně prospěšný lidstvu, již tím usměrňoval krásně techniku a vědu, aby nebyly k nebezpečí, nýbrž k oblažení lidstva.

Lidstvo si chce vzít Boží moc, ale ne jeho dobrotu. Co jí má, má ještě ze zbytků vžitého křesťanství. Až se vypotřebují ty zbytky, co bude z lidstva?
Braitó.

S ptačí perspektivy

Filosofická fakulta Karlovy university měla loni asi 55% posluchaček z celkového počtu. Ani ostatní fakulty nezůstaly pozadu. Letos to snad bude ještě příznivější. Je to celkem v pořádku. Emancipace rázně zlikvidovala maloměstský typ kulaťoučkého pána, ženu manželku pokorně čistí boty a odevzdaně nosí snídani až na lůžko nebo si bez odmluvy nechá vynadat. Ale je to docela v pořádku? Momentka z přednášky: nalíčená dáma s vyholeným obočím šermuje cigaretou: „Dala jsem se rozvést. Manžel chtěl, abych zůstala u dítěte. Ale já nechci dělat služku. Tak jsem mu řekla cosi o copařství a odevzdala věc právníkovi.“ Takových výjevů denně narůstá jako hub po dešti. Jen pozorovat. Milé dámy, ruku na srdce, mínila tohle Eliška Krásnohorská, když bojovala za právo dívek na vzdělání? A když jí konservativnější družky vytýkaly, že usiluje o nepřirozenost, nebylo v tom trochu jasnovidické pravdy? Neboť něžný stín ženy utěšitelky se protáhl ve vyhublou a zakouřenou karikaturu pavědou ochladlého a domýšlivosti zkrou-

ceného ženství. Množí se stesky na nezdařená manželství a uvolněnou morálku. Druhé vyplývá z prvního a první? Dobře pochopená emancipace povýšila ženu na sociální a duchovní úroveň muže. Její špatně pochopený dovětek snížil ženu, neboť jí vyrval úkol ochránkyně a utěšitelky a vybičoval ji k vypjatému a nesnášenlivému extrémnictví. Druhá momentka: mladá choť prohlašuje: „Já mám právo na své vlastní názory a ty budu hájit i přes manželovu lítost, ať říká, co chce, žena má mít vědecký názor na život a s něho neslevovat.“ — Ne, nesleví, často ani ve „vědeckých“ malichernostech. A v jakém prostředí pak vyrůstá dítě? Žena má jistě právo na vzdělání. Ale kdo si vybojoval práva, neměl by zapomínat na povinnosti. Nikdo nechce, aby znovu narůstaly tvrdé, ostýchavě zakrývané a s opovržením sledované moly, netoužíme, aby se obnovila bezútěšnost opustěných alkoven. Ale jak zjistila historická filosofie, první emancipované ženy byly vlastně hetéry. A kam my za příkladem? Třeba také do starověku, když dovolíte. Kdo byla vestálka? Půvabná a bílá ochránkyně domácího krbu.
Michał Racek.

Helena, Adéla, Marie

Ještě na slovíčko. Chlapci a děvčata, poslouchali jste o prázdninách z Brna vysílanou rozhlasovou hru Helena, Adéla, Marie od Vl. Novotného? Helena — půvab a poesie smyslů. Adéla — hudba a sen. Marie — oddanost a vařečka. Proč rozsekávají autoři ženu? Poněvadž veřejnost to tak chce. Ohlíží se za Helenami, touží po Adélách a farizejsky k sobě poutá Marie. Nutný důsledek: nejpůvabnější Helena bude vždy trojská. Tvary a rytmus, to je poesie, která zůstala na ocet a ztratila cenu. Nejoddanější Marie bude vždy putička, neboť sykot páry má praktickou povahu. A zlatá střední cesta není tentokrát zlatá a s trapnou rozpačitostí asistuje hned tu, hned tam. Proč to tak je? Poněvadž to tak chceme. A duchaplní autoři, kteří jsou méně bystrými psychology, kopírují naše nepřirozené šablony a výmysly. A co kdyby se to také jednou obrátilo? Kdyby s nanejvýše okouzlejícím půvabem těla se také spojila oddanost duše? Nešlo by to? Proč? Poněvadž nás autoři románu a her terorisují představou, že s krásou se nutně musí evokovat i hřích? Myslím, že ne. Hodně by zmohla výchova a — sebevýchova.

Michal Racek.

V elipse

Jsmo uzavřeni do elipsy nepříznivých poměrů dneška. Rozbít ji! Ale jak? Jako každá elipsa má dvě ohniska. Rozdrťte je a naše vězení se otevře. Tak se na ně podívejme: Dvě ohniska — dvě věty. První z nich: „Ono to není tak zlé, jak se dělá.“ To není optimismus, nevěřte tomu. Pošetilost spíše nebo pokrytectví. Člověk, který nechce vidět zlo v přítomnosti, poněvadž by musil přiložit ruku k dílu. Člověk, který nechce vidět nedostatky na sobě, poněvadž by se musil více přičinit. Člověk, kterého by rušila skutečnost, volající po nápravě, a tak si raději lže do kapsy. Vždyť ono to není tak zlé. Mávnutí ruky. Tenhle druh autosugesce je velmi účinný, dospíváme jím k názoru, že vše je vlastně dobré, snad i velmi dobré. To už je příjemnější. Takováhle kritika pozlácuje naše pohodlí a opravňuje nás k nečinnému přihlížení. Snad i svědomí přiklepe, aby moc nerejdilo. A tak se často ubíjí veškerá snaha a touha po něčem vyšším.

Tak se odbývají reformátoři, tak odpovídají ti, které chcete probudit k přemýšlení. Chrobáci. Tohle sebeomlouvání je ta žába, která sedí na prameni. A přece:

Sláb jenom ten, kdo ztratil v sebe víru, a malý ten, kdo zná jen malý cíl.

Co druhé ohnisko? Druhá věta. Ještě kratší, ještě zlověstnější. „Nemohu, nemůžeme, jsem nepřipraven, jsme nepřipraveni.“ Různé alternativy. Třeba ať se mládí vydovádí. To bývá žánr maminek. Nebo přílišná nemoudrost. On je hloupý, on to nedovede. To zas bývá ozvěna otců. Ale mladý strůmek potřebuje přimídlo a do starých hlav se ty vědomosti už nenalijí. Ale ono to bývá ještě jinak. Třeba si někdo myslí: To stačí, víc ode mne nemůže nikdo žádat. Nu, dobrá, Havlíček výrazně veršuje v epigramu o někom, kdo si myslí, že dost umí. Ale ovšem tragedie skutečnosti brání úsměvu. Jak to píše apoštol Pavel? Staňte se pevnými. A jak to říká Písmo? Střízliví buďte a bděte. Pevný nemůže být ten, kdo je rozespalý. Nespěte tedy v zlověstné elipse duchovního pohodlí, rozdrťte její ohniska. Ne „Spěme dál“, ale „Spějme dál“.

Michal Racek.

O té pasivitě

Byl jednou jeden velký tvor, materialista pan profesor. A ten vykládal všelijaké pohádky. Tak na příklad, že křesťanství je pasivní, nevykonné a destruktivní. Jenže pohádky bývají aspoň hezké, když už nepravdivé, ale tahle vylhaná pohádka nemá ani špetku estetické ceny. A jak to je? Pasivita? Apoštol Pavel: Stůjte opásáni na svých bocích pravdou, oděni v pancíř spravedlnosti... Křesťanství nemusí být pasivní ani nevykonné, když jeho stoupenci nesvolávají řečnivě schůze a nebulakají do půllitrů. Obětavost roste v tichu a ústraní, ale často zmůže víc než křik a gesta. Je to právě křesťanství, které čelí ničivosti hmotářských ideologií, bystrou kritikou chrání celistvost duše a duchovním budovatelstvím podporuje její mravní základnu. Jenže bez křiku, bez nadávek o reakci a podobně. Snad proto je „příliš destruktivní“.

Michal Racek.

Jen slova

Stařenka s dítětem v parku. A žebrák. Dítě: „Babi, já mu dám korunu.“ Babi s úlekem: Vždyť by sis nemohl koupit tu zmrzlinu.“ — Rozpaky. — Babi po chvíli: „Víš, korunu si schovej a za žebráčka se pomodlíme.“ Tak by mohl někdo vyrazit s poukazem na přežitý formalismus a farizejství. Nedejte se mýlit. Tohle v parku nebylo křesťanství, ale lidská slabost. Co, Havlíčku? V nouzi dá ti radu...? Ano, řečnit umíme a nic to nestojí.

Michal Racek.

Nezbadatelné v člověku...

„Ten případ je mi úplně jasný,“ řekl si pan profesor po vyvolání jednoho žáka a do zápisníku si naznačil jakousi podivnou klikatou čáru. Po delší dobu nebyl zmíněný žák zkoušen a dostával z franštiny stále tutéž známku.

Každý člověk je jedinec ve svých názorech a ve svém způsobu myšlení. Nemůžeme proto

očekávat, že vyvrácení námitek způsobem, který nám vyhovuje, bude uspokojovat také jiné. Je proto důležité ovládat několik způsobů vyvrácení běžných námitek, se kterými se často setkáváme. O myšlenkové různosti mezi lidmi svědčí dále ohromné množství různých myšlenkových směrů a filosofických soustav, bez-

početných to ismů, které se od počátku dějin lidstva vyskytovaly. Dále způsob vyjadřovací, který je u jednotlivých národů, nehledě na jazykovou různost, v podstatě odlišný. Různost zájmů, vkusu, náklonností a schopností zaujímá jistě v účelném řádu světa důležité postavení. Dobře si dovedeme představit, co by to znamenalo, kdyby zmíněné pojmy byly u všech lidí stejné. Prováděly by se pouze brunety, zatím co blondýny by zůstaly na ocet. Všichni lidé by chtěli být zámečníky a chodili by spravovat jeden druhému zámek na dveřích. — Člověk sám ve svém duševním vývoji prochází několika stadii. Uveďme si jako příklad Luthera, který byl horlivým knězem a řeholníkem, vysvětloval veřejně „Magnificat“ a šířil slavnostně úctu k Panně Marii a po nedlouhé době postavil celou křesťanskou nauku takřka na hlavu. —

Podobně jako nacházíme různost mezi lidmi v duševním životě, našli bychom ji u člověka i po tělesné stránce. byl ve fyziolo-

gické stavbě těla nebylo podstatných rozdílů. Jakkoliv lékařská věda dospěla do značné výše v boji o lidské zdraví, přece se dosud nepodařilo sestavit rovnici, jejíž jedna polovina by znamenala zdraví a druhá znaky a prostředky, které jsou pro člověka všeobecně potřebné k získání zdraví. Velká část nemocí není dosud přesně zjištěna a jejich léčení spočívá hlavně v experimentování, aby se zjistilo, které léky by byly pro daný stav nejvhodnější. Častokrát v případech stejného druhu onemocnění u dvou osob byl průběh nemoci a léčebné prostředky u obou pacientů jiné. To svědčí nejen o rozdílu mezi lidmi v tělesných konstrukcích, nýbrž i o duševním působení na tělo při nemocech, totiž o náladách a důvěře nemocného v uzdravení. Proto by nám mnoho unikalo, všímali-li bychom si při léčení jenom tělesné stránky. Člověk je jednotou těla a duše. Člověk je tajemství ve svém životě tělesném i duševním, a to se nedá vyjádřit ani desítkami klikatými čarami.

-zdesk.

Věra Viskotová:

Světec a umělec

Myšlenka svatosti a umění přišla dnes znenadání, jako by ji lehkým pokynutím přivolala vzpomínka na sladké Santiho podoby světic a světců. Kolem těch hlav se rozvlnují spousty něžných barev, atmosféra prosvětlení, které je růžové a zlaté a bílé a nekonečně měkké a obklopuje liliové tváře přísnou vypracovaností, jemností, snad i stopou vznešeného tajemství a tušením království nebes. Ale nikde nepocítí duše intensitu vnitřního života těch postav a vichřice velkoleposti a síla vládců jiného světa neporazí diváka svou nerozluštělností. Jak mnoho se lišili asi svatí od svých obrazů a jak se lišily ony obrazy od jediného, jehož stín utkvěl v umělcově představivosti? Co mohl učinit nebo co neučinil Santi, aby zachytil místo tváře plamen, místo oka hvězdu, místo člověka odlesk Boha? A oč usilovali svatí, že moc jejich žádosti je unášela a unášející stále vzdalovala od cest, po nichž jde umění? Zkusme zastavit se na místě, kde se rozdělují obě tyto hlubiny bez možnosti setkání kdykoli předtím nebo kdykoli potom a dovolme myšlenkám, aby přicházely a odcházely jako vlny zářivého moře a přinášely naší zvědavosti nová slova a šumění nových příbojů.

Umělec hledá obraz, jenž by v něm vzbudil citové hnutí, jenž by uvedl v pohyb nehybnost jeho ducha, odpočívajícího před aktem tvoření. V touze po klidu hledá neklid věcí. Někdy snaží se najít duši světa, duši vesmíru, vplynout do ní a být jí pohlcen, dát se strhnout proudem dechu a mohutného pohybu, naslouchat mlčení, ať přichází odkudkoliv. Jindy zase opřen o mrazivou prázdnotu prostoru, v němž zaznívají imaginární jména jeho devíti průvodkyň, hledá obrazy, které by pojal do sebe a utišil hladovou úzkost, hledá trvání uprostřed proměnlivého plynutí, hledá jistotu v nejistých dnech žití, hledá věčnost pro útěchu své pomíjivosti.

Světec nepátrá po duši světa, neboť ví, že každá

věc, každá bytost pozemská dovede dát jen smutek a únavu. Nepátrá po žádném obraze, který by pojal za vlastní, kromě jednoho: je to obraz kříže. A když jej přijme do sebe a začne jej zázračným způsobem v sobě proměňovat a dýchat a sžívat se s ním, není mu třeba, aby to, co prožívá, vyjádřil nějakým novým obrazem, který by otevřel lidem pohled na intimitu jeho bohatství. On není jako umělec, nepotřebuje představovat proměněný obraz lidem a sledovat v jejich tvářích radost nebo žal a zoufale hledat v jejich nadšení odlesk vytoužené věčnosti.

Všechna umělcova touha jest jen touha po touze: žádá si, aby jiní po něm toužili, aby nemohli žít bez jeho jména, aby se ukrývali před zmatkem dnů v jeho díle a zpovídali se ze svých bolestí jeho dílu. Touha umělce je jako svazek přímek, tryskajících z jednoho bodu, žíznivého, zářivého srdce do tmavého prostoru, jenž nezná pojmy nahoru, dolů, kupředu, nazpět, včera, zítra.

Touha světce míří ze zšeřelých míst jeho nitra do jediného centra jasu a pevnosti, do centra nehybného a stálého, které přesto má podobu nejsvětějšího, nepohyblivějšího, nejživějšího děje. Z temnoty se nese touha do světla na vlnách něčeho, co není ani tmou ani světlem. Pevně a jistě směřuje k místu svého spočinutí, které jest jedno na věky.

Umělec nasazuje masku svému obrazu (rozuměj: obrazu toho obrazu, jenž první v něm vzbudil žádost po uchopení viděného) a tou maskou jest jeho já.

Světec nemá nic mimo svou tvář, nabízející se Bohu nepatheticky, bez samolibého gesta, tak samozřejmě a tklivě jako znějí zvony v čistém nedělním ránu. On nemá ani toho já, jímž by pokryl tvář; jeho já splynulo již dávno s Božím.

A přece — zda nepostřehnete a nepocítíte bezpečně za oběma hledači jediný oheň, rozdělující svými plameny noc na úpatí jediné vysoké hory života?

DOMINIK PECKA

JARNÍ SONÁTA

STUDENTSKÝ ROMÁN

II.

MIRA A JULIAN

1

Bylo to jednou z jara. Mira Adamová se dala přemluvit od děvčat a šly k Červenému mlýnu na ložky. Přišli také sextáni, septimáni a oktáváni a na vodě bylo veselo. A to bylo příčinou, že Mira psala úlohy až ve škole. Druhý den se šlo opět k Červenému mlýnu. I Mira našla v tom veselí ohníček: byl tam jeden vysoký, smutný student. Ku podivu, ve škole si ho nikdy nevšimla. Ale teď bylo vidět, že je bledý jako luna a jeho černé vlasy že se podobají stínu tmavé letní noci. Pohled jeho temných očí byl tklivý, a usmál-li se kdy na kymácející se ložku dívek, byly všechny divně spleteny: a Jiřina prohlásila, že jeho úsměv je hřejně něžný jako květ březnové sakury. Jezdil ve své ložce sám a sám a to bylo „děsně zajímavé“.

Třetí den opět jely k Červenému mlýnu. On tam nebyl. Všechny zesmutněly. Zraky jejich hledaly jen jej — ostatních studentů si nevšímaly.

Ten večer byla Mira nesvá. Myšlenku, že by to bylo pro něho, zapuzovala. Ne, to není možné, říkala si, rozhodně ne, co je mi po něm — a že nepřišel? I to je mi lhostejné! Chopila se knihy a chvíli se učila. A potom ji hodila do kouta. To ještě nikdy neudělala.

Vzala do ruky Vrchlického Mythy. Otevřela knihu náhodně a pohled její utkvěl na posledním verši básně — — —

... *ejhle, Magdalena Gehenny !*

Otřásla se. Listovala několik stránek zpět, kde byl nadpis básně:

ELOA

Když Spasitel plakal nad nevděkem lidstva, z jeho slz zrodila se dívka — Eloa, a ta si zamilovala Satana a následovala ho do podsvětí.

Mira zavřela oči. Ve víru myšlenek, který se rozpoutal v její duši, zračil se opět poslední verš básně:

... *ejhle, Magdalena Gehenny ... !*

Druhý den ve škole seděla smutná, a když byla tážána, půjde-li odpoledne k Červenému mlýnu, řekla: Ne!

Dívky se daly do smíchu a vtipků:

— Nepůjdeš tam asi proto, že tam už nechodí ten krásný Julián, který má slunce v očích!

— Chci se opět učit, nemohu domů přinést špatné známky, vymlouvala se.

Vysoký hlásek Hermy Kučerové vyčítal:

— Jsi dřívka, chceš být s vyznamenáním, chceš nám být dávana za vzor, stydiš se, že jsi včera také opiso-

vala od Božky algebru, jsi potouchlá jeptiška! Pojďte, děvka, můžeme jít také bez ní, ať se jde domů modlit růženec, jeptiška!

A děvčata se chytla pod paže a popěvující vycházela ze třídy.

Celý den zněl Míře v uších uštěpačný smích spolužáček. Učila se doma pilněji než jindy. Druhý den byla vyvolána z latiny a dostala výbornou.

V přestávce přišla Božka a blahopřála jí k dobré známce. Potom přišla Lída a řekla hlasitě, aby celá třída to slyšela:

— Miro, on tam byl u Červeného mlýna, ale jen chvílečku, odešel brzo, a to asi proto, že tys tam nebyla — on má na tebe oko!

A Herma zapískala:

— Ne jedno, ale má dvě oči, krásné oči, ale pro ni jistě ne, odešel někam na dostaveníčko!

Květen. První máj! Večer před prvním májem! Svěží vánek vanul krajem, vlahý, prosycený vůní fialek a petrkličů, dech nových snů a nadějí. V údolí se vinula říčka tmavě zeleným věncem topolů. Bylo již hodně pozdě a Mira hleděla v světlo měsíce a pozorovala, jak sladký spánek spěchá uklidněnou přírodou a rozsévá květy libezného snu. A bledá záře měsíce padala křišťálovým vzduchem jako tichá melodie v umírající srdce... A v tom vanu tisícerých květů zatoužila Mira po něčem sladkém —

Skoro celou noc nespala. A sotva se rozednilo, vyklouzla z lože a potichoučku sestupovala se schodů. Šla zahradou k zadním dvířkám vedoucím do lesa. V městě bylo ještě ticho. Stroje v továrně spalý, jen z komína vycházel ospalý dým. Les však již byl probuzen. Jeho mohutné koruny šuměly a hučely velebně. Míře připadalo, že někde v hloubce jsou ukryty zvony a ty vyzvánějí časně klekání. A pohlédla-li vzhůru mezi spleť haluzí a uzlovité větve, smála se na ni něžná modř oblohy hlásající den.

Ach, jak krásně bylo v lese, který se chvěl jako struny harfy a rozezvučel se tisícerými písněmi, jako by na každou haluz si usedl malý nebeský andělíček se stříbrnou píšťalkou! Ale nebyli to andělé — nýbrž probuzená ptáčata, která vítala ranního hosta.

Ten den zašla Mira daleko — cítila se královnou těch malých zpěváků, těch obrovských stromů i těch květin a vonících tráv. A šla cestou necestou prodírajíc se houštinami, až se zastavila před studánkou obrostlou starými duby i mladými smrčky. Lístečky svlačce objímaly silné pně dubů, jako by těm velikánům chtěly vyprávět o mládí, o prvních radostech a tužbách mladých srdcí.

Mira se zachvěla, naklonila se nad křišťálovou vodu studánky: odtud zíral na ni obraz rozcuchané její hlavy jako obraz lesní žínky žijící ve smutku, usmívající se při zpěvu ptactva — a toužící po něčem, co lidé nazývají štěstím.

Šklonila se ještě níže ke křišťálové vodě, nabrala jí do ruky, přitiskla na čelo a zabědovala:

— Proč nejsem ptáčkem, který švitoří a zpívá, proč nejsem stromem, který němě očekává své poražení? Ach, proč, proč?

2

Na podzim šel Miřin bratr René do primy. Kluk chytrý, ale nedbalý a neposedný.

— Vezmeme mu instruktora, rozhodl otec.

Požádal ředitele, aby mu doporučil řádného studenta.

Druhý den se objevil v salonu Adamovy vily septimán Julián Hodač. Bylo tam příšeří. Koberec pod nohama divně poddajný. Hluboká křesla. Kulatý stůl. Na něm obrovská, štíhlá váza. Na zdi v oválném rámu podobizna krásné dámy s vlasy z dvojího jantaru. Ve líké okno do zahrady. Vysoké dveře vpravo i vlevo. Ticho. Dveře se neotvírají. Tajemný stín zakletosti leží na nich.

Julián si nesedl, ač služebná ho vyzvala. Čekal stoje. Co si se hnulo za dveřmi. Julián s napětím pohlédl v tu stranu. Opět ticho. Již myslil, že na něho zapomněli. Vtom zazněly kdesi rychlé a rázné kroky. Blížily se stále se zesilující. Dveře se otevřely a vstoupil pan Adam. Promluvil odměřeně a prostě:

— Promiňte, že jsem vás nechal čekat. Vy jste pan Hodač, že ano? Nechci, abyste hocha učil. Učit se musí sám. Vy jen přijдете každý den a vyzkoušíte ho. Nebude-li umět, oznámíte mi to. To je vše.

Tak počal Julián Hodač chodit k Adamům. Denně zkoušel Reného. Byli-li hotovi s učením, nepustil ho René jen tak snadno. Byl splašen po vynálezech a divech techniky. Dával si od Juliána vykládat fysiku.

Miru zahlédl Julián jen málokdy. Zato ji často slyšival hrát. Kdykoliv zkoušel Reného, bylo slyšet z kteréhosi vzdáleného pokoje zvuky piana. To jistě hrála Mira. Nástroj zněl tlumeně, teskně, jako ve snu. Hluboké tóny byly sametově měkké, sladce tajemné, jako bolest, kterou člověk skrývá před lidmi. A hovor zkoušeného a zkoušejícího se často měnil v melodrama, v němž suchost a přísnost matematických vzorců se vzpírala kráse snivé melodie, jako by matematika a hudba se nechtěly přiznat, že jsou rodnými sestrami a že jejich duší je číslo.

A vzdálené kouzlo hry se rozlévalo večerním tichem, zladěno s červánky zapadajícího slunce. Zežloutlé listy bříz před okny se rozežhávaly do červena a s tichým šelestem padaly k zemi. Bylo to umírání. Byl to smutek. Ne, podzim není umírání. Jen ztavení dechu, shromáždění sil a příprava k zrození nového života. Podzim je naděje. Člověk vidí, co zaniká, ale měl by myslet na to, co vznikne. Podzim ať je myšlenkou života v náladě smrti!

Mira hrála. Bolestné adagio, v němž se chvěly struny duše rezavějící již vlhkem mlžných večerů listopadových. Neurčitá touha tančila nad ztichlým krajem. Tančila a ztrácela se v bezedných bahništích a tůních. A dolkala jak pták, jemuž přeražena křídla, dříve než mohl doletět k slunci. A v smutek toho zpěvu zněla žaloba nepochopeného srdce, nesplněného snu. Utichl závěrečný akord — zdaleka blížilo se scherzo lehkým krokem lesní víly. Zaplašilo modré a

ponuré stíny, vyšlo na zelenou lučinu, všechny květy se zjasnily a uklonily na pozdrav. Mládí se rozjásalo zplna hrdla hýřic rozmarnou krásou patnácti let a podmaňujíc všecko silou a něžností svého úsměvu. Alegro se rozeštkalo štěstím a přemírou nespoutané lásky rozhazujíc růže jak při slavnosti maskarní, kdy každý chce vypadat co nejláznivěji. A opojivši se krví vlastního srdce zapotácelo se v sladké závratí a kleslo k těžce vzdychající zemi, aby ve spánku se oddalo snům zlatějším než život.

A hra dozněla tichou, pavučinově jemnou písní, jakoby poprášenou třpytivým prachem padajících hvězd.

Julián neznal skladbu, kterou hrála Mira. Nazval ji v duchu Jarní sonátou.

Mnohem milejší mu bylo slyšet Miru než ji vidět. Kdyby byla stála před ním a dívala se na něho černými démanty svých očí, byl by sotva snesl ten pohled bez rozpačitosti. Nedovedl se ani dívat na dívčí krásu, aby se nerozechvěl ve skrytosti duše a aby se neroztesknil pocitem něčeho nedosažitelně skvělého. Žil život chudého studenta. Stával před výklady knihkupců, kde zářily obálky nových knih. Musil si je odříci. Bylo studentské představení v divadle: neměl na ně. Spolužáci chodili v jemných pulloverech opásání pozlacenými řemeny: on chodil v kalhotách, které se leskly vzadu a dole byly roztřepeny, v zimníku, jehož sametový límec již dávno opelichal a jehož černé místy prosvítala podezřelou zelení. Snad si lidé málo všímali těchto nedostatků: ale on měl dojem, že všichni je pozorují a pod kůží se mu posmívají. Sylogism denní tužby: Toto je krásné. Ty na to nemáš. Ergo, není to pro tebe.

Krásu ho rozesmutňovala. Připomínala mu jeho chudobu. Vyvolávala mu v duši vzpomínku na dědinu ztracenou mezi habrovými háji a vinicemi, kde uplynulo jeho dětství v prostotě: tam se necítil vyřazeným ani ponížným. Tam býval králem. Měl v kapse deset skleněných kuliček, tři kovové vojenské knoflíky, měděný, velmi ohebný drát, maličké zrcadélko, mosazný kroužek a jiné věcičky, nosil je v kapse, ukazoval je s chloubou, hrál si s nimi — a cítil se boháčem. Běhal v konopné košili, cajkových gatích se zeleným širáčkem na hlavě, v němž bylo pyšně zatknuto kohoutí péro, a kdo může říci, že by byl Šalomoun ve vši své slávě tak oděn jako on? Nikdy nikomu nezáviděl. Co měl sám, měli i druzí. Hrával si nad lisovkami s chlapci stejně chudými, jak byl sám. Čím oni byli, i on byl.

Když však přišel do města, počal poznávat rozdíly. Najednou cítil, že je otrhánkem, nezpůsobou, neotesancem, chudákem, nemotorou proti vši skvostnosti a umělosti, jež zářila kolem něho a nad níž nestačil žasnout. Zatoužilo-li kdy jeho srdce po něčem sladkém a vznešeném, zbývalo jen umrtvit tu žádost chladným úsudkem, že to není pro Juliána.

Čím zářivější krása, tím hlubší smutek. Tím tvrdší zákaz rozumu. I myslil Julián, že je nejlépe zavírat oči, protože jimi vstupuje do duše touha. Nedokázal to vždy. Pravda, že ne. Ale nebyl již dítětem. Nebyl již žasnoucím venkovánem. Dříve se díval, nyní viděl. Vidět je více než dívat se. Kdo vidí, hodnotí a soudí. Třídí a zamítá. I Miru se snažil spíše vidět než se na ni dívat. V kořenech jeho bytí, v trpkostech ponížení jeho, v dozrávajícím úsudku byly skryty důvody, proč se tak snažil.

Žil život chudého studenta. Někdy mu bývalo smutno a toulával se městem. Jednou stál před hlavním nádražím a díval se, jak lidé jdou od vlaku. Z nádraží vyšla slečna a vlekla veliký kufr. Přistoupil k ní a nabídl se, že by jí ten kufr vzal. Slečna byla dost ráda, už proto, že se nevyznala v městě. Řekla mu ulici a číslo, kam chtěla jít. Odpověděl, že dobře ví, kde to je.

A šli. A Julián, jaký už byl, neváhal tuze a dal si kufr na rameno. Byl veliký a těžký, v ruce se nedal nést daleko. Slečna capala vedle něho. Když viděla jeho dosti ošumělý šat, odborný téměř švih, s jakým si posadil kufr na rameno, myslila si, že je to asi nějaký dělník bez zaměstnání. Anebo si myslila něco horšího a měla trochu i strach, aby jí s tím kufrem neutekl. Všelicos už slyšela. Cizím lidem se svěřovat není radno. Možná i litovala, že si ten kufr nenesla raději sama. Však bude dávat pozor. Kdyby zrychlil krok nebo chtěl zmizet za rohem, začne křičet, však jsou tu lidé a strážníci, ti ho jistě chytanou. Ale nevypadá tak zle. Má jemnou a inteligentní tvář. Neupracovanou ruku. Skutečně! Nějaký dělník, kterého vyloučili z práce. Bude rád, když něco dostane. Dá mu pět korun. Jestlipak má drobné? Má v kabelce dvě pětikoruny, jednu stříbrnou a druhou niklovou. Dá mu tu stříbrnou. Hoch bude mít radost. Jak je bledý! Jistě se nenají, ten ubožák. Kdyby věděla, že se neurazí, dala by mu tu šunku, co jí dali na cestu do vlaku. Ani se jí nedotkla. Vždycky je jí špatně, když jede vlakem. Ale snad by se urazil. Myslí by, že jsou to zbytky anebo že to není k jídlu. Vždyť není pes, aby jedl, co lidem nechutná.

Vtom zahnul za roh. Jeje! Slečnu přechlo u srdce. Jistě jí chce utéci! Leknutím zapomněla křičet. Ale nosič neutíkal. Obrátil se k slečně a řekl klidně:

— Teď ještě musíme vzhůru do srázu a potom kolem tamhle těch zahrad napravo a už tam budeme.

Říkal to tak měkce a upřímně. Slečna zalitovala, že ho vůbec mohla mít v podezření.

Přišli k zahradní vilce. Julián zazvonil. A když viděl, že nějaká stará paní otvírá a chápe se kufru, pozdravil a odcházel. Slečna čekala, že nastaví ruku a bude stát s čepicí smeknutou a že ona zatím bude míti kdy, aby otevřela kabelku a vyhledala stříbrnou pětikorunu. On odcházel! Rozběhla se za ním volajíc:

— Pane, počkejte, prosím vás!

Julián se zastavil. Slečna mu podávala peníz. Byl nový a leskl se v slunci. Ach, ta dáma ho považovala za nosiče z povolání či za žebráka!

— Děkuji, řekl s rozpačitým úsměvem.

— Vezměte, prosím, řekla slečna, přece zadarmo...

— Já jsem jen myslil, že byste to sama neunesla — já totiž jen tak ze sportu, víte, já nechodím na výdělek, myslil jsem — koktal Julián.

Slečna však již k němu přistoupila, vtiskla mu peníz do dlaně a zavřela mu ji, jako by se bála, že upustí peníz na zemi nebo jej zahodí.

— Děkuji vám, zašeptala ještě a rychle odběhla, aby jí nemohl peníz vrátit.

Zahradní dvířka se zavřela, klíč zarachotil v zámku.

Julián stál u ohrady jako omámen. Otevřel dlaň. Peníz se zaskvěl v sluneční záři.

Odcházel a uvědomoval si smysl té příhody. Mohl říci, že je student, a ta slečna by mu nebyla vnucovala ten peníz. Že mu to nenapadlo! A což, dobře, že to neřekl! Byl by se stal leda směšným. Chtěl si zahrát na rytíře, zapomněl, že by na to musil mít docela jiné šaty, kdepak v těchhle odřených! A pak, když chtěl dělat gentlemana, neměl ten kufr nést na rameně, to byla chyba, vypadalo to jistě profesionálně, nádenicky a výdělečně. To mu nenapadlo. Je vlastně pořád takový venkovský klacek, nezpůsobá: vůbec tam neměl tak hloupě lelkovat před nádražím a tvářit se jako nenajedený. Ještě se může stát, že ho ta slečna někdy uvidí s knihami v rukou anebo se nějak dozví, že to byl student, a bude se věru smát, jaký je to hlupák a neohraba. Když už chtěl toho rytíře dělat, měl ten kufr nést v ruce, třebaže byl hromsky těžký, měl se s tou slečnou bavit a ne jít vedle ní jak nemehlo. Když jemu to bylo tak hloupé začínat nějakými konvenčními nebo všetečnými otázkami! Slečno, odkud jedete? To je dnes krásně, žel! Toto město je hodně veliké, nezdá se vám? Tak přece mohl začít! A ta slečna sama nemluvila nic, pokládala ho zřejmě za řemeslného nosiče nebo třeba za povaleče, který z hladu tu a tam nějakou tu práci vykonává. Musil by býti zcela jinak oblečen, aby si to mysliti nemohla. V těchhle hadrech — teď to vidí, že má vytažená kolena na kalhotách, protřelé rukávy na kabátě: ta vázanka už je také zmuchlaná všelijak, ach, milý Juliáne, don Quijote s kufrem a bez Dulciney!

Stud i trochu zlosti kypělo mu v srdci tu chvíli. Peníz držel v hrsti posud. Nevěděl, co s ním. Za nic by ho nedal do kapsy. Napadlo mu, aby se vrátil a hodil jej té slečně do zahrady. Ne, možná, že by ho tam nenašla. Lepší by bylo zazvonit tam ještě jednou. Ta stará paní by přišla otevřít, on by jí mohl ten peníz vrátit a poprosit, aby jej dala té slečně. Ale co kdyby ta slečna sama přišla otevřít? A kdyby se mu vysmála? Něco jiného: přijít s druhé strany k té vile, vypátrat nějak, v kterém pokoji ta slečna bydlí a hodit jí jej oknem. — Mohl by rozbít sklo, ačkoliv by to bylo vůbec nejlepší hodit jí tam tu všivou pětikorunu třeba zavřeným oknem — ať by to břinklo, aby jí tam vletěl k nohám — poznala by aspoň, že on není žádná trouba —

Šel po mostě v té chvíli.

— Je to přece jednoduché, řekl si, hodím ji do vody, počkat, tady ne, tady je moc čistá voda, tam dál, jak vytéká kalisko z jatek, tam ji hodí, tam patř! —

Ozval se kolovrátek. Na konci mostu stál slepec a točil klikou. Vedle děvčátka asi pětileté, bledé tváře, oblečené v divné šatky, darované po nějakém větším děvčeti. Suknička skoro až k zemi. A to děvčátko vypadalo v těch šatkách velice slabé a útlé. A vypadalo také podivně směšné. Bylo k pláči i k smíchu.

— Je jako já, řekl si.

Přistoupil k děvčátku a vtiskl mu do ruky stříbrnou pětikorunu.

Příhoda s kufrem dlouho mu hlodala v srdci. Cítil se poníženým, odmítnutým, zavrženým. Ukázali mu, jak to vlastně je. Svět se dělí na bohaté a chudé. Do té doby si myslil, že není jiného rozdílu, než kterému se naučil v katechismu: dobří a zlí.

Jsou však bohatí a chudí. Mezi nimi je propast. Nyní

poznal, kam patří. Mezi chudé. Otec jeho je řemeslník. A matka jeho venkovanka. Proto nesmí povznášet oči k zahradám lidí vznešených. Ovoce jejich nezraje pro něho.

Čím bude? Na universitu sotva se dostane. Tolik doma nevydělají. Musili by prodat vinohrad. A to on by nechtěl za živý svět. Ne! Bude učitelem. To ještě půjde. Nebo se dostane k dráze, k poště, k soudu. Ani tam ne, nebude-li mít mocných přímluvčích. Taková je jeho budoucnost. Chudička, do uzlíčku bys ji svázal.

Julián Hodač bude učit děti písmenům a násobilce. On, nejlepší žák třídy! Druzí budou studovat lékařství, filosofii, práva. Mají na to peníze. Budou znamenitými lidmi. A on bude učitělkem ve Vystřkově. Vezme si nakonec nějakou vesnickou Mařenku. Ta mu bude dělat ženu a služku. Bude mu vařit, drhnout podlahu a prát. Přijdou-li hosté, bude se za ni stydět. Nebude umět hovořit s pány. Každý hned pozná, že vychodila jen obecnou školu. Bude mít selské, upraco-

vané ruce. To bude jeho žena. O té může snít, libo-li, Kolumbus bez oceánu. Ty princezny, které chodí kolem něho krokem nadnášivým a tichým, nejsou pro něho.

A Mira — třeba Mira — to je viktorie královská. Mira není pro něho. Ty ostatní princezny — to jsou nádherné orchideje. Ty také nejsou pro něho. Pro něho roste někde nějaká pampeliška, pampeliška obecná neboli luční.

A v divném sdružení představ si vzpomněl, jak běhával s kluky po loukách, když kvetly pampelišky. Trhali je, nezbedníci, a z jejich stonků dělávali klarinety a hoboje. Je to tak jednoduché: vezmeš stonek, zmáčkneš na jednom konci, trubička pukne a udělají se dva jazýčky. Strčíš do úst, foukáš a už to hraje. Čím tlustší a delší stonek, tím hlubší tón. Čím kratší a tenčí, tím vyšší tón.

Tak chodili vonícími lučinami z jara hrajíce všemi tóny a ve všech výškách píseň šťastného dětství —

Jak se mluví

1. *Církev zakázala číst určité knihy ze strachu.*

Kdo je přečte, odhalí pokrytectví Církve a přikloní se k pravdě zakázaných knih.

Je pravda, že Církev zakazovala a zakazuje číst knihy bludné a nemravné. Kdyby to nečinila, nebyla by Církví Kristovou a nebyla by pravou matkou věřících. Kdyby byla někdy Církev zakázala nějakou knihu opravdu moudrou a dobrou, zpronevěřila by se svému poslání a její odpůrci by se nespokojovali se všeobecným nařčením, že Církev jakési knihy zakazuje, nýbrž přímo by jmenovali onu moudrou, krásnou a dobrou knihu, kterou Církev zakázala. Budiž tedy jmenována ta kniha.

A pak — buď jsi věřící nebo nevěřící. Věřící poslouchá Církve podle slov Páně: „Kdo by pak ani Církev neuposlechl, budiž tobě jako pohan a celník.“ A jsi-li nevěřící, uvaž, co činíš: v Církvi, v níž nevěříš, si stěžuješ na nejvyššího pastýře, kterého neposloucháš, že se obrací na své věřící, k nimž nenáležíš, a že vydává pro ně zákaz, aby nečetli určité knihy, které přesto čteš. Nač si tedy vlastně stěžuješ?

2. *Hus prolomil církevní autoritu.*

Nejde tak ani o autoritu církevní, jako o autoritu vůbec. První otázka je, má-li vůbec být nějaká autorita na světě. Má-li na příklad strážník právo pokutovat někoho pro příliš rychlou jízdu autem. Hus by řekl, že ano, je-li ten strážník v posvěcující milosti. To dnes nikdo nežádá a spokojuje se s tím, že strážník je v uniformě. Do posvěcující milosti strážníka, úředníka, poslance, ministra nikomu nic není — podle dnešního názoru. Podle Husa však smrtelným hříchem pozbývá každý své moci, ať duchovní nebo světské. A tento článek Husův je namířen nejen proti víře, ale i proti společenskému řádu. Kdyby se lidé začali vskutku řídit tou naukou, nikdo by nikoho neposlouchal a každý by obviňoval svého představeného, že není v posvěcující milosti asi tak jako teď stačí říci o někom, kdo je nepohodlný, že je kolaborant. Neboť kolaborant je leckdy člověk, na jehož místo se chce dostat někdo jiný.

3. *Protireformace je revoluce proti rozumu obdobná revoluci nacistické.*

Protireformací se obvykle nerozumí náboženská činnost, jejímž cílem bylo získat protestanty opět pro Církev katolickou. Tím slovem se obvykle rozumí

snaha katolických vládců obnoviti ve svých zemích náboženství katolické. Pokud ti vladaři užívali politických prostředků k tomu cíli, nelze to schvalovat a to proto, že se v tom neřídili zásadami katolickými, nýbrž zásadou protestantskou, přijatou na sněmu augsburském: cuius regio, illius religio — čí je země, ten určuje i náboženství poddaných. Pokud se tou bludnou zásadou řídili vladaři protestantští, nazývalo se to honosně reformací. Jakmile však té zásady užil katolický panovník proti politickým rebelům, kteří se spojili s jeho protestantskými odpůrci, nazývá se to pohrdlivě protireformací a dokonce revolucí proti rozumu. Soudnému člověku je však jasno, co je proti rozumu a co ne: je proti rozumu, aby světský vladař rozhodoval o náboženském vyznání svých poddaných, tak jako je proti rozumu, aby nějaký führer vnucoval někomu svůj weltanschauung. Ale to vnucování je právě německá specialita.

4. *Z Církve nevyšly žádné sociální reformy, ty vyšly pouze z dělnických hnutí.*

Především: Církvi je cizí jak liberalismus, tak socialismus. Církev má vlastní nauku sociální, která se nazývá solidarismus. Solidarismus není liberalistický individualismus, to jest soustava, v níž práva jedince nejsou ničím omezena, takže každý může podnikat cokoliv, i když je to v rozporu s obecným blahem. Solidarismus není ani socialismus, který ničí svéprávnost a podnikavost jedinců a směřuje k ústřednímu státem řízenému hospodářství a zotročení všech. Solidarismus představuje vyrovnaní zájmů jedince i celku: tedy nejvyšší blaho obecné při nejvyšší svobodě jedince. Státní kooperativa, v níž vyústila moderní hnutí dělnická, není pravou sociální reformou a Církev se nestydí, že k ní nijak nepřispěla a nepřispívá. Její systémem sociální je rozšíření a plným uskutečněním základního příkazu evangelia o lásce k bližnímu. Ten příkaz ovšem předpokládá vnitřní reformu mravní, bez níž vnější a mechanická reforma sociální musí skončit nezdarem. I to, co je v moderních hnutích sociálních a zvláště v komunismu pravdivého, vyvěrá z ducha křesťanství, z něhož vycházely vždy všechny podněty společenské nápravy, zrušení otroctví, kulturní povznesení tak zvaných nižších ras, pacifismus, demokracie, respekt k lidské důstojnosti.

5. *Církev byla vždy na straně mocných panovníků. Říkala, že císař je z milosti Boží a že*

je tedy nutno ho poslouchat. Tím podporovala absolutismus, zatím co měla prosazovat, aby císař dbal vůle lidu.

Církev neučí, že ten nebo onen císař je z milosti Boží, nýbrž učí, že každá vrchnost, tedy i volbou lidu ustavená, je z milosti Boží, a že tudíž je nutno jí poslouchat. Že by Církev podporovala absolutismus světských vládařů, může tvrdit jen ten, kdo neví nic o boji papeže Rehoře VII. proti císaři Jindřichu IV., papeže Bonifáce VIII. proti Filipu Sličnému a konečné resistenci papeže Pia VII. proti Napoleonovi. Či snad jmenovaní panovníci nebyli absolutisté?

6. *Demokracie není možná bez totality. Na příklad školní docházka je povinná — to je to-*

talita. Ale jak by to dopadalo, kdyby nebyla povinná?

Mluvíci zaměňuje totalitu za pořádek a zákonnost. Slovo totalita pochází z latinského totus = celý. Totalitou se rozumí názor, že všechno, celý člověk se všemi svými zájmy a se všemi stránkami svého života se musí podrobit požadavkům všemocného a svrchovaného státu. A to je blud. Člověk se má podrobit společnosti jen pokud je částí společnosti. Ale člověk není ve všem částí společnosti: má svůj život osobní a cíl osobní, je bytostí svéprávnou a svézákonnou a nemůže se stát pouhým kolečkem ve státním stroji. Je zajímavé, jak hitlerovská totalita učarovala mnohým lidem, když už ani demokracii si bez ní nedovedou představit. Chystá se překlad Picardovy knihy Hitler in uns selbst. Tam se dočteme o tom více.

Kde je třídní kniha?

„Kde je třídní kniha?“ — láže se nevrle paní profesorka třídní. Čas utíká jako prázdniny, potřebovala by dnes vyzkoušet aspoň pět žáků, konference přede dveřmi; a co se toho má ještě probrat! K tomu všemu takové zdržování.

„Kde je třídní kniha — hospodáři!“ Hospodáři neví: „Ještě včera zde, prosím, byla.“ Profesorku třídní to rozčilí: „Co jste měli včera poslední hodinu?“ Přihlásí se Jelínková, dívka zkušená: „Prosím, my jsme se ještě po vyučování do třídní knihy dívaly, kdo má z našich pánů profesorů nejhezčí písmo a poznaly jsme, prosím, že vy. Třídní se zdá polichocena; aspoň se už tak nerozčiluje: „Tak vy o té knize musíte vědět!“ „Prosím, ne, my jsme odešly na autobus společně a třídnice zůstala ležet na stole.“ Poslední stopy o třídní knize mizí. Na co se ještě ptát?

Veškeré vyšetřování bylo marné. Vyhrožovalo se — marně. Podezření se soustředilo na Širokého. Ten jediný byl v třídnici zapsán. Marně. Jeden pan profesor to zkoušel po dobrém. Vzal si Širokého stranou a sliboval: „Máte-li tu třídní knihu, doneste mně ji, já ji odvezdám a nic neprozradím.“ Marně. Patrně ji Široký opravdu neměl. Na světě je mnoho věcí nevysvětlitelných. Zmizení třídních knih patří z velké části nepochybně mezi ně.

Za týden už zde byla třídnice nová.

Krasopisně se na začátek napsal seznam žáků — a za další týden zmizela. První hodinu v onen kritický den měla třídní. Ptá se po třídní knize — ta nikde. Domýšlí se, vybuchne (rozuměj hněvem), a běží pro ředitele. Ředitel se přihrne, postaví se na stupeň do útočné pózy a už se snáší jakýsi pokřik na ubohé hlavy kvartánské. Nikdy jsme nechápali, jak se někdo může pro takovou maličkost tak rozčilovat. Z celé řeči, jejímž cílem nepochybně bylo, aby se dotkla hloubi našich duší a my naznali, že „je to lotrovina,“ utkvělo nám v paměti jen. „Kde to jste? ... Tolik je tady ničemů, kteří kryjí vinníka! ... Tolik bezcharakternosti

s hlupáctvím! ... Jste nejhorší třída! ... atd. Uvážili-li se, že celý řečnický výkon s tolika „perlami“ naší mluvy netrval déle než pět minut, je pochopitelné, že nikdy nebyl více rozšířen náš kvartánský slovník v tak krátkém čase.

I když každá třída, která něco provede, je hned nazývána nejhorší, což je tedy označení jednak universální, jednak zpravidla nezasloužené, požívali jsme u všech studentů úcty nemalé pro svůj neohrožený postoj (přesto, že jsme při veškerých bouřích seděli) vůči všem narčením. Jak by ne — ten výkon! Ve 14 dnech dvě třídní knihy!

Žel, světská sláva — polní tráva. Druhá třídnice se našla. Milý čtenáři, nesměj se. Paní profesorka ji měla založenu ve svém „regálu“ ve sborovně. Naše popularita poklesla. Přenesla se na paní profesorku, avšak ta ji, díky své moci zkoušecí a známkovací, dovedla ubít.

Je to vcelku krátká historie s jednoduchým koncem. Složitější případ měl náš chemikář, jak nám ji vyprávěl: V kvintě se ztratila koncem ledna třídnice. Ještě večer v osm hodin, když školník utíral prach, třídnice v kvintě byla a ráno v půl osmé již byla pryč. Bylo podezření na K., který byl v třídní knize dvakrát zapsán. Podezříváný byl přespolní, celé odpoledne byl s kamarády, a ráno v sedm hodin, jako obvykle, klepal jim na okno. Pro množství sněhu byla cesta do školy velmi obtížná. Podezření zůstalo nepodloženo a o třídnici nikdo nic nevěděl. Později se zjistilo, že třídnici skutečně odklidil K., spáliv ji v kotelně školy. Při činu, ani v blízkosti školy mimo vyučovací dobu nikdo K. nespátřil. Hádejte, jak se na vinníka přišlo.

—ale

Mezera darvinismu.

»Z opů jsme vznikli,« pravil vědec Klidný. Mne zajímá však velice, proč lidé dříve byli lidmi a dneska jsou jen opice?

Kardan.

Ze světa světla a stínů

Rídicí se auto vjelo do poufových stánků.

Nesvědomití řidiči aut jsou postrachem pražských ulic. V minulých dnech byli jsme na Vypichu svědky bezhlavé jízdy jednoho takového potřebštěného jezdce, který se svým vozem vletěl přímo mezi poufové stánky a natropil zde velké škody. Ale policisté, stojící nedale-

ko, vůbec nezakročili, naopak pozorovali s úsměvem několik kramářů, jimž splašené auto v pravém slova smyslu smetlo prodejní stánky pod rukama, takže tu zůstali stát vedle sebe bez zboží. Také stánek opodál stojící střelnice, kde právě jakýsi voják se pokoušel sestřelit balonek poletující nad vodotryskem, náhle zmizel, stržen

autem, a mířící voják místo terče zasáhl jednu paní, peroucí nedaleko v neckách prádlo. Konečně se vůz přece jen zastavil a z něho vystoupila Jana Dítětová, Fr. Filipovský a zázračný řidič — Jar. Marvan. Tato scénka byla snímána kamerou J. Střechy pro okupační grotesku rež. J. Macha „Nikdo nic neví“

Filmoví herci se „přeškolují“ na elektrikáře?

Holešovičtí občané zažili v minulých dnech podivnou vskutku neobvyklou. Filmový štáb rež. Jos. Macha zapůjčil si totiž od městských podniků pražských celou tramvaj a na trati u Uranie připravilo se vše na natáčení jedné scény pro okupační grotesku „Nikdo nic neví“. Jar. Marvan a Frant. Filipovský v dosud nevidaném filmovém kostymu — ve stejnokrojích pražských elektrikářů, prodělávali zde několikaminutový výcvik v řízení tramvaje. Konečně jakž takž pochopili základní věci — jak se to spouští a jak zastavuje, a „praví“ elektrikáři smutně opustili svou elektriku (o které byli přesvědčeni, že dnes jede naposledy, aby svá místa uvolnili filmovým hercům. Do motorového vozu a obou vlečňáků nastoupil početný kompars jako cestující, Fr. Filipovský si přehodil brašnu s penězi přes rameno a zatáhl za řemen zvonku. Jeho kolega zatočil klikou reostatu a tramvaj se dala do pohybu. V zatáčce se zastavila, z plošiny vyskočil Filipovský a elegantním způsobem — jak to odkoukal — přehodil „špičky“, a jelo se dál. Muži od tramvaje si pochvalovali, že tak jistě a bezpečně nejezdí ani nováčkové po prodělání celého řidičského kursu. — Svou naprostou dokonalost v ovládání tramvaje prokázal p. Marvan zvláště ve chvíli, kdy do záběru nečekaně vjela nákladní pětituna a prolétla těsně před motorovým vozem. Novopečený řidič však neztratil duchapřítomnost a elektriku na místě zastavil. Tak byl skončen i tento záběr k úplné spokojenosti p. režiséra i elektrikářů, kteří si radostně odváželi neporušenou tramvaj večer do vozovny.

Komfortní exteriéry.

Režisér J. Mach, který právě dokončuje svou novou veselohru z oku-

1. O. Lukeš, B. Prchal a L. Skořepová ve filmu rež. V. Kubásky „Portáši“
2. Jos. Kemr v úloze písaře v téměř filmu.

pace „Nikdo nic neví“, bude natáčet některé exteriéry tohoto filmu na venkově, někde za Prahou. Už si našel vyhovující vesnici a sdělil o tom potřebné informace svému štábu.

Jeden z asistentů se ho ptal na bližší zařízení tamějších obydlí.

— No, povídá režisér Mach, — máme tam teplou vodu, studenou vodu a elektrické světlo.

— To je báječné, — pochvaloval si ten asistent, — a ta teplá voda je pořád?

— Víte — povídá pan režisér Mach — studená voda, ta je v zimě, teplá je v létě a elektrické osvětlení tam je, když se blýská.

Někdy se to nepovede...

Pracuje-li filmový režisér s dětmi, musí mít někdy trpělivost věru andělskou, nemluvě ani o tom, že se v jeho hlavě musí zrodit desítky nápadů, jak vyprovokovat z malého človíčka před kamerou výkon co nejpřesvědčivější. Režisér Kubásek natáčel nedávno záběr pro valašskou romanci „Portáši“ s Bělou Jurdovou a osmiletým Zdeňkem Lukešem, hrajícím Cyríla, synka gazděny Vašutové. Cyrílek se tu měl pořádně polekat, když se náhle vedle něj objeví portáš Martin (Jiří Roll), ale jeho obličej vyjadřoval při zkouškách stále slabou reakci. Rež. Kubásek nechtěl chocha znervosnit opakováním scény, která se točila beze zvuku. Když se pak jelo „na ostro“, zavolal na něj v potřebném okamžiku úmyslně ostrým hlasem: „Zdeňku!“ A Zdeněk místo aby se lek-
nul, klidně se otočil po hlasu a povídá: „Co je?“ Málokdy vyvolal zkažený záběr tolik smíchu, jako tento.

čteme jinde

Pořádek všedního dne sv. Otce.
(The Catholic Herald Citizen,
Milwaukee.)

Den sv. Otce (má 71 let) je rozdělen takto: 6.30 hod. vstávání. Přitom pohlédne oknem do kraje a krátce se pomodlí. Pak následuje čtvrt hodina tělesného cvičení. V 6.45 se vykoupe ve studené vodě a oholí elektrickým strojkem. V 7.10 odchází do své soukromé kaple a 20 minut rozjímá, potom slouží mši sv. a koná 20 minut díkůčinění. V 8.30 hod. snídá a čte ranní noviny. Má k snídání bílou kávu a suchary. Máslo si přestal brát už od vypuknutí poslední války. V 9 hod. začínají audience kardinálů a vatikánských úředníků. V 11.15 dává soukromé audience diplomatům, ve 12.15 ostatním jednotlivcům. Ve 12.45 jsou společné audience poutníků. Svatý Otec obědvá sám, a to o půl druhé. Pak si asi hodinu odpočine a opět se vrací k své práci, již přeruší ve 4 hod., aby se prošel vatikánskými zahradami, přečetl si nějakou knihu nebo prohlédl denní tisk. V 5 hod. se vrátí do kaple a pomodlí se část oficia. V 6 hod. pokračuje v práci

a zkoumá církevní i politické události, které se dověděl v ranních audiencích. Večeří v 8 hod. opět sám a uchyluje se pak na 20 min. modlitby do své kaple, až do 8.40. V 9 hod. pracuje dál. V této době skládá většinou své dopisy, jež si také sám píše na stroji. Svou večerní práci končí až po půlnoci. Po ní zajde ještě do kaple, aby se pomodlil další část oficia, a kolem půl druhé uléhá. Celkem tedy věnuje svatý Otec 11 a půl hod. práci, 3 hod. modlitbě, 3 hod. zotavení a četbě, půldruhé hodiny jidlu a 5 hod. spánku.

O výchově lidu.

V 32. čísle Kulturní politiky roze-psal se E. F. Burian o výchově lidu ke kultuře. Přitom si však neodpustil historickou reminiscenci o tom, jak katolická církev až v době feudalismu nebo kapitalismu přisluhovala pánům, a říká mezi jiným: Katolická církev přisluhovala tomuto „náзору“ o lidu, obohacovala své kostely, své kláštery uměleckými poklady opět jen z toho důvodu, že potřebovala ukazovat lidu honosnost svých ideálů a milostivě dávala nahlédnout do pokladů ve svých kostelích, čímž vzbuzovala v lidu pocit méněcennosti, protože lid stál před nádradně, s bezmocnými rukama.

Tedy jinými slovy Církev je podle E. F. Buriana jen „nadstavbou“, která slouží vždy bohatým, ať už se jim říká šlechtici nebo kapitalisté.

Historická skutečnost je však jiná. Neboť nedbala-li Církev o lid, proč dala vystavět četné ty venkovské kostelíky, jejichž prostý sloh se nikterak neliší od celkového rázu dědiny, a to nejen zevně, nýbrž i uvnitř? Jak to, že lidové umění čerpalo většinu svých námětů z církevního života a používalo jako přímých předloh již hotových výtvorů církevního umění? Proto tedy asi naše lidová píseň vyrůstá na základě barokní duchovní hudby, která podle E. F. Buriana měla vzbuzovat v lidu pocit méněcennosti a bezmocnosti. A konečně proto asi prvními školami — tedy studnicemi vzdělanosti a kultury — u nás byly vedle škol katedrálních a kapitulních školy farní, určené pro výchovu všech vrstev v celé zemi.

Ženské plémě.

Právo lidu otisklo 27. VIII. 1947 tuto episodku:

Minulou neděli jsem byl na Moravě v jisté obci. Šel jsem podvečer procházkou po cestě vedle železniční trati směrem k nádraží. Předě mnou šel s velkým rancem na zádech a s holi v ruce muž asi tak šedesátiletý s panímámou. Nesla na zádech velký košík a v ruce tašku. Není mi jasno, co nesli, zda nějakou šmelinku ze sousední obce za řekou, nebo zda houby, které po několika místních deštích vyrážely na východní Moravě v značném množství.

Pojednou slyšíme za sebou za nadjezdem hučet vlak. Do ženy ja-

ko když vjede blesk. Začala křičet a začala řvát:

„Jede vlak!!! Jede vlak! Vlak jede, je-dééé!“

Běžela úprkem k dosti vzdálené ještě stanici a mávala jednou volnou rukou naproti svému partnerovi, který šel docela stejným krokem a úplně klidně, jako by se ho tato tak důležitá událost netýkala. Nic neřikal. A paní se mohla věru zbláznit. Spustila vždy znovu a znovu tirádu: „Jede vlak! Vlak jede!“

Když se ten člověk nepohnul, začala mu vyhrožovat a už na dálku volala, že mu ujede vlak, že je nekňuba a člověk pofiderní, když na to nedbá, že je pařez líný atd. I vskočila paní do čekárny a lapajíc dech koupila jízdenky. Teď zsinálá vyběhla před budovu a volá: „Ježíši Kriste, pohni kostrou, vlak je tady!“

A muž šel stále klidně. Ježíš se také nepohnul!

Vlak přijel, projel a jel dál, aniž by se zastavil, neboť to byl nákladní vlak. Načež se muž po prvé ohlédl, podíval se na mne a záhadným klidným, avšak důrazným hlasem povídá ke mně a k sobě: „Ženské plémě!“ Bylo v tom trochu pohrdání, které jsem mu nemohl prominout, ale poté se obrátil, podíval se na hodinky a povídá: „Devětatřicítka jede až za 4 minuty!“

Z toho jsem usoudil, že ten muž byl od železnice, protože tito podivní lidé rozeznávají jediné vlaky na čísla, kdežto my obyčejní lidé na hodiny.

To je ta epizoda. Poznamná-váme především, že žena, která řve na svého muže, že je nekňuba a která bere jméno Spasitelovo nadarmo, vskutku nezaslouží jiného názvu než ženské plémě. Za druhé autor, který „vtipně“ upozorňuje, že Ježíš se nepohnul, má zatím pravdu. Víme ze zjevení lasalettského, že Matka Páně zadržuje trestající ruku svého Syna a že ta ruka je již velmi těžká. To zjevení se událo před sto lety. Ale lidské plémě se nedá poučit. Přijdou věci horší...

debatujeme

Lékaři debatuji o boxu.

Nová lékařská společnost tělovýchovného lékařství zahájila svou činnost první vědeckou schůzí, v níž po referátech došlo k zajímavé debatě o boxu mezi prof. dr. Charváttem a prof. dr. Hennerem. Poněvadž se právě v poslední době více než často objevila v novinách zpráva o smrtelné ráně na spánek při rohovnických utkáních, poněvadž tyto okolnosti „povýšily“ rohování na nejnebezpečnější sport, předkládáme čtenářům názory těch nejpovolnějších.

Nevím, mohou-li tělovýchovní lékaři jít tak daleko, aby zakázali

některý sport úplně, tak jako zde bylo navrženo o rohování. Stejně bychom se na prvním místě museli postavit proti motocyklu, automobilu, samozřejmě veškeré aviatice a byl by nám jen ping-pong a kulečník. Každý sport má svá rizika a úkolem lékařovým je tato rizika snižovat, nikoliv sport zakazovat. Ačkoliv uznávám rohování jako sport cenný, nehájím rohování profesionální. Každý sport se dá skreslit. Užívá-li rohovník tvrdých bandáží a lehkých rukavic, může protivníka zabít nebo vážně poškodit. Ale při amatérském rohování, při měkké bandáži, při dvanácti nebo dokonce čtrnáctiuncových rukavicích je nebezpečí ublížení minimální. A postaráme-li se o výběr vhodných cvičenců podle konstitučního typu a o pečlivý výcvik než je pustíme do ringu, klesá nebezpečí prakticky na nulu. Doporučuji, aby tělovýchovní lékaři náléhali na úpravu amatérských řádů rohovnických, aby stanovili věk a konstituční typ cvičenců, jimž lze rohování dovolit, aby vymáhali u amatérského rohování používání lehké bandáže a těžkých rukavic, aby stanovili délku kol a jejich dovolený počet, možnost přerušit zápas, kdyby jeden ze cvičenců byl „groggy“. — Proti těmto názorům lékaře, bývalého rohovníka, byly proneseny tyto poznámky: Rohování nelze srovnávat s automobilismem či letectvím, kdy opravdu lidstvo platí za objev a pokroky určitou daň risikem svých odvážlivců. Zde jde o dobývání světa a znalostí ve prospěch celku a budoucích generací. Zmrzačením při rohování nemůže však vznikati žádný pokrok, nic nového a není tu nic, co by vyvažovalo zdravotní absurdnost a morální škody, vznikající z tohoto sportu při dnešních pravidlech a provozování jako dráždivá a zesilující podívaná. Je užitečné, pakli se určitá povolání na př. SNB vyučí rohování pro sebeobranu, resp. zvláštní úkoly. To však lze cvičit na fantomu aneb jen symbolickým rohováním s příslušnými kautelami. Pakli by se věc přiblížila šermířskému „touché“, nebylo by jistě námitk. Výjimečnost při dnešních pravidlech rohování však je v tom, že vždy je škodlivé a že každá rána do hlavy může mít osudné následky pro celý život, a nemusí to být rána nejsilnější; což teprve serie ran. Rohování v dnešní formě je kulturní i lékařskou ostudou naší doby. Čím dříve věc v dnešní podobě odstraníme, tím lépe. Bylo by nám jen ke cti, kdybychom v něčem rozumném byli na světě opětovně první. Boxing není rvačka, není to bezhlavé tlučení do hlavy, je to chlapský boj pod přísnými pravidly. Po stránce výchovné má nedozírnou cenu pro mládež. Pravidla však jsou proti lékařskému citění a proti faktům a měla by být podstatně změněna. Často je to „tlučení do hlav“. Po stránce výchovné je vliv na mládež při rohování nedozírně zhoubný.

„Nepřestalo sněžit a chvílemi mrazivá vichřice vzdouvala sněhová oblaka do vysokých závějí. Teprve z jara, když sněhy roztály a první petrkliče vztýčily nesměle žluté hlavičky, našel hajný hluboko v lese, skoro hodinu od Studnic, vybilené kosti, z nichž kůže i svalstvo lesními dravci a vranami bylo obráno. Jenom podle harmoniky, která ležela v mechu nedaleko kostlivce, bylo lze souditi, že tu skončila svou krátkou a bludnou pouť nešťastná Tereška.

Svázali kosti do bílé plachetky, panáček vykropil hrob — a Francek odcházel ze hřbitova spokojen, že Terku tak lacino pochoval.“

Z Karnikovy knihy **Soumrak rodu Jamborova**, jež vyšla v r. 1947 v Brněnské tiskárně již ve druhém vydání.

P. Silvestr M. Braitto: **Základy**. Třetí vydání. Velehrad v Olomouci 1947. Stran 233. Cena neváz. 75 Kčs.

Základy nazval Braitto tuto knihu, poněvadž hlavní její náměty jsou základní pravdy křesťanské víry a mravnosti. I když vyšla z činnosti kazatelské, v níž se prolíná časové i nadčasové a styl orální má převahu nad skripturálním, má jako dílo průbojného mládí autorova všechny dobré známky myšlenkové zralosti a tak bude jako v dřívějších vydáních i nyní světem všem, kteří tápají v pochybách a nejasnostech, ale i těm, kteří potřebují utvrzení.

Dr Karel Černocký: **Práce úděl člověka**. Psychologie práce, Velehrad v Olomouci 1947. Stran 92, cena neváz. 40 Kčs.

Autor četných prací z oboru psychologie a odborník v psychologii užité se zamýšlí nejen nad smyslem lidské práce, nýbrž i nad všemi zjevy, ve kterých se projevuje souvislost práce a duševního života. Od obecnějších úvah a různých filosofických a mravních koncepcí práce a jejím vztahu k životu postupuje k speciálním otázkám vědecké úpravy práce, pracovního výcviku, únavy, horlivosti, chvatu, klidu a úlevy. Výsledným poznatkem jeho zamýšlení je důraz na oduševnění, zethičtění a zradostnění práce jako cesty k velké ctnosti, již právě rozvrtná doba poválečná postrádá, totiž k pracovitosti, zdůvodněné ne snad jen hospodářskými potřebami jedince nebo celku, nýbrž prostou skutečností, že práce sama vede k harmonickému rozvoji mravní osobnosti a stává se tak sama sobě odměnou. Zaměstnavatel, dělník, vychovatel i pracovní organisátor najde v knize Černockého jasnou odpověď na nejrůznější otázky práce a mnoho podnětů k správnému řešení složitých problémů psychologie a etiky práce. D. P.

Gabriel Hevenesí: **Jiskry svatého Ignáce**. Přel. P. Leopold Škarek S. J. Třetí vydání. Velehrad, Olomouc 1947. Stran 521, cena neváz. 75 Kčs.

Kniha Hevenesího je soubor výkladů a poznámek k památným výrokům svatého Ignáce, rozdělený na jednotlivé dny v roce. Přiměřeně duchu svatého Ignáce, jenž bývá nazýván mužem několika málo pravd a jistě nebyl člověkem mnohomluvným, glosuje Hevenesí jeho myšlenky úsečně, stručně a živě. Není však vždy pouhým vykladačem světcových myšlenek, často pronáší svérázné a původní sentence tryskající z hlubin pravé zbožnosti a velké životní zkušenosti. Dílko, po prvé vydané v roce 1940, vychází nyní již v třetím vydání poopraveném. Na titulním listě omylem byl ponechán letopočet druhého vydání 1941. D. P.

Tomáš Kempenský: **Čtvero knih o následování Krista**. Přel. Karel Vrátný. Vyšehrad v Praze 1947, stran 312, cena váz. 70 Kčs.

Bývaly spory o autorství knihy o následování Krista. Dnes se má celkem za nepochybné, že jejím původcem je holandský řeholní kanovník Tomáš Kempenský (1379 nebo 1380 až 1471). Ve svých četných spisích asketických, mystických a homiletických se jeví jako horlivý průkopník tak zvané devotio moderna, to jest prosté, ale hluboké zbožnosti s mystickým nádechem, ale proniknuté i bohatou zkušeností životní. Kniha, jak patrně na první pohled, je psána pro řeholníky a odtud zdůrazňování samoty, mlčení a poslušnosti, i určitý odklon od vnějšího

světa a činnosti praktické. To však neznamená, že by myšlenky v knize obsažené nemohl na sebe s prospěchem obrátit i kterýkoliv nekňez a neřeholník naší doby: i dnes je Kempenského Následování živou studnicí křesťanské životní moudrosti. Originál, psaný elegantní latinou, není snadné překládat: i Vrátný si byl vědom, že přílišná věrnost původnímu znění je obtížná nejen pro překladatele, ale i pro čtenáře. Mnozí snad budou dávat přednost staršímu překladu Sedlákovu. D. P.

Konrád M. Kubeš S. J.: *Ve slépejích Neposkvrněné*. Modlitební kniha. Druhé vydání. Vyšehrad 1947. Stran 760. Cena váz. 140 Kčs.

Tato kniha Kubešova nevychází ve skutečnosti v druhém vydání, jak je mylně uvedeno v tiráži, nýbrž již v třetím. To samo již svědčí o její oblíbě a rozšíření. Je sestavena z modliteb, chvalozpěvů a rozjímání svatých Otců a různých liturgií a vlastních autorových výkladů jak o známých, tak i méně známých pobožnostech. Látka je rozdělena podle hledisek liturgických: den, týden, měsíc, rok věčího křesťana, a při tom soustředěna kolem postavy Neposkvrněné Panny. V té úpravě není pak již kniha pouhou anthologií patristických a liturgických textů, nýbrž skutečnou knihou modlitební, určenou především těm, kdož se chtějí modlit s porozuměním. D. P.

Pius XI.: *Quadragesimo anno* — O vybudování společenského řádu a jeho zdokonalení podle zásad evangelia. Přel. Dr. B. Vašek. III. vydání. Str. 80, Kčs 20.—. Dominikánská edice Krystal v Olomouci 1947.

Encyklika *Quadragesimo anno* navazuje přímo na encykliku *Rerum novarum* (Krystal, Olomouc, 1946). Řeší problémy práva pracovního, odborových organizací, vlastnictví, otázku přebytku majetku, spravedlivého rozdělení výnosu, otázku odproletarisování proletariátu. Encyklika však o těchto otázkách nejenom jedná, nýbrž zároveň hodnotí dnešní hospodářský řád, pronáší úsudek o socialismu, odkrývá příčinu dnešního sociálního zmatku a tím současně ukazuje na správnou cestu nápravy, jež spočívá v nápravě mravů. Bylo by si přáti, aby každý, kdo se dnes věnuje jakkoli veřejnému životu, tyto zásady ovládal.

Sigrid Undsetová: *Jenny*. V překladu Hugo Kosterky vydalo jako druhé vydání nakladatelství Vyšehrad v Praze L. P. 1947 s obálkou Stanislava Kolíbala. Stran 388, brož. 114, váz. 139 Kčs.

Od doby, kdy tento román po prvé vyšel v norském originále r. 1911, poznali jej u různých národů v mnoha vydáních jako doklad neobyčejné schopnosti Sigrid Undsetové vmýšleti se do různých lidských osudů a vyjádřiti je s živelným ženským zájmem i o ty nejprostší starosti. Jenny je tím zajímavější, že v ní zobrazila Undsetová svou vlastní cestu ke katolické víře, vlastní milostné prožitky a umělecké zážitky ze svého pobytu v Římě. Bez četby tohoto románu, který u nás vyšel po prvé v krásném Kosterkově překladu r. 1933, nepochopíte cele největší díla jejího pozdějšího uzrání. Ja-na.

Max Dvořák: *Italské umění od renesance k baroku*. Jan Laichter. Praha 1946. Přeložil a poznámkami opatřil Jan Krofta. Stran 324. Cena 198 Kčs.

Soubor Dvořákových přednášek o italské renesanci a manýrismu jest z jeho posledních vědeckých projevů, majících již všechny znaky zralosti a nového pojetí dějin umění, k němuž dospěl vnitřním vývojem, opouštěje naturalistický a formalistický názor na umělecké dílo a obraceje stále více pozornost k obsahu a duchovní stránce uměleckého díla. Dějiny umění nejsou mu již dějinami formálních problémů, ale především dějinami idejí náboženských a filosofických a úkolem dějin umění je pochopit každé umělecké dílo v jeho časové podmíněnosti. Soubor obsahuje výklady o otcích renesance Massacciovi a Donatellovi, o reformě představované Leonardem da Vinci a jinými současnými směry, jak se projevil v díle Michelangelově, Raffaelově a Correggiově. Následuje rozbor manýrismu, výklad o zrození baroka a dodatek o Grecovi. Kniha je vyzdobena řadou dobrých obrazových příloh. D. P.

Ludmila Hořká: *Doma*. Vydalo nakladatelství Vyšehrad v Praze ve druhém vydání r. 1947. Stran 240, brož. 75 Kčs, váz. 95 Kčs. Kresby Jaromíra Wišo.

Ludmila Hořká je pro čtenáře, který se s jejím samostatným vyprávěčským uměním střetává po prvé, radostným překvapením. Prosta literárního snobismu, sebevědomá a hrdá na svoje duševní zdraví, píše vzdálena malicherného literárního ruchu román vlastního života. Když dočteš prvou jeho část, kterou autorka vydala pod názvem *Doma*, pomyslíš na Jiráskovu kroniku U nás, na Mrštíkův Rok na vsi, Babičku B. Němcové a ještě několik jiných jmen cizích i domácích autorů, z nichž se určitě zapsal hluboko do srdce autorčina Vítězslav Hálek. Ale tyto prózy L. Hořké nejsou zatíženy hmatatelnými vlivy dělané literatury, vytryskly a tryskají z překypujícího přirozeného nadání kmenového

Moses, spolek katolických akademiků v Bratislavě,

prolomil konečně jakousi poválečnou stagnaci katolických akademiků a uspořádal jako své první vystoupení na veřejnost večírek slovenské katolické poesie v přeplněném auditoriu maximu (neivětší posluchárně) theologické fakulty v Bratislavě dne 8. května 1947. Přednášeli tam tři reprezentanti mladé básnické generace slovenské: Ján Haranta, Janko Silan a Ján Motulko. Možno-li říci o dnešních akademických spolcích, stavovských a politických, že tvoří firmy, ale „na jejich regálech není duchovního zboží“, dal Moses svým bratislavským večírkem katolické poesie signál regenerující se věčně mladé síly katolicismu. Ponořil se do jejího nitra, rozezvučel jí nově zladěné struny mladého nadšení, zhodnotil duchovní bohatství Církve, které ona nepřestala nikdy rozdávat, a tak našel svůj krásný a povznášející program, který bez hluché novinářské reklamy přivábil na první projev akademického spolku Mosesa elitu inteligence slovenské. Ohlas tohoto večírku vyzněl i v komunistické Pravdě ve slova uznání: „Preplnená aula bola dôkazom nielen veľkej popularity básnikov, hlásiacich sa ku katolíckej moderne, ale akiste aj dôkazom nevšedného záujmu slovenskej inteligencie a najmä slovenskej mládeže o katolícku poeziu.“

„Universitní kaplan“ v Německu.

Biskupové němečtí ustanovili pro universitu v britském pásmu kněze, kteří by se starali o duchovní blaho akademické katolické mládeže. Jde o university: v Cáchách, Bonnu, Brunšviku, Kolíně, Düsseldorfu, Es-senu, Göttingen a v Münsteru. Tito „kaplani“ vyprošují si v Anglii pro své svěřence noviny, časopisy a knihy.

Studijní program vysoké školy lékařské v SSSR

zabírá celkem 34 učebné předměty. Na prvním místě je vyhrazeno ve 4 semestrech 250 hodin přednáškám o „Základech Marxismu a Leninismu.“ Z ostatních předmětů má jen 12 stejný anebo větší počet vyučovacích hodin. (Čas. českých lékařů č. 8, str. 250—1 z 28. února 1947.)

UKS připravuje překlad příručky katol. studentstva, organizovaného v JECu. Příručka bude obsahovat návod, jak začít a jak pracovat mezi studentstvem. Vyjde pravděpodobně počátkem příštího školního roku. Bude doplněna přehledem o organizaci a práci katolického studentstva v ČSR.

O studentských letech L. N. Tolstého v Kazani bylo nalezeno v archivu kazaňské university několik zajímavých dokladů. Je to především zápis ze zasedání rady fakulty východní literatury Kazaňské

university ze 16. dubna 1845, která tehdy rozhodla, že student L. N. Tolstoj nebude připuštěn k přechodným zkouškám (přechodným zkouškám). Podnět k tomuto rozhodnutí dal profesor ruských dějin Ivanov, který studenta Tolstého klasifikoval jako „zeela bezúspěšného v dějeis“. Ivanov si také stěžoval, že Tolstoj velmi nedbale navštěvuje jeho přednášky. Případ Tolstého, jehož universitní studium nijak neukazovalo na jeho budoucí slávu spisovatelskou, není ovšem naprostou výjimkou v galerii slavných mužů.

DTJ a Boží Tělo.

Boží Tělo, jako zasvěcený svátek, připadá na 5. června. Abyste odvedli děti od církevních nárad, usnaďte se pro ně besídku na hřišti, vycházku do přírody s pohostným tělocvičné nebo sportovní závody žactva a pod.

Vatikán.

Svatý Otec Pius XII. přijal dne 16. července americkou delegaci práce, jež se účastnila sjezdu II.O v Ženevě. Svato Otec řekl členům delegace: „Přišli jste, pánové, z důležitého sjezdu mezinárodní organizace, jež má zlepšiti postavení dělníků. Bezpochyby vám připadá, že je to úkol veliký a skoro nesmírný; je to však úkol, jenž probouzí všechny vznešené city lidského srdce. Nemůžeme ani dosti oceniti vaše snahy. Dějiny jsou svědkem vážné péče, kterou vřdvcky věnovala Církev této otázce. Ne, že by snad měla Církev přímý rozkaz řídit život hospodářský, nýbrž že řád sociální a hospodářský nemohou býti odtrženy od řádu mravního. A její výsadou i povinností jest hájiti a prohlášovati nezměnitelné zákony mravnosti. Tyto principy se tyčí nad rozboureným mořem sociálních sporů jako signály, jejichž pronikavé světlo může vésti každý pokus, učiněný pro ozdravení sociálních chorob. Počestný dělník netouží zlepšit své postavení tím, že pošlape svobody druhých lidí, jež mu musí býti tak svaté jako jeho vlastní, ale v hloubi jeho srdce jest oprávněná touha po nezávislém a bezpečném držení toho, čeho potřebuje k důstojnému životu podle svědomí pro sebe a svou rodinu. Proto ho bude Církev vždycky bránit proti každému systému, popírajícímu jeho nezadatelná práva, vyplývající nikoli z nějaké společnosti lidské, nýbrž z jeho vlastní lidské osobnosti. Jsme jisti, pánové, vašim uznáním, že každá organizace, zlepšující postavení dělníka, bude mechanismem bez duše, a proto bez života a bez užitku, jestli její stanoviny neprohláší a účinně nepředpisují 1. úctu k lidské osobě u všech lidí, bez ohledu na jejich sociální postavení; 2. uznání solidarity všech lidí, tvořících lidskou rodinu, stvořenou milující Boží všemohoucností; 3. absolutní požadavek, aby společnost stavěla výše obecné dobro nad osobní zisk, aby každý sloužil celku.“ Tablet 26. VII. 1947.

na Hlučínku, takže můžeme jen srovnávat, nikoli odvozovat, a ze srovnání vychází Ludmila Hořká jako vítěz. Má neobyčejný dar pointy, rozlišuje s jemným estetickým citěním, co je na příbězích jejích krajanů, mezi nimiž vyrůstala, obecně lidského a co jen významu místního, ale právě k těmto místním zvykově charakteristickým typům se vrací nejraději. Jen tak mohla zaznamenati a zachrániti nejednu slezskou pohádku a pověst, zvčěnití živé zvyky při hodech a svatbách, křtinách a pohřbech, poodhaliti nejeden mrav i nemrav svých krajanů. Při všem tom se zúčastnila ráda i sama, všeho byla očitým svědkem, jak jinak ani nebylo možné při její zvědavosti rozumové a zvláště citové, ať to bylo třeba pytláčení Floryšovo nebo pašeráctví, sběhlé kolem Praskulčice, ať příběhy u šenku v hospodě nebo chvíle pod měsíční oblohou na bramborovém poli. Bude-li v těchto žánrových obrazech pokračovati se stejnou lyrickou zaujatostí, jak to učinila v Domově, vytvoří svérázný typ naší prózy, shora již nazvaný románem vlastního života. Býti hrdinou života tak bohatého na starosti v rodině, předpokládá ovšem velikou sílu mravní. A tu autorce dodával její křesťanský optimismus, hřejivá víra v Boha, jež ráda vyhledávala v dětství všude, zvláště v kostele.

Tak se i její dílo, v němž je kromě lásky k rodné hroudě zachycen nejeden zahořklý tón, stává obrazem starosvětského zachovalého života křesťanského, obrazem kraje, jehož lidé nesou i na sobě jeho tíhu. Pěkně ji vystihují též kresby Jaromíra Wišo.

J. Vrána.

Jan Karník: *Soumrak rodu Jamborova*. Kronika. Vydala po druhé Brněnská tiskárna v Brně r. 1947. Stran 162, cena 60 Kčs.

Chudoba cti netratí, chce se ti říci, když dočteš tuto baladickou povídku o Jamborově rodu ve Studnicích na Vysočině, nazvanou skromně básníkem Janem Karníkem kronikou. Rod Jamborův se v ní povzněl i padl. Ale Karník nekreslí jeho rozkvět jako jeho starší vrstevník F. X. Svoboda rod svůj, Karníka zaujala rodová dekadence a příčina její — hamižná lakota, nestřidné skrblictví. Hlavní představitel jeho, poslední z Jamborova rodu padá ze všech naposled, když dávno před ním zahynuli všichni lepší členové jeho rodiny: bratr Josef, zasažen bleskem, i jeho sestra Terka, nejdříve útlá citlivka, poznamenaná příznakem svého děda, který se jí zjevuje ve snách jako strážce rodu a nakonec změněná v šílené ztělesnění pomsty, škrtící bratrovo dítě a hybnoucí ve sněhových závějích. Odešla předčasně i žena Francka Jambora, kdysi chudobná švadlenka Tonička, všichni odešli, aby sám na sobě viděl zpuštění Francka Jambora. A svědkem i jeho pádu se stal chudobný klarinetista Tomeš Peňáz, skutečný vítěz v životě, vyštvaný Jambory do Ameriky, odkud se po osmnácti letech vrací téměř k pohřbu posledního Jambora, aby se se svým svěřencem Václavem ujal ve Studnicích hospodářství na Jamborově statku a založil novou tradici rodovou.

Karník není vypravěč naivní. Sublimoval v sobě to nejlepší, co ve verších v tomto povídkovém žánru vytvořil před ním S. Čech a P. O. Hviezdoslav, ba kromě Václavů a Mišů těchto autorů vám nejeden detail připomene i prózu B. Němcové a K. Světlé. Hlavní síla Karníkova tkví v jeho éthosu mravním. Trochu dlouho mu trvalo, než si v této knize zvykl na rytmus v próze, v prvé čtvrtině knihy jste překvapeni sem tam nezvyklým pořádkem slovním, pozastavíte se v jednom případě (na str. 31.) i nad jeho přechodníkem, ale jak se dostane do varu, rozeřeje i vás, a vy jste jeho.

J. Vrána.

Timotheus Vodička: *Kronika o sv. Johance z Arku*. Vydalo nakladatelství Brněnské tiskárny v Brně r. 1947. Stran 110, cena 36 Kčs.

Nesčetní lidé na celém světě, i ve vlasti naší mysleli za poslední války na Pannu Orleánskou, patronku Francie, neboť jako před pěti sty lety zachránila pod ochranou Boží Francii, tak i v našem století potřebovali Francouzové pomoci podobné. Vzpomínáte si, jak jsme se za války nejednou jeden druhého tázali, dokud se Francouzové nevzpamatovali z poraženectví, proč zapomněli na Pannu Orleánskou? Z toho důvodu mělo smysl zpracovati též pro českého čtenáře příběh jejího hrdinského života, ozářeného milostí nebeskou, v popularizační kronice a uzavřítí ji epilogem, který považují za nejhodnotnější část Vodičkovy práce, protože svými vývody něco říká i tomu, komu záznamy o Johance v životě byly známy z pramenů jiných. „Ve chvíli, kdy veliká říše hyne loupeživostí nepřátel i slabostí, zradou a zbabělostí vlastních synů, přichází neznámá venkovská dívka a vede vojáky k vítězstvím, jakých nepoznali pod vedením nejlepších vojevůdců. Vede je k vítězství nikoli silou svých zkušeností, nýbrž silou poslušnosti, s níž přijímá na Boží rozkaz břímě úkolu s lidského hlediska nemožného nesmyslného; a přemáhá všechny překážky: nevýhody svého pohľaví a postavení, nedůvěru krále, malodůčnost a nevraživost rádců, domýšlivost vůdců, nekázeň a malou odvalu vojáků. „A když ji vítězství obestře vrcholnou lidskou slávou, zůstává čím byla, netouží po světských počtech, odmítá pověrečnou úctu lidu a touží jedině po tom, aby mohla dále pomáhat Francii.“ (Str. 106.) Vzácné vlastnosti i v naší době!

Ja-na.

Speciální továrna
na spirálové vrtáky

Rajmund LANGER a spol.,

BRNO LÍŠEŇ

Telefon č. 18.300/5

Vaší důvěry si zaslouží

Raiffeisenka

spořitelní a záloženský spolek

v Líšni

vklady – zápůjčky – běžné účty

CUKRÁRNA

Josef Koukal v Líšni

doporučuje svoje výborné výrobky

ANT. KOZEL

tesařství, obchodní a námezdní
pilařství a obchod
s veškerým dřívím a uhlím

Líšeň

JAN SUCHÝ

řezník a uzenář

Líšeň, Brněnská 49

ŘEZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ

JOSEF SUCHÝ

Líšeň, Šimáčkova 21

Jakub DRBAL

zahradnictví

v Líšni

Zadáno č. 512

JAN HOLÝ

TEXTIL VE VELKÉM I MALÉM

výbavy pro nevěsty

H r a n i c e - tel. 66-

Leopold FISCHER ml.

výroba lihovin a ovocných šťáv

H r a n i c e - tel. 32

Založeno r. 1901

Cíl spokojených zákazníků

Kaděrova drogerie

Frenštát pod Radhoštěm

Telefon 73

Josef Reček

zámečnictví a výroba vah

Frenštát pod Radhoštěm

Zadáno pro A.M.O.

OBCHOD OBUVÍ

P
R
A
Ž
Á
K

OSTRAVA, Zámecká 7. Tel. 2392

Odborný kožišnický závod

KAREL CINER

veř. obch. společnost

OSTRAVA, Poštovní č. 5

Telefon 42-89

BRAŠNÁŘ

ALOIS HETENBERGER

OSTRAVA I, Hlavní třída 2

Vyrábí aktovky, školní brašny
a luxusní dámské kabelky.

JAN HORÁK

cukrářství – kavárna

OSTRAVA, Poštovní ul. 8

Telefon 45-52

Zařizujeme školní laboratoře:

lučební sklo, chemikálie a hadice

CYRIL WEBER, Ostrava

Masarykovo náměstí číslo 25

MIROSLAV MALINA

LÁTKY – HEDVÁBÍ

•

OSTRAVA, Hlavní tř. 27

PARFUMERIE ve velkém i malém

MATUŠKA

Ostrava, Poštovní 2

Zadáno Z.Š. a L. V. O.

METODĚJ DRBAL

ZAHRADNICTVÍ
v Líšni

FRANTIŠEK FIALA

obchod obuví a správkárna
TŘEBÍČ

KAREL BELCREDI

Líšeň u Brna

JOSEF KOPEČNÝ

výroba okurkových, zeleninových a houbových konserv
TŘEBÍČ, telefon 84

MARIE SEDLÁČKOVÁ

obchod smíšeným zbožím
BRNO-LÍŠEŇ, Fučíkova 1

PhMr JAROMÍR ŠOFR

LÉKÁRNÍK
TŘEBÍČ

Květiny • František Šusta

obchodní zahradnictví
LÍŠEŇ

JAROSLAV ČAHA

NÁBYTEK
TŘEBÍČ, Záměstí 121, tel. 156

JOSEF KINDERMANN

KLENOTNÍK
OSTRAVA

VLNA • ŽILKA

ruční práce, předtiskárna
OSTRAVA, Hlavní 13

L Á T K Y, přípravy a potřeby pro krejčí
a švadleny

KAREL KUDRNA
OSTRAVA, Poštovní ul.

Obchod kůží a veškeré přípravy pro obuvníky,
sedláře, čalouníky, brašnáře a knihaře

RUDOLF DRESSLER
OSTRAVA, Těšínská tř. 11 - Tel. 2525

Centrální mlékárna

akc. spol.
OSTRAVA

EMIL ČERNOCH

textilní zboží a konfekce
Frenštát p. Radhoštěm

KVĚTINY FLORA

Irena Dvořáková

OSTRAVA, Nádražní tř. 6

Zadáno pro K. O.

Ústředí katolického studentstva (ÚKS)
Praha
(středoškolská SKA, vysokoškolské a bohoslovecké spolky)

Rada katolického studentstva českého (RKSC)
Praha

**Rada katolického studentstva moravsko-
slezského (RKSM)**
Brno

vysoko- SKA SKA SKA SKA SKA boho-
školské arcidiec. diec. diec. diec. slovecké
spolky pražské česko- král.- litoměř. spolky
buděj. hrad.

vysoko- SKA SKA SKA boho-
školské arcidiec. diecése diecése slovecké
spolky olomoucké brněn-
ské spolky

ústavní a místní SKA

ústavní a místní SKA

Úřední hodiny výše uvedených orgánů:

Ústředí katolického studentstva: Praha I, Křižovnická 1 - Tel. 32-522. Úřední hodiny: denně od 9—12 hod.

Rada katolického studentstva českého: Praha I, Křižovnická 1 - tel. 32.522.
Úřední hodiny: denně od 9—12 hod.

Studentská Katolická akce arcidiecése pražské, Praha I, Křižovnická 1 - tel. 32-522.
Úřední hodiny: denně od 9—12 hod.

**Studentská Katolická akce diecése králové-
hradecké,** Hradec Králové, Boromaeum 356.

Studentská Katolická akce diecése českobudějovické, České Budějovice.

Studentská Katolická akce diecése litoměřické, Litoměřice (P. Dr M. Habáň, dominikánský klášter).

Veškerou korespondenci všech diecésních SKA v Čechách vyřizuje Rada katolického studentstva českého, Praha I, Křižovnická 1.

Rada katolického studentstva moravskoslezského, Brno, Běhounská - Typos - tel. 10.183. Úřední hodiny: denně od 9—14 hod., v sobotu od 9—12 hod.

Studentská Katolická akce arcidiecése olomoucké, Olomouc, Žerotínovo nám. 2 - tel. 408. Úřední hodiny od 8—12 hod. a od 14—18 hod, v sobotu od 8—12 hod.

Studentská Katolická akce diecése brněnské, Brno, Běhounská - Typos - tel. 10.183. Úřední hodiny od 9—14 hod., v sobotu od 9—12 hod.

KALENDÁŘ katolického studentstva již vyšel!

Objednávky řiďte na adresu: EDICE AKORD, BRNO,
Běhounská 22 • Cena 16 Kčs

SOUTĚŽ O NEJLEPŠÍ SNÍMEK!

Proč pořádáme soutěž? Ze zaslaných prací do minulé soutěže jsme zjistili dobrou úroveň snímků a snahu po nejlepším. Chceme Vám dát příležitost znovu.

Jako loni, ulovili jste i letos o prázdninách množství záběrů, které dokazují, o kolik jste se proti loňsku zlepšili. Po zkušenostech z loňské soutěže budete letos závodit ve dvou kategoriích:

1. o nejlepší krajinu,
2. o nejlepší portrét.

Krajinou zde nerozumíme snad jen sentimentální záběr panoramatu pohoří nebo banální pás lesa s břizou v popředí, ale jakýkoliv kousek přírody živé nebo neživé, zelené nebo šedé.

Portrét je zde myšlen v nejširším slova smyslu. Tedy i ti, kteří poslali do minulé soutěže několik krásných záběrů zvířat, se mohou s nadějami utkat novým podobným snímkem. Větší naděje na umístění mají také zdařilé momentky a „nečekané“ záběry z různých lidských činností (hry, práce atd.). Vyhýbejte se zde laciným a nic neříkajícím „magazinovým“ snímkům.

Nejmenší formát snímků je 6×6 cm a papír volte raději lesklý nebo aspoň pololesklý, chcete-li, aby byl váš snímek uveřejněn.

V minulém ročníku jsme se přesvědčili, že úroveň zaslaných prací je dobrá a místy skvělá. Proto letos žádáme víc ve snaze přinutit vás k většímu výkonu a k sebezdokonalování, a proto vypisujeme více cen, aby i ti, kterým nebylo dopřáno první ceny, odešli s prázdnou.

1. cena 300 Kčs,

dalších pět obdrží podle umístění pěknou knihu podle vlastního výběru.

Tyto ceny rozumějí se pro každou kategorii. Každý se může dle libosti zúčastnit zároveň obou a několika snímků. V tom případě bude se posuzovat každý snímek zvlášť a odměnu mu získá ten nejlepší. Je to z toho důvodu, aby okruh odměněných byl co největší.

Uzávěrka neodvolatelně 30. listopadu t. r.

Seznam katolických nakladatelů a knihkupců

Atlas, nakladatelství, Praha II, Příkopy 12;	Kronáč a Kucharský, nakladatelství, Praha II, Spálená 25;
Brněnská tiskárna, nakladatelství, Brno, Starobrněnská 19—21;	Kuncíř Lad., nakladatelství a knihkupectví, Praha II, Národní tř. 6;
Č. A. T.-Universum, Praha II, Václavská 12;	Lidové knihkupectví, Olomouc;
Č. A. T. „U zlatého klasu“, České Budějovice, Tř. maršála Malinovského;	Rupp Boh., nakladatel, Praha II, Jindřišská ul. 23;
Edice Krystal, Olomouc, Slovenská ul., klášter Dominikánů;	Tiskové družstvo, Hradec Králové, Adalbertinum;
„Dobré dílo“, nakladatelství, Stará Říše;	Typos, knihkupectví a nakladatelství, Brno, Běhounská 22;
Francel Gustav, Cyrilo-Methodějské knihkupectví a nakladatelství, Praha I, Na Perštýně 14;	Velehrad, nakladatelství, Olomouc;
Junová Marie Rosa, nakladatelství, Tasov;	Vyšehrad, nakladatelství, Praha II, Václavská ul. č. 12;
Kotrba Václav, knihkupectví, Praha II, Vojtěšská 12;	Zlatý klas, knihkupectví, Praha II, Karlovo nám. 5.

3 úsvit 73

CÍSLO 3. ROČNÍK II. 1947-1948

• VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází měsíčně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 50 Kčs včetně poštovného, jinak 6 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá jedno číslo, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Rídí: Profesor Dominik Pecka a profesor Jaroslav Vrána. Příspěvky rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Redakce přijímá jen příspěvky autoru, kteří své rukopisy doprovázejí plným jménem a adresou, i když podle prání budou uveřejňovány anonymně nebo pseudonymně. Rukopisy se vracejí, přiloží-li odesílatel frankovanou obálku. Je žádoucí, aby rukopisy byly psány jen po jedné straně papíru a pokud možno strojem. Rukopisy těžce čitelné nebudou uveřejněny. Hodnotné příspěvky se honorují. Všecky zaslané příspěvky budou v redakčních zprávách zhodnoceny a případné odmítnutí odůvodněno. Posílejte básně, povídky, črty, úvahy, náladové obrázky, epigramy, anekdoty, žerty atd. Studenti - výtvarníci, zasílejte nám své práce, kresby, malby, karikatury. Reprodukovat jde každá technika. Lépe však dopadnou obrazy tvrdší. Dbejte na dobrý obal, který zajistí neporušenost při poštovní dopravě. Fixírujte křídlo, tužku, uhlí a proložte je papírem. Uveřejněné příspěvky se honorují.

Fotomatérii nepřispívejte jen do soutěží. Stránky Úsvitu čekají na dobré snímky. Uveřejněné honorujeme.

K obrázkům na obálkách:

V čís. 2. Strasbourg, katedrála, socha „Církve“ (sousoší Církve-Synagoga).

V čís. 3. Dřevořez Sv. Dorota, které přináší Ježíšek růži v koši (kolem r. 1410, neznámý mistr).

Jen trpělivost

Trpělivost a vytrvalost, na to stůjte! Ale chápu Vás. V posledním měsíci jste mě zaplavili takovým množstvím povídek, básní a referátů o všech možných svých radostech, že musíte trochu počkat, až se dostanete na řadu. Nemohu Vám slíbit, že to bude již v listopadovém čísle, to nejde, ani když se mně líbí! Nejdříve musím pročíst desítky příspěvků jiných a ze všech dobrých vybrat soutěžením. Proto čekejte! Ale nejde to ani z technických důvodů. Přál bych Vám vidět technického redaktora, jak se potí a s jakou úzkostí se probírá hromadou Vašich prozaických i poetických výlevů a jak mu nakonec klesají ruce, když na př. z pěti povídek pro říjnové číslo nemůže zařadit ani jednu! A nových šest naň čeká pro číslo listopadové, šest šťastných, vybraných z deseti dobrých. Jen nebuďte předčasně zklamáni!

Radost jsem měl z několika hodnotných kreseb, které dokazují nejen Váš zájem o malířství, ale projevují již skutečný talent kreslířský i malířský, schopnost malířsky vidět i vyjadřovat se!

* *

Dva příspěvky předcházející nebyly podařené. Poslední „Stařeček z hor“ není báseň a pro přílišnou jednoduchost nerozvedeného námětu ho neuveřejníme. Pěkná je druhá, ale potřebuje úpravy! (J. F.) Váš správný pohled na hlínu Vám teprve v budoucnosti dá podněty k tvorbě. Prvá ukázka se nehodí. (B. S. K.) Proč nepošlete více příspěvků, vždyť jste je loni naznačovali! V „Marii“ je málo poesie. (V. S.) Nic určitého, jen trochu hledaných rýmů! I didaktické veršování o Smetanovi je toporné. Pravda, každý začátek je těžký! (J. N.) Příspěvky, které mají úroveň školních úloh na začátku školního roku, uveřejnit nemůžeme! (A. N.) Tu „maličkost“ upravím, s Vaším svolením. (M. S.) Na nepodepsané dopisy neodpovídám. (Omega.) Též bez adresy nikoli. (M. Š.) Poslední příspěvky jsou o mnoho lepší předešlých. K některým se vrátím. (Kos.) „Slzy“ jsou slibné, hlavně hudebně, jen pište více! (Z. O.) Povídku jsem zařadil ihned, „Mládí“ snad později. (Vilma.) Věřím, že se Vaše pokusy líbily. Pošlete jich více! (T. Č.) „Maturitu“ zařadíme, ale trochu počkáte. Tomu „osobnímu“ musíme rozumět tak, že platnost jeho může být objektivní, jako ve Vašem případě. (M. J.) „Dětské“ neznamená špatné, naopak. Jen pokračujte v duchu „Snu“! Takové poetické paralely vítám. (V. K.) I „Slíbenou věrnost“! (J. Z.) Tak tu máte již malou zásobu svých plodů. Budou uleželé lépe chutnat. (Gemma.) Stále znovu! (A. P.) Ke „Smrti“ se vrátím. (P. K.) I k Vaším „chmelovým“ povídkám. (J. S. D.) Jste neskromný a k sobě nekritický! (L. Jonaty.) Zápisků studentských posílejte více! Vaše představa o „zamlklé dívčici“ je ve výrazu slabší než si snad myslíte, třeba ji znáte nejlépe. Pouhá „fata morgana“ — životem jít tak sama! — sama jen s větrem, který se dívá Vašima očima do dálky. Hleďte na cestě z dětství dále své korálky! (A-ka.) Aktuality (na př. zprávy o táborech) pište stručněji. (V. K.) J. V.

Vyšlo 1. listopadu 1947. - Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redigují prof. P. Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. — Odpovědný zástupce listu P. Dr. František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, čj. IA-4-2370-0:119.893. — Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská - Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.326. Dohlédací poštovní úřad Brno II.

Asiruček

v ý r o b a k o n s e r v

Znojmo Tel. 392

Založeno 1900

Stanislav Tesař

v ý r o b a o k u r k o v ý c h a z e l e n i n o v ý c h
k o n s e r v , n a k l . z e l í

Znojmo

U dráhy čís. 13 Tel. 41

VOŇAVKY MÝDLA - SVÍČKY

jen z odborného závodu

Josef Švarc

velkoobchod mýdlem a parfumerie

Znojmo, Kollárova 1

Telefon 100

Rudolf Hanák

ŽELEZÁŘSTVÍ

Znojmo

Michalská 1 Tel. 271

HODINÁŘ

Josef Watzinger

Znojmo, Kollárova 15

Hodiny zlaté zboží optik

Jaroslav Holik

strojní, stavební, umělecké
nábytkové truhlářství

Znojmo

Jarošova č. 31 - Tel. 36

Knihkupectví papírnictví
knihařství

František Jandl

Znojmo

Stalinovo nám. 21

Hejtmánek a spol.

v ý r o b a o k u r k o v ý c h k o n s e r v

Znojmo - Tel. 73

BOHUMIL KREJČÍ tovární výroba kožených oděvů BRNO, Bašty 6 Telefon 11.616	CUKRÁŘSTVÍ A VINÁRNA J. MAUDER v Hranicích
Miroslav Kalvoda KUPECTVÍ Blansko Tel. 98	František Knopp stavební a nábytkové stolařství Hranice
Jan Skoták obchod smíšeným zbožím a lahůdkami Blansko Tel. 15	Knihtiskárna Jan Škaruda Místek, Frýdlantská ul. Telefon 490
Arnošt Macků vodovody - ústřední topení Blansko	Národní správa fy Karel Herliczka mechanická tkalcovna Místek
Maderna restaurace národní správe BEDŘICH SCHMID, Znojmo Stalinovo nám. 6	Pánský a dámský krejčí Karel Hrubý Frýdek, Novákův palác Tr. Rudé armády č. 1122
Marie Boháčová ruční práce - vlna - gobeliny krátké zboží Lipník n. B.	Josef Kvíčala • krejčovství Frýdek, Náměstí 112
Josef Suchánek • cukrářství HRANICE Vojenský a civilní krejčí Stanislav Zbořil Hranice Specialista angl. jezdeckých kalhot	R. SURMA KREJČÍ OSTRAVA Palác »Fenix« Telefon 37-47
Bedřich Indrak řezník a uzenář HRANICE č. 2	Zadáno pro R. F. O.
Zadáno pro E. P. B.	Josef Tesař - speciální výroba obuvi OLOMOUC 5, Štítného 10 J. Černohous mlýn MOR. BUDĚJOVICE

Váš dodavatel kvalitních likérů,
destilátů a vín — fa

F. HARTMANN
VSETÍN, telefon 239

VIKTOR MAŠATA

OBCHOD SMÍŠENÝM ZBOŽÍM

Vsetín telefon 447

LEOPOLD FURCH

ŘEZNÍK A UZENÁŘ

Frýdek, telefon 82

Stanislav Horák

pokrývačský mistr

Frýdek telefon 7

Sklad veškerých krytin

JAN HOLÝ

TEXTIL VE VELKÉM I MALÉM

výbavy pro nevěsty

Hranice - tel. 66

Hospodářské družstvo

zapsané spol. s ručením obmezeným

v Hranicích

OBCHOD OBUVÍ

**P
R
A
Ž
Á
K**

OSTRAVA, Zámecká 7. Tel. 2392

Zařizujeme školní laboratoře:

lučební sklo, chemikálie a hadice

CYRIL WEBER, Ostrava

Masarykovo náměstí číslo 25

LIDOVÁ CUKRÁRNA

Frýdek, Masarykovo nám.

Místek, Antonínovo nám.

Při návštěvě Místku doporučuje se

Hotel Národní dům

V ý b o r n á k u c h y n ě !

LUDVÍK BAŠISTA

velkoobchod potravinami

MÍSTEK, telefon 463

TEXTILNÍ DŮM

R. KAPEK A SPOL.

Místek, telefon 462, 662,
pobočka Frýdek, tel. 56

ANTONÍN NECKAŘ

řezník a uzenář

v MÍSTKU, Náměstí

Anežka Wallerová

OBCHOD SMÍŠENÝM ZBOŽÍM

Místek, Příborská

SKLENÁŘSTVÍ

Františka BLAŠKOVÁ

obchod sklem, porcelánem
a rámování obrazů

Místek - telefon 553

Zadáno pro C. & M. P.

17. XI.

Šla krajem jeseň truchlivá.

Šla tiše spícím krajem a temným závojem noci přikrývala rozdrásanou, unavenou a těžce zkoušenou zemi. Čerstvé rány vymývala a svlažovala osvěžujícím nočním chladem. Šla, líbala, hladila a dávala, co ještě ze své chudoby mohla posíradati. Zem toužebně přijímala chladivé doteky lásky a soucitu tiše krácející jeseň.

V koruně stromu slabě a úzkostlivě ozval se pták, poděšen a probuzen tesklivým a tíživým snem. Kdesi v dálce proplétal se lesem vlak a sloup jisker v podobě krásné vlasatice ukazoval cestu řítícího se železného kolosa, který za několik okamžiků úplně zapadl v noční temnotě. Jen ještě jeho táhlý hvizd odněkud z velmi daleka jako poslední pozdrav prolétl tichou krajinou.

Bledý měsíc prodíral se z temného a těsného sevření mraků a rozléval svou stříbrnou záři po hřebenech hor, vrcholcích stromů, vlnkách řek a tichu údolí. Hvězdy přikryté tíživým hávem mraků jen chvílemi zaleskly se na nebi jako drahokamy na brokátové látce.

Krása a poesie podzimní noci však v čemsi zaniká. Něco těžkého a tesklivého visí v ovzduší. Vzduch je nedýchatelný a prosáknutý čímśi velkým, tajemným a přitom hrůzným. Strach a úděs visí na všem, příroda ztrnule a napjatě čeká. Je ticho, mrtvé a dusivé ticho, nic, ani lísteček se nepohne, ani stéblo zažloutlé trávy se nezachvěje, aby se snad nedotklo onoho neznámého, tísnivého, které stále hrozivěji a hrozivěji doléhá na vše živé.

Příroda se děsí, příroda se chvěje a marně

se brání pachu krve, který sem odkudsi znášší slabý větérek. Krev — lidská krev. Po tomto poznatku vše jakoby rázem zkamenělo, nejistota se proměnila v hroznou a drtivou jistotu. Tam v srdci české země, tam v zlaté, drahé stověžaté matičce Praze v chladné podzimní noci smývá zaprášenou dlažbu ulic nevinu, statečná krev — krev našich drahých studentů.

Oni jako pilíře národa ve službách vědy dávali své schopnosti na oltář vlasti za lepší zítřek. Vlast přijala jejich oběť, přijala nejen jejich schopnosti, ale přijala i jejich životy.

Tehdy 28. října 1939, kdy se otevřeně střetlo německé usurpátorství s českým právem na samostatnost, kdy se přes veškerý útisk a nátlak nebojácně volalo „My chceme Bencše, pryč s Hitlerem“ a Václavským náměstím nešlo se nadšeně „Kde domov můj“ a „Nad Tatrou sa blýská“, — a potom ještě později, 15. listopadu po demonstrativní účasti na pohřbu hojovníka za svobodu studenta Jana Opletala, který jeden z prvních položil svůj mladý život za vlast, pravdu a práva v boji proti německým utlačitelům — tehdy nastává pro české studentstvo hrůzný a bolestný Velký pátek.

Temná a chladivá noc na 16. listopad byla mlčenlivým svědkem nepopsatelného utrpení a hrůz, které prožívala naše nebojácná a statečná vysokoškolská mládež.

Masarykova studentská kolej proměnila se náhle v soudní síň, popraviště a bojiště zároveň. Bezbranní studenti v nočním prádle, vyblekaní a rozcuchaní jsou smýkáni a vláčeni jindy tak útulnými a milými chodbami svého domova, jsou hnáni před hrozivě zejícími jícny pušek ven do velkých, pečlivě zakrytých nákladních aut a odvázeni pryč do Ruzyně a mnozí odtud neznámo kam. Několik snaží se zachránit útekem na nedalekou planinu. Temně houkly výstřely a v tratolišti krve dohasínají mladé a nadějně lidské životy. Opět několik výstřelů, hrubá nadávka, tlumený úder, slabý bolestný sten a na malou chvíli hrobové ticho. Auto za autem spouští motor, rozjíždí se a odváží živý, pro nás tak drahocenný náklad pryč, aby na jiném místě bylo dokonáno dílo zkázy. Krev z hlubokých, těžkých a bolestných ran utrpěných v hrdinném boji označuje křížovou cestu mladých hrdinů.

Marně napínáme sluch, zda uslyšíme úzkostné volání, prosbu o milost nebo zbabělé prosení. Ne, slyšíme však něco jiného. Bolestmi strhaný, sípavý a unavený zpěv rozráží ticho

noci. „Kde domov můj“, „Svatý Václave, nedej zahynouti“. A znova a znova znějí drahé a posilující melodie z úst těch, kteří jedou na smrt. I výkřik provolání rozřízne ticho. Není to však volání „Ave Caesar, morituri te salutant“, je to něco jiného.

Ti, kteří zatýkali a vraždili, báli se i vlastních stínů, dlouho hlídali vyprázdňené a opuštěné domovy studentů, jako by čekali, že ti mrtví a odvěcení přijdou a ohnivou rukou budou psátí závažné a pravdivé MANE, THEKEL, FARES.

MANE — sčeti Bůh království tvé.

THEKEL — shledal tě nehodným, aby království tvého pro tebe ušetřil,

FARES — rozděleno jest království tvé.

Báli se vroucí české prosby „Svatý Václave, nedej zahynouti“ věděli dobře, že zbytečně takto nevoláme, věděli, že pro ně nadejde jednou den, kdy Bůh sečte jejich království, shledá je nehodným, aby království jejich pro ně ušetřil a že jejich království rozdělí. Ve svém šíleném strachu před zkázou chtěli, abychom i my na této hrůze brali podíl. Chtěli, abychom zahynuli. My jsme však nezahynuli a s prosbou „nedej zahynouti“ na rtech nikdy nezahyneme.

m. s.

F. M. Dulos:

Pod měsícem

Lampy nesvítí; bez nich se obejdou mylenky, vedoucí ubohou hlavu kolem nároží.

Uprostřed cesty, jež svítí přitažlivě do šera, se zastavila postava. Tvrdá v tom okamžiku stanutí, ale přece víc měkká a úpěnlivá nespořádaností vlasů ve větru a bezradné naklonění hlavy. Ticho nás přivedlo do rozpaků. Klekání jen zvýšilo pocit tísnivého klidu mezi dvojím přeběhnutím větru.

Ticho je zvláštní; má něco společného se šerem a neurčitostí postav stromů proti nebi, jež by přílišnou tvrdostí ticho rušily, hlučely by do rozjímání okamžiků.

Nestačí člověku slyšet a vidět; vše to se musí

vpálit do duše, aby věděla, že slyší a vidí. Proto stojí člověk nad krásou v úžasnutí.

Proto se oči ponořily do šera, jež splývalo s postavou; nenadálý pohled zpod těžkého obočí mi připadl jako výkřik. Ale nejasné přání vidět v plném světle mě udeřilo jako znesvěcení.

Úpěnlivost krásy a ticha se spojila láskou ve sínu stárnoucích stromů.

A chtěl jsem podat ruku té divné dívce před sebou, jež neustávala na mne hledět... Ale stisk ruky udeřil do větru...

Jsi krásá?

Jsem tvůj sen.

Dr R. M. Dacík O. P.:

Tři druhy apoštolátu

Pracovat apoštolsky znamená působit na okolí. Ne ovšem působit jakkoliv, nýbrž s úmyslem získat okolí Kristovu evangelii. To je cílem apoštolátního působení. Působíme-li na křesťany, chceme je učinit horlivějšími. Působíme-li na nevěřící, chceme je získat křesťanské pravdě. Toto působení se může dít trojí cestou: pomocí modlitby, příkladu, slova. Je třeba, abychom dobře rozuměli tomuto trojímu apoštolátu. Víme ze zkušenosti, že ne-

mají všichni správné názory o každém z nich. a proto ten či onen jeho projev špatně hodnotí.

Vyjděme od apoštolátu modlitby.

Je nejvšeobecnější. Může se ho zúčastnit opravdu každý. Nemůže každý mluvit, ale modlit se mohou všichni. Tu není omluvy. Řekne-li někdo, že je příliš zaměstnán, takže nemá času, který by věnoval modlitbě, je to jen ne-

znalost apoštolátu modlitby. Bůh neměří hodnotu naší modlitby její délkou, nýbrž vroucností srdce, ze kterého vychází. Sebekratší modlitba, vystupující ze srdce toužícího, aby přišlo království Boží do lidských duší, je vždy šípem, který proráží nebesa a dospívá k srdci Božímu. A pak, což není překrásnou modlitbou stálé obětování Bohu všech prací, které se snaží člověk konat poctivě a svědomitě, protože je chce podat Bohu jako obětní dar, kterým by vyprosil duším milost víry, milost obrácení?

Žijeme v době, která se zmítá v křeči nadměrné činnosti. Nevíme, co je klid. Zdá se nám lenost, protože ho neumíme správně zužitkovat, neumíme ho prožít s Bohem. A klid bez Boha je snadno zahálkou. Žijeme v době horečné činnosti a neuvědomujeme si, že tato činnost je mnohdy tak neplodná vzhledem k věčnosti. I na pole apoštolátu zanášíme tuto moderní heresi činnosti. Tak mnozí křesťané si myslí, že vše záleží jen na nich, na jejich práci, zda ta či ona duše bude spasena. Jedni jsou proto malomyslní, nemohou-li dosti pracovat, nemohou-li apoštolovat slovem, druhí, kteří mají tuto možnost, dávají více než mají, spoléhají především na sebe a mnohdy si ani neuvědomují, jak ve skutečnosti kaza. dílo Boží. Chautard, autor jedinečné knížky *Duše veškerého apoštolátu* (vydala Edice Smír v Přerově), si na to velmi stěžuje. Nařiká nad touto heresí činnosti, která chce činnost lidskou dosadit na místo činnosti Boží, neuznává prakticky primát milosti v díle spásy duší a proto prakticky pohrdá modlitbou a její nadpřirozenou působností. S lidmi tohoto druhu se velmi často setkáváme. Budou vám mluvit jen o organizaci, o masovém hnutí, chtějí mít za sebou množství, ať je jeho vnitřní hodnota jakákoliv. Zapomínají, že touto cestou mohou sice zorganizovat dav, ale sotva přivedou koho blíž k Pánu Bohu.

Křesťanská tradice stavěla vždy především na modlitbě. Dílo spásy je dílo milosti a nikoliv organizace a mnohého mluvení a milost možno získat modlitbou. Kdybychom viděli do tajemných úradků Boží prozřetelnosti! Pak bychom pochopili, že nejedna duše byla přivedena k Bohu proto, že se za ni modlí snad člověk zcela neznámý světu, ale milý Bohu. Kdo znal sv. Terezií Ježíškovu, dokud žila na světě? Nemluvila, nepsala, ale zato se modlila a obětovala. Lidské slovo, třeba slovo kazatelovo může vykládat druhému pravdu, ale k jejímu přijetí je třeba milosti, když je to pravda nadpřirozená, která není a nemůže být viděna pouhým rozumem. Pouhou debatou nebyl ještě nikdo obrácen. Pouhými domluvami nebyl ještě nikdo přiveden k větší horlivosti. Jak debata, tak domluvy jsou jen přípravou, a to vnější. K této přípravě musí při toupit vnitřní milost. A o tu je třeba prosit.

Neznámý kartusián v knížce Musí totiž kralovati (Praha, Franc 1933, str. 35.) píše velmi

výstižně: „Proč tedy tolik kroužků, tolik schůzí, tolik konferencí, tolik shromáždění, tolik knih a novin, které jsou přece naše, tolik sociálních týdnů, tolik krajinských a národních kongresů, takové bohatství liturgických funkcí, tolik apoštolských podniků dosud neposkytlo nenáboženskému životu křesťanského lidu celý podíl a plný úspěch, který se právem čekal? Panuje strach vložit prst do té hluboké rány, proto dávají přednost tolika memorandumům a tolika resolucím, příliš často jalovým a nezávažným... Dospěje se až tam, že se zanedbává modlitba, aby se zachránilo více duší; podkopávají se se šílenou logikou základy vnitřního života — mlčení a sebranost — aby zbylo více času k vykonání tak zvaných nepostradatelných úředních povinností. Svátý Vincenc Paulanský říkával: „Je to čistě a prostě živočišný život, jehož následkem je šílená horečná činnost, vedoucí osudně k neurastenní... Spěje se stále dál bláznovskými, bez určité cíle, bez oddechu. Můj Bože, mám tolik práce!“

Taková je naše doba. Bohužel, je to skutečnost. Snad si řekne někdo, že kartusián přehání, že vidí špatně, protože vidí ze své skryté samoty. Marně bychom se tím utěšovali. Vidí dobře. Až moc dobře. Správně dodává k tomu, co řekl: „Dábel se nebojí jistých katolických podniků, uskutečněných za hluku a zmatku.“ Ne, ne, tam, kde není modlitby, tam není vyhlídky na skutečné, bohaté plody apoštolátu. Toho si musíme být hluboce vědomi. Nic by nám neprospěl sebehorlivější apoštolát slova a vnějších činů, kdyby nebyl stále doprovázen, podporován apoštolátem vroucí modlitby. Ano, můžeme tvrdit, že čím je kdo blíže Bohu v modlitbě, čím je s ním těsněji spojen ve svém vnitřním životě modlitby, tím hlubší a pronikavější budou plody jeho apoštolátu, i když to bude jen apoštolát modlitby. Nebude vidět vždy zde na zemi tyto plody, ale spatří je jistě jednou na věčnosti.

Apoštolát dobrého příkladu

Jde ruku v ruce s apoštolátem modlitby. Je rovněž povinností každého křesťana, neboť všem bylo řečeno: „Tak svět světlo vaše, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce, jenž je v nebesích.“ (Mt. 5, 16.)

Křesťanství je náboženství, které vyžaduje na člověku velmi mnoho. Na rozumu žádá naprosto poddanost zjeveným pravdám, od vůle chce rozhodnutí pro skutky, které se řídí zásadami nadpřirozené mravnosti. Žít podle evangelia je těžké. Budete-li po někom chtít, aby žil podle zásad křesťanských, řekne vám, aby jste mu to nejdříve ukázali sami. A jeho požadavek je zcela samozřejmý. Pro mnohé je život podle evangelia lidsky neúnosný. Chcete-li je přesvědčit, že evangelium může být pravidlem života, musíte mu to prakticky ukázat.

Co by vám pomohlo mluvit o lásce k Bohu

a bližnímu, kdy ve vás bylo tolik závistí, žárlivosti, neochoty k obětem a k službě Boží? Chcete-li učit druhé spravedlnosti, musíte být nejdříve sami spravedliví, chcete-li vésti k čistotě, musí tato ctnost zářit z celé vaší bytosti, chcete-li dát druhým správný názor na svět a jeho věci, pak musíte sami být proniknuti duchem Kristovým a jeho smýšlením. Jen tehdy budou mít vaše slova nějakou váhu, když budou vycházet ze života.

A řekneme ještě více. Budete-li dokonale žít, budete kázat i beze slov. Dobrý příklad nemůže být bez vlivu na okolí. Proč se nečistí necítí dobře v přítomnosti duše čisté? Proč se neodvažují před ní toho, čeho se odvažují v její nepřítomnosti? Její vnitřní krása, která vyzařuje z celé bytosti, je pro ně varovným hlasem, praví jim beze slov, ale velmi zřetelně: Nehřeš! Dobrý příklad je mnohem mocnějším poučením než sebekrásnější slova, za kterými nestojí život. Slova povzbuzují, příklady táhnou. Zkušenost učí, že stačí mnohdy jeden jediný člověk, který je poctivý, čistý, plný lásky a spravedlnosti a při tom jemného taktu, aby pozvolna změnil celé své okolí.

Apoštolát dobrého příkladu je přiměřený všem. Ať pracujeme nebo se pohybuje kdekoliv, má všude zářit náš dobrý příklad dokonalého křesťanského života, jehož jsme vyznavači. V rodině, ve škole, mezi přáteli všude musíme svým příkladem dokazovat, že křesťanství je nejlepší cestou k vytvoření dokonalého člověka a lidské společnosti. A běda nám, kdybychom tak nečinili! Pak by nám bylo lépe, kdyby zavěsili na naše hrdlo mlýnský kámen a ponořili nás do hlubokého moře podle slov božského Spasitele, neboť kdybychom nedávali dobrý příklad, dávali bychom špatný. A naší povinností je být světlem, a proto svítit. Budeme-li opravdu svítit — a tím konat svou povinnost — není možné, aby nevlí osvěcování ti, kteří se dostanou do naší blízkosti, do sféry našeho vyzarování dobrými skutky, dobrým křesťanským životem.

Apoštolát slova

Je třetí druh apoštolátu. Náleží především biskupům a kněžím, protože zprostředkování učení evangelia se děje zpravidla cestou slova. V jisté míře však přísluší také laikům, zvláště dnes, kdy nedostatek kněží a strašná duchovní bída lidstva je mocnou výzvou ke všem lidem dobré vůle, aby podle svých sil a schopností přispěli na pomoc v zachraňování duší.

Slovo je nástroj myšlenky. Je to jeho přirozená funkce. Slovo má být proto výrazem nitra. Jsou ovšem také taková slova, která procházejí ústy, jsou vyslovena, ale nevyjadřují obsah nitra. Pak jsou to slova prázdná, za kterými nestojí život. Jsou snad velmi krásně vyslovena, jako slova herce na jevišti, který mluví jménem toho, koho představuje, i když jeho smýšlení je zcela opačné. Taková slova však

sotva budou účinná. Bůh může ovšem užívat i špatného nástroje a často také užívá, ale zpravidla posluchač chce, aby slovo bylo výrazem života, zvláště na poli náboženském. Apoštol nesmí být hláskou troubou cizích myšlenek. Nesmí býti hercem, který recituje ułożenou mu úlohu, ve které představuje kohosi cizího. Slovo apoštolovo musí vycházet ze srdce. Musí o něm platit, že ústa jsou plna toho, čím srdce překypuje. Pak bude toto slovo jemné tam, kde bude třeba slova jemného, bude však bouřit a hřmět na místech, kde by se jemnost jevila slabostí. To proto, že vychází z lásky a umí se přizpůsobovat, umí nalézat cesty a metody a umí třeba i mlčet, a mluvit snad jen posuňkem, úsměvem, pohledem, kde slovo by bylo řečí příliš silnou.

Apoštolátu slova je dnes krajně třeba. Náboženská nevědomost, jak nám dokazuje každodenní zkušenost, je opravdu tragická. A právě tato náboženská nevědomost je jedna z vážných příčin odklonu tak mnohých lidí od křesťanství. Nevědomost však lze odstranit jen slovem, poučováním, přednáškami, rozpravami, doporučováním a nabízením tisku, zvaním na kázání. K tolika lidem se dnes kněz nedostane, mnohá prostředí jsou pro něho úplně uzavřena, s většinou i věřících se setká jen několikrát v životě. A s mnohými vůbec ne. Tu musejí být laici, hluboce věřící a plni apoštolské horlivosti a lásky k duším, jeho prodlouženou rukou. Ve spojení s ním a za jeho vedení, podle jeho rad a pokynů mají být apoštoly zvláště v těch prostředích, do nichž se kněz nedostane.

Apoštolát slova má proto dalekosáhlý význam, zvláště dnes. Tak často jsou to horliví laici, kteří přivedou katolíka vlažného k hlubokému náboženskému životu, tak často připraví nevěřícímu cestu ke knězi, který dokoná, co oni začali.

Snad někomu napadne otázka:

Který z těchto tří druhů apoštolátu má větší cenu?

Těžká odpověď. Asi tak, jako kdyby se někdo tázal sochaře, který nástroj je pro něho důležitější, zda dláto nebo kladivo, nebo kdyby někdo chtěl vědět od malíře, co je pro něho důležitější, zda plátno nebo barvy nebo štětec. Potřebuje všech těchto nástrojů uměleckého tvoření. Tak i Církvi svaté je třeba všech tří druhů apoštolátu. A nejkrásnější výsledky a vlastně jediné budou tam, kde se spojí k jednomu cíli všechny tři druhy apoštolátu, ať už je provádí jeden člověk nebo více lidí spolu. Mohli bychom si tu připomenout slova sv. Pavla, kterými vyjadřuje spolupráci mnohých v díle spásy člověka: „Já jsem sázel, Apollo zaléval, ale Bůh dal vzrůst. Proto není ničím ani ten, kdo sází, ani ten, kdo zalévá, nýbrž Bůh, jenž dává vzrůst. Ten však, kdo sází a kdo zalévá, jsou jedno... Neboť jsme spolu-

pracovníci Boží." (1. Kor. 3. 5.) Apoštol správně ukazuje, jak spolupráci všech v díle spásy člověka — modlitba, příklad, slova — tak také potřebu Božího zásahu, bez něhož nemůžeme nic v nadpřirozeném řádu. Proto není třeba uvažovat o tom, který druh apoštolátu má větší cenu před Bohem, nýbrž spíše, kterou cestou můžeme více duší přivést k spáse. A tu není pochyby, že větší láska získá více Pánu Bohu — ať jde kteroukoliv cestou — než láska malá.

Spíše je tu třeba upozornit na tu okolnost, že lidé nejsou stejní, čili že jsou

rozmanité typy lidí.

A proto musí každý znát sama sebe a vědět, která cesta apoštolátu se pro něho hodí.

Jsou typy kontemplativní a jsou typy činné, jsou lidé uzavření a jsou lidé pohotoví ve slově, jsou lidé bázlivi, nesmělí, pomalí v myšlení a jsou lidé odvážní, pohotoví v odpovědích a nebojácní. Setkáváme se nejednou s jakousi malomyslností u těch, kteří pozorují, že se nehodí pro vnější apoštolát pro svou přílišnou uzavřenost, plachost, nedostatek pohotovosti a jiné vlastnosti, které jen velmi těžko mohou překonávat s úspěchem. Těmto bych řekl: Nemalomyslně! Není jen jedna cesta apoštolátské práce. Čím méně se cítíte schopni mluvit s lidmi, tím více mluvěte s Bohem o lidech, které toužíte přivést k němu. Buďte apoštoly modlitby a dobrého příkladu. Oběťte se za ty, které toužíte vidět v blízkosti Boží! Pomáhejte svý-

mi modlitbami apoštolům slova! A buďte ujistěni, že váš apoštolát není méně cenný než apoštolát vnější. A proto

Každý na své místo!

Bez apoštolátského ducha není ducha křesťanského. Chceš-li být opravdovým křesťanem, musíš být apoštolem. Máš-li schopnosti k vnější činnosti, umíš-li mluvit, máš-li náležité vědomosti náboženské, dovedeš-li pohotově a takticky užívat těchto vědomostí, nuže, pak buď apoštolem slova, kde se ti naskytne příležitost. Nezapomínej však při tom, že tím nejsi dispensován od apoštolátu modlitby a dobrého příkladu, který musí vždy předcházet apoštolát slova. Buď si vědom, že slovo bude jen tehdy úrodné, když bude zaléváno modlitbou a doprovázeno názorným příkladem tvého vlastního života.

Necítíš-li se povolán k tomu, abys byl apoštolem slova, nermuť se pro to. Vzpomeň si na to, jak Izraelité vítězili potud nad Amalekity, pokud Mojžíš se modlil na Hoře; kdykoliv únavou klesaly jeho ruce, vztažené k modlitbě, stávala se situace pro vyvolený národ tragickou. Buď apoštolem sepjatých rukou, aby za pomoci tvé modlitby bojovali a vítězili ti, kterým Bůh dal sílu slova. A pak nezapomeň, že světlo tvého příkladu nesmí nikdy uhasnout. I ono bude ukazovat cestu k nebi pouťníkům věčnosti.

Pavel Jabar:

Hodina s půlnoci

Viš, Mirku, mně je líto žen a matek, které musí žít s mužem pijákem v rodinném kruhu. Šťěstí, klid a jas soužití, kde jsou? Hodiny strávené u zastíněného světla žárovky v očekávání, neblahém a bázlivém, kdy žena anebo matka vyčkává návratu, až na dveřích zašustí nejistá tápavá pohlazení, a potom křiklavá, výsměšná a rozkazovačná, samozřejmá a hrubá zabouchání, kopání do prahu, nadávky, chlapský opilý hlas: Ženo, otevři! — ne, takovým nebudu, hnusí se mi to; bolelo by mě to víc než mé nejbližší drahé. Nedovedl bych prostě tak žít!

To je všechno hezké, ale jsou tu svody.

— Nestáhnou mne.

Jsi tak pevný, můžeš vědět, jestli někdy nezapomeneš a nepůjdeš za lákadlem?

Mirku, myslím, že bych odolal nástrahám.

Dobře, nechci tě klamat, ale buď si vědom slov.

Z lesů se táhly chomáče par jako tovární kouř. Bude pršet, obloha sedí jako rozvaděná stařena nad krajinou; večer teče po cestách. Vesnice. Dnes je středa, zítra jsou ve městě odvody. Čekají brány kasáren, přísnost sraští čela důstojníků, zchladí lesk očí, nespěchejte, branci, dny stejně přijdou, bez ozvěny zapadnou do čísel kalendářů, vojenský život umí otevřít oči.

Odcházejí. Dvacet dvaadvacetiletých chlapíků rozhazuje úsměvy v ranním slunci; mamínko, až se vrátí, budou mít kytky za klobouky a na klopy je také dají, abys věděla, že máš syny vojáky, uvidíš, zapláčeš pýchou. Odešli. Muzikanti nesou jim odvahu, až do města jdou s ní. Točte se, dívejte se, lidé, vyhlédněte z oken, pohleďte, to jsme my, poznáváte nás?

— Aha, jsou tu branci. A jak si vykračují! To z nich budou jistě všichni vojáci. Stát, už jsme tu; teď ukaž, máš-li postavu. Jsi zdravý, nebyls nemocen, toužíš po uniformě? Máš ji mít.

Radost je veliká jako mladé ideály. I slza potají vypadla z oka, mrška, co si to dovolila, vždyť jsou již skoro vojáci! To se nesluší na muže. Kytky jsou krásné, a muzika zas vlila sílu do nohou, vykračují jako granátníci, jdou v řadách, pohleďte! Budou naši. Zahodte veselé tváře, je to jedinečný okamžik.

Město zůstává pozadu, jen se díví, díví se té parádě, muzika rozvěšuje pochody po domech, zpívejte, kamenní druzi, zamávejte na pozdrav.

Cas zamazal několik čísel v kalendáři, nikdo neví, proč odešly, je večer. Šero dubnového dne roztáhlo nad vesnicí křídla, jsou tíživá, nemají lehkosti letních nocí, bloudí nad střechami, hledají někoho? Hostinec,

taneční sál. Světla se prolamují v tančících párech, okna probuzeně se dívají do lepkavé tmy. Branci.

— Pavlo, nezapomeneš, až odejdu na vojnu?

— Bláhový, proč se ptáš. Mám tě ráda.

Bojím se, že nebudu moci odejít, víš...

— Mluvíš jako dítě. A tančí přece, proč stojíme. když hudba hraje?

Je horko. sálem se valí vlny protivně teplé, venku je noc. Ano, venku je noc, zanechává za sebou vajíčka, teď tlouklo dvanáct, poslední úder spadl do příkopu. V hospodě blouzní opilci, vidíš, ten vypadá jako by spal, proč křičí onen, huláká jako na pastvinách. Ubozí. Škoda, že nemůžete se dívat na své postavy, chlapci.

— Připij, na, pij, pij na naši vojnu!

— Tu máš také, napij se!

Napil se, jen malounko, aby neřekli, že je baba. Vnutili mu další, ale je to chutné, jak se to na jazyku válí, hm, dobré, hoši, dejte si nalíti, ať si připijem. Noc nesla ve vlnách oblohy maličké hvězdy. Blázen. myslí si, že ji budu poslouchat.

Miloslav Jedlička:

Hvězdy hranic

Nad tichem mléčných hraničních kamenů procitla noc. Letní noc s vůní zrajícího obilí a hudbou cikád. V horském údolí se o kameny řečiště rozbíjejí svítivé vlny bystřiny. Pstruzi, kteří tudy táhnou k pramenům, roztínají jejich křivky úderů svých těl o oblásky.

Stojíš nedaleko mělkého splavu a hledáš v odlesku vody nad ním první vycházející hvězdy. Hvězdy hranic. Je cosi tajemného, když vydechneš do tmy slovo, v němž zní všechna úzkost, bolest a příkoří říjnového dne toho roku, kdy muži v helmicích chtěli umírat za Tvou zem. Slyšíš však v něm i velikost, slávu a hrdinství českých dějin a jeho lidu: hranice...

Hranice, probíhající vysokými horami, jejichž vrcholky vítají první záblesk ranního slunce, hlubokými lesy, kde ticho tají dech, údolím zelených luk a bystřiných potůčků — miji tajemné stezky, po nichž bloudí plachá zvěř — hranice věčně tajemná, věčně lákající.

Hvězdy z hranic Čech Tě pozdravují!

To již hluboká půlnoc houkáním sýček v lese odbíjí nad spánkem spících.

Obracíš se na protější pláň na stráni a uziš tam trpyt a mlhu měsíčního světla. Díváš se na jeho srpek a můžeš si myslet, že je to napjatý luk anebo člun mezi korály hvězdného oceánu.

Vyšly již všechny. I ty, které jen za zimních večerů vídáváš. Zvedni své oči vzhůru a dech se Ti zastaví nad krásou veršů, které tam vtesalo řecké hájesloví. Čteš v nich jak ve velké pohádkové knize.

Uvidíš tam nejkrásnější souhvězdí severní polokoule, lovce Oriona se stříbrným pásem a třemi hvězdami jeho těžkého meče. Bojuje proti divokému Býku.

Točí se mu hlava, vyšel si na čerstvý vzduch, je tu volněji.

Pavla již odešla; sama odešla, nezdržoval ji. Ale vždyť nejedu po moři, jaksi se houpám, musím se chytnouti, tady je strom, tak, už nespádnou. S věže dopadla rána, ne to není rána, vždyť je to zvon, jedna, jed-na, a... nic, jen jedna, hm, to tlukou hodiny. Jedna s půlnoci.

Probral se z malátnosti, hlava se už tak netočí. ...dobře, nechci tě klamat, ale buď si vědom slov! Byl jsem přio opilý! Bože, to není možné! Opilec, kde je štěstí, klid a jas rodinného soužití? Bázně se díval kolem. Nikdo. Jen noc šla jako odsouzená. Opřel se o strom, rodina, soužití. Ne, nikdy! Bože, odpusť, to byl první veliký klam, svod, ale, ale už jsem tam mohl být!

Byl to křest, hochu. A vidíš, skoro bys podlehl, ty, který sis sliboval cosi jiného, světlo, víru, jas, klid. První křest života. O jedno poznání více, o jeden světlý paprsek.

A tam, vidíš, nad jeho trpytným čelem to poslední Kuřátko Plejad pod křídly Alkyone pláče.

Zářící Sirius ve Velkém psu a jeho menší druh s Prokyonem vycházejí na lov. A ty, jasný Aldebaran! Básníci tě milují. Jsi ohnivým okem Býka, v kuži přestrojeného Zeva, unášejícího Europu. V zenitu vyjíždí na bílém Pegasu rytířský Perseus osvobodit sličnou Andromedu, přikovanou ke skále.

Zde na Tebou, pohleď, to souhvězdí Lyry pěti hvězdami zpívá kosmickou symfonii o pěvci Orfeovi a jeho lásce k Euridice. Na jeho památku umírající Labuť teď září na nebi a její smutný hlas připomíná teskný Orfeův zpěv.

Ještě stále krouží na obloze noc co noc Medvědice s Medvídkem, dcera královská se synem, zakletí a odsouzení k věčnému blouďení a žizni.

Vidíš ten táhlý, široký pás, plný světla, od Blíženců přes Kapellu až k Orlu jdoucí? Kassiopea v něm je celá ztopená. Miliardy hvězd tam zpodobňují slavné Tintorettovo dílo.

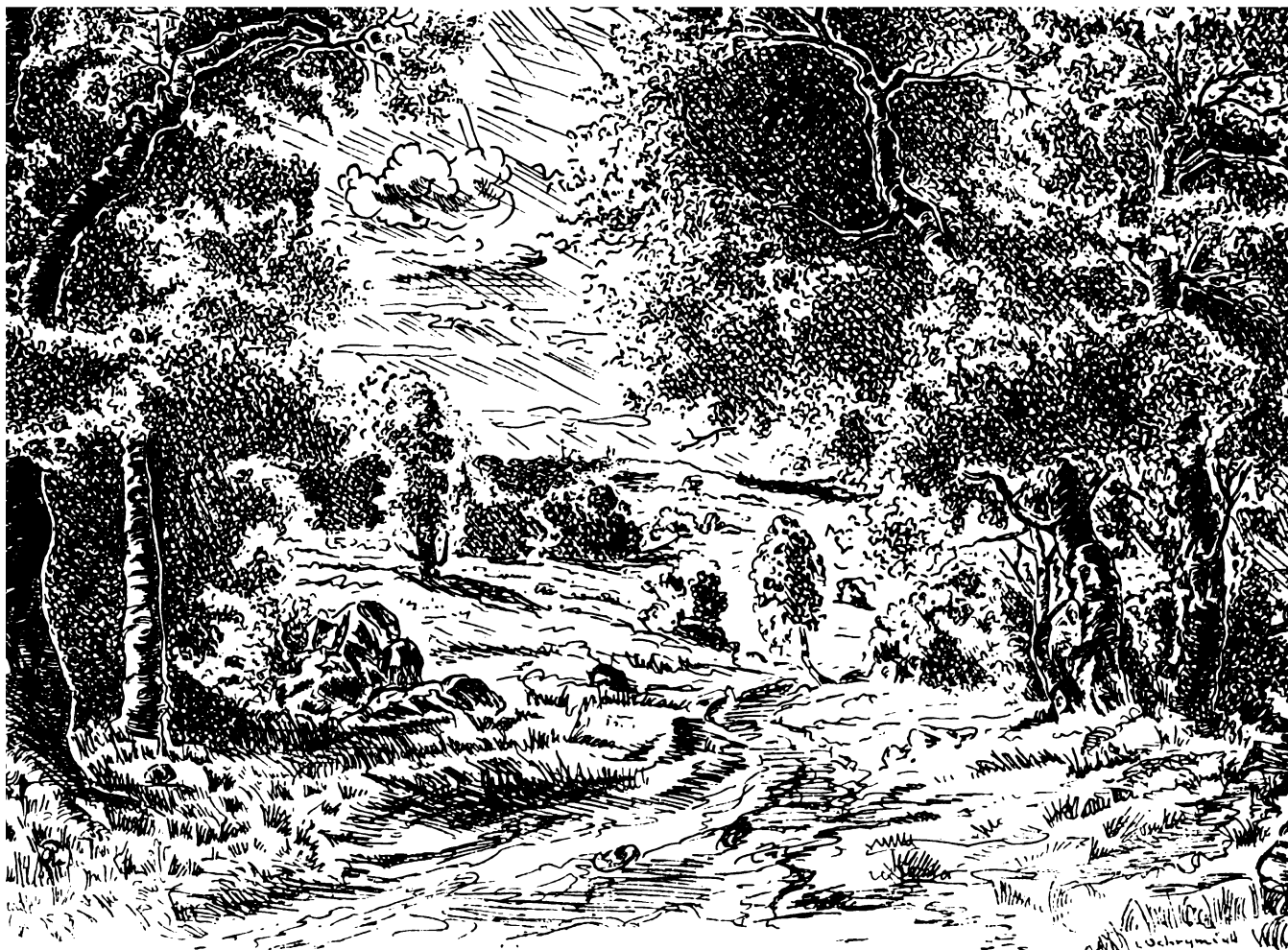
To už i Kastor a Pollux se našli v záseku skal a plují a plují nad štíty hor a temnými korunami borů.

Stojíš zde pod hvězdami hranic, na poslední výspě Čech, v srdci pokoj a mír. V pokorném úžasu nad nekonečností Krásky, v opojném štěstí, že žiješ, že jsi mladý a jednou z duší, kterým bylo dopřáno zaklonit hlavu z přemíry radosti nad pohledem na nekonečný zázrak Božího díla.

Stojíš a posloucháš. Zavíráš oči a vpíjíš a vdechuješ polibky tmy a vlahý vzduch.

To nebe hranic začalo dýchat.

Nepřehlédněte přiloženou složenku na vyrovnání předplatného!

Tři

emma

Potkaly se tři uprostřed náměstí. Dvě s něžně upravenými pramenky vlasů a s ústy, nesoucími stopy po oku pivoňky. Jedna prostá, plná mírnosti a nenádnosti.

„Kam jdete?“

„Jako každou neděli projít se.“

„A kam jdeš ty?“

„Však víte —“ omluvně se usmála a obrátila se ke stolu.

Dvě šly dál přes náměstí a rozmlouvaly o třetí.

„Je tak milá a hodná.“

„Tichá. Nikdy se nesměje tak hlučně jako my.“

„Každému ochotně pomůže.“

„Mám ji velmi ráda.“

„Všichni ve třídě ji máme rádi. I ti nejnesnášenlivější a nejnáročnější. Všem dovede vyhovět.“

„Je prostě vzorná a dokonalá.“

Byla skutečně vzorná a dokonalá?

Neděle. Dvě, kterým nikdo nepřipomněl jejich nejni povinnost účast na mši svaté. Ani ona, neotože byla příliš snášenlivá, mírná a úzkostlivá.

Hle — dokonalost a vzor? Mlčela ke hříchu druhého. A to je hřích.

Její život byl přímá rovná cesta. Bez propadlišť, ázů, zatáček. Šla po ní milá a milovaná, vytrvalá ve é dobrotě a příjemnosti.

Tu jednou —

Na přímé rovné cestě se objevil balvan. Mohla se

mu vyhnout, mohla jej obejít. Ale zvědavost! Nebezpečně se přiblížila. Balvan se nachýlil, lehl jí na nohy, drtil je a přibíjel. Bylo pozdě couvnout. Nohy přibity —

Vzkřikla. Zblízka se zahleděla na balvan, vnímala jej celým tělem. Poznala, že je to balvan utrpení.

Byla přinucena zastavit se na své cestě života, na cestě příjemné. Dlouho musela stát. Mnohému se při svém zastavení naučila.

Naučila se radostně objímat balvan utrpení. V jejím objetí zůstaly otisknuty všechny jeho tajemné hrany. Naučila se plakat.

Slzy. Chyběly její minulosti. Měla jimi však přeplněnou duši. Nyní mohly volně odtékat. Odtékaly, odtékaly.

Odtékaly na cestu minulosti barvily její prach kající šedostí.

Požehnané slzy! Požehnaná jejich barva!

Teprv teď poznala, jaká byla její minulost. Bezduchá, vyschlá, šustící prázdnotou bezbarvého listu, vyžraného od housenek, jednoduchá.

Slzy tekly, leptaly balvan. Drobil se. Nohy se uvolnily, její náruč byla prázdná. Cesta života opět volná. Jaká bude?

Bože, hřešila jsem úzkostlivou snášenlivostí a mělkou usměvavostí! Děkuji Ti za slzy, které vymyly mé oči. O jedno se Tě odvažuji prosit: Daruj mi milost, sílu a čas napravit svá prohřešení!

Opět s potkaly tři na náměstí. Ještě neuvadla něžná upravenost ve vlasech dvou a jejich rty se každého jitra dělily o červenost s pivoňkami. Třetí byla nená-

padná a klidná. Klid. Jsi-li citlivý, poznáš, že je vykoupou bouřemi.

„Kam jdete?“

„Jako každou neděli — projít se.“

„A kam ty jdeš?“

„Je neděle. Pod hříchem jste zavázány zúčastnit se mše svaté. Pojdte se mnou!“

Pevně na ně pohlédla. Nestrpěla odporu. Bývala vytrvalá, nesmlouvavá ve své dobrotě a příjemnosti, nepozbyla své vytrvalosti a nesmlouvavosti ani nyní.

De Philemone et Baucide

Accubuere dei. Mensam succincta tremensque
ponit anus...

Prokletý Ovidius, čert aby ho vzal za to, co napsal!

Chvějící se ústa trápeného (tremensque) jsou stažena v odporový oblouk:

„Podkasaná... podkasaná a chvějící se stažena... klade stůl...“

Profesor se tváří starostlivě. Ta logika! To je hrůza!!

„Nú, studentie, podkasaná — succincta... podkasaná... jak si to vysvětlíme, nú? — No co-pak měla na sobě?“

Pot stéká s ubožákova čela, za nímž se marně mozek namáhá vyloudit ze sebe něco kloudného.

Podkasaná stažena... Co měla na sobě? Co??
— — —

„Sím, pumpky!“ zazněl vítězně vysvobozující, ale tak tak ironický hlas ze zadní galerie...

—elka—

Dvě črty

1.

Soví párek se téměř neslyšně snesl na hrubou větev, již si vycházející luna začlání tvář... A to soví houkání se smísilo s výkřikem klaxonu, který umlká právě se skřípotem brzd.

Konečky prstů jsou v nočním mrazení objímány mlhou...

Těžká bota dopadla na vyleštěné dláždění

Miroslava-Terezie:

Podzim

I.

Podzim je přechod z hluku do ticha, doznívání, ztrácení vědomí. Je to příchod do veliké samoty.

II.

Mám ráda linii polí v barvách nevýrazných,

„Do kostela?“ protáhla udiveně ta, která měla růžový klobouček a na jejímž kabátě bys nenašel vadu proti panující módě.

„Konečně — mohly bychom s tebou jít. Nepamatuji se, že bys nás kdy přemlouvala k nějakým pošetilým rozmarnostem. Tvé nápady jsou vždycky rozumné,“ svolila ta, která se už naučila zamaskovat zdvořilou šfastností mnohý povzdech.

Všechny tři se obrátily ke kostelu.

Bože, rozmnož naši statečnost, přímost, nebázlivost a vědomí zodpovědnosti!

a matná svítlna vmetla svou blikotající zář do bledé tváře. Ta maska!

A ztrhané rysy změkly teprve tehdy, když se vyprahlé rty dotkly sklenice...

2.

Od lesa sem zadýchal noční závan, sem do temného údolí, nad něž přibíl studený vítr černavé cichy mraků.

A vedle tam potok tak zurčí Jako černá káva, litá do šálku, aby nám nedala spát

Sýčku, co děláš, že nespíš? Myšlenko, proč usínáš s odhalenými víčky do temné noci??
— — — Ticho se nehýbá...

Ticho jen kvílí

Libor Koval,

Miloslav Jedlička:

Svojanove!

Každého roku zde říkám svůj dík a pokorné vyznání touhy. Pro ty každoroční chvíle, kdy mě potkává tvůj opojný prázdninový den klečícího před prostým oltářem tvé kaple. Teprve mnoho dlouhých let našlo svou cestu k Tobě. To byl zvonů hlas a modro nebe, když jsme šli po prvé spolu. Nedovedu říkat víc, než jedině: všechno, navždy.

Svojanove —

koho jednou zavoláš, stále se vrací.

koho jednou obejměš, věčně touží.

koho jednou políbíš, do smrti žízní.

Na polích zpívají kopretiny, chrpy a máky. Zlaté obilí. Stébla jeho klasů. Skřivan a polední zrání. Tvůj úsměv a hlas. První slovo, kterým jsi řekla moje jméno.

Z „Písně letní“.

dráty srostly s krajinou. Mám ráda také linie lesů v dálce, tak vzdálených a přece tak blízkých. Nejsou ani modré, ani zelené. Jsou podzimní.

III.

Podzimní obloha je čistá, jasná, průzračná. Chladná, když svítí slunce. Je cizí jako nemocný člověk. Je modrá, ale není to jarní modř, blíží se spíše barvě fialové. Podzimní obloha obepíná svět, je tak vysoká, že natáhneš-li ruku, necítíš sluneční paprsek.

Ale když přší, naplní se celá jezdcí, kteří pádí po obzoru, šílenou rychlostí jedou, nezastaví se. Jsou apokalyptičtí a zakřivenými prsty ukazují dopředu, pronásledují zítřek, chtějíce jej předhonorit. A tak nechávají prázdné místo za sebou, prázdné místo, kde není ani minulost, ani přítomnost, ani budoucnost.

Tam je podzim.

IV.

A přece je podzim doba začátků. Na podzim začínáme chodit do školy. Na podzim začínáme vědět.

Jezdívala jsem do školy na kole. Na začátku roku jsem měla do všeho velikou chuť. Nikdy nezapomenu na bílý pruh silnice před sebou. tak rovný a daleký, protínající louky, nízké, pusté louky, ploché s vysokými topoly. V odumírající trávě se brouzdají sluneční paprsky, které nehřejí. Silnice, nevděčná a nepřátelská, jak říkají lidé, ale vedoucí daleko, ach, tak daleko, ale po které smíš jet jen kousek. Závídíš lidem, kteří mohou dál, ale těšíš se a umíňuješ si, že také jednou pojedíš.

Kam? Do světa, daleko do světa.

Na podzim musí být krásně na severu.

V.

Při svitu měsíce, který je smutný a melancholický jen na podzim, vyrůstají na lukách květiny bledé, na tenkých nožkách, tak bílých jako těch lidí, kteří byli dlouho ve vězení. Květiny krásné, jakoby neskutečné, se sepjatými rukama. Oči s dlouhými řasami nemocných lidí zavřeny spočívají na unavených, malátných jemných rukou.

Tiše, fialově jimi prokvétá louka, stárne.

Jsou jedovaté!

VI.

Ale bloudíš-li dlouho po stráních, neboj se a přiznej, že tě bolí nohy. Bolí tě ruce, bolí tě srdce. Ach ano, uvědom si, člověče, dálky nedohoníš, čas nezastavíš, hory nepřekročíš.

Bloudíš-li dlouho, zastav se, odpočín si. Víím. Země je chladná. Ale hleď, je zde něco, co ti změkčí lože. Není to mateřidouška, je to vřes. Jak kapkami rosy je snítka ověčena fialovými kalíšky. Ty však nejsou bledé, nemocné a měkké jako ocúny, jsou provoněné, probíráte sluncem. Jsou tu pro tvůj obličej, nechceš-li se již dívat do slunce.

Nepoddajný, neustupující, laskavý vřes.

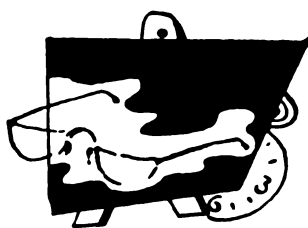
Smíření. Neboť to, co bylo, nikdy se nevrátí.

VII.

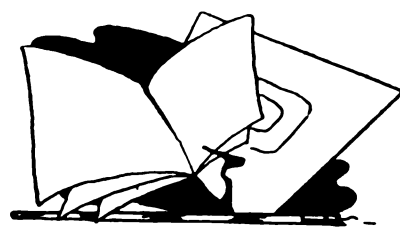
Je podzim, obloha je zbrázděna mnoha v. ptáci jak obočí kreslí tvář nebe. Děti rostou. Z ořechů se vylupuje jádro. Bude dobré nebo špatné? Kdož ví.

Silnice nás volají do světa. Na východ, západ, sever, jih.

Všude je krásně. Ale nikdo se nevrací zpět.

Ze zápisníku starého profesora

Vyznává jedna dáma: „Už víím! Park, kupa písku a formiček a každovečerní úvahy o zá- zračném doteku neviditelného plamínku dlou- hé tyče ‚dědy světlaře‘, jímž se rozjasnila celá lampa zlatavým světlem. A chvíli nato volání mamínčino, neboť rozsvícením světél se končil bezpodmínečně můj pobyt v parku. Nebýt je- jího volání, byla bych běžela od lampy k lam- pě, abych byla znovu přítomna světelným zá- zrakům. A rozsvěcovat plynové lampy mělo být jedno z mých budoucích zaměstnání kro- mě cestovatele a cukráře. A vidíte, zradila jsem je všechna, jen ta touha po světlech mi zůstala.“

Ta dáma chtěla být lampářkou, když byla malá — snad dosti nechápeme, jaký význam mají dětské ideály. Někdy žertem se ptáme

dětí, čím chtějí být. „Čím budeš?“ ptali se jed- nou v mé přítomnosti bratrova synka. „Já budu panem strýčkem.“ Je správné brát ty dětské ideály vážně a nesmát se jim. Něco z nich vždycky zůstane. A jistě je, že jen na základě určitého životního ideálu roste a utváří se mladá duše, neboť mají-li se její vlohy a schopnosti rozvinout, musí být zaměřeny k ur- čitému cíli. Není tedy úkolem vychovatelů vy- vracet či dokonce zesměšňovat ty ideály, nýbrž jen usměrňovat a opravovat je.

U Malých mají na bytě pana profesora. Ten pan profesor je přírodopisec a zeměpisec a o prázdninách cestuje. Před počátkem nového školního roku se vrací s bednami nerostů, brouků, motýlů, rostlin a nejděvůvších věcí. To vše uvádí v úžas Petříka Malých. Ničím

jiným nechce být než cestovatelem. Je správné mu to vymlouvat? Ne, stačí mu jen vysvětlit: „Podívej se, to není jen tak, být cestovatelem. Pan profesor cestuje jen o prázdninách. Ve školním roce učí studenty. Celý rok si šetří peníze a potom cestuje. Můžeš také být cestovatelem, ale musíš být hodný, pilně se učit, studovat, abys něčím byl — a potom, až budeš velký a našetříš si peněz, můžeš také cestovat jako pan profesor.“

Že našetřené peníze mohou být také na vzaných vkladech, se může tomu nevinnému dítěti zatajit.

Vypravoval jeden lékař, co se mu přihodilo za chřipkové epidemie. Byl volán k mladým manželům, kteří byli oba nemocni. V ložnici dvě postele, v každé jeden pacient. Na první pohled nebylo možno rozeznat, kdo je pán a kdo paní. Dva hladké obličej, dvě nakrátko ostříhané hlavy. Muž vědy chtěl být galantní a věnovat pozornost nejprve paní. Na jednom stolku byla pudřenka, na druhém popelníček. I myslil si muž vědy, že našel klíč k záhadě. Ale zmýlil se. Bylo to naopak, než se domníval. Paní právě dokouřila cigaretu a pán se právě dopudroval.

Příznak doby: mizí rozdíl mezi mužem a ženou. Vypadá to, jako by muži se styděli za své mužství a ženy za své ženství. Muži dnes varí, drhnou podlahy, nakupují, jezdí s kočárky a hrají si s dětmi — to by ovšem nebylo nic špatného — ale ženy se oblékají po mužsku, vykonávají mužská povolání a pěstují mužské sporty kromě kopané a rohování — a to už se nám méně líbí, zvláště když vidíme, jak se mnohé studentky dávají svěst takovým příkladem. Vzniká třetí pohlaví, které není ani mužské ani ženské. A když už nemáme téměř ani zvláštních škol pro hochy a zvláštních pro dívky a tudíž nevyučujeme a nevychováváme ani hochy, ani dívky, nýbrž jakési míšence a meztvory, zdá se, že situaci zachraňují již jen ti malí chlapečci, kteří si pod okny hrají na vojáky, a děvčátka, která si hrají s panenkami.

„Jísti s některými lidmi a poslouchati, jak žvýkají a mlaskají — i k tomu je třeba heroismu“ — řekl prý jednou básník Otokar Březina. To je snad jen upřílišení samotáře. Ale i když ne heroismu, trpělivosti je k tomu potřebí jistě. Bez trpělivosti to nejde. Kdyby neměl trpělivost otec s dítětem, učitel s žákem, lékař s nemocným, mistr s dělníkem, byl by nějaký vzestup a byl by vůbec snesitelný život na světě? A pak nemylme se: nemáme-li někdy trpělivost s lidmi, je to tím, že ji nemáme sami se sebou.

Není-li Boha, má pravdu Hobbes, když tvrdí, že není jiného dobra než rozkoš a jiného zla než bolest, jiného cíle než vlastní prospěch, jiné svobody než uvolnění vášní. Sobectví prý

je základem zachovy života a je prý důsledné, hájí-li každý svého práva na život, jak umí, neboť boj člověka proti člověku je stav přirozený a mír je jen přestávka v tom boji. Ten vzájemný boj prý by mohl vést k zničení lidstva, ovšem jen v tom případě, kdyby si lidé byli rovni. A proto je třeba říkat, že rovni nejsou a že musí být ovládnuti soustavou nerovnosti, takže nejlépe je o lidi postaráno. vládne-li jim tyran. Takové učení by schválil i Luther: neboť jak jinak udržet na uzdě lidi, kteří jsou následkem hříchu Adamova zcela a naprosto zkažení? A také jaká škoda, zahyne-li nějaký milion hříšníků ve válce?

Svou slavnou knihu *Le génie du christianisme* dopsal Chateaubriand v domě své milenkyně Pauliny de Beaumont v Savigny-sur-Orge. (Henri Bordeaux, *Amitié ou amour*, Paris, Plon 1932, p. 115.) Tato okolnost byla podnětem různých posměšků a pochybností o hloubce a opravdovosti Chateaubriandovy víry. Víme však, že není výjimkou, že v jednom a též člověku sídlí často protichůdné sklony a také není výjimkou, že síla uměleckého tvoření často předstihuje život: umělec čerpá z hlubin svého nejskrytějšího a nejvlastnějšího já, zatím co jeho já nižší a povrchové ještě tone v bahně smyslnosti a pozemskosti. A také je možné, jak vykládá A. C. Jung, že umělec netvoří jen z vědomí čistě individuálního, nýbrž i z vědomí neosobního, z oné oblasti duše, kde je uloženo duchovní dědictví předků a která by se mohla označovat jako oblast vědomí kolektivního. Či jak si vysvětlíme, že duch málo křesťanský, člověk liberální a racionalistický, jako byl Jan Neruda, vytvořil nejkrásnější náboženskou báseň českou — Baladu horskou? Zajisté jen tak, že ta báseň nebyla výtvozem chladného rozumu, nýbrž vytryskla z hloubi duše, jež v sobě nesla věčný odkaz zbožné a milované matky a že tomu odkazu se mohl zpronevěřit rozum, ale nikoli srdce.

Nic není snadnějšího než nalézat rozpor mezi dílem a životem básníků a filosofů. Těžší je pochopit jej bez stínu malichernosti a zlomyslnosti a nutno dodat: bez skryté touhy ospravedlnit rozpory vlastní.

Jeden vysokoškolský profesor, kdykoliv mluvil o sobě, nazýval se universitním učitelem. Když se tomu kdosi divil, řekl: „Profesorem může být každý, kdo má dekret od ministerstva; ale učitelem je jen ten, kdo něčemu naučí.“

Jsou tři způsoby učení. Buď se člověk učí sám bez učitele. To je samouk. Nebo se učí od učitele. A to je žák. A konečně se člověk učí tím, že učí jiné. A to je učitel. Vyučovat znamená také učit se. Kdo vyučuje neuče se, improvizuje — po lopatě řečeno, mlátí slámu. A nikoho ničemu nenaučí. Naučí však ten, kdo sám stále studuje. A umí-li profesor, umí i žák.

Slavomíra Nováková: *Oblaka*

Když jsem byl mlád
chodil jsem rád
do skrytu zahrady tiše si hrát.
Tak — docela sám.
jsem mlčel a stál
a tiše jak myška jen dívala vzhuru:
oblaka bílá a velká,
tím větší pro mne, čím menší byl já,
který kradnými pohledy pozoroval,
jak rostou a divně se na sebe kupí.
To andělé stavějí hrady jsem myslel
a zatoužil tak.
až budu velký,
zde na zemi vystavět takový hrad.

Josef Zahradníček: *Slíbená věrnost*

Až nám zas tentýž prach
pokryje obuv, šat i pleť,
budu-li jiná než jsem teď,
ať vyšinou se hvězdy z drah

Ať couvá měsíc přísně střeže
můj krok i hlas — ó, věz:
až uslyšíme oba jako dnes
odbíjet dvanáctou z té věže,

já budu stejná, budu táž,
i když se měsíc s nebe ztratí,
i když snad ústa neřekla ti
téměř nic, i když se nezeptáš —

Michal Racek: *Pravdivý příběh*

Věci v sobě také mají cit.
Čekal před výkladem.
Minuty jak zvony
chvěly se mu na provazcích žil,
kdykoliv je démon velkoměsta
mlžnou rukou času rozbušil

Že nemají věci v sobě cit?
Čekal před výlohou.
Kornout límce
prasklou skořepinu obličejů kryl
a nad ním lampa kašlala svůj plyn,
starý symbol sesinalých sil.

Nevěřím, že věci neměly by cit.
Čekal dole, chodník mlčel.
V meandrech
s mlhou o závod se kroutil dech.
O patro výš do křižovky parket opisovaly
špičky střevíčků své náruživé škály.

Důkaz podávám, že věci mají cit.
Dole před výlohou
čísi vzdech se táh.
Matce doma chřestila smrt kostrou do dechu.
Ta, co měla přinést dolů útěchu,
utápěla vášeň v synkopách.

Důkaz podávám, že věci mají cit.
Ráno zatroubilo na komíny města,
kročeji matek s dětmi bubnovala cesta.
Na výloze žaluzie, na parketách šrámy.
Dětská ruka ukazuje:
To sklo pláče, mami!

Ivo Severin:
Na rybníce v Poličce

Jiří Karen: *Píseň o návratu*

Již lehce šerilo se do zlatova.
Já vím, já vím, právě tak pramen vytrysklý
zpěvem svým vítězným v slupky pukající kloná.

Jablka zrála v girlandách,
ne stínu děcka hrála si, útlá hrdla džbánů
ojíněná a stoly prostřené a okny zpívajícími padal
zlatý prach.

Již rozednívalo se, na březích řek andělé miznaté
prouti
oklepávali nožíky stříbrnými pro zpěv píšťalek
orbových.

Náhlá touha nedýchat, ničeho se nedotknouti

a pošeptat blizoučko u tváří uzardělých: Hle,
podzim nás na verandu zde,
měďáky lípa rozhodila a vítr temný počal dout
jako kdys v křížácké korouhve.

Byl den v závětrí kde klidně zraje plod a nechvějí
se váhy.
kde slunce erb stínů lehce vytepává v plátky
zlatisté.
kde růže ve vichru a ouško od konnic i v pádu je
jisté.

Rudolf Turek: *Vítr novinář*

Vítr novinář padl na větev
a čechral krásu rodného kraje.
Maloval panorama zimy,
hvězdy bledly a v tichu plakaly.
hvězdy malověrné.
Vítr novinář, bratr můj,
bratr siroteků,
zvěstoval smutek bílým pěšinám
a všechny hodiny v noci chřadly.
Vítr novinář život miloval,
lidé nemilovali.
Půjdeme odpoledne jít
krajíce jara
a hrozný sladkého času.

Slanomíra Nováková: *Srdce na ulici*

Minuty se lině vlekou
a mne rána tolik bolí!
Asi na mne zapomněli,
že tu ležím na ulici.

Zustal jsem sám; jenom země
přijala mě měkkým klínem,
ale chladným, tolik chladným!

Pláče nebe slzou deště.
Asi na mě zapomněli,
že tu ležím na ulici.

Libor Kopal: *Slzy*

Teď vem ty oči v slzách vykoupané,
a v rukou svých je zahřej teplem svým,
tu slzu horkou, která zevnitř kane,
pak zachyť ve kalíšku občtním.

Ne, nedej se hned jimi zastrašiti
a láskou svou hled úlevu jim dát,
a nepečuj se do dlaní je vzíti,
by mohly v kráse ctnosti usínat.

Však ony dobře vědí za bdělými očíky
že projevem jsou citu bezelstným.
a zapadnou-li ve prach prostě hříčky,
přec solí života jsou, perlou zim.

Vlad. Vondra: *Stín*

Jděte,
jděte,
jděte hřímat, volat
za čímsi, čeho v světě nikde není.
vy blázni ve vesmíru polapení,
jděte jen, pyšní na své ploché hříchy,
jděte, vy slavní pro svou slávu!
Však jděte dříve, než svět se zhroutl,
než na vás bude zase vzpomínati,
že cosi je, oč prosit byste měli:
květ rozevřený a písnička včelí,
svět udivený a cesta neskončená.
rozcestí a Cosi beze jména.
Dálka,
jen dálka a hvězdnaté plání —
snad život
a snad umírání.

Zdenka Machová: *Podzimní nálada*

Ó ty kouzelný podzime,
vy měsíce mlh, šedých závojų a mraku,
které valíte se tak nízko,
že se téměř komínů a věží dotýkáte.
měsíce mlživých rán a dlouhých nečerů,
jak sytíte oko malíře,
jak rozechvíváte struny citu básníka.
Je úchvatný pohled na zem,
jež pokryta mořem barev spadlého listí,
ukládá se k spánku.
Ty jsi to, podzime,
který zhojíš rány země, vysílené a vyčerpané.
Tvé mlžení je balsámem,
tvé listy hebkým měkkým obkladem,
a řeč, kterou mluvíš je tichá, skromná,
jen vítr občas pohroží létu.
Jak krásné jsou věže Prahy za mlhavých rán
jak velebné jsou stíny lesních velikánů
za podzimních soumraků.
To vše je dílem tvým, kouzelný podzime,
pohádka pohádek.

JARNÍ SONÁTA

STUDENTSKÝ ROMÁN

III.

ZAČKA

1

Od podzimu chodí Mira do studentských tanečních hodin. Říkájí jí tam Polárka. Neví se, proč. Kromě ní tam přece svítí mnoho jiných třpytivých a vábných hvězdiček. A je tam veselo. Hudebníci, kteří hrají, jsou hoši ze septimy. Jsou to hráči neúnavní, sotva dohrají k tanci, už jako mezihru či vložku spouštějí nějakou písničku. Kdo má u nich oko, může si také poručit, jakou mají zahrát. Oko mají ovšem jenom hvězdičky. Ty si smějí poručit. Ostatní bytosti, zvláště nehvězdičky, si smějí jen přát, co by se mělo zahrát.

Blíží se jedenáctá — přestávka, poněvadž pan taneční mistr musí svažít své vysychající hrdlo. A hle, i Polárka jde zkusit štěstí, přistupuje k pianistovi, potichoune mu něco neumele předzpívá, a za chvíli již zní ta píseň sálem:

*A já pořád, co mě má hlavička pobolívá,
a já pořád, co mě má hlava bolí?*

Ačkoliv je přestávka, všechny hvězdičky i se svými měsíčky se hrnou do sálu v domnění, že tanec již se opět začíná. Ach, jak stojí zklamání! Melodie není do tance! Je divná, tesklivá. Hněvivě se dívají na pianistu a ostatní hudebníky, co to hrají za nesmysl, jsou úchvatně třpytivé i v tom hněvu — Polárka se směje opřena o hranu piana. Směje se jejich zklamání, směje se, vždyť to hrají její písničku. A hudebníci opakují:

— — — *má panenka zapomíná...*

Dohráno. Polárka již nebude tančit. Odejde. To jest již její hodina. Opouští hudebníky, chce odejít do přední místnosti k tetě, setká se však s tanečním mistrem, který řádně posílněn se vrací k dílu. A ten dobrý muž si zamlouvá Polárku pro poslední, rozchodný kousek. Vypadá přitom hrozně komicky, jej, on má takové náramné břicho, jakpak by mu mohla odřící, ovšem musí poprosit tetu, vždyť už to nebude dlouho trvat — tu chvíli — —

A když se blíží konec, vyhledává si ji taneční mistr vypocujícím poctivě dva džbánky piva, jimiž se před půlhodinou posílil, nabízí Polárce rámě, dává hudebníkům znamení k poslednímu kousku:

— *naposled, naposled
rozvíjí se srdce tvého květ* —

tak přizvukují tančící páry. Hvězdičky se točí, div že se nerozletí do světového prostoru. A Polárka div že nepukne smíchy, když vidí, jak se jejímu tanečníku náramně nadhazuje břicho.

A potom se zamračí nebe polární, neb přísná teta vytýká cestou do šatny, že se chovala nepěkně, roz-

pustile, neslušně, nevzdělaně, přemrštěně, pohoršlivě a kdovíjak.

To se rozumí, že se to vícekrát nesmí opakovat, aby něco zpívala hudebníkům, to se dělá na venkově, anebo aby si z tanečního mistra dělala šašky.

Avšak, hle, již konec kázání, neb přistupuje septimán Holina a prosí tetu za dovolení, aby směl vyprovodit dámy. V tom doprovázení je neúnavný, ale Miru to nebaví. Holina zapřádá hovor, ale teta musí odpovídati za Miru. Ostatně k Adamům není daleko. Jeli by jinak autem. Jen málo kroků kolem městských sadů dolů k řece a již jsou u vily.

Holina se poroučí a přeje dobrou noc. Teta otvírá branku a rychle jde k hlavním dveřím, aby tam rozsvítila. Na okamžik stojí Mira sama s Holinou. Chce mu podat ruku na rozloučenou. Tu vidí, že Holina se jaksi divně postavil: měsíc mu ozařuje tvář se strany a jeho nos, beztoho již dost veliký, je nyní ještě větší, Míře se zdá, že větší nežli mohl míti Cyrano de Bergerac.

I směje se Mira a zatím co teta rozsvěcuje ve vestibulu, vystupuje na schodek, jen tak tak že odolává pokušení zatahati ho za nos a praví:

— Jste roztomilý, děkuji vám za doprovod, promiňte, byla-li jsem protivná, vím to, že jsem skoro nic nemluvila, přiznávám se, neposlouchala jsem vás, vidíte, že mi promíjíte?

Neodpověděl, jen smutně hlavu sklonil.

Vestibul již zářil. Mira zavřela branku. Dávala pozor, aby to nebouchlo. Měla dojem, že by to Holinu zabolelo. Chvilí zůstala tiše naslouchajíc, odchází-li. Neodcházel, ještě tam stál jako bledý, zkamenělý stín — ubohý Cyrano!

2

Druhá konference dopadla špatně pro Miru. Ztratila vyznamenání. Nejhuře bylo s latinou. Kompozice nedostatečné, ústní zkoušky podprůměrné — tak zněl úsudek třídního.

Výsledek byl, že teta svedla všechno na ty nešťastné taneční hodiny, v nichž se Mira nebavila a teta nudila, a že pan Adam požádal Juliána, aby pomáhal Míře v latině.

Den nato vyzkoušev Reného vešel Julián do malého, bílého pokojíku Mířina. Představili ho tetě a posadili do velikého fauteuilu. Mira rozevřela svého Ovida a našla místo, které měli uloženo. Teta seděla u okna a probíral se hromadou módních časopisů. Později poznal Julián, že se nezabývala ničím jiným, než že vymýšlela šaty pro Miru.

A Mira překládala pomalu hlasem školácky jednotvárným a skoro naříkavým. Julián pomáhal seřadit slovosled, najítí podmět, určití akcent.

Tak uplynula první půlhodina. Dosud nepohleděl Julián své žačce do tváře. Viděl jen její ruku polče-

nou na stole. Ta ruka se chvěla a skandovala s Ovidem — podobna bezkřídle hrdliče, která by ráda vzlétla k nebi.

Když dopřekládala, ruka se svezla se stolu a uklidnila se. Julián po prvé pohlédl na Miru. Z obláček světlých, bujně zvlněných vlasů vyzíraly na něho plaše ebenově černé oči. A vzápětí se přikryly víčky, jež se zdála těžká, a zlaté, dlouhé fasy se chvěly na nich jako paprsky slunce.

Toho dne se vrátil Julián domů s duší zjhlou poznáním čehosi nesmírně sladkého. Zdálo se mu, že jest vytržen do vyššího světa, přetvořen v jiného člověka, a cítil, že se v jeho nitru zachvívají struny, o nichž nevěděl. Ach, byl dosud opravdu jen ubohým nevědomcem. Láska, krása, cit, myslíval si, to jsou jen slova, hodící se básníkům, aby mohli v nudných verších řečnit o všem a o ničem, ale v nich a pod nimi se neskryvá nic. Nyní se mu zdálo, že jsou skutečnosti, jichž nelze vyslovit, skutečnosti krásy a citu, převyšující všechny představy.

I počal se Miry bát. Právě neprostřední blízkost a občasné osamění s ní ho naplňovaly pocitem, který byl směsí ostychu a nejistoty. Nikdy by nebyl tušil a věřil, že něco tak něžného může mu náležeti v určitém smyslu a v určitých okamžicích tak, jak nyní cítil, že mu náleží. Byl tu ovšem jen učitelem. Ale musil si přiznati, že vkládá do svých slov, čeho by nikdy do nich nevložil, kdyby byl seděl s tupým synkem nějakého uzenáře. Vkládal tedy něco do svých slov. Aby se zalíbil? Aby se zdál moudrým? Aby udivoval důvtipem? Nevěděl sám přesně. Způsob, jak opravoval chyby Miřiny, shovívavost a měkkost v hlasu — vše ho prozrazovalo více než si mohl myslit. Uvědomoval si to obvykle až doma. Čtěl zasednout k práci a nemohl. Duchem byl u Miry a chtělo se mu zavřít oči a vyvolat si její obraz a oddat se sladkému kouzlu její osobnosti.

Cítil tak znenáhla, že se stává zajatcem své žáčky, že na ni musí myslit, i když nechce. A když přicházela, když se ukláněla, když divně vláčným pohybem židli ke stolu přitahovala, a když ji cítil tak blízko a mohl pozorovati chvění jejích víček s dlouhými brvami, nořila se z jeho nitra otázka: Budeš ty mým osudem? Nevěděl sám, proč si otázku takto formuloval. Snad to někde četl. Snad se nikdy nezprostil pocitu své chudoby a nízkosti. Snad že ho oslňovaly gobeliny a zrcadla v domě Adamově. Ach, Mira byla tisíckrát krásnější, když byla vzdálena, když hrála za několikerými dveřmi Jarní sonátu a když se jen občas mihla salonkem jako bílý stín.

A pak ještě jeden rozdíl: Mira s tetou byla jiná než Mira bez tety.

Za přítomnosti tetiny se chová Mira pěkně, vážně, slušně, vzdělaně, skromně. Odejde-li teta na chvíli, hned tu máme jinou Miru. Skočí k budičku, natáhne jej, aby zazvonil, a zvolá: Zvoní, přestávka! Bouchne Ovidem, protáhne se a pak mluví, mluví, nemůže se namluvit. A Julián zvidá, že právě dočetla Pohádku máje, že ten Říša je vlastně náramný darebák, že Dr Bureš je prima profáček, že ano, že už se těší na svátky, přijede strýc Leo, chodí do tanečních hodin, ale to jen tak kvůli kamarádce, víte, té s tím zeleným baretem, ano, ale horší je, že bude musít k zubaři, ano, ach, nechat si vrtat zuby —

A Julián poslouchá s úsměvem shovívavým a trochu ironickým.

Za dveřmi se ozvou tetiny kroky. Konec spanilého žvatlání. A Mira si myslí, že na jednom neštěstí nikdy není dost: teta jde a on si myslí, že jsem husa. Rychle sebere pohozeného Ovida a již skanduje, tentokrát celým tělem:

Sanctius his animal mentisque capacius altae

Deerat adhuc, et quod dominari in cetera posset.

Natus homo est...

Doskanduje a překládá. Při tom čmárá po papíře. A než jsou hotovi, už má ilustraci: Ovid jede na koze s bafohem na zádech. Na rozcestí ruka: Do Tom. Dole nápis: Weekend.

Ano, bylo by to bývalo vše velmi krásné, kdyby do toho nebyla vlezla ta nešťastná psaníčka. Jednou, když teta odešla a Mira třískla Ovidem, vyletěly z něho dopisy. Julián se rychle shýbl.

— Nějaká psaníčka — zamilovaná, že? tázal se.

— Ach, ještě jsem to ani nečetla, pravila Mira lhostejně. Jeden hlupáček z vaší třídy mi to posílá. Bombarduje mě svými naivnostmi. Můžete si to přčíst.

Roztrhla obálku a podala psaní Juliánovi.

A Julián četl:

Ignoto, ty dobře víš, že jsi krásná, že jsi květ... a co chce květ? Chce dáti med? Chce být utržen? Chce omámit vůní? Jsou, Ignoto, květy, jejichž vůně je těžká, až z ní hlava bolí a srdce stůně. Jsou, Ignoto, květy, které mají prašníky těžké žlutavým pylem. Jsou, Ignoto, květy, jež mají žíznlivé blizny, a na dně kalichů jejich voní med. To vše vím, Ignoto, a vim, že jsi květ.

To bylo v květnu života mého. V oku mém hořela touha. Byl lásky čas. Ty, Ignoto, nevísklas polibek na moje rty, ó, kudy jsi bloudila tenkrát? Ty ses mihla jako stín zemřelého, tys splynula s mlhami, dříve než jsem mohl zlíbatí lem tvého šatu — Ignoto!

Jsi ztracena. A přece vím, že jsi krásná. Tvá slova jistě zvoní jak stříbrné rolničky tichou zimní krajinou. Tvá duše je smutná a krásná, tvá duše jde neslyšně za mnou jako stín Eurydichin za milujícím Orfeem. A přece jsi daleko, kdesi v podsvětí, a já nemohu k tobě. Charon mě odhání od své lodice a Kerber hledí na mě zléma a strašným očima. A přece si jdu jen — pro květ.

Ignoto, věříš, že i po pláči za mrtvé a po slavném rekviem může někdo žít? Věříš, že zářící, mladý Foibos může vyjet s ohnivými oři na zamračené nebe? Věříš, že po dusném a zoufalém večeru může být jásavé sváteční ráno? Věříš, že z holých a mrazy a větry ošlehaných ratolestí může za březnového jitra vypučet květ žlutý jak zlato? Já věřím a přísahám ti, že to vše je možno, dáš-li mi jedinou z růží, které máš ve vlasech.

A nedáš-li a nepřijdeš-li, budu sedat u páchnoucí řeky a budu se dívat, jak po její hladině plují oleje z nečistého města a září všemi barvami vidma a budu mít v srdci jen krvavou vzpomínku, bolestnou touhu po tobě...

A budu si přát, aby tajemná postava stanula za mnou, uchopila mě za vlasy a táhla někam dozadu, a nebudeš-li to ty, budu si přát, aby to byla Smrt —

To psal Miře Juliánův spolužák, Karel Morávek.

kterému ve třídě říkali Konsul. Julian dobře znal jeho písmo.

Byl malý, kudrnatý, rezavý. Kdekdo se mu posmíval. Nikdo neměl více přezdivek než on. To proto, že se zlobil, když mu dávali jména. Říkali mu Konsul, poněvadž vykládal, že bude konsulem. Jugurtha, protože vyslovoval th a ne Jugurta, jako druzí, když četli Sallustia. Thersites, protože byl nejošklivější z třídy. Kudrnáč, Střapoň, Pačesatec. Absolon — byly přezdívky, vztahující se k jeho kudrnaté hlavě.

A mohlo se mu také jinak říkat. Bylo dost divné, že mu neříkali Chaplin. Mohlo se mu tak říkat, ne snad jen proto, že nosil plandavé kalhoty a rozšmaňované boty, ale proto, že každý se mu smál a on byl nešťasten.

Zil bídě. Rodičů neměl. Ujal se ho strýc — chudý švec v předměstí. Kdo pohlédl na Konsulovy ruce, mohl tušit, že jeho údělem není jen sedět na pořezané školní lavici, nýbrž i dřepět na verpánku, smolit dratve a flokovat podrážky. Že Konsul roznáší podvečer spravené boty, nebylo tajemstvím. A přece měl Konsul duši vznešenou — snil přece o tom, že bude jednou bydlit v krásném paláci v Rio de Janeiro, v paláci se zelenými okenicemi a bude se dívat, jak plují lodi k východu. Snil o tom — skutečnost byla zatím jiná. Konsul ševcoval a hladověl.

Něco si vydělal, byla-li francouzská úloha. Vyráběl letáky pro půl třídy — kus za dvě koruny. Vědělo se skoro vždycky, jaké bude thema: článek nejčastěji opakovaný, báseň nejpečlivěji rozebíraná. Bylo dosti těch, kterým nevoněla franština a kteří měli dvě koruny. Těm dodával Konsul své výrobky. Dovedl patnáctým způsobem rozebrati Hugovu báseň *L'enfant grec*. Patnáct rozborů napsal na patnáct lístečků největších, než je navštívenka, písmem drobounkým, a přece zřetelným. Za dva večery to dovedl. Vydělal 30 Kčs. Jeho odběratelé pohodlně opsali úlohu z elaborátu skrytého v rukávě nebo pod pijavým papírem. A přitom ještě s ďábelskou radostí se ohlíželi dozadu na Konsula, jak je červený a jak se potí vyráběje šestnáctý rozbor Hugovy básně, hledaje nová slova a nové obraty, jakých nebylo v patnácti předcházejících rozbořech.

Vybrav po škole své honoráře šel Konsul rovnou na náměstí a tam si koupil salám na půl metru. Půl ho snědl, než přišel domů.

Avšak ideálem jeho života nebylo toliko bydlit v Rio de Janeiro a jísti dobré salámy.

Konsul se zamiloval. Napřed jen všeobecně. Slyšel i on pískání čížků, poskakujících ve větvích smrčín. Slyšel i on dívčí smích, zvonící v šeru za řekou. A dlouho mu bylo, jako by něco hledal — hned ve stínu par, hned v dálkách nejzazších. Básníci mluvili o tajemství lásky. Ze žároviště snů stoupal sladký přelud do výše. Byl utkán z měsíčního svitu a posázen démanty trpytnějšími než slzy nejkrásnějších očí. Přelud? Ne, skutečnost. Konsul se aspoň tak domníval.

Neměl rád dívky v gymnasiu. Mnoho mluvily. Pořád by jen tancovaly. V přestávkách do sebe cpaly. Byly nadřené z dějepisu. Po vyučování si natahovaly punčochy. Měly tlusté nohy a neučesané hlavy. Vřískaly, když se něčeho lekly. Tyto a jiné vlastnosti jejich byly příčinou, že Konsul chodil kolem nich mlčenlivý a pyšný jako hidalgo zašlých dob nesa v duši sen

luznější než mohli vzbudit tyto hlučné tvorové, schopni obětovati mu své srdce v trojmoci lásky.

A přece — jednou ráno se setkal u školy s dívkou, které si nikdy dříve nevšiml. Tvář sladká, až to v duši zabolelo. Krok lehký, stvořený pro jinou zemi. Chvat sotva znatelný. Šelast šatu rozevlátého chůzí a větrem.

Toho dne se zdálo Konsulovi, že jeho prsa jsou navždy probodnuta dýkou lásky. Byla to bolest z bodnutí. Ne slast z opojení. Vidění se již neopakovalo. Touha rostla. A hvězdy lhostejně plály na nebi ledově chladném. Hledíval k nim ze své podkrovní světničky mysle na tu, která byla ta pravá a kterou spatřil jen jedinkrát. Toulal se za tmy předměstí násobě v svém nitru bolest trpkostí samoty. A po čase jí počal psát dopisy. A jeden z nich právě četl Julián. Četl — a mlčel.

A mezitím roztrhla Mira obálku druhého dopisu a začala sama nahlas číst:

Slečno,

slyšel jsem o Vaší nemoci. Snad je i příčinou, že jste můj poslední list buď nedostala, buď nemůžete odpovědět. Či jak si mám vysvětlit Vaše mlčení?

Byla jste nezvykle bledá již tehdy, když jsem s Vámi naposled mluvil. Byl to symptom vážné choroby? Než odříkám nějakou nutnou frázi, mám Vám říci, jak ostře se mi to vrylo v duši, když jsem slyšel, že jste nemocna? Já posílám svou duši k bledým Vaším lícím, na ono místo, kde trpíte. Na návštěvu posílám Vám svou duši. Nepřinese Vám květů ohnivých, jež rostou jen pod jižním nebem. Vždyť v jejích zahradách rostou jen tvrdé, osinaté plody kakostu. S prázdnou přijde má duše, ale bolestí zdrcená, protože trpíte. Ale ať se ještě napojí hořkostí ze studny Vaší bolesti — ať je mycí houbou schopnou vssát do sebe poslední kupku z kalicha Vašeho utrpení. Vidíte, že nezaženete mou duši?

Mira nedočetla. Smíchem se kuckajíc padla do židle a mávala dopisem ve vzduchu.

— Tohle je k prasknutí! Zůstanu dva dni doma, že mě bolí hlava a ten přítelínek už se chce proměnit v mycí houbu a vstřebat mé bolesti. Já prasknul!

Potom otevřela geometrii, vytáhla odtud jiný dopis, již otevřený, a tázala se:

— Chcete si ještě poslechnout dojemný rozhovor, který jsem měla s tím pánem v den své těžké nemoci? Pozor, přečtu vám jej! On totiž si ten rozhovor vymyslel a mně ráčil poslat. A četla:

Je večer, já sedím v polotmě, venku slunce již zapadá. Vy se přibližujete potichu ke mně, ale já vás téměř nepoznávám.

Já: To jste vy?

Vy mlčíte a díváte se na mne.

Já: Máte tak lehoučkou chůzi, že vás člověk skoro neslyší, když přicházíte. Ale já vám nebudu lichotit.

Vy chvějíc se: Jakou tu máte zimu!

Já: Skutečně! Ostatně bývá tu teplo jen ve svátek. A je to tak lépe: když je teplo, člověk myslí tak zbrkle — já však chci chladně uvažovat.

Vy: Vidíte, jak ráda bych rozehrávala vzduch vaší chladné světnice, ale já nemohu, nemohu... A kdybych to učinila, bylo by tu tak mile a příjemně, pravda, ach ovšem, ale jak dlouho? Venku mrzne, ostrý

vítr dere se okny dovnitř — když je tu zima, ať je tu zima pořád!

Já: Pod mými okny roste jablko, vidíte ji?

Vy: Ano.

Já: Myslete si, že je to jablko z Grimmovy pohádky Zlatý pták!

Vy: Už si to myslím.

Já: Řekněte tedy, že na ní porostou zlatá jablka. Ale vy je nebudete trhat, poněvadž se bojíte, abyste nespadla se stromu. Lépe netrhat než trhat. Ať si je pobere zlatý pták! Chci však býti k vám spravedlivý. Je-li ta jablko slabý stromek s křehkými větvemi, lépe je netrhat. Zákrsky mívají sice také pěkná jablka —

Vy: — ale co je po tom, když jsou to zákrsky. Ovšem takhle mít silný, rozrostlý strom —

Já: Mně je smutno.

Vy: Jako byste mě neslyšela.

Já: Jak rád zapustil bych kořeny hluboko, jak rád rozrostl bych se široko, ale slunce, slunce, nemám slunce!

Vy: Kdybych já vám zaslíbila na vašem nevlidném obzoru, jakou byste měl jistotu, že svítím světlem vlastním a že nejsem jen mrtvým zrcadlem, studeným a vlastního světla nemajícím, jako ten svědek lásek tisíceroých, měsíc?

Já: Máte pravdu. A poněvadž v mé jizbě bude pořád zima, já budu pořád čekat na své slunce. Vy jste planetou mojí nejbližší! Já vás miluji, protože bez vás je tu zima. Vy však nechcete vztáhnout ruku po zlatých jablčích, či myslíte, že jsou jen pozlacena? Jak vám mám dokázat svou ryzost? Kéž byste mi uvěřila! A neuvěříte-li, budu smuten, nic víc, nic víc, propustím vás z chladné své jizby tajnými dveřmi, aby nikdo se mi nesmál... Jen smuten budu.

Vy: Těžko je se rozhodnout.

Já: Vše je ve vaší moci.

Vy: Ráda bych vám věřila.

Já: Děkuji vám! Budoucnost? Já budu čekat s očima upřenými v dálku, nejdete-li...

Vy: Slunce jest již krvavé a veliké. Je čas, abych šla.

Já: Jak chcete. V ničem vám nebudu bránit. Navštívíte-li mě, budu vám vděčen.

Vy: S Bohem!

Já: Ani ruky mi nepodáte?

Vy s úsměvem mi podáváte ruku: Když tedy chcete...

A odcházíte. Venku slunce veliké a krvavé padlo za hory.

Já klesám volaje: Slunce, slunce, slunce!

Mira četla dialog přetvářejíc hlas. Dočetši hodila dopis na stůl, vyhoupla se na pohovku a zalykala se smíchem.

Dopis ležel na stole dosti blízko Juliána. Snadno mohl přečíst podpis: J. Holina.

To psal Holina. Juliánovi bylo pojednou hořko v duši. A Mira zvažněla, když viděla, že se tomu nesměje. Sklonila hlavu jak dítě přistižené při něčem nekalém. Sebrala listy Holinova dialogu a vkládala je do obálky zvolna... zvolna.

Julián neřekl nic, vstal a chystal se k odchodu.

Když již se blížil ke dveřím, přistoupila k němu Mira s hlavou stále sklopenou a tázala se ho tiše:

— Myslíte si o mně něco zlého?

— Ne řekl Julián. A řekl to tak pevně a krátce, že ji to až zamrazilo. Pravila:

— O ano, myslíte si něco zlého. Myslíte si, že jsem nějaká — koketa.

— Nemyslím si to, ale je mi líto těch hochů.

Já jsem vám to neměla říct, že ne?

Julián mlčel.

— Vy mnou pohrdáte, vidíte, já jsem věděla, ach, já jsem to tušila, že vás urazím, já — ano, já jsem špatná, ale já, já jsem vám chtěla ukázat, že — že —

Zadržlo se jí v hrdle, obrátila se rychle a utekla.

Julián si vyčítal, že jí neměl dávat najevo, co si myslí. Pravda, takto si ji nepředstavoval. Netušil, že by se dovedla vysmát něčím citům. To nebyla Mira — Bylo mu, jako by jeho vlastní citění zesměšnila. Bylo mu, jako by ho někdo zpoličkoval.

Stál ještě chvíli. Mira se nevrátila.

Učinil poklonu tetě v saloně a odcházel smutně.

3

Mira byla již ve své ložnici. Na kousičky roztrhala Morávkovy i Holinovy dopisy a rozmetala je po zemi dusíc pláč i hněv. Hlavu měla plnou krve a srdce na puknutí. Z prsou se jí vydral táhlý vzlyk, schoulila se do rohu pohovky a plakala.

Kapešniček byl brzy prosycen slzami. Mira nebyla plačtivá, ale dala-li se do toho, stálo to za to, poněvadž v takové chvíli vstupovaly jí do duše i jiné bolesti, které se dosud někde skrývaly jako zakuklenci, strhovaly své masky a šklebily se syrově a krutě. To proto, že neměla matky. Hloupé guvernantky, které ji vzaly, než šla do gymnasia, byly jí do duše protivné. A neměla přítelkyně kromě staré Zuzany. To byla služka. Uměla pěkné modlitby. Měla nebeklič a v něm svaté obrázky. Vykládala jí o Pánu Ježíši. To bylo krásné. Ale stará Zuzana umřela. Mira neměla nikoho. Tety se bála. Nikdy k ní nepřihnula. Nikdo ji nepohládil. René by se chtěl jen rvát. A tatínek neměl pro ni kdy. Mluvil vlastně jen s tetou. Co mu teta řekla, tomu věřil. A podle toho si počínal. Vyplísnil Reného, napomenul Miru a šel. Poslední věta vždy stejná: poslouchat tetu. Vypadalo to, jako by cílem života lidského nebylo nic jiného než poslouchat tetu. — V tom je vaše štěstí, dodával vždy vážně. —

V takových chvílích plížila se Mira do salonu, rozsvěcovala tam lustr a dívala se dlouze na portrét krásné paní, která měla vlasy z dvojího jantaru.

— Proč jsi mi umřela? tázala se s bolestnou výčitkou. Proč? Nemám nikoho, nemám nikoho, opakovala si do nekonečna, jako by v těch mučivých slovech nalézala útěchu. Proč je ten svět tak smutný? Proč nemůžeme býti šťastni? Proč se tu trápíme?

Vyplakavši se počala Mira přemýšlet a trápit se výčitkami. Teta jistě něco zpozorovala. Možná, že za chvíli přijde. Napřed bude vyzvídat, potom bude mít všeobecnou přednášku o pořádku, slušnosti a dobrém chování a nakonec prohlásí, že Mira má tvrdou hlavu a že to takhle dále nepůjde.

Ku podivu, teta nešla. Snad si ničeho nevšimla. Tím lépe.

A viděla nyní Juliána, jak odchází v rozpacích a jak se chladně, ano, jistě chladně uklání. Co si myslil? Že nestál o takovou komedii, neslušnou komedii. Možná, že má rád toho hloupého Holinu. Jak to řekl? Je mi líto těch hochů. Vždyť jim nechtěla ublížit. Ani vlas mu nezkřivila. Kdo za to může, že to jsou takoví blázínkové? Měla jsem si ta psaní dát za rámeček a ozdobit si je stužkou? Nebo odepsat něco naivního či nepravdivého? Ne, ale neměla je zesměšňovat. To je pravda. Posmívala se opravdovým citům a upřímným slovům. A to se nelíbilo Juliánovi. Nemohlo se mu to líbit.

Proč jen četla ty dopisy? Nyní to vidí a uznává: bylo to nepěkné, hrubé, nelidské. Ach, proč je raději hned nespálila, aby vůbec ani pokušení neměla je číst někomu? Vždyť toho Morávka ani nezná. Nikdy s ním nemluvila. Holina jest jí lhostejný, to je jisté. Mohla mu to nějak naznačit. Nebo přímo říci. Mohla mu říci, aby jí nepsal. Mohla mu vrátit dopis neotevřený. Mohla jej spálit, hned když jej přečetla. Ano, to vše mohla učinit. Ale neměla se tím bavit. Pravda, musí si to přiznat: trochu jí to lichotilo, že je někdo okouzlen, že na ni myslí, že po ní vzdychá. Proto si ty dopisy schovala, i když se jí zdálo, že jsou naivní a pošetilí. Lichotilo jí to! To je právě slovo! Čekala na to, chtěla se bavit myšlenkou, že někomu mate hlavu, že kvůli ní dělá někdo hlouposti. Chtíc nechtíc si to musí přiznat.

Julián se urazil. Proč mu to četla? Aby ho pobavila? Dala si prašpatné vysvědčení. Ukázala jen svou prázdnotu. Neměla nic vlastního, čím by mohla upoutat, proto šla na trh s tou cizí troškou —

Aby se pochlubila? Bylo to ctí, že jí psal člověk, jehož si nemohla vážit? Co si pomyslel Julián? Urazil se, toť jisté. Byla příliš důvěrná k němu — ne, drzá, tak to musí nazvat. Což nemohla užít té chvíle k rozumnějšímu a pěknějšímu hovoru? Prozradila jen, že je hloupá, strašně hloupá husička, která zasluhuje jen pohrdání, nic více a nic méně. Co jí to jen napadlo? Všecko si zkazila. Jak ho nyní přesvědčí, jak mu dokáže, že není taková, jak by si snad mohl myslet? Bude se nutit do vážnosti, důstojnosti, rozumnosti, a on pozná, že je to jen komedie a bude jí pohrdat ještě více. Řekne mu, aby prominul, že se tak nepěkuě chovala, a on si bude myslet, že hloupost chce napravit přetvářkou. Bude jí pohrdat. Všichni jí budou pohrdat. Dozví se to Holina. Zanevře na ni. Pomstí se jí. Pová to hochům ve škole. Budou na ni prstem ukazovat. Ach, co to vyvedla! Co to vyvedla! Chtěla udělat dojem, to je to. Tak jej udělala. Pořádny. Teď to má. Je hloupá, drzá, směšná.

Když ten Holina psal takové nesmysly! Nedalo jí to, aby si z toho neudělala smích. Dráždilo ji to zrovna. To jsou výmluvy. Když on neměl rozum, mohla jej mít ona. Mohla ukázat svoji povýšenost, ale jiným způsobem. Už je pozdě. Teď může chodit jak spráskaný pes. Urazila a zarmoutila člověka, který jí byl milý a na jehož úsudku jí záleželo nade vše. A když on je takový Numa Pompilius, takový strašně komisi, takový zdvořilý a správný, takový pan učitel! Račte to opakovat, to není správně, přečtete to laska-

vě znovu, dovoďte, slečno, protiva je, Bože můj, sladká protiva, vždyť ho chtěla trochu rozházet, nic víc, a vtom se jí namanul ten mizerný dopis, a to je celé to neštěstí. Nic se jí nepodaří, všecko si pokazí, je nešťastná, nešikovná osobička —

4

Dlouho tak seděla a nepozorovala ani, že venku je bouře. Zadul vítr, otevřelo se okno. Útržky dopisů povyskočily.

Mira přistoupila k oknu, aby je zavřela. Zůstala tam chvíli stát hledíc, jak se klikatí na obzoru blesky a jak se střech lijí proudy vod. Pojednou viděla, jak černý krytý kočár ujíždí silnicí. Poděšené koně jen velikou námahou zoufalého kočího byly udržovány. Ten kočí byl zahalen v černý nepromokavý plášť, jehož kapuce dávala tušiti ostré rysy a zlé oči.

A když znovu šlehl blesk a jeho koně ještě více poděsil, jeho zakuklení bylo podivné a hrozné. Míře bylo líto těch koní, jak trhali hlavami frkající a smýkající povozem se strany na stranu. — A z okna toho černého kočáru vyhlédla tvář bytosti, tvář mrtvolně bledá jako tvář preludu, a ta se ihned schovala při novém zablýsknutí a hlučném zahřmění.

Kdo to byl? Muž či žena? Míře bylo úzko a chvěla se. V hlavě jí bušilo, a i když odstoupila od okna, zjevoval se její mysli znovu ten tajemný kočár, vezoucí bledou, bojácnou bytost, muže či ženu — ach, oboje mrazilo. A opět se jí zjevoval ostrý profil zakukleného kočího, trhajícího opratěmi.

Musila však opět k oknu. V dáli bylo dosud vidět obrysy vozu, koně však šli pohřebním tempem a Míře se zdálo, že vezou bytost s mrtvým srdcem —

Posbírala útržky dopisů a spálila je v plameni svíce.

Přemožena bolestí klesla do pohovky a oblečena usnula. Zmítaly jí těžké sny. Kmitající blesky, černý vůz, řízený příšerou, vzdálený hukot vod. Julián v černém šatě s pohřební svící u okna. Stojí tam a hledí do zahrady. Mira k němu přistupuje potichu a táže se ho hlasem pokorným a tichým:

— Který je váš záhonek?

A on jí odpovídá nepohlédnuv na ni:

— Můj záhonek je všude, kam naplivnu.

Hrozný je Julián. I praví mu Mira hlasem ještě pokornějším a tišším:

— Pojdme raději na zelenou louku, to je krásný zelený koberec a měsíc tam svítí teskně a sladce!

A on jde s ní jak černý stín a vypravuje jí, jak cestoval Východní Indií, vypravuje jí o neznámých a záhadných lidech a věcech, jež spatřil v dáli, a jí připadá, že prozrazuje i skrývá před ní příčiny svého velikého smutku.

Přicházejí k potůčku. Julián jí podává ruku, aby mohla přeskočit příkop — a tu se teprve setkávají jejich oči. Jeho pohled jest jak záblesk ocele. Tu měsíc zachází za malý mráček a jakýsi stín tajemný, snad z dalekého východu přinesený, míhá se kolem. Něco opojného je ve vzduchu — a oni jdou mlčky, snad aby neprobudili sladkost nebezpečství — zakletý pramen žití.

Reminiscence z Bruntálu

Copyright by Úsvit, komuniké zvláštního dopisovatele Molybdéna.

V srpnu 1947 se sjeli v bruntálském semináři zástupci SKA, reprezentující jednotlivé ústavy z celých Čech a Moravy, kteří se věnovali ve čtrnáctidenním kursu jak duchovnímu vzdělání, tak kýžené rekreaci.

Černé ticho. Dlouhá chodba chladného semináře se chvilí strachem. Sotva viditelný proužek světla, vycházející ze skulinky klíčové dírký dveří, se na okamžik zatměl. Jako pod stiskem neviditelného fluida se otevřely s bezhlučným vrzotem dveře a nevyzpytatelná silueta se sklonila k prahu. Temně tlumené zaharašení, obrácený postup a plánovaný ústup. Klap, klap. šustí speciálně sestrojené střevíce, v civilisovaných zemích nazývané papuče. Vtom slyš. prásk, prásk. Podívej se, plamen. Zachvěj se, smrtelný výkřik. Bosé nohy v papučích se jen klepou. Krev tuhne v žilách, protože je strašná zima. A chodba oživne. Rychle, rychle, proč se však nevolá o pomoc, co se stalo? Pachatel více méně známý vstrčil mezi dveře práskací kuličky.

A ráno vzrušená debata. Kdo to asi byl? A kdo zadrátoval skřínky na šaty tak, že byly zlomeny dva nože při provádění reakce (t. j. oddrátování). A jaký petrolín namazal kliky pastou na boty? O postelích, které se rozpadávají jen mávnutím čarovného proutku, se již ví příliš mnoho, nebudeme tedy dávat špatný příklad dětem. A také se ví o tajemných důších, kteří obezřetelně funice obcházejí návštěvníky říše snů, zlovonně mrhají pastou na zuby, porušující tak zvyklosti šetrného národohospodářství a s ďábelsky škodolibým šklebem pozorují nebohé oběti vyhlížející jako Apači ve válečném tažení. Proto buďtež stavěny barikády nejen z tramvají a dlažebních kostek, ale taktéž z postelí obsazených či neobsazených, skříní, židlí, nočních stolků a lavorů. Ovšem taková barikáda se po bohaté večeři nemusí vždy rentovat. U nás se zhusta vyplatila. Asi pro ty večere.

Jdeme s duchem doby. Honíme tedy benderovce.

Není to věc tak snadná, jak se povrchnímu pozorovateli zdá. Musíme přece uklidnit postrašenou paní, která se zapletla do drátové tajné vysílačky, ukonejšit krátkovlnného fanouška, hodlajícího přepadnout tvrdě ozbrojené záškodníky, aby se zmocnil jakýchsi převzácných ervéček (prý elektronek či čeho) a slíbit náruživému rybáři, že gloriola slávy věčné a nesmrtelné mu zaručeně neujde. Také se přihodilo, že místo honičky na příslušníky UPA jsme šli gratulovat. Aby smrtelník benderovce nechytající rozuměl: Bylo nám řečeno krásnou dívkou, že sestra představená místního kláštera má svátek. Této blaživé zvěsti využili chytači a ruče si opatřivše mohutnou kytici šli blahopřát. A výsledek čistě materiální: lukulské hody.

Nepřehlednou situaci a terén v semináři krajně ztěžovaly kilometrové chodby a katakomby. Přesto, že jsme dle veřejného mínění se mnoho nenachodili (po venku nás vozila motorová vozidla), s pocitem hrůzy si vzpomínám na znavená chodidla dolních okončetin včetně nožního svalstva. Prosím, počítejte s námi: Jedno poschodí od druhého bylo odděleno překážkou 28 schodů. Od těchto do naší spárny bylo 140 vojenských kroků. Naše bydlo se nalézalo ve třetím patře. Během 24 hodin jsme tuto trudnou cestu urazili minimálně čtrnáctkrát, nepočítaje to menší pouti místního významu. K tomu je dlužno připočítat nezjištěný počet kroků v zahradě na sadě a množství těchto vypotřebovaných při kopané, odbíjené a jiných společenských hrách a stolních sportech. Do těchto nutno započítat překážkové běhy s břemeny palcíci do prstů z kuchyně do jídelny, které byly spojeny s řecko-římskými zápasy jak u výdejny pokrmů, tak u jejich konsumentů.

A závěrem. Tyto memoáry byly napsány pod tlakem vnějších i vnitřních kausalit. I řečeno bylo mladým: — Pište — a pera byla rozepsána, inkoustové vymrhání a původci zneškodnění.

Odhalení vztahů Vatikánu k nacismu.

V „Našinci“ píše pp.: Před 10 lety řečníci a žurnalisté Osy obviňovali Svatoú stolicí z nepřátelství k totalitnímu režimu německému a italskému a ze shovívavosti k bolševismu. Dnes se vytýká Vatikánu, že nadržoval nacismu. Kdo netrpí krátkou pamětí, ví, že tyto výtky jsou bezpodstatné, uvítá však s uspokojením uveřejnění knihy o vztazích mezi Svatoú stolicí a hitlerovským režimem. Kniha se nazývá „Nacionalní socialismus a Sv. stolice“ (Il nazionalismo e la Santa Sede. Michel Maccarrone, edice Studium, Roma 1947, stran 272, cena 430 lir.) Obsahuje 8 kapitol: Konkordát s říší — Jednání v provádění konkordátu — Boj proti katolíkům a duchovenstvu — Encyklika „S palčivou starostí“ — Na-

cistický útlak v letech 1938—1939 — Léta války I. II. III. Po převzetí moci v Německu Hitlerem Řím nemohl odmítnout nabídku k uzavření konkordátu, ale nespokojil se slovy, nýbrž žádal plnění jednotlivých článků smlouvy. Poněvadž Hitler neváhal porušovat závazky, jež dobrovolně převzal, vypukl konflikt mezi Vatikánem a Berlínem. Byl nejprve skrytý, potom se jevil v listech německých biskupů a proslovů sv. Otce. Ve své encyklice „Mit brennender Sorge“ v březnu 1937 žaloval Pius XI. urbi et orbi — městu i světu na soustavné porušování konkordátu a pronásledování katolíků hitlerovským režimem. Odtud se vyznačuje politika Sv. stolice vůči Berlínu nepřetržitou řadou protestů proti stálému porušování konkordátu. Jsou to ovšem diplomatické protesty, ale nikterak platonické. Mnozí budou překvapeni

a vzdělání rázností Svatoú stolice ve vývodech a výrazech jejich diplomatických přípisů. Uveřejnění encykliky „S palčivou starostí“ vyvolalo v Německu zuřivou reakci. V notě, adresované kardinálu-státnímu tajemníku, Berlín obžaloval dokonce papeže, že „bouří svět proti novému Německu“. Německá vláda dostala od Vatikánu odpověď, již zasluhovala. V květnu 1937 kardinál Mundelein, arcibiskup v Chicagu, prohlásil ve své řeči, že nemůže pochopit, jak 60milionový národ může přijímat tyranství rakouského čalouníka a hrstky zlodějů, jako jsou Goebbels a Goering. Hněv nacistů, rozpálený již encyklikou Pia XI., dostoupil vrcholu. Von Bergen, vyslanec Reichu u Vatikánu, si pospíšil s protestem u kardinála Pacelliho, doufaje, že Svatoú stolice odsoudí kardinála Mundeleina. Budoucí papež odpověděl německému diploma-

tu takto: „1. Mohu se vyslovit jen o řeči, jejíž původní znění mám v rukou. Zatím však nemám text řeči kardinála Mundeleina. 2. Kdybych text měl, nemohl bych zaujmout stanovisko, dokud bych nedostal od vás jasnou, rozhodnou a uspokojivou odpověď na tuto otázku: Co učinila německá vláda a co zamýšlí učinit v budoucnosti proti podlým nadávkám, pomluvám a potupám, jež se každodenně opakují v německých listech a časopisech, v projevech význačných osobností proti Církvi, jejím zřízením, papeži, kardinálům, biskupům a duchovenstvu? Abych usnadnil úlohu vaší excelence — poznamenal kardinál Pacelli — odpovím sám na první část otázky: německá vláda přes všechny protesty Církve neučinila nic proti tomu všemu. Naopak je za to sama odpovědná, protože orgány státu a strany, zejména ministerstvo propagandy, organisují a řídí z velké části tyto útoky ve svých publikacích a spisech nebo aspoň je podporují a povzbuzují všemi prostředky. Na druhou část mé otázky pouze německá vláda je s to odpovědět. Jak řečeno, Svatá stolice očekává jasnou, rozhodnou a uspokojivou odpověď. Tento dokument odhaluje, s jakou energií se Vatikán stavěl na odpor proti tyranskému režimu Hitlerovu. Stav se papežem, pokračoval kardinál Pacelli v politice svého předchůdce. S neochvějnou pevností vytýkal říšské vládě jak protináboženská opatření, tak i po vypuknutí války její zločiny proti božským a lidským právům. Hitler nedbal ve své zaslepenosti protestu papežova ze dne 10. července 1939 ani jeho výstrahy ze dne 31. srpna 1939 v předvečer války s Polskem. Norimberský proces odhalil světu i noty, jež za války Vatikán zaslal německé vládě na ochranu slabých a pronásledovaných, na příklad Židů a Poláků. Veřejnost je zná, ale někteří nepolepšitelní odpůrci Církve je zatvrzele ignorují. Avšak uveřejnění diplomatických listin, vyměněných mezi Vatikánem a Berlínem, přicházejí zrovna včas.

Mezinárodní studentské týdny ve Francii.

Mezinárodní sekretariát francouzské federace katolického vysokéškolského studentstva připravil pro letošní prázdniny „Semaines Étudiantes Internationales“ jichž se zúčastnili zástupci 14 národů (Francie, Belgie, Kanada, ČSR, Holandsko, Itálie, Norsko, Maďarsko, Rakousko, Švýcarsko, Španělsko, Litva-emigrant, Polsko-emigrant). Program hlavní části těchto týdnů probíhal na zámku de Varenne u Savennières, který byl k tomu účelu propůjčen francouzské federaci. Ústředním thematem a předmětem studia byl „Student a svět zítřka“ Toto thema bylo rozvedeno různými docenty, kteří byli vybíráni z řad francouzských katol. i nekatol. vědců a expertů tak, aby bylo možno tyto

závažné otázky studovat, rozbírat a řešit s různých hledisek. Každá přednáška byla bezprostředně spojena s kratší debatou a problémy z ní vyplývající byly diskutovány ve dvou komisích, jež zasedaly a pracovaly paralelně. Přednášky se obíraly otázkami hospodářskými, směry filosofickými a theologickými, současnými hypothesami a koncepcemi biologickými, tvorbou hudební, posledními objevy vědeckými, otázkou jednoty světa, evropskou civilisací, socialismem a poměrem katolika k němu, reformou univerzit a hlavními směry politickými. Pracovní dny byly proloženy několika exkursemi, oficiálními recepcemi, hudebním, folkloristickým večerem a filmovými představeními. Další část programu byla vyplněna prohlídkami hradů a zámků na Loire, katedrál v Chartres, Paříži a okolí a účastí na jamboree skautů.

Po stránce technické byly studijní týdny připraveny francouzskou delegací skutečně dokonale a francouzští akademici, mezi nimi též několik akademiček se všemožně starali, aby jejich hosté ze zahraničí se cítili naprosto spokojeni a hlavně, aby prostředí těchto týdnů bylo naplněno radostným duchem přátelství a čistého mladického elánu, k čemuž hojnou měrou přispěla možnost denního společného přijímání sv. svátostí. Odměnou francouzským hostitelům jistě bude vděčnost cizinců, kteří se rozejeli domů do svých zemí obohaceni cennými poznatky, jež budou ku prospěchu nejen jim samým, nýbrž jež se stanou i přínosem katolických studentských organisací té které země.

Josef Plocek.

studujeme

Dvojka z mravů nevádí.

V rozhlasovém vysílání pro vyšší třídy středních škol promlouvali 4. září 1947 k naší studující mládeži čeští a slovenští národní umělci. Toto vysílání zasluhuje odsouzení nejen od katolických rodičů a učitelů, ale od každého slušného člověka, kterému záleží na výchově naší mládeže. Nebudu se rozšiřovat o tom, jak „opatrně“ mluvili někteří národní umělci, aby se jejich řeč hodila pro každého, jak národní umělec Jar. Kvapil děkoval osudu, jak Ivan Krasko, který jinak mluvil ještě nejslušněji — dokonce pronesl otevřeně velmi krásnou myšlenku: hriech robí človeka nešťastným, ale přece volal na pomoc Joviša! — ale nutno odsouditi vysílání projevu V. Vydry st.: „Dvojka z mravů — to nic není, hlavní je zdraví — cvič, sportuj — i když proto dostaneš horší známku z dějepisu!“

Křest prvnímu semestru

pořádají mediccká a právnická sekce KLA v úterý 21. října od 19 hod. v všech sálech Měšť. besedy v Praze II, Vladislavova ul. Vstupenky po 20 Kčs v předprodeji u vrátného v budově ČSL v Praze I, Revoluční 5.

Tak čteme v Lidové demokracii 10. X. 1947. V Brně zahájili akademikové nový školní rok vzýváním Ducha svatého a slavnou mší svatou. V Praze jej zahájili jakýmsi

Neobvyklý záběr. Režisér a herec „za“ kamerou. (Malostranské povídky.)

„křtem“ Od kdy křesťané smějí nazývat tancovačku křtem? A čí- ní-li tak akademikové hlásící se ke straně s křesťanským programem, je nutno jim to veřejně vytknout a poprosit, aby takových žertíků zanechali.

V cizině a u nás.

V rámci snah o upevnění míru mezi národy dochází k velké výměně studentské mládeže všech států. Mnohé university v důsledku těchto snah mění svou tvář: stávají se tu více, tu méně z institucí národních mezinárodní akademickou půdou, kde se členové jednotlivých národů poznávají přímo, vnikají v samo jádro národního charakterového rozrůznění, navazují četná cenná přátelství na celý život, s jejichž ovocem se v budoucnosti jistě rádi shledáme. Prospěje nám, všimneme-li si zkušeností, které tyto studenti v cizině učinili a vyvodíme-li z nich důsledky. Jsme si vědomi toho, že jsme v něčem jiné národy předhonili, a je jejich věcí, vezmou-li si z nás příklad, v jiném za nimi pokulháváme a záleží na nás, dáme-li se poučit.

Oblíbeným cílem československých studentů v poválečných letech se stala dánská vysoká škola v Helsingoru. V poslední době došlo mezi československými studenty a vedením této školy k nemilému napětí. Proč? Dánské vysoké školy se od našich poněkud liší. Tyto ústavy, dávající možnost nejširším lidovým vrstvám získat vyšší vzdělání, kladou velký důraz na mravní výchovu. Zádají na posluchačích přísnou kázeň: pravidelnou návštěvu přednášek a pracovní povinnost v hospodářském ústavu. Také přednášky v důsledku této tendence mají jisté rysy osvětové a popularizační. Tyto skutečnosti, jakož i malá osobní volnost, jež je důsledkem přísného školního režimu, byly příčinou nedorozumění. Poučení pro studenty, že tato skvělá dánská instituce není náhradou za proměškané semestry doma, ale dobrovolnou výchovnou a příležitostí poznat přímo vědecké i výchovné metody země, v níž jsou hosty, i názory příslušníků ostatních národů na tyto metody. Poučení všeobecné: proč v Dánsku, jehož poctivost obyvatel je příslovečná a ku př. krádež pojmem dost nepochopitelným, proč se klade takový důraz na výchovu ještě v vysokoškolských?

Sešel jsem se nedávno s přítelem, který za války studoval v Anglii. Co se mu líbilo nejvíce? Samozřejmě uplatňování zásady fair play i ve škole. Byli tam zapsáni žáci nadaní i průměrní, a jako studenti na všech školách světa ovládali zkušební látku, ale také někdy měly jejich vědomosti trhliny. Nebylo však myslitelné, aby se snížili k podvádění, opisování a fixlování. Při písemných zkouškách, na něž se klade v Anglii daleko větší důraz než u nás, mohl dohlížející profesor klidně

odejít, máje jistotu, že nikomu ani nenapadne osvěžovat v poslední chvíli své vědomosti pod lavicí. Student, který by se provinil tímto způsobem, byl by bez debaty vyloučen ze studentského kolektivu. Hle, mentalita Anglie v kostce, té Anglie, jejíž slovo gentleman bylo přejato do slovníku všech kulturních národů!

Musím po pravdě přiznat, že nás učili většinou profesori dobré vědecké úrovně a skvělí pedagogové. A přece byli i mezi nimi takoví, z jejichž úst nebylo vzácností slyšet věty: „Když už popisujete, tak to nedělejte tak hloupě, abych to na první pohled poznal — nebo My jsme také opisovali, ale nedali jsme se chytit. Byli jsme chytří.“ Nevím, vyučují-li takoví profesori na středních školách dosud. Jestli ano, ať se přece jen zamyslí, jednají-li správně. Toto je laciný způsob získání rychlé popularity a nejjistější cesta, jak si vysloužit později trvalé pohrdání. Jsme malý národ s velkou ctižádostí. To znamená: nic neslevit z vědecké úrovně české školy, naopak, doplňovat a zlepšovat ji, jak jen možno, a současně pronikavě zvýšit mravní výchovu. Na učitelích a profesorech záleží nejvíce, jak brzy a do jaké míry ozdraví mravně náš veřejný život.

Vladimír Vévoda.

Jsou dílčí zkoušky skutečnou výhodou?

Stěží pro posluchače právnické fakulty, kteří studují normálně a mají dosti času, aby se na zkoušky připravili. Pro ty jsou dílčí zkoušky jen zdržením. Nutná reforma by byla taková, že druhá státnice by se skládala hned po 6. semestru, v kterémžto termínu by mohly být odpřednášeny předměty judičiální. Nyní se totiž druhá a třetí státnice skládá až po absolutoriu. V případě dílčích zkoušek musel by tedy absolvent teprve po čtyřech letech studia skládat celou řadu měsíců 2. a 3. státnice v dílčích zkouškách.

dovídáme se

Nejlepší výkony evropských atletů v roce 1947 (do července).

100 metrů:

Bally, (Francie)	10.5
Lupsa, (Rumunsko)	10.3
Moina, (Rumunsko)	10.5
Braeckman, (Belgie)	10.6
David, (Československo)	10.6
Fischer, (Německo)	10.6
Monti, (Italie)	10.6

200 metrů:

Moina, (Rumunsko)	21.4
Bally, (Francie)	21.6

David, (Československo)	21.7
Daems, (Belgie)	21.9
Kappellmann, (Německo)	21.9
Monti, (Italie)	22.0
Paráček, (Československo)	22.0

400 metrů:

Reardon, (Irsko)	48.3
Hardmeier, (Švýcarsko)	48.4
Holst-Sørensen, (Dánsko)	48.5
Siddi, (Italie)	48.6
Cheffhotel, (Francie)	48.7
Kunnen, (Belgie)	48.8
Noferini, (Italie)	48.8

800 metrů:

Hansenne, (Francie)	1:49.8
Storskrubb, (Finsko)	1:50.1
Liljekvist, (Švédsko)	1:50.3
Bengtsson, (Švédsko)	1:50.5
Linden, (Švédsko)	1:50.8
Barthel, (Lucembursko)	1:51.0
Cheffhotel, (Francie)	1:51.2

1500 metrů:

Strand, (Švédsko)	3:43.0
Eriksson, (Švédsko)	3:44.4
Bergvist, (Švédsko)	3:46.6
Kainlauri, (Finsko)	3:51.4
De Ruyter, (Holandsko)	3:51.7
Reiff, (Belgie)	3:52.2

3000 metrů:

Sliikhuis, (Holandsko)	8:10.0
Ahlden, (Švédsko)	8:10.8
Zátopek, (Československo)	8:12.8
Nyberg, (Švédsko)	8:15.6
B. Karlsson, (Švédsko)	8:18.2
Rickne, (Švédsko)	8:19.0

5000 metrů:

Zátopek, (Československo)	14:08.2
Heino, (Finsko)	14:15.4
Ahlden, (Švédsko)	14:27.2
Karlsson, (Švédsko)	14:33.2
E. Johansson, (Švédsko)	14:34.2

10.000 metrů:

Nyström, (Švédsko)	30:38.0
Könonen, (Finsko)	30:44.8
Tillman, (Švédsko)	30:46.2
Maeki, (Finsko)	30:50.2

110 m překážky:

Brackman, (Belgie)	14.5
Lidman, (Švédsko)	14.7
Marie, (Francie)	14.8
Albanese, (Italie)	14.9
Finlay, (Anglie)	14.9
Larsen, (Dánsko)	15.0

400 m překážky:

R. Larsson, (Švédsko)	53.6
Storskrubb, (Finsko)	53.7
André, (Francie)	53.8
Cros, (Francie)	54.2

Katolická církev má 52.827 misionářů.

(KIS). Podle právě uveřejněného seznamu je v misiích katolické církve činno 52.827 osob. Mezi nimi je: 14.825 kněží, 7017 bratrů-laiků a 30.985 řádových sester. K nim přistupuje v misijních zemích ještě 6242 domorodých kněží, 3674 domo-

.. citujeme

Citujeme slova p. presidenta Dr E. Beneše:

.. Morava, která leží mezi často až jednostranně racionalistickými Čechy a někdy až do vášnivosti citovými Slováky, ta země Moravsko-slezská, která ve svém národním charakteru zůstala podivuhodně pevná, jadrná a svá, aniž přitom, byť i jen na chvíli, v minulosti byla podlehla separatistickým svodům rakousko-uherských vládců, kteří rozdělávali, aby mohli panovat, tato hrdinská a vždy věrná země by snad byla zvláště uzpůsobena pro toto vyrovnání mezi našim národním a státním západem a východem pro vytváření onoho duchovně i povahově souměrného harmonického člověka československého. I zde by mohla — a to jsem také nové universitě chtěl říci — nová universita hledati část svého programu a svého poslání.

Z publikace „Otevření Palackého university v Olomouci 21. února 1947,“ která vyšla v nakladatelství Velehrad v Olomouci.

— Není hanbou chyby míti, ale setrávati v nich, pravil Rehoř Kníže. Měli bychom snad tajiti zázraky, které Bůh způsobil v našich srdcích a hanbiti se, že jsme povstali? —

Z románu D. Pecky „Matka Boží v trní“, který právě vyšel v Praze ve „Vyšehradě“ již ve 3. vyd.

... Nic se tak neprotivilo Skřivánkovi jako každá polovičatost v myšlení, řeči i skutcích. Sám celý člověk, povaha jako ze žuly, nesnesl žádné bezpáteřné mluvení ani jednání. Říkal často: „Náš řeč muší byjt podle biblí ‚ano ano‘ — ‚ne ne‘. Jenom židi říkají ‚asi‘ — ‚možná‘ — ‚snad‘ ha podobný marnostě. Hdyž svarba, tak svarba, ha dyž funus, tak funus. Hdyž se má člověk potěšit i hdyž má zaplakat, hajt to za to stojí. Co má byjt sladký, hajt je jako med, ha co kyselý, hajt je jako šfovík. Sloužím-li Pánu Bohu nebo ďáblu, muším mu sloužit v kostele i v hospodě pořádně. Rači nic, než chtít a nemot.“

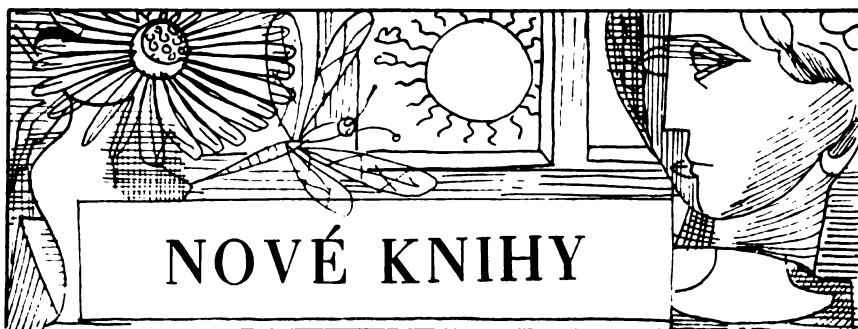
Ze „Skřivánka“ J. Š. Buara, který vyšel v nakladatelství B. Rupp v Praze ve 12. vydání.

„Vděčnost, nesmírná vděčnost prolinula nyní mužnou hruď Tomšovu. když si připomenul, oč jeho osud byl příznivější nežli těch tří dětí rodu Jamborova. Sirý svět otevřel mu nescíslné své půvaby, poznal vznešenou cenu a kouzelnou moc usilovné práce i sladkost jejího ovoce, zjevila se mu oživující síla občanské svobody i mužných ctností obyvatel dalekého západu.“

Po letech utrpení a plavby na života moři rozbouřeném kráčí dnes milostným jarním večerem k tichému přístavu, kde doufá v pokoji sloužiti Bohu a pomocí i příkladem také bližnímu. Jamborův grunt jest majetkem jeho svěřence, dnes prvně budou spat pod jeho střechou a po neděli začnou první zrno rozsévat...

Je doma, zůstane doma a pomůže tu zasadit kmen nový, ratolest zdravou v půdu domácí.“

Z Karníkovy knihy Soumrak rodu Jamborova. Vyšla v Brněnské tiskárně r. 1947 již ve 2. vydání.

Pět studií o Petru Bezručovi. Vydal universitní fond v Olomouci v generální komisi „Velehradu“ v Olomouci r. 1947. Stran 220, brož. Kčs 60.—

Vkusná publikace! Každá studie v ní říká něco nového, tak hned J. L. Fischera o poměru básníka Petra Bezruče k člověku V. Vaškovi. J. Š. Kvapil komentuje skrovné Bezručovy prózy a zdůrazňuje jejich vtipnost, satiričnost, humor. Prózy Bezručovy jsou „ještěřské“, odhalují Bezruče člověka, jeho zájem o život v Brně i na Hané, parodují profesorskou učenost i bodrost prostomyslných venkovánů.

rodých bratří-laiků a 25.790 domorodých řádových sester. Katolická Církev má na misijním území 65.237 kostelů a kaplí, 393 seminářů, 37.200 škol, 221 učitelských seminářů, kromě velkého počtu mužských a ženských klášterů.

Dědictví Karla IV.

(KIS). Před šesti sty lety, 2. září 1347 byl korunován Karel IV. spolu s chotí Blankou na krále českého. Tím vstupuje na trůn potomek Elišky Přemyslovny, který na křtu svatém dostal jméno svatého Václava. knížete a dědice české země. Meškaje při dvoře francouzském byl biřmován na jméno Karel a tímto jménem vstupuje také do dějin.

Díváme-li se dnes po prožití hrozné války nazpět do doby, která právem je označována jako karolinská. dovedeme znovu a pozorněji oceniti jeho dílo.

Vedle děl viditelných jsou ovšem také díla duchovní, která každému není dopřáno poznat, neboť i když tak často jsou mohutnější a trvalejší, jsou skryta a přístupna pouze těm, kdo je poznat chtějí. Bylo by možno uvést velmi mnoho trvalých památníků, jimiž se Karel IV. zapísal do srdce národa, který podnes jej nazývá Otcem vlasti. Vedle katedrál sv. Víta, Vysokého učení a mnoha jiných stavitelských památek jsou však díla, snad nikoliv všem na první pohled patrná. Zřízení pražského arcibiskupství, znamenající duchovní nezávislost na cizině, zbudování kláštera Na Slovanech, kam povolává hlaholské mnichy, aby jazykem slovanským velebili Hospodina, jsou jenom námatkou naznačená díla, jimiž Karel IV. vyslovil svůj program duchovního rozmachu českého národa.

Mluvíme-li o Karlu IV., nesmíme nikdy zapomenout na Arnošta z Pardubic. Toho muže svaté pověsti dovedl nám tak krásně vylíčit Bohuslav Bulbín ve své Víta Ernesti. Označuje přímo arcibiskupa Arnošta za iniciátora duchovního rozvoje národa. Bulbín, historik a vroucí vlastenec, prožívající pozvolnou obrodu národa po hrůzách války třicetileté, jakýmsi vnitřním instinktem, jenž dnes bývá už tak vzácným zjevem, srdcem poznává to, co si ověřuje také historickými prameny.

Jsme na prahu Karlova roku. Oslavujeme slavného vladaře nezapomínejme nikdy, že to byl duch naplněný vzdělaností své doby a při tom duše, která nachází vždy čas, aby dala Bohu, což jeho jest. Ne lesk koruny, ale mnoha očím skrytá záře duchovních ctností Karlových nás nutí, abychom se vrátili k němu jako vzoru a příkladu, který i v dnešní době nesporně může vésti k jistotě a pevnému cíli.

Jungmann a jeho učitel St. Vydra.

(KIS). Roku 1947 uplynulo již (11. listopadu) sto let ode dne, kdy zesnul v Praze obnovitel naší národ-

ni literatury Josef Jungmann. Po studiích na piaristických školách přichází na pražskou universitu, kde se stává nejen posluchačem, ale oddaným žákem a vděčným ctitelem rodáka z Hradce Králové, profesora matematiky, horlivého vlastence a neméně horlivého kněze P. Dr. Stanislava Vydry. Jungmann netajil se nikdy vděčností k tomuto svému učiteli, který otevíral svým posluchačům nejen brány matematických věd, ale také daleko obtížnější cestu národního uvědomění. Vydra vždy dovedl najít cestu a způsob, jak zapáliti a rozdmýchovati oheň vlastenecké lásky. Není nadsázkou řekneme-li, že bez Vydry nebylo by Jungmanna a řady, byť z počátku neveliké, nadšených vlasteneckých a národních pracovníků. Vzpomeňme jenom, jak vděčně mluví Jungmann o Vydrovi ve svých „Zápiscích“ a čteme-li dnes jeho „Elegii na smrt St. Vydry“, ožívujeme si jenom význam tohoto skromného, ale ohněm vlastenecké lásky vždy planoucího kněze, profesora a především věrného Čecha. K němu nejpevněji přilnulo srdce Jungmannovo a my chápeme tuto vděčnost: oheň vlasteneckého nadšení zapálil v Jungmannově srdci Vydra, jediný z profesorů, který přednášel svým posluchačům česky.

Mexiko bude napřesrok hostit ibersko-americké katolické studenty.

Friburg (KLS). Studijní rok 1947/48 bude pro vysokoškolské studenty, sdružené ve světové organizaci katol. studentstva a inteligence, nazvané Pax Romana, rokem ibersko-americkým, neboť r. 1948 přivede Pax Romana akademickou mládež do Nového světa, aby v duchu sbratření zmizely hranice jazykové, politické a kulturní a studenti katolického světa ve vzájemné lásce a bratrství srdci zasvětili se novým cílům: jednotě v duchu a pravdě Kristově.

Je to již třetí kongres ibersko-amerických katolických studentů. První schůzka byla uspořádána v Kolumbii, která má dvě katolické university v Bagotě a Modellinu. Schůzka se konala za války v roce 1941. O dva roky později sešli se katolíci vysokoškolští studenti v Santiagu del Chile; tehdy byl také ustaven sekretariát Pax Romana pro latinskou Ameriku. Druhý ibersko-americký kongres byl uspořádán v Limě. Zúčastnil se ho také prezident Pax Romany, francouzský viceprezident a několik delegátů ze Spojených států. Zakrátko potom delegáti ibersko-amerických studentů odcestovali do Evropy na návštěvu svých zámořských bratrů.

Zásluhou dona José Gonzales Torrese, který jako první příslušník ibersko-amerických národů se stal prezidentem světového mezinárodního hnutí, uskuteční se tedy příští rok sjezd Pax Romany v Mexiku.

Daleko nejzávažnější studii o Bezručovi napsal pro sborník Oldřich Králík, třebaže celá první polovina jeho rozsáhlé studie zpracovává látku velmi roztržitěnou a autor si ji ještě zkomplikoval čtverým rozvrstvením Bezručových básní. Podarilo se mu však nade vše pochybnost dokázat, že rok 1899 byl pro Vl. Vaška zrozením i smrtí Bezručovou a v druhé polovině studie opravdu objevitelsky prokázal, že Bezruč vyrustal ze struktury symbolistické. Paralela mezi Březinou a Bezručem patří k nejcenějším estetickým vývodům, jaké doposud u nás o Bezručovi byly učiněny. Strukturu Bezručova verše prozkoumal ve sborníku Karel Horálek, zvláště roli daktylu a jeho poměr k jambu. Jaromír Bělič pak shrnul přehledně všechny Bezručovy názory na spisovný jazyk a zaujal k nim spravedlivé stanovisko. Sborníkem učila Palackého universita 80. narozeniny Bezručovy dosud ze všech nejkrásněji. Posloužila básníkovu dílu, jeho velikosti.

J. Vrána.

Otevření Palackého university v Olomouci 21. února 1947. Vydalo péčí Olgy Uhrové-Vávrové nakladatelství Velehrad v Olomouci. I. vydání, brož. za Kčs 42.—.

Tento slavnostní památník, doprovázený dokumentárními fotografiemi z únorové universitní slavnosti, pro Olomouc navždy památné, je krásným dokladem, jak si kulturní představitelé naší Hlané uvědomují duchovní pouto krajové s duší národa.

Jana.

J. Š. Baar: Skřivánek. V nakl. B. Ruppá v Praze vyšel v roce 1947 ve 12. vydání. Str. 180 za 48 Kčs.

Cím více bude čten J. Š. Baar, klasik naší prózy, tím lépe pro našeho čtenáře, protože jednak pozná rázovitost chodského sedláka, jadrnou jeho řeč a způsob života, jednak se přesvědčí, že velikost umění není ve faktech, v předmětu uměleckého díla, nýbrž ve způsobu, který u tohoto populárního a současně nevšedního spisovatele je prostě strhující. Skřivánek je jedna z nejpodmanivějších postav Baarova díla. Má-li v naší próze pendant v Raisově Pantátu Bezouškovi, byl asi autor postavou výjimečně sympatickou pro svou chodskou typičnost. Velké Baarovy postavy jsou ostatně všechny typické, svým způsobem — antipodem optimistického Skřivánka je na př. vážný Jan Cimbura — tak vznikly autorovy chodské obrázky. Chcete-li potěšit své srdce, přečtěte si tento obraz o Skřivánkovi, nejbohatším sedlákově v obci a sledujte ho od chvíle, kdy odověl, až po tu chvíli, kdy jako výměnkář si brzy po světové válce líhá do rakve, aby ji vyzkoušel a poradil truhláři, jak dělat rakve důkladné. Rodina, svatba, Praha před válkou a po válce. Praha již naše, ale co tu všude životního jasu i při těch trampotách. To je veliké umění, tak vidět život a tak jej podat jako J. Š. Baar!!

Jana.

Jan Dokulil: Tváří v tvář. Verše. Vyšly jako 1. svazek nové knižnice poesie v nakl. Vyšehrad v Praze r. 1947. 110 stran. 69 Kčs.

Ve svérázného básníka vyrostl J. Dokulil v této bohaté knize veršů Nechci o něm opakovati po jiných nevinou frázi, že je z rodu Březinova, třebaže se tím jistě správně rozumí řetěz bratrů duchovních, spjatých společným kolozpěvem srdci. Měřiti jej však Březinou nemůžeme, nechceme-li říci, že Dokulilova poesie je slabým odvarem Březinova díla! Vlivy tu ovšem jsou. V přítomné knize na př. alexandrin a celá intonace sonetů „Svatého růžence“, z nichž I. a V. jsou zvláště krásné. Prosba, Smír a j. Ale stejně hluboké vlivy tu naleznete z J. Dürycha, a kromě duřychovských tónů (viz V listopadu, Když jsi byla, Vzývání!) mihne se tu i tón Seifertův a Holanův, ba zazní tu i nota dětské poesie sládkovské (Ukolébavka a j.) — a jsou to tóny krásné! Jan Dokulil je zřejmě duchem sublimačním, duchem hledajícím a nalézajícím jako pilná včela medovinu líbeznou. Říkám to k jeho chvále, nikoli haně, neboť Dokulil je při všech vlivech básníkem osobitě imaginace a vyhraněné formy. Nechci to na tomto místě rozvádět! Básně jako Pisně svatební, Z dvou pramenů, Matce, Kritelnice, Tváří v tvář, Pokušení, Vzpomínka, Příslib (té zpěvnosti hálkovské!) a Slunečnice (kromě shora již jmenovaných) stanou se ozdobou české současné poesie. Neobávám se, že při takové ukáznosti, jakou projevil touto knihou, zamění Jan Dokulil svou výraznou zpěvnost za lacinou volnost některých svých vrstevníků.

Jaroslav Vrána.

Rudolf Holinka: Svatý Vojtěch. Brněnská tiskárna, Brno 1947, stran 122, cena neváz. 39 Kčs.

Svatý Vojtěch je první Čech evropského formátu a jeho činnost dovoluje nám tvrdit bez nadsázky, že Čechy jsou kolébkou křesťanství ve střední Evropě. Holinkova monografie, byť byla jen předzvěstí velkého díla o době a osobnosti svatého Vojtěcha, je založena nejen na bedlivém studiu doby a poměru, ale i na správném předpokladu, že životní cestu Vojtěchovu nemůžeme náležitě ocenit, nevzijeme-li se do duchovního ovzduší desátého století, jež přes všechny své zmatky a rozpory dávalo vzniknout heroickým ctnostem a přes všechno počínající zesvětštění Církve vytvořilo ohnisko náboženské obnovy. Holinka správně vidí svatého Vojtěcha především jako odchovance reformního hnutí clunijského, jež sice původně bylo zaměřeno jen k obnově be-

nediktinského mnišství, ale nakonec přispělo k obnově náboženského života a církevního řádu vůbec. Kniha, psaná s vědeckou přesností, ale i pietou a láskou, odezírající od racionalistického výkladu pramenů a založená na úsilí po objektivitě, je hodna nejvyšší pozornosti a ocenění. D. P.

Gilbert Keith Chesterton: **Svatý Tomáš Akvinský**. Přel. Timotheus Vodička. Universum, Praha 1947, stran 222, cena neváz. 63 Kčs.

Není pochyby, že knížka o svatém Tomáši Akvinském, byť nevelká rozsahem a podávající jen náčrt či jakési vzorky myšlení svatého Tomáše a skromně pomíjející jeho teologii, šla Chestertonovi od srdce: on sám podává ve svých knihách filosofii zdravého rozumu a v nikom jiném nemohl najít vzor filosofování střízlivého, věcného a reálného než právě ve svatém Tomáši, jehož noetika vychází od smyslů a jehož anthropologie zahrnuje celé lidství s tělem i duší a jemuž není cizí nic, co je přirozeně dobré a správné, i když se to vyskytuje v knihách pohanského Aristotela. Ve srovnání s moderními filosofiemi, jež většinou nejsou filosofiemi, nýbrž pochybováním, zdali vůbec je možná nějaká filosofie, je soustava svatého Tomáše jedinou vskutku konstruktivní a osvědčenou filosofií, která je způsobila zabránit, aby svět nebyl zatemněn ani nepravou duchovostí ani nepadělaným hmotářstvím. Jako všechna díla Chestertonova, nese i knížka o svatém Tomáši pečeť jeho osobnosti a umění vyjadřovat se v kontrastech a paradoxech a hlavně jít věcem na kloub. Dokonalý překlad Vodičkův je vskutku vzácným darem českému čtenáři, který by s povděkem přijal i další překlady, zejména překlad posmrtné Chestertonovy autobiografie. D. P.

Dr Miloslav Skácel: **Filosofie práva**. Universum, Praha 1947, stran 64, cena neváz. 50 Kčs.

Kniha thomisticky orientovaného myslitele o filosofii práva přichází jako na zavolanou. Moderní teorie právní jsou vesměs založeny na filosofii Kantově a zejména na brněnské fakultě právní se traduje právní pozitivismus pod jménem normativní teorie, podle níž předmětem právní vědy jsou veškeré normy, jejichž normovým subjektem je stát — a neuvažuje se, že podle toho každá, byť nerozumná a nespravedlivá norma, by byla zákonná, jen když ji vydá stát. Je na čase, aby se zúčtovalo s touto nehorázností a aby se právní teorie vrátily k základům práva přirozeného, jež konec konců není ničím jiným než rozšířením desatera na život sociální. Autor se sice omezil na věcný rozbor základních právních pojmů, ale o to právě jde, aby se vycházelo ze správných principů zdravého rozumu a skutečnosti a ne ze subjektivních výmyslů různých filosofů, kteří odlučují řád právní od řádu mravního a blýskají se na katedrách znalostí Kanta, ve skutečnosti však představují jen pozdní plody nominalismu, jenž trhá vše na kusy a odlučuje od sebe, co přirozeně k sobě náleží. Kniha prospěje zvláště studujícím práv a měli by ji číst zejména ti, kteří jsou nuceni poslouchat naše normativce. D. P.

Dr Reginald Dacik O. P.: **Mravouka**. Krystal, Olomouc 1947, druhé vydání, cena Kčs 120.—.

Dacikova Mravouka našla zaslouženou pozornost hned po vydání jak u studující mládeže a odborníků v řadách duchovenstva, tak mezi širokými vrstvami lidovými. Je to obsáhlé dílo, zpracovávající látku s přesností vědeckou a naprostou srozumitelností. Jen tak je možno vysvětlit, že tak obsáhlé dílo vychází tak brzo, za necelý rok, v novém vydání.

Dr Konstantin Miklík: **Pracovní smlouva**. Krystal, Olomouc 1947, str. 112, Kčs 25.—.

Miklíkova Pracovní smlouva se obírá teoriemi o práci a otázkou jejího právního titulu na vlastnictví, právě tak jako morálními a právními náležitostmi, a to jak s hlediska zaměstnance, tak s hlediska zaměstnavatele. Autor aplikuje a uplatňuje všude mravní zákon, ale obírá se stejně důkladně povinnostmi a právy, kvalitou práce a výrobku, pracovním výkonem a odměnou, zásadami svépomoci, právem na stávky atd. Je to vzorná studie o ethice povolání, kterou by měl mít na stole otevřenu každý, kdo je na kterémkoli pólu pracovního poměru.

Britannie osamocená. Stran 216. Cena brož. Kčs 90. váz. Kčs 110.—. Vydalo nakladatelství „Universum“ v Praze 1947.

Jedním z nejnižších bodů na křivce našich nadějí za minulé války bylo jaro a léto 1940. Francouzská armáda ležela po celou zimu na Maginotově linii, počítajíc s její nedobytností; na jaře onoho roku obsadili Němci náhle Norsko a Dánsko. Spojenecké jednotky překročily belgické a holandské hranice; avšak brzy potom byla Francie poražena. Tehdy stála německá vojska na pobřeží kanálu La Manche a prohlížela nepřátelsky k anglickému pobřeží. Anglie stála samotná proti nepříteli, který byl oddělen jen úzkým průhem moře. Anglie vydržela, a dnes můžeme poznat, co všechno předcházelo oné chvíli, kdy Němci obsadili velkou část poražené Francie. Zprávy této knihy jsou od očitých svědků, kteří většinou všechny líčené boje prožili. Jedním z autorů

Reholní a charitní ošetrovatelské školy plně obsazeny.

(KIS). Zatím co bylo nutno, aby se zaplnily všechny nové civilní ošetrovatelské školy, jež byly zřízeny, podniknout náborovou akci, jsou řádové a charitní školy plně obsazeny. Žadatelů bylo tolik, že všem přihláškám nebylo možno ani vyhovět. Je to nejlepším důkazem, jaké důvěře se těší tato učiliště, a nejpádnějším argumentem proti snahám zavést na poli zdravotnického školství státní monopol. Začky řádových a charitních ošetrovatelských škol jsou velmi žádány do nemocnic a léčebných ústavů. V letošním roce je v činnosti 11 ošetrovatelských škol, které vydrží řády a kongregace nebo Charita. Sedm pracuje na Moravě, tři v Čechách a jedna na Slovensku.

Kongres Pax Romany bude r. 1949 v Nizozemí.

Rotterdam (KIS). Představitelé Newnanovy Společnosti britského sdružení akademiků navštívili nizozemské zástupce Svazu nizozemských akademiků, kde kromě projednání vědecké spolupráce bylo jednáno také o prvních přípravách k sjezdu Pax Romana, který bude v Holandsku r. 1949.

Sv. Benedikt — Otec Evropy.

Rím (KIS). Při slavnosti, uspořádané 18. září k 1400. výročí smrti sv. Benedikta, pronesl sv. Otec latinskou oslavnou řeč, v níž označil sv. Benedikta za Otce Evropy. Právil: „Nyní ve svatém zástupu nebeštanů září sv. Benedikt takovým jasně, že nebylo většího po všechny věky a mezi všemi národy a nebude ani v budoucnosti. Kdokoliv probírá dějiny, nemůže popřít, že sv. Benedikt je Otcem Evropy. Když se římské imperium stářím a mravním úpadkem rozpadlo a jeho území zaplavili barbari, tu on, nazývaný posledním velkým Římanem, spojuje římanství (budiž dovoleno užití slov Tertullianových) a evangelium v jedno, čerpal z toho sílu ke svému dílu, které vytvořil ku prospěchu spojených evropských národů, shromážděných pod praporem a ochranou Krista a k obecnému dobru křesťanstva. A tak se vytvořily šiky benediktinů od zálivu Kodaňského k moři Středozemnímu, od Atlantského oceánu k hranicím Polska a vzdělávaly křížem, knihami a pluhem kraje divokých a v lesích se potulujících kmenů. „Ora et labora!“ Zda toto heslo benediktinů nevyjadřuje v stručnosti to, co je zákonem lidskosti a vzdělanosti? Bůh nám káže, abychom se modlili; stejně je příkazem Božím, abychom pracovali. Máme tak činit k Boží chvály a k prospěchu našich duší i těl. Evropa se odklonila od cest sv. Benedikta, popřela Krista a Církev i samého Boha a sama jsouc bezbožná a nečestná, naučila tomu

ostatní národy. Proto vzápětí je postižena tresty, zakouší nesmírné pohromy a bědy, z nichž marně usiluje se dostat, aniž si je vědoma hromadících se příčin své bídy."

Poukázav na rozvrat v Evropě, upozornil sv. Otec, že záchrana Evropy spočívá jedině v tom, najde-li cestu k jednotě, t. j. shromáždí-li se kolem apoštolského Stolce, neboť římský Velekněz jako nástupce knížete apoštolů je hlavou Církve a otcem celého křesťanstva. K tomuto sjednocení ukazoval sv. Benedikt, nabádaje k duchovní jednotě evropských národů.

Poté se obrací sv. Otec k rodině sv. Benedikta, aby zdůraznil zásluhy benediktinského řádu. Přitom zdůraznil zvláště péči, jakou věnuje řád liturgii.

Beatifikační procesy.

Kongregace obřadů zabývala se zkoumáním spisů známého katolického sociologa Josefa Topiola, který roku 1917 zemřel jako docent university v Pise. Podobně pokročila i causa mexického jezuity P. Michala Augustina Pro, který byl zastřelen jako mučedník za víru za pronásledování Církve roku 1927.

Katolické studentské organizace,

sdužené federativně v Pax Romana, vycházejí si navzájem vstříc v podpoře úsilí o zlepšení mezinárodní situace. Druhé číslo časopisu „Pax Romana“ věnuje tomuto stěžejnímu problému dneška obsažný referát, v němž vedle konstatování všech potíží je zhodnocena práce P. R., ať vlastní anebo ve spojení s jinými mezinárodními studentskými organizacemi, hlavně s FESE (Světový fond universitní pomoci). Letošní kongres P. R. v Římě a týden konferencí v Anziu znamenitě přispěl k rozhodnému stanovení úkolů i prostředků k jejich splnění, a to v otázce pomoci materiální vybudováním knihoven, laboratoří a fondů pro umožnění vzdělání, v otázce rekonstrukce mravní vytvořením studijních komisí, jež se budou starat o vážnou ideovou akci v jednotlivých zemích i ve vztazích mezinárodních. Vedle spolupráce s Fondem mezinárodní studentské pomoci jde akce Pax Romana za společným cílem, který si stanovila mezinárodní instituce UNESCO, Červený kříž a pod.

Zaznamenáváme s politováním.

Sokol a svatovojtěšské oslavy.

Obě brněnské sokolské župy Jana Máchala a Dra Jindry Vaníčka v Brně upozorňují sokolské jednoty ve svých oblastech, že Sokol, jako spolek, nemůže se podle zásad usnesení COS účastnit slavností žádné církve. Letáky a plakáty Výboru svatovojtěšských oslav jsou rozšiřovány bez našeho vědomí a svolení.

Cin (brněnský deník), 29. V. 1947.

knihy je známý spisovatel Eric Linklater, který vypravuje na základě záznamů o událostech, v nichž se objevuje statečnost a vytrvalost spojeneckých vojsk, i když musila ustoupit. Válečný zpravodaj Jan Hay popisuje válku ve Flandrech a ze zpravodajských zpráv je sestavena poslední část knihy Bitva o Britanii, vypravující o podzimní bitvě o Anglii v roce 1940, která stála Luftwaffe veliké množství strojů a pilotů. Mapy, které doprovázejí text, usnadňují čtenáři orientaci a ilustrují dobře vypravování.

Josef Poul: O křesťanské rodině. Velehrad v Olomouci 1947, stran 36, cena neváz. 5 Kčs.

Rodina je základní buňkou lidské společnosti. Právě v současnosti je život rodinný v těžké krizi a nelze ji překonat jinak, než v příklonu k zásadám evangelia. Směr té obnovy naznačuje Poulova knížka.

Peter Ratkoš: Sv. Cyril a Metod. Počiatky křesťanstva u Slovákov. Ľstredná katolícka kancelária v Bratislave 1947, stran 83, cena neváz. 40 Kčs.

Úkolem knížky není přinést něco nového v oboru bádání o době cyrilometodějské, nýbrž spíše vylíčit význam tradice cyrilometodějské v utváření národního vědomí slovenského. Ne ve smyslu nečasového historismu, ale ve smyslu věčného hodnocení je třeba naplnit přítomnost stále živým odkazem svatých bratří.

Encyklika Pia XI.: Quagesimo anno. Přel. Dr. Bedřich Vašek. Páté vydání. Stran 99, cena neváz. 15 Kčs.

Sociální problémy stojí stále v popředí našich zájmů. Je třeba znát a studovat sociální nauku Církve a to přímo z autentického zdroje: a tím je právě encyklika Pia XI. Je potěšitelné, že vycházejí stále nová vydání. Měla by se probírat ve všech kroužcích SKA.

Pius XI.: Encyklika o křesťanské výchově mládeže. Katolícka školská rada v Bratislave 1947. Stran 49, cena neváz. 30 Kčs.

Tato encyklika, vydaná v r. 1929, shrnuje zásady o křesťanské výchově mládeže. V době zápasů o školu a směr výchovy poskytuje encyklika bezpečnou orientaci pro všechny, kteří chtějí mít jasno v otázkách výchovy.

Kalendář katolického studentstva 1947/48. Edice Akord, Brno 1947, stran 171, cena 16 Kčs.

Oblíbený kalendář katolického studentstva vychází letos již po třicáté. Zvláště hodnotná je část článková, do níž přispěli J. E. arcibiskup Dr. Josef Beran, Dr. Silv. M. Braito, opat Anastáz Opasek, Timotheus Vodička, Dr. Antonín Mandl, Dominik Pecka, Jakub Deml a Ivan Klimeš. Kalendář je zároveň dobrou studijní příručkou s přehledy různých vědních oborů a informacemi o studiu a jeho možnostech. Sestavil osvědčený Dr. Josef Banzet.

Jolana Gerelyová: Dospívajícím dívkám. Bohuslav Rupp v Praze 1947. Stran 141, cena brož. 54 Kčs.

Málokterá kniha může tak dobře posloužit studujícím dívkám pokoušeným démonem modernosti a mravního autonomismu, jako kniha Gerelyové. Výchova dospívajících dívek se ocitla celkem na mlačném: rodina spoléhá na školu, škola zase na rodinu a tak je dívčí mládež vydána na pospas pochybné literatuře a pokoutnímu poučování, které bývá zároveň i svodem. Autorka nebuduje na pisku: za základ pokládá dobrou výchovu rodinnou a mravní zásady evangelia. Kniha, prostá jakéhokoliv mentorování a šťastně unikající manichejským skresleninám křesťanství špatně chápaného, řeší otázky dívčí výchovy formou drobných příběhů ze života, rozhovorů a osobních vyznání projevujících bystré oko dobré pozorovatelky a delikátní ruku dotýkající se všech bolavých míst mladé duše s porozuměním a láskou. Knička, vycházející již v druhém vydání, patří do rukou všech dospívajících studentek i do rukou vychovatelů a rodičů.

D. P.

F. X. Vilhum: Hrdinové vědy a víry. Misionáři a zeměpisci. Velehrad v Olomouci 1947, stran 186, cena neváz. 70 Kčs.

Kniha Vilhumova je přehled zeměpisné činnosti katolických misionářů bez nároku na úplnost, poněvadž naše země nejsou země misionářů a naše znalosti o misijní činnosti se opírají vesměs o cizí knihovny a archivy. Je pochopitelné, že misionáři již z povahy svého povolání se stávali i kulturními historiky, filology, ethnografy, ethnology a geografy. Novodobé výzkumy zeměpisné vesměs dávají za pravdu zprávám starých misionářů, kteří bývali často prvními Evropany, kteří vstoupili do neznámých končin, takže není upřílišeno tvrzení, že dějiny misí jsou z velké části i dějinami zeměpisných objevů a pokroků zeměpisné vědy. A to ukazuje přesvědčivě Vilhum ve svém nástinu misijní činnosti ve vztahu k vědění zeměpisné, založeném vesměs na cizích pramenech, takže v něm postrádáme zmínky o českých misionářích — tak jistě Slavíček z Tovaryšstva Ježíšova, jehož listy vydal před časem Vraštil, by mohl spíše být uveden než leckterý nám jinak neznámý misionář.

D. P.

Ředitelství lesů a statků

Velké Meziříčí Morava

Miroslav Špaček

výroba likérů
velkoobchod vínem

Velké Meziříčí

Telefon 76

Továrna na káble a gumové zboží

L. KÖPPEL, a. s.

Velké Meziříčí
Františkov 4

Rolnická družstevní mlékárna

zapsané spol. s ručením obmezeným

Velké Meziříčí

TEXTILIA akc. spol.

továrna na plyše, krymry
a textilní zboží

Jihlava - telefon 245

Výhodný nákup hraček
a galanterie u fy

Jaromíra Rychlá

Jihlava, U Matky Boží

*Vždy čerstvé a kvalitní uzeniny
a maso u fy*

Jan Hammer

Jihlava, Žižkova 3

Podnikatelství pozemních staveb
navrhuje a provádí

František Lysák

Z E D N I C K Ý M I S T R

Měřín Tel. 12

Elegantní a trvanlivá pánská obuv •
z továrny

Vincenc Pech
Třebíč – telefon 231

Při návštěvě Třebíče
neopomeňte navštívit

Culkovu cukrárnu

Třebíč – telefon 216

Oděvy R E G E N T výborně padnou

Frant. Nahodil
Třebíč, Tovární 31
Telefon 263

**Rolnické mlékařské
družstvo**

Třebíč Podklášteří

slouží dobře venkovu i městu

Budete vždy dobře obslouženi

v CUKRÁRNĚ
u VALENTŮ ve bráně
Třebíč

Továrna na prádlo
a konfekci

E. Kratochvíl a spol.
TŘEBÍČ Jihlavská brána 4
Telefon 153

Železářský obchod

Jan Kartus
Šlapanice, Čechova 29

Adolf Schoř

strojní bednářství

Šlapanice u Brna

2

H Á D A N K Á Ř S K Ý K O U T E K

?

*Veškerou korespondenci zasílejte na adresu pořadatele: JENDA HOUŠŤ
Bučovice, Nová ul. 676*

Milí přátelé!

Dnešním číslem zavádíme opět hádankářský koutek. Vždy v něm najdete pro pobavení křížovku, někdy pěkný kreslený taj i jiný hlavolam pro bystření úsudku.

Vždy jeden řešitel z každého čísla, který rozluští aspoň jednu hádanku, křížovku nebo jiný úkol, získá pěknou knihu. Řešení zasílejte do týdne po vyjití čísla pořadateli, jemuž budete zasílány i příspěvky pro tuto stránku.

1. Křížovka hudební.

Vladimír Benda.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A					o					
B		o				o			o	
C			o					o		
D				o			o			
E	o				o				o	
F		o				o				o
G				o			o			
H			o					o		
I		o			o				o	
J						o				

Vodorovně: A. Skladby pro 3 nástroje. V hudbě „silně“. B. Ledovec. Lidové přitakání. C. Zkratka kilometru. Skladba pro více zpěváků. Pobídka. D. Zvuk nástroje. Francouzsky „zlato“. Park. E. Hon. Souhlas. F. Básnická číslovka. Dívka. G. Foersterova opera. Zasmání. Zájmeno. H. Zápor. Hudební theoretik. Ruský veletok. I. České město. Hudební skladatel soudobý. J. Skladba pro 8 nástrojů. Část opery.

Svisle: 1. Rozdělení not. V hudbě hodně „zvolna“. 2. Škúdce šatů. Předložka 3. Koncovka zdobněliny. Značka hud. písma. Latinsky „avšak“. 4. Latinsky „umění“. Citoslovce. Bohoslužba. 5. Finské město. Ozvěna. 6. Modlitba lat. Chlapecké jméno. 7. Velikán. Zápor. Španělské ženské jméno. 8. Egyptský bůh slunce. Hra jednoho hudebníka. Angl. zkratka titulu muže. 9. Předložka. Souhlas. 10. Cvičná skladba. Hudební nástroj.

2. Kreslená sloučenka.

3. Výpustka.* (á)

Jar. Kostíha.

Označené úředníky

*paže dívky řadí v šiky.

4. Přesmyčka (zranění).

M. Smetana.

NOR NABÁDÁ.

5. Rebus.

Y

NNNNNN

6. Přesmyčka liter.

VĚRNÁ-LI TO LÁSKA ?

7. Roháček.

Zvíře známé, prosté.
na poli zas roste,
spisovatel katolický,
motor zkratku tu má vždycky,
spojku značí, to už stačí.

8. Číselka.

74532 56782 32 54176 1456728
v hustém lesním mlázi,
než zaiíc, jenž KVÍTKO chrupá
v nedaleké hrázi.

9. Citoslovka.* (25255)

Jar. Kostíha.

Svitu „ždibec“ slední zmírá,
stín vše halí v náruč svou,
satan z temných koutů zírá.
jak *u Mže se hoši rvou.

Řešení zasílejte spolu s kuponem pořadateli.

HÁDANKY 1.

Upozorňujeme členáře,

že do tohoto čísla jsou vloženy složenky na zaplacení předplatného. Předplatné má odtud jméno, že se platí předem. Není možné vydávat časopis bez finančního podkladu. Prosíme proto všechny odběratele, aby předplatné zavčas poukázali, nejdéle však do konce února. Do

dalších čísel již složenky vkládány nebudou. Rubriku: vplátce na složence vyplňte tak, aby se shodovala se jménem a adresou, která je na obalu každé zásilky Úsvitu. Ušetříte nám tím mnoho energie a času a sobě zbytečné upomínání a vysvětlování. Děkujeme. Administrace.

Všechny členáře,

kteří z jakéhokoliv důvodu jsou nuceni nám některé číslo vrátit, prosíme, aby je posílali na adresu: Administrace Úsvitu, Brno, Běhounská, Typos. Někteří je posílají na Brno, Petrov, t. j. na adresu Ordinariátu brněnské diecése, který je majitelem a vydavatelem, ale administraci nevede. Rovněž veškerou administrační korespondenci a objednávky adresujte na nás. Ušetříte nám mnoho času a práce a sobě zbytečně dlouhé čekání na vyřízení. Děkujeme Vám.

Na četné žádosti o zaslání složenek pro zaplacení předplatného sdělujeme, že budou vloženy do listopadového čísla. Administrace.

Soutěžitelé!

Skončila odběratelská soutěž. skončila intenzivní činnost spojená se získáváním nových odběratelů. Pro krátkost lhůty od konce soutěže k datu vyjití tohoto čísla, můžeme oznámit výsledek soutěže až ve 4. čísle. Pořadí vítězů soutěže není také ještě konečné, neboť za odběratele lze považovat jen odběratele platícího. Proto bude každému vítězi zaslána

cena, jakmile všichni jím získaní odběratelé poukážou předplatné.

Protože jsou v tomto čísle vloženy složenky, prosíme zvláště naše nové odběratele, aby předplatné dle svých možností poukázali co nejdříve, abychom mohli každého vítěze odměnit již k vánocům některou z krásných cen. Redakce.

Z díla Dominika Pecky byly v nakladatelství Vyšehrad v Praze II, Karlovo nám. 5. vydány tyto knihy:

Ze zápisníku starého profesora. 3. vydání, neváz. 57 Kč.

Umění stárnouti za školou. 2. vydání, neváz. 40 Kčs.

Neviditelný prsten. Román, neváz. 102 Kčs.

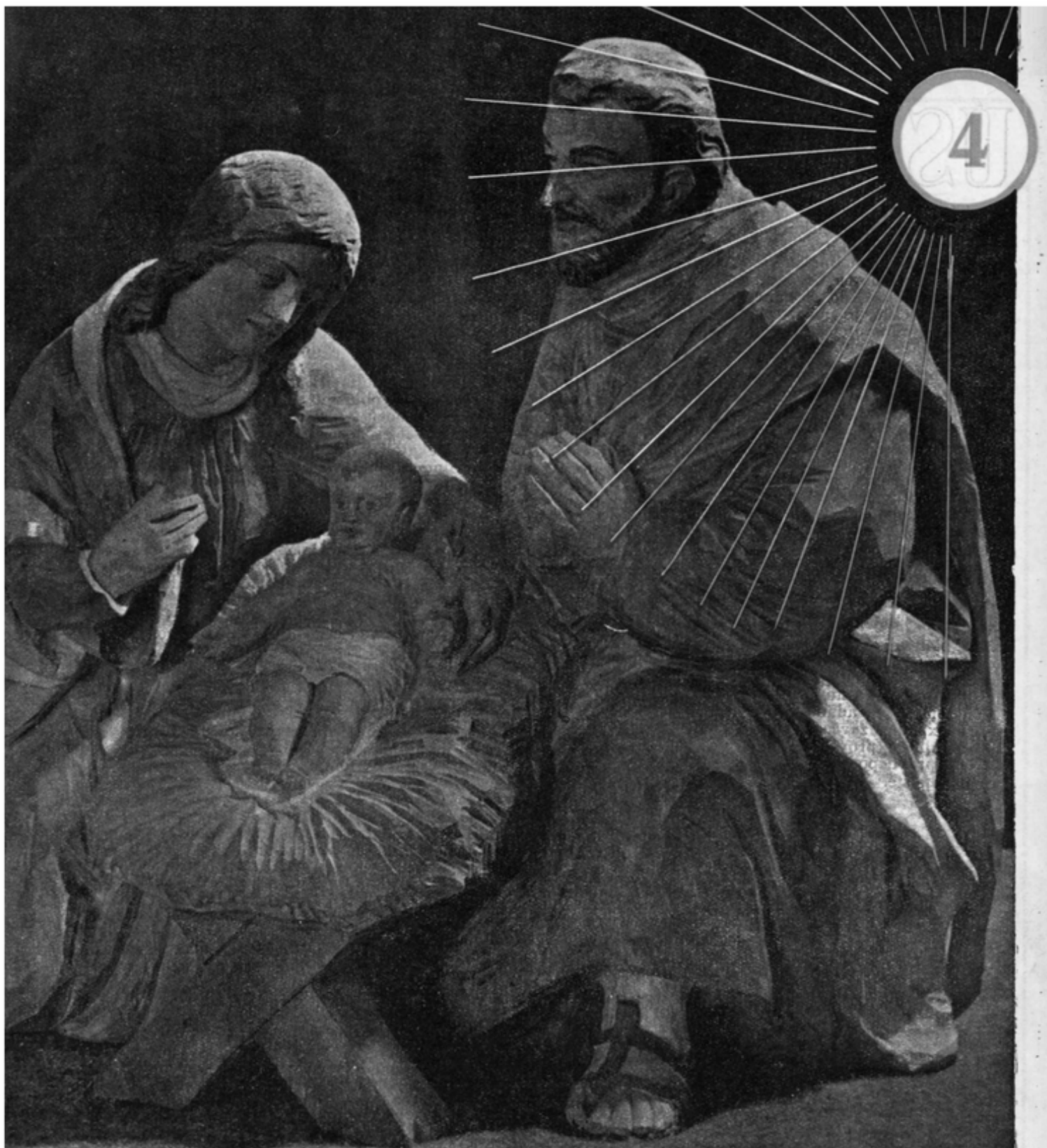
Assunta. Román. 4. vydání, neváz. 66 Kčs.

Matka Boží v trní. Román. 3. vydání, neváz. 69 Kčs.

Umění žítí. Katolická mravouka. Neváz. 90 Kčs.

Cesta k pravdě. Základní otázky náboženské. 2. vydání, neváz. 69 Kčs.

Kamarádka. Studentský román. 3. vydání v tisku.

ÚSVIT

CÍSLO 4. ROČNÍK II. 1947-1948

VYCHOVNÝ ČASOPIS

PRO KATOLICKOU STUDIJNÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

Vychází měsíčně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 50 Kčs včetně poštovného, jinak 6 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá jedno číslo, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Rídí: Profesor Dominik Pecka a profesor Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. **Příspěvky** rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Uzávěrka vždy 10. každého měsíce.

Naše odběratele, kteří obdrželi 3. číslo Úsvitu opožděně, nebo kteří je reklamovali, prosíme o prominutí, že se tak muselo stát. Není tomu vina administrace, která expedici zavlás ve stanovené lhůtě provedla. Stalo se tak pravděpodobně zdržením na poště.

Administrace.

K obrázkům na obálkách:

V 1. čísle

Portál chrámu Notre-Dame de Paris.

Ve 4. čísle

Heřman Kotrba:

Detail Betlema - dřevo - foto: prof. Hájek.

Dr. R. M. Dacík: O mikulášském daru.

Dnes, kdy katolický student musí bojovat s nevěrou a nemravností svého okolí, potřebuje zcela zvláštní pozornosti. Dnes musíme katolického studenta zvlášť podporovat, protože nejde jen o to, abychom mu umožnili studium, je třeba mu také pomoci, aby pronikl hlouběji do krásy křesťanského učení a stal se pak sám horlivým apoštolem Kristovým ve svém studentském prostředí. A tak je to nový důvod k tomu, abyste dnes byli štědrí ke studentům.

Hleďte! Katolické studentstvo je velmi důležitou složkou Katolické Akce. Naši studenti pochopili výzvu posledních papežů o potřebě apoštolátu prostředí. Jsou si vědomi odpovědnosti za své bratry a sestry, berou vážně svou povinnost posvěcovat nejen sebe, nýbrž i své studentské prostředí. Vědí dobře, že prvním apoštolem studenta je student, a proto chtějí být apoštoly. Přehlédněte-li jen letmo jejich apoštolskou činnost za poslední rok, budete dojatí jejich obětavostí, jejich horlivostí. Kolik to bylo exercičních kursů jak v Cechách, tak na Moravě, jak pro nejmenší studenty, tak pro akademiky! Kolik to bylo rekolekcí, všelijakých oblastních konferencí, náboženských výchovných kursů, prázdninových táborů s programem opravdu nábožensko-výchovným! Studentský časopis Úsvit si získal hned první rok velké sympatie mezi studenty, mnohdy i nekatolickými nebo krajně vlašnými, a je mocným nástrojem apoštolátu. Studenti brání statečně zájmy katolické Církve ve školách, na universitách, sledují film, rozhlas a protestují proti všemu, co ohrožuje veřejnou mravnost. Zkrátka za uplynulý rok vykonali velký kus práce na poli Katolické Akce. Věřte mi, drazí přátelé, že ten mikulášský dar, který jste jim dali minulého roku, přišel do pravých rukou a bylo jej použito ke cti a slávě Boží, k prospěchu duším, k podpoře statečného boje za práva Boží a Církve svaté. A tak vám mohu říci i dnes, že každá koruna, kterou dnes přispějete na tuto sbírku mikulášského daru, bude jistě velmi dobře uložena. Otevřte proto katolickým studentům své srdce, otevřte jim své dlaně a buďte jisti, že Pán Bůh vám stonásobně odplatí vše, co jim dnes dáte. Já pak jejich jménem, už napřed vzdávám díky vaší štědrosti a vyslovuji za každý příspěvek upřímné Zaplať Pán Bůh!

Nezapomeňte,

že redakční uzávěrka Úsvitu je v tomto druhém ročníku vždy 10. každého měsíce a že příspěvky došlé do tohoto data mohou být uveřejněny nebo zhodnoceny vždy v nejbližším čísle, vyšlém po tomto datu! Příští zprávu redakční budete čísti až po Novém roku!

Možná, že právě v této době adventní vytvoří někdo z Vás, nastávajících umělců, kreslířů a malířů, básníků a prozaiků, hodnotitelů života a reportérů všeho druhu, takové dílo, jež rozhodne o Vaší dráze umělecké.

Nepochybujte, že Vám k tomu všemu rád zatleskám!

Kresbou se vyjadřujete lépe než slovem. (F. M. D.) Ta „maličkost“ je zaražena. (M. S.) „Slzy“ z Havlíčkova Brodu jsou slibné. (Z. P.) Radost? Kéž ji máte stále, i za dvakrát, třikrát 17 let! (B. L.) Děkuji za důvěru, i za zprávu o ohlasu Úsvitu v Itálii, ale důvěřujte i sobě a vždy jen srdce vzhůru! Nechtějte být módní v interpunkci! Buď jí uživejte důsledně, zvláště v delších verších, anebo bez ní báseň rozvádějte opravdu volně, nikoli libovolně! K bystrému „obrazu ze života“ gratuluji. Ve verších zůstal šťastný vliv Horův. (V.) Prvá strofa „Marné touhy“ je pěkná, ale to nestačí. Na Vaše příspěvky z Plzně se těšíme. (M. V.) Uveřejníme jen „Rakovník“. (F. K.) „Pavučinka“ má pěknou myšlenku, ale když si to pokazíte zbytečnými rýmy! (V. Ve.) Správně píšete, že úroveň časopisu závisí na přispěvatelích, to jest i na Vás. (R. T.) Divím se, že jste svou prvotinu, jde-li opravdu o starší věc, neupravil jazykově a nevynechal v ní slabé verše! I verše o podzimu jste měl upravit, třebaže v nich již je poesie. (V. P.) Vaše próza (Vykoupení!) je lepší než verše, protože meditovat ve verších je těžké! Všecky byste mohl pěkně rozvést v básně prózou! (J. N.) Pouhá deskripce podzimu, oblečená do rýmů, ne! (J. V.) Škoda, že jste pěknou deskripci „Před úsvitem“ oslabila hledanými rýmy! Uveřejníme jen „Reku“. (M. P.) Kdo má rád vítr, má rád i poesii, jen zkroťte ten slezský severák ještě více než jste učinila! Schopnosti k tomu máte! (A. H.) Napoprvé jste si vzala těžký úkol, vyjádřit v poesii to, co jste slyšela! Jen zazpívejte na motiv jednodušší! (M. Ch.) A pokračujte bez obav, nestyďte se tolik za chyby! Myšlenka o pádu a povstání byste určitě vyslovil stručněji v próze! Báseň je matná a hlavně rozvleklá! Buďte stručnější! (J. N.) V sonetu je jedna pěkná myšlenka: podzim platí hospodáři zlatem listů, jinak rýmování! (A. H.) Něco uveřejníme. (J. No.) Oběma příspěvky slibujete, zvláště Podzimem. (V. K.) „Osud“ Hessův uveřejníme. (J. P.) S „Písní“ nedělám „drahoty“! (J. Z.) Mezinárodním jazykům, zvláště occidentalu jsme věnovali pozornost značnou. Kdo z Vás má vážný úmysl osvojiti si jej, obraťte se na našeho zasloužilého dopisovatele J. Karena v Praze XIX, Zelená 2. Přesvědčil jsem se, že Vám o occidentalu podá informace cenné a přesvědčující. J. V.

Vyšlo 1. prosince 1947 - Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos-Brno. — Redigují prof. P. Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. — Odpovědný zástupce listu P. Dr. František Falkenauer. — Technický vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, čj. IA-4-2370-0:119.893. — Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská - Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.326. Dohládací poštovní úřad Brno II.

Závody MILO

národní podnik

OLOMOUČ

Margarin, mýdla,
mýdlové prášky,
hořčice, ocet

Knihy, které Vás povedou:

J. M. Grou:
Znaky pravé zbožnosti. Cena Kčs 30.—.

Prof. J. Lorenz:
Podle ducha žijte. Cena Kčs 39.—.

J. Balmes:
Katechismus základních pravd.
Cena Kčs 66.—.

P. K. Kubeš T. J.:
Pod korouhví Kristovou.
Cena váz. Kčs 160.—.

T. Vodička:
Kronika o sv. Johance z Arku.
Cena Kčs 36.—

T. Vodička:
Obraz, maska a pečeť. Cena Kčs 54.—.

Nakladatelství Brněnské tiskárny
v Brně - Starobrněnská ulice 19/21

K dostání u všech knihkupců.

Vladimír Hořava, výroba oděvů

Prostějov

Brněnská 3, tel. 672

Cyrillo - Methodějská záložna

v Brně

MORAVSKÁ BANKA

centrála v Brně, odbočka v Praze

Telefony: 13.080, 13.084-13.089, 10.389 a
10.380

Vlasní a svěřené prostředky Kčs 5.000.000.000.-

Odbočky: Bor u České Lípy, Boskovice, Bratislava, Břeclav, Havlíčkův Brod, Holešov, Hradec Králové, Hranice, Jablonec nad Nisou, Kolín, Krnov, Kroměříž, Kyjov, Lomnice n. Pop., Ostrava, Nové Město na Moravě, Nový Jičín, Nymburk, Olomouc, Opava, Plzeň, Prostějov, Přerov, Svitavy, Šumperk, Telč, Tišnov, Třebíč, Uherský Brod, Valašské Meziříčí, Vel. Meziříčí, Vsetín, Znojmo

Expositury: Kutná Hora, Luhačovice, Zlín

Veškeré bankovní obchody - Úvěry
- Eskont směnek - Vklady na knížky a na běžné účty - Moderní bezpečnostní schránky - Cukerní oddělení Uhelné oddělení

Rollex

moderní záclonové soupravy

Rostex

nerezavějící ocelové stavební kování

K dostání ve všech odborných obchodech.

Vyrábí:

Pazderka - Železářský průmysl a. s.

Vyškov na Moravě

Motta

JAN K. LANG, kom. spol.
oděvní průmysl
v Prostějově

Oldřich Kodeda

továrna na dámské,
dívčí pláště a kostymy

Prostějov ČSR
Telefon čís. 702

Ant. Málek

tovární
výroba koženého zboží

Prostějov

K. Vysloužil & spol.

továrna na oděvy

Prostějov, tel. 408

B. Špaček a spol.

výroba dámských a pánských
klobouků, opravy všech klobouků
se provádí v nejkratší době

Prostějov
Wolkerova dř. Petrská 8

Bratři Wilhelmové

továrna na plátěné tkaniny,
pletiva, ploty, děrované plechy,
drátěné matrace, stavební
a strojní zámečnictví

Prostějov

E. Mayerová

majitel J. Slavík

továrna na klobouky

Prostějov
Stalinova třída 13-15

Š. Gorízka

v ý r o b a o d ě v ů

Prostějov, tel. 248

Ředitelství lesů a statků

Velké Meziříčí Morava

EM. TOMAN

CUKRÁRNA - KAVÁRNA

BRNO, Náměstí svobody 22

Telefon čís. 14.511, 13.539

Továrna na káble a gumové zboží

L. KÖPPEL, a. s.

**Velké Meziříčí
Františkov 4**

**Vinárna za Starobrněnským klásterem
nájemce**

RADOSLAV JURIŠIČ

BRNO

TEXTILIA akc. spol.

**továrna na plyše, krymry
a textilní zboží**

Jihlava - telefon 245

Založeno 1865

Oldřich Dania

**velkovýroba kostelních soch,
křížové cesty, zařizování
kostelů sochařství
a pozlacovačství**

BRNO, Mendlovo nám. 2

Telefon 10.139

**Továrna na prádlo
a konfekci**

E. Kratochvíl a spol.

TŘEBÍČ Jihlavská brána 4

Telefon 153

Matka a Dítě

Marie nám dala Ježíše, protože uvěřila tajemství Vtělení a přijala úlohu prostřednice Vtělení podáním svého těla a ustavičným, až definitivním obětováním svého mateřství a plodu mateřství přijatého v tak záslužné, protože lidsky nepochopitelné víře a lásce.

Dává své mateřství Božímu Vtělení. Spěchá s ním, počatým ve svém lůně, k duši spřízněné. k Alžbětě, protože potřebuje s někým vyzpívat svou radost nad příchodem Vykupitele. Ukazuje jej pastýřům i mudrcům. Její přítomnost jest jim spolu znamením: „Naleznete dítě s matkou jeho“

Proto nikdy nenajdete plně Dítě — Božího Syna — bez Marie, Matky jeho! Proto mu nerozumíte, proto nerozumíte jeho člověčenství,

spojenému s božstvím, neboť nepřijímáte Marii a velikost její, protože v ní bylo spojeno toto božství s člověčenstvím. Proto nerozumíte, jak Církev katolická co nositelka Krista Hlavy — to jest — Bohočlověka, přijímá všechno lidské, respektuje všechno lidské a štípí to na učení Jezu Krista a apoštolů. Protivníci úcty mariánské jsou zároveň protivníky tohoto spojení lidského s božským v Církvi, které bere všechny potřeby, všechny pokusy o naplnění lidského, časného, dobového božským a věčným.

Úcta k Marii Panně a Matce, je zárukou, že ono spojení božského a lidského, jehož ona byla prvou nositelkou a proto na věky strážkyní, se nerozváže.

Dr Reginald M. Dacík O. P.:

Prameny apoštolské práce

Nejlépe vyjádřil apoštolskou práci sv. Tomáš Akvinský známými slovy: *Contemplata aliis tradere*. — To jest: podávat druhým z vlastní duchovní plnosti. Tím poukázal andělský učitel zároveň na hlavní pramen apoštolátu a na jeho podstatné, charakteristické rysy. Mluvíme-li nyní o apoštolátu, máme na mysli apoštolát vnější, apoštolát slova a jakéhokoliv jiného vnějšího výrazu. A tu si musíme být vědomi základní pravdy: Jen ten vnější apoštolát bude plodný, který bude vycházet z hlubokého života vnitřního. Už sv. Bernard mluvil velmi ostře proti těm, kdo se příliš rozptylují ve vnější činnosti a chtějí dávat dříve, než přijali a rozdávat více, než sami mají. „Rozsypáš a ničíš,“ píše světec, „jestliže dříve, než jsi zcela plný, spěcháš rozlévati poloplný.“ Bernard přirovnává tyto apoštoly, kteří, ač ničeho nemají, chtějí jen rozdávat, k průtoku, kterým jen protéká voda, nic se v něm neuchovává. A nařiká si: „Věru mnoho průtoků máme dnes v Církvi, nádrží však velmi málo. Takovou lásku (jaká to ironie!) mají ti, skrze něž na nás stékají nebeské proudy, že chtějí dříve vylévati, než načerpali, jsouce ochotnější mluvit než poslouchati a hotovi učiti, čemu se nenaučili, a zpupně rozkazovati jiným, ač se sami neumějí ovládat...“ (In Cant. s. 18.)

Tak mluvil světec ve XII. století. A dnes? — Čtete, co píše o této věci s velkou bolestí autor knihy *Musí totiž kralovati*: „Kroužky, kapely, dramatická představení, kinematografy, obrazy, koncerty, kongresy, schůze, noviny, konfe-

rence, automobilistické závody, výlety na kole... Prosím, řekněte mi, kdybyste tak trochu konal zpytování svědomí, ale upřímně? — Ó, zcela nemožno! Probůh, později, zítra! Nevidíte, že nevím prací kudy kam? — Řekněte: Trochu rozjímání by vám způsobilo mnoho dobra! — Ale jděte, nemluvte mi o tom; nemám kdy, jsem unaven, zahrnut prací... Také já na to myslím, ale co chcete? Nemám minuty volné, rozumíte? Jindy, snad zítra, budou-li mítí kdy.“ (Str. 39.)

Taková je skutečnost. Setkáváme se stále s lidmi, kteří by se zničili ve vnější činnosti a při tom nevidí opravdových výsledků. Kde je však východisko jejich neúspěchů? Proč jejich vyčerpávající práce nepřivádí duše v těsnější styk s Bohem, proč neposvěcuje jejich okolí? Nečerpají dosti z pramenů apoštolátní práce, nedávají duším Boha, protože ho sami nemají.

Jaké jsou tedy prameny, z nichž čerpá apoštol? — Naznačím aspoň některé.

Chce-li kdo přivádět druhé k Bohu, musí nej-dříve sám žít s Bohem.

Být apoštolem znamená dávat z vnitřní plnosti. Jak by mohl dávat ten, kdo sám nic nemá? Apoštolská práce sleduje jediný cíl: získat duše pro Boha. Jak by mohl pracovat tímto směrem ten, kdo by nepatřil zcela Bohu? Získávat duše pro Krista neznamena připravovat

manifestace, to neznamená shromažďovat masy, působit na velké davy. To znamená malou, drobnou práci od osoby k osobě. A ten, kdo chce pracovat tímto směrem, musí nejdříve sám žít hlubokým duchovním životem, musí žít ve spojení s Bohem.

Život s Bohem v plném významu tohoto slova je první a nejdůležitější pramen apoštolátu. A žít s Bohem, to znamená žít v jeho přátelství, které bylo navázáno mezi Bohem a duší posvěcující milostí. Pracovat apoštolsky to jest pracovat pro Boha. Je však možno, aby někdo pracoval opravdu pro Boha, kdo by nehořel k němu hlubokou láskou? — Přátelství je láska. Láska obaplná. Bůh nás nesmírně miluje. Už v řádu přirozeném. Život je dar jeho stvořitelské lásky. Miluje nás však zvláště v nadpřirozeném řádu. Dar milosti, kterou se stáváme jeho dětmi, je darem jeho otcovské lásky. Život s Bohem je život přátelství Božího dítěte s nebeským Otcem. Je to život bratrského a sesterského spojení s Ježíšem Kristem. Je to život oddanosti duše-snoubenky k božskému Snoubenci, Duchu svatému.

Posvěcující milost, která má vzrůstat každým dobrým skutkem, každým přijetím svátostí, je pramenem života s Bohem. Je proto možné si představit apoštola, který by jen okamžik nežil ve stavu posvěcující milosti? — Jak by chtěl pracovat pro Boha, kdyby byl smrtelným hříchem od něho odloučen? Jak by chtěl pracovat pro zájmy Kristovy, kdyby byl smrtelným hříchem v zajetí ďábla?

Tento život s Bohem je podporován především modlitbou.

Každý apoštolát, který by nevyrůstal z hlubokých kořenů modlitby, neměl by trvalé ceny. Bez modlitby lze udělat manifestace, bez modlitby lze vyvolat chvilkové nadšení, zvláště u mladých lidí, ale bez modlitby nelze posvětit duše, nelze je získat trvale pro Kristovo evangelium. Každá apoštolská práce, která by nebyla posvěcována, a to neustále, vroucí modlitbou, by zůstala na povrchu, byl by to zvonec znějící a měď zvučící.

Apoštol se musí umět modlit a musí se mnoho modlit. Světci, kteří se věnovali apoštolátu, jsou toho důkazem. A mnozí mluvkové také. Ale s tím rozdílem, že světci, právě proto, že se mnoho modlili, zanechali po sobě hlubokou brázdu, kdežto mluvkové zanechávají po sobě ubohou prázdnotu, poušť, úhor.

Je třeba, abych se tu zmínil o vnitřní neboli **rozjímavé modlitbě**. Apoštolská duše musí umět rozjímat a musí konat rozjímavou modlitbu. Je to právě tato rozjímavá modlitba, která učí duši žít v hlubokém přátelství s Bohem. Jaké by to bylo přátelství, ve kterém by přítel nemluvil rád s přítelem? Jaký by to byl život duše s Bohem, kdyby spočíval jen v jistém řádu statickém, totiž jen v jistotě stavu posvě-

cující milosti, a neprojevoval by se skutky v řádu činnosti?

Mám vám říci několika slovy, jak **máte konat denně rozjímavou modlitbu**? Především nepředstavujte si pod tímto slovem cosi příliš složitého, snad nemožného. Nemyslete si, že rozjímavá modlitba je pouze pro kněze a řeholníky. Každý člověk, který chce žít opravdu ve spojení s Bohem, nesmí se omezit pouze na modlitbu ústní, třebaš sebelepší, musí věnovat chvilky i modlitbě rozjímavé. Nuže, rozjímavá modlitba je rozmluva přijatého dítěte Božího se svým nebeským Otcem. To je nejvýstižnější této modlitby. V této rozmluvě se účastní jak rozum, tak vůle se svými city. Rozum vám ukazuje cestu k lásce. Rozum rozebírá pravdu, vůle ji přijímá. Rozum ukazuje, jak je třeba žít, abychom se líbili Pánu Bohu, vůle se pro tento život rozhoduje. Rozum ukazuje, jak dobrý je Bůh, jak je vznešený, jak je milosrdný, láskyhodný, a vůle svými city se mu klaní, jej objímá, jemu děkuje a slibuje, že ho bude napodobovat. Věnovat se vnitřní modlitbě znamená být denně na chvíli vědomě u Pána Boha a porozprávět si s ním o té či oné věci. Ti, kteří nevědí, o čem by s ním rozprávěli, naleznou v Novém Zákoně nebo v knížkách rozjímání náměty, o kterých by pohovořili s Pánem Bohem. Z takové modlitby vychází duše zpravidla rozhodnuta žít lépe, konat své povinnosti poctivěji, pracovat pro Pána Boha ochotněji a horlivěji. Není proto myslitelný duchovní život — a stejně život apoštolský — bez rozjímavé modlitby, která je jeho velmi hlubokým pramenem.

Podobnou podporou života s Bohem a proto také života apoštolského je dále duchovní čtení.

A to soustavné. Nejen tu a tam, nýbrž každého dne. A cílem této duchovní četby je jak poučení, tak také povzbuzení.

Pracovník na poli apoštolátním musí umět odpovídat na tolik námitek, musí být vždy pohotový, musí znát dobře křesťanské učení. Je to možné bez stálého sebevzdělávání v náboženských otázkách? Dnešní člověk, který tolik čte a ještě více slyší ve všelijakých přednáškách, v rozhlasu, tak také v soukromých rozhovorech, má plnou hlavu námitek proti víře. Kolikrát musíte odpovídat na tyto námitky, kolikrát jste tázáni, jak se má rozumět té či oné křesťanské pravdě. Je možné, abyste si tu poradili, nebudete-li se dále vzdělávat v náboženských otázkách, nebudete-li číst náboženské knihy?

A konečně i sami potřebujete poučení a zvláště povzbuzení, chcete-li vytrvat v životě s Bohem a v práci pro Krista a Církev. Duchovní četba utvrzuje člověka v započaté práci, dodává mu vždy nové nadšení pro všechno velké a krásné a rozptyluje nejednou

temné chmury, které se objevují na obloze jeho duše.

Ještě bych se tu rád zmínil o četbě **Písma svatého**. Máme dnes alespoň Nový Zákon, který je ostatně pro nás křesťany nejdůležitější, v několika vydáních, každý si jej může velmi snadno opatřit. Dosavadní zkušenost s četbou Písma svatého je však, bohužel, dosti smutná. Je sice pravda, že Písma svatého se prodalo velmi mnoho, budeme je mít možná téměř v každé domácnosti, ale kolik je těch, kdo Písmo svaté opravdu čtou? Jen velmi málo. Většina katolíků si Písmo svaté koupila, uložila do knihovny a nechává na ně padat prach.

A přece je tak důležitá četba Písma svatého, autentického slova Božího. Jestliže dnes duch světa proniká i katolíky a jejich mravní život — a to i život katolíků, kteří jsou přesvědčeni, že žijí dobře podle svého náboženství — pak je to především proto, že neznají ducha Kristova. A ducha Kristova nemají, protože nečtou Evangelia. Ignoratio Scripturarum ignoratio Christi est, napsal sv. Jeronym. Neznalost Písma je neznalostí Krista. A jeho ducha. Dokud duch evangelia nepronikne smýšlení a citění křesťanova, nemá práva se nazývat křesťanem. A jak může duch evangelia proniknout naše smýšlení a citění a celý náš život, když nebudeme stále číst Písmo svaté? Křesťan musí smýšlet tak, jak smýšlel Kristus. Musí se naučit myslet slovy evangelia, mluvit jeho tonem, vyjadřovat v životě jeho ducha. Ale to dovede jen tehdy, když evangelium tak pronikne jeho duši, že ji přetvoří, usměrní, vtiskne jí svůj charakter. Čteme-li spisy sv. Bernarda, velkého učitele středověku, můžeme pozorovat, jak mluví slovy Písma, jak si osvojil jeho fráze, jeho způsob mluvy, takže se vyjadřuje jeho větami. Písmo mu přešlo do krve, abych tak řekl, a to nejen svým duchem, nýbrž i vnější formou. Toho je třeba každému pracovníku na poli apoštolátu. Ale toho nedosáhne nikdy, nebude-li stále číst a rozjímat v Písmě svatém.

Apoštol musí mít ducha Kristova, který je tak protichůdný duchu tohoto světa. Musí jej mít, chce-li jej světu dávat. Ale ducha Kristova si osvojí jen pilným čtením a rozjímáním evangelií, tak jako ducha tohoto světa získává člověk viděním a slyšením, jak svět žije.

J. Novotná:

A ještě na jeden pramen apoštolské horlivosti musím upozornit: je to

Život z Eucharistie.

Duše apoštolská je nutně proniknuta láskou k Eucharistii. Je to samozřejmé. Bez lásky ke Kristu, a to bez velké lásky ke Kristu, není apoštolátu. A láska ke Kristu je láska k Eucharistii, protože Kristus je s námi v Eucharistii, kde se s ním duše stýká jako se svým přítelem, kde ho přijímá jako silící pokrm, kde čerpá veškeru pomoc pro svůj duchovní růst. Časté svaté přijímání je pro apoštolskou duši zárukou, že se uchrání hříchu, uhájí si stav milosti a přátelství s Bohem proti všem útokům pokušení, že si uchová neporušenou čistotu proti všeliké špíně světa, s níž musí neustále sama bojovat, zatím co pracuje pro dobro druhých. V častém svatém přijímání obnovuje duše své síly, ochablé únavnou prací, posiluje své nadšení pro království Boží, získává vždy novou horlivost ve službě evangelia. Můžeme proto říci, že časté svaté přijímání je nutnou podmínkou pronikavého apoštolátu a hlubokým pramenem skutečných úspěchů na tomto poli.

Navykne-li si apoštolský pracovník nejen často přijímat eucharistického Spasitele, nýbrž také často ho navštěvovat, jako přítel navštěvuje přítele, naučí-li se s ním se radit, jakým směrem má pokračovat jeho práce, s ním hovořit o svých plánech, u něho si vyprošovat požehnání pro každý podnik, pak není pochyby, že jeho práce bude milá Pánu Bohu, bude jistě sledovat touhu Boží po příchodu Kristova království a nikoliv sobecké zájmy lidské, a proto bude přinášet také bohaté plody.

To jsou hlavní prameny vašeho apoštolátu. Z nich musíte čerpat, nechte-li, aby váš apoštolát byl neplodný, nechte-li se honit za přeludy, nechte-li se uštvat prací, která nebude mít ceny před Bohem a nepřinese trvalé plody ani vám, ani Církvi Boží. Je třeba často o těchto věcech uvažovat, jak uvažoval i svatý Pavel, když psal: „Trestám tělo své a podrobuji ve služebnost, abych snad kázav jiným, sám nebyl zavržen.“ (I. Kor. 9, 27.) Jinými slovy: Pečuji o své vlastní posvěcení, aby se mi nestala apoštolská práce, která by nevycházela z hlubokého života vnitřního, cestou k vlastní duchovní záhubě.

Večer

Když měkké stíny padají do řas a do posledních koutů mého pokoje a jenom malá lampa šíří své přátelství po ztichlém pokoji a židli lety zkroucené, když stín mne hladí po vlasech a světlo konejší srdce, přemýšlím často zadumána o starých láskách svých a o zmařených osudech. Nejsou to slzy, není to smích.

Je to jen láska a soucit s nebohými. Ach, kolik nadějí zkazil již synům lidí svět, kolik, ach, srdcí udusil a kolik citů zdupal

Je třeba soucit mít a vzpomínat — Ale ne pro krásu či cit těch stínů, nýbrž pro desítky jim podobných osudů, jež běží podle nás a čekající naší pomoci.

Na shledání!

Až se k nám zase podíváte, znovu pokvetou louky a klasy budou zrát a budeme k vám opět chodit a za vámi běhat — a budeme vás mít tolik rády jako dnes a včera a vždycky — opravdu...

Proč ty posmutnělé oči?

Dnes jsem se tedy rozloučila a mám se těšit na shledání.

Děti, rozcuhané a špinavé v potrhanych zástěrkách a zamazaných šatech, zůstaly daleko za mnou a nechaly mi v hrsti kytičku udýchaných slov... Zase pokvetou louky...

Proč ty posmutnělé oči!

Je to opravdu směšné, že vzpomínám. Právě teď! Nic jsem neopustila a nic jsem neztratila v zapadlé vesnici za olšemi starého Labe a nyní jedu zpět, vracím se domů, do města skutečného života. Mám se radovat a usmívat — a mám se těšit! Těšit také na shledání!

Do skandování rozjetých kol si namlouvám, že jsem za sebou nic nenechala.

Až k nám zase přijedete, opět pokvetou louky...

Nevím již, kterou z těch nemytých holčiček jsem naposledy políbila a které z nich jsem naposledy pohládila tvář. Zůstaly u svých panenek a mně zamávaly na pozdrav... A ještě včera večer u vrátek mi jejich roztěkané zraky pověděly pohádku o malém dětském srdci, do něhož se skrylo veliké moře čisté lásky. Zůstaly na lukách a budou čekat, aby křikem a upospíchaným tancem uvítaly první květ

příštího jara, první krůček k našemu shledání.

Proto ty smutné oči!

Dívají se na mne v okně vlaku, trochu udiveně se dívají a nesnaží se ani, aby zakryly mé vzpomínání.

Děti zůstaly na lukách a lesy zůstaly v dětech. Nic z toho nevezu s sebou a mám se těšit na shledání! Ráno, pokropené studenou rosou a zahřáté mladým sluncem, trsy křehké trávy pod bosýma nohama a černé vlny v letu rozjásaných ptáků, slzičky Panny Marie na vyprahlých mezích v odpoledním žáru, ticho liduprázdných uliček, udusaných dvorků a bílých chalup, proteplené večery s táhle naříkavým zvukem rozladěné trubky a ustavičné, nezadržitelné štěbetání venkovských dětí — to všechno se náhle skrylo za lesnatým vrcholkem vzdáleného kopce a já si opakuji, že jsem nic neztratila a nic neopustila v zapadlé vesničce na břehu starého Labe.

Za několik dní leží na stole lístek s bílými kopretinami a velikým písmem školačky Boženky: Srdečný pozdrav... a moc na vás vzpomínáme a těšíme se na shledání.

Posmutnělé oči zapadly hluboko mezi sešity a knihy a ustoupily zvědavějším, které se nyní ustavičně dívají do kalendáře a nepokojně hledají alespoň dva volné dny, kdy louky sice ještě nepokvetou slzičkami Panny Marie, děti však budou stejně umazané a země bude dýchat touž vůní a láskou jako v létě...

Ještě nepokvetou louky a já se těším — na shledání!

Michal Racek:

○ davové psychose

Sociologie: Kde se na přírodní základně sejde více jedinců s organicko-psychickým ustrojením, vzniká sociální situace, jež má povahu synthesy a vyznačuje se novými jevy a potřebami.

Ano, zkušenost to potvrzuje. Typologie ovšem dodává, že lidská individualita představuje skladbu vrstev, uložených na sebe generacemi a stinelených pevným pojítkem dědičnosti. Nelze vyvrátit svrchaný význam zděděných sklonů, jež jsou podkladem inteligence a charakteru. Ale lidé tvoří společnost a navzájem se ovlivňují. Nechme stranou, proč si navzájem pomáháme a sdílujeme. Přehlédneme sílu rozumu a jemný aparát vznětů, jež bytosti vyzařují a jimiž tkají společenský vzorek prostředí. Povšimněme si činitele, který koření v podvědomí a mocně se uplatňuje ve společenském životě.

Nejde o napodobivost, sklon specificky lidský. Kdysi zdánlivě potvrzoval Darwinovu teorii, dokud se nezjistilo, že za předem připravených okolností se ani v nejvhodnější situaci necvičená zvířata od cvičených ničemu nepříučí. Ale znáte případ, kdy v nočním tichu

zakokrhá kohout a hned mu jich řada odpověděla. Totéž u psů. A již jen krůček k lidem. Neboť v našem povědomí je cosi jako vysílací aparát s reproduktorem. Užívá dobrodiní společného vodítka, aby přijímal popudy a šířil je dále. A ten vodič bychom mohli přirovnat k pomyslnému drátu, který pojí všechny hlavy a po němž se šíří smyslové i mimosmyslové podněty jako elektrický proud. Nauka o sugesci a hypnosc nám ukazuje přímo až nadsmyslné možnosti lidského podvědomí. Ale sugesce spojená s instinktem napodobivosti vrcholí často až v davovou psychosu, která se pohybuje netušenou silou a obává rychlostí. Žádný rozum jí nepostaví hráze, žádnému citu se nezdaří ji zregulovat. Posudek davové psychosy byl v málokteré studii, románu a skutečném příběhu lichotivý. Podívejme se na tři základní stránky davové psychosy.

Hned na počátku s lítostí zjišťujeme, že přes všechno odsuzování mnoho lidí bezděčně podléhá davové sugesci. A přece by stačilo trochu autokritiky, podvědomý vliv by se přesunul do vědomí a zde by se

již pohotově uplatnil buď soudný rozum nebo ethická regulace citu, případně obojí.

Napřážený prst. Znáte jej? Prst, který ukazuje? Ten to byl, ten to udělal, o tom se to říká, jistě to bude on. Tak zní šepot a neviditelné telegrafní dráty se rozechvívají od ucha k uchu a od mozku k mozku. Začíná to pomluvou a končí to křivdou. A o přechodná stadia mezi tím prvním a posledním se marně opírají otázky: Proč člověk ochotně věří vždy tomu horšímu? Proč to horší, čemu již uvěřil, nekriticky a bez vlastního zjištění šíří dál? A proč tak rád i z toho nepodloženého a neprokázaného vyvozuje důsledky aspoň ve své mysli, když už ne ve skutečnosti? Narazili jsme na vosí hnízdo předsudků, jež se mezi námi rojí. Přísloví podotýká, že důvěra budí důvěru. Ale vždyť nejde hned o slepou důvěřivost. Stačila by určitá vzájemná solidnost. Ale to bychom napřed musili omezit možnosti davové psychosy. Neboť pomluva je jedním z jejích podnětů a křivda jedním z jejích následků. Kolega mi řekl kdysi za dob okupace: „Jen počkejte, až se to obrátí, na koho ukáže prst, ten si to odnese.“ Nebylo tomu tak na mnoha místech? Naše hlavy jsou zapojeny do drátů, vodičů pro davovou psychosu. Když zlovůle nebo při nejmenším nepředloženost uvede v pohyb neznámou a nejištěnou, ač tolik již zřejmou sílu davové psychosy, trhne to námi všemi — a reagujeme. Často mnozí z nás bez rozumu a bez citu, poslušni podvědomého popudu. To je první zjev davové psychosy: V davu nemyslíš.

Dával jsem po školách určitý test. Co mi dalo práce, než jsem chlapce a děvčata přiměl, aby pracovali samostatně. A přece se test netýkal jejich vědomostí a nelze tedy ten úkaz plně vysvětlit běžnou tradicí opisování. Ale co budeš mít ty, budu mít i já. Když to dopadne špatně, budem bití oba, aspoň nebudu sám. Zdá se, že ta věta „Aspoň nebudu sám“ je jaksi posledním útočištěm společnosti. Přijdou-li pozdě dva, už to není tak trapné, nevzní to tak nepříjemně. Krademe-li dva, dělíme se o společné nebezpečí. A v žertovném rozhovoru se to často říká i v kroužku přátel, když se někdo zmocňuje více méně nápadně a s malou dávkou drзости něčeho, co mu nepatří: „Vezmi si také, aspoň budeme zloději oba.“ Často

jsem vzpomínal — zvláště při tom testu — na známý úkaz, že totiž v divadle, jakmile zakašle jeden, hned se mu ozve deset jiných. Jedna hrubost budí druhou. To je tedy ten druhý základní zjev: Davovým podnětům se pohotově podvolíš. Zvláště výrazně se to jeví v menších kolektivech, zejména ve škole, kde často stačí efektní gesto, sugestivní vystoupení, aby třída šla s malými výjimkami bezmocné oposice za svým starostou nebo mluvčím.

Co dál? Prominou milé mladé čtenářky? Ano, móda je třetí pařeníště davové psychosy. Její působení nemusí být závažné zrovna na poli morálky, ale často bývá tragické v zorném úhlu estetického citění. Vkus se nelze naučit, je právě takový dar jako hudební sluch. Ale není tak vzácný a každý z nás, lépe každá z vás, milé čtenářky, má dispozice, jež by stály za rozvinutí. Ale je tu zase davová psychosa. A tak tedy útrpně pozorujeme křiklavé tvářinky, rudé nehty, nápadné barvy, nevkusný střih. Móda zůstává kadlubem, kam se k násilnému zpracování hází veškerá lidská individualita s příkazem přizpůsobit se stůj co stůj. Připadají mi někdy naše něžné družky jako loutky, které visí na drátcích. Ty se všechny soustřeďují do určitých míst, do prstů krejčíků, kadeřníků a pod., kteří strkají nosy dohromady, by se uradili, o kolik se má co prodloužit a zkomplikovat. Tak před námi defilují extrémní karikatury od rafinované vypočítavých až k staropanensky prkenným a zlatá střední cesta, která by v sobě zahrnula něžný půvab a duševní vytříbenost, nikde. Zde se davová psychosa uplatňuje snad nejvýrazněji. Třetí základní zjev: Ve společné šabloně se přizpůsobíš.

Nekriticky přijímáme gesta jiných jako jednotlivci i jako celky. Vzpomínám na trefný veršik, který jsem v dětství čítával v Bonzovi: „Nemít, co jiný má? Bonzu popad vztek — nevěděl, co chtěl, a dostal náhubek.“ Tam bylo vyřešení přizpůsobené vtípnou tendencí dětem. Ale nebývá to tak humorné v životě, kde mnoho jinak dobře vybavených jedinců bylo smeteno jen proto, že svým rozumem čelili davové psychosě. Těžkou daň platíme davové psychosě, která již mnoho lidí otráвила a znechutila. Čelit jí lze jen rozumem, autokritikou a obojím dohromady v rámci křesťanské pokory.

Miroslava-Terezie:

Dnešní Francie

Abychom porozuměli dnešní Francii, musíme si uvědomit, že je to země, kde v letech 1850—1900 buržoasie rozkvetla jako nikde jinde na světě. Její výhonky sahají až do přítomnosti, i když dnes pomalu, ale jistě odumírají následkem celkového ochuzení Francie.

Všechno vám tu připomíná starou Čínu. Pozorujete-li uzavřené a skoro neproniknutelné sociální a rodinné vrstvy, vzpomenete si na čínskou zeď. Takovou zdí jako krunýřem je obklopen každý Francouz a jeho zeměpisné znalosti jsou příslovně nedostatečné. I při stolování máte ten dojem a stane se vám, že se rozhlížíte, kdy vám přinesou hůlky; mnoho talířků, vybraná jídla v malém množství, celkový dojem jakési titěrnosti. Zdá se vám, že tato země prožívá poslední fázi kulturního života.

Všechno je zde svázáno zkostnatělou tradicí. Už jejich bytová kultura. Domy se staví ještě dnes ve stylu Ludvíka XIV. Kupuje-li se nábytek, vybírá se podle starých slohů — ovšem napodobených. Náš hlavní požadavek — prostor a světlo — neznají; každé místečko je zastavěno, stěny polepeny pomalovaným papírem, za kterým se tak ráda usídlují různá zvířátka; především se však pěstuje dušené přítmí. Ve dne v noci jsou zavřeny dřevěné okenice. Ve dne máte pocit intrikánského ovzduší a v noci je vám na zalknutí.

S hygienou nejsou problémy. Totiž neuslyší se, aby se o tom mluvilo. Měla jsem dojem, že ještě donedávna bylo neslušné se koupat nebo se řádně mýt. Se špinou se snášejí velmi dobře. Pokud se týká veřejné čistoty,

zažijete a uvidíte věci, které vás pohorší. Procházíte-li se brzo ráno městem, kdy už začíná vedro, uvidíte hnijící odpadky před vraty domů s hejny much a divíte se, že ve Francii neřádí epidemie. Kanalisace je jen povrchová a všechny odpadky tekou po ulici na okraji jízdní dráhy.

Francouzi však vynikají čistotou a upraveností oděvu. Není to jejich zásluha, protože se pere většinou v prádelnách nebo mají pradleny. Prostě vždycky to, co je vidět, je pěkné (i pokud se týká morálky).

Bylo by velmi zajímavé udělat statistiku, kolik času stráví Francouzi při jídle. Ráno při snídani aspoň hodinu, v poledne 1—1½, po déjeuner se ještě sedí a odpočívá, pak je ve 4 hod. půlhodinová goûter, v 7 hod. nebo později dîner (trvá asi 2 hodiny) a o půlnoci souper (½ hod.). Chodů je hodně, jídlo je rozmanité, ale francouzská kuchařka si mnoho starostí nedělá: v půlhodině je vše i pro velkou společnost připraveno. Totiž ono se to především připravuje na mísy pro oči; výhoda pro zeleniny — uchování vitaminů, nevýhoda pro maso — jíst každý den podešve se znechutí. Nad gâteaux — pečivem byste zaplakali. Zajímavé je také to, že ač Francouzi pijí vždy několik druhů vína na jednu, jsou málokdy opilí.

Nemají také patent na vkus. Hroby svých drahých zdobí přišernými věci z umělých květin, dá-li se to nazvat květinami. Jsou schopni pobít překrásný románský kostelík čistého slohu mramorovými destičkami se zlatým nápisem merci. My Češi jsme asi skutečně heretici, protože nás vždy napadne myšlenka, kolika lidem by se dalo pomoci za ty peníze, tak zbůhdarma vyhozené, nebo jak by se daly renovovat staré fresky, kterých si nikdo nevšímá. Nebo nás bolí srdce při těch svícnech nebo jiných nevkusných zjevech v kostelích. Nebo co byste řekli tomu, že přímo v kostelích se prodávají památkové předměty, pohlednice, svíce?

Děvčata chodí prostovlasá, vždy a všude na boso a jen velmi mírně, nenápadně namalována. Opak svědčí o příslušnosti k polosvětlu nebo o stáří. Jen na večer je tomu jinak, ale to se dívky na ulici neukazují.

Čím starší žena, tím více se upraví. Ženy, jejichž stáří je astronomické, dosahují v eleganci vrcholu; obarví si své šediny třeba na modro a v nejpárnějším létě nosí předrahé kožesiny kolem krku, jen aby zakryly vrásky. Opravdu, ženy zde neumějí s úsměvem stárnout. Stárnout je zde hanba. Vždycky jsem si vzpomněla na naše maminky a babičky, vrásčité, ale usmívající se, chápající a chápané...

Dvě věci jsem Francii skoro záviděla. Především se tam člověk cítí jaksi volněji. U nás je člověk stále ohraničován pocitem vlastní důstojnosti. Tam se hledí na to, „co na to lidé řeknou“, jen jenom uvnitř vlastního, uzavřeného společenského kruhu. Profesorka lycea skákala po ulici jako malá holčička a nikdo se nepohoršoval, protože my jsme se nepohoršovali a ostatním po tom nic nebylo. Člověk tam není také tak — abych tak řekla — sešněrován zákony. Nezakazuje se tam tolik. Lidé se také tak nehádají jako u nás. V severních částech Francie se vám zřídka ztratí věci ve vlaku nebo na ulici. Je to zase francouzské heslo: po tom mi nic není. Nebo na ulicích se procházíte mezi vozidly, nikdo vás nepřejede, pro-

tože řidiči dávají pozor na chodce. Doprava v úzkých uličkách v Poitiers vzbuzovala z počátku ve mně hrůzu, ale pak jsem si zvykla a chodila jsem v jízdní dráze bezpečně, nebála jsem se, že mě někdo zajede, a také jsem se nebála policistů, protože ti jsou pro řidiče. Při tom dopravní nehody nejsou tak časté jako u nás.

Osobní svoboda souvisí také s malým smyslem Francouzů pro celek. Celek znamená pro ně něco reálného jen tehdy, když každého jednotlivce znají, nebo ve válce, když vidí cíl reálně před sebou, jinak je to pro ně něco, co je mimo ně a oč není třeba se zajímat. Sociální rozdíly, tak frapantní pro cizince, nepramení z hlavní části z odporu k nižším vrstvám, ale z naprosté lhostejnosti. Jakmile někoho znají, jsou schopni jakékoliv oběti a charitativní činnosti. Jinak ne.

S tím souvisí naše otázka. Neznají nás a začnou se o nás zajímat teprve tehdy, jsme-li řádně společensky uvedeni a jsme-li my osobně zajímaví. Dají se velice těžko pohnout ze své lhostejnosti, ale potom jsou velice nadšení. Je proto důležité vybírat lidi, kteří jedou do ciziny, každý Čechoslovák musí cítit velkou odpovědnost a stále si být vědom, že každé jeho gesto je pozorováno. Propagace záleží zde čistě jen na osobních kvalitách.

Nedostatek smyslu pro celek působí potíže v organizaci. Francouzi nejsou organizátoři a mají-li něco dobře zařízeno, neudělali to oni, ale jistě aklimatisovaní cizinci, kterých je tu mnoho.

Řekla jsem, že Francouzi jsou omezováni svým společenským kruhem. Je to až směšné pro nás cizince, jak se přísně dodržují některé mravy. Tak na př. žena v kostele nesmí být s obnaženou hlavou a s krátkými rukávy — ale může být při tom na boso. Nebo vyhrazené židličky v kostele, kam si nikdo jiný nesedne atd.

Jinak se však necítí otroky společnosti, nemají-li ji. Touží po ní. Samota je pro ně nesnesitelná. Skoro celý život prožijí v konverzacích a moci si s někým „vyměňovat myšlenky“ náleží k představě ideálního života. A přece je to někdy tak únavné!

Závidím Francouzům jejich pocit volnosti ve veřejnosti a ještě něco: jejich názor na ženu. Tam totiž ctí ženu mnohem víc než u nás. U nás je to trochu paradoxní: tím, že jsme ženu zrovnoprávnili, udělali jsme z ní dvojnásobnou otrokyni. U nás má své zaměstnání a navíc se musí starat o domácnost a děti. U nás jsou ještě jiné „dobré“ nápady: odkládat děti jako nepohodlné v jeslích a jít pracovat. V románských zemích kult ženy souvisí s uctíváním Panny Marie a dnešní postavení ženy má své kořeny ve středověku. Je skutečně paní domu a paní svého pána. Má mnohem větší právo mluvit do všeho než u nás. Při tom má třeba akademické vzdělání a stálou možnost zabývat se tím, co ji zajímá. Ale její hlavní úkol je vychovávat děti, vést domácnost (není otrokyní jako u nás) a usměrňovat muže.

Ještě před nedávnem jsme četli, že ve Francii je katastrofální úbytek porodnosti. Jakmile si Francouzi nebezpečí vyměnění národa uvědomili, situace se změnila. Rodiny s početnými dětmi nejsou vzácností, zvláště v katolických kruzích. Proti 600.000 nově narozených v roce 1938 je dnes 900.000.

Ant. Reček: Krajina.

O logice

Co říkáte? Je slovo logika odvozeno od slova logos? Jaká ironie. Neboť slovy překypujeme, ale logika nám často chybí. Jako onomu krasořečníkovi jednoho nedělního rozhlasu v Živých slovech. Začal poesii, skončil prózou Zápotockého. Lid, lid, lid! Ano, lid chce žít. Ježíš miloval lid. A nikterak nezanedbával jejich tělesnou stránku. Jak to řekl? Je mi líto lidu, neboť je hladov. A lid hladověl po chlebu i po lásce. Jako dnes. Ale dnes se na tu lásku zapomíná nebo ji každý čeká od toho druhého. Tělo se podporuje, duše ubíjí. Logika?

Maličká ukázka. Slyšel jsem v rozhlasu několik replik na zamořené ovzduší někdejších barových prostředí. Řečník byl doprovázen nekonečně líbeznou a harmonickou jazzovou hudbou. Snad abychom si to „někdejší“ barové prostředí uměli lépe představit jako ten pan profesor, který vykládal žákům, že nemají rozkopávat tak zvané prašivky. Doprovodil ná zorně: Kopl do prašivky a řekl: Tohle nedělejte. Pr samou logiku asi zapomněl na starou moudrost Verbo movent, exempla trahunt. A nepočínají si mnozí z nás podobně?

Michal Racek.

Vykoupení

Nad silnicí se zvedl malý obláček prachu. To poutníková noha ho rozvířila, noha vyzbrojená pevnými botami. On však nevěnoval pozornost vířícímu prachu, měl na mysli jiný vzruch. V hlavě se mu ozývalo stále vířivé šeptání slova snad nejtisnivějšího: Bez naděje. Skláněl se pod touto tíhou, neboť její váha byla větší každým okamžikem. Těžko se zbavovat břemene, není-li síly, tížeji však, jestliže není nic, co by nám jí dodávalo. A on nemá nic. Vleče se životem ode dne ke dni, očekává konec a potom..., potom snad tmu.

Šedá je beznaděje, šedá jako silnice, po níž ho vleče. Ta zaprášená cesta únavy je také poutník bez víry. Jde, neví proč. Vede do dálky a neví kam. Končí kdesi v mlze a neví, co je dál. Je mrtvá, protože nezná svůj smysl, svůj cíl. Poutníče, jdeš ještě více shrben. Copak tak půjdeš věčně?

Vzpomeň si, muži, na doby, kdys býval šťastnější. Pamatuješ? Ano, docela jistě. Bylo to tak krásné. Ži jsi radostně a bezstarostně. Pravidelný, klidný běh tvého života se měnil vždy jen v neděli. Nejdříve jsi chodil s tatínkem a potom sám po cestě, vedoucí kolem zahrady, za níž byl kostel. Okolo cesty rostly květiny a dívaly se vlahým pohledem, ve kterém bylo cítit sluneční parsy, na každého, kdo jim rozuměl. A ty jsi přece býval mezi těmi šťastlivci. Pamatuješ?

Již nejde mrtvý poutník, oživil. Přímí se a narovná si shrbenou šíji. Sám o tom ani neví. To myšlenka osvobozuje. A zahýbá na vedlejší lesní cestu. Také si to snad ani neuvědomuje. Až teď! Zastavuje se a rozhlíží se kolem. Jak je dnes krásně! Že jsi vydržel jít tak dlouho po únavně pusté silnici a nevšim sis svěžího lesa okolo sebe! Byl jsi asi slepý, žes ne-

viděl tu hravou zeleň, byl jsi asi hluchý, žes neslyšel ten kolébavý šustot, přímo zvoucí do své náruče. Ale nyní jsi oproštěn od toho, co tě zbavovalo smyslů. Nyní jsi svoboden!

Proč se však nezastavíš, aby ses rozhlédl po všech těch lesních drobnůstkách, které se spojují v jednu velkou skladbu, znějící tiše, ale přece tak krásně? Ne, nezrazuji tě od spěchu. Jdi, jdi za svým srdcem! Špatné jsi ztratil, nyní si hledej něco jiného, lepšího. Nevíš

ještě přesně, co to bude, přece však již cítíš, že to bude něco velikého, ale... ale odněkud to již znáš. Není to cizí. Není to nikomu cizí. Stačí jen hledat a najde každý.

Ještě několik kroků, poutník se zastavuje a přivírá oči. Cítí, že je již u cíle. Nesnesl prudké světlo, které ho zalilo při vyběhnutí z lesa. Pomalu však oči otvírá a vidí polní kříž, ozářený palčivým letním sluncem.

Jaroslav Naňka.

František Zabranský:

V pokušení

Bylo to za války v době „totálního“ nasazení.

Ve velké strojní dílně jednoho podniku, majícího na svém štítě německý nápis, nad nímž jako upír roztahuje svá křídla mohutná orlice, hučí stroje. Frézy jednotvárně ukrajují z materiálu hoblinu za hoblinou, soustružnické nože se zakusují do chladné ocele a vrtačky s pískotem pronikají mosazný plech. Cílý ruch panuje v dílně. U strojů stojí sehnuti mladí i staří; v rukou třímají úhломěr nebo posuvné měřítko a občas mrknou před sebe na plánek plný kot s různými ciframi, udávajícími rozměry. Zdá se, jako by ti muži byli takovými živými stroji, kteří o krátké přestávce doplní své pohonné látky buď v kantině nebo ze svých zásob z domova přinesených, aby zas mohli neúnavně obsluhovat hučící stroje.

Nedaleko ode mne pracuje u soustruhu Pavel. Je to asi 17letý hoch-student, který podobně jako já byl sem nedávno přidělen Úřadem práce na „přeškolení“. Pavel nemůže dobře srůst s tímto rušným prostředím. Byl zvyklý na pero a knihy, což musil zaměnit za montérky, soustruh a ostatní nutné nářadí. Brzy jsem se s ním blíže seznámil. Poznal jsem v něm milého a veselého přítele, a co je neobvyklé — i zbožného. Chodívali jsme spolu v neděli do kostela a když to bylo možné, zašli jsme si tam i po práci, než jsme se rozešli domů. Později se mi Pavel svěřil, že by se rád stal knězem. Těšilo mne, že jsem našel v dílně, kde číselná ze všech koutů nevěra a nemravnost, takového přítele.

Pavel se netajil svým náboženským přesvědčením, čímž obrátil na sebe pozornost ostatních mláďenců, kteří ho zahrnovali různými lichotkami jako: pánbíčkář, svatoušek, farář a p.

Ale rozšafný Pavel si z toho pranic nedělal a pádne vyvracel všechny námitky proti kněžím a Církvi, jimiž ho často napadali.

Brzy naši kolegové poznali, že posměšky a vtipy urážející Pavla a jeho přesvědčení nejsou s to, aby jej odvrátily od cesty, kterou kráčet. Začali tedy odjinud.

„Máš děvče?“ otázal se jednou nevinně o přestávce Pavla mladý nástrojař Mirek.

„Nemám, prostoduše odvětil Pavel.

„Co jsi to za kluka, vousy už ti rostou a děvčatům se vyhýbáš.“ vedle dále svou mladý kolega.

Častěji se u něho zastavovali, různé dvojsmyslné i hrubé vtipy nadhazovali, leč Pavel jako by neslyšel.

„Musíme ho dostat, děj se co děj,“ zaslechl jsem jednou, jak Pepík povídá svému kamarádovi v šatně.

Varoval jsem ihned Pavla, aby si dal na hochy pozor. Ten mne ujistil, že jim jen tak nenalítne. Potom jsem častěji viděl, jak některý z kolegů přišel k Pavlovi, klepal mu na rameno a přívětivě jej zval na večer do kina nebo na návštěvu k nim. Pavel však rozhodně zamítal veškerá pozvání a nikam nešel.

Nadešel konečně poslední den v kalendářním roce. V dílně vládli nezvyklý ruch a šum. Dělníci si potají svěřovali, kolik mají doma lahví vína či kořalky, a zkrátka, jak dnes oslaví „Silvestra“. I stroje dnes vrzaly a pískaly více než jindy, jako by také měly „silvestrovskou náladu“. Ještě dříve než tovární siréna ohlásila konec pracovní doby, stály již uklizené stroje v dílně a my připraveni k odchodu přešlapovali u dveří.

V šatně zastavil Lojza Pavla a povídá: „Pavle, přijď dnes večer k nám oslavit „Silvestra“. Sejdou se dnes u nás všichni mladí soustružníci z naší dílny. Rodiče by to mrzelo, kdybys nepřišel.“

Pavel se sice vymlouval, že nemůže, doma že ho čekají, ale Lojza se nedal odbyt. „Víš co,“ naléhal dále, „já pro tebe přijdu posedmé a odvedu tě k nám. Ostatně nemusíš se dlouho zdržet a když se ti nebude líbit, doprovodím tě opět domů.“

Pavel konečně kývl, oblékl zimník a spěchal domů.

Druhého dne přišel Pavel pozdě do kostela. „Neobvyklé,“ pomyslel jsem si. „Snad asi šel pozdě spat a trochu si přiležel. Nu, zeptám se ho potom, jak se měl.“ Nemohl jsem se ho však otázati, protože Pavel dnes už po „Ite missa est“ opustil kostel, což mi bylo ještě více nápadné.

„Co se s tím Pavlem stalo?“ uvažoval jsem sám u sebe, vida jej v dílně nemluvného státi u stroje. Začal se mi nějak vyhýbat a když jsem se ho ptal, co mu je, odpovídal jaksi nejistě a vyhýbavě. Tušil jsem příčinu Pavlova chování, když jsem jej vídal častěji ve skupině hochů, s nimiž vedl dříve často vášnivé debaty.

Jednou jsem náhodou zaslechl, jak Pepík povídá Lojzovi: „Už se nemusíme o něho bát; je zcela v našich rukou.“

Pochopil jsem, kolik uhodilo. Znal jsem tyto výrostky jen z dílny, ale z jejich řečí dovedl jsem si v mysli sestavit jakýs takýs obraz o jejich soukro-

mém životě, jehož hlavní rysy lze charakterisovat třemi slovy: alkohol, cigarety a děvčata.

Uplynulo několik měsíců. Pavel se mi zatím zcela odcizil. Na silvestrovském večeru se seznámil s dívkou, která jej zcela ovlivňovala. Ano, to byla jeho slabá stránka! Děvče to bylo, které si Pavla podmanilo a vodilo jej za sebou jako psíka na provázku. Pavel se vůči mně měnil. Chodil kdesi dlouho do noci a ráno přicházel do práce nevyspalý, s velkými kruhy pod očima. Litoval jsem ho a rád bych mu pomohl — ale jak?

Začátkem června jsem zpozoroval, že Pavel je duševně zhroucen. Teprve asi za týden jsem se dověděl, že děvče ho opustilo a proto je tak nešťasten.

Poslední červnovou neděli vyšel jsem si k večeru na Petřín. Procházel jsem se zvolna po pěšinách a kochal se krásou letního večera. Tu pojednou uviděl jsem před sebou kráčeti Pavla, zadumaného v trudných myšlenkách, jak to prozrazovalo celé držení těla. Chvilí jsem šel za ním, aniž o tom věděl. Teprve když jsem naň promluvil, zdvihl zřejmě udiven hlavu, ale pak zase beze slova kráčet vedle mne. Tušil jsem asi, co se děje v jeho duši, a proto jsem ho nevyrušoval. Slunce se zatím chýlilo k západu a ptáčky pěli v korunách stromů své večerní písně.

„Pavle, za 14 dní budeme mít dovolenou,“ protrhl jsem náhle trapné mlčení. „Nejel bys se mnou na Sá-zavu do chaty? Mohli bychom tam pokojně žít v krásných lesích. Zapomněl bys tam na všechno a bylo by ti zas dobře.“

Pavel chvíli neodpovídal. Po chvíli pravil: „Rozmyslím si to, a pak ti ještě řeknu.“ Poté jsme se rozešli.

Pavel mi potom slíbil, že pojede a taky jel. Ta změna na něj působila blahodárně. Nabyl opět duševní rovnováhy. Jednou, když jsme spolu trávili večer černou hodinku a vzpomínali na minulé dny svého života, začal jaksi nejistě: „Víš, Franto, myslím, že si ani nezasluhuji tvé starosti a péče, jakou jsi mi věnoval.“ A nyní začal mi vypravovat celý ten neblahý příběh. Velmi podrobně líčil, jak na Silvestra přišel

k Lojzovi do bytu a prvního zklamání zažil, když shledal, že tu nejsou jeho rodiče, nýbrž několik mláďenců z dílny a hrstka veselých děvčat. Pili, tancovali a veselili se po svém. Pavel chtěl domů, ale hoši ho nechťeli pustit. Tam se také seznámil s Libuší, která pak se mu přivěsila na paty. Kolikrát si potom umíňoval, že jí řekne své mínění, ale při pohledu do její usměvavé sličné tváře nezmohl se na slovo odporu. Chodil za ní jako zmámený a v ničem nedovedl odpřít jejímu přání. Potom se slzami v očích mi vypravoval, jak lehkomyšlná dívka se mu vysmála a opustila jej, když poznala, že je opravdu do ní zamilován.

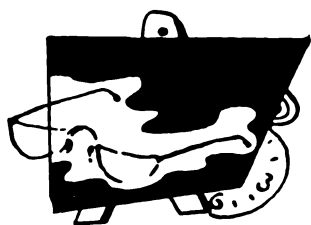
„Zpronevěřil jsem se svým ideálům,“ končil svoje vyznání, „a nyní jsem jako žebrák. Nevím, zda ještě nyní mohu pomýšlet na kněžství, když jsem tak hluboko klesl.“

Pavel však nebyl zbabělec. Dovedl sice chybit, ale měl ještě dosti síly i chybu napravit. V neděli vypravili jsme se spolu do kostela. Tam Pavel přistoupil ke zpovědnici a pokorně se vyznal knězi ze svých hříchů. Při mši sv. pak přijal opět po dlouhé době do svého srdce Krále svátostného a slíbil mu svou věrnost. Jak vzpřímeně a radostně kráčet od stolu Páně! Nebeský oheň zaplál mu opět z očí. Šťasten a vesel vrátil se domů s novou silou a pevným předsevzetím, nikdy již nezhadit Krista.

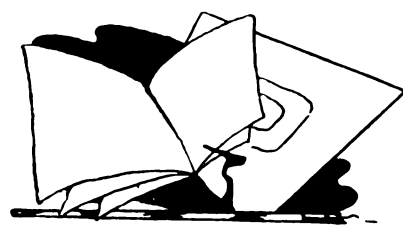
Skončila konečně i válka a s ní vzalo za své i „totální nasazení“. Pavel odešel od strojů jako většina mladých dělníků, dokončil gymnasium a udělal maturitu.

Potom jsem jej dlouho neviděl. Pomýšlel jsem, že ho vyhledám a poptám se, co dělá, když tu jednoho nedělního odpoledne kdosi zazvonil. Šel jsem otevřít. Zůstal jsem chvíli stát jako přimrazen, když jsem spatřil Pavla v kolárku a klerice přepásané fialovým cingulem.

„Jsem v semináři,“ pronesl radostně a srdečně mne objal.

Ze zápisníku starého profesora

Příznačná vlastnost dětské inteligence: převaha obraznosti, nevyvinutý úsudek, neschopnost rozeznat věci hlavní od vedlejších. A právě to vedlejší utkví v paměti primánům, že je to konkrétní a životné. Při výkladu o vráně řekl pan profesor biologie, jak se tomu předmětu dnes říká — dříve to býval prostě přírodopis — že vrána má maso tvrdé, které nezměkne, i kdyby je vařil čtrnáct dní. Ten údaj byl zřejmě přibližný, ne-li nadsázkový. Ale byl konkrétní a utkvěl. Přišel pan inspektor a primán, který měl popisovat vránu, nevěděl nic jiného než že je černá, přilétá do našich krajín na zimu a má maso tak tvrdé, že se musí vařit čtrnáct dní. A tak svůj kusý

popis vrány bezděčně doplnil kuchařským receptem, konkurujícím téměř receptům veselého lékaře a kuchaře Edouarda Pomiana. A když si pan profesor ve sborovně stěžoval, co mu ten primán vyvedl před panem inspektorem, utěšoval ho jeden kolega: „Co chceš, dopadlo to přece dost dobře: vždyť ten kluk mohl dokonce říci, že vrána se zaměstnává také tím, že nosí děti!“

Přírodopis, jak se mu učilo a snad ještě učí na středních školách, je soubor suchých fakt a jmen, jež zatěžují mozek, ale srdce nesytí: je to přírodopis tyčinko-makadlo-tykadlový. Sýkora je mi milý pták, i

když nevím, kolik má jakých peříček, petrklíč je hezká květinka, i když nevím, kolik má v květu tyčinek. a střevlík pěkný brouk, i když nevím, jaká má tykadla. Všimneme-li si, jaké otázky dávají děti, uvidí-li nějaké neznámé zvířátko, pochopíme hned, jak by se mělo učit přírodopisu. Děti se neptají po makadlech, počtu noh a poloze prstů: ptají se, co to zvířátko žere, kde spává, co dává mláďatům, jak si staví hnízdo, kouše-li či nekouše. Dítě se zajímá o pohyb, růst, potravu — tedy o život. A na ty dynamické otázky dává škola odpověď statickou: čeledi, odrůdy, názvy, pestíky, prašníky, palisty, řapíky, kusadla, drápky, chvosty, ohony, ocasy.

V učebných osnovách středoškolských se dočítáme, že účelem vyučování biologií je poznat zákonitost živé přírody jakožto základ jednotného světového názoru. Dejme tomu, že student si vskutku odnese z hodin biologie poznání, že dějství přírodní není náhodné, nespořádané, nýbrž vskutku zákonité. To poznání má být základem jeho světového názoru. Biologie je věda. Světový názor to už je filosofie. Lze tedy rozumět těm osnovám tak, že student si má z přírodovědných poznatků odvodit závěry filosofické. Jak si je má odvodit a jaké to mají být závěry, se v osnovách nepraví. Musí nám už být jednou jasné, že přírodovědný obraz světa není úplným obrazem skutečnosti a že přírodní věda, která neviděla svět jako jednotu, nýbrž jako netvárnou, byť zákony řízenou slátaninu, mohla vydat jen kusá díla, cenná sice, ale kusá. Nadřazený, jednotící princip, „duchovní pouto“, částí v přírodě, bylo úmyslně vyřazováno, popíráno nebo aspoň metodicky vylučováno. „Odbožštěný vesmír“ se rozpadl na části. Nutným následkem byla neblahá tříšť názorová. Nemá-li svět jednotný původ a jednotný základ, nemůže nikdo mít jednotný názor na svět. Je tedy třeba jen jediného předpokladu, aby částkové pravdy a názory se spojily v celek, předpokladu, který není libovolný, nýbrž který je základem vší filosofie. Vždyť který filosof byl důsledným atheistou? Snad by bylo možné nějakého jmenovat, ale to byla výjimka. Musíme tedy základem přírodovědného názoru učinit to, co původně znamenalo slovo theorie: nazírání Boha. Musíme vidět Boha ve věcech, za věcmi a nad věcmi.

Když dokvete vlčí mák, zbude z květu makovička, která má po uzrání nahoře kruh otvůrků. Zdálo by se, že by bylo lépe, kdyby otvůrky byly dole. Ale ony jsou ty potvůrky nahoře. Kdyby byly dole, vysypala by se všechna semínka přímo dolů a po vzkličení by si vzájemně překážela. Má-li však makovička otvůrky nahoře, vypadávají semínka jen když lodyha máku se rozkývá větrem. Botanik R. Francé navrhl podle té makovičky slánku na vysypávání soli. Dostal na ni patent. Ten patent je vlastně plagiát. Ale nevádí — vlčí mák nebude žalovat pro zcizení duševního majetku.

„Vynálezy“ přírody překonávají všechny lidské vynálezy tím, že se uskutečňují bez opracování materiálu, bez odpadků — a uskutečňují se bez nástrojů. A nejen to: útvary tak vzniklé samočinně obstarávají všechny opravy a po určité době místo sebe dodávají nové, dosud neopotřeбенé exempláře.

„Ne nadarmo byla rostlina nazvána velkým vynálezcem. Vynalezla v chemii nejsložitější synthesy, vynalezla padáky a katapulty pro rozšiřování semen, optické čočky, vytahování vody do výše sta a více metrů, vynalezla technicky dokonalé konstrukce na tah, tlak i ohyb. Ovšem bylo by nespravedlivé přisuzovat jí více zásluhy než člověku. Také on vynalezl podivuhodné věci nevědomky, daleko dříve než něco vynalezl vědomě. Všecky ty technické vymoženosti v organizaci rostlinného a živočišného těla učinilo něco, o čem nic nevíme, řekneme život. Daleko za jeho vynálezy pokulhávají naše vědomě dělané vynálezy.“ Tak píše profesor Dr. B. Němec v knize *Duše rostlin*. Pražská akciová tiskárna, Praha 1937, strana 40—41.

Vizme ty dialektické rozpaky pana profesora: „Všechny ty technické vymoženosti učinilo něco, o čem nic nevíme, řekneme život.“ Nevíme, poněvadž nechceme vědět. Něco, řekneme život, poněvadž nechceme říci Tvůrce. Svátý Tomáš Akvinský není na rozpacích. Říká jasně: „Počínají-li si bytosti, které rozumu nemají, jako by rozum měly, nemají to ze sebe, nýbrž odjinud, to jest od Boha nejvyšší moudrého.“ V naší době se ovšem nehledá pravda, nýbrž názory. A tak vidíme kolem sebe tvory, kteří sice rozum mají, ale počínají si, jako by ho neměli.

V přírodopisných výkladech se stále jen připomíná, v čem se člověk podobá zvířatům. Ale do přírodopisu patří také výklad o tom, čím se člověk od zvířete liší. Správně připomíná Julian Huxley, že i kdyby se chtěl člověk na sebe dívat jako na pouhého živočicha, musil by dospět k poznání, že je tvor jedinečný. Mezi četnými vlastnostmi člověka, které ho odlišují od zvířete, připomíná Huxley kromě pojmového myšlení i smích. (*L'homme cet être unique*. Éditions de la Baconnière, Neuchâtel 1947, p. 44.) To ovšem není objev, nýbrž věc známá. Přijde-li kocour o část svého kníru, není obavy, že by se mu kočky smály. Vyjde-li komicky ostříhaný pudlík na ulici, neběhají za ním psi posměváčci jako běhají nezbedná děcka za člověkem nezvykle a podivně oděným. Zvíře se nesměje. A ani nám by snad nebyl směšný kocour připravený o polovici kníru, kdyby nám nepřipomínal muže na knír hrdého, ale ozdoby té zbaveného. Ani poloostříhaný pudlík by nám nebyl směšný, kdyby nám nepřipomínal nějakou lidskou maškaru.

Člověk člověku je směšný proto, že člověk před člověkem se vypíná. Směšné je to, co vystupuje s určitou jistotou, významností a důležitostí, avšak náhle se objevuje jako ubohé a nicotné. Smích je v určitém smyslu očista pravdou. Smích je dethronisace a stržení masky. Smíchem se odhaluje skutečnost, jaká je, prázdno jako prázdno, ubohost jako ubohost. A tak by se zdálo, že smích má vysokou hodnotu mravní. Ale dejme pozor! Smějeme-li se někomu, bývá to také tím, že se cítíme velikými proti někomu malému a že si uvědomujeme svou převahu. A máme jakýsi pocit ulehčení, poněvadž to, co se zdálo nad námi, se ukázalo pod námi. Nemalý význam mravní by měl smích reflexní: smát se sobě samému, kdykoliv jsme v pokušení zdát se sobě velikými.

P.

F. M. Dulos: *O berlách.*

Poslední peníz v ruce mám
a ten si nechám na rakev.
Umřu sám bez lidí —
a kolem jen sůl a krev.

Měl jsem těch peněz víc
než přišli, než jsem dal.
Neděkovali.
Teď nemám nic,
jen jeden na rakev.

Byl jsem sám bez přítele a lásky.
Peníze vzali.
Tam na zemi,
kde počal krtek rýt,
tam leží peníz poslední.
Penízek na rakev.

Marie Svobodová: *Stesk.*

Den jasný v měsíci zralých hroznů krás
v šepotu padajícího listů se usmívá
jak prchající dětství lem ...
Zelené větve zvadly do zlatova.

Úsměve dětí,
jen Bůh tě umí číst.
já lituji jen pohádkových míst.

Na čelo udělej mi křížek, maminko,
až půjdu do světa ...

F. M. Dulos: *O berlách.*

Věra Viskotová: *Rozloučení.*

Na vížky holubí zas nasedejte ptáci,
vy z krajů přilétlí, kde za nebem se ztrácí
i léto chrpové i podzim na odletu,
i marné závzlyky, co daly sbohem světu.
Však darmo nadarmo se za tím nebem skryly,
k věčnosti toužily a daly sbohem chvíli.
Však darmo. Chvilka tamta není jako ptáci.
Do větru odlétne a do květů se vrací.
Však darmo nadarmo. To bylo plaché sbohem.
Loučit se nechtělo. Vždy za nejbližším rohem
na pozdrav mávalo, dva kroky opřed, krok
zpátky.

z kapsy nám vytáhlo dva propálené šátky.
K čemu to! Na uzel na uzlík zavažte si
do toho šátečku ranní déšť, písek, lesy,
stodolu, psi boudu, kouzelné kapradí.
K čemu to loučení? Loučení nevadí,
jen cesta — první krok, jímž opřed se mění
v zpátky

Zvonidlo bijící tep čítá na obrátky —
šílenou rychlostí ujíždí automobil.
Za to, žeš nepřišel, za to, žeš často zlobil,
ujíždí pohádka, z hnízd vyletují ptáci.
babička usíná a starý strojek hrací
jí dodnes drnká tam — o čem, už nepovím —
strunečka zvonívá bim bam bim bim bam bim

František Korb: *Rakovník.*

Večery padají. Jak stužky krve teče
v matný oblouk dne lesk večerního svitu.
Rušené černání je světlými zbytky
puzeno k blednutí a k modravému třpytu.

Usíná obloha a kolébána kouřem
narudlých komínů, mdlou záclonu si sprádá,
sálavé slunce letí jinam roznítiti světla.
Usnuly kameny. Přelud mé mysli padá.

Hermann Hesse (laureát Nobelovy ceny pro r. 1946):

Osud.

Hněvem a nerozumem rozloučení
Jak když si děti hrají,
Se naše cesty vyhýbají
A bledý stud nás drží v chvění.
Nad námi roky nazpět jdou,
Žijeme, čekáme, litujeme
A když se jednou vrátit chceme.
V zahradě mládí cesty nevedou.

Přeložil J. P.

Josef Zahradníček: *Píseň.*

Na tebe myslívám víc a víc,
ale ty málo mě ráda máš,
ty jsi jak na nebi půlměsíc:
půl srdce dáváš mně, půl ukrýváš.

Půl srdce ukrýváš, nevěrná,
pro jiné, ale já jako ty
budu ti dělávat drahoty,
až budeš, panenka, až budeš má...

Anna Pospíšilová: *Stipendia.*

Sedím za stolem opřískaným,
listuji v arších stipendií,
List za listem jde. Všecky voní
a já tu vůni nevyžiji

za minuty, jež tady trávím
a dumám s trpkou úzkostí:
vyřídí nebo nevyřídí?
Sem srdce, tam hrst milosti,
sem trochu pohlazení dejitel

Kdybych tak mohla všude psát:
tady je poklad, vybírejte
a nemějte už nikdy hlad,
nenoste nouzi na obuvi,
na vetchých čapkách vítr zlý,
na rukou dlaně, které zmrzly
a pod víčkem stín šedivý
neklidných nocí. Tiše sedím,
roste mi z archů velký svět.

lni vám všecko nevypovím:
je mně dnes dvacet let.

Vladimír Kopal: *Jedna v próze.*

Vždy jsem si Tě představoval jako vodu. Čistá,
plynná, průzračná...

Bál jsem se, abych nebyl příliš žhavý.

Voda se teplem mění v mlhu.

Bál jsem se, abych nebyl příliš studený.

Voda se chladem mění v led.

Dlouho jsem Tě viděl jen před zapřenými očima.
Jakmile jsem je otevřel, změnila jsi se v sen. A já
snil...

Proní a jediná,
jediná — proní.

Ta slova jsem viděl napsaná na každém kameni,
ta slova mně šeptala každá květina, strom a vítr. Tu
píseň mně zpíval kos a slyším ji dodnes.

Kardan: *Zima?*

Nač bát se zimy, nadešel-li čas?
Vždyť v zimě jaro, v chladu teplo dríme!

Vilma: *Mládí.*

V stín sněženky a v plátek sedmikrásky
naději s láskou zavírá si
podobou sladce mámivou
a ve studánce pod javory
čeká už zámek jantarový
na šťastný úsměv tváří dvou.

Mlčení lesů, přítmi zrána
rytířům koně osedlává
za práva utiskovaných
a ve tvář zítřků stříká pěna
měsícem smutků ojiněná
prastarý stud a dívčí smích.

Zklamání dávná melodie
umírá v nás a znovu žije
pro sny jež zítra zradíme,
padání kapek v černé věži
čekání marných čas nám měří
jako vám, předobrazy mé,

Jarmilo, Hynku, Viléme!

Anna Pospíšilová: *Básníková milá.*

Na ústech má vždy nevyřčená slova
a dobrý Pánbůh ví,
že každé noci milá básníková
s korunkou veršů spí.

Ta korunka ji zrůžovělou rýžkou
po čele znamená.
A ruka těžkne nejnovější knížkou
milostně znavená.

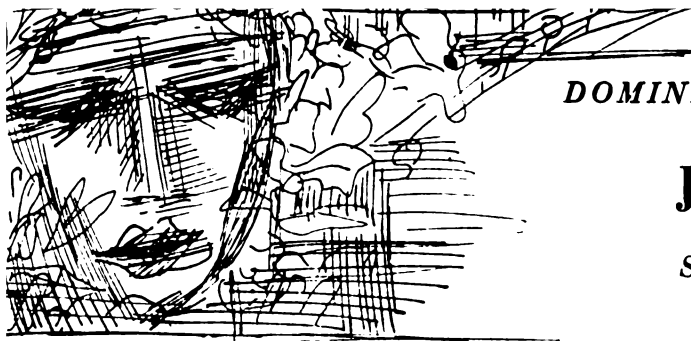
Hle, řasa, dech i srdce stokrát daly
všecko, co básník chtěl —
teď osudy se větrem rozezlály
jen spoj je, touho, stmel

a tváře chraň, jež rozpáleny knížkou
do veršů prokvetly.
Nad brázdou slov, nad požehnanou rýžkou
s básníkem milá bdí.

M. Pešičková: *Řeka.*

Dopádivím šepotem rodí se v rychlém spěchu,
v něžném laskání plyne vášnivým obětím břehů.
z hlubokých propastí vodopádů, v prudkém
dechu
v blankytnou výši pošle náruč pěnivého sněhu.

Tisíce životů snivě proudí v žilách těch cest,
znovu se rodí a toužebně hledí ve výšiny,
žízlivě opíjí mámivý odlesk třpytivých hvězd,
s tichým ozdechem znaveně padá v bezedné
hlubiny.

DOMINIK PECKA

JARNÍ SONÁTA

STUDENTSKÝ ROMÁN

IV.

VANOCE

1

Dva dny před Štědrým dnem přijíždí Julián na vánoční prázdniny. Městečko tone v blátě, jen k ránu trochu mrzne, ale přes den se oteplí a silnice se rozbahní. To počasí není leda ke čtení. Tolstého *Vojna a mír* — to vystačí na celé svátky. Julián sedí ve své světničce a čte od rána do večera. A když ho už bolí oči, vyhlíží oknem do ulice. Občas projede kolem oken vůz — vozí se lignit z Dubňan a melasa z hodonského cukrovaru. Těžké koně v lesklých postrojích odfrkují do mlžného, sluncem neprozářeného vzduchu. Chlapci v beranicích a vysokých botách pošvihují bičem. Janek, Francek, Václav, Tomáš, Cyril! Jak se pochlapili ti synci! Není to dávno, co sedávali s Juliánem v lavicích obecné školy. Kvůli řemeslu se otec přestěhoval z přifařené dědiny do městečka. A kvůli škole také, aby chlapec nemusil přes pole.

Ty první kroky do školy — u dveří čekali pan rektor. Julián je vidí jak dnes — muž s prošeďlým plnovousem, mohutné postavy. Vzal Juliána za ruku a odvedl do třídy. Tam už bylo mnoho jiných chlapců i děvčat. Julián neměl mezi nimi kamaráda. Byl z dědiny. Cítil úzkost. Nezvykklé a nevídané školní nářadí však budilo zvědavost, co přijde. Pan rektor seřadil zatím všechny žáčky, přikázali jim, aby se vedli za ruce a šlo se do kostela. Julián se vedl s Cyrilem. Cestou nepromluvili slova. Až v kostele mu prokázal Cyril jakousi pozornost tím, že ho nehty škrabal po naškrobeném límečku. A když se vrátili do školy, určil pan rektor každému místo v lavici a chodili od jednoho k druhému a ptali se: „Budeš si pamatovat to místo? Julián odpověděl: „Ano.“ V lavici byla velická díra po vypadeném suku. První dny se chlapcům ve škole líbilo. Pan rektor rozdělávali tabulky, kamínky a tužky, žáci z vyšších tříd si tam chodili pro písanky, tužky a pravítka. Julián s Cyrilem si hráli pod lavicí i na lavici a malovali na tabulce panáky a prasátka.

A Julián si pamatuje, že číst a psát se učil rád. Tuze pěkně nepsal. Písmena dat psával právě tak dlouhá jako l nebo k. Z písmen se mu nejvíce líbilo č, neboť pan rektor o něm vypravovali dětem povídku. E se posmívalo i, že je jakési hubeně a že má hlásek jak myš. I se posmívalo e, že je nafouklá a že mečí jak koza. A nakonec se ta písmena poprala. A to e přemohlo i, přelomilo je v půli (a pan rektor namalovali na tabuli přetržené i) a ten spodek si postavilo na hlavu jako znamení svého vítězství. A od té doby se nazývalo ě.

Počty ho tak nezajímaly, protože k nim bylo potřeba pozornosti. Ale Cyril byl dobrý počtář, a když bylo nejhůř, napovídal. Zato se těšil Julián na hodiny náboženství. Pan farář vypravovali o Abrahamovi a Isákovi, o Josefovi a jeho bratřích — to poslouchali všichni, ani nedutali. Ale když začali s katechismem, už nebyla taková pozornost a dokonce se v lavicích šuškal. Pan farář vytáhl z kapsy peněženku s kovovým závěrem, otevřeli a hrozili, že tomu, kdo bude mluvit, přiskřípnou do ní ústa. Z počátku tomu děti věřily. Pan farář se často vyptávali děti, co měly k obědu. A když někdo řekl, že měli doma buchty, vytýkali, proč jim také nějakou nepřinesl, že prý mají

hlad a že už týden nic nejedli. A děti ptaly doma buchty pro pana faráře. Jindra Doležalova nechtěla jít jednou odpoledne do školy, dokud jí maminka nedala do zástěrky buchet pro důstojného pána. A když jim je ve škole přinesla ke stolku, ptali se jí, zdali je sama pekla, a ona že ne, že maminka. A tak pan farář povídal, že od maminky je nechtějí a vůbec že už nemají hlad. Jindra dostala obrázek a buchty se snědly ve třídě.

Brzo se naučil Julián říkačky: První třída kašička, druhá třída růžička, třetí třída hodní žáci, čtvrtá třída darebáci, pátá třída samí vojáci. Touhou kluků bylo být už v páté třídě, kde byli samí vojáci. V růžičce měli ještě pana rektora, ale už se učili, že podstatná jména jsou jména osob, zvířat a věcí. Ale co to pravidlo znamená, nevěděl skoro nikdo. Zajímavější to bylo v třetí třídě. Tam učil pan učitel Sadovský. Přinesl do třídy vycpaná zvířata, stereoskopické obrázky, kreslil na tabuli barevnými křídami. Aby děti viděly, co je tisíc, dal si práci a nakreslil na tabuli tisíc teček. Jednou vyprávěl dětem o zemi a přinesl do třídy globus. Kluci se ptali, proč naši protinožci nespadnou dolů nebo proč se mořská voda na jižní polokouli neodtrhne od země. Pan učitel říkal, že to dělá zemská přitažlivost, a když tomu kluci nechtěli věřit, vyložil jim to jinak:

— Člověk, pravil, je proti celé zeměkouli jako prášek — a ukázal na prach usazený na globu. A jako ten prášek se drží a nespadne, tak ani člověk nespadne.

A potom vzal houbu a navlhčil spodní část globu.

— A tato vrstva vody, tak vykládal dále, se drží tohoto modelu a nespadne. Moře je proti celé zemi zrovna tak nepatrné jako tato vrstva vody proti celé té kouli. A proto se moře drží země a nespadne.

Tak, vyložil věc pan učitel Sadovský a kluci byli spokojeni.

Pan učitel někdy trestal kluky tím, že jim vyplácel pravítkem na dlaň. Kluci dělali, že to tuze bolí. A Julián si vzpomíná, že kdo byl takto potrestán, položil se na lavici a dělal, že to bolí. Do konce hodiny nemusil počítat ani psát. Někteří kluci schválně zlobili pana učitele, aby dostali pravítkem a mohli pak celou hodinu ležet na lavici.

Ve čtvrté třídě už jich bylo mnohem víc — ta třída měla dvě oddělení, tam učil pan učitel Novák a byl tuze přísný a nikdo nesměl při vyučování ani mluvit. Tam byli i žáci o rok starší, Láďa správčův, který nosil v létě bílé, hezky vyžehlené šaty, Janek Skrobáků, který nikdy nedovedl vyslovit jak se patří hlásku r, Václav Ondrů, který smrkával do dlaně a otíral si nos rukávem, Francek Martinů, kterému pro špatnou jeho výslovnost říkali Fňancek, Jožka Doležalů, vypravěč strašidelných povídek a zloděj hrušek v zámecké zahradě.

A koně mijejí, práskání bičů zaléhá od obecní hospody a vzpomínky se rozptýlují —

2

Na Štědrý den to voní v kuchyni, ale nesmí se nic jíst. Přijede bratr Josef, který je na vojně v Kroměříži. Frantina poslala jen psaní. Budou k večeři čtyři.

Odpoledne se brzo stmívá a na návisi ozývají hlasy koledníků: čepice na uších, sotůrek v ruce, zkrhlé ruce v záhradě obcházejí a prozpěvují o pastýřích betlemských:

Anděl se jim ukázal,
do Betlema jít kázal

První rána z pušky houkne naproti. To strýc Mikuš vystřelil ze staré dvojky. Jim odpovídá na Dolním konci kovář, který umí střílet z kovadliny jako z kanonu. Však už je pět hodin, matka prostírá na stůl v „hrubé“ světnici. Otec přichází z dílny, umývá se a jde do sklepa pro víno. Panský mlékař přijíždí od vlaku a přiváží Josefa. Matka ho čeká u vrat, pes Mustafa se může zbláznit radostí. Josef seskakuje s kozlíku, vítá se se všemi. Na rameni se mu blýskají dva cvočky. A hned se hrne do kuchyně a hned povídá o té vojně. Včera ještě nevěděl, pustí-li ho na dovolenou hned nebo až po Novém roce. Odpíná opasek, svléká plášť, ukazuje novou, pěkně vyžehlenou uniformu.

Je vidět, že je v poddůstojnické škole. A už je ho plný dům, nikdo nestačí odpovídat na jeho otázky, co nového v městečku. A matka mu vypráví nejdřív o pohřbech:

— Umřeli starý Trefilík, bylo jim už dvaadevadesát roků, pořád byli zdravej, nigdá nespávali v peřinách, v lítě na mlatě a v zimě u kamen na lavici. Taky stará Buřilka su nebožka, však ani dlouho nestonaly, naráz z ničeho nic se jim udělalo zle, tož si poslaly pro panáčka a umřely tak, bez dochtora, ba, naco taky dochtora, když je člověk starej, roste do zemi a žádnéj mu nepomože. A strýc Hubáček taky umřeli, no jakej život, taková smrt, ve sklepě každej deň, v kostele nigdá. Ale před smrtí prej prikazovali tetce, aby jim udělaly slavněj pohřeb. A tetka povídaly: Slavněj pohřeb budeš mět, ale do kostela tě neponesem. Kdyžs tam nechodil za živa, nemusíš se tam ukazovat ani po smrti. A co ještě? Mařena Stárková měla ohlášky — bere si ju ten Tonda Bernatůj, staří to nechťeli, že Tonda nic nedostane. A on prej, ať si tu chalupu nechajů, on že má zdravý ruky a on tu Mařenu nejak uživí. A co bych ti ještě povídala — leda o strýcu Cabaňovi — to bylo minutej týdeň, ráno šli lidi na roráty a co nevidijů: kdosi leží na silnici, jak dlouhěj, tak širokej. Snáď není mrtvej? Ale kde, povdajů tetky, dyť chrápe. Na ba, dyť to sú strýc Cabaňa v kožuchu. Jej, strýcu, vstávejte, už je deň! A strýc nic. Tak co s něma? Lidi, povdaj kdosi, dyť oni sú přimrzlej za kožuch aj za vlasy. Tak dite pro tetku. A tetka došly, nařikaly, že ten neznahaňba starej už tři dni chodí po sklepách a dom se ani podívat nedonde. Strýc nemohli vstat, a tak milá tetka mosely jít dom uvařit vody a strýca potom odpařit. A co strýc? Šli taky na roráty jak druží — a z kostela zas do sklepa.

— A nebyli z toho nemocnej?

— Ale kde, ten mají kořeň — bolí jich za humnama a v trní jich pchá!

— Tak nechme strýca a pojďme, povídá otec, máme už všeci hlad.

Na bílém ubruse talíře, uprostřed mísa s kouřící polévkou. Všichni už stojí kolem stolu a modlí se: — Otče nebeský, požehnej nás i tyto dary, kterých ze štědrosti tvé budeme požívati. Skrže Krista Pána našeho. A matka dodává:

— A pomodleme se za našich zemřelých, za stařečka a za stařenku, aby jim dal Pán Bůh lehký odpočinutí —

Pod okny praská pastýř kocarem a troubí na roh — vždyť je to večer pastýřů, kteří první z lidí viděli v noci narozeného Spasitele. A u dveří zazní hlasy koledníků. Matka má pro ně nachystány koláče a ořechy.

A po večeri vypravuje Josef o vojně, Julián o studiích, otec poslouchá, hlavou pokyvuje, víno popíjí. A vzpomíná i on na léta vojenská, jak byl ve světě, co zkusil — než se naděješ, léta minou a nic se nevrátí, jen starosti zůstávají.

V noci přituhlo a do rána bylo všude bílo. Všichni vstávají na jitřní.

Ozářená okna kostela zvou a zvěstují radost —

— Su zvědavej, povídá otec po návratu z jitřní, jestli dnes osvíti slunko panáčka u oltáře.

To je jeho stará pranostika: svítí-li na den Narození Páně slunko, bude příští rok hodně vína a bednář bude mít plné ruce práce. Horší to bylo letos —

ukázka byla slibná, ale potom přišla na to ruda; stříkalo se skalicí, pravda, ale vždycky to také nepomůže. Málo bylo vína. Trh v Hustopečích špatný. Nádob dost, beček, kádí, že by do nich Dyji mohl nachytat, ale poptávka žádná.

A otec ukazuje Josefovi svou účetní knihu — lidé zůstávají dlužní za práci, nemají čím platit a daně jsou veliké.

— Tatínku, můžete mně včil posílat mřů, ozývá se Julián, já budu mět o jednu hodinu víc a třeba si nandu ještě jednu, kdybyste mně nemohli posílat tolik jak dovčilku.

— Co dávám, dávám rád, nestrachuj se, chlapče. Byly horší časy a Pán Bůh nás neopustil. Chtěl bych enom, aby to nebylo nadarmo a aby z tebe něco pořádného bylo.

Odpoledne přichází na návštěvu strýc hajný, matčin bratr. Psa uvazuje pod kůlnou, aby se neporval s Mustafou, v síni těžkými botami podupává, sníh strásá a vchází do světnice s křesťanským pozdravením a přáním šťastných a veselých svátků.

A už usedá ke stolu, dýmku vytahuje, naccpává si a promlouvá, jak je zvykem, o počasí, o zvěři, o kácení dříví —

— A co ty? obrací se na Juliána vybařnuv mocný oblak dýmu, študuješ? Studuj! Máš dobrú hlavu. A tak si kolikrát myslím, co se tam v tech školách učíte?

— To sú všelijaký předměty, strýčku: latina, franština, zeměpis, dějepis, matematika, chemie, fysika —

— No ty temu říkáš předměty. Ale já si myslím, když negdo študuje, tak na to, aby byl mūdřejší než druží lidi. Já bych tak chtěl vědět, jaký mūdrosti se tam učíte.

— Mūdrosti, strýčku? Na to je taky jeden předmět — logika: to je nauka o správném myšlení.

— Tak, tak, pokyvuje strýc hlavou, to je potřeba, aby lidi správně mysleli, ale to mně nejde, chlapče, do hlavy — já znám dost tech študovaných lidí, ale říkám si kolikrát, ve školách byls, lámal sis hlavu, ale co je to platný, když ty nejsi o nic lepší než ti ostatní neštudovaní lidi. Tak nač je ta logika a ty ostatní předměty? Jak vykládá Kosmák o tem šudentovi, o tem chrtovi, jak on ho pojmenoval, študoval a přitem to byl darebák, že v něm dobrej žilky nebylo. To mně teda nejde do hlavy. Když negdo správně myslí, mosí aj správně jednat. Ináč kde druží s konopím, tam on s kúdelú.

— Máte pravdu, strýčku, odpovídá Julián, zdravej rozum može mět člověk aj když neštudoval logiku. A k správnému jednání je potřeba aj dobrej vůle.

— A tej vůli se ve školách neučí?

— Taky se učí, strýčku, ale není to zvláštnj předmět. A krom toho, lidi sú už takovi, že se vždycky podle rozumu neřidijů.

— Já vím, čím je to, povídá strýc. Čtu taky knížky. Kolikrát jsem už přeřikal Dějiny světa od Hlavinky, co vyšly v Dědictví cyrilometodějským. Tak to byli všelijací potentáti na světě a chtěli dostat všeckých lidí pod palec. Treba takovej Napoleon. Div že nebe čelem neprovrtil. A nakonec taky ztratil nitky a dohořelo mu k prstom. A co lidi nadělal nešťastných. Přemūdřelost. Lidi sú včil moc chytří. Všeckému rozumijů, do všeckého strkajů nos a chtěli by srazit dvanáct, kde jich je enom devět. Aj tady sú takoví mezi sedlákama. Do kostela už nejdu. Pána Boha nepotřebujů. Povdal mně jednúc jeden takovej, však to bylo tenkrát, když tu byli misionáři: Já žádnýho Pána Boha nepotřebuju. Můj Pán Bůh — to je hnůj. Když dobře pohnojím, tak mám. Když ne, nemá. No a co včil? Šel do výměny a ulovil, nač nalíčil. Syna má takovýho, jak je sám, jak ho vychoval, tak: ten syn mu včil nechce dát ani pár polínek, aby si mohl trochu zatopit. Pohůnkovi bylo toho starýho člověka líto, naštipal mu dříví a podstrčil, aby to hospodář nevěděl. Mladej se to dověděl a ještě klukovi vynadal. A starej včil chodí jak zmoklá morka a nařiká.

Strýc má chvíli práci se zapalováním: jak se dá do výkladu, zapomene bafat.

— Lidi se včil spúščajů Pána Boha. Onegdá tu taky chodil jeden mudrlant, co študoval po krk, ale do

hlavy mu toho moc nedošlo. Nač prej chodíte do toho kostela? Bezteho enom ze zvyku. Nejlepší by prej bylo tu starú búdu zhořit a udělat tam parčík, aby si měly děti kde hrát. Já jsem mu povdal: Milej pane, to sú rozumy za zelena trhaný. Já teda do toho kostela taky chodím a naši rodiči tam taky chodili. A bořit nebudem nic. A on zas mlel, že nač ti lidi tam lezú, latinsky prej neumijú a stejně temu farářskému mrmlání nevijú konca ani zvonca. Lepší prej je sedět negde venku a dívat se, jak je svět krásnej. Alebo když se chce negdo mermomocí modlit, ať prej se modlí doma. Jářku, chodíte negdy do hospody? Co by ne? povdal on. Jářku, a to nemožete pít doma? No to je tak, povdá mně ten pán, v hospodě je společnost — to je neco jinšího. No tak teda společnost, to se ví, že společnost, přece nebudete trčet doma jak křeček, když si zatluče díru. My se teda modlíme doma, ale v kostele je společnost. My jsme zvyklí chodit tak trochu na besedu. Tak co bychme nešli na besedu aj k Pánu Bohu? Zvykli jsme si tam chodit od malička a je nám tam dobře. A on mně na to povídá: Vy přece věříte, že je Pán Bůh všudypřítomnej, tak nač chodíte do kostela, když se můžete k němu modlit všady? Jářku, my chodíme celej týdeň, jak se říká v hadrách, mrvíme se s odpuštěním v hnoju — to už tady díra, tam záplata patří k všednímu dnu. Ale v nedělu — to je ináč, to už se každej obleče, jak se patří, aj ty děvčiska mají tu svoju parádu, vezmú si knížky a voničku a idú do kostela. Přece se nebudem ukazovat Pánu Bohu špinaví a roztrhaní! Však vy taky, když idete do tej svojej společnosti, neco lepšího na sebe oblečete. A potom, milej pane, my myslíme, že Pán Bůh nám má všelicos říct. Říkáme, že chodíme na slovo Boží. No, Pán Bůh k nám nemluví sám. Na to má svý sluhy, ti žijú mezi nama a ti nám vycingajú, když je potřeba. To nebožtik pan rada, dej jim Pán Bůh nebe, to s nama uměli: ve všední dny se poptali po hospodářství, po zdraví, po děckách — to byli jak každej jinší člověk — ale v nedělu, to když vystupili na kazatelnu, to jste jich měli slyšet, uměli nám to říct po lopatě. Tak třeba kázali o pověrách. Ide roba do vinohradu, pukne jí šňůrka u zástěrky: Ach, můj muž mě opuščál! Vař mu, robo, jak se patří, nemel hubú a nebude tě opuščat. Tořkaj zase kemusi přeběhne zajc přes cestu: Budu mět neštěstí — ale ten zajc měl ščestí, žes ho nechytł, ty hlúpej! Zní mně v uchu, povdá jedna ženská, to neco bude. Vymy si špinu z ucha a nebude ti v něm znět. Toř zase jedna ščuká: Kdo to na mě vzpomíná? Neper tak do toho nácka a nebude se ti ščukat! To byli kazatel — to už ten naši velebníček to tak neumijú. Ono to negdy vypadá, že se nad ty lidi povyšujú — a to do lidí vjede řurija a všecko vyjde v hař. Jak s Pánem Bohem, to se naučí v semináři — ale jak s lidma, to se musí každej naučit sám.

Strýc vyklepává dýmku do popelníku u kamen a narovnává si údy: — To jsem taky chtěl říct: oni si ti páni v městách mislijú, že sú brušení na dvě strany a že rozumijú bílému aj černému a že my na venkově jsme si abecedú enom hubu propláchli. A všelijací vizdohájci, co se ještě jitřnicú holijú, ohrnujú nad nama pysky a mají nás za pohnětek. V lítě jsme šli na púť na svatej Hostýn. Taky nejací mladí páni se vysmívali a ukazovali si na naše růžence. Jářku, páni, jestli nás chcete hladit proti srsti, tak vám neco řeknu: Dokád chodíme tady s tým — ukázal jsem jim růžec — je s vama dobře, ale jak začneme chodit tady s tým — a ukázal jsem jim čagan, můžete hledat psí díru pod zadníma dvířkama. A žádnej už ani nemukl.

A strýc se obléká kožuch a ohlíží se po beranici: — Tak abych zase už šel. Reknete si, že jsem teho už naplkal dost a že jsem tu hubu mohl aj nechat doma. A ty, chlapče, študuj tedy tu logiku. Ale dej pozor, abys nepřemůdřel. Kdo ví, jací sú ti vaši profesoři. Ti učitelí u nás už nejsú, jak bývali — my jsme jim lúhali ruky jak kněžom, ale včil — darmo mluvit. Tak s Pánem Bohem a dobře se vyspíte!

Večer nemůžž Julian dlouho usnout. Doznívají mu v mysli řeči strýcovy. Strýc nemá rád přemůdřelost. Co je ta přemůdřelost? Zvláštní stav ducha: člověk si

myslí, že všemu rozumí a že není tajemství, že věda rozřeší všechny záhady světa a života, že náboženství bude nahrazeno vzděláním, ale zatím že je dobré pro obyčejné lidi jako donucovací prostředek, aby konali dobro a varovali se zlého. To je přemůdřelost. Ti profesoři — skoro všichni mají spadeno na temný středověk, poněvadž to byl věk řádu a proto jako veleduchy vynášejí každého, kdo se tomu řádu vzepřel. Církev byla vždy nepřítelkou lidského pokroku, odsoudila Galileiho, rozum a víra se nesnášejí, bible je snůška židovských bájí, na místo pověstí o původu světa a člověka je třeba dosadit vývoj od prabuňky k člověku. Člověk je více nebo méně ušlechtilé zvíře. Je třeba si vybudovat vědecký názor na svět a na život, nevěřit v zázraky — zázraky se nedějí a víra v ně je nebezpečí pro soudnost. Modlitba nemá významu: v přírodě se všechno děje podle nezměnitelných zákonů — potopa přijde, ať se modlíme nebo nemodlíme. Křesťanství učí pasivitě, obrací mysl do záhrobí, odvrací pozornost od tohoto světa a zná jen odříkání a kazí lidem životní radost. Křesťanství sehlalo, za dva tisíce let nepřetvořilo svět, — tak se mluví ve škole.

A tak zápasí dva světy — svět strýce hajného, muže zakotveného v řádu Božím a hrdého na svou víru, a svět těch přemůdřelých. Je pravda, strýc Čabaňa se opil, ale když se probral, šel hned do kostela jako každý jiný pořádný křesťan. Ti lidé chybují, ale jsou si toho vědomi, uznávají to, přiznávají se k svým pokleskům a zpovídají se z nich — nechlubí se svými uerestmi a dokonce nevymýšlejí nějaké theorie, aby své špatné jednání ospravedlnili. Přes všechny své nedokonalosti jsou to dítky Boží, byť někdy nezdárné. To ví i Tolstoj: Kutuzov je hrdina Boží: ví, že na výsledek bitvy budou mít vliv i věci, kterých nelze vypočítat předem, že záleží také na silách skrytých v srdci posledního mužíka a na pomoci Boží. Stojí proti němu pyšný a nepřemožitelný Napoleon, který se chvástá, že v jeho slovníku není slovo nemožnost. A Kutuzov se modlí, při poradách generálů spí, ustupuje z Moskvy, občas pořádá prosebný průvod s obrazem Matky Boží — a nakonec vítězí nad přemůdřelcem.

Strýc poznával ty vzdělance z města — přijížděli na hony. A ten Kosmákův Chrt — co o tom říkal profesor Bureš? To není jen nějaké páterské povídání, to je dokonalá kresba člověka bezcharakterního — a patrně vůbec ne vymyšlená. Pamatujte si, studenti, lepší je charakter bez inteligence než inteligence bez charakteru. A pak ještě úsměv — Julián vidí strýce pod Hostýnem, jak hrozí čaganem přemůdřelcům, kteří se posmívají růženci — a usíná.

3.

Na Stěpána není pána! Podle starého zvyku se končí služební doba pacholků a dívek, kdo chce zůstat na starém, zůstane, komu se nelíbí u starého hospodáře, hledá své štěstí jinde. Vyplácí se chase celoroční mzda a tak je veselo ve sklepech i v hospodě. I na ulici se ozve píseň, vždyť ani sníh, ani bláto nevadí chlapcům, aby nechodili městečkem objímající se kolem krku a zpívající veselé i smutné písničky. A tak není ani docela pravda, že když je bláto, nezbývá než sedět za pecí:

Na vánoce, na ty hody,
zamrzajú blata, vody,
ej, blata vody hraběcí,
sedajú chlapci za pecí.

Však se to obrátí:

Na fašanky, na ty hody,
rozmrzajú blata, vody,
ej, nech je dobře, nech je zle,
chodijú chlapci pod šable.

A maminka hned ráno podává tatínkovi kalhoty a vyzývá ho, aby si hledal službu jinde, že už se s ním

nazlobila dost. A tatínek předstírá, že tedy půjde a najde si službu jinde. Však svět je široký a všude zem Páně.

— Ale ne aby ses zas večír vrátil — a k obědu už taky nechod!

— Když mě teda nechceš, tak půjdu, však ty budeš banovat! A jde na ranní a po ní do sklepa se strýcem Mikúšem, to jejich zvyk. Ale k obědu přijde přece, třeba trochu pozdě. A maminka se dělá, že ho nečekala, že nic nevařila, ale potom sleví a povídá, že se snad něco v kuchyni přece najde.

— Ale večír doopravdy nedondu, vyhrožuje tatínek. nějaká ta služba se do večera naskytne.

— Enom jdi, a hledej, já taky půjdu sloužit jinde. Ale přes všechny prosby se večer tatínek přece jen vrátí, všelijak se vymlouvá a nakonec sleví, že to tedy ještě jeden rok zkusí, ale kdyby se v té službě měl zle, potom doopravdy půjde jinam.

A po svatém Štěpánu přicházejí kamarádi: Jožka Konečných, který studuje v Brně na technice. Metúd z hodonské reálky a oktáván Vojta, spolužák Juliánův ze čtvrté třídy obecné školy. Jožka má plán:

— Na Novej rok uspořádáme večírek: recitace, zpěvy, nějakú aktovku. Děvčata nám pomohú.

Největší potíž je s tou aktovkou: kde ji honem vzít? Loni hráli Strašidlo v ševcovské dílně — líbilo se to, letos by to mohlo být něco vážnějšího. Vojta je proti tomu. Předně vážných aktovek není, vždycky jsou to jen zdramatisované anekdoty. A když se hraje něco vážného a dojde k nějaké dramatické scéně, lidé se stejně smějí. To je tím, že na divadle se mluví nepřirozeně, afektovaně, herci si počínají hystericky a to je těm lidem k smíchu. Nejsou zvyklí vyjadřovat své city. A když je vyjadřují, zpívají písničky a v tom je cosi, cosi neosobního, co dává tušit skutečný cit.

Metúd je pro něco romantického — ti lidé nechtějí vidět na divadle sebe, svůj život, ale něco neobvyklého a tajemného. To je tak jako s pohádkami: nevypravují se dětem pohádky o obyčejných lidech, o strýcích a tetkách, ale o králích, princeznách a rytířích. To se jim líbí a něco takového bychom mohli zahrát. Julián souhlasí s Metúdem: ale kde vzít takový kus? A tu se vytasí Metúd s nápadem:

— Tak si to napíšme sami. Těch pár stránek nedá tolik práce.

— Ale námět? ptá se Jožka, kde je námět?

— Já bych třeba něco měl, navrhuje Metúd, já si to rozmyslím a zítra vám to povím.

— Ale ať tam není moc osob! varuje Jožka.

— Však nebude, slibuje Metúd, ale dělá si výhradu, smí-li to být trochu sentimentální, no tak trochu do beču.

— Ne enom může, musí to být do beču, když to má být romantika, ať je to romantika jak trám. Tak dobrá, do zítřka ať to máš a ten námět sem dones!

Druhý den další schůzka.

Námět je opravdu sentimentální. Metúd se přiznává, že jej tak trochu ukradl z jedné povídky Thomase Hardyho.

— To nevadí, prohlašuje Jožka, to se tak dělá, říká se tomu dramatisace.

— Ale enom námět, ostatní bude původní, vypíná se Metúd, dialogy, všecko, aj ten konec.

— Tak ven s tím námětem, velí Jožka.

— Tak námět je taková beznadějná láska jednoho husara k nějaké krásné —

— To se rozumí, že krásné, vpadá Jožka, copak můžem hrát něco o škaredé děvčici?

— Ta děvčica, to není obyčejná děvčica, to je hraběcí dcera.

— A je už zasnúbená s nějakým starým chlapem, že?

— Tak docela to není — ale ona myslí vysoko.

— Od toho je princezna, nebo komtesa či co to bude za zvíře.

— Tak ona se s tím husarem baví —

— Zkrátka, dělá jí to dobře, že ten husar je do ní zblázněnej, to už ty princezny sú všechny takový, poznamenává Jožka znalecky a netrpělivě —

— A do toho včil něco vlezte.

— To se rozumí, musí do toho vlezť nějaká překážka, třeba že táta ju hlídá anebo má pro ňu jinšího ženicha.

— Ano, táta ju hlídá a zakazuje jí mluvit s tím husarem.

— A co dál?

— No ta princezna je pyšná.

— No to přece se už říkalo, rozčiluje se Jožka, a taky se to rozumí samo sebou. A vůbec je to teda fíflena. Lidi, to je bída, my se musíme piplat s temu lidskýma citama.

— Ale když se to má líbit a když to má být dojemný?

— No ano, nedá se teda nic dělat. Tak ona je pyšná a toho husara si nechává enom tak v zásobě, kdyby žádnýho jinšího neulovila, že?

— Ano, tak neco. A ten husar ji vyzná lásku.

— To tam dáme nějakú serenádu pod oknem à la Cyrano de Bergerac.

— Serenáda tam taky může být. Ten husar ji vyzná lásku, ale ona mu nevěří.

— Dělá, že mu nevěří. To ty ženský sú takový zmiže.

— Tak třeba dělá, že mu nevěří a on je z toho zůfalej.

— Správně, to bude k beču. Metúde, ty jsi geniální psycholog.

— A jeho pluk dostane najednou rozkaz k nástupu. A ten husar se bojí, že ta komtesa na něho zapomene a tak jí navrhuje, aby došla večír na mořskej břeh, že spolem ujedú na nejakej ostrov, tam se dajú seždat a budú se mět dobře.

— To je náramně romantický, poznamenává Jožka, a dokonce aj napínavý.

— A tak on zběhne od pluku, večír si pro tu komtesu donde, ale ona se začne vymlúvat a nechce s ním utýct, jak mu slíbila.

— Vždyť jsem to povdal, zmija!

— A ten husar včil —

— Je v kaši, kde by byl.

— Ten husar vidí, že k pluku se vrátit nemože, to by ho stejně zastřelili, a tak se střelí sám.

— Brr! oťásá se Jožka.

— Střelí se pod jejíma oknama, ale ta rana není smrtelná. Komtesa vyběhne ze zámku, pozná, že jeho láska byla opravdová, dá ho odnést do svých komnat a tam ho ošetřuje. A otec, když vidí tu lásku, ujme se toho husara a nakonec mu dá svoju dceru za manželku.

— Výborně! Lidi, ono to má happy end — a skončí to svatbú!

— Ano, ale u Hardyho to končí tragicky. Ten můj konec je původní.

— To se rozumí, mosíme mět ohledy. Tak to sepiš, Julián ti pomože a pozítřku si uděláme čtenú zkúšku.

A nazítří piší Metúd s Juliánem dialogy a rozdělují scény. Osoby jsou jen tři: zámecký pán, jeho dcera a husar. Zámeckého pána bude hrát Jožka, jeho dceru řídících Helenka, husara Julián. Autor skromně ustoupí do pozadí. Do večera je polovice hry hotova. Druhý den se bude pokračovat.

Večer přemýšlí Julián o té hře. A její osoby se mu nějak uživotňují. Ta komtesa je Mira, zámecký pán je továrník Adam. Zdá se mu najednou, že má hrát sebe. Ne, to ne! Za první není blázen, aby se do někoho beznadějně zahleděl. A vůbec se mu to nyní protiví: zdá se mu, že by se veřejně přiznával k něčemu, co ani není docela pravda — snad někdy přichází taková hloupá myšlenka, že by ho mohla mít Mira ráda — ale ne, dokonce se bouchat na scéně, lidé se budou možná smát, a pak tam nýt, jihnout, vzdychat, sténat na jevišti — Ne, ať si to hraje, kdo chce — Julián to hrát nebude. Pryč s tím pokušením beznaděje, drážděním osudu, vyzýváním jakéhosi deuse ex machina, který se zjeví, aby mu nečekaně dal, več nedoufal! Štěstí není něco, co by člověku samo padlo do klína. Nechci takové štěstí! Štěstí je to, co si člověk dobude svou prací a svými obětmi. Takové štěstí chci, ne nějakou zlatou padavku z rohu vrtkavé Fortuny. A dokonce hrát jakousi prefiguraci

svého osudu a zaklínat nějaké neznámé zvraty a vábit to, co je nemožné — A neskutečné!

A druhý den dokončí sice dialogy s Metúdem, ale prohlašuje, že toho husara hrát nebude. A tak nezbyvá, než aby slavnou úlohu převzal sám autor. Julián se spokojí s úlohou napovědy.

Autor se tedy vžívá do své úlohy, učí se zpívat serenádu, jenom jednu obavu má: jak se střelit? Ze skutečné pistole?

— Ne, na to stačí špuntovka na vrabce, prohlašuje Jožka.

— Ale to bude lidem k smíchu a bude po všeckém!

Nakonec smluveno, že se střelí za scénou! — Strýc Mikúš vystřelí z dvojky, bude to rana jak hrom a lidem to k smíchu nebude. Svalíš se, komtesa přiběhne k tobě a bude to.

A tak je ten večírek v sále obecní hospody. Julián, aby ukázal dobrou vůli, recituje Nerudovu Romanci o Karlu IV., řídících Helenka hraje na klavír, Jožka zpívá arii z Prodané nevěsty, Metúd hraje na housle, vše jde krásně, nikdo se nesměje.

A nakonec ta hra s husarem. Julián sedí v napovědní budce, dialogy klapou, Jožka hraje hraběte s grandezdou, Helenka je půvabná, pyšná a ošmetná

jako pravá zmije, Metúd tklivě zpívá serenádu — přemlouvá komtesu k útěku — a hle, zrádkyně se vymlouvá a říká ne.

— Ó bídný světe, co mi zbývá? recituje Metúd. A již vytahuje pistoli, namíří, stiskne — — — stiskne, rána nikde, strýc Mikúš se opozdili, jistě šli na pivo — co teď? Julián trne.

— Hrej dál, mluv něco! volá z budky na Metúda.

Metúd hledí chvíli do prázdna. Teď se začnou lidé smát. Už tam kdosi vzadu vyprskl. Ne, Metúd neztrácí ducha, vytasí dýku (má dýku — jaké štěstí — husaři sice nemívají dýku, snad nějakou šavli, ale on má opravdovskou dýku!) a deklamuje nezlomen:

— Když selhala jedna zbraň, neselže druhá! A bodne se do prsou.

Vtom však — běda! Opozdivší se strýc vystřelí za scénou z pušky:

— Bum!

Metúd se skácí k zemi a komtesa místo aby vykřikla bolestí, vybuchne v smích, hlediště se otfásá, lidé se popadají za břicha, opona padá na rozkaz zámeckého pána.

A v budce ztrnule sedí Julián — on jediný se nesměje.

Jak se mluví

1. a) *Byl Jidáš Kristovými slovy: „Lépe by bylo tomu člověku, kdyby se nenarodil!“ předurčen k záhubě? Po těchto slovech už těžko mohl litovat svého činu a být spasen.*

b) *Kristus řekl: „Široká je brána, která vede do záhuby a mnoho je těch, kteří ji vcházejí. Těsná je brána, která vede k životu a málo je těch, kteří ji nalézají.“ A dále: „Mnoho je povolání, ale málo vyvolení.“ Bůh ve své vševedoucnosti věděl, že když dá lidem svobodnou vůli, že většina nebude žít podle jeho přikázání. Nebylo by tedy pro lidstvo lepší — když většina přece jde špatnou cestou — kdyby je Bůh nebyl stvořil?*

Obojí se týká tak zvané predestinace. Od věčnosti ustanovil Bůh, že stvoří svět. Od věčnosti stanovil také, že stvoří člověka a že mu dá svobodu a potřebnou milost, aby mohl dojít spásy. Od věčnosti také předvídal, zdali a jak který člověk užije své svobody a jak bude s milostí Boží spolupůsobit. Předvídal-li, že zemru v milosti, jsem předurčen k spasení. Předvídal-li, že přes pomoc milosti Boží zemru ve hříchu, jsem předurčen k zatracení. Bůh mne stvořil a vykoupil, aniž by se mne tázal na souhlas, ale mou věčnost neurčil bez zřetele k mému souhlasu nebo nesouhlasu. Tři věci jsou jisté: 1. Bůh ví vše od věčnosti, jinak by nebyl vševedoucí. 2. Bůh je spravedlivý — nemůže tedy zavrhnout nevinného. 3. Člověk má svobodu a může se sám rozhodnout buď pro Boha nebo proti Bohu. Že Bůh vše předvídá, je jisté — ale jak to předvídá, je tajemství. Vidím-li, jak někdo padá se střechy, musím uznat, že nepadá proto, že já to vidím, nýbrž vidím ho padat proto, že padá. Podobně i zde: nehřeším proto, že Bůh mne od věčnosti viděl hřešit, nýbrž Bůh mne od věčnosti viděl hřešit proto, že dobrovolně hřeším. Podle toho je třeba se dívat na hříchy Jidášův. Těsná brána — málo vyvolených — svatý Bernard se jednou rozplakal, když na kazatelně četl ty texty. Ale je třeba číst evangelium celé, zvláště místa o ztracené ovci, o ztraceném penízi, o marnotratném synu, o kajícím lotru. Brána milosrdenství Božího je otevřena všem — ve dne v noci.

2. *Jesuité, kteří k nám byli povoláni za vlády Fer-*

dinandovy, se řídili heslem: „Koho země, toho náboženství.“

Heslo: „Cuius regio, eius et religio“ bylo stanoveno na sněmu augsburském 1555 a řídili se jím lutherští velmoži v Německu, aby na svých statcích zavedli tak zvanou reformaci, to jest donutili katolické obyvatelstvo k odpadu od Církve katolické. Teprve když se tím heslem začal řídit vítěz bělohorský a nechtěl trpět nekatolíky ve své zemi, počalo se to heslo pokládat za nemorální. Nemorální je, ale není to heslo činnosti náboženské, nýbrž heslo činnosti politické. Heslem náboženské činnosti řádu jesuitského bylo a je: Omnia ad maiorem Dei gloriam.

3. *Koncil kostnický odsoudil neprávem Mistra Jana Husa hlavně pro popírání transsubstanciacce. Koncil tvrdil Husovi, že je čtortou božskou osobou. (Obojí říká T. G. Masaryk v České otázce na str. 336.)*

Hlavní bludy, pro které byl Hus souzen, jsou: Vlastní církev je církev vyvolených a nikdo neví, zda je jejím členem nebo není. Zakladatelem papežství je císař Konstantin. Svatý Petr nebyl hlavou církve a také papež není její hlavou — není-li ctnostný. Preláti, vydávající kacíře světským úřadům k potrestání, jsou horší vrahové než Pilát. Rozkazy církevních vrchností jsou jen nálezy lidské. Všecky skutky hříšníka (i dobrého) jsou hříšné. Hodný kněz musí kázat nedbaje záporů svých představených. Původcem církevních trestů, exkomunikace, interdiktů a jiných, je ďábel. Biskup i světský vladař v těžkém hříchu pozbývají své pravomoci. — Je pravda, že Hus přál tak zvané remanenci, to jest učení Wicklifovu, že podstata chleba a vína trvá (remanet) i po proměňování, ale souzen byl jen na základě článků vyňatých z jeho spisů. Druhé tvrzení, že koncil se prohlašoval za čtvtou osobu božskou, je tak nesmyslné, že je netřeba vyvracet.

4. *Papež Bonifác VIII. (1294—1303) si osoboval nárok na politickou vládu papežskou nad celým světem křesťanským.*

Bonifác VIII. proslul v boji o práva a svobodu Církve proti francouzskému králi Filipu Šličnému jako jedn z největších papežů středověků. Ve své bulle Unam

sanctam prohlašuje ke konci, že je k spáse nezbytné věřit, že každý člověk je podroben římskému papeži. Tento výrok je dogmaticky zcela správný, poněvadž vyplývá ze slov Páně, řečených Petrovi: „Pas ovce mé... Pas beránky mé.“ Každý člověk má náležet ke stádu Kristovu a tudíž být podroben i jeho nejvyššímu pastýři. Jiná věta té bully, která by mohla budít

dojem, že si Bonifác osoboval politickou moc nad světem, zní: „Časná moc (král) musí být podrobena moci duchovní (papeži)“, avšak jen „ratione peccati“. Papež jako nejvyšší duchovní a mravní autorita rozhoduje, které činy králové jsou mravně dovolené. Papež ovšem není pánem nad světským vladařstvím krále.

Zrcadlo své doby

Výstup o 1 jednání.

(Mnozí mají jistě v paměti doby, kdy na střední školy přicházela nařízení, že studenti mají chodit tak oblékáni, aby mohli kdykoliv jít na př. na nádraží skládat brambory, nebo je rozvážet a pod. Jak to brali studenti — bylo vidět z jejich oblékání. Jak to působilo na profesory, tak dost nervově roztřesené — tím snad poslouží tento obrázek.)

Profesor (vejde do třídy, sedne si a otevře třídní knihu): „Je vás zde nějak málo! (Rozhlíží se po třídě.) Kde jsou všichni?“

„— —sím šli na brambory.“

Prof.: „Tak to se zas nezapisuje?“

„— —sím nemá se to zapisovat.“

Prof.: „Tak žádný není zapsán a tolik jich chybí, když bych nejvíce potřeboval zkoušet! ... Procházko! (Procházka povstane.) Je na vás stížnost, že jste nebyl včera ani ve škole, ani na bramborách. Kde jste byl?“

Procházka: „—sím doma. Tatínek říkal, že nechodím do školy proto, abych chodil na pole. Když prý chodíme na pole, tak prý mohu jít na naše!“

Prof.: „Vy jste z venkova? (Procházka kývne hlavou. Profesor rovněž zamyšleně pokyvuje hlavou): Ano, ano, kdysi chtěli rodiče mít děti doma. Aby posílali děti do školy, k tomu je musel přinucovat stát. Dnes, aby děti chodily do školy, chtějí rodiče, — ... Pojdte k tabuli! Nováku! (Novák neochotně vstává.) Nějak se vám nechce.“

Novák: „Prosím my jsme byli na bramborách včera, a tak já dnes nejsem připraven.“

Prof. (v rozpacích): „Kdo byl včera na bramborách? (Všichni se hlásí mimo Procházku.) Já ubohý, (vstane a chytá se za hlavu) já ubohý, já ubohý. Nás už to pronásleduje celý život. Kdepak my! To když my jsme chodili do školy ... Budeme opakovat! Tak vy! (Zduchne Procházku.) Jděte k tabuli. Co víte o hm, muchomůrce?“

Procházka (přijde k tabuli a rozvázně spustí): „Muchomůrky patří mezi houby rouškaté, bedlovité a rozeznáváme jich několik druhů. Nejjedovatější je muchomůrka citronová a — — —“

Prof.: „Dost. Čím se vyznačují houby bedlovité?“

Procházka: „Mají pod kloboukem lupeny na rozdíl od chorošovitých, které ...“

Prof.: „Stačí. Sednout.“ (Spokojenějším a mírnějším hlasem): „Tak Nováku (Novák jde k tabuli) pokračujte.“

Novák: „Muchomůrky jsou houby nepříliš velké ...“

Prof.: „Jaképak nepříliš velké? To nám nic neříká! Reknu-li, že takový (ukáže rukou výšku asi 3/4 m od země) je slon, je to slon malý; když je taková

blecha, tak je to blecha veliká. (Zastaví se a pohlédne do třídy): Víte, jak to bylo s tou blechou a s tím slo- nem, když byla potopa světa?“

„Ne! — —sím jak to bylo?“

Prof.: „Když bylo po potopě světa, tak z archy Noemovy vylézala zvířata. První šel slon a za ním v patách hned blecha. Ve dveřích se slon náhle obrátil a povídá: ‚Slečno, netlačte se tolik!‘ (Všeobecný smích. Pan profesor je spokojen, pak ale vzdychne a obrátí se ke zkoušenému): Tak co víte víc?“

Novák: „Houba muchomůrka roste v lese.“

Prof. (sáhne si na čelo a bolně vzdychne): „Já ubožák. Takové samozřejmosti! Nač to povídáte! (Zatváří se kysele.) To je úplně totéž, jako bych řekl, že studenti chodí skládat a rozvážet brambory. Učil jste se?“

Novák: „Pokud jsem mohl —“

Prof.: „Kolikrát jste si to přečetl?“

Novák: „Pětkrát.“

Prof. (znalecky): „To je málo. To se musíte učit!“

Novák: „Když my, prosím, musíme —“

Prof. (vpadne do řeči): „Ticho! (Rozmrzele.) Pomozte mu! (Ukáže prstem do třetí lavice — žák dělá, že nevidí.) No tak, vstudo! (Žák vstane a mlčí) ... Sou- sed!“

Žák: „Muchomůrka nemá —“

Prof. (zřejmě podlehl depresi): „Nevykládejte nám co muchomůrka nemá, ale co má. Muchomůrka také na příklad nemá automobil nebo učebnici botaniky. (Ke třídě.) Víte, v tom je dnes vrchol myšlení, že každý vše vymezuje a určuje jen záporně. Vždyť znáte ty nynější hádanky, ne?“

„— —sím ne. Dejte nám, prosím, nějakou.“

Prof.: „Tak jaký je rozdíl mezi bromosvodem a kostkou cukru? (Třída mlčí.) Žádný. Protože boty si nemůžete čistit ani bromosvodem, ani kostkou cukru.“

(Třída halasí): „Cha-cha-cha-cha —“

Prof. (nechce se již zřejmě dopalovat): „Kolikrát jste si to přečetl?“

(Vyvolaný pohlédne na Nováka a vzpomene si, že pětkrát je málo, a proto odhodlaně): „Desetkrát.“

Prof.: „A vy?“ (Obrátí se k jeho sousedovi.)

(Ten pohlédne na Nováka, na souseda a pak stej- ně odhodlaně): „Patnáctkrát.“

Prof.: „No, to už by se kuň naučil. (Třída halasí.)

Všichni sednout! (Posadí se opět ke stolu, otevře knihu.) Posledně jsme brali rostlinná pletiva —“

„— —sím ne. Mechorosty.“

Prof.: „Nelžete! Vždyť to mám zde poznamenáno!“

„— —sím, to asi brah ti, co jsou dnes pryč, my ne.“

Prof. (mlčky, zcela zničeně dá hlavu do dlaní. vzdychne).

ale

Opona padá.

debatujeme

Postačí reformovat jen školu?

Mládí usiluje vždy o velké věci. Také první názory na život a jeho problémy se tvoří v mládí, kdy charakter nabývá formy. Je známo, že jediný profesor, který rozumí studentům, dovede v těch letech zasáhnout svým osobním příkladem a laskavým slovem v život svých žáků tak hluboko, že se stávají pravými hrdiny, neboť poznali smysl velkorysosti, krásu velkodušnosti, sílu entuziasmu a plodnost heroismu: poznali, že usilují-li o takové statky duševní, plní dobře úkol svého mládí. Takovým studentům nepřipadá práce a studium nikterak obtížným, ba naopak dychtivě po nich touží.

Avšak tam, kde žáci marně hledají ve svém profesoru vzor, kde nalézají neustále jen chladný zákaz nebo strohý rozkaz, kde vidí, že slova učitele se neshodují vždy s jeho jednáním a že si dokonce často i odporují, tam v duši mladého studenta se usídlí zklamání a melancholie. A poněvadž mládí chce na sebe upozornit, dá se taková mladá bytost cestou nejrozličnějších vášní, a tak nikoliv jen vlastní vinou promarní nejkrásnější dobu svého života, po níž mnohdy následuje život ne o mnoho plodnější a šťastnější.

Proto chceme-li, aby naše mladá inteligence ozdravěla, musíme se snažit nejen o reformu střední školy, nýbrž současně také o to, aby její vychovatelé měli pro ni pochopení, v ní milovali svůj národ a jí byli vždy nejlepšími vzory. Většina velkých a vynikajících osobností vděčí za svůj duchovní vzrůst některému ze svých bývalých učitelů, který měl pro ně vždy jen to nejkrásnější, i když sám byl mnohdy životem zle stíhán. A bude-li mít náš stát takové profesory, kteří nechápu své povolání jen jako placenou výrobu inteligentů na běžícím pásu školního roku, nýbrž vidí ve výchově každé další a další svěřené generace své nejvyšší životní poslání, v krátké době se bude český národ s hrdostí zhlížet ve svém studentstvu, které si vepsalo po slavném vzkříšení státní samostatnosti ve svůj štít slova Karla Havlíčka Borovského: „Jindy mužové umírali pro čest a blaho svého národa, my však z téže příčiny budeme žít a pracovat.“

Jaroslav Kuchař.

Pražské studium Catholicum definitivně potvrzeno.

(KIS.) Koncem září potvrdil J. E. ndp. arcibiskup pražský Dr. Josef Beran definitivně studijní ústav Studium Catholicum v Praze. Ústav vznikl r. 1937, kdy byl ad experimentum potvrzen J. E. kardinálem Dr. Kašparem. Poněvadž se ústav

opravdu osvědčil, došlo nyní k dalšímu rozšíření studijních oborů. Novinkou ústavu je zřízení sboru členů, složených z vynikajících vědeckých osobností, který má jednak v občasných poradách shrnovati pracovní výsledky k budování katolické životní synthesy, jednak zaujímati stanovisko k současným aktuálním otázkám.

Studium je rozděleno ve dvě hlavní třídy: akademickou a akční. V letošním zimním semestru čítá akademická třída šest oborů a třída Katolické akce dva. Rektorem Studia, potvrzeným J. E. pražským arcibiskupem, je P. Dr. Jan Ev. Urban, exprovinciál řádu františkánského. Rádných docentů je pět, mimořádných sedm.

Katolická škola není nepřitelem státní školy.

Paris (KIS). Katoličtí kardinálové a arcibiskupové, kteří se shromáždili na biskupské konferenci francouzského episkopátu v Paříži, navštívili společně katolickou školskou výstavu. Při této příležitosti poděkoval kardinál Liénart pořadatelům výstavy a zdůraznil, že svobodná katolická škola není v žádném případě nepřítelkou školy státní. Francouzská mládež musí býti samozřejmě jednotná, k tomu však nepotřebuje, aby také její školní výchova byla sjednocena.

Charita ozvěnou Kristovy lásky k člověku.

Rím (KIS). Svatý Otec Pius XII. ve svém — anglicky proneseném — rozhlasovém projevu, vysílaném při skončení sjezdu americké katolické Charity v Novém Orleánu, vyzdvihl pravý význam Charity.

Význam slova charita je často chápán příliš povšečně jako jakýkoliv druh dobročinné anebo lidumilné činnosti. Ale pro katolíky má slovo charita posvěcený význam. Charita se totiž odlišuje od každé jiné lásky tím, že je ozvěnou Kristovy lásky k člověku. „Nové přikázání dávám vám, abyste se navzájem milovali, abyste milovali jeden druhého tak, jak jsem já vás miloval.“ To je charita. Ne jak se lidé navzájem milují, jenom proto, poněvadž jsou druhý stejného lidského pokolení. Křesťané milují, poněvadž vědí a vyznávají, že všichni lidé jsou příbuznými Božími, syny Nejvyššího. A co miloval Kristus v lidech jiného, než Boha? Ne v tom smyslu, že našel Boha v každém člověku, ale tak, že doufal obnoviti Boha v každém člověku — láskou.

Charita znamená, že milujeme jeden druhého proto, že chceme přinést Boha do života každého z nás. Když velký vzor křesťanské charity, Fr. Ozanam, po prvé zahájil své Konferencce (pozn. red.: z nichž později vzniklo dnešní charitní hnutí), chtěl dokázat, že učení Kristovo platí stále, i v přítomnosti. Společ-

nost sv. Vincence de Paulo byla výkvetem mládeže. Ze šesti jinochů, kteří utvořili první Konferenci, ani jeden nebyl starší dvaceti let. Známe dobře veliké dobro, jež vykonaly tyto Konferencce a jiné organizace katol. charity.

Charita nesmí se dívat nazpět, nýbrž stále jen kupředu. Počet minulých dobrých skutků je vždy malý, kdežto přítomná a budoucí bída, kterou třeba zmírnit, je vždy nekonečná. Chtěli bychom jako Ozanam vidět všechnu mládež, pokud má otevřenou mysl a srdce, sdruženou v těchto Konferencích. Nejde o to, dávat peníze, nýbrž o umění dávat sebe sama. Takový apoštolát by oživil jejich víru, usměrnil a ustálil by jejich postoj k pomíjivím věcem tohoto života, probudil by sílu vůdcovství a zároveň by mocně pomáhal odstranit všechna zla sociálních a rasových nesrovnalostí.

Účel světí prostředky.

Kolikrát už jsme slyšeli pomluvu, vmetenou ve tvář Církve, že hlásala nebo hlásá heslo: Účel světí prostředky. Už svatý Pavel si narákal v listě Římanům: „Býváme pomlouváni a někteří o nás tvrdí, že říkáme: Čiňme zlé, aby vzešlo dobré“ (III. 8.). Dr. Kolman v knížce Přednášky o základech vědecké filosofie, ve které — mimochodem — je mnoho komunistické agitace, ale málo vědy a filosofie, mluví o jesuitském původu tohoto hesla (154). Své urážlivé tvrzení nedokazuje tak jako nedokazuje mnoho jiných urážlivých výroků. Zato však na jiné stránce, ač nechce, dokazuje, že komunisté jdou ve stopách nacistů v hlásání tohoto hesla. Čtete: „Mravnost (totiž komunistická) je ... ve vědomém masovém boji proti vykořisťování... v boji za upevnění a dovršení komunismu. Morální je vše, co tomuto boji napomáhá, nemorální vše, co tento boj brzdí“ (151). Doslova tak to tvrdili nacisté. Pro komunistu je podle zásad jeho morálky dovoleno všechno, co napomáhá jeho boji za pronikání a upevnění komunistických principů. Tak kdo hlásá zásadu, že účel světí prostředky, Církve, jesuité či komunisté? dr.

Konstatujeme.

Není našim úmyslem štvát; nemůžeme však nevidět skutečnost, nemůžeme o ní mlčet, aby nebylo jednou pozdě. Mnozí katolíci se ukolébávají tvrzením, že komunismus není proti náboženství, že strach z komunismu v této věci je zcela lichý. Nuže, přečtěte si tyto věty z poslední knížky ideového vůdce komunismu u nás univ. prof. Dr. A. Kolmana. Přednášky o základech vědecké filosofie, která vyšla letos v nakladatelství Svoboda. „Jakoékoliv náboženství je předsudek a proto neslučitelné s vědou... Společnost se nemůže lhostejně dívat

na náboženství a nevyhnutelně musí překonat náboženství jako "protivědecký způsob myšlení" (126). Na potvrzení svých zásad se dovolává Lenina, jehož cituje: „Každé hájení nebo ospravedlňování ideje boha, byť i nejrafinovanější, jest ospravedlňováním reakce“ (127). „Důslední socialisté musí být nesmiřitelní k jakémukoliv náboženství... Úkolem boje proti náboženským předsudkům, jak známo, se socialisté a komunisté zabývají již dávno“ (130). „Jsme přesvědčeni, že náboženství vymře, zmizí poměrně brzy... Ovšem, my stoupenci vědeckého světového názoru... nemůžeme se spolehnout na to, že náboženství automaticky vymře. Naši povinností je pomáhat tomuto procesu, pomáhat tomu, aby náboženství iako předsudek škodlivý pro člověka a lidstvo — vymřelo“ (135, 136). „Mv útočíme a budeme i nadále útočit na nebe... a ovládneme nebe a celý svět“ (138). — Nemluvili podobně všichni diktátoři od Alexandra, římských císařů až po Hitlera? Zalmista však už dávno napsal: Dixit insipiens in corde suo: non est Deus. A také řekl: Quid gloriaris in malitia...? Deus destruet te in finem... dr.

Z diskuse.

— Já vám povídám, že náboženství je docela zbytečné.

— Faráři jsou docela zbyteční. Když už někdo chce v Boha věřit, nepotřebuje k tomu prostředníka. To je věc soukromá a každý sám na ní bude mít zájem.

— Výchova náboženská a vyučování náboženství nemá smyslu.

— K čemu kostel?

— K čemu obřady, symboly, křest? To je nesmyslné haraburdí.

To se pozná. Pan učitel Vomáčka, osvětový referent vychovává a probouzí lid. Tak jsem také prohodil:

— Nezdá se vám, že každá věc má rub a líc, plus a minus, klad i zápor? Vy jste viděl tu stránku temnou. Teď ještě přemýšlejte o té světlé. Vy jste učitel. Tož já vám řeknu: — Vyučování je zbytečné!

— Vyučování a náboženství to je rozdíl. Bez náboženství člověk může být, ale bez vzdělání?

— Myslíte? Náboženství je nejen víra — ale i mravnost. Tu uznáváte? Uznáváte. Tak půjdeme na věc takhle: Když potřebujete vystavět dům, potřebujete stavitele. Když potřebujete šaty, potřebujete krejčího. Když potřebujete poradit v nemoci, jdete k lékaři. Když jste nespokojen, závidíte to a ono, hněváte se na toho či onoho, kam půjdete? Komu se svěříte? Kdo vám poradí, jak se zbavit těch duševních nemocí? Tady vám poradí jen lékař duše, stavitel duše — kněz. Kdyby nebylo náboženství a kněží, kdyby nebylo svědomí, které upozorňuje, že je třeba nebyť spokojen se sebou, že je třeba také duchovně růst, dobývat, tvořit, bylo by opravdu zle na světě. Pak

bychom neměli sice analfabetů rozumových, ale zato mnoho analfabetů mravních. Analfabetů, kteří sice umějí psát, ale píší-li, píší urážky a oplzlosti, kteří sice umějí číst litery, ale čtou jen bezcenné romány, štvavé časopisy, rozbíjející naši jednotu rodinnou, národní a lidskou, kteří sice umějí mluvit, ale mluví-li, pomlouvají, lžou, překrucují pravdu, štvou bratra proti bratru, děti proti rodičům. Věřte mi, pane učiteli, mravní analfabeti jsou hrozní lidé a je jich velmi mnoho.

Vy říkáte: — K čemu pak je kostel? Já jdu do přírody a tam se pomodlím lépe. A pročpak vy neučíte v přírodě? Pročpak nutíte chodit děti do školy? Do školy, kde mnohde je vzduch všelijaký, a kde není slunce? S vyučováním v přírodě máte smutné zkušenosti, vidíte? Kostel je místo modlitby a škola je místo vyučování. Tak se to oboje patří.

Myslíte, že vzdělání není věc soukromá? Proč stát nutí a pod tresty brozí, nařizuje, aby do jistého věku každé dítě navštěvovalo školu a učilo se? Vždyť vzdělání je věc každého jednotlivce. Jednotlivec sám musí mít na něm zájem. A přece stát nutí. A dobře, že nutí. Proč se tedy zlobíte na církev, když pod tresty časnými nebo věčnými nařizuje věřícím chodit do chrámu, zpovídat se, přistupovat k svátostem? Prý svatí a sochy, obrazy, všelijaké symboly, kříže, růžence, průvody — to vše je zbytečné. Ale proč tedy učíte děti cítit presidenty, vojevůdce, spisovatele našeho národa? Proč visí obrazy ve třídě? Proč učíte děti mlčet, stát v pozoru, když se hraje určitá píseň? Proč mají mít účtu před kusem vlajického plátna, když symboly nemají významu? Proč nutíte děti chodit na manifestace? Proč na nás se rozčilujete, že si vážíme svatých místo „vůdců“, že svítíme svátek „narození Páně“ a vy „svátek práce“?

Náboženské poměry před Bílou horou.

Pohlédneme-li do dějin XVI. století, zjistíme, že stav českých katolíků byl v té době velmi neutěšený. Asi třičtvrtinovou většinu měli protestanté, jednu desetinu obvatelstva tvořila Jednota Bratrská a zbytek náležel ke katolíkům a starokatolíkům. Za tohoto stavu zahájili dílo katolické restaurace nevzbuzovalo mnoho nadějí. Ale synové sv. Ignáce z Loyoly vnesli do Církve již aktivnějšího a bojovnějšího ducha, než tomu bylo v době vystoupení Lutherova.

Do Čech povolal Tovaryšstvo Ježíšovo král Ferdinand I. a tím činem můžeme říci, že nastala církevní obnova v Čechách. Poněvadž v tomto století byly náboženské otázky nejdůležitějšími politickými záležitostmi celé Evropy, musel ten, kdo chtěl dosáhnouti na tomto poli

úspěchů, obrátiti se v první řadě na politicky významné činitele.

V českých zemích největší politickou moc měli král a šlechta. Poněvadž čeští králové z rodu Habsburků byli Církvi vždy věrni, dostalo se katolické věci u nich podpory. Na př., když Ferdinand I. posílil postavení katolíků, že vymohl, aby bylo obnoveno pražské arcibiskupství.

Avšak šlechtický stav v tehdejší feudální struktuře českého státu byl právně i mocensky silnější než panovník. Poněvadž česká šlechta z většiny byla nekatolická, nezbylo než aby se utvořila aspoň, i když menšinová, ale mocná strana katolických šlechticů. Postavení této katolické strany zesílilo, když v čelo se jí postavili nejpřednější nárované čeští: Vilém z Rožmberka, Vratislav z Pernštejna a Jiří z Lobkovic. Avšak úmrtím prvních dvou a nezdařeným spiknutím a uvězněním třetího, byli katolíci v devadesátých letech XVI. století velmi oslabeni. Proto se podařilo na začátku nového století straně protestantské dosáhnouti některých úspěchů, jako mír libeňský. Majestát a sesazení Rudolfa II. Ale již roku 1617 zásluhou vedoucích nové katolické generace: Zdeňka z Lobkovic, Jaroslava z Martinic a konvertity Viléma Slavaty, dosáhli katolíci úspěchu volbou arciknížete Ferdinanda Štýrského za následníka českého trůnu. Mírový vývoj zastavila v následujícím roce pražská defenestrace, kterou byla zahájena třicetiletá válka. Vojensky a politicky prohráli protestanté svou věc na Bílé hoře, takže katolíci plně podporovaní státní mocí mohli začít dílo obrácení země.

Jaroslav Bakala.

Není tajemství.

Kolega četl ve Vodičkově knize *Obraz, maska a pečeť*, která vyšla nedávno v Brně, stať o Franzu Kafkovi. Pozastavil se nad slovy Vodičkovými, že středem každého života je tajemství. Ne, s tím nesouhlasím, řekl. Středem života není tajemství.

Odpovídám mu nahlas: Středem tvého života tedy není tajemství. Tobě je všechno jasné, srozumitelné, vysvětlitelné.

Víš třeba, proč ses narodil v této době? A proč's musel strádat, když tvůj otec přišel o místo, proč se to muselo stát právě vám. A proč ti sestra umřela na spálu. A proč's potkal svého spolužáka Karla, věrného přítele a proč vůbec potkáš jisté lidi a ne jiné. A vůbec, proč každý strom rozpíná větve určitým způsobem, vždy podle druhu stále stejně. A proč nevzroste zrno obiliny, přesně chemicky vyrobené, navlas stejně jako pravé, když se zasadí do země. A miliony, miliony věcí všem lidem tajemné jsou Tobě jasné. Středem tvého života není tajemství. Ale přece do něho vstupíš svou smrtí.

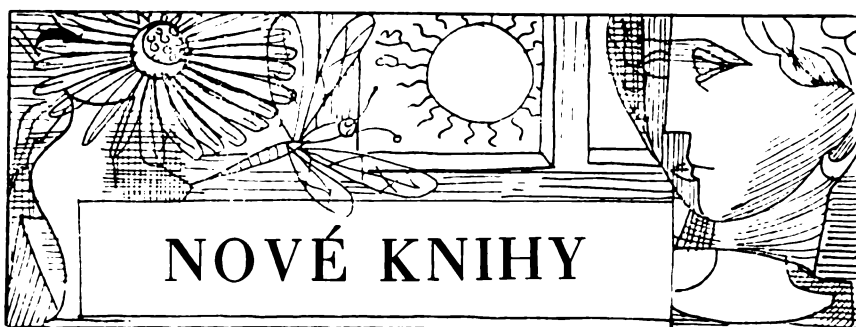
citujeme

z románu Jana Čepa „Hranice stínu“. (Vyšel v nakl. Vyšehrad v Praze již v 6. vydání.)

„Měl jsem také dceru, řekl. „Ženy, to je vždycky něco nestálého. Není na ně spolehnutí, a není to jejich chyba. Neznají samy sebe, nemají moci nad svým osudem. Najednou něco přiletí jako bláznivý vítr, a jsou tytam...“

Z téhož románu Čepova:

Pak zas vidí jablono v zahradě, tak krásně zelenou, oblitou světlem tak podivně libezným a sladkým, a všude je ho nastláno, světla jeho dětství, které si zvykl pokládat za věc nenávratně ztracenou — a hle, najednou vidí, že se zmýlil. Už už po něm natahuje ruku, ale vtom se na něho spustí oblak bělavé mlhy, vniká mu do úst a do očí — chce se nadvihnout, chce odhrnout ten dotěrný závoj — a padá do podušek, proklán ostrým paprskem, který si k němu znenadání prorazil cestu.

Dr Josef Kubalík: **České křesťanství**. Církev Kristova a jiné náboženské společnosti v naší vlasti. Boh. Rupp v Praze 1947, stran 240, neváz. 50 Kčs.

Kniha Kubalíkova podávající jednak výklad o podstatě Církve Kristovy a jejím zřízení, jednak přehled nekatolických společností náboženských v našem národě, v němž je zahrnuta i látka jeho dřívější, poněkud kusé knihy Nekatolíci v Čechách a na Moravě (nakl. Kultura, Fryštát 1947), je příručkou nadmíru potřebnou už z té příčiny, že po druhé válce značně se oživila činnost těchto společností většinou k nám z ciziny importovaných a odtud také podporovaných, takže na těchto útvech křesťanství v naší vlasti je pramálo českého. Obsáhlé pojednání o nauce a dějinách církve československé, která se jeví jako společnost mimo půdu pozitivního křesťanství stojící, ve svém učení všechny tak zvané modernistické bludy shrnující a v ethice holý subjektivismus hlásající dává celkem za pravdu názoru Cinkovu, že církev československá je jen organizovanou společností nevěrců. Svou knihu zpracoval autor na základě obsáhlého materiálu: jeho kritika nikde nepřekračuje mezi objektivitu a po stránce methodické vyniká přehledností a jasností.

D. P.

Zdeněk Kalista: **Cesty ve znamení kříže**. Dopisy a zprávy českých misionářů 17. a 18. věku ze zámořských krajů. Vyšehrad v Praze 1947. stran 334 neváz. 126 Kčs.

Již v druhém vydání vychází soubor zpráv českých misionářů z kraje zámořských, který uspořádal a pečlivými poznámkami doprovodil Zdeněk Kalista. Je to dílo nejen svrchovaně zajímavé, ale i záslužné proto, že misijní činnosti Čechů se dosud nedostalo v české historické literatuře náležitě pozornosti, ač představuje nepochybně jednu z nejkrásnějších kapitol v dějinách české národní energie a zároveň výrazné poučení, že ani sebehorší vnější poměry, bědný stav národa po Bílé hoře, nedovedly zlomit jeho životnost. A že je i dnes potřebí národu i světu povah hrdinných a průkopnických, odhodlaných bojovat za lepší duchovní tvářnost světa, je četba takovéto knihy opravdovou vzpruhou. Ať je to Jindřich Richter, který inspiroval Františka Křelínu ke knize Amarú, syn hadí, ať je to Karel Slaviček, který pronikl do Číny, Jakub Římař a Remedius Prudký, kteří působili v Habeši, vždy z jejich boje a obětí prokmitá výzva i k dnešnímu člověku, aby neumdlél v duchovním zápase, ať je vnější jeho situace jakákoliv.

D. P.

V tuto chvíli víš určitě ze své budoucnosti jedinou věc, že umřeš. Nic jiného nevíš jistě a určitě. Všechno se může stát jinak než si představuješ. Ale pro tebe není tajemství. To se divím.

A vlastně, když pro tebe není tajemství, mohl by sis zřídít poradnu pro celý svět, pro všechny lidi, kteří si přejí proniknout nesčíslná tajemství života.

Mně bys potom mohl vysvětlit, čím to je, že v Čechách v Červeném Kostelci, kde strávila božena Němcová několik let, žije dnes sochař Břetislav Kafka, velmi prostý člověk sobecoškolským vzděláním, který dělá věci tak podivuhodné, že i z jiných zemí se tam jezdí dívat: Uspí člověka do spánku čtvrtého stupně, jak se tomu odborně říká, a dozví se od něho věci, z nichž přihlížejícím vstávají hrůzou vlasy na hlavě. Vypτά se ho na příklad, kde jsou psací stroje, které toho dne byly v Červeném Kostelci ukradeny z jedné kanceláře. Uspaný popsal přesně cestu, dům, byt a místo, četníci s ním šli (uspaným a jdoucím a bavícím se s nimi), v to místo, rovnou do popsaného bytu, za stolem seděli obyvatelé, vylekali se, četníci otevřeli bednu za kuchářským stolem a vyndali psací stroje a pachatelé div neoněměli. K panu Kafkovi chodila také francouzská policie a vypτάvala se uspaného (byl to krejčovský tovaryš, téměř ngramota) na různé věci francouzsky, on s nimi plynne hovořil, ale četníci se občas zapotili hrůzou, odkud má ty intimní zprávy o nich. On totiž ve své jasnovidnosti věděl o nich i takové věci v té chvíli, které už i oni zapomněli. Třeba zavolali pana Kafku k paní, která náhle umřela a zanechala manžela a dceru. Paní ležela už oblečena v rakvi, nehybná, ale její duše se dosud neodloučila od těla: paní dosud vnímala, ačkoliv se už nehýbala a nemohla mluvit a nejevila žádné známky života. Pan Kafka se zeptal svého jasnovidného uspaného, co by si paní ještě přála, na co myslí. Uspaný odpověděl, že si přeje pouze, aby se její manžel dobře staral o malou dcerku, jinak že není nic důležitého kromě lásky k Bohu. Ostatně podrobně popsaný bys našel tento příběh v Kafkově knize Nové základy experimentální psychologie. A ještě mnoho záhadnějších.

A pak bych si přál, abys mi vyložil všechna tajemství ze života Anny Kateřiny Emmerichové.

A až bys vykládal smysl lidských dějin všem ostatním, přiznal bych se posloucháním. Všiml sis někdy, jak na dílech lidských rukou, dejme tomu na obrazech, je shodná vůle umělcova s výsledkem, jasné záměry a jasné následky, jak se dá práce vložít, dílo rozebrat, vysvětlit. Proč tohle a co tohle a tak. Nebo při loutkovém divadle můžeš poznat záměry těch, kteří hývají loutkami, staví kulisy, mluví, zpívají. Poznáš konec hry a vzájemné sou-

vislosti. Nebo na továrních výrobcích, na šicím stroji, autu, ručníku, talíři.

A všiml sis někdy, že na celém světě se věci dějí tak a tak, určitým řádem, lidi potkávají určité příhody, jejich život jde jistým směrem, osudy celých národů se určitě vyvíjejí. Mohl bys něco z toho úplně vysvětlit, objasnit, ukázat záměr, konec, všechny příčiny?

mm

dovídáme se

Vysoké školy u nás.

V zimním semestru 1946/47 bylo na čs. vysokých školách zapsáno 64.933 posluchačů. Z tohoto počtu připadá na české země 84,4%, na Slovensko 12,6%. Na českých vysokých školách je zapsáno asi 800 slovenských studentů. Celkový počet slovenských vysokoškoláků je asi 10.900. Z toho studuje v Bratislavě 9380, v Košicích 710 a 800 v Čechách. V českých zemích připadá jeden vysokoškolák na 162 obyvatel, naproti tomu na Slovensku na 317 obyvatel. Na pražské vysoké škole politické je zapsáno jen devět Slováků. Těž na akademii výtvarných a musických umění a na pedagogické akademii je zapsáno poměrně málo slovenských posluchačů.

Nový atlas pro katol. misie.

(KIS.) Tiskne se nový atlas pro katolické misie. Obsahuje 42 dvojbarevně tištěných map. Hranice misijních oblastí a sídlo církevní vrchnosti každé misie jsou označeny červenou barvou, mapa sama je tištěna černě. Je to prozatímní vydání, vyvolané naléhavou potřebou misiónářů. Definitivní vydání bude moci vyjít teprve za několik let.

Nový biskup litoměřický.

Praha (KIS). Sv. Otec jmenoval na uprázdněný biskupský stolec v Litoměřicích ThDr Štěpána Trochtu z řádu Salesiánů, ředitele salesiánského ústavu v Praze-Kobylicích. Nový njdp. biskup se narodil 26. 3. 1905 ve Francově Lhotě (pol. okres Uh. Hradiště) na Moravě. Náleží mezi přední pracovníky salesiánského díla u nás. Jeho dílem je především salesiánský ústav v Kobylicích, nehledě k jeho jiným zásluhám, které si dovedl získati svou apoštolskou prací a šířením salesiánského díla.

Litoměřický pan biskup je dalším našim arcipastýřem, který prošel německými žaláři. Byl zatčen 1. 6. 1942 v Praze. Z Pankráce byl přes Terezín odvezen 3. 9. 1942 do Mauthausenu. Za dvě léta nato se dostal (1. 12. 1944) do Dachau, kde se dočkal osvobození. Navrátil se do

Svatý František Saleský: Úvod do zbožného života. Přel. Timotheus Vodička. Dominikánská edice Krystal, Olomouc 1947, stran 318, neváz. 70 Kčs.

Proslulá kniha svatého Františka Saleského se nám dostává v novém rouše zásluhou pilného a svědomitého překladatele Timothea Vodičky. Úvod do zbožného života vznikl z menšího pojednání, napsaného pro paní de Chamoisy, v němž světec ukázal možnost zbožného života i ve shonu světa. Svátý František klade důraz na spojení náboženskosti a světské kultury a ukazuje, že křesťanství je základ pravého humanismu a že svatost života je slučitelná s plněním povinností ve světském povolání. Láska k Bohu je ohniskem jeho teorie i jeho praktických rad. Láska je vůle, ale vůle čerpající sílu z citu. Kniha, která přinesla pozhnání mnohým duším, bude přijata s vděčností. D. P.

Jacques Maritain: Křesťanský humanismus. Přel. Vojtěch Gaja. Universum, Praha 1947, stran 311, neváz. 100 Kčs.

Kniha Maritainova má v původním znění název Humanisme intégral a mluví se v ní o integrálním humanismu. Integrální humanismus je věcně totéž, co humanismus křesťanský, ale do určité míry má pravdu Daniel Rops, který říká, že pravý humanismus nemůže být jiný než křesťanský, takže přídavné jméno křesťanský je nadbytečné. Pravý humanismus je bohostředný a snaží se být práv celému člověku, netrhá bytost lidskou na kusy, aby z ní vybíral jen část a tu část vydával za celek, jak činí materialisté všech odstínů. Kromě kritiky marxismu a liberalismu přináší kniha úvahy o časném poslání křesťana a dějinných možnostech a vyhlídkách křesťanství — to jsou problémy, jimiž se Maritain zabývá i v jiných svých knihách s různých hledisek a jež jsou nyní zvláště aktuální. Jemně odstiňovaný způsob vyjadřování v knize Maritainově je pro překladatele zkouškou mistrovství. Vojtěch Gaja v ní obstál velmi dobře. Některé jeho novinky: na příklad scholastické potentia překládat úmožnost, actus skutek, nejsou zdařilé — spíše bychom se měli držet překladu možnost — uskutečnění, jak zavedli překladatelé Summy. Personnalité překládat úsoba (prý po šaldovsku), se také nezdá nutné. D. P.

Dr Jan Merell: Úvod do četby Nového Zákona. Universum, Praha 1947, stran 217, cena neváz. 110 Kčs.

Obnovený zájem o Písmo svaté Nového Zákona, jak se projevil u nás v poslední době, vyžadoval i vědeckého úvodu do četby knih novozákonních, zvláště když jediné dílo toho druhu, Sýkorovy extense o knihách Nového Zákona z r. 1902 jsou již málo dostupné a nadto věda biblická od té doby učinila nemalé pokroky zvláště na základě nových rukopisných objevů, které podle slov Lagrangeových jsou překvapením v tom smyslu, že nepřinášejí žádných překvapení: máme dnes text Nového Zákona, který je o jedno století starší než text nejstarších pergamenových rukopisů ze čtvrtého století, takže vzdálenost mezi originálem novozákonních knih a nejstaršími opisy jest již jen pouhých 150 let. Novější nálezy papyrusů potvrzují, že na příklad evangelium svatého Jana, které vzniklo v Malé Asii, bylo známo a opisováno v Egyptě již před rokem 150. Výklady Merellovy, opírající se právě o ty novější výzkumy a nálezy, jsou vítanou pomůckou přemýšlivému čtenáři knih Nového Zákona, který chce hlouběji vniknout v jejich smysl a znát jejich původ, dobu vzniku, účel, pro který byly napsány, podnět jejich vzniku. Studie je doplněna překladem encykliky Pia XII. o podpoře biblických studií, z nichž hlavně jsou pozoruhodny výklady o nynějším stavu vědy biblické, důležitosti textové kritiky a překladech do moderních jazyků. D. P.

Ladislav Klíma: Vteřina a věčnost. Jan Pohořelý, Praha 1947, stran 214, cena brož. 120 Kčs.

Kniha Klímova je soubor článků, uveřejněných kdysi v různých časopisech a doplněný několika novějšími úvahami a řadou sentencí. Klíma popírá rozdíl mezi filosofií a poezií — i byla by tu laciná možnost posoudit ho s určitou shovívavostí jako pouhého básníka bohémského typu, který dovedl žít nemaje občanského povolání a pohrdaje jakoukoliv společenskou konvencí. I když ve své filosofické konfesi poměchem zahrnuje všechny filosofy, je patrné, že rozhodující vliv na něho měl Schopenhauer se svým učením o prvenství vůle a Nietzsche se svou naukou o člověku mocenském. Sám se nazývá immortalistou, skeptikem, berkeleyistou, solipsistou, egosolistou a egodeistou. Jádrem jeho filosofie je přesvědčení o vlastní absolutnosti, zbožštění sebe, či jak sám říká, deoessence — jakési člověkožství působící dojmem odvození z Dostojevského Běsu a současně připomínající trapně egocentrické tirády Nietzschova Ecce homo, díla psaného již v zatemnění ducha. Určitou cenu mají Klímovy náčrty feuilletonistické, v nichž se originálně vypořádává se současnými bludy a nesmysly, rovněž i jeho řízné sentence. Ale jeho křečovitá autoaffirmace, byť zpečetěná vyvozením všech důsledků a životem sebezničující nezávislosti, není ani výbojem ani příkladem. D. P.

Giovanni Papini: **Svatý Augustin**. V překladu Jana Brechensbauera vydal Bohuslav Rupp v Praze 1947, stran 240, cena váz. 127 Kčs.

Kromě Danta nebyl Papinimu nikdo bližší z velkých duchů, již vyšli z lůna Církve, než svatý Augustin. Obrácenec, který své duchovní a mravní bloudění vylíčil v knize *Uomo finito*, mnohými rysy připomínající Augustinova Vyznání, britký polemik, který v knize *24 cervelli* se vypořádá s moderní filosofií a v Gogu napsal satirický přehled soudobého duchovního chaosu, má nemálo společného s Augustinem, který po celý život polemisoval s kacíři, profesor literatury na bolognské universitě zřejmě cítí živou srovnatelnost s mužem, který byl původně profesorem rhetoriky. Přesto nevneší do svého obrazu osobnosti Augustinovy subjektivních hledisk a co říká o světcích nového, dokládá na konci knihy četnými poznámkami a poukazy z bohaté augustinské literatury. Svou knihu o Augustinovi píše Papini ne jako patrolog a scholastik, nýbrž jako umělec a křesťan: a to jí dává životnost a plastičnost známou již z *Života Kristova* a z *Živého Danta*. Právem zdůrazňuje Papini, že Augustin je duch veskrze moderní a to jako hlubinný psycholog patnáct set let před Freudem a Jungem pronikající do nejskrytějších propastí duše, jako theolog, který už v boji proti manicheismu potřeboval moderní theosofii, v boji proti donatistům měl co činit s Lutherem a v potyčkách s Pelagiem vyvrátil Rousseaua, a jako kritik římského imperialismu rýsuje v prvních knihách díla *De civitate Dei* obraz moderního etatismu. Není třeba aktualizovat svatého Augustina — náleží k mužům, pro něž smrt neexistuje a kteří nás nikdy neopustili. Kromě Bertrandovy knihy před časem v českém překladě vydané, je dílo Papiniho hodno čtení nejen pro svou hodnotu literární a vědeckou, ale pro samu osobnost světce, jenž s určitého hlediska je náš bratr, s mnoha jiných hledisek však stojí nad námi jako vzor, jež znát a napodobit je povinností. D. P.

Dr Edvard Beneš: **O školské reformě**. Čtyři projevy z r. 1947. Knihovna Národního osvobození v Praze 1947, stran 40, neváz. 20 Kčs.

V této knížce se předkládají veřejnosti čtyři projevy presidenta Dr Edvarda Beneše, pronesené ke čtyřem skupinám návštěvníků ze školských řad v březnu a dubnu. Problém školský v pojetí presidentově je velmi složitý a proto úsilí o reformu školství musí vycházet ze správných zásad. Nabádá tudíž, aby realizace jednotné školy byla prosta dogmatické jednostrannosti a aby ponechávala místo a možnost změnám podle pozdějších zkušeností. D. P.

Jan Čep: **Hranice stínu**. Román, VI. vydání, brož. 90 Kčs. Vyšel v nakladatelství Vyšehrad v Praze r. 1947.

Týž autor: **Letnice**. Povídky. Tamže ve IV. vydání, stran 160. Brož. 70 Kčs.

V žádném díle moderního současného českého autora nemluví s vámi nevypověditelné mysterium našeho života tak intenzivně jako v díle Čepově a není mnoho autorů v evropských literaturách, v jejichž díle se střetnete s obdobnou krajinou a s obdobným člověkem, s obdobnou zabydleností, nesoucí na sobě křehký dech autorův jako u Jana Čepa. V přítomné chvíli myslím z nich nejvíce na vlámského spisovatele Claese a jeho Petra Coena, protože se mně v jeho díle třeba po staletí zjevují barvy obrazů Rembrandtových, ale který český umělec v minulosti a kteří předkové sloužili za podnoží díla našeho Čepa? Jistěže žijí v jeho vědomí či podvědomí, jako žijí v románu *Hranice stínu* v tajemném světě Prokopa Randy předkové jeho kraje, k němuž se vrací jako marnotratný syn, jistěže promluvila i v díle tohoto českého autora duše neznámých předků, a Čepovi se dostalo neobyčejné cti a schopnosti vyjádřit ji právě jako duši rodného kraje svého.

Proza Čepova je lyrická, její děj vyvěrá spíše z autorova nitra než z vnějších životních osudů účastníků, do všech s intenzivní expresivností vnika Čep, ať tu jde o Annu Královou nebo Jiřinu Vaňkovou, ať o Jana Simona, desilusovaného venkovského dona Juana, ať o Prokopovu matku nebo jejího otce, dědečka Velebila. Jaké jsou to tajemné cesty, kterými jsme všichni svázáni s krajinou své duše? Toto dílo Čepovo je odvážným a šťastným pokusem odpovědět na tuto naši otázku.

I druhý svazek vydávaného Čepova díla, tři prózy *Letnice*, dokazují svérázný autorův typ epický. Obsahují dvě lyrické črty, *Letnice* a *Nedělní odpoledne* a delší povídku *Jakub Kratochvíl*, do níž promítl Jan Čep zkušenosti na první světovou válku, která se pamětníkům v pojetí Čepově vynořuje jako vzpomínky na několik tváří, z nichž spisovatele vábí právě ty nejbledší, vybledlé. Taková byla Kratochvílova tvář studenta a nakonec vojáka, jemuž ruská kulka provrtala někde v Haliči čelo, ale kolik vzpomínek na jeho rodný kraj a na nesčetné zkušenosti z dětství vybavuje spisovateli Touha setrvat v něm co nejdéle a vyzpívat jeho krásu, to charakterizuje Čepovy *Letnice*. A Čep je skutečně zpívá, řečí křišťálově čistou. Jaroslav Vrána.

vlasti s obdivuhodnou silou dovedl napravovat škody, které byly napáchány na salesiánském díle. Jako výborný kazatel shromažďoval zápisy věřících nejen v pražském kostele sv. Kříže (který před válkou zachránil před zneuctěním — přeměnou v biograf), ale na četných místech naší vlasti.

Nového pana biskupa čeká velký, ba nadlidský úkol, neboť jeho diecése zaujímá z velké části pohraniční kraje, kde je nutno budovat duchovní správu od základů, napravovat škody způsobené za války a po válce.

Také skandinávští katoličtí studenti se hlásí.

(KIS.) Letos po prvé se sešli katol. vysokoškolští studenti skandinávských zemí (Finska, Švédska, Norska a Dánska) ve švédském městečku Vadstena, kde žila sv. Brigita, světice Skandinávie. Založila také řád, jenž nese její jméno. V konventu byli 10 dní hosty katol. studenti, kteří zde připravovali plán k misionářské práci, kterou chystají ve svých vlastech. Studenti jsou většinou konvertité. Připravují také pouť do Říma, aby poděkovali sv. Otci za jeho otcovskou péči, věnovanou skandinávským katolíkům. Příštího roku se sejdou skandinávští studenti v Oslo.

Práce katolického studentstva.

Praha (KIS). V těchto dnech se konala výborová schůzka Ústředí katol. studentstva, na které byla shrnuta veškerá dosavadní práce, zejména prázdninová. Ústředí organizovalo o minulých prázdninách 23 táborových turnů, kterých se účastnilo asi 900 studentů a studentek. Rovněž zahraniční činnost byla velmi rozsáhlá. Za zmínku stojí výměna studentů s Francií, zájezd do Polska organizovaný Českou ligou akademickou, účast na táboře akademiků ve Švýcarsku, účast na studentských konferencích ve Francii atd. Je hodno zaznamenat, že místo předseda Ústředí je členem prezidia mezinárodní organizace studentstva Pax Romany, jejichž schůzi se aktivně účastnil. Katolické studentstvo hodlá pozvat k výročním oslavám Karla IV. a k oslavám založení pražské university studenty z Lucemburska. Ústředí připravuje rovněž plán pro příští prázdniny, akce rekreace, sociální a ediční. Také diecéšní sjezd studentstva, kterého se zúčastnilo 110 studentů a studentek, ukázal, jak velkou činnost vyvíjejí katoličtí studenti. Diecéšní sjezd se konal v Českých Budějovicích.

Bohoslužby za padlé a mučené studenty.

Praha (KIS). 17. listopad zůstane navždy významným bodem v dějinách domácích a světových. V ten den byl spáchán zločin na českém studentstvu. Těžkým smutné udá-

losti byla Masarykova kolej v Praze-Dejvicích. — Protože seminární kostel sousedí s kolejí a mimo to obyvatelé semináře byli v ten den rovněž postiženi, rozhodla se správa semináře jednou provždy sloužiti každoročně 17. listopadu v 6. hod. zádušní bohoslužby za všechny studenty, jejichž národní mučednictví bylo v ten den dovršeno anebo se započalo. Letos bylo při bohoslužbách provedeno mohutné Requiem českého skladatele F. X. Brixího, které zazpíval Pražský chrámový sbor.

Stav školství v Nizozemí a podíl církevního školství.

Amsterdam (KIS). V Nizozemí je celkem 9808 škol. Z tohoto počtu je státních:

190 mateřských škol, 2432 škol prvního stupně, 343 středních a vysokých škol. Celkem je v Nizozemí státních škol 2857.

Proti tomu je v Nizozemí církevních škol: 1773 mateřských škol, 4605 škol prvního stupně (žactvo mezi 6 až 15 lety), 573 školy druhého stupně.

Celkem má Nizozemí 6951 náboženských škol. Vedle toho jsou tu odborné školy pro chlapce a dívky. V Leidenu a Delftu jsou katolické vysoké školy, v Nymvegách je katolická universita a v Tilburgu Katolická Vysoká obchodní škola.

V Nizozemí mají různá náboženská vyznání 167 škol, určených pro mimořádné vyučování (pomocných); vydrží také ústavy pro hluchoněmé a slepé děti.

Náboženské školy mají stejná práva a stejnou státní podporu jako státní školy.

František Korb:

Muž a žena.

Alois Lang ve studii Jindřich Suso (vydalo Družstvo přátel studia v Praze 1923) cituje na str. 89 slova anglického spisovatele W. E. Leckyho (Dějiny racionalismu v Evropě) o středověkém mariánském kultu: „Vše, co bylo v Evropě nejlepšího, kupilo se kolem něho. Jest původem mnohého z nejčistších prvků naší osvěty.“ Bylo již mnohokrát řečeno, že křesťanství vyzdvihlo hodnotu člověka, zvláště však ženu postavilo na místo, které jí patřilo a patví. Odlesk úcty k Matce Boží ozářil i matku lidskou. Povinnou úctu k matkám a ženám vůbec je někdy nutno znovu některým mužům připomínat. Jejich vztah k ženám je proměnlivý; charakteristická je touha po t. zv. kamarádství. Vždy se tu dává přednost tělu než duši, jest to tudíž pravý opak přátelství. A protože toto je skutečností, pro málo žen a málo mužů vykvétají růže spokojenosti. A nejen pro ženy, nýbrž i pro muže měla by platit Jacobsenova slova: „Zde by měly kvést růže.“

Alois Stork: *Z duchovního života. Poznámky a praktické pokyny.* Čtvrté, doplněné vydání. Gustav Franci. Praha 1947. stran 199, váz. 30 Kčs.

Tato oblíbená knížka vznikla před lety ze zkušenosti duchovního rádce, který i u zbožných křesťanů nalézal nejasnost a nevědomost v mnohých otázkách. Materiál časem nashromážděný rozřídil autor do několika úseků, z nichž však nejlépe lze čerpat poučení a orientaci podle abecedního ukazatele věcného, který je připojen na konec knihy. Knižka, která se doporučuje sama. Autor je sice vir probatus, ale na str. 42, v pojednání o spalování mrtvol je nepřesnost. Právě se tam, že v případě, kdy nebožtík by si nepřál kremaci, nýbrž jen příbuzní, smí kněz vykonat výkrop. Myslím, že to neplatí ve všech diecích: v brněnské rozhodně ne.

D. P.

František Chudoba: *Pod listnatým stromem.* Jan Laichter v Praze 1947, stran 585, neváz. 225 Kčs.

Dílo Františka Chudoby máme nyní v rukou celé. Končí se knihou obrazů z anglické literatury, mající název Pod listnatým stromem. Kniha vyšla v menším rozsahu již v roce 1932, autor však ji rozšířil o patnáct nových statí a připravil k tisku ještě před svou smrtí. Nově je do knihy pojata i rozsáhlá studie o Wordsworthovi, která dala podnět i k novému hodnocení díla Máchova. V tomto rozšířeném vydání máme takřka v kostce celé anglické písemnictví v jeho nejvýraznějších představitelích a dílech. Z novějších anglických autorů se dostalo pozornosti Thomasu Hardyemu a Johnu Galsworthymu, historiku Lyttonu Stracheyemu. Škoda, že se Chudoba nezajímal více o Chestertona nebo Bellocu. Mlčením je pomínut i jinak uctívaný G. B. Shaw. Za soubor díla Chudobova musíme vděčit kromě obětavého nakladatelství Laichtrova i Bohdanu Chudobovi, který zvláště v Knize o Shakespearovi musil leccos doplňovat z rukopisné pozůstalosti. Vykonal svůj úkol pečlivě a dal příklad nejen piety, nýbrž i vydavatelské svědomitosti, které si velký český essayista a statečný obhájce britské kultury plně zaslouhuje.

D. P.

V. B. Třebízský: *Pomněnky.* Boh. Rupp v Praze 1947. Stran 300, váz. 75 Kčs.

Podobně jako beletristické dílo Václava Beneše Třebízského, zachovávající si pro svůj vroucí národní a etický pathos stálou aktuálnost, jsou opět vydávány jeho „Pomněnky“, půvabná modlitební knížka, skutečný klenot české modlitební literatury. O ní prohlásil na př. Arne Novák, že je to kniha, která je prodřena týmž uvědomělým vlastenectvím jako celé ostatní dílo Třebízského, a jeho proslulá modlitba za vlast, že je mohutně zaznívajícím výkřikem historické elegie, vlastenecké naděje a projevem vznešeného hymnismu. Nové vydání v nakladatelství B. Rupp v Praze se kriticky ujal spirituál P. Jan Lebeda, který podrobil text nové filologické a literárně-kritické revisi, takže „Pomněnky“ i po této stránce odpovídají všem požadavkům, jež jsou dnes na nová vydání našich klasiků kladeny. Grafická výzdoba knihy, nesená hlubokou duchovní symbolikou, jakou vyniká i umění Třebízského, je dílem podmanivého moravského kněze-grafika Arnošta Hrabala.

František Lesař: *Všude s námi. Povídky.* Nakl. Vyšehrad 1947, s doslovem Fr. Křeliny. 282 stran. brož. 90 Kčs.

Tyto novelistické prózy Františka Lesaře, předčasně zemřelého „dělníka české prózy“, jak jej nazývá v doslovu jeho přítel Fr. Křelina, nepřečtete nikdo nadarmo. Každá vás zaujme výjimečností tematu, a zvláště tři z nich, Tvář ve studni, Zloděj a Návrat vám řeknou, jaký kompoziční talent jsme v Lesařovi ztratili. Thematicky byl Lesař poplatný Šlejharovi i Karlu Čapkoví, způsobem zpracování vám připomene ruského povídkáře A. P. Čechova, jak zcela oprávněně připomíná v doslovu též F. Křelina. Talent zemitý, odhadující suverénně příčinu lidského neporozumění a ochutnávající trpké jeho jádro. Jen proto dýchá z Lesařovy tvorby melancholie a touha po životě lepším než žijeme sami a než bylo dopřáno žiti autorovi. Škoda, že nám zůstalo po něm jen vědomí, že v něm ztratila česká próza opravdu dělníka poctivého.

Jana

Karel Doskočil: *Milosrdenství. Verše.* Vydalo nakl. Vyšehrad v Praze. 68 stran, brož 51 Kčs.

Tenkým praménkem se prodírají Doskočilovy verše z mlhavých výšin obraznosti. Pronikají z nich jen ojedinělé působivé obrazy o autorově radosti, která má chvílemi „s měsícem úplněk“, ale osobitě se rozezpívají, když se dostanou do všedních nížin života. Tu se autor může vysloviti rozhořčeně o „době hákové“ nebo dobrořečiti s obavami našemu osvobození, protože „chudý se vždy nové zimy bojí“. Zvláště osobitým tónem zní báseň „Krutá přátelství“ a „Zátiší s motýli“. Upozorňuji jen ty, kteří si knížku koupí, aby si dali pozor na vadné exempláře s výnechanou tiráží i pěti básněmi, protože by kromě škody hmotné měli určitě představu o autorovi neúplnou.

Jana

PRAVÉ VALAŠSKÉ PAPUČE

Valašské Klobouky

Hospodářské stroje

J. DAVID A SPOL.

OLOMOUC

Stalinova 18 - Tel. 876

JOSEF NIMSHAUS

abs. st. odb. mistr. školy stolařské

v Olomouci VII

Rejskova čís. 6 tel. 1446

Litografia,
offset
a kamenotisk

„GRAFIA“ • Olomouc

Krajinská lékárna

PhMr K. FUHRICH

•

Olomouc

VILÉM MAYER

První olomoucká velkoprovazárna

OLOMOUC

Palackého třída čís. 22

Telefon 405

Stavitel

Tomáš ŠÍPKA

•

Olomouc-Hodolany

J. Řihák & spol.

Olomouc

krytiny - stavivo Tel. 343

NÁRODNÍ SPRÁVA

Továrna na požívatiný

J. Š E D I V Ý

Zlín

ŽÁDEJTE

barevné cestovní kufrý

jsou vkusné, jakostní a levné

A. Č E R V I N K A

závody META, ZLÍN

SIEGLOVÁ A SPOL.

dámské oděvy

Z L Í N, tel. 2797

JOSEF MIKULČÁK

továrna

tělocvičné obuvi

ZLÍN

FRANT. KOZLOVSKÝ

pánský a dámský krejčí

Z L Í N

ŠTEFÁNIKOVA 2527

JOSEF LIŠKÁ

stolařství

P R O S T Ě J O V

DOLNÍ 32

FRANT. KOHOUTEK

průmysl obuvi

Z L Í N - M o r a v a

ALOIS POŘÍZKA

strojní zámečnictví –
autoopravna

Prostějov, Dolní 78a

R. JELINEK

PRODUCT OF CZECHOSLOVAKIA

SLIVOVICE

PLUM BRANDY

DISTILLED AND
RUDOLF JELINEK
DISTILLERIES

BOTTLED BY
VIZOVICE
CZECHOSLOVAKIA

Družstevnictví

je praktický projev
lásky k bližnímu

Hospodářská družstva
chrání zájmy
drobných zemědělců

APOLINEA

B. Půdová Dr Půda

Desertní oplatky

Čajové pečivo

Perníčky

MÍSTEK

Pravá valašská slivovice

40 LET

Velkopálenice Gargulák Trnava u Vizovic

železo, nástroje
barvy, laky, oleje
stáložár, kamna
sporáky, nádobí
zbraně, střelivo
auto-sport, odd.
DŮM JAKOSTI:

A. LIDMILA
ZLÍN, TEL. 2783.
OTROKOVICE, TEL. 21.
VIZOVICE, TEL. 81.

ODEVNÍ PRŮMYSL
NÁRODNÍ PODNIK

2

H Á D A N K Á Ř S K Ý K O U T E K

6

*Všeckou korespondenci zasílejte na adresu pořadatele: JENDA HOUŠŤ
Bučovice, Nová ul. 676*

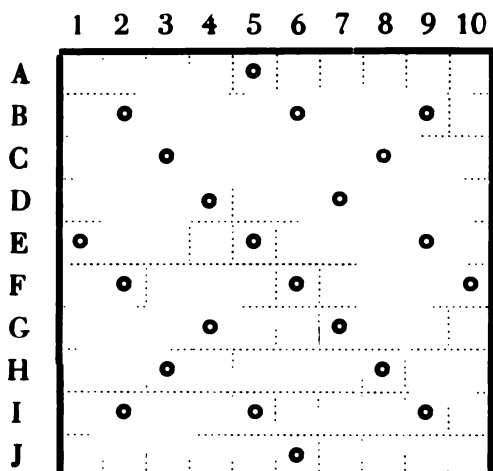
Dnešní koutek jsme pro naše řešitele připravili jako malý

VÁNOČNÍ TURNAJ.

Mezi luštitelé, kteří nám do 10. t. m. pošlou správné řešení aspoň jedné hádanky, vylo-
sujeme 3 knihy a pošleme jim je hned pod vánoční stromček.

1. Křížovka zoologická.

Vladimír Benda.

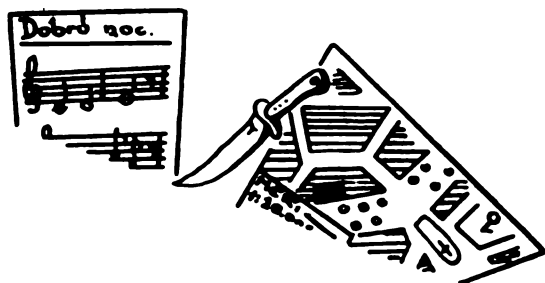

Vodorovně: A. Lesní zvíře; kunovitá šelma. B. La-
tinsky „jít“; italský souhlas. C. Čtyřruký ssavec;
cizí pták; dětský pozdrav. D. Bělohavý sup; plošná
míra; část. E. Stará zbraň; bažantovitý pták. F. Kří-
ženec osla a koně; výrůstek na hlavě bravu. G. Pře-
žvýkavec; citoslovce; pyšný pták. H. Francouzské
osobní zájmeno; koryši; předložka. I. Předložka; Asiat.
J. Srdečnice; tibetský medvěd.

Svisle: 1. Chobotnatec; dravá ryba. 2. Točna; vče-
lín. 3. Básnický zápor; mořský živočich; hlas psa.
4. Papoušek; předložka; část úst. 5. Dívka; cizí žen.
jméno. 6. Část těla; žádám. 7. Symetrála; asyrské
město; vyhynulý indián. 8. Japonská délková míra;
brodivý pták; francouzská předložka. 9. Ludolfovo
číslo; plaz. 10. Vačnatý ssavec; blanokřídý hmyz.

2. Rebus. (356)

Jenda Houšť.

3. Vsuvka.* (445)

1. místo v loňské autorské soutěži.
Jarka Kostiha.

V lovech zvěře každá brázda v poli
chlad již tají,
porost zmizel, strom tu stojí holý
— podzim v kraji.

Vítr zas nad strnisky točí
a tma syrá

*Tatrák černou páskou váže oči
— léto zmírání.

4. Přesmyčka. (Liter.)

KLÁRKA PEČE.

5. Přisvojka.*

Z bání zvony v dálku zvoní,
*olejní lán kde voní.

6. Obložka.*

Rostfa Šmedek.

Ceniny že ztratil zák,
v tom má vinu *darebák.

7. Přesmyčky časové.

1. SALÁTY V MÍŠKU

2. ŠETRNY DĚD

8. Pádovka (7. p.)

J. H.

V kvítí v strání jsou dvě zmije —
mrštím klackem, zabiji je.

Řešení minulého koutku:

Křížovka. A. Tria, forte. B. Kra, ba. C. Km, sbou,
nu. D. Tón, or, sad. E. Lov, ano. F. Tré, Ela. G. Eva,
cha, ono. H. Ne, Modr, Ob. I. Aš, Aim. J. Oktet, arie.
2. Já mám oře (jáma, moře). 3. Úd Anežky. 4. Bodná
rána. 5. Naše stíny. 6. Karolina Světlá. Kočka, oves,
Čep, ks, a. 8. Šelma liška má lepší pelíšek — PAMPE-
LIŠKA. 9. Za řekou se kluci perou.

Odměnu za řešení minulého koutku získává V. Pola,
Brno, Klácelova 2.

Nezapomeňte,

že první neděle po sv. Mikuláši — tento rok 7. prosince — je tradičně věnována katolickému studentstvu. Tu neděli se vybírá ve všech chrámech v Čechách a na Moravě

mikulášský dar katolickému studentstvu.

Obracíme se na Vás, studenti a studentky!

Přičiňte se všemi silami o nejlepší výsledek sbírky, z jejíhož výtěžku jsou pro Vás pořádány exercicie, rekolekce, výukové kursy, prázdninové tábory, pracovní týdny a kursy unionistické.

Obracíme se na Vás, katoličtí věřící!

Přispějte štědrým darem na tuto sbírku, která ze našim jediným finančním základem a zdrojem, z něhož roste celé hnutí studentské Katolické akce, hnutí, jehož cílem je vychovávat mravně zdravou a ušlechtilou studující mládež. Vaše finanční oběť se Vám vrátí v hojnější formě v obětavém a nezištném plnění povinností našich budoucích kněží, lékařů, profesorů a státníků.

Ústředí katolického studentstva.

Výsledek odběratelské soutěže

je celkem uspokojivý, i když bylo jen málo těch, kteří by získali třeba jen jednoho, dva či tři odběratele. Přesvědčuje nás to o tom, že je ještě stále dosti těch, kteří by Úsvit jistě rádi odebírali, jen kdyby o něm věděli něco bližšího, kdyby znali jeho hodnotu a jeho zaměření.

Jako první se umístil

P. prof. Josef Limpouch, Plzeň — 89 odběratelů,

Milada Haissová, Praha — 85 odběratelů,

Rádové dívčí gymnasium, Praha — 68 odběratelů.

Dále následují: P. Otto Furch, P. Bohuslav Juroška, P. Machač — Cheb, P. Jan Kuchta — Kostelec n/Orl., Jindřich Pukovec — Příbor, Hubert Toupalík — Prachovice, P. Antonín Vojáček, prof. — Benešov u Prahy, P. Jan Zítek — České Budějovice, Vladimír Rotrekl — Křižanovice, Marie Mourková — Lipník n/Bečvou, P. Dr. Josef Honzík — Nymburk, Karel Hugo — Brno, P. Marcel Horniak — Sv. Kříž n/Hronom, P. Josef Pilát — Hořovice, Václava Stibingerová — Praha, Jan Svoboda — Hustopeče, P. František Skopek — České Budějovice, Vlasta Štvánová — Praha, P. Dr. Antonín Salajka — Praha, Jiří Kavan — Mor. Budějovice, Dagmar Gregoriadesová — Praha, Římskokatol. farní úřad — Králíky, Václav Frkal — Ostrava, P. Josef Beneš — Trutnov, A. Jeremenková — Břeclav, Josef Zapletal — Uherský Brod, Josef Večeřa — Tišnov, P. Josef Vlček — Bílovec, P. Václav Bosáček — Příbram, P. Bedřich Prokop — Hlučín, Josefa Rajdová — Praha, Olga Hasuková — Frýdek, P. Dr. Frant. Švábeník — Brno, P. Dr. Václav Smolík — Louny, Soukromá odborná škola sv. Voršily — Olomouc, František Krásenský — Brno, P. Petr Kadlec — Valašské Meziříčí, Zdeňka Kiprová — Brno, P. Dr. Jar. Kouřil — Praha, P. Josef Kocábek — Praha, P. František Jeřábek — Praha, P. František Hrubý — Podbořany, P. Bedřich Hýža — Nový Jičín, P. František Gajdušek — Ostrava, Děkanský úřad — Aš, Tomáš Cernoušek — Brno, Kovářová Zdeňka — Olomouc, Marie Žurmanová — Kroměříž, Miloslav Piler — Třebíč, Kroužek SKA — Havlíčkův Brod, Marie Punčochářová — Písek, Vladimír Pleva — Děhylov u Hlučína, Milan Roch — Jihlava, P. Michal Ryšavý — Bratislava, Jan Šatava — Tábor, Soukromá odborná škola sester Dominikánek — Bojkovice, Bohumír Riegl — Olomouc, Margita Smreková — Kežmarok, Josef Ondrášek — Holubice, Jiří Marek — Valašské Meziříčí, Alena Mašatová — Chomutov, P. Dr. Michal Krovina — Bratislava, Milada Janovská, Brno, František Grepl — Brodek u Konice, J. Gavlas — Ostrava, Evžen Hluchovský — Jičín, Ludmila Dušková — Smoleč.

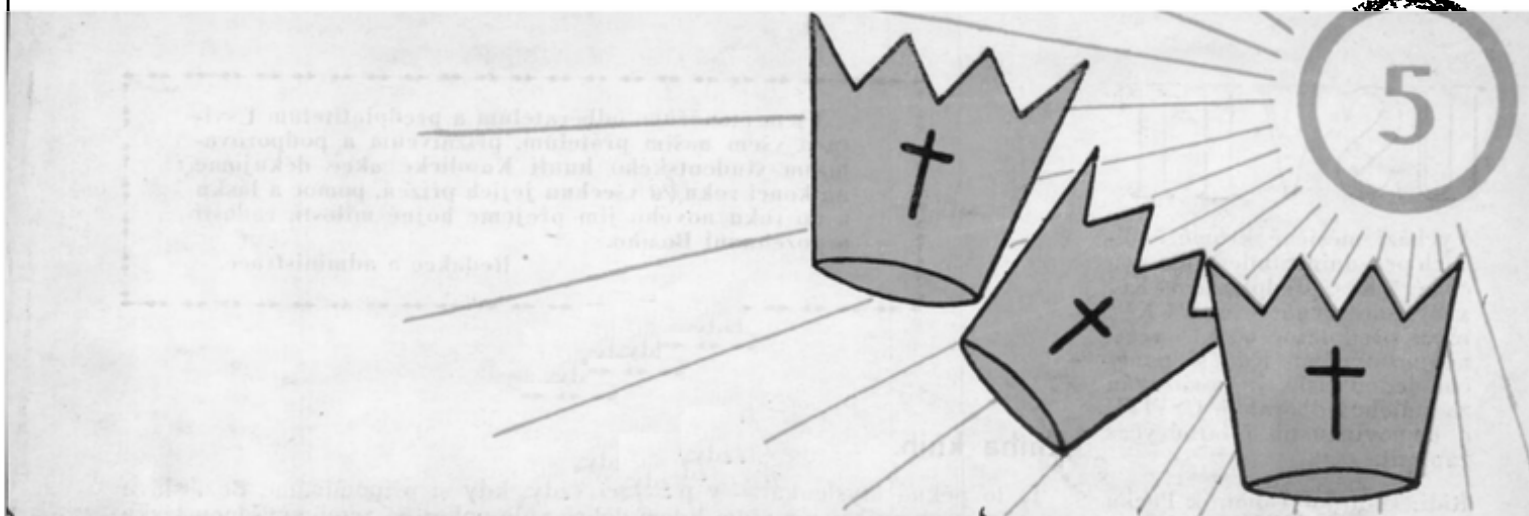
Všechny výherce prosíme, aby nám oznámili — pokud tak neučinili — kterou z cen příslušné kategorie by si přáli. Cena bude každému zaslána — jak již bylo řečeno v 3. čísle — jakmile všichni jím získaní odběratelé poukáží předplatné.

Soutěž skončila, avšak neskončilo se úsilí, k jehož podpoření byla soutěž vypsaná, aby totiž každý správný student měl opravdu studentský časopis, který by mu dával především to, co mu nedá škola. Že si náš časopis přečte rád i každý přítel studentstva, je zřejmé.

Pole pro apoštolát dobrého tisku je stále otevřené a nových možností pro tuto činnost je stále dost.

Všem šťastným výhercům blahopřejeme k úspěchu a doufáme, že všichni soutěžitelé zůstanou nadále našimi příznivci.

Redakce.

ÚSVIT

CÍSLO 5. ROČNÍK II. 1947-1948

VÝCHOVNÝ ČASOPIS

PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

Vychází měsíčně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 50 Kčs včetně poštovného, jinak 6 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá jedno číslo, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Rídí: Profesor Dominik Pecka a profesor Jaroslav Vrána. Příspěvky rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Uzávěrka vždy 10. každého měsíce.

Upozorňujeme znovu všechny čtenáře a odběratele, aby nekladli za vinu nám, ani tiskárně, že dostali 3. číslo tak opožděně. Někteří je dokonce urgovali ještě v prosinci. Ujišťujeme Vás, že termín dodržujeme svědomitě, ale pokud zásilku dostanete opožděně, je to vinou pošty. Stává se dokonce, že zásilky katolických časopisů přicházejí nejen velmi opožděně, ale dokonce, že jsou do nich vkládány propagační letáky jisté strany. Pokud by se v budoucnu takové případy značně opožděných zásilek vyskytly, oznamte nám to ihned, abychom mohli zakročit na poštovním dohlédacím úřadě.

Administrace.

Všem čtenářům, odběratelům a předplatitelům Úsvitu a všem našim přátelům, příznivcům a podporovatelům studentského hnutí Katolické akce děkujeme na konci roku za všechnu jejich přízeň, pomoc a lásku a do roku nového jim přejeme hojně milostí, radostí a požehnání Božího.

Redakce a administrace.

Kniha knih.

Je to pěkná myšlenka – v prosinci vždy, kdy si připomínáme Boží slávu na výsostech a přejeme všem lidem dobré vůle pokoj na zemi, zvýšenou lásku věnovat knize! Zvláště křesťan může být naplněn již při té myšlence radostí, protože obdarovati člověka knihou v době, kdy nás Bůh obdaroval Jezulátkem, je projevem vděčnosti Bohu za jeho dar největší. Lidstvo si sotva uvědomuje, že sebenepatrnější skutky milosrdenství jsou naší splátkou za nesčetná dobrodíní dávno přijatá.

Když tedy chcete prokázati dobrodíní knihou, nezapomeňte na Bibli, knihu všech knih, zvláště na Písmo svaté Nového Zákona, u nás v posledním roce vydané v novém krásném rouše jazykovém. Mějme ji stále na mysli, nejen týden nebo měsíc!

Ale již k Úsvitu!

Máte odvážný malířský temperament, pohotovost v nahození barvy i dobrý smysl pro formu, ale neulehčujte si malířský záměr zakrýváním některých pasáží (na tempeře!). Akvarel je lepší! (F. M. D.) Proč neposíláte, mladí umělci, své výtvořky? Radím Vám: odvážnému štěstí přeje!

Zařídím podle přání, ó souvenir! (M. T.) Nezapomínejte na své adresy! Vlastní verše nekomentujte a plamének touhy rozdmýchejte v plamen! (R. P.) Dopis se neztratil, ale v redakčních zprávách nebyl zaznamenán jako mnoho jiných. Báseň uveřejněna bude! (M. J.) Kdo uznává své chyby, roste od vteřiny k vteřině! I báseň zařadíme! (V. V.) Příležitostně i feuilleton Váš na počest sv. Ludmily na Vinohradech, (m. s.) Ale reportáž z „mikulášské“? Nevím. (Euglena.) Pěkný obrázek, profesor S. Z. a ta tragikomická dívka! Ale není to téměř pohoršení? Výchovné by to nebylo! Ukážku z tragédie uveřejníme. (V. M.) Proč nebyl doposud uveřejněn „Sen podzimu“, vyšetřím. Zařazen byl! Z mých rad jste si mnoho nevzal, soudíc podle „Torsa“. Ale akceptuji je. (A. S.) Rozumíte metaforám, i o formu bojujete s úspěchem. Jednu uveřejníme. (F.) Pište dále obdobné črty, pravopisně upravené! (Džej.) Máte příliš rozmáchlé gesto, potřebujete výrazové i formální kázně. Jste na rozmezí prózy a poesie! (Kos.) Článek i fotografii použijeme, i jedné básně. (K. D.) Případ Váš je zajímavý. Vaše nynější povolání Vás snad vyléčí z romantismu! (P. J.) Váš sen měl pěknou myšlenku, ale nezachytila jste ji pevně! (Julča.) Úryvek z překladu a jednu původní uveřejníme. (J. Z.) Děkuji za milý dopis. Thema Vaší črty je odvážné, volte si prostší motivy a rozvádějte je z počátku v črty kratší! (J. B.) Nejslabší „Povzdech“, slibný je „Podzim“. Jen tuto bychom mohli později uveřejnit. Na námětech v Úsvitu naprosto nezáleží. Musíte být tvůrci a posílat práce objevitelské! (J. B.) Pravda, námět zcela všední může svou vtipnou pointou zachránit „Kousek dne“! (Gemma.) Modlitbu rolníkovu uveřejníme. (R. Š.) Ze sásilky je nejlepší „Volání před večerem“! Je to dobrá báseň v próze, která něco slibuje. Máte výbojnou fantazii, automatické představy však krotte! (B. S. K.) Vaše povídky musely být zatím odsunuty pro pozdější čísla. (J. S. D.) „Velká noc“ je práce poctivá, ale rytmicky místy kostrbatá. Pěkný pokrok! (A. H.) Nejsem proti pseudonymu. Jen upozorňuji, že pseudonym nemůže nikdy zachránit věc špatnou. (K. M.) „Intuici“ zařadíme. Jen pozor! Vaše ukázky jsou příliš abstraktní. Mistři básnického slova naopak vyjadřují abstraktní pojmy co nejkonkretněji! (D. P.) Uveřejníme „Reku a osud“. (Mario.) Velmi si ztěžujete práci meditacemi, v nichž násilně pro jevy duševní hledáte paralely v přírodě! (L. K.) Váš příspěvek o Lásce není básně, leda v próze! Myšlenka v ní je pěkná, škoda by bylo, kdybyste ji nevyjádřila ještě jednou kratším způsobem! Pošlete vše, co máte! (B. L.)

Několik příspěvků dopisovatelé doprovodili tak nečitelným písmem, a též adresou, že jim je ani při nejlepší vůli redakce nemůže vrátit. Nestydte se za úhledné čitelné písmo! A ještě: prosíme Vás, nezlobte se, nenajdete-li v Úsvitu uveřejněny ty příspěvky, které již měly být na řadě. Dočkáte se později!

J. V.

»Standard«
BRNO
vyrábí:

 MÝDLA JÁDROVÁ TEXTILNÍ TOALETNÍ HOLICÍ	CHEMICKÉ PŘÍPRAVKY PRO TEXTILNÍ PRŮMYSL 	SVÍČKY KOSTELNÍ VOZOVÉ OZDOBNÉ KOSMETIKA
--	--	--

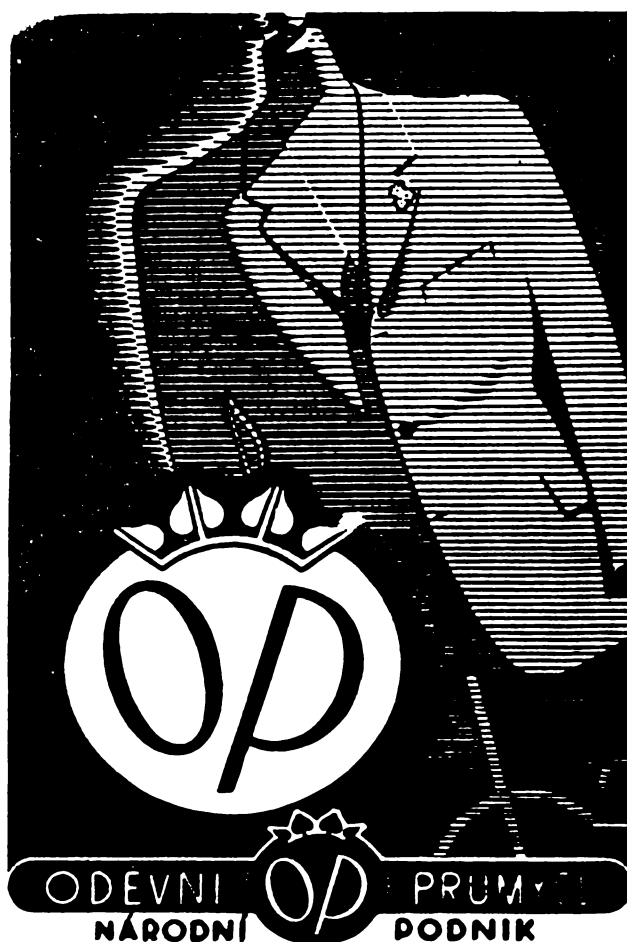
Závody MILO

národní podnik

OLOMOUC

Margarin, mýdla,
mýdlové prášky,
hořčice, ocet

 ODEVNÍ PRŮMYSL
 NÁRODNÍ PODNIK

Rollex moderní záclonové soupravy
Rostex nerezavějící ocelové stavební kování
K dostání ve všech odborných obchodech.

Vyrábí:

Pazderka - Železářský průmysl a. s.

Vyškov na Moravě

ČISTÝ ODĚV - PŮL ÚSPĚCHU

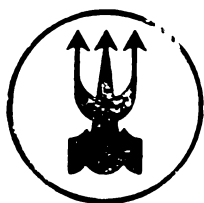
J. Chvištof a spol.

chemická čistírna a barvárna

Vyškov

Filiálky a sběrny skoro ve všech mor. městech

Doporučujeme k nákupu firmu
ST. Svozil TEXTIL
OSTRAVA I.
Tr. č. 149 5 - Tel. 42.96

**V DOMÁCNOSTI
V ŽIVNOSTI
V PRŮMYSLU**

SIGMA PUMPY

NÁRODNÍ PODNIK OLOMOUC

**Vydali jsme tyto hodnotné knihy
pro mládež:**

Elpl Eduard:
Z království Krakonošova váz. Kčs 140.
Simon Josef:
Na stráni v podlesí váz. Kčs 180.—
Kubeš R.:
Kvik pluje na jih váz. Kčs 90.—
Němeček L.:
Frantík letí do světa váz. Kčs 150.—
Němeček L.:
Co hlavní stan nehlásil váz. Kčs 110.—
Flieglová M.:
Mařenka váz. Kčs 93.—
Dvorecká J.:
Život nezklame váz. Kčs 134.—

U všech řádných knihkupců.

FRANT. ČERNOVSKÝ
nakladatelství BRNO Vranovská 3
tel. 16.663

TEXTILIA akc. spol.

továrna na plyše, krymry
a textilní zboží

Jihlava - telefon 245

Rudolf Hanák

ŽELEZÁŘSTVÍ

Znojmo

Michalská 1 — Tel. 271

PRAVÉ VALAŠSKÉ PAPUČE

Valašské Klobouky

Jana Straková

v ý r o b a d e š t n í k ů

BRNO

Bratislavská 26 - 28

Telefon 19.953

KOSTELNÍ OKNA

malovaná i mosaiková opět vyrábí

Otmar VAČKAŘ a spol.

BRNO, Churchillova 24

Telefon 15.507

Prof. Dr Rudolf Col:

Nový Zákon

Nejnovější překlad

Obdržíte v knihkupectví

A. MARTINKOVÁ

BRNO, Česká 14

Kostelní okna v každém provedení

d o d á v á **JAN ŘÍHA**

umělé a staveb. sklenářství

BRNO, Koněvova 3 (Videňská)

Telefon 13.589

BARVIČ NOVOTNÝ

knihkupectví

BRNO

Speciální závod

pro PREISOVY krytiny

Štěpán Dobrovolný

BRNO, Červený kopec 628

Telefon 10.655

SPRÁVA LESŮ KOSTELEC

Průmstav

okresní stavebnictvo
v PROSTĚJOVĚ
z. s. s r. o.

JUSTEX
Prostějov

dovozní
a vývozní velkoobchod
textilními surovinami
a textilním zbožím

Modní závody

J. TOUL

PROSTĚJOV

LEO GAJDOŠ

výroba
kovového zboží

PROSTĚJOV

RUDOLF FILIP

konfekce

PROSTĚJOV

Antonín VYROUBAL

továrna na oděvy

Prostějov, tel. 904

VÁCLAV VYCHODIL

obchod dřívím –
parní pila

PROSTĚJOV

ANTONÍN BÁBEK

továrna na oděvy

Prostějov

Kollárova 5 – Tel. 571

Motta

JAN K. LANG, kom. spol.
oděvní průmysl
v Prostějově

FRANTIŠEK BUREŠ

pánská a chlapecká konfekce
Prostějov

JAN HRDLICA

v ý r o b a o d ě v ů

Prostějov
Brněnská 4

PYROLT a spol.

továrna na obuv
Prostějov

KNIHTISKÁRNA

VÁCLAVA HORÁKA

v P r o s t ě j o v ě

J. BRÁZDA

továrna
pekařských pecí a strojů
v P r o s t ě j o v ě

JAN MLÁDEK, -vdova

odborný závod zahradnický

Prostějov, tel. 240
Žižkovo 9

Vázání věnců a kytic ke všem příležitostem

J. Gorízka

v ý r o b a o d ě v ů

Prostějov, tel. 248

Hvězda na východě

Svatý Matouš zaznamenává událost, která by dnes už ani neznamenal nějakého zvláštního kapra na vánočním stole těch, kteří se živí novinami, dělajíce je či čtouce. To tak ještě kolem první světové války. Dnes — hvězda sem, hvězda tam; že padá? však spadne. Dnes padají atomové pumy, vlády, dobrý vtip už zřídka kdy a sněhu buď málo nebo zase až k zlosti.

A přece se stále dějí věci zdánlivě bezvýznamné a za měsíc, za rok nám narostou před očima v pyramidu dusícího důkazu, dost pádnou pro nevěřícího. Než přece jsou lidé, kteří i dnes slyší takřka trávu růst. Slyší, vidí, cítí — protože musí, protože jsou k tomu povoláni. Sklízejí bolest i útěchu toho daru.

Jedná se však o to, abychom my všichni nepromeškali znamení tónu klíčení skutečností, tónu příliš vysokého pro uši, které nejsou uzpůsobeny ladičem milosti: jedná se o to, abychom nebvli nevěřící v začátcích, protože bychom později mohli být se svým rozumem v koncích.

Objevila se hvězda za časů Herodesa krále. A co se stalo?

Napřed, dávno před tím, žil muž jménem Balaam. Ten viděl vycházet hvězdu z lidu Jakobova (Num. 24. 17). A žil Isaiáš a přednověděl, že do Jerusalema přijde množství velbloudů a cizinci že přivezou zlato a kadidlo. (Is. 60. 6.) A kdýž hvězda zazářila, uviděli ji tři Mágové na východě: uvěřili a šli.

Pak se polekal král Herodes a jeho město s ním: neuvěřil — byl pověřivý, děsil se, že svítá den, v němž dohasne pablesk jeho moci: proto zabíjel a zašel v neřádstvu.

Polekali se také pastýři, když anděl v záři proměnil jim noc v den přejasný, že podobného rok nevytáčí z kruhu střídání světla a tmy: uvěřili a šli: pak velebili Boha za to, co jim dopřál vidět, slyšet a poznat.

Hvězda víry a odvahy. Či není heroismus, když jeden napíše a hlásá, co věří — když jiní se vypraví na dalekou cestu nejistot, posmívání pro bláznovství, a to jen pro hvězdu a slova prorokova — když núzný člověk zanechá svou práci a svůj majetek, aby uposlechl snad jen vidiny?

Hvězda chvostnatého strachu pro padoucha. Či je hrdinou, kdo jen užívá moci?

A proč to všechno? »I vešli do domu a našli dítě s Marií, matkou jeho.« (Mat. 2, 11.)

Dítě. Copak věděli, že je to vládce, že jeho království, moc a vláda jest v rukou jeho?

Dítě. Kdo by uvěřil, že ve společnosti tesaře, mladičké, prosté ženy, oslíka a volka leží ve slámě Kazatel nesmlouvavého slova, Muž bolesti, Král králů — Syn Boží?

Dítě se však tu a tak zjevuje světu.

Bylo bláhové uvěřit tehdy Dítěku?

Nejsme bláhoví, když nevěříme dnes?

Čekáme na zjevení na nebi, až povstane národ proti národu, království proti království, až bude mor a hlad a zemětřesení v různých krajinách a až to všechno bude jen počátkem dalších útrap? (Mat. 24.)

Dítěku je třeba uvěřit.

1846. Děti na hoře La Salette pobíhají a hrají si. Tu se jim zjeví Panna. Obává se, že její Syn bude pádně trestat nevěru. Varuje, prosí. Děti to zvěstují světu. Svět nevěří dětem. Uvěřili však přesto někteří, kteří přece nedají na pověry. Léon Bloy uvěřil.

A ti, kteří nevěří, jsou usvědčováni ze zhoubné nevěry dějinnými důkazy, vedenými dnes už ad absurdum.

Dítěku je třeba uvěřit! Neukládá však to Dítě příliš mnoho odvahy naší víře? Nežádá, aby rozum ustoupil víře?

Student, jehož vlastním úkolem je poznávat (studere, intelligere), ten v první řadě musí znát správnou odpověď, kterou nám dává sama liturgie Zjevení Páně.

Celý advent dějin až do Zjevení svědčí o Dítěti: Slova proroků, očekávání národů, touha duší, potřebný závěr filosofii, sjednocení králů. Prostě: naplnění věků.

A hlavně: počíná se dokonávat Zjevení, víře se představuje její cíl. Bůh »začíná svůj pozemský život lidský«. Slovo začíná vyprávět samo o sobě svým životem od počátku.

Proto Zjevení Páně je velikým svátkem Církve. Nemůže být bez užitku pro nás studenty. Vždyť Církev se modlí v Postcommunio toho dne: Dej, prosíme, všemohoucí Bože, abychom pochopili poznávací mohutností očištěné mysli to, co oslavujeme slavnou bohoslužbou.

Tak se tedy objevila na východě hvězda a Mágové se dali na cestu.

Křesťanský optimista a pesimista

Hovořím se známým o křesťanech optimistech a pesimistech. Jemu se zdají optimisty jedině lidé upření k milosti a její síle, zatím co lidé dívající se příliš na člověka jsou jedinými důslednými pesimisty. Ale když ona milost nevisí ve vzduchoprázdném prostoru, když je uskutečněna v lidech a tito lidé zneužívají své svobody ke službě své porušenosti! Kdo teď to vyhraje, optimista nebo pesimista?

Optimista by rád zjednodušil křesťanství, že nás přece milost nese, ale proč říká Spasitel, abychom si vyloupili oko, uťali ruku, a měli i svůj vlastní život v nenávisti pro králov-

ství Boží, abychom zapírali sebe a denně brali na sebe svůj kříž, abychom šli úzkou a kamenitou cestou? Proč blahoslaví Kristus lka-
jící, trpící, chudé a strůjce pokoje?

Kristus řekl, že jeho břímě je lehké a jeho sladké. Ale je jhem a zůstává břemenem. Duch stále bojuje i v Pavlovi proti zákonu těla. I Pavel je musí trestat a udržovat v poddanosti. Není to nic lehkého nastavit druhou tvář bijícímu nás v jednu, odpouštět do neko-
nečna, hledat především duchovní, nebeské

království a uvěřit, že šťasten je ten, jenž je chudý, tichý a pronásledovaný! Lidská poru-
šenost má proti tomu všemu své námitky.

Milost vede, milost pomáhá, ale neznásil-
ňuje. A i když přinutí Bůh naši odbojnou vůli (modlíme se: Ut ad te etiam nostras rebelles compellas voluntates —: abys přitáhl k sobě i naši odbojnou vůli) vede ji tak, aby se roz-
hodovala a šla svobodně. Tak je celý křesťan-
ten, který se sice bojí sebe a své slabosti, ale zároveň i doufá v sílu Boží. Bratlo.

Dr R. M. Dacík:

Duševní stav dnešního člověka a jak na něj působit

Každá doba lidských dějin má své charakte-
ristické známky, vyjadřující mentalitu součas-
ného člověka. Chce-li kdo pracovat v tom neb
onom prostředí, v té či oné době, musí znát
prostředí. Jiná byla situace v XV. století, jiná
je ve XX. Způsob práce XV. století nemůžeme
doslova přenášet do století XX. Je třeba se
v jistých věcech přizpůsobit, je třeba hledat
cestu k člověku takovému, jaký ve skutečnosti
je. Víme, že znáte dnešní situaci, znáte prostře-
dí, ve kterém máte apoštolsky působit. Nebude
však, myslím, na škodu, když si letmo nastí-
me hlavní prvky duchovního stavu dnešního
člověka, abychom mohli pak ukázat, jakými
cestami se k němu máme dostávat. Charakte-
ristické známky mentality lidstva XX. století
bych vyjádřil následujícími slovy:

Laicisace myšlení.

Tak se nám jeví moderní myšlení, když je
srovnáme s myšlením středověkým, které bylo
vedeno zásadami evangelia. Dnešní člověk
chce stát velmi pevně na půdě této země: ne-
chce zaměřovat své myšlení a cítění, a proto
ani svou činnost, k věčnosti. Mnohdy i věří ve
věčnost, věří v Boha, ale tato víra je tak slabá,
že neřídí jeho život, nedává mu vyšší usměr-
nění. Je čímsi zcela vedlejším v jeho životě.
Středověký člověk učinil středem svého myšle-
ní, a proto také středem své činnosti Boha.
Jeho život byl theocentrický. Dnešní člověk
učinil sebe cílem, středem, pravidlem života.
To je rozdíl mezi středověkým theocentrismem
a dnešním humanismem nebo humanitou. Stře-
dověký člověk právě proto, že myslel podle
evangelia, chtěl celým svým bytím sloužit
Bohu — jeho heslo bylo *servire Deo est regna-
re* — moderní člověk by chtěl, aby Bůh sloužil
jemu. (Středověký křesťanský stát a dnešní
úsilí o čistě laický stát.)

A tak jsme denně svědky toho, jak nadpři-
rozené zaměření mizí z myšlení i z činnosti ve
všech úsecích lidského života: v životě soukro-
mém i veřejném, v životě státním, politickém,

hospodářském, ve školství, v umění, ve vý-
chově... a všude proniká duch, který je zcela
laický, to jest zbavený základních prvků
evangelia.

Tato laicisace myšlení a života je ve skuteč-
nosti jen důsledkem

ztráty pojmu nadpřirozena.

Středověký člověk žil stále ve sféře nadpři-
rozena. Nechci říci, že středověký člověk byl
vždy svatý. Ne, uměl hřešit tak, jak hřešil člo-
věk vždy, ale byl si také vědom, že hřeší, když
hřešil, a byl ochoten také konat pokání za svůj
hřích. To právě schází modernímu člověku.
když hřeší. Slova dědičný hřích, vykoupení,
Boží dětství, jehož se nám dostává posvěcující
milostí, život ve spojení s Bohem, život milostí,
nadpřirozené zásluhy, šťastná věčnost, peklo...
to všechno byla slova známá středověkému člo-
věku, na nich stavěl svůj život, s nimi počítal.
jejich obsah mu nebyl neznámý. Dnešní člo-
věk namnoze ztratil smysl pro tato slova. A ne-
pravím jen člověk nevěřící, nýbrž velmi často
i katolík, jemuž tato slova nic nepraví, protože
nikdy se nestaral o to, aby jim opravdu poroz-
uměl. Kolik lidí se dnes spokojuje pouze tím,
že si bere z Kristova učení jen učení o bliženské
lásce! Pro mnohé a mnohé je evangelium pouze
jakousi mravoukou, která pozvedá člověka
k ušlechtlejšímu lidskému živoau a učí jej žít
v lásce se všemi lidmi. (Masaryk a jeho ctitelé.)

Středověk snad mnohdy přeháněl v tomto
směru, všude chtěl vidět nadpřirozený zásah,
i tam, kde na něj netřeba myslet. Proto tolik
legendárního v životě světců, tolik zázračného.
Dnešní člověk naproti tomu nevidí zázrak ani
tam, kde je, nevidí nadpřirozený, mimořádný
zásah ani tam, kde je takřka makavý. Dnešní
člověk je příliš pozemšťanem, srostl s touto
zemí tak, že už ho neláká nadpřirozený svět.
Namnoze ztratil o něj zájem vůbec. I mezi ka-
tolíky kolik je takových, kteří se setkají s ně-
čím nadpřirozeným — a to často jen po stránce
čistě materiální, bez opravdového prožití, bez
pochopení — jen tak při narození, tedy při

křtu, při svatbě, pokud nechtějí mít svatbu civilní, a pak po smrti, pokud přece jen chtějí, aby je uložila do země Církve a vykonala nad nimi modlitby.

Pro tyto lidi, ať už jsou zbaveni víry, nebo si ještě kousek křesťanské víry uchovávají.

křesťanská mravouka se mění v pouhou přirozenou etiku.

Křesťanská mravouka vychází z předpokladu, že člověk, žijící v posvěcující milosti, je dítětem Božím, a proto je povinen svým životem napodobovat svého nebeského Otce. Jeho ctnosti jsou vyšší než ty, o kterých píše Aristoteles v *Ethice Nikomachově*; jsou to ctnosti vlité, které tvoří s darem posvěcující milosti nadpřirozený organismus duše. Božskými ctnostmi, zvláště láskou, je celý život usměrněn k poslednímu cíli, jímž je Bůh. Tím je dán podstatný rozdíl mezi křesťanskou mravoukou a pouhou přirozenou etikou. Mravouka chce formovat dítě Boží, etika chce mravně zdokonalovat pouhého člověka. Nemyslí na jeho nadpřirozené určení a zaměření. Zajisté, žije-li někdo dokonale podle zásad čisté etiky, bude to dokonalý člověk. Ale jen člověk. Bude-li však někdo žít dokonale podle křesťanské mravouky, bude to světec. A světec je více než dokonalý člověk. A to právě moderní člověk těžko chápe, tomu často nechce rozumět. Ztratil spojení se světem nadpřirozeným. A proto i jeho mravní život, který je odleskem myšlení, je zbaven tohoto spojení. Je to život čistě lidský, s božskými prvky, které tvoří základ křesťanského života, se v něm nesetkáváme.

Praktický materialismus

bývá nezřídka důsledkem takového smýšlení. Ztratí-li člověk smysl pro věčnost, pro Boha, pro nadpřirozený řád a řekneme pro duši vůbec, pak žije tělu. To se stane středem jeho pozornosti, jeho zájmů. Divte se, když pak tento člověk nemá vůbec zájem o věci duchovní! Jsou mu cizí. On rozumí slovům sport, weekend, plovárna, les, zkrátka: *panem et circenses*, jak volal římský lid, netoužící po ničem než po tom, aby se najedl a pobavil...

Těžko pohnout člověkem, který propadl praktickému materialismu tak, že vše duchovní je pro něho nezáživné, nepochopitelné, otravné. A víme dobře, že celé masy lidstva jsou dnes v tomto stavu

Pokles mravního citění vůbec.

Toho netřeba dokazovat, zvláště dnes, po válce, Alkohol, sexuální nemravnosti, zločiny proti spravedlnosti. Slyšíme o tom stále, vidíme to denně. Tam, kde se ztratí pojem hříchu — a ten se dnes mnohým lidem opravdu tak dokonale ztratil, že si nejsou vědomi hříchu ani tam, kde mluví sám zákon přirozený k jejich

svědomí — tam klesá člověk na úroveň zvířete. Pozbývá smyslu pro odpovědnost jak před Bohem, tak před lidskou společností. Materialistická theorie o původu člověka se dostává na pole praktické...

Taková je skutečnost, kterou si nesmíme zakrývat. Zajisté, v tomto bahně se setkáme ne jednou s krásnými dušemi, neboť tam, kde se rozhojnil hřích, rozhojnila se i spravedlnost, jak psal už sv. Pavel. Ale dnes jsou tito spravedliví tak často *rari nantes in gurgite vasto*. Je nás málo. Jsme si toho vědomi. A přece nesmíme se vzdát myšlenky, že je naší povinností vrátit svět Kristu, *pokřesťanit znovu odkřesťaněné lidstvo*. Jestliže dvanáct rybářů zachránilo kdysi svět, když byl v podobné situaci, měli bychom dnes zoufat? — Jde jen o to, abychom našli vždy správnou cestu, kterou bychom dnešního člověka přivedli nazpět k Bohu.

Jak působit na dnešního člověka?

Poznamenal bych především toto: Nemyslete na to, že získáme hned celé masy. Křesťanství podle slov Kristových je kvas. Má pronikat lidstvo tak, jako kvas proniká těsto. Pozvolna, ale jistě. Ale kvas jen tehdy proniká, když se do těsta opravdu dostane. Nebývá ho mnoho, ale nakonec pronikne všechno těsto. To musíme mít na mysli. Musíme být kvasem lidské společnosti. Kvasu bývá málo, mouky mnoho. Dělníci KA mají být kvasem. Nesmějí se divit, když jich bude málo. Od nich se vyžaduje, aby byli celými křesťany. Pak teprve budou moci pozvolna pronikat mouku lidské společnosti. To, co se má rozejít celým těstem, musí v nich být koncentrováno. Proto nemyslete na organizování mas, nýbrž na pozvolné pronikání. Je vás málo. Vězte, že apoštolů bylo také málo. A zvítězili nad zkažeností světa. Zvítězíte rovněž, jestliže vytrváte. Vše záleží na vaší vytrvalosti.

Působit možno buď *na kolektiv* nebo *na jedince*. Různým poučováním ve formě přednášek a kursů můžeme působit na kolektiv. Soukromými rozhovory a vlastním příkladným životem působíme na jednotlivce.

V obojím případě je třeba vzhledem k mentalitě dnešního člověka, jak jsem ji ukázal, zachovávat určitá pravidla:

1. Nemysleme si, že přivedeme k Pánu Bohu někoho „katolickými“ čaji, koncerty, plesy, operetkami a jinými podniky tohoto druhu. Zajisté, při takových příležitostech je možno se sejít s tím neb oním člověkem a navázat s ním hovor, který bude mít apoštolský charakter, ale nevím, zda není získání této příležitosti příliš nákladné. Tento způsob apoštolování, který pěstovali i mnozí kněží před padesáti lety, kdy zakládali „katoličské“ hospody, se ukázal celkem neplodným a dnes je už zastaralý.

2. Vzhledem k tomu, že dnešní člověk je

velmi vzdálen pojmu nadpřirozena, nesmíme začínat u toho, jehož chceme získat pro křesťanský život, s vyprávěním pochybných zázračných věcí, andělských a ďábelských zjevení a podobných historek. Moderní člověk je racionalista. Začínáme proto rozumem, rozumovým zdůvodňováním křesťanských pravd. Je sice pravda, že u toho, kdo je spíše rozumově založen, budeme působit na rozum, u toho pak, kdo je povahy citové, budeme se snažit využít této okolnosti, ale v každém případě je třeba zachovávat jistou střizlivost, abychom nesnížili velikost křesťanství a neučinili je čímsi malicherným.

3. Je proto třeba dbát o to, abychom nezačínali s výklady a návody všelijakých soukromých pobožností, mnohdy zcela individualisticky zabarvených, nýbrž abychom učili milovat Ježíše Krista a jeho Církev. Křesťanství je velkorysý, nedělejme je malicherným.

Jak v apoštolátě kolektivním tak v individuálním je pak třeba postupovat touto trojí cestou: odstraňovat předsudky, ukazovat krásu křesťanství a zachovávat krajní takt.

Odstraňuj předsudky!

Je sice pravda, že dnes, v době lidové kultury, vědí lidé velmi mnoho, protože mnoho čtou, mnoho slyší, ale po stránce náboženské bývají zpravidla úžasně nevědomí. A tato nevědomost je pramenem všelijakých předsudků, které se týkají jak náboženství obecně, tak zvláště náboženství katolického, zvláště pak otázek Církve, jejích dějin, papeže, biskupů a kněží, katolické mravouky a mnoha jiných. Odstraňovat tyto předsudky může ovšem jen ten, kdo se sám dobře vyzná v křesťanském učení, kdo zná dějiny Církve a poradí si s různými námitkami. Proto je tak důležité neustálé sebevzdělávání v náboženských otázkách.

Ukazuj krásy křesťanství!

Snaha ukázat krásy křesťanství jde ruku v ruce s odstraňováním předsudků. Ukázat krásu křesťanství znamená konkrétně ukázat krásu evangelia. Člověk touží po něčem velkém, vznešeném. Je to v jeho přirozenosti. I tehdy, kdy se honí za různými přeludy, touží po štěstí, po zdokonalení své osobnosti. Ukažme mu pozvolna, jak jedině křesťanství ho učiní šťastným, jak jedině křesťanství dá vyrůst až do závratné podobnosti s Bohem jeho osobnosti, jak učení Kristovo je odpovědí na všechny životní otázky člověka... Není jediného problému, na který by křesťanství nevrhlo ostré světlo... Otázky osobního štěstí, nejkrásnější mravnosti, rodiny, otázky sociální všechny nacházejí nejhlubší řešení v zásadách evangelia.

Proto je třeba evangelium stále číst, evangelium si zamilovat, abychom o něm a jeho kráse mohli mluvit také druhým. Je třeba mít jasno v otázkách podstaty křesťanství, abychom nevnucovali někomu to, co je na periferii křesťanství a tím ho neodvedli od jeho podstaty... Stává se to nezřídka, že špatným apoštolátem se ztratí pro křesťanství ti, kteří by je byli přijali, kdyby se jim bylo podalo v jeho autentické formě.

Takt v postupování.

Jak v kolektivním, tak zvláště v individuálním apoštolátě je třeba postupovat s krajním taktem. Je samozřejmé, že hledáme nejdříve jakousi základnu, na které bychom mohli stavět, jakési pilíře, o které bychom se mohli opřít. Jde-li o člověka, který uznává jsoucnost Boží, bude tato víra základnou pro další práci. Uznává-li nad to božský původ Písma svatého bude tato základna ještě pevnější. Tam, kde není takovéto základny, snažíme se ji vytvořit. Nejhorší je ovšem případ, kdy člověk nejen že nemá žádných náboženských pojmů, nýbrž nemá o ně ani zájmu, nestará se o to, zda život má vůbec nějaký smysl nebo nemá. V takovém případě mnohdy zbývá jediný prostředek, modlitba.

Rozmluvy, jejichž cílem je získání duše, musejí být vždy velmi taktní. Nikdy se nesmíme nepříjemně dotknout jeho dosavadních názorů. Rozebíráme-li je a hledíme-li ukázat, že jsou nesprávné, neužíváme slov, která by mohla urazit, zarmoutit, odradit od dalších rozmluv. Nikdy neužíváme ironie, sarkasmu. Na všechno se díváme vážně, každý předsudek rozebíráme jako něco, co stojí za to, aby to bylo rozebíráno, i když jde o věc, která nestojí ani za úsměv. Jedině tímto způsobem si člověka získáme a bude mít k nám důvěru, potřebnou k další práci. Musíme mu vždy ukázat, že máme velký zájem o vše, co se ho týká, že sledujeme jen jeho dobro. Nenaléháme, když vidíme, že není vhodná chvíle, nevnučujeme se, kdýž není ještě ochoten přijmouti silnější působení. Hledíme se vžít do jeho myšlení a citění a podávat mu věc tak, jak je schopen ji přijmout, jak je schopen jí rozumět. Nedostatkem taktnosti bylo už nejedno dílo pokaženo. A naopak, taktnost, která spojuje v sobě hlubokou lásku k Bohu, pro něhož pracuje, s upřímnou láskou k duši, kterou chce přivést k Bohu, a zároveň pracovní šikovnost, opatrnost, prozíravost a jemnost, dovede dělat v této věci opravdové divy. Takt je ovšem z velké části cosi vrozeného: jestliže kdo nemá alespoň buňky k němu, abych tak řekl, pak nevím, zda si jej bude moci osvojit. Má-li však alespoň nějaké buňky pro něj, pak jistě výchovou, cvikem, úsilím si jej může získat. A péče o něj patří jistě mezi nejpřednější povinnosti každého, kdo chce pracovat v KA.

Úvaha skoro reakcionářská o myšlence Mistra Jana Husi však bezpečně opřená

...král nad králi, spasitel hříšných.
král všeho světa a král věčný, milo-
srdný syn Boží, pravý Bůh a pravý
člověk, Kristus Ježíš...
(Hus, Výklad páteře LXXXI. N.)

Kdybych začal citátem ze Štítného Knížek šesterých či z Kroniky Dalimilovy, mohl bych být napaden Pokrokem, že z proudu národní tradice činím zá-
toky Temna.

Snad zakladatel národní pokrokovosti mně zachrání. To chci totiž říci: student dnes musí studovat za školou, aby zvěděl, o čem se nemluví s katedry a ne-
píše v učebnicích. Katolický student je povinen stu-
dovat, jak se věci opravdu mají, protože on přece
nepřisáhá slepě na dogmata kohokoliv. Pravda, věří
v dogmata Církve. Jenže je tu rozdíl. Dogmata Církve
se týkají víry — a tu jsou na místě, protože věříme
právě jen v to, co nemůžeme docela rozumem obsáh-
nout. Víra jde dále než rozum. Dogmata necírkevní,
dogmata modernismu však chtějí vyřadit i obyčejný
selský rozum z uvažování o tom, o čem Církev dogma
nestanovila.

A proto právě se mi líbilo, že Ústředí katolického
studentstva dává přednost Víře před diktátem. Totiž:
když se rozhodlo, že na svátek Krista Krále bude
národní směna mládeže, tu všichni nevěřící věřili, že
je to zákon. Ale zákon sám praví, že není dovoleno
pracovat v neděle, svátky a sváteční dny.

Ale nejednalo se jen o národní směnu. Jednalo se
především o to, aby svátek Krista Krále nebyl zne-
uctěn. Jaké zneuctění, práce to je přece svatá věc!
Než nám katolíkům se jedná opravdu o svátek Krista
Krále. A ostatním by se mělo jednat aspoň o to, aby
se nemusel v hrobě obracet Jan Hus, jehož se tak
příhodně i nepříhodně stále dovolávají.

Přečteme si tyto řádky z Výkladu desatera Božích
příkázání. ...člověku neděli neb svátek světiti jest
a od služebného díla se zachovati (kapitola XL A).

A znamenej, že dílo služebné jest dílo, jímž člověk
bez nouze neb bez potřeby slouží některému pánu
neb paní kromě Boha.

...díla služebná, jako orati, žítí, víno sbíratí, hrušky
neb jiné ovoce trásti, neb zboží véztí a tržiti a k nim
podobná díla mohou někdy dobře býti s hodnými pří-
činami k posloužení svaté obce: ale jsou ta díla v ne-
dělí neb svátek zapověděna, že jsou služebná a ne-
potřebná, ani velmi nuzná (nutná), tak aby bez nich
nemohl člověk na taký den býti. Protože člověk má je
zboží dříve řečená, zvláště ač by sloužil obci, pracuje
v nedělí, tak jako řečeno jest, již by činil nehodný sku-

tek: neb v ten čas, v kterýž má samému Bohu sloužiti,
stvoření slouží. A tak díla, kteráž pro zisk časný neb
pro potěšení tělesné všední den byla by hodná, v svá-
tek byla by služebná; a ta díla zvláště slovou služebná
(tamtéž C).

Protož veškerý den nedělný má založen býti a strá-
ven v duši, v slovu a v skutku, v nějakém povýšení
chvály Boží (E).

Neb v den sváteční Dáblovým popuzením tělesným
a světským, pilní jsou lidé činí hříchu, jenž jsou nej-
služebnější dílo, protože nejbídnějším jimi slouží.
ztrátice svobodu Krále Krista...

Jiní pak v svátek slouží ďáblu, jenž zove Luciper,
jako všichni pyšníci, jenž svou pýchu ukazují s zá-
lostí na rouše na pyšném chodu, a zvláště, že z pýchy
ten den neposlouchají Pána Boha, jakož i Luciper,
jenž jest nad pyšníky králem (F).

Protož běda nám, že v svátek neobíráme se s zá-
konem Božím, ale s tělesným zbožím (H).

Protož zachování od hříchu jest nejužitečnější, nej-
potřebnější a nejdokonalejší svátka svěcení (K).

Prorok Malachiáš: Rozespu (rozsypte) na tvář vaši
marnost statkův vašich. A proč to, než že břicha jsou
pilnější než Boha, světí. Majíce břicho za Boha, jakož
dí sv. Pavel.

Protož my, křesťané, sbíráme drva neb tříška v svá-
tek, neb sbíráme hříchy, abychom hořeli u věčném
ohni. Protož maličko ti dbají Boží radosti nebeské,
kteří opustí Boží příkázání o odpočinutí v neděli,
o zboží úsilně pracují. Ó bídné tohoto světa zboží!
Bídní lidé!

A nemohou lidé klamati Boha tak, že by sami svát-
ky světili a o druhé se při tom nestarali, vždyť hřeší
i ten, kdo k hříchu přivodí. Proto každý ve svátek od
díla syna, dceru, pacholka, děvku, hosti, havado zdržeti
má. Ó by též nyní kníždá a páni učinili aspoň neděli,
již sám Bůh ustanovil, právě svému lidu světiti kázal.

Tak se zdá, že když Ústředí vybědlo k přeložení
národní směny, zasáhlo účinně i vzhledem k tomu,
aby nebyla zhanobena naše národní tradice. Je samo-
zřejmé, že my katolíci rosteme z tradice starší o ně-
kolik staletí, než je tradice husitská. Nemusíme se
proto dovolávat jen Husa. Ale ti, kteří teprve od
něho začínají české dějiny, měli by aspoň jeho zá-
sadami se řídit. Měli by si vzít k srdci, jak Hus na-
pomíná ty, kteří „zapomenouc věčného pokoje, ne-
vedou setkání svých v Duchu svatém, ale k práci ohavné
s ďáblem, kterýžto jako ukrutný pán pudí, nuzí a
tíží svými ohavnými břemeny, jako osly“ (X).

A tak končím úvahu a doufám, že pokrokově a
v pravém revolučním duchu husitském.

Otázka — pro změnu — vyučujícím

Popud k tomuto příspěvku do Úsvitu dal autor
„—ale“ svým bystrým článkem „Kde je třídní kniha?“
v tomto časopise.

Pisatel ani netuší, jak správně uhodil hřebík do
hlavičky, zejména slovy: „Naše popularita poklesla.
Přenesla se na paní profesorku, avšak ta ji, dik své
moci zkoušecí a známkovací, dovedla ubít.“

Věc je sice psána žertovným stylem, ale přesto
vlastně charakterisuje ne nejlepších pedagogické
vlastností našich vyučujících.

A tím se záležitost stává naprosto vážnou.

Studentská léta mám za sebou. Odstupem času a

zkorigováním školy praxí, vyzrál ve mně otazník,
který si zde dovoluji nakreslit.

Otázek, které dali vyučující zákům, bylo a ještě
bude dost. Vyměňme jednou role. Jako bývalý student
se ptám pánů a paní vyučujících:

Jak vidíte Komenského?

Já si s plnou odpovědností za ta slova dovoluji
tvrdit, že naše školství a výchovnictví neposkytuje
vždy a všude pohled na práci skutečných pedagogů.
Pedagogů v tom nejkrásnějším slova smyslu. Neboť:
není ještě dobrým učitelem ten, kdo je jím jmenován.
Ten může být dobrým vědcem, což však k jeho na-

nejvýš odpovědnému povolání nestačí, nechce-li, nebo nedovede-li rozumět lidské, těžkým výkyvům mládí (zejména pak mládí pubertálního) podléhající duši.

Slyšel jsem jednou jednoho učitele: „Já si to tam (rozuměj ve škole) odbudu, když zazvoní, tak to pro mě kančí. Co bych přemýšlel o tom, jsem-li pedagog či ne.“ Toto je názor nebojím se říci do určité míry zločinný. Uvědomí si takový učitel, že pracuje pro lidi a s lidmi a ne s mrtvým materiálem a že jeho povolání není řemeslo? K tomu uvědomění arciť nepřispívá, je-li plat učitele ve srovnání s platem řemeslníka jen třetinový, ale ani to neomlouvá.

Oč více učiní pro život svých svěřenců učitel či profesor, psycholog, který si dovede připomenouti tyto zkušenosti, a to, že není jen stagnující snůškou vědomostí a promluví si kamarádsky s žáky o jejich problémech a pomáhá jim překlenout těžké přechody dospívání, než úzkostlivý pedant, jehož největší starostí je dokazovat, že jeho předmět je nejdůležitější, což činí obzvláště průkazně po hodině tělocviku, kdy rozevláté vlasy a zčervenalé tváře dětí i dospívající mládeže jsou mu trnem v očích.

Dovede každou radost mládí (ze závisti?) hned v zárodku utlumit nařízenými odstavci z vědy, květiny tak ušlechtilé, kterou však díky svým vynikajícím pedagogickým schopnostem učiní předmětem nenáviděným.

Měl jsem učitele — Šimák se jmenoval — a to byl pedagog. Dovedl se s námi zasmát, on rozuměl nám a my jemu. Dovedl si vypěstovat takovou autoritu (aniž by na někoho vztáhl ruku nebo jej zapsal do třídnice), že se nedal zneužít. Stačil pohled, zábava přestala, učili jsme se. Byl skvělý, nenudný řeč-

ník, nebyl líný vyhledávat názorné příklady a přirovnávání. Těšili jsme se na jeho hodiny, věnovali jsme se jim. Měli jsme před ním respekt, ale nebáli jsme se ho. Hoši, jimž byl třídním, dosáhli na konci roku nejlepšího prospěchového průměru.

Kolik je těch Šimáků?

V Lidové demokracii píše značka Sigma: „Střední škola s nesmyslným počtem vyučovacích jednotek ničí zdraví našich dětí.“ To se dotýká ještě jiné bolesti: Naše školství je vybudováno na systému převážně dopoledního vyučování ve škole. Hybnou pákou studia jsou však odpolední a večerní hodiny, kdy se mladí učí doma. To není systém nejlepší. Angličané a Rusové jsou dále. Tvrdí správně, že od toho je škola školou, aby to, co má mladému člověku dát, dala v hodinách školních. A podle toho si také školy zařídili. Sestoupením ze školních schodů končí denní studijní program studenta. Od té chvíle má čas na zotavení těla i ducha, na sport, divadlo i knihu.

Méně ohraničeným poměrem vyučujících ke studentstvu, diskusivním o vědeckých problémech a psychologickým řešením problémů zde nadhozených, přiblížili se Angličané a Rusové rozhodně ke Komen-skému víc, než my, příslušníci národa, z něhož tento první pedagog světa vyšel.

A může někdo namítnout, že inteligence těch dvou národů je nižší než naše?

Ke slovům Sigmy si dovoluji dodat: Škola s nepedagogy, majícími nesmyslné názory na výuku, ničí úsudek a hrbí páteře charakterově méně odolných mladých lidí.

Slavín-Trnka.

Ať žije škola!

Volání dnes krajně nečasové, neboť není v oblibě opatrnost. Žel, mnohé věci jsou časové až tehdy, kdy je pozdě. Tvrdí-li na příklad někdo, že bude blahobyť, je to tvrzení časové tehdy, když je místo předpokládaného blahobytu hlad. Chce-li dnes někdo školu aspoň takovou, jaká je, bude to časové tehdy, jestliže škola reformou trpí. Že nynější škola docela nevyhovuje — zvláště po stránce výchovné — je celkem zřejmé. Že by však jednotná škola zjednala nápravu, to je již méně zřejmé, aspoň ne myslícím lidem.

Jedním z největších nedostatků návrhu „jednotné školy“ je všeobecnost názvosloví, umožňující, aby si do téhož pojmu vkládal každý, co chce. Celkem by nemohlo být námitek proti tomu, že reformovaná škola „v duchu národních dějin a zásad našeho státního zřízení vštěpují ideály humanity, svobody a spravedlnosti“ (§ 2). Co však je svoboda, spravedlnost, humanita? Jaký je duch národních dějin? Není to tak jasné, jak se může každý poučit příklady z našeho veřejného života. Jak rozumět větám: „Učební osnovy náboženské výchovy stanoví církevní úřady. Ministerstvo školství a osvěty je vyhlásí po přezkoumání s hlediska občanské a náboženské snášenlivosti“ (§ 65. odst. 2)? Co kdo rozumí pod pojmem „náboženské snášenlivosti“?

„Náboženská snášenlivost“ je prázdný argument. Připomíná mně to skutečnost, která se stala v jednom

městě brněnského okresu. Porevoluční NV podal návrh farnímu úřadu, aby „v rámci náboženské snášenlivosti“ přenechal kostelík „Nejsvětější Trojice“ církvi československé. Katolíkům prý jistě stačí farní chrám. Návrh samozřejmě padl. Tato snaha je však názorným příkladem, jak si asi náboženskou snášenlivost představují ti, kdož si osobují právo přezkoumávat a opravovat, neboli znetvořovat náboženství.

Bylo již mnoho řečeno i napsáno o tom, že o náboženství trousí rozumy každý, kdo chodil aspoň do obecné školy. Za schopna rozhodovat o sobě je člověk považován od dvacátého prvního roku. Za schopna rozhodovat o věcech veřejných od 18. roku. Za schopna rozhodovat o cíli a smyslu života od 16. roku (k § 63. odst. 4). Je to nepochybně vyjádření lidového rčení — „Čím je člověk starší, tím je hloupější“.

Pod tímto zorným úhlem snad pochopíme, že výchovným prostředkem má být i společné stravování již tříletých, případně i dvouletých dětí v mateřské školce. V těch letech se patrně nejlépe naučí společenskému chování. Další plus společného stravování bude snad i v tom, že studující medicíny, jichž je dnes nadbytek, budou po vystudování všichni plně zaměstnaní, ne-li jinde, tedy jistě v „Masarykově lize proti tuberkulóze“. Kdo je živ z mensovní stravy, potvrdí, že obava je oprávněná. (Pokračování.)

Bože, ty musíš!

Povídka.

I.

Věčné světlo se zatřepotalo úlekem, neboť se zlomil před oltářem jako sklápěcí nůž. I jeho koleno zadunělo o dlažbu téměř kovově. Jako když je celý z kovu. A netvářil se římsky. Kropenku ponechal bez povšimnutí. A ani se nepokřičoval. Ale z úst mu vyrazil povzdech jak hořký pramen. Slyšíš mě, Bože? Těžká křivda jak smyčka mi stáhla hrdlo. Proč musím pořád trpět? Je to Tvá láska, Bože? Jsi vševědoucí. Víš tedy, musíš vědět, že jsem nevinný. Bože, Ty to musíš vědět! Já jsem se nedopustil té chyby, za niž jsem byl krutě pokořen. Oči představeného mě zpoličkovaly až do ruměnce, který snad již nikdy neztratím tvář. A nespravedlivá výtku mě označila potupným znamením před jizlivostí ostatních! Ty mi nepomůžeš, Bože? Ne, však Ty jsi milosrdný, Ty mi musíš pomoci. Nedopustíš, aby se otrásl mé svědectví o Tvé spravedlnosti, Ty mi pomůžeš, víd? Musíš! Musíš! Vrata zaskřípěla a kroky kouřícího se zoufalství se rozházely hlučně po schodišti chrámu.

II.

Vedoucí úředník oddělení se trochu zkroušeně posmál. Ví, že jsem vám včera křivdil. Mladý Jan nevěřil sluchu. Hlas naslédil jako tvarohové těsto, do něhož včera padaly matce slzy nad nezaslouženou pohanou synovou. Baže pohanou. Předě všemi byl pokárán za něco, čeho se nedopustil. Ale dnes se mu na tmavém koberci, do něhož se kolegům bořily váhavé nohy, nabízí zadostiučinění. Něco vzácného u tohoto člověka, který dovedl zdeptat syčivým hlasem, ale málokdo u něho viděl úsměv. Jan přijal trochu nesměle nabízenou ruku a smír. Ale proč by pochyboval, což se včera nemodlil?

Doma již nebylo proč slzet. Sebevědomí samo energicky zasunulo klíč do zámku, když se Jan vracel. Návštěva? Přítel si přišel postěžovat. Chodívá sem občas, dnes je bledší než jindy. Sedí naproti Janovi jako schýlená bříza, která svítí slabým tělem do tmavého okolí. Vítěz nedokáže být vždy blahovonný ke zkroušenému. Co zase? Ale Zdeněk si nevšímal netrpkavé otázky. Slyšel jen otázku a ne rozladěnost nad nevídanou návštěvou. Když doma, doma

Ano, doma to Zdeněkovi nevypadalo dobře. Churačejší stařenka, nervosní a popudlivá matka, nevyrovnaný a slabošský táta, denně padaly s oprýskaných zdí jen hádky. Pravda, nešlo Zdeněkovi učení dobře. To Jan studoval a ještě si vydělával. Večer jedno a ve dne druhé. Ale Zdeněk neměl takový dar. Rodičům na krku si těžko a pozvolna osvojoval knižní schemata a učenosti v podrážděném a hořkém ovzduší tak zvaného domova. Zdeněkovi cosi ukápl. Chtěl mne snad nakonec vyhodit, drobil vzlyky. Máma mi včera vytkla, že jsem lenoch a užívám jim chleba. Vždyť mají dost. Ale mne nikdo nemá rád. To byl zase rámus. Já prospal v předsíni půl noci a druhou půlku

jsem probděl a modlil se. Ale nikdo neslyší, nikdo neodpovídá.

Jan pokrčil s chloubou ramen. To mě zas ano. Myslí si a neříká nic. Nuže, proč jsou takoví? Takhle si otravovat život. Hm!

III.

Klekátko se až otrásl, jak na ně dopadla rozčuchaná hlava. Bože, jsi vůbec v tomhle chrámu, jsi v jiném, kde jsi? Musíš mě slyšet, dnes mě musíš slyšet a vyslyšet. Taková smůla! Já, Tvůj oddaný syn a služebník, který si na sobě tolik zakládá, proč nemohu být ušetřen takových neúspěchů? Tak dobře připraven a přece jsem neměl zdar.

Ano, Jan neměl zdar. Dobrou hlavu, ale tu a tam klopýtl. Ctižádostivost bila jeho srdcem a vycídila mu v hlavě každý nerv. Být první. Jan po tom toužil vždy. Ve večerním kursu byly včera závody ve výkonnosti. Zatím jen mezi chlapci. Nejhezčí dívka z třídy měla vítězi předati s rozkošným úsměvem malou odměnu. Jan se připravoval se zaniceností mladého a tak trochu zamilovaného snaživce. Trochu? Myslíš na ni, Jene, ve dne v noci. Tvá láska je trochu žádnostivá, ale celkem upřímná. Předá Ti odměnu, dotkneš se při tom její ruky? Nedotkl, trochu zaklopýtl a půvabné mládí slečny Evy potěšilo na okamžik úsměvem jiného.

Klekátko se otrásl. Kde Tě mám hledat, Bože? Když ne zde, tak v jakém kostele? Nebo o samotě v koutku doma? V přírodě? Kde, kde, kde — vyrazí křečovitě Jan a ví, že v kostele je největší klid, ať už je jakéhokoliv vyznání. Slyš a vyslyš. Bože. Ty musíš! Musíš!

IV.

Příštího týdne se Jan opozdil. Umístil se druhý, ale to své prohrál a už nikdy do kursu pospíchat nebude. Proč ho vítá takový jásot? Jan by ovšem rád viděl jen slibující úsměv nad modrou halenkou, ale už mu profesor žoviálně tiskne ruku a vysvětluje. Byl to podvůdek posledně, snad ani to ne, jen nedopatření. Chyba se stala, řekněme to tak. Radostí rozpovídaný kolega-vítěz minulých závodů prozradil posledně svůj neregulerní postup při závodech a byl diskvalifikován. Hledali pak Jana, ale ten už se trápil někde v ústraní. Dnes ani pochopit nemůže a je tak udiven, že se zapomíná dotknouti baculaté ručky, která mu podává knihu s věnováním profesorského sboru. Přijdete dnes se mnou, Evo?

Dobrácký měsíček nevěděl toho večera, komu svítit a zda vesele či smutně. Dole pod košatou korunou dva, kteří si sympatie čtou zatím jen kradmo z očí a ostýchají přiblížit ústa k ústům a srdce srdci. Nahoře v Janově pokojíku, pracovně, jídelně a přijímacím pokoji zároveň, sedí předčasně zestárlý Janův strýc, matčin bratr. Ano, strýc Vilém to neměl doma

hezke. Snad bývalo, ale není. Přivedl si po krušných letech v Říši do většího podniku v pohraničí hezoučkou, mladou žínku. Těšil se na práci a na rodinu. Roztoužená náruč mu denně zpříjemňovala odpočinek po práci. Ale nedávno celé jeho štěstí prasklo jak barevná, ale prázdná mýdlová bublina. Bývá to tak. Příliš krásná a náruživá žena měla přijít do peněz a sametu, ne do práce a hrubšího sukna. Utekla mu s někým, kdo sliboval víc. Strýc Vilém je sám, jeho odmítnutá láska se mu zmítá v srdci jako uvězněný pták a vlas předčasně volá zsedlý, beznadějný podzim. Přišel si požalovat k sestře. Co tomu říkáš, Jene?

Šťastný nešťastnému nevěří. A kdo včera ještě volal a reptal, umí dnes snadno zapomínat. Rozdováděný Jan, jak mu ještě první polibek hoří na tváři, krčí rameny a vyfukává jako v kanceláři na stroji konvenční, bezúčastná slova. Ale myslí si něco jiného. Ano, Jene, strýc byl pošetilý, to si myslíš, měl vybrat rozumně a ne s tak prudkým zaujetím pro hříšné mámení krásy. A co ty sám, Jene? Zbytečno připomínat, šťastný na sebekritiku často zapomíná a nešťastnému nevěří.

V.

Někdo se chraptivě vedral do lavice a tiše rozeštkal. Prázdnost, slyší to jen to dřevo, hrubé dřevo kostelních lavic. Bože, co je to už zase? Slyšíš mě? Chudák máma — se zlomenou rukou leží v nemocnici. Cos to na nás dopustil? Chodila přivydělávat, moje a její gáže stačila na stravu a malý byt. Ale co teď? Bože, Tys krutý a nenávidící, jednou se budu soudit i s Tebou, žeš mne takhle na světě stíhal, svého dobrého služebníka! Kde jsi? Musíš mne slyšet a vyslyšet, musíš! Musíš!

Vzlyky pukaly jako skála a harašivě se odrážely od lavic. Otřesy zachvívaly hlavou. Pomalu se kolem ní jak tišíci obklad obtáčela tma. Únava z bolesti, prožívané prudce a křečovitě, snadno přivolá spánek v náhlém ochlazení. Jan se už nesvíjí, nechal je již neúčastnému večeru. Organismus pomalu zamyká všechny komůrky mozku a Janem to jen občas trhne ze sna. Musíš!

Že musím, Jene? Jen dvě oči se nad ním rozhořely a hlas zašuměl. Nikoho nevidí, jen dvě oči hřející láskou a hlas. Kdosi větší jako by se vznášel nad ním.

Jan užasle zvedá hlavu, ale cítí malátnost a hnout tělem nemůže. Že musím, Jene? Proč mne vždy hledáš rozkazem? Hleď, nesmýšlíš správně. Pěstuješ si jako hrdý květ to své já. A čekáš, že dám vždy slunce i déšť. Chráníš se bouří a skrýváš se před nimi. Ale hleď. Má milost je nade všemi jako modravá plachta. Urputně ji přitahuješ nad sebe v každém hromobití a zapomínáš, že o ni připravuješ jiného, který musí trpět kvůli tobě. Neboť na světě musí být, Jene, vždy určité množství zla. Moje láska je smí vyvážit, ale nesmí převážít, Jeníku. To přijde až jednou, ale hříšný svět musí mít rovnováhu a jednou budou lidé souzeni podle toho, jak se rozdělili o přidělené dobro a zlo. Vidíš, malicherná křivda Tě pohnula k tak silné a vášnivě modlitbě, že jsi přivolal mystické požehnání spravedlnosti. Vznášelo se již jako oblak nad tvým přítelem, který se toho večera měl pro svou pokoru dočkat laskavosti. Ale tys ho o ni svou urputností připravil. Nebýval by to potřeboval více než ty? A co strýc? Co ho potkalo pro Tvé jinak neškodné erotické roztoužení? Moje milosrdenství by bývalo obměkčilo jeho ženu, ale strhls je sobecky na sebe. Co se stane, když se brzy uzdraví matka? Že někdo jiný bude trpět místo ní. Neboť já, Jene, tvůj všemohoucí Otec, jsem stanovil zákon, že bude na světě pro spravedlnost stejné množství dobra a zla. Záleží na lidech a jejich odpovědnosti, jak se pohodnou. Silná modlitba vždy přivolá pomoc. Neboť tajemná metafysická síla lidí dokáže za určitých okolností pohnout řádem věcí. Tobě se to zdařilo už dvakrát. Ale nezdá se ti, že jednou, až se sejdeme, abych změnil míru Tvých pozemských zkušeností, budeš mít na nohou závaží nepřekonaného sobectví? Nemáš se čím chlubit, Jene. Cizí utrpení a slzy tebou nepohnou. Žiješ-li podle mého zákona, činíš tak pro sebe a ne pro mne. Mám tě rád, přeji ti vše nejlepší, měj mě také rád, Jeníku. a budeš šťasten. Jak? Tím, že mne budeš milovat každém, kdo trpí.

Od těch dob již ani věčné světlo, ani klekátka, ani lavice neslyšely urputnou křečovitou prosbu „Bože. Ty musíš.“ ale přišel-li někdy Jan s touhou přiznat se před skrytým obličejem Věčného k své bolesti, vždy e mu jako malý, skromný potůček řinulo z úst: „Jestliže to je v Tvé vůli, odejmi tento kalich, ale ne má. nýbrž Tvá vůle se staň...“

Kroměříž Vás zve

Miniaturní Versailles, město zahrad a vodotrysků, to je bílá Kroměříž, ležící jak bohatý barokní šperk uprostřed úrodných lánů širé hanácké roviny v samém centru československého státu. Je to jedno z nejstarších měst na Moravě a od XIII. stol. residence biskupů a sídlo kapituly. Palác moravského arcibiskupa v italském slohu, obklopený jedním z nejkrásnějších parků na Moravě a nádherná zahrada Květná, jež jest zmenšenou kopií versailleského parku, jsou důkazy, jaké bohatství přineslo Kroměříži sídlo osvěty. Zde však je nutno poklonit se prvnímu politickému úsvitu národa československého. Zde byla ústy Riegrovými vyslovena základní formulka demokratické

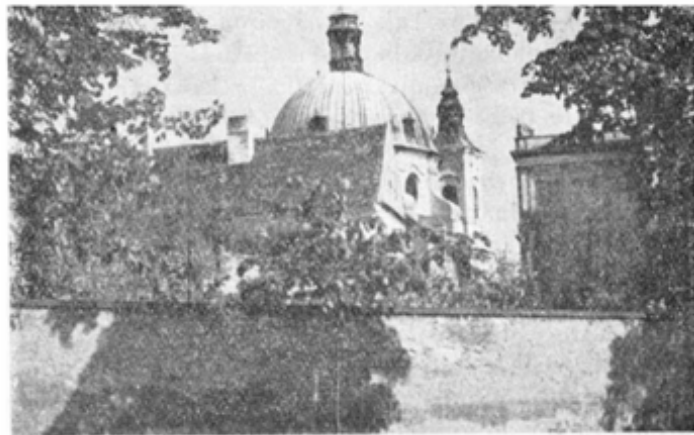
soustavy vládní: „Veškerá moc ve státě vychází z lidu.“

Slavné sídlo olomouckých arcibiskupů, kroměřížský zámek, může nám o tom mnoho povědět, neboť v jeho velkolepém sále, přeplněném rokokovou štukaturou a velkým nástropním obrazem s antičnými výjevy, zasedali r. 1848 nejlepší lidé staré říše, z nichž většina měla dobrý úmysl zdravě a moudře upravit soužití všech národů při Dunaji. Palacký, Rieger, Havlíček, Tyl, Vinařický, Vocel — to je jen několik významných jmen Čechů kteří pomáhali tvořit kroměřížskou ústavu. Prostředí kroměřížského zámku bylo skvělou kulisou památného sněmu: bohatá obrazárna s díly slavných mistrů baroka — Tiziana, Rubense, van Dyka.

Cianacha, Breughela, Bassana, Veronesa a jiných. velká knihovna s množstvím prvotisků, rukopisů a jiných vzácných děl.

V nádherné Květné zahradě na druhém konci města postavil její budovatel, barokový velmož biskup Karel z Liechtenštejna, ve stol. 17. imponantní kolonádu a rotundu. Z rukou tohoto biskupa, napojeného v jižních zemích krásou antiky, vyrostla z města knížecí residence, jejíž architektonické a kulturně historické památky jsou v každém ohledu pozoruhodné. Tři chrámy, sv. Jana a Panny Marie ve slohu barokovém a sv. Mořice ve slohu gotickém, doplňují památky města, které bylo v minulosti vedle Brna a Olomouce na Moravě nejdůležitějším.

Rada českých králů od Přemysla Otakara I. přes Karla IV., Jiřího z Poděbrad, Vladislava i Ludvíka Jagellovce, Marii Terezií i Frant. Josefa I., vyřizovala v Kroměříži své státnické úkoly. Město je rodištěm řady vynikajících kulturních pracovníků, mezi jinými vynikajícího českého malíře M. Svabinského a dirigenta Talicha. Hudební kultura projevila se vznikem dvou velkých pěveckých těles: Moravských učitelů a Moravana. V nové době projevila se kulturní tradice města řadou škol všech typů — dvěma gymnasii, re-

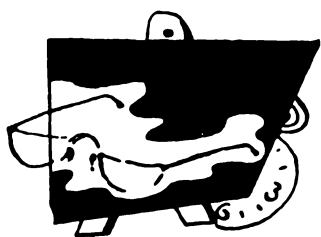

álkou, seminářem, uč. ústavem, obch. akademií, odbornými školami — obchodní, pro ženská povolání, mlékařskou — jedinou v republice, hospodářskou a rozvinutým školstvím národním.

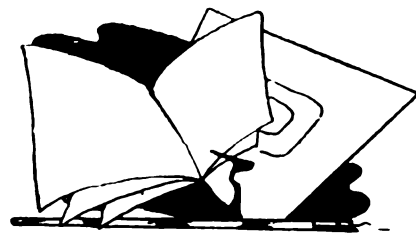
Město Kroměříž ukáže Vám rádo své krásy a kulturní poklady. Veliká příležitost naskýtá se v r. 1948 při památkových oslavách a rozsáhle planované výstavě „Sto let českého národního života“

Přijďte, budete upřímně vítáni.

D. K.

Ze zápisníku starého profesora

Rozhovor populační čili dítě jakožto živý otazník:
Mami, já bych chtěla bratříčka. To nejde. A proč to nejde? To by k nám musila přiletět vrána.

A proč k nám nepřiletí vrána? Protože jsme jí nenasypali máku na okno. — A proč jsme jí nenasypali máku na okno? A mlč, ty hloupá, víš, že byla válka a že je všechno na lístky!

Dobře vychované dítě před vycházkou do města:
Mami, mám si umýt ruce nebo si vzít rukavičky? Totéž dítě na venkově: Mami, ta kráva na mě dívá! Mám se jí bát?

V jedné rodině mají děvčátko. Jdete-li tam na návštěvu, musíte se v předsíni sezout a obout si domácí přezůvky. Potom odložíte kabát, umyjete si řádně ruce a teprve smíte dál a takto antisepticky vybaveni obdivujete onen div přírody. Co bude z té skleníkové květinčky, nelze předvídat. Patrně se přece nějak nakazí a umře. Již A. Carrel se vyjádřil skepticky o zásluhách moderní vědy lékařské, která zachránila při životě miliony dětí, z nichž přemnohé však měly podle přírodních zákonů zemřít, poněvadž jim chyběla vitalita. Ostatně víme, že vše přešlechtěné hyne — yorkshirská prasátka právě tak jako meruňky. Zachránil-li se nedochůdce, je z něho člověk polozdravý a polonemocný, který není ani k životu, ani k smrti.

A tak se svět plní neurasteniky, hypochondry a maniaky. Hněv duší citlivých, které ten Carreluv výklad pokládají za hrubý a cynický, ať se snese na jeho vlastní hlavu. Snese to klidně, poněvadž už umřel. Co nás živých se týká, živých v tom smyslu, že považujeme život za jedinečné a nevypočitatelné dobrodružství, tedy i dobrodružství s bacily, ať nás ztrestají maminky sličných jedináček tím, že se nám budou vyhýbat jako morové nákaze.

Smíš — nesmíš: toť dva sloupy, na nichž spočívá stavba výchovy. Buďto něco dovolujeme — a to může znamenat, že je vlastně všechno zakázáno a my jen tu a tam činíme výjimku, když dítě o to poprosí. Anebo něco zakazujeme — a to zas může znamenat, že vše je vlastně dovoleno a my jen tu a tam něco zakážeme, když se nám to zdá vhodné. A obvykle si myslíme, že k tomu, aby naše dovolení a zákazy byly závazné, stačí, odůvodníme-li je nějak. Dítě běhá zimě venku. Hrozí se mu, že se zachladí. A pravda je, že se zachladí, nebude-li běhat venku. Dítě jí špinavýma rukama. Hrozí se mu, že se nakazí. A pravda je, že organismus musí přijít do styku s nákazami malými, má-li vzdorovat velkým. Vychovatelství tohoto druhu bych nazval euklidovským. Je geometrie euklidovská, kde vystačíme s pravítkem a kružítkem. Ale je také geometrie neeuklidovská, kde obrazy nejsou v rovině, nýbrž v nějaké vypuklině. A co platí

o obrazech geometrie rovinné, neplatí o obrazech geometrie sférické. Tak i principy „euklidovského“ myšlení vychovatelského jsou příliš jednoduché a přímočaré — vše podle pravítka a kružítko. Ale ve výchově je třeba i myšlení „neeuclidovského“, poněvadž dítě není jednoduchý obrazec v rovině, i když je bereme in abstracto. Což teprve, máme-li přihlížet k jeho individualitě!

Mechanismus v biologii je překonán. Uznává se, že život nelze vysvětlit jen jako výslednici sil fysikochemických. Driesch předpokládá v živé bytosti činitele nadmechanického, psychoidního, k celosti zaměřeného a nazývá jej po aristotelsku entelechií, to jest něčím, co samo v sobě má svůj cíl. Jiným biologům se jeví entelechie jako věc nepředstavitelná a nemožná, jako nějaký deus ex machina, který má vysvětlovat život, ale vysvětluje vlastně jen, co život není. (F. Herčík, Život na rubu. L. Mazáč, Praha 1945, p. 69.) Herčík se domnívá, že organismus, ať rostlinný, živočišný či lidský je útvar čtyřrozměrný. Život podle toho je čtvrtý rozměr hmoty. Musíme říci, že nám není lehké vmyslet se v prostor čtyřrozměrný, ač Poincaré tvrdí, že ten, kdo celý život zasvětil geometrii čtyřrozměrného prostoru, dovede si jej představit. Těžko se přit. je-li snadnější představit si nějakou entelechií nebo čtvrtý rozměr hmoty. Jisté je, že nesmíme popírat skutečnost něčeho jen proto, že si to neumíme představit. Kdyby nějaký chemik dovedl vyrobit umělé zrna pšeničné, obsahující všechny látky přirozeného zrna v stejném množství a stejném poměru, a kdyby

to umělé zrna bylo zaseto, víme, že by nevzklíčilo. Driesch by řekl: To proto, že mu chybí entelechie. Herčík: To proto, že mu chybí čtvrtý rozměr. A tak je zřejmé, že je snadnější říci, co život není než co život je. Takové vědění nazývá Nicolaus Cusanus docta ignorantia.

Moderní věda přírodní je ovládána pokusem vysvětlovat svět a život z jediného principu — buď hmotného a pak je duch vykládán jako pouhá odvozenina hmoty, nebo duchového a pak se hmota považuje za projev ducha. A tak spolu zápasí dvě formy monismu: monismus materialistický a monismus spiritualistický. Jenže ať ten či onen monismus je atentát na zdravý rozum, který nám praví, že nic nemůže současně být a nebýt. Mens agit molem — to věděli už staří a že duch hýbe hmotou, nám potvrzuje zcela banální příklad matky, která ofoukává dítěti spálený prstíček. Foukání není lék na spáleniny. Ale plačící dítě se přesto tím foukáním utiší, poněvadž matka v něm vzbudila představu, že to nebolí. A ta představa je tak mocná, že ovládne i tělesný stav. Sugescie, hypnosa, koncentrace a jak se všelijak nazývají indická i neindická mentální cvičení, jsou zjevy známé, zjištěné, pozorované a pozorovatelné. Rádi bychom bez újmy logiky věděli, jak je možno, že něco je jen duch nebo jen hmota a přece samo sebou hýbe? A tak vidíme, že monisté ve snaze „vyřidit“ starý dualismus hmoty a ducha objevili, že jen v oblasti svých dohadů to, po čem se marně pachtilo tolik hračkářských mechaniků: perpetuum mobile. P.

Miroslava-Terezie:

Poitiers

Souvenir, souvenir, que me veux-tu?
Verlaine.

Jsi zákeřná, vzpomínko, přepadáš člověka zezadu a v noci, a rdousíš ho jako upír, takže si někdy řekne, zda by nebylo lepší zahrabat se někde nebo vstrčit hlavu do písku, aby neviděl, neprožíval a necítil. Jsi příliš bolestná, marná a hlodavá. Jsi příliš krásná.

Jdu-li sama večerem, vždy si vzpomenu na tichá Helenina slova, na onen 14. červenec, kdy jsme se vracely ze slavnosti. Utichla hudba, vyhasl ohňostroj, jen nehybný příšerný měsíc skresloval stíny domů a ulicí zněly už jen naše kroky. Portál Notre-Dame-la-Grande vyvstal z temnot, a přece se zas hned propadl zpět do noci, do minulosti. A tehdy byl tak blízko, byl tak blízko.

Ale dnes se to vše už rozplynulo. Už nikdy neuslyším Helenina slova: „Rozluč se, už se nevrátíš.“ Zarážila jsem se tehdy, postoupila jsem vpřed, ale brána byla zamčena a už mi ji nikdo neotevře. A zdálo se mi, že uvnitř zní chorál, ale bylo to jen ticho, prosycené doznělými zpěvy. Opřela jsem se, až mne postoupila tvrdost hmoty a až se mi vryl celý portál do paměti; portál, který kdysi vytesali mniši, pomalu, beze spěchu, protože Bůh nespěchá. Soustředění a ztracení pro svět tiše si zpívali a jejich slzy nadšení a

dojetí se mísily se slaným vanem od moře, který už tehdy začal nahlodávat kamenné reliefs. Ale portál přece stále trvá se svými úsměvnými figurkami a potvůrkami, nezměnil se tento klenot podivné a dávné krásy. Nizoučkový a dětsky prostý při vši své složitosti neuzavírá v sobě chladný prostor gotických katedrál a neovane tě dotykem mrazivé dokonalosti. Je plný středověké hravosti, hloubky a mystiky, tajemných spodních proudů, jejichž hloubkou se vděčně naplníš a která tě opojí až k závratí, a ty se už nikdy nevzpamatuješ. Nikdy nezapomenu.

Nevím proč, ale myslím-li na tebe, Poitiers, vzpomenu si na oceán...

Od svého návratu vidím tě stále před sebou. Připadá mi, že mi něco chybí, že mi bylo něco vzato dříve, než jsem to poznala, že jsem byla násilně vytržena, nebo že jsem prožila omylem něco, co mi nepatřilo; to, co se zjevilo přede mnou jako ovoce se zvláštní vůní, to, po čem jsem vztáhla ruku. Jako bych byla něčím zrazena, protože má ruka tápe bezmocně v prostoru a jsem jako slepec.

A je mi něčeho velice líto.

Je mi líto, že nemohu stále prožívat to, co onen prostý středověký mnich, který tvořil sochy na oltáři pro radost Pauně.

A že nemohu večer v chóru zpívat Salve Regina...

DOMINIK PECKA

JARNÍ SONÁTA

STUDENTSKÝ ROMÁN

V.

TATOVA SEPTIMA

1.

Vykládá se v somatologii o váze mozku. Práví se, že mozek ženy je průměrně o 200 g lehčí než mozek muže. Zdůrazňuje se galantně, že tím není řečeno nic o úrovni ženské inteligence.

Přestávka. Otvírají se okna, dívky se zhlížíjí v okeních tabulích a popravují si účesy. Rehoř cituje lidovou moudrost o dlouhých vlasech a krátkém rozumu. Poznámka profesora o nezávislosti ženské inteligence na váze mozku ho zřejmě nepřesvědčila. Také Franta Urbánek se do toho míchá a pronáší mínění, že na váze mozku mu vůbec nezáleží: ženy jsou tvorové jako muži, jenže o trochu hloupější. Jeho misogynie je tedy jen důsledkem misanthropie. Jako zásadní odpůrce žen se projevuje Nováček a dovádá se Nietzscheho, který říká, že žena je tvor nemyslitelný. Důkaz: tisíce let se zabývá kuchařstvím. Kdyby myslila, dávno by již objevila zákony chemie. Copak vykonaly ženy v oboru vyšších funkcí ducha? Kde je opera složená ženou? Kde je stroj vynalezený ženou? Kde je filosofická kniha napsaná ženou?

To není důkaz, brání se ohnivě Marie Rudová. Právě, že mužové nutili ženy po celá staletí, aby se zabývaly výhradně nižší prací, opoždily se ve svém vývoji. Mohou to však dohonit a jistě dohoní, dá-li se jim možnost.

— Nedohoní to, miláčku. Hleď, nejde o vzdělání. Toho nabude žena snadno. Osvojí si pilnou práci hromadu všelijakých vědomostí. To dovede. Ale to je povrch. Do hloubky nepronikne. Umí reprodukovat, ale neumí produkovat. Genialita jest jí odepřena. A genialita je hloubka.

Což nejsou ženy, které vynikly i ve vědě?

Které to byly?

— Germainová, Sommiervillová, paní Curieová, vypočítává horlivě Mary.

— Ale má zlatá, za tím vždycky trčí muž. Cherchez l'homme!

— Ale i kdybys měl pravdu, že ženy netvoří — zato inspirují — to není nic?

Genius, který potřebuje inspirace, je bačkora. Pořádný genius tvoří bez šimrání.

— Proč je tedy opěvují básníci? rozhňuje se Marie.

— Patrně proto, že nemají nic lepšího na práci. Anebo že se neobejdou bez tak zvaných pochopovatelů, které čtou jejich verše a dělají, jako by jim rozuměli.

— Proč se muži zamilovávají do tvorů tak ubohých? táže se Marie hněvně tušíc již svoji porážku.

Pro jejich moudrost ne!

Tak nestojíme za nic!

Jsmo husy, jenom oni jsou mudrci! volá Karla.

— Ale nikoliv, jste ptáci něžní a bílí, o něco menší než labutě, posmívá se Franta.

— Nechte jich, jsou to nafoukaní kluci, pohrdá Zdeňka.

— Tady dělají fóry a venku běhají za každou sukníčkou! vykřikuje Anka.

— Zlobíš se, a proto nemáš pravdu! odpovídá Franta s klidným úsměvem.

— Nemáš být tak hrubý! vytýká Sylva.

— Jste zvyklé, aby se vám lichotilo, aby se mluvilo o vaší kráse, to se ví, že ne duševní, poněvadž si nejste jisty, máte-li vůbec jakou dušičku

— Clověče, to je luxus mít duši, přizvukuje Frantovi Provazník, ony musí dát všecko na šaty, aby byly chic!

— Vždyť ani těm hadrům nerozumějí, přihřívá Jonáš svou polívku, to slyšíš pořad: Ty, Maři, já ti nevím, hodí se ten hnědý klobouk k těm žlutým šatům. ty Ando, já ti nevím, jaké si mám koupit rukavice, aby to šlo k tomu novému kostymu...

Slovnímu zápasu zdánlivě netečně naslouchá Julián. Má žákyni. Té žákyni nejde dobře latina. A on ji učí překládat Ovidia. Hm, ženská inteligence... Jaké spory, kamarádi? To se nevyřeší přestávkovým škádlením. To si musí každý vyřešit sám. Také by mohl říci Míre: Jste hloupá dívka, neumíte consecutio temporum a nerozeznáváte dobře podmínky splnitelné a nesplnitelné. Latinská gramatika je logika, řád a jas. Ale život není gramatika. Kdo umí rozeznávat v životě mezi splnitelným a nesplnitelným? Něco se zdá nesplnitelné — ale možná, že je to přece nějak splnitelné — kdož ví? Ale Julián odmítá v mysli i srdci splnitelnost nesplnitelného. Snad má málo odvahy. Odvahu by měl — ale jsou společenské přehrady — jsou kasty. A Julián je syn chudého venkovského řemeslníka. Přivydělává si kondicemi. Jsou přehrady. A jaké lásky a jakých obětí by bylo třeba, aby se překlenuly?

A co! říká si v duchu, nač na to myslet?

A vytahuje z papíru kus chleba. Má hlad. Ukusuje a poslouchá, jak se třída hádá.

— A vůbec, křičí Provazník, když ženská řekne já, myslí tím své šaty! Ony si všechny myslí, že nám na tom záleží, jak oblékají. Oblékají se jen jedna kvůli druhé.

— Aby si měly co závidět, dodává Jonáš.

— To ne, ale abyste nás vzali na milost a prominuli nám laskavě nedostatek inteligence, ironisuje Marie Rudová.

— Pro mě a za mě, krčí rameny Provazník, já vám ten nedostatek inteligence mohu prominout i bez vaší parády, ale nemohu vám prominout, že existujete —

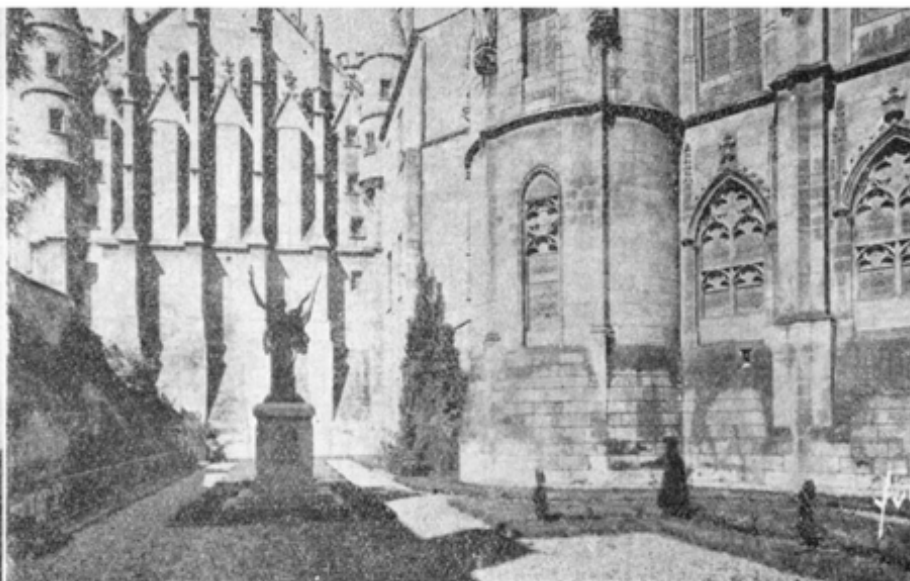
— Ale na napovídání jsme někdy dobré, že? namítá Marie.

— Když napovídáte včas, řádně, pohotově a správně.

Omnia vincit amor — četl kdesi Julián. Láska přemáhá vše. Možná. Jsou všelijaké lásky. Jsou to také první lásky. Možná, že by se lidé ani nezamilovali, kdyby o tom pořad neslyšeli. Možná, že je to jen zvyk. Ale jistě je v tom nějaká autosugesce. A vždycky je to jakási pošetilost. Člověk se dá svést dojmy — a hlavně svou slabostí a nedotvořeností, snad potřebou rozdat se a snad potřebou se opřít. Slabost stvořila lásku. A slabost se musí přemáhat. Omnia vincit amor. Nesmysl! Omnia vincit virtus. Virtus pochází od vir, to znamená muž, tak vysvětloval onehdy Míre a vir souvisí s vis — a to znamená sílu. Síla přemáhá vše. Esto vir! Buď mužem, nepoddej se, nenech se obloudit tím, co je navždy nemožné a nesplnitelné. — Tak si říkal, kdykoli vstupoval do Adamova domu. Ale když zkoušel Reného, zaznívaly z vedlejších pokojů tlumené zvuky piana — To vzdálené člověka rozechvívá. To nesplnitelné vábí. Je to přece jen slabost — I ti hoši se tu naparují a vykřikují sílu, které nemají. I oni se vlastně jen stydí za svou slabost. Dělají hrdiny. Hrají si na odpůrce žen. Snad tuší i oni, že nakonec se nějak poddají. Stydí se předem za tu svou možnou a pravděpodobnou porážku. Odtud ten povyk.

Hle, teď vystupuje na stupeň Rehoř, dělá divadelní gesta a deklamuje:

(Pokračování na str. 114.)

Božena L.: *Bylo mi sedmnáct let*

I čera mi bylo sedmnáct let,
chtěla bych o tom každému povědět.
Maminka dala mi památník vázaný v kuži,
listonoš přinesl pohlednici s přáním a kyticí ruží.

A večer, když všichni odešli spat,
psala jsem do svého památníku
na listy nepopsané, plničké otazníku.
Na první stránku jsem začala psát:
Chce se mi zpívat, jásat a smát,
chce se mi vzlétnout vysoko do oblak.
Chtěla bych mítí ptačí křídla,
zaletět v kraje, které jsem nespatriila,
na luka vběhnout, až napadne rosa,
naslouchat v doubravě písničkám kosa.
Chtěla bych v podvečer u dveří chrámu
kleknout a děkovat Tóurci a Pánu
za život, za štěstí, za všechnu krásu,
za to, že život můj plný byl jasu.

A pak Ho o něco chtěla bych poprosit
aby mi lásku dal, velkou a vznešenou,
která by věčně v srdci mém plála
i kdybych sto let měla zde žít,
která by nikdy blažit mě nepřestala
V soumraku chci se Ho tichounce ptát
Splníš mně, Pane, velké mé přání?
Bude mě jednou někdo mít rád
navěky, proucně a bez přestání?
Dnes však chci objímat celíčkůj svět,
oždyť teprve včera — bylo mi sedmnáct let

K. D.: *Nejmenším*

V tvůj malý dětský svět
velcí se nikdy zpět už nevrátí.
Snad proto dojati
naslouchají, malými ústky
kduž chceš iim povědět

o zemi plné usmívání
v krajině s nebem nejčistším,
jak bystřina horská v oblacích kopretin
očí ztracená. Dnes ještě nevíš
o krve opojném vinobraní.

neb jako sen doposud neslyšeně
svatozář tvého čela nadechlý
obraz předurčení obchází. Dnes ještě povadlý
večer nad dnem skončeným se nenaklání
tak jako k ženě

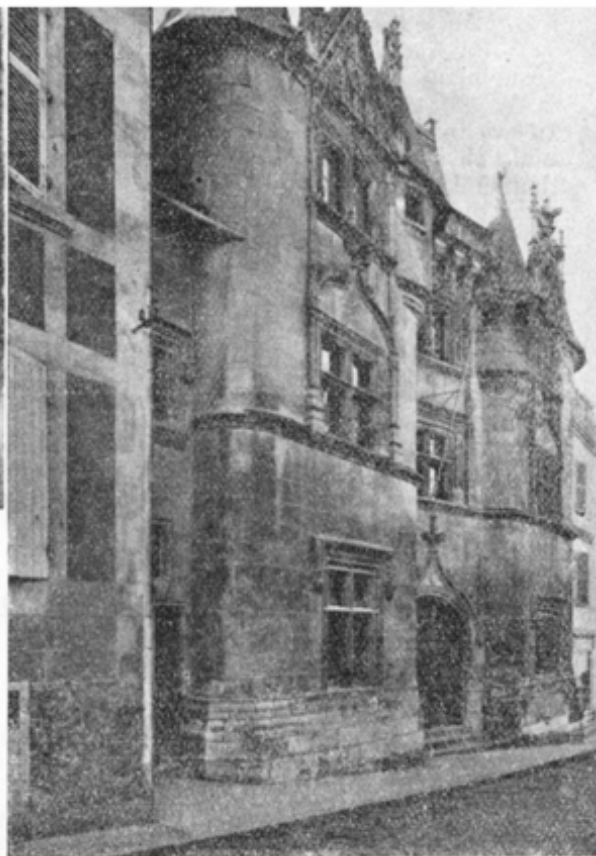
každé přikloní se jednou
snítka neznámého stesku, skrýpající
tušená lásky planutí. K přeslici
žiti jak rádi bychom s nejmenšími
zasedali a předli přízi ožiolého dětství
něku jemnou.

Nám velkým když ve vzpomínkách
ty ráje ztracené víc a více blednou

Josef Zahradníček: *Ranní píseň*

Lístěčku zelený, ó liste
než čas ti přirčne žluť.
ty obrazem teď buď
mé velké vášně čisté.

již sám já sotva vypovím:
orosen zrána, duhou navýš,
v podobě věrné slunce slavíš.
lístěčku s jemným mřížovím.

Pavel Jabar: *Ženin pláč*

Žeňte, větry,
žeňte ocelovými biči zimní plískanice z krajiny
mé do krajín cizích.

Sluneční úsvit s obzoru,
víš,
kudy západý cválající opouští blesky myšlenek
ztracených lidských postavček v shonu života,
víš,
řekl mi o nových bolestech
krajiny — žárem svým spaluje vybledlá
těla noci.

Žeňte větry,
žeňte ocelovými biči zimní plískanice z krajiny
mé do krajín cizích.

Do pouzdra prázdných choil
vloží brýle zadumání.
pokrajem lesa hnál se mrak.
laskaje tváře lání
vloží je a nechť slyšet šumění noci.
kdy snění spánek zahání.

S okapu déšť odkapává
krajina oči má zaslzené,
z vrat posledních dnů zimny pasáček vítr.
z krajiny mé do krajín cizích plískanice
žene.
A ženin pláč rdí se na nebi.
očerní soumrak slzy stírá.
přichází předjaří.
své srdce krajina žena toužně otevírá.
(František Pásek, Drnovice.)

Jerzy Lovell: *Ze »Zpěvu o smrti«*

Nebe je hrobem oblaků.
hrobem lidí je země.
Tebe líbají mé kroky,
mé kroky, hudba pohřební.
Z polštiny přeložil J. Z.

Jan Klenský:

Romance o dívce a větru

Jak hlas těch pětizvonků
tam a tam,
na jihu oné země

Ještě si zlehka vzpomínám
na pověst,
jež se valí ke mně —

A byla krásná, rozkošná,
čekala u jabloně

I rozhrály se způněčky
jak rozcválení koně.

A byla snědá, snívá tak
jak vítr z jihu.
Vždyť ho znáte!
Čekala svého milého
po kolikáté?

Dech nátku plahů byl
a nosil touhy v dlani.
A tady asi končilo,
bábino povídání — — —

U jara myslím zas
zas s větrem na tu krásnou

Ó Pane, dej jí hvězdnou noc
a ty, můj větře, tiše jen
ať hvězdy v očích nepohasnou!

Miluji jen ženy démonické!

Prosím tě, směje se Marie, ta tvoje Mánička, to je učiněný démon — taková nenáročná putička!

To je tak zvané argumentum ad hominem. Tou putičkou jako by se cítili dotčeni i jiní ctitelé žen démonických a tak začíná hádka pro hádku, jako by sám démon k ní popouzel — a třída už se rozděluje na dva tábory stojící bojovně proti sobě. Přeletují posměšky, ironie, výčitky. Nabírají se grimasy, dělá se dlouhý nos. Hádky se stupňují v obyčejný přestávkový řev. Marie a Franta se potýkají dále, ale není je slyšet.

Konečně dává kdosi povel k utišení. Bude zvonit. Hlavy obou zástupů se sblíží. Poslední výkřiky doznívají.

A venku zvoní konec přestávky.

Všichni utíkají na svá místa. Franta zůstává ještě chvíli na stupni v postoji triumfátora, udeří se v prsa s náramným sebevědomím. Vtom se rozpomíná, že již odzvonilo a že každou chvíli může vstoupit profesor. promění se opět ve Frantu a jde, aby zaujal své místo v lavici, jak velí školský řád.

A za chvíli vstupuje třídní profesor, Dr. Jaroslav Bureš, zvaný Táta.

2

To byl, pane, rozdíl mezi Ošmerou, kterého měli z češtiny a franštiny v sextě, a Táťou, kterého dostali v septimě! Ošmera šišlal za katedrou, vyvolával na stupínek a psal nedostatečně. To bylo tak celkem vše.

A po něm přišel Táta.

Notes neměl. Dal si napsat seznam žáků na čtverečkovaný papír, za dvě hodiny každého znal. Ten papír nenosil, nosila jej Zdeňka Jelínková a měla za úkol před každou hodinou jej položit na stůl. Byl-li někdo vyvolán, udělal mu Táta na papíře tečku.

— To je proto, abych věděl, kdo už byl vyvolán. říkal s tváří velevýznamnou.

Brzy na něho vyzráli. Všimli si, že někdy je tečka v levém rohu čtverečku nahoře, jednou v levém rohu dole, někdy v pravém rohu nahoře, jindy v pravém rohu dole. Aha, to jsou známky: velmi dobře, dobře, dostatečně, nedostatečně. Už to měli. Nic pilnějšího neměli než ty tečky přemísťovat. Napřed to zkoušeli jen tu a tam. Táta nic nepoznal nebo dělал, že nic nepoznává. Stali se tedy smělejšími. Zdeňka se už netrášila strachy, když ten zfalšovaný dokument nesla na stůl. Táta pořád nic. Sem tam ubyla nějaká nedostatečná, přibyla velmi dobrá. Mohykáni ve třídě řekli, že se to musí dělat nenápadně, spravedlivě, jak kdo zaslouží. Žádné podfuky! A ku podivu, na konec se třída klasifikovala sama, jak kdo zasloužil. Táta si před konferencí ty známky svědomitě opsal připomínaje útlocitně, že si jen poznamenává, kolikrát byl kdo vyvolán. A měl spravedlivé známky, věděl, že nikdo nedovede studenta tak správně ocenit jako spolužáci... Ti vidí každému do duše, vědí, jak kdo získal své vědomosti, kolik umí, kolik nadře, kolik opíše, kolik vyčte, kolik mu napovědí.

Neumí-li žák, jest vinen profesor, poněvadž ho nenaučil nebo k učení nepřiměl. Proto dá Táta žákovi zvláštní cvičení, na příklad všechny časy nějakého nepravidelného slovesa, překlad z češtiny do franštiny. Není to trest. Táta miluje eufemismy. Je to jen zvláštní cvičení.

Nedává-li žák pozor, je ovšem vinen profesor. Profesor si má počínati tak, aby žákovi nenudil. Proto profesor nudícího se žákovi vyvolá a baví se s ním o některých zvláštnostech francouzské mluvnice nebo různých zajímavostech literární historie české.

Pohybuje-li se žák v lavici, není vinen ani profesor ani žák. Vinen je buď stolař, že tu lavici udělal nepohodlnou, buď školník, že tak dlouho nezvoní, buď ministr školství, že chce, aby studenti tři čtvrtiny svého života proseděli ve škole.

Rve-li žák v přestávce, jest to jen důkaz, že nemá tuberkulosu, a pak doklad, že pravdu má staročeský básník, když praví:

Zlé kolo nejvíce škřipá.

mladé hádě nejvíce sípá.

mladé chlápě nejvíce chlipá.

Student v představě Tátovy jest bytost zázračná. Bytost mající kromě mateřského jazyka umět ještě čtyři cizí jazyky, znát dějiny pěti literatur, dějiny světa vůbec, geologii, geografii, astronomii, mineralogii, botaniku, zoologii, somatologii, psychologii, logiku, fysiku, chemii, matematiku, geometrii a ještě řadu jiných věd. Student je polyhistor, zázračný v tom, co má vědět, politování hodný proto, že to vědět nemůže. Tahá s sebou denně deset až dvacet kilo učebnic, sešitů a slovníků, ubohý mezek vědy špatně rozbríděné. Vidíte ho na jednu stranu nachýleného, s rameny již vysedlými, jde jak vůl na porážku, máje v aktovce vše a v hlavě nic. Před hodinou narychlo opisuje slovíčka a úlohy, brebentí z příruček a konečně se odevzdává v ruce osudu, neb neví nikdy všechno, co v té příručce je. Ten, kdo ji sepsal, také to nevěděl. Opsal to, zajisté to opsal. Rádi bychom viděli toho človíčka, který opravdu přečetl všechna díla Vrchlického, nebo který tak zrovna ví, kolik obyvatel mají Buenos Aires, nebo jak byli rozsazeni generálové při abdikaci Napoleonově ve Fontainebleau!

Dále jest student bytost uctivá. To záleží v tom, že se uklání svým profesorům, kdekoli je potká, na chodbě, na schodech, v kabinetě. To je úkon symbolický mající naznačit, že ta hlava jest naplněna tolikými vědomostmi, že je dosti těžko udržet ji v poloze vertikální. A také v tom, že na ulici tato bytost bedlivě prohlíží všechny lidi, které potkává, není-li snad někdo z nich profesorem ústavu; pakli ano, ihned snímá pokrývku své hlavy, i když je sebevětší mráz. A když zajde profesor, opět si ji uasazuje. Tento způsob úcty jest ovšem jen konvence; mohl by totiž student jako bytost uctivá odkládat i jinou část svého oděvu, potká-li bytost vznešenější, než je sám: sezouvat na příklad pravou botu a zase ji obouvat, svlékat levý rukáv kabátu a opět jej oblékat. Bylo by to v podstatě právě tak rozumné a dojemné jako to snímání klobouku. Že to je všechno jen konvence, dokazují obyvatelé Tibetu, kteří na znamení úcty otvírají ústa a vyplazují jazyk, kterážto konvence je mnohem přiměřenější přirozenosti lidské jakož i studentské než smekání klobouku.

A konečně je student bytost vděčná. Vděčná především k profesorovi třídnímu. Kdo je třídním profesorem v primě, dostane na konci školního roku kalamář a pět kytic. V sekundě pět kytic bez kalamáře, v tercii čtyři kytice, v kvartě tři kytice, v kvintě dvě kytice, v sextě jednu kytici, v septimě nic, v oktávě za ním naplívnu, když zavře za sebou dveře po poslední hodině. Taková je stupnice vděčnosti.

Z těchto příčin je nesmírnou slastí býti profesorem, poněvadž to znamená žítí mnoho let mezi bytostmi nevinnými, zázračnými, uctivými a vděčnými. Proto profesory bývali ve starém věku hlavně otroci a nenávisť bohů způsobovala, že někteří lidé se věnovali povolání vychovatelskému, jak svědčí úsloví: Quem dii oderunt, eum paedagogum fecerunt. — To Táta všechno ví. Ale přesto není nikdy ve špatné náladě. Nikdy na něm nepoznáš, dobře-li se vyspal či ne. Náladu nepatří do školy. Co Táta řekne, je svaté. Rozmyslí si to, než to řekl, dobrá, řekl to a hotovo. Již to neodvolá.

Neblyšá se učeností. Doktorem může býti každý, kdo seděl určitou dobu nad nějakými lejsky, z pěti pojednání sestavil jedno pojednání, zaplatil příslušnou taxu. Jde jen o to, je-li doctus. Také profesorem se může stát leckdo. Učitelem podle pravdy jest jen ten, kdo něčemu učí a něčemu naučí. Profesor! Jak ohavné to slovo! Ta hrozná koncovka or! Kdo má jen trochu onomatopoetického citu, slyší už v té koncovce bezcitnou dravost, slyší praskání švů, rupání lámaných kostí. Profesor, inspektor, kontrolor, revisor — jaká strašná slova!

Táta nepřednáší, nýbrž vykládá. Přednášet znamená říkat vše, co umím, bez ohledu, rozumí-li tomu kdo či ne. Ale vykládat znamená říkat jen to, co pro

všecky má smysl a cenu, a říkat to tak, aby tomu každý mohl rozumět. Ale ani to nestačí. Vyučovat — co je to konec konců? Vtloukat někomu do hlavy určité vědomosti v určitém čase podle osnov učebních a předpisů. Dělat z mozků lidských skladiště vědomostí. Vyrábět živé slovníky naučné. Co z toho? Paměť lidská je řešeto. Vědění není život. Clověk zapomene, čemu se učil, a v srdci je pušto. Více než vyučovat je vychovávat. Tvořit povahu. Řídit vůli. Ukazovat směr duši i srdci. Dělá to profesor? Ne, on jest jen kantor, preceptor, exekutor. Přednáší, poroučí, zakazuje, vyslýchá, zkouší a trestá, samé or, or, or, — ó, jaký to refrén beznadějnosti, hroznější než nevermore Poeova Havrana!

Toto vše mluví a dýše z osobnosti Tátovy. I když to neříká přímo tak, lze to zvědět z jeho poznámek, vtipů, nárazek a postřehů. Tu stojí před lavicemi ve svém temnošedém šatě s puky kalhot sotva znatelnými — netřeba připomínat, že ostrých puků nenosí hlavně z ohledu na psy, aby si nepořezali čumák, kdyby podlehl touze chňapnout ho za kalhoty — v límci korektním a čistém. Mluví pomalu a klidně; jen když říká něco pro život, rozohní se, zvýší hlas, doprovází slovo prudkým, ale ovládaným pohybem, a jeho zhraní jedinou proti třiceti pěti tvorům nevinným, zázračným, uctivým a vděčným jest — úsměv, shovívavý nebo ironický, jak je potřeba.

Je-li hluk ve třídě, když už se začíná vyučování. Tátovi ani nenapadne, aby se rozčiloval. Dělá, jako by to nepozoroval. Zasedne za stůl, žák z předních lavic mu podá péro. Táta запиše předmět, nepřítomné žáky a sebe, vloží knihu do zásuvky a zavře nepozvedaje ani očí. Otevře své knihy, skloní se nad nimi a počne potichu mluvit něco všeobecného. V prvních lavicích syknou na ty ostatní, aby se utišili. Stává se totiž, že Táta začne anekdotu, mající ovšem všechny nedostatky improvizace: Šel jsem dnes ráno po ulici, zastavil jsem se před jednou výkladní skříní: byla to výkladní skřín drogerie. Viděl jsem tam vystaveno na prodej album v kůži vázané: Naše dítě nadepsáno zlatem. Album na fotografie. Od malička to děcko fotografují, obdivují, zbožňují jako modlu. A když ta modla přijde na studie a profesori se jí nechtějí klanět, kadidlo na její počest pálit a jí oběti přinášet, její rozmary trpělivě snášet, jsou prohlášeni za idioty a tyrany.

Napjaté ticho. Celá třída poslouchá.

— Po této všeobecné poznámce můžeme si zopakovat něco z předcházející hodiny. O českém románu historickém nám něco poví — pomlčka — třeba — ještě pomlčka, způsobující naprosté ticho a zatažení dechu — třeba — Zeman. Oddech všech, kteří se nenazývají jménem Zeman. Nepatrný šum v lavicích a opět ticho. Potom již se nikdo neodvažuje rušit. Jen ohlíží-li se Anka Novotná, soupe-li Urbánek nohama, loupe-li Morávek pod lavicí burské oříšky, lze čekat, že se dá Táta vyrušit ze svého olympského klidu. Přeruší opakujícího — ne zkoušeného, Táta nezkouší, nýbrž jen opakuje — a něco řekne, na příklad: Novotná, já žasnu: přestanu-li žasnout, budu se zlobit: až se dozlobím, začnu dávat pohlavky! A řekne to s libezným úsměvem a z jeho pohledu lze vyčíst, že má tu nezbedu rád. Anka se ovšem začervená. Třída se zasměje přidušeně a krátce. A opakuje se dále. To je druhý stupeň zakročení. Třetí je tento: Táta upře na výtržníka své oči, svrští čelo a hledí tak chvíli: krotí ho svým pohledem. Dělá-li vinník v příštích dnech jakoby nic, může být jist, že Táta bude také dělat jakoby nic. Věc je vyřízena, odbyta, zapomenuta. To činí Tátu velkým, ctihodným a drahým všem studentům. Za nic by se neodvážili dozlobit ho doopravdy.

Není-li někdo připraven, Táta se vůbec nerozčiluje. Odbude ho vtipem. Řekne: Zde by měly kvést růže, pravil Jacobsen. Nebo: Ty to víš, ale nemůžeš si vzpomenout, sedni si, hrdino dne! Nebo: Mluvití stříbro, mlčetí zlato, že ano, sedni si, lakomče Molièrův! Nebo: Jdi hrát němý film, truchlý stíne Harry Pielův! Nebo: Sedni si, učenče přeskromný: víš, že nic nevíš, vezmi si Xantippu a bude z tebe Sokrates.

Přistihne-li někoho, že nedává pozor: Spi dál, řekne, rytíři blanický: kdo chce se spásou vlasti zdát, musí přece spát a spát. Dívce nevědoucí, o čem je řeč: Ztratila jste nit, ó krásná Ariadno, rače se vrátit do labyrintu svých snů! Septajícím dívkám: Kdybyste byly husy, mohly byste svým štěbetáním zachrániti Kapitol — ale takto co svedete svým zpěvem, mé holubice libezné? Žák mluví nesmysly. Neslyší dobře, co mu napovídají. — Sedni si, bludný Odyssee, máš v uších vosk a hlasu sirén neslyšíš. Nepřipravenému: Hlas se sochařům za model k sousoší Lenosti! Dívce plačící nad neúspěchem: Jdi tamhle k umyvadlu a vymoři tam třeptnou rosu svých slz: trochu špinavé vody už tam je...

Nikdo není jist před jeho ironií. Bojí se jí všichni, hlavně proto, že Táta něco řekne, dá ti jméno, mrskne po tobě vtipem, padne ti to jako ušitě a v přestávce kdekdo to opakuje a po tobě pokřikuje. S Tátou nejsou žerty. Slehne-li tě bičem svého posměchu, ošíváš se jako prašivý a stydíš se čtrnáct dní sám před sebou. Přistě umíš jak když bičem mrská a sedíš jako puťka. Táta na tebe jen mrkne, neřekne b c a honem se odvrátí, abys neviděl, že se nemůže zdržet úsměvu.

3.

Na dva zámky uzavřené v naší kleci ptáče zpívá.
chvilku zmlkne, ven se dívá —
kam to zlaté slunko spěje?

A když v západ již se sklání,
na bidélku bez přestání —
a ten den je k nepřechkání,
a mně zdá se nejináče
než že pláče —
pusťte je!

Ach, což neslyšíte?
vždyť vás zrovna prosí,
napije se slunce, rosy,
pusťte je, vždyť ho to bolí,
ať si s námi zašveholí — —

Poslední vůz vlaku zní zpěvem mladých hrdel. Septima jede na výlet. Připomíná se: septima jede s Tátou na výlet. To je výlet nad výlety. Prázdniny jsou přede dveřmi, již zbývá jediný jen rok — a potom krok do života, do skutečného života!

Ach, teď už se rozjel vlak, v zátočině si píská, drkají kola. Zpěv už není jednotný: směs nápěvů a hlasů, veselá a pestrá.

Otto Hever začíná:

Tiše po pěšině,
tiše v šírou dál — —

Nikdo se k němu nepřidává a jeho hlas se ztrácí.

Pospíšil se sklání k Jiřině třímající kytičku:

Tu kytičku z rozmarýny,
tu nám musíš, děvče, dát,
sice budem jako čerti řvát — —

Zcela lyricky je naladěn Hlava:

Za tichých nocí, kdy jen měsíc
leje své bledé světlo — —

V předním oddělení vozu Ferda Růžička baví ženský národ. Přišel před rokem odjinud i dělá hrdinu a vykládá, proč ho vyndali. Dívky už to slyšely xkrát, ale dávají si to vypravovat znovu, protože Ferda je k popukání, když něco vypravuje.

Hm, to bylo skrz tělocvik. My jsme byli rozděleni v tělocvik na tři družstva podle prospěchu. V prvním byli ti, kteří cvičili nejlépe, v druhém byli prostřední, v třetím slabí. Říkávali jsme, že ti v prvním družstvu ukazují, jak se to má dělat, v druhém že to nedělají a v třetím že ukazují, jak se to nemá dělat. Měli jsme profesora Půlpána, který měl náramnou kázeň: všecko

mušilo jít na povel. Pozoroval nás ostřížima očima — a běda, dělal-li někdo něco jinak, než on poručil! No, a jednou jsme cvičili skok o lize přes špagát. Půlpán se ztratil na chvíli do kabinetu. No a my jsme si řekli, když je Půlpán pryč, tak to není žádný pán, a hned jsme začali dělat divy. Někdo něco začal, hned se to ujalo: toho, co se rozbíhal, kopnout do zadku, aby měl lepší švih. Když jsme byli v nejlepším, objevil se Půlpán ve dveřích. Zařval, že jsme sprostáci, zastavil cvičení a hned šel žalovat na nás řediteli. Potom bylo dlouhé vyšetřování a dostali jsme důtku před celým sborem. No, já že prý jsem to kopání smyslnil — dostal jsem consilium abeundi. Tu důtku jsme dostali ve sborovně. My jsme tam masírovali podle velikosti jako v tělocviku, seřadili jsme se v šik, udělali obrat jedna radost a stáli v pozoru jak ucha na vojně. Starý čuměl do lejster a nic neviděl. Druzí se kousali do pysků a neříkali nic. Půlpán hleděl jako hrom a div nás nesečral. Potom nám to starý vybreptal, no, a když si to odbyli, udělali jsme vpravo bok a vykročili jsme pěkně protichodem, aby bylo vidět, že nás Půlpán něčemu naučil. No a mě potom vyndali.

Tuto příhodu vypravuje Ferda živě a všechno naznačuje pohyby.

— Tedy, když se někdo rozbíhal, tu ten za ním kop ho do zadku — tak vykládá a při tom kopne do vzduchu.

S pravé nohy mu sletí sandál, míří nejprve k oknu, odrazí se od okenního rámu a v krásné parabole jako bumerang uctivě mívá nos Mary Rudovy a vrací se k Ferdovi.

A Ferda končí svou příhodu klaněje a omlouvaje se: — Jak vidíte, mé dámy, plyne z toho mravní naučení, že člověk nikdy nemá mluvit nohou.

U okna někdo křičí:

— Rybáři, rybáři! A všechno se žene k oknu. Vlak jede kolem starého říčního ramene. Na břehu již stojí rybáři.

Ferda křičí:

Tiší blázní! A už je počítá: Jeden, dva, tři čtyři... a crescendo, až dvanáct tichých bláznů! Jejeje! A mezi nimi Kratina! Vskutku Kratina. Stojí na břehu a loví. Dnes je už prázdné, všechny třídy jsou na výletě. Kratina loví.

A Ferda už dává těžkou hádanku:

— Co je to? Na jednom konci červ a na druhém blázen?

A odpovídá si sám:

— No, to je rybář! Vy se smějete? To není jen tak lehké být rybářem! Kdo chce být rybářem, musí mít 20 první prut za sto korun, nepromokavé boty od Humanicu za sto osmdesát korun, za třetí dlouhé punčochy — podvazky si může vypůjčit od své pajmámy, za čtvrté jakýkoli antikvární klobouk s nádechem do zelena, za páté manželku, která mu ráno uvaří na cestu čtyři vejce na tvrdo!

Vlak již zastavuje na Valchách. Růžička již stojí venku a křičí: -

— Vystupovat! Všecko vystupovat!

Oponuštějí prášivou silnici a vstupují na lesní pěšinu. Cíl — bystrické opatství, odpočinek, další pochod k Starým Horám a návrat. Tak určil Táta.

Lesem zní radostné výkřiky. Poplašené veverky skáčí se stromu na strom. Táta jde skoro poslední. Chvillemi se zastavuje, aby se rozhlédl. Dva hoši jdou s ním. S Táťou je dost těžké bavení. Není dobře z něho tuhat rozumy. Nemá rád všetečné otázky. Co chce říci, řekne sám, nepotřebuje, aby to z něho pumpovali. Zvláště se mu nesmí říkat, že to neb ono je krásné. Táta je divák nezasnoubí. Ale tím není řečeno, že by nebyl rád na světě. Je rád na světě a má svět rád. A má jej rád takový, jaký je. Ví, že ani věda, ani umění ho nedovedou zlepšit. Jede-li auto, schválně a nápadně si zacpává ústa i nos kapesníkem, ještě než se stroj přiblíží, aby pasažéři viděli, že protestuje.

— Kam vstoupil člověk, tam je hnus, ulevuje svému hněvu, kvůli tomu, že dva chlapci se vezou, má sto lidí dýchat prach?

Nelíbí se mu rozhodně rostlinopisná zvědavost jeho průvodců. Zdá se mu zbytečným mořením ducha. Ptá-li se Rehoř, jak se jmenuje asi ten či onen strom, řekne jako naschvál: Tamaryšek! Pro něho je to krásný strom, ať jej Linné zařadil kamkoliv.

S jednoho místa stezky je krásný pohled do údolíčka zastíněného pahorky. Rehoř se rozčítlivuje a volá:

To by se mělo namalovat!

— Človče, povídá mu Táta, co namalovat? Toto je obraz, co chcete lepšího? Když se to namaluje, není to ono, človče!

A milí výletníci zapadají do lesů. Cestou nerovnou, hrbolovitou, plnou starých kořenů jdou nepřestávajíc zpívat a plašit lesní živočichy. Vpravo i vlevo balvany nakupené jak kyklopské zdi. Stromy staré i mladé. Práchnivějící i svěží. Mrtvé klády s živými výhony. Mechy nasáklé vodou, svěže zelené, měkké a poddajné. Náhle se před nimi rozevírá Čekanské jezero. Je napolo vyschlé. Břeh poset žlutými, omletými kameny a tlejícími kořeny. Skalní stěny zarostlé stromy ční nad jezerem jako hradba, již nikdo nezteče. A všude mrtvo. Pěvci ztichají. Větrík zčeřuje vodu — sotva to postřehneš. Nejsou to vlnky, jsou to jen dlouhé a bolestné vrásky běžící po černé hladině a skrývačící se pod velikým vorem uvázaným nedálekostavidla.

Za stavidlem kamenný pomníček. Hoši čtou nápis na desce. Student se tu kdysi utopil.

TOTA SPES NOSTRA FUISTI

žalují opuštění rodiče. Spes nostra Byl jsem všechna naděje — tak mluví kámen.

A kolem hníjí padlé kmeny. Jezírko neslyšně vypouští tenký prameny vody. A pramen skáče po skalínách a ztrácí se v křoví. A ticho. Ptáček nezaspívá. Nic živého, jen ta bolest vrytá do kamene...

A od jezera jdou dlouhou sečí do údolí, kde ční bílé věže opatství.

Bílý opat, přítel Tátův ze studií, již ví, jací hosté přijdou. Prokazuje jim zvláštní čest: osobně je provází a vysvětluje památky.

V kapitulní síni nástropní freska. Varhany s nápisem: Jedna-li špatně hraje, celý nástroj špatně zní. Na jiném obraze hořící uhlí jsou-li kusy uhlí pohromadě, praví nápis, oheň se udržuje: rozhodli-li se, pohasnou jeden za druhým.

V refektáři namalováno srdce s křídélky. Shora do něho teče víno ze zlaté číše. Srdce se obveseluje a mává křídélky. Dole nápis: Vinum laetificat cor hominis.

Otto Hever správně usuzuje:

— Není-li nic na světě pravda, toto jistě pravda je.

Divkám se nedovoluje vstup do konventu. Pan opat si bere od nich půl hodiny dovolenou. Dodržuje ji přesně. Táže se: Jsme tu už půl hodiny? Jde pak sám pro ubohé vypovězenkyně, aby jim nebylo líto, že tam nesměly. Pan opat míní, že to byla torture par curiosité — muka způsobená zvědavostí, cosi jako torture par espérance, což jest námět jedné z Krutých povídek Villiers de Isle Adama.

Ve starém hradě přiléhajícím k budově klášterní se všichni poučují, že obydlí rytířů bývalo nezdravé a nepěkné: jediný vchod, malá okna, kamenná podlaha, chladné zdi.

Krátké občerstvení v hospůdce. Hoši tam zpívají píseň o jednom panu profesorovi. Táta to nepoví. Jen Irena Zemanová, jak již jméno její značí - Pokojná - povzdechuje:

— Kdyby to věděl!

K obědu jest jen vuřt, špatný vuřt. Otto Hever jím krmí psa a předpovídá, že ten pes za tři hodiny bude mrtvolou. Peňáz, který celou cestu nesl divkám aktovky a kabátů, zůstává věren svému povolání velblouda čili dromedára. Dromedár, jak učí věda přírodní, pije jen jednou za den, ale pořádně. Dromedárem ho nazval Ferda Růžička, zásadní misogyn, kdo jiný, stojí teď před ním a zpívá mu:

Praví starý dromedár:
Má úcta, pane dromedár.
praví mladý dromedár:
Má úcta, pane dromedár!
Praví starý opičák:
Má úcta, pane opičák!
Praví mladý opičák:
Má úcta, pane opičák
ba i každý slon
ví, co je to bon ton!

Janského potkalo dvojí neštěstí: tlačí ho boty a v hospodě cítit cibuli — on je na to idiosynkratický. I prosí, aby zpívali Na tý louce zelený, jinou píseň ze zásady nezpívá.

Pije nejen dromedár, ale i nedromedáři. Otto Hever povstává a řeční:

— Vážené shromáždění, já vás vyzývám, abyste povstali a připili si na moje zdraví!

Což se obecně odmítá a za drzost prohlašuje.

Však vzhůru! Je třeba vykročit k Starým Horám. Tam v restauraci u rybníka bude večeře. Tak řekl Táta. A Táta má zkušenost, že nejlépe chutná člověku, když už je u cíle.

4

Restaurace ve Starých Horách. Už je tam živo. Nějací výletníci. Vždyť je to kvinta! To je náhoda, pane Jahoda! Ký das je sem přinesl? Jen jestli všechno nesehnědli a nevypili! To je výborné, v kvintě jsou správné dívky! Hurá! Hurá!

Už zní gramofon. Únava je ta tam. Prostřed sálu tančí veselé dvojice. Netančící sedí za stolem vyklápávající takt holemi a pijíce sodovku. Ferda Růžička již stojí u gramofonu a zpívá. Hoj, jsou tu ty správné dívky. A je tu Mira Adamová. Ta je ze všech nejspříjemnější. Od začátku je v kole, jde z ruky do ruky. Holina se ovšem točí jenom kolem ní: ovšem, tančí buď s Mirou nebo se žádnou.

Ted' to hrklo. Všecky dvojice se zastavují. Ale už znovu se roztáčí kotouč, přístroj vydává hlas raněného zvířete, neboť není dostatečně natažen. Ferda přiskakuje s rukama nad hlavou, točí rychle klikou. Kotouč nabývá patřičné rychlosti chroptí nějaký starý foxtrot.

Holina zase tančí s Mirou. A je tu Julián Hodač. Dívá se, jak Mira tančí s Holinou. Dívá se s teskností. Již několik měsíců uplynulo od nešťastné Mířiny produkce s Holinovým dopisy. Holina neví nic. Vytrvale obletuje Miru. Možná, že už jí není lhostejný...

Po celý ten čas byla Mira vážná. Bez tety úplně stejná jako s tetou. O dopisy ani slovem nezavadila. A Julián nejednou již litoval, že se tehdy neovládl a že ji tehdy zahanbil svým hloupým mravním rozhořčením. Dá se to napravit? tázal se sám sebe nesčetněkrát. Doufal, že ano, neboť cítil, že ovzduší mezi nimi je nabito elektřinou vzájemné touhy a že by stačil dotek, slovo, pohled, aby se vybila utajovaná bolest jejich srdcí. Ale nebylo vhodné chvíle. Snad nyní?

A pak, stál ten Holina za to, aby ji zarmoutil? Je to vlastně jen takový panák, domýšlivý fintil, nosí bílé rukavice. Hle, teď dotančil a jde zrovna k svému čtvrtlitru a jeho dlouhý nos se rýsuje v světlých lomech sklenice. Lije do sebe víno jak do holínky, ano, tak to říkají lidé na venkově — není divu, že byl Míře k smíchu, vždyť je dokonce neomalený a protivný. A Julián půjde a ukáže, že ji dovede ocenit. Mira není na střídání s čtvrtlitem. Mira je princezna a ta zaslouží, aby pro ni člověk zapomněl na všechno. Ovšem, musí pro ni jít a ukázat tomu Holinovi —

Ferda pouští desku a Julián se uklání Míře s prosbou o tanec. A Mira se k němu přibližuje zdrženlivě s teskným stínem v očích. Opravdu, byl k ní zlý poslední dobou. Důsledně zachovával postoj učitele, i když tu a tam osaměl. Kdykoliv skončili lekci, vstával od stolu a poroučel se s protivnou zdvořilostí. Říkal jí „slečno“ a mohl si přece pamatovat, že dříve ji neřikal nijak. V tom slečno byl chladný a posměšný přízvuk — ano, jistě, Mira to cítila. Pohrdal jí. Myslí si o ní, že je hloupá, všední koketka.

Proč jen mu četla ty dopisy? Tou otázkou se mučila týdný. Ano, bylo to nediskretní, nezaplné, neprozřetelné. Neměla to číst. Kdyby byla tušila! Chtěla přece jen ukázat, že jsou jí lhostejní ti kluci, kteří ji ohskakují. Že by jich mohla mít na každém prstě deset, kdyby chtěla. Ale Julián tomu neporozuměl. Či nechtěl porozumět. Vzal na sebe ošklivou masku mravokárce a chodil ji v ní strašit tak dlouho, tak dlouho. Měla sto chutí mu říci, že už má té směšné komedie právě dost. To ona také věděla, že si ty dopisy měla nechat pro sebe a hodit je do kamen, nepotřebovala, aby on ji o tom poučoval. Byla by si ráda zavzdorovala, ale nemohla, nedovedla to, na dně její duše se skrývalo cosi téměř jako úcta k němu, dojem, že jeho úsudek je dokonalý a že ona se narodila na svět proto, aby se jím řídila. To on také nevěděl, že právě myšlenka na něho ji chránila, že by jinak vyváděla kousky a třestila, kdyby ji celou, celičkou nepronikala otázka: Co by tomu řekl Julián?

— Už jsem myslila, že pro mě nepřijdete, zašeptala nepozvedajíc oči.

— Proč jste si to myslila?

— Protože se na mě hněváte, že ano?

— Nikdy jsem se na vás nehněval.

— Hněval jste se. Od té doby, co jsem vám četla ty dopisy. Já vím, že jsem se vám zprotivila. Zasloužila jsem, abyste mě pokáral, ale ne, abyste mě trápil a říkal mi slečno, račte, prosím, dovolte, promiňte a takové věci. Kde jste se tomu naučil?

— Nikde jsem se tomu nenaučil. A trápit jsem vás také nechtěl. Neměl jsem tušení...

— Měl jste. Nezapírejte! Chtěl jste mi ukázat, že jsem hloupá a zlé děvče. Jste zlý, ach, vy jste zlý.

— Muč bylo líto spolužáků. Myslí jsem si, že to nezaslouží. Představil jsem si, jak by bylo mně, kdybych byl na jejich místě. Zdálo se mi, jako byste jim šlapala po srdci.

Vidíte, jsem upřímný.

— Já se nechci omlouvat. Jednala jsem pošetile a nepěkně, vím. Ale myslíte, že jsem tak špatná, že bych se již nikdy nemohla polepšit? Považujete mě za trvale hloupou a nepolepšitelně zlou?

— Dáváte mi příliš těžké otázky. A pak, mám já vůbec právo na ně odpovídat? Smím se dělat vaším soudcem?

— Bylo by to důsledné.

V jakém smyslu?

Odsoudil jste mě již, bylo by tedy důsledné, abyste mi to řekl. V tom smyslu. Chci to vědět, musím to vědět. Nevíte, jak mi na tom záleží.

— Tedy — neodsoudil jsem vás, ale když jste četla ty dopisy, myslil jsem si, že to nejste vy.

— A přál jste si, abych to nebyla já?

— Chcete-li to opravdu vědět, přál jsem si to. Totiž přál jsem si, abyste byla bez vady, povznesena nad všednost.

— A přejete si to dosud?

— Smím-li být upřímný, přeji si to.

— Aby Mira nebyla slečna?

— Ano, aby Mira byla Mira.

A Mira jsoucí Mirou a hodlající Mirou vždy být přivírá víčka svých ebenových očí a Julián vidí, že se zlaté jejich řasy chvějí, jako by zadržovaly slzy opojení a sladké závratí.

Co je vám?

— Jsem tak šťastna, Juliáne!

— Miro! Miruško! šeptá Julián jako u vytržení nechtěje věřit svému štěstí. Je milován!

Nepozorují ani, že přístroj dohrál a že všichni už zmizeli z kola.

Ferda dělá loutkové divadlo:

— Isabelo, dcero královská, ty si toho prince vzít musíš! křičí strašlivým basem a ukazuje na Miru

— A já si toho prince nevezmu! odpovídá si sám pisklavým hláskem. A hned pokračuje basem:

— Jestli si toho prince nevezmeš, tři dni a tři noci v smradlavé díře existýrovat budeš!

A blíží se k dvojici, která se opozdila v kole. Mira představuje princeznu a Julián prince.

— Ferdo, ještě něco! volají na něho dívky.
 Obrácej se k obecnstvu tluče se na prsa řka hrdě:
 — Ačkoliv můj otec pouze chudým nádeníkem byl, přece mě na žádným gymnasiu študýrovat nenechal!
 V koutě je oddělení pijáků. Petrák se snaží promluvit latinsky:
 — Vinum rectificat cor hominis!
 Odpovídá mu Hlava narážej na jeho opilost:
 — Špatně jinochu: Vinum pletificat linguam hominis!
 — Nikoliv, křičí Zeman. Vinum petrificat pectus hominis! a buší se pěstí do prsou, až to duní.

— Docela ne! volá Růžička. Vinum fortificat manum hominis. A tluče pěstí do stolu až řinčí sklo a zvoní porcelánové podnosy.
 Odjezd.
 Zase v posledním voze. Měsíc nad Vysokým kame-nem. Vlak objíždí kopec. Chladný vzduch noční prou-dí otevřenými okny. Vůz se naklání v zatáčkách.
 Irena Zemanova lká, že ten jejich kluk, totiž Zde-něk, se „zvedl“. Nepůjde-li hned po příjezdu domů, půjde sama, ať kluk dostane.
 A „zvedenec“ tiskne potajmu ruku Karly Bílkové a myslí si, že by takto chtěl jet až do Singapuru —
 A v nejtemnějším koutě vozu skryt a sám — se srdcem plným hořkosti sedí Konsul — Karel Morávek.

Nevinní

Drama o 2 dějstvích.

Osoby: Krupka, Karel, Ruda, Franta, profesori, ředitel, školník, studenti.

Dějství I.

(Kreslárna, v níž právě končí bitka. Podlaha je plná papírků a kousků kříd.)

Krupka (honí Karla, posléze ho chytne): „Tak co? Budeš ještě házet křídou?“

Karel (vytrhne se): „Co ti je po tom?“

Krupka: „Když maluji, tak mne máš nechat na po-koji!“

Karel: „O přestávce — šprtáku!“

Krupka: „Nech si své rozumy! Zaskla by mně barva!“
 (Během rozmluvy přijde s rámusem na scénu sku-pina studentů a spěšně se posadí. Za nimi přiběhne školník.)

Školník (rozkřikne se): „Kdo z vás lil vodu z okna na ulici? (Naprosté ticho, hádající se studenti jdou na svá místa, Krupka do první lavice.) Tak co? Kdo to byl?“

(Jeden se přihlásí): „Já jsem vyždímal z okna houbu.“

Školník: „U mě se tam rozčiluje človíček, že ho někdo polil špinavou vodou. Chrstla mu i do obličej. Teď jsem mu musel půjčit lavor! (Výhružně k vinníko-vi): Myslíš, že mám čas, kvůli tobě se s někým bavit? (Uštkne mu pohlavek.) A buď rád, jestli si nebude...“

Profesor (vzkročí zleva): „Co se zde stalo?“

Školník (klidně): „Potřeboval jsem mluvit tady s tím. (Kývnutím hlavy ukáže na vinníka.)

Profesor: „Ale už jste přece dávno zvonil!“

Školník: „Ono zde bylo také poněkud rušno a tak...“

Profesor (rozhlíží se po třídě): „To je tady vidět! (Škol-ník odchází.) Je to tady jak ve chlěvě! (Sáhne na rameno Krupkovi): Vy jste házel křídou! Máte jí pod sebou plno!“

Krupka: „To mně, prosím, padalo pod lavici, jak se to odráželo od stěny a od tabule.“

Profesor (rozhlédne se po stěnách): „To to vypadá! (Ke Krupkovi.) Všechnu křidu se zdí seškrabte! Jste zamazán i na kabátě, tak jste musel házet! (Krupka seškrabuje křidu, profesor nervosně přechází, škrá-

be se na čele a pak rozvážně pokračuje): Měli byste nechat znovu vymalovat třídu. Pro vaši zachovalost od toho upouštím, musíte však zakoupit dvě krabice kříd pro kreslárnu. Příště ať je zde!“

Dějství II.

(Třída. Vchází hlouček tří studentů.)

Karel: „Tak co, Rudo, kolik jich máš?“

Ruda: „Jen tři.“

Karel: „A ty, Franto?“

Franta (zklamaně): „Já s bidou sehnal dvě.“

Krupka (vejde se spolužákem): „Na celém ústavě není možno sehnat jednu křidu, ve všech třídách jsem byl a nikde nic.“

Ruda: „Tu druhou krabici kříd těžce seženem. Škol-ník něco čuje.“

Franta: „K němu se půjde o druhé přestávce a se-bere se ještě jedna krabice.“

Krupka: „Jedna už je v pořádku?“

Karel: „Ano. Už jsem ji i přelepil — jak to má být — širokým lepícím páskem.“

Franta (ustaraně): „Horší teď je, kam nyní křidu schovávat.“

Ruda: „Proč? Copak to pod stupněm není dost jisté?“

Karel: „Včera jsme s Frantou zase stupeň nadzvedali, nějak šikmo, a podvrtili jsme tabule.“

Ruda: „Vždyť není nic vidět.“

Franta: „To jsme sami spravovali. Kocábův Tonda si na stupeň stoupl a přidržel tabule v lištách, z nichž vyjely —“

Ruda: „Kde je Tonda?“

Franta: „Neskákej do řeči! My jsme stupeň přirazili ke zdi a Tonda tam nechal prsty. Každý mu pukl jak žalud.“

Ruda: „To tak brzo tedy do školy nepřijde.“

Karel: „To ne, však Mucha bude také pár dní doma.“

Krupka: „Co tomu se stalo?“

Karel: „Tomu jsme zas pustili stupeň na nohu. (Zvoní, všichni se tváří zničeně.) No nic. Křidu bude mít každý u sebe. Ve třídách můžete sebrat i půlky, ať si musí chodit pro novou.“ (Jdou na místa.)

Profesor (vchází, pod paží oběžník — žáci povstanou): „Sedněte. Nejdříve vám přečtu oběžník (čte): Ředi-

telství přísně zakazuje plýtvání křídou. Spotřeba v posledních třech dnech je přespříliš nadměrná. Je podezření, že křída je kradena. Kdo by měl na někoho důvodné podezření, nechť to oznámí. Vinník bude přísně potrestán.' (Zavře oběžník a dá ho žákovi): Zaneste ho do vedlejší třídy. (Dívá se do stolku.) Kde je křída? (Ticho.) Hospodáři! Křída!"

Hospodář: „Prosím není.“

Profesor: „Tak pro ni! (Hospodář odejde, někdo klepe, profesor jde otevřít.) Co si přejete?“

Žák: „Pan profesor nechá prosit, zda byste nám nemohli půjčit kousek křidy.“

Profesor: „Nemáme! (Zavře a odchází. Zas někdo klepe, profesor otevře.) Co si přejete?“

Žák: „Paní profesorka nechá prosit o kousek křidy.“

Profesor (dopáleně): „Jděte ke školníkovi! Nemáme!“ (Práskne dveřmi.)

Hospodář (vstoupí): „Pan školník tam, prosím, není. Má zamčeno.“

Profesor (rozčileně): „To je jak uçarováno!“

Karel (hlásí se): „Prosím, my zde máme krabici křidy, ale je určena pro kreslírnu. Kdyby pan profesor kreslení...“

Profesor: „Tak sem některé křidy dejte, pak to doplníte a odevzdáte.“

Karel: „Ona je, prosím, ta krabice zalepená a když to roztrhnu, tak by si pan profesor mohl třeba myslet, že jsme tu křidu sesbírali po třídách.“

Profesor (apaticky): „Tak mu to běžte říci. Ať už tu křidu jednou máme! Čas utíká.“ (Karel odejde, profesor si sedne a dá hlavu do dlaní. Po chvíli nato vstoupí ředitel a Karel jdoucí na své místo. Profesor polekaně vyskočí, uklání se.)

Ředitel (opětuje poklonu a obrátí se ke třídě): „Váš spolužák mně musel vysvětlit některé maličkosti. Protože je v tomto okamžiku potřeba křidy naléhavá, tak s tou křidou sem! (Odmlčí se, Karel ji nese.) S panem profesorem kreslení se už dohodnu. Je od vás hezké, že se snažíte odstranit drobná nedopatření. Svědčí to o dobrém poměru žáků k profesorům.“

Vidím to velmi rád, a proto vám tu druhou krabici odpouštím.“ (podají si s panem profesorem ruce, ukloní se a ředitel odejde.)

Profesor (vyjme z krabice křidu, labužnický ji zlomí a chce psát): „Posledně jsme brali — brali — hm — dnes je pátek. (Do třídy.) Nemá mít někdo připraveno mluvnické cvičení? (Hlásí se Ruda.) Tak prosím.“ (Ukáže rukou za stůl, na nějž položí křidu, jda stranou.)

Konec.

ale

Věra Viskotová:

Vteřinovky

Řekl básník Schiller: Vážný je život, veselé je umění. To bylo kdysi. Dnes si lidé udělali život velmi veselý, proto by mělo zase umění být vážné, aby se neporušila rovnováha.

*

Pravda, to jest jen neustálé poučování, nejpro sebe, pak ostatních.

*

Člověk nemá ve skutečnosti žádná práva. Má jen povinnosti, příjemné a nepříjemné. To, čemu říká v samolibosti a lidské pýše právo, bývá vlastně jen povinnost, která se mu nezdá právě nejtěživější.

*

Umění je všechno, co dovede jeden člověk a nedovede druhý.

Ten, kdo lituje, rozumí. A jen ten, kdo rozumí, dovede hluboce milovat.

*

Duše, která miluje a je milována, zasluhuje, abychom se jí obdivovali. Duše, která miluje a trpí, zasluhuje, abychom ji uctívali. Úcta je nadměrný obdiv, stejně jako utrpení je nadměrná láska. Čím více lásky si kdo žádá, tím více bolesti ho očekává.

*

Skrýváme-li se dlouho před lidmi, snadno se pak stane, že se později sami nenajdeme.

*

Rodíme se a umíráme, vítáme se a loučíme se, přicházíme a odcházíme k ránu nebo k večeru. To je život.

Funkce zvuku ve filmu.

Při natáčení každé zvukové scény je zapotřebí souhlasu režiséra, kameramana a zvukaře, je-li záběr dokonale po stránce herecké, obrazové i zvukové. Mnohdy stačí malý šelest nebo zapraskání a namáhavá scéna se musí opakovat, neboť zvukový záznam by nebyl přesný. Jak se přijímá zvuk u filmu? Používá se kondenzátorových mikrofonů, které bývají zavěšeny na dlouhé bambusové tyči na vysouvacím ramenu zvláštního vozíku, t. zv. „šibenice“, kterou zvukoví asistenti pohybují nad hlavami hovořících herců, ovšem tak, aby se se svým mikrofonem nedostali do záběru nebo do světelných kuželů. Zvuk je pak veden do zvukové kabiny, kde jej zvukař usměrňuje a odtud propouští do zvukové kamery, kde pomocí složitěho elektrografického zařízení mění se intenzita zvuková ve světelnou, která pak exponuje film. Natáčí se tedy obraz na zvláštní pás a zvuk též a teprve potom se kopírují na společný negativ. Dělá se to proto, že takto lze zvuk kdykoliv opravit, dodatečně namluvit nebo použít t. zv. pomocných zvuků.

Filmová anekdota.

Při natáčení filmu „Poslední mokyán“ byl za barrandovskými ateliery instalován veliký stan s pěti lvy z cirků Kludského. Během natáčení vsadil se prý režisér Slavínský s Jaroslavem Marvanem — který hraje hlavní roli — o tisícovku, kdo z nich sám vstoupí do lví klece. Jaroslav Marvan se toho odvážil, ale vyšel prý odtud úplně šedivý. Pak byla řada na režiséru Slavínském. Ten otevřel dveře, vstoupil do klece — a když z ní vystoupil, byl prý úplně šedivý ten lev — v několika málo minutách.

studujeme

Ústava — škola — učebnice.

Ve svém společném pastýřském listě ze dne 19. XI. 1947 věnují biskupové českoslovenští zvláštní pozornost otázce školské.

„Vy všichni, praví biskupové, kteří budete rozhodovati o nové naší Ústavě, nezapomeňte na to, že budujete základ budoucího štěstí i pevného trvání naší svobody tolika oběťmi vydobyté. Čím lépe zabezpečíte svobodu náboženství, tím účinněji přispějete i k ozdravení nezdravých poměrů mravnostních. Na to pamatujte i při zákoně školském. Nikdy jsme nebyli proti zlepšení organizace školství. Vždy jsme podporovali vše, co mohlo umožnit studia jedinců i z vrstev společensky slabších. Kolik chudých nadáníných hochů, kteří se stali později

chloubou našeho národa, vystudovalo za podpory chudých farářů, kolik jich vystudovalo za pomoci nadací kněžských, kapitulních i biskupských. — Jestliže hájíme existenci právo náboženských škol soukromých či státních, i toto řešení — zřízení státních náboženských škol, jak je tomu v některých zemích i s menšinou katolickou — by bylo přijatelné, pak toto právo hájíme v zájmu národa i státu a máme na zřeteli oprávněnost tohoto požadavku, jenž je úplně ve shodě s přirozeným právem všelidsky platným. Stav výchovy na většině státních škol je takový, že se tím úplně znemožňuje snaha o zlepšení mravního stavu mládeže. Nemůžeme mlčet k tomu, jak je mládež záměrně matena v názoru světovém, a zejména jak je propagována jednosměrná ideologie učebnicemi úředně schválenými, ať jsou to učebnice dějepisu nebo jiného oboru vědního. I jen trochu upřímné objektivity by stačilo a schvalovací komise by nemohla propustit nesprávnosti, jimiž se skutečnost skresluje a falšuje. Chceme doufat, že bude přihlíženo k našemu požadavku, vždyť i ti, kdož usilují o reformu školství, chtějí jistě ne zhoršení života, nýbrž zlepšení. A škola, jež má být základem života, musí počítat se všemi složkami při kladení tohoto základu, tedy i s náboženstvím.“

Nový rektor Karlovy university.

Dne 9. 12. byl slavnostně uveden v úřad nový rektor Karlovy university Dr. Karel Engliš. Po slavnostní přednášce o hospodářských soustavách se nový rektor obrátil k akademické mládeži a pravil mezi jiným:

„Od té doby, co máte hlasovací právo, všichni vám lichotí a vám slibují aby získali vaše hlasy. Od té doby slyšíte málo pravdy. Ale já nechci od vás hlasů a jsem stár, mám zkušenosti životní i učitelské a už jen krátká doba mně zbývá pro působnost na universitě. Miloval jsem vždy a miluji vědu — školu a své žáky, utíkal jsem vždy z veřejných funkcí, abych se k nim vrátil, a proto mně dovozte, abych — maje vzácnou a poslední příležitost mluvit k vám jako rektor — vám řekl, co mám na srdci.“

„Budete vůdci národa jako kněží, soudcové, lékaři a učitelé. Čeká vás odpovědný úkol, který vyžaduje nejvážnější práce a přípravy zocelených charakterů a mravních zásad.“

„My, kteří se chystáme na odchod, zabýváme se myšlenkami přesahujícími rozměry života jednoho pokolení a začínáme si účtovat, co jsme vykonali v životě dobrého beze zřetele na funkci a pomijiv majetek, díváme se i na budoucnost národa a jeho naději, na mládež, zvláště na mládež akademickou, a to sklem jejího budoucího úkolu. Nezáleží tolik na stavu, jako na vý-

voji, jde-li k lepšímu či horšímu. Vývoj je potěšitelný, stav není uspokojivý.“

„Dbejte stejně svého vzdělání jako svého charakteru. Kdo studuje jen proto, aby dosáhl diplomu, který jej opravňuje k určité funkci a k určité platové stupnici, nikoli z vnitřní potřeby a zájmu, bude přítěží, bude svým podprůměrným výkonem snižovat pracovní odměnu inteligence ve svém povolání, bude shledán v soutěži lehkým, ale bude hledat v politice ochranný doplněk své nedostatečnosti na škodu společnosti, bude se vždy napřed tázat po svých právech na místě po svých povinnostech. Demokratisace vzdělání musí znamenat jeho dostupnost každému bez ohledu na majetkové a sociální poměry rodičů, nikoli nivelisaci. Rozumnou zásadou je, abychom dostali do národa co nejvíce vzdělání, a to bude možné jen tak, když se každému dostane vzdělání podle jeho schopností, bez ohledu na sociální a majetkové poměry rodičů. To je něco jiného nežli mechanická rovnost. Kvalitním výběrem na střední škole bude přirozenou cestou zaručen nejlepší dorost pro universitu. Jde o nesmírně závažný problém národní kultury a bylo by velkou odpovědností řešit jej překotně nebo dokonce s hlediska stavovských nebo politických zájmů.“

„Vstupujeme do roku velkého jubilea university, jejíž založení a trvání oslavíme před zraky hostů z celého světa. Nechtě se vrátit tyto hosté do všech končin světa se zvěstí, že na českém národě je vidět těch 600 let kultury, nejen na jeho vědění a umění, nýbrž i na ušlechtilosti jeho method politických, že těch 600 let kultury znamená navenek mír a uvnitř demokracii a svobodu, znamená, že tento národ spoléhá na své duchovní zbraně a proto má odpor ke každému násilí a jeho pohrůžce, že jeho mírumilovnosti navenek lze věřit, protože miluje mír a svobodu také uvnitř.“

Lékařská a chirurgická škola pro misionáře.

Rím (KIS). Ve středu 5. listopadu byla slavnostně otevřena v nemocnici sv. Joachima velmistrem maltézského řádu, J. E. Ludvíkem Chigi Albani za účasti diplomatického sboru, akreditovaného u sv. Stolicе, škola lékařství a chirurgie pro misionáře, na které studují také řádové sestry, odcházející do zámořských misí.

Hmota a duch.

Dne 29. XI. 1947 byl čestný profesor Benešovy techniky v Brně inž. Vladimír List prohlášen doktorem technických věd h. c. Po slavnostním aktu promluvil Dr. List o úkolech techniky a jejím významu v dnešní době. Připomněl, že duševní rozpolcení moderního člověka je zaviněno úžasně rychlým vývojem technickým, s nímž, bohužel, nešel

ruku v ruce pokrok duchovní a mravní. Technika sama nemůže vytvořit lidské štěstí, nespolutracuje-li s ní duch i srdce. Proto se mladí technické nesmějí uzavírat studiu filosofie. V době, kdy se pro hmotu zanedbal duch a kdy se pro prospěch zanedbává moudrost, kdy stále ještě není zabezpečen mír, kdy lidstvo čeká od techniky blahobyti, štěstí, ba ráj na zemi, kdy se však také třese hrůzou před atomovými a jinými zbraněmi, a kdy my sami stojíme na geografické hranici, dělící svět ideologicky, stojí každá naše vysoká škola tváří v tvář základním problémům národním a kulturním. Chtějí-li naše vysoké školy nést pochodeň kultury, musí se opírat o dvě osvědčené a bezpečné základny: o čínorodou a odpovídající lásku k národu, k jeho osobitě kultuře a jeho historickým ideálům, k jeho osudu a k jeho těžce vykoupené samostatnosti, neboť podle slov Pekařových starost národní, péče o zachování, obranu a rozvinutí vlastní individuality národní je hlavním klíčem k poznání českých dějin. Za druhé se musí opírat o svobodu učení, bádání, kritiky, o svobodu slova a individua.

17. listopad.

Oslavy 17. listopadu, který byl na paměť devíti českých umučených studentů prohlášen za mezinárodní den studentstva, ukázaly jasně na jednu věc, o které bylo dosud pomlčeno: bylo opět mnoho slavností, ale dnešní studenti jeví o ně nepatrný zájem. V Brně to bylo vidět na akademické slavnosti, uspořádané na Masarykově universitě, ale ještě více na slavnosti Kraje 17. listopadu, což je samostatná složka Svazu osvobozených politických vězňů. Do velkého sálu sokolského stádia přišlo jen čtyřicet účastníků, takže slavnostní řečník profesor Dr. Grňa, předseda Svazu národní revoluce, svůj projev odřekl. Studenti asi nechtějí žít minulostí. Je to ponaučení i pro mnohé jiné.

Z filosofické fakulty.

Filosofové se zcela odlišují od ostatních vysokoškoláků. Na takovém mediku či právníku nemůžete podle řádného vnějšího znaku poznat, jaké je jeho vnitřní smýšlení. U nás je to jiné. Platí — tu a tam ovšem také s výjimkami —: Řekni mi, jaký obor studuješ, a já ti povím, kdo jsi. Nejjasněji se to projevuje na klasické filosofii — téměř všichni její kandidáti jsou katolíci, většinou členové České ligy akademické. Nejlepším dokladem toho je tato vyhláška, která se nedávno objevila ve vývěsní skřínce klasické filosofie, složená překrásnou archaickou latinou: OMNEIS - SODALES - QVOI - LECTIONES - LATINAS - NECNON - GRAICAS - FREQUENTANT - ET - SACRAI - ROMANAI - ECCLESIAI - MEMBRA SVNT - IN - DOMINICA - PRIMA - ADVENTYS HORA - NONA IN

- AIDE - SANCTVSSIMI - SALVATORIS - PRAGAI - CONVENIVNT - ET - SACRAI - COMMVNIONI ADSVNT - S - C - OAMDG.

(Všichni bratři, kteří navštěvují přednášky latinské a řecké a jsou údy svatě římské Církve, nechť se sejdou první neděli adventní o hodině deváté v chrámu sv. Salvatora v Praze a nechť jsou účastni sv. přijímání.)

S C = Senatus consultum = usnesení rady.

OAMDG = Omnia ad maiorem Dei gloriam = Vše k větší slávě Boží.)

debátujeme

Liber non commendandus.

Své dějepisné znalosti a postoj k historickým událostem čerpá průměrný český čtenář ne z děl vědeckých, nýbrž z románů a povídek. Učitelé dějepisu jsou u nás ne Palacký, Tomek a Pekař, nýbrž Třebízský, Winter a Jirásek. Málo se u nás činí rozdíl mezi pravdou a básní. Za okupace vyšel v Praze román Karla Schulze Kámen a bolest, jehož ústřední postavou je Michelangelo. Je to vlastně jen první díl zamýšlené trilogie, jež měla vrcholit vyličením sněmu tridentského a apotheosou Církve. Ale dílo zůstalo torsem, poněvadž autor zemřel brzy po vydání první části. Je pravdě podobné, že z důvodů komposičních vyličil Schulz v Kámen a bolest úpadek renaissančního křesťanství hodně drasticky, aby více vynikla katolická reforma, kterou chtěl zobrazit v dalších částech díla. A tak je možný dvojitý názor na jeho román: buď je posuzován jako část celku a pak by ono nanesení temných barev bylo odůvodněné a snad i přijatelné, anebo je posuzován jako uzavřený celek a pak lze namítat, že přes četné pěkné partie je to dílo skladebně nevyrovnané a nevyvážené, že proti představitelům zpohanštění v Církvi stojí jen chabá a nečasová postava františkánského mnicha Timotea, že postava Savonaroly je skreslena, že Michelangelo je sice přední osobou románu, ale nikoli osou děje, že autor namnoze jen kupí senační scény a že je to vůbec jen ohlušující próza, stále fortissimo bez pauz a tichých prodlev, v evokacích hrůzy poplatná Jaroslavu Durychovi. Ale to by byly jen námitky estetické. Jako každé dílo lidské, tak i dílo umělecké je však podrobno i měřítkům mravním. Pro čtenáře neznalé pravé historie Církve a speciálně čtenáře české, kteří jsou zvyklí čerpat poučení o dějinách z románů, je kniha Schulzova nevhodná a proto také ji biskupské ordinariáty označily jako knihu nehodící se do veřejných knihoven.

Atomová puma.

Umíme ovládat hmotu, ale neumíme ovládat sebe. Jinými slovy: žijeme v době atomové. A v době atomové pumy. „Ta puma, vykládá Denis de Rougemont, není nijak nebezpečná. Je to věc. Co je strašlivě nebezpečné, toť člověk. To on vyrobil pumu a chystá se jí použít. Jmenují se výbory, které ji mají držet. Je to tak, jako kdyby lidé naednou přepadli pokojně stojící židli, aby ji zabránili rozbít čínské vázy. Nechájí-li pumu na pokoji, puma nic neudělá, to je jasné. Bude pěkně odpočívat ve své bedně. Ať nám nevypravují pohádky! Čeho je nám třeba, toť kontrola člověka.“ — Z knihy Lettres sur la bombe atomique. Archy, Stará Říše 1947, č. 8., str. 39.

Lid a umění v minulosti.

Ve 32. čísle Kulturní politiky píše E. F. Burian o poměru lidu k umění za feudalismu a kapitalismu takto: „Katolická církev, ať v době feudalismu nebo v době kapitalismu přisluhovala tomuto názoru o lidu (rozuměj — názoru, že pro lid je vše dobré), obohacovala své kostely, své kláštery uměleckými poklady opět jen z toho důvodu, že potřebovala ukazovat lidu honosnost svých ideálů a milostivě dávala nahlednout do pokladů ve svých kostelích, čímž vzbuzovala v pobožném lidu pocit méněcennosti, protože lid stál před nádhrou oltářů a staveb bezradně, s bezmocnými rukama.“

Podle E. F. Buriana lid ve středověku neporozuměl smyslu tehdejšího umění, ovšem vinou církve. Kdybychom diskutovali v takovéto formě, nebylo by nic snazšího, než prohlásit, že dnes lid stojí před uměním stejně bezradně zásluhou takových činitelů jako je E. F. Burian. Ale ne tak. Dříve než se pokusíme věcně odpovědět, položíme E. F. B. podobnou odpověď ve formě otázky. Rozumí lid umění dnes? Má snad k umění hlubší, opravdovější vztah než měl člověk ve středověku? S uměleckými poklady v chrámech byl tehdejší člověk ve stálém duchovním spojení, z děl náboženských čerpal sílu pro život, v nich nacházel smysl života časného i věčného. Kdo dnes hledá obdobu před uměleckými díly nashromážděnými v museích a jinde? Není snad dnešní krize umění dostatečnou odpovědí na dilemma — kde je umění a kde je člověk? Nestojí dnes před uměleckými díly stejně bezradně a s větším pocitem méněcennosti, bez onoho vnitřního zaujetí a vnitřního prožití uměleckého zážitku, jež v dostatečném měřítku každé umělecké dílo poskytuje? Zbavili jsme se snad onoho falešného a povrchního měšťáckého názoru na umění, na kulturu a tím i na život? Objasnili jsme si následky a vznik tohoto novodobého zla pro výše uvedené hodnoty? Datuje se z doby liberalismu, kdy již Církev neměla dostatečného vlivu na formulaci umění

a lidského postoje k němu. Její vliv převzaly organizace laické. Není to E. F. B. známo? Není již proto vinou Církve, že v době, kdy náš národ dociluje ve sféře kultury a umění mimořádného mravního a uměleckého úspěchu, rozmáhá se mezi lidem typ měšťáckého myšlení, který tolik zprofanoval pravý smysl umění a který se v neztenčené míře udržuje dodnes. Ovšem zase ne vinou Církve, jak by to jednoduše rozřešil E. F. B. A na druhé straně, jak to, že opravdovější, životnější a hlubší vztah k umění se uchoval i přes nepřízeň doby ve větší míře na českém venkově, jak to, když zde si lid uchoval ve větší míře i víru?

Ovšem, není vyloučeno, že i to se změní. Vždyť o takovou změnu usiluje celá řada umělců. Není vyloučeno, že se změní i prostý lid, věří novodobým prorokům, jak věřil kdysi Církví. Jest si jen přát, aby představitelé a zástupci lidu (jako předseda NV v Bochově) nešířili kulturu tím způsobem, že zničí drahocenné mešní roucho, aby decruška měla šatečky a pan předseda vlajku, která by se, vyvěšena na kulturním domě v B., vyjímala jako výsměch skutečné kultuře.

Snad se namítne, že mešní roucho nepatří mezi předměty umělecké, že svůj účel splnilo lépe ve formě dětských šateček či vlajky. To nemíníme nikomu rozmlouvat. Nesmí se však zapominat, že v našem národě žijí ještě lidé Pravdou a z Pravdy, lidé, kteří věří tomu, co mnohým je snad pro smích, snad pro slinu opovržení, a že těmto lidem, jakkoli jsou prodchnuti láskou a oduštěním k chybučím, je smutno v duši při jakémkoliv druhu projeveného vandalství. Vladimír Hloušek.

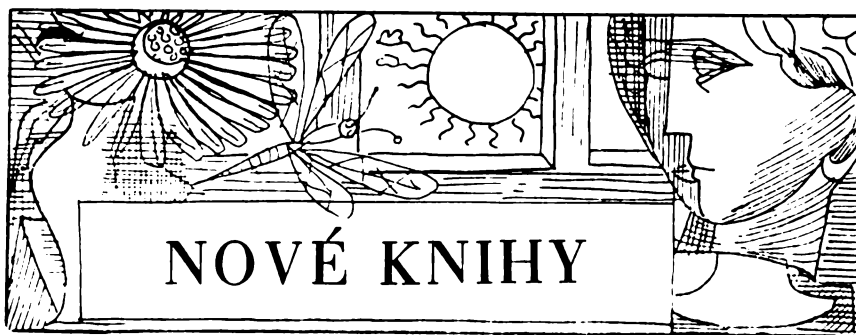
dovídáme se

Congres Pax Romana bude r. 1950 v Nizozemí.

Fribourg (KIS). Příští valné shromáždění Pax Romana (sdružující jednak katolické studentstvo — MIEC —, jednak katolickou inteligenci — MIIC) bude uspořádán r. 1950 v Nizozemí. Původně byl proponován na r. 1949. Příštího roku bude u příležitosti kongresu Newmanovy Společnosti (sdružující katolické studentstvo v Anglii) ustaveno nové předsednictvo Mezinárodního Sdružení Katolické Inteligence.

Kardinál Griffin o stanovisku katolíků k politickým stranám.

Ottawa (KIS). Na tiskové konferenci v Montrealu prohlásil Westminsterský kardinál Griffin, který mešká v Kanadě, na otázku jaké jsou vztahy britských katolíků k politickým stranám, že nejvíce příslušníků dělnických vrstev z řad katolíků jsou stoupenci Labour-

R. M. Dacík O P.: **Prameny duchovního života.** Přehled theologie asketické a mystické. Dominikánská edice Krystal, Olomouc 1947, stran 558, neváz. 180 Kčs.

Nová Dacíkova kniha o askesi a mystice je vlastně pokračování a dovršení jeho Mravouky nedávno již v druhém vydání vyšlé. Je-li hlavním úkolem mravouky vést k mravnímu životu pozitivním výkladem o ctnosti a cestě k Bohu, je zřejmé, že nauka o duchovním životě jest již obsažena v mravouce. Přesto však se nelze spokojovat s pouhým rozváděním mravoučných principů. Jde-li o stanovení zásad pro praktický duchovní život: tu se musí spekulativní prvek spojit s prvkem zkušenostním a psychologickým. O to právě usiluje Dacík. V duchu zásad svatého Tomáše Akvinského, jehož vnímavým žákem se jeví svou jasnou kritičností a promyšleností stejně jako přesností formulace a klidem podání, pojednává Dacík jak o duchovním životě vůbec, tak o jeho překážkách a prostředcích, z nichž modlitbě věnuje zvláštní oddíl. Kromě Ovečkova úvodu do duchovního života, jenž vyšel jako jeho komentář duchovních cvičení svatého Ignáce, nemáme v české literatuře soustavného díla o duchovním životě, nehledíme-li k četným spisům přeloženým. A ani ve světové literatuře theologické se nenajde tak lehké dílo, které by představovalo tak dokonalou syntézu theorie i praxe duchovního života, jako dílo Dacíkovo. Jasnost a stylová lahoda chválená již v recensích dřívějších prací Dacíkových činí dílo přístupným i netheologům. D. P.

Jan M. Grou S. J.: **Znaky pravé zbožnosti.** Přel. Marie R. Junová. Brněnská tiskárna v Brně 1947, stran 112, neváz. 30 Kčs.

Grou je klasický spisovatel duchovní, vycházející v tomto drobném ale hutném dílku o zbožnosti z bohostředného pojetí duchovního života a celostního pojetí zbožnosti: pravá zbožnost je zaměřena k Bohu a vlastnímu posvěcení, má být vnitřní, ale musí se jevit i ve vnějších skutečích, povznášet člověka nade vše, co není Bůh a plodit jak důvěru v Boha, tak sebezpoznaní, jež je nezbytným základem duchovního vzestupu. Dílo, v němž se lze spolehnout na každou větu, a kde málo slovy je pověděno mnoho. D. P.

Jakub Balmes: **Kriterio aneb Umění jak dospěti pravdy.** Přel. Josef Florian, přehlédl Albert Vyskočil. Gustav Franci, Praha 1947, stran 399, neváz. 75 Kčs.

Kriterio je nejosobitější kniha Balmesova, vzniklá roku 1845 v Barceloně za dnů revolučních — odtud snad její apologetický ráz. V úvodních kriteriologických kapitolách se sice v zásadě přiklání k nauce svatého Tomáše, ale podléhá značně vlivům skotistickým. V učení o ideách se odchyluje od scholastické tradice, která přesně rozlišovala pojem a ideu. Důraz na intuici a rozumový instinkt jsou toho dalším dokladem. Rozčlenění na drobné kapitoly a množství psychologických postřehů činí knihu životnou a nestárnoucí. D. P.

Jaroslav Janouch: **Zajateci džungle.** Dobrodružná povídka pro mládež. Vyšla v nakladatelství Brněnské tiskárny v Brně r. 1947 v II. vydání. Stran 138, brož. 54 Kčs.

Umělecky nenáročná, ale pěkná povídka pro děti. plná dobrodružných příhod! Dva bratři, Karel a Robert Vaňkových zažijí na své cestě z Číny, kde jejich otec byl obchodním zástupcem pražské firmy a odkud museli všichni po vypuknutí války s Japonskem utéci, řadu příjemných i hrozných příhod v džungli, v níž museli nouzově přistát, při stavbě stanu i lovu na divokou zvěř. Věrným strážcem jim byl při tom pilot Stěpnička a mechanik Vondráček a časem i starý Ind Mandusin. Děti

budou netrpělivě čisti dovedně zosnovaný průběh cesty a budou litovat, že návrt z džungle do Prahy spisovatel tak uspil a že uprostřed tygřího království zanechal jen poustevníka Mandusina a mongolského sirotka Binga.

Jana

René Descartes: **Rozprava o metodě.** Přel. Věra Szathmáryová-Vlčková. Poznámkami a doslovem opatřil doc. Dr. Jan Patočka. Jan Laichter v Praze 1947, stran 109, neváz. 36 Kčs.

Právem se nazývá Descartes otcem moderní filosofie. Svou metodu poznání založil na snaze najít něco, o čem nelze pochybovat, a nachází to v jistotě vlastní existence: Myslím, tedy jsem. V tomto úsudku se však skrývá osudný omyl: Descartes totiž nerozlišuje mezi pravdou a subjektivní jistotou. A třebaš byl veden ušlechtilou snahou vyvrátit skpeticismus a dokázat i jsoucnost Boží z ideje Boha, ve skutečnosti položil základy k modernímu subjektivismu. V tom smyslu ho lze nazývat filosofem tragickým. Rozprava je pěkně přeložena. Mezi prameny na konci knihy uvedenými postrádáme výbornou studii Dr. Jaroslava Beneše René Descartes či Tomáš Akvinský? Praha 1935.

D. P.

Dr. Kajetán Matoušek: **Řešení školské otázky podle práva přirozeného.** Matices Cyrilometodějská v Olomouci 1947, stran 50, neváz. 15 Kčs.

Podav historický přehled poměru mezi školou a rodinou osvětluje autor vztah rodiny a školy s hlediska práva přirozeného. Dítě náleží především rodině — škola má význam jen subsidiární. Proto také stát nemá práva přisvojovat si výchovu dětí výhradně a nezávisle od rodiny. nýbrž jen doplňovat to, nač rodina jako společnost nedokonalá nestačí. Výborná studie Matouškova vnese jasno do složitého problému, který se dnes řeší jednostranně se stanoviska totálního etatismu.

D. P.

Vojta Beneš: **Nový řád? Nový člověk!** Deset článků o výchově, škole a politice. Vladimír Žikeš, Praha 1947, stran 73, neváz. 30 Kčs.

Už nadpisem zdůrazňuje autor správnou myšlenku, že nový společenský řád se musí zakládat na mravní obnově jedinců. Připouští nutnost výchovy mravní, ale odporuje si v zápětí tvrzením, že školství církevní je v ukázněné demokracii neudržitelné (str. 19.). Důraz na ukázněnost v demokracii zní jako nostalgický povzdech po režimu diktátorském. Jako demokrat by měl autor přát svobodu všem aspoň tu, kterou se honosí na str. 20, že totiž za 50 let svého členství v tak zvané marxistické straně nikdy nesdílel filosofický názor marxismu. Jinak má pravdu tam, kde vyslovuje odpor proti školskému intelektualismu, kde zdůrazňuje kázeň, dělnost a duchovní hodnoty.

D. P.

Christopher Dawson: **Pokrok a náboženství.** Historická úvaha. Přel. Přemysl Peer. Universum, Praha 1947, stran 241, neváz. 90 Kčs.

Historik kultury Christopher Dawson je k nám uváděn prvním překladem. Kromě jeho Making of Europe je studie o pokroku a náboženství nejcenějším plodem jeho bádání o životních vztazích mezi náboženstvím a kulturou. Kdežto sociologové obyčejně přehlíží společenskou funkci náboženství a psychologové nebo etikové uvažují spíše o osobním prožívání náboženství, zůstává sociální a kulturní význam náboženství nezhodnocen. Kromě Petra Wusta, málo u nás známého, je Dawson jediný, jenž se zamyslí hlouběji nad významem náboženství pro společnost. Přesnými rozbory zjišťuje, že náboženství je velká dynamická síla v životě společnosti a že životní změny v civilisaci jsou vždy vázány na změny v náboženské víře a ideálech. Společnost odnáboženštěná je zpravidla i společnost odživotněná a úpadková. Národové žijí z víry. A to je vědecká odpověď těm, kteří se domnívají, že pokrok je v boji proti náboženství.

D. P.

Úvod do studia. Přírodní vědy. Rediguje Bohdan Chudoba. Vyšehrad v Praze 1947, stran 206, neváz. 95 Kčs.

Z encyklopedické řady příruček pro studium různých věd vychází po svazcích věnovaných filosofii, teologii a psychologii i svazek o přírodních vědách, zřejmě mohutnější než předešlé. Různí odborníci tu promlouvají o problematice, smyslu a literatuře jednotlivých přírodovědných oborů, jež vlivem specialisace se stále rozrůstají do šíře. Moderní vědy přírodní se vyznačují úsilím překonat mechanismus — odtud i filosofické sklony a zájmy moderních fysiků a biologů, poněvadž konečné otázky se vynořují s naléhavostí stále větší: podstata hmoty, světla, života, prostoru, času, vývoje, kausality. Právě vydaný svazek Úvodu do studia bude přijat s vděčností a osvědčí se jako dobré vademecum na spleťtých cestách přírodních věd.

D. P.

party, v čemž jim samozřejmě Církev nebrání.

Slavnosti k počtě spisovatele Joergensena.

(KIS). V biskupském paláci v Assisi byla uspořádána vzpomínková slavnost k počtě J. Joergensena, který se dožívá 80 let. Slavnosti se zúčastnilo na 400 františkánských poutníků z Paříže, biskup z Assisi Msgr. Nicolini, Msgr. Pronti, biskup z Acquapendente, zástupci mezinárodního sdružení františkánských studií a mnoho jiných hostů. P. Martin Laurente O. F. M. Cap., předseda organizace „Les amis de St. François“, pozdravil Joergensena jménem všech ctitelů sv. Františka. Předseda francouzských katolických spisovatelů Jacques Hérissay promluvil v obsáhlé řeči o dílech a životě velkého dánského spisovatele. Jméno mezinárodního svazu františkánských studií pozdravil Joergensena, který byl dlouhá léta předsedou svazu a je nyní jeho čestným předsedou, Arnaldo Fortini. J. Joergensen — pravil Fortini — nenáleží pouze svému národu, z něhož vyšel, ale mnoha národům, především pak celé Itálii, jsa občanem Assisi, kde prožil mnoho let a kde je znám, ctěn a milován. Na slavnosti byl dále přečten telegram sv. Otce, který poslal velkému spisovateli své pozhřebání. Joergensen dojat poděkoval všem řečníkům i všem, kteří se shromáždili, aby mu blahopřáli k osmdesátinám. Spisy Joergensenovy byly také přeloženy do češtiny, zejména životopis svatého Františka a svatě Kateřiny Sienské.

Msgr. Josef Beran, arcibiskup pražský, čestným občanem Kladna.

Na plenární schůzi MNV v Kladně dne 27. 8. t. r. byl jednomyslně zvolen J. E. arcibiskup Msgr. Dr. Josef Beran čestným občanem horního města Kladna. Diplom čestného občanství bude mu odevzdán při jeho návštěvě města Kladna u příležitosti svatováclavských oslav. Toto uznání se mu dostává jako odměna za jeho statečný postoj za okupace. — Na tomto faktu je možno si tak trochu změřit psychologický vývoj poměru českého člověka ke katolicismu od let první republiky do dneška. V Rozdělově, na okraji Kladna, budou letos vzpomínat dvacetiletí svého kostela. Když jej tam pan arcibiskup Kordač chtěl tehdy stavět, podávalo tehdejší obecní zastupitelstvo protest až nekam k nejvyššímu soudu. Nechtěli tam kostel, mysli, že jim bude hyzdit pokrokový ráz obce. Pověst „rudého“ Kladna, právě pro tu rudost byla skoro světová. Stačilo však, že Němci zavřeli děkana spolu s ostatními členy městské rady, stačilo, že v Lidicích, které jsou na Kladensku, se dal starý farář pobít s ostatními svými farníky, stačilo, že arcibiskup pražský žil a pracoval v Terezíně s kladenskými hor-

niky, aby i „rudí“ Kladeňáci poznali, že fráze o věčném nepřátelství mezi Církví a dělnictvem jsou dávno vyšeptané, že je to nepřátelství zbytečné, neexistující, které je dobře skončit také dokumentárně na venek tím, že se pražskému arcibiskupu dá čestné občanství horního města Kladna.

Dopravní těžkosti misionářů v Arktidě.

Montreal (KIS). Misionáři, působící v severní části Kanady, musí bojovat se značnými dopravními potížemi, neboť řada misijních stanic je značně vzdálena od dráhy. Na př. Fort Smith je vzdálena od nejbližší stanice 480 km. Fort Good Hope 2080 km. Aklavika 2640 km a Cambridge Bay 4800 km. Všechny životní potřeby nutno dopravovat po vodě během krátkého léta. Proto misie mají své vlastní lodě. Loď „Sv. Anna“ o nosnosti 150 tun pluje až k arktickému moři, kde náklad převezme škuner „Panna Maria Lourdská“, která potom rozváží zboží podél pobřeží až k Viktoriině Zemi. Tam se totiž nachází nejseverněji položená misionářská stanice apoštol. vikariátu, která leží nejbližší severnímu pólu — misie Krista Krále.

Boj proti Církvi.

Papež Pius XII. řekl při zahájení činnosti papežského soudního dvoru: „To, co včera mnozí lidé považovali za povinnost Církve, a co od ní žádali způsoby často nepřiměřenými, totiž, aby se postavila na odpor požadavkům totalitních vlád, potlačujícím svědomí, a aby pranýřovala i odsoudila tyto vlády před tváří celého světa (což Církev nikdy nepomenula činit, ale z vlastní iniciativy a náležitou formou), to je dnes pro tytéž osoby, jež se dostaly k moci, zločinem nebo nepřislušným vměšováním do sféry světské vlády.“ AFP.

Projev ministra Dr Stránského u příležitosti slavnosti na počest biskupa litoměřického.

Praha (KIS). Při slavnostní recepci, kterou uspořádal na počest nového litoměřického biskupa J. E. pražský arcibiskup Dr J. Beran, promluvil také ministr Stránský, který připomněl, že je již po čtvrté přítomen tak významnému obřadu — třikrát to byla biskupská konsekrace a jednou opatská benedikce — a zdůraznil, že se nikdy nenudí. Vždy objeví něco nového. Dnes si zvláště všiml připomínky, že biskup přijímá svou hodnost ne pro sebe, ale pro všechny. A druhá myšlenka, tak časová zvláště za nynějších poměrů, biskup nemá nazývat dobrem, co je špatné a špatným, co je dobré. Přitom řečník poukázal na nedávný projev pana presidenta, ve kterém připomněl, jak lidé jednoho jazyka se nedovedou dorozumět, poněvadž dávají slovům nesprávný význam.

Gilbert Keith Chesterton: *Orthodoxie*. Přel. Timotheus Vodička. Julius Albert. Praha 1947, stran 202, neváz. 60 Kčs.

První vydání této slavné knihy Chestertonovy vyšlo v českém překladu v malém počtu výtisků v edici staroříšské. Nyní se nám dostává do rukou v novém překladu Vodičkově. Je pravděpodobné, že pro mnohé české čtenáře bude objevem kniha, která na první pohled je řadou filosoficko-náboženských essayů, ve skutečnosti kusem Chestertonovy autobiografie a vyličením jeho duchovní pouti za pravdou. Cesta Chestertonova je cesta středu. Studium různých názorů filosofických a náboženských poznal, že ty názory jsou krajnosti a výstřednosti. Popřením těch krajností se domníval z počátku, že najde vlastní nějakou heresi — shledal však k velkému překvapení, že objevil jen to, co už dávno objeveno bylo, totiž harmonii křesťanské pravdy, jejímž základem je zdravý rozum. Nesnášejí-li někteří lidé Chestertonovy paradoxy, je to tím, že by chtěli, aby věřící člověk byl tichošlápek, nebral svou víru příliš vážně a přikyvoval všem heresím. To Chesterton nedělá. Neúprosně odhaluje srdce i ledví všech bludů, užívaje nejčastěji důkazu reductio ad absurdum a ukazuje jejich neudržitelnost a nemsynlnost.

D. P.

František Křelina: *Jalovčí stráně*. Novely a povídky. 6. vydání vyšlo v nakladatelství Vyšehrad v Praze r. 1947, stran 348, brož. 123 Kčs.

Již po šesté vyšla tato kniha od r. 1937, ale jak změněná! Fr. Křelina sám na konci prozrazuje, co od té doby přepracoval již několikrát a co přidal. Nejrozsáhlejší povídka „Nenasytné pole“ na př. má rozsah pětinasobný. Prospěl svému dílu? Je nyníjší podoba s uměleckého stanoviska opravdu dokonalým propracováním původní skizzy? Neměla novelistická skizza větší půvab než má nyníjší rozvíklá povídka? Srovnávejte, čtete. Křelina nenechá žádnou postavu na pokoji, pěkně obhlídl i starého Třímka, zvláště jeho dědice Jana, hrdinu této prózy a všechny sestry jeho, jednu po druhé přivedl k oltáři, všechny vydědil. A pole bylo stále nenasytné, nejvěrnější ze všeho. Křelina mně tu připomíná slavného polského spisovatele W. St. Reymonta a jeho Třímek gesto Reymontova Boryny. Požehnání i prokletí půdy, jas i démon života, klasická vyrovnanost tvůrčí. Ale i tvůrčí nespokojenost, hledání nového lepšího výrazu. To je cesta spisovatele, jehož duše nestárne, naopak, omlazuje se prací jako ty jalovčí stráně, zkyplělé pracovitým rukama, jako jejich hlína, do níž hospodář ukládá semeno, aby vzrostlo!
Jana

František Skácelík: *Hřebeček*. Podivuhodné příběhy. S ilustracemi E. Kotrby vydalo nakl. Vyšehrad v Praze r. 1947. Brož. 117, váz. 142 Kčs.

Opravdu podivuhodné, romanticky zosnované příběhy o napajedelském hřebečkovi, který je tu tajemným nástrojem osudu rodiny Horňákovy v hanácké vsi Veleticích! Hrdá povaha hanáckého sedláka, pokolení jeho a ztráta celého majetku, a nakonec zase blahobyt, jeho syn Řehoř s odchovaným a pro dostihy vycvičeným koníkem, cikáni s Horňákovou Maryškou, prostředí cirkusácké, koňští handlíři a zloději, pohádkové prostředí vrchnostenské hájovny v lesní samotě, tichý zámeček s komtesou Sylvou a koňské dostihy, při nichž rytířem smutné postavy se stane baron Federer, mohli by si chlapci a děvčata nenajít v takové knize alespoň několik stran dojmavého popisu a líčení? Mladí touží po dobrodružství a Františkovi Skácelíkovi se podařilo v této knize (třeba při dikci poněkud rozvláčné) dokázat, že dobrodružství nemusíme ani v moderní době importovat z ciziny, že se zkušenému spisovateli nabízí v míře veliké doma, zvláště když se může opřít o vzpomínky na doby již uplynulé.
Jana

Jan Cep: *Děravý plášť*. Vydalo nakl. Vyšehrad v Praze r. 1947 ve 4. vyd. 184 str., brož. 50 Kčs.

Kromě pěti krátkých nenáročných povídek obsahuje třetí svazek spisů Jana Cepa pozoruhodnou dlouhou povídku, jež dala této knize název. *Děravý plášť*, děravá promarněná minulost mladého úředníka Karla Hrachoviny, jemuž Cep dává vyprávěti příběh od prvé do poslední věty v prvé osobě, zaujme vás více křišťálovou řečí a uvolněnou komposicí než dějem.

Mladý člověk, přesazený z rodných Habřin do Prahy, okoušející se svým přítelem spisovatelem Vojtou Vápeníkem a společníky trpkou rozkoš barových lásek, náhodný plenitel srdce Jindřišky Hlouchové v jejím bytě chuchelském i v poříčském bytě svém, mnohokrát oslněn jejím zjevem a zaslepen svou láskou, ejhle: jaké nebezpečí, aby se při takové křehké osnově spisovatel neoctl na pokraji pornografie! A přece Cep nad takovým nebezpečím zvítězil! Vzpomínka na ochr a ještě více na matku, na habřinský domov a celý rodný kraj zachránil Hrachovinu lepšímu životu, v němž se mu bude minulost jevit opravdu proděravělým pláštěm. Ach, ano, těm slovům Jaroslava Seiferta na začátku v mottu ... když v plášti plném děr jsem spěchal za láskou ... dal Jan Cep touto povídkou plný smysl!
J. Vrána

Technická stavební kancelář

František Novák

podnikatelství staveb

Klenovice n. H.

Ing. Vladimír Souček

úředně autorisovaný
civilní inženýr stavební

v Prostějově

Jaroslav Hunka

tovární výroba obuvi

Prostějov

M. Laštůvková

továrna na dámské šatv
a pláště

Prostějov

Josef Rozsypal

továrna na oděvy

v Prostějově

Alois Vrba

zasílatelský závod
krejčovských textilií, nití a knoflíků

Prostějov

Dolní čis. 59 - Tel. 294

F. Kouřil

v ý r o b a o d ě v ů

Prostějov

Březinova 24

Květa Gregorová

dětské kočárky

Prostějov

Brněnská 18 - Tel. 220

Eduard Chvátal

- textilní
- závod

Prostějov

Telefon čís. 190

ALOIS PONÍŽIL

řezbář a pozlacovač

Prostějov

Nám. Svatopluka Čecha 2

VÍT SPÁČIL

továrna na obuv

Prostějov

RUDOLF KALABIS

obchod smíšeným zbožím

Prostějov, Sokolská 28

Výroba kaučukových razítek

PETR SOLFRONK

Prostějov, telefon 501

KNIHTISKÁRNA - NAKLADATELSTVÍ

Vladimír MATOUŠEK

v ý r o b a o d ě v ů

Prostějov

METODĚJ HORÁK

obchod sukmem

Prostějov

Telefon 380

Sešit REKORD

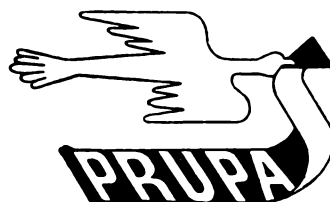
nepovolí – nepárá se
je nejtrvanlivější, vyrábí

R. ŠUBRT, Brno

Adolf Schoř

strojní bednářství

Šlapanice u Brna

PRŮMYSL PAPIROVÝCH VÝROBKŮ

R. Dlouhý a spol., Brno, Vranovská 18

Továrna Brno, Husovská 4. - Telefon 11.799

Založeno 1865

Oldřich Dania

velkovýroba kostelních soch,
křížové cesty, zařizování
kostelů sochařství
a pozlacovačství

BRNO, Mendlovo nám. 2

Telefon 10.139

Arcibiskupský mlýn

Holešov – Tel. 35

Vinárna za Starobrněnským klášterem
nájemce

RADOSLAV JURIŠIČ

BRNO

LIDOVÁ CUKRÁRNA

Frýdek, Masarykovo nám.

Místek, Antonínovo nám.

Při návštěvě Místku doporučuje se

Hotel Národní dům

V ý b o r n á k u c h y n ě !

Bratři Wilhelmové

továrna na drátěné tkaniny,
pletiva, ploty, děrované plechy,
drátěné matrace. stavební
a strojní zámečnictví

P r o s t ě j o v

Hospodářské družstvo

zapsané spol. s ručením obmezeným

v H r a n i c í c h

JOSEF LIŠKA

stolařství

P R O S T Ě J O V
DOLNÍ 32

Ředitelství lesů a statků

Velké Meziříčí Morava

B. Špaček a spol.

výroba dámských a pánských
klobouků, opravy všech klo-
bouků se provádí v nejkratší
době

P r o s t ě j o v

Wolkerova dř. Petráská 8

Zadáno č. o. 87

R. JELINEK

PRODUCT OF CZECHOSLOVAKIA

SLIVOVICE

PLUM BRANDY

DISTILLED AND
RUDOLF JELINEK
DISTILLERIES

BOTTLED BY
VIZOVICE
CZECHOSLOVAKIA

Zemská banka pro Moravu a Slezsko

všechny bankovní služby

**BRNO, Rooseveltova 18
OPAVA, Hradecká 1**

Používejte služeb

Moravskoslezských záložen a raiffeisenek

**sdružených v Peněžním ústředí ze-
mědělských družstev pro Moravu
a Slezsko v Brně s pobočkou
v Opavě.**

Záložny a raiffeisenky najdete v každém městě
a skoro na každé vesnici. Tyto lidové peněžní
ústavy dopomohly moravskoslezskému zeměděl-
ství, živnostem i obchodu k hospodářské samo-
statnosti a slouží dále dobře peněžním a hospo-
dářským zájmům nejširších vrstev moravsko-
slezského obyvatelstva.

Obslouží dobře i Vás v každém ohledu.

Bratři KOTRBOVÉ

**dílna pro chrámové umění
pozlacovačství sochařství
malba kostelů**

BRNO-PETROV 5

APOLINEA

B. Půdová Dr Půda

Desertní oplatky

Čajové pečivo

Perníčky

MÍSTEK

Ohlas papežských sociálních encyklik ve světě.

Rím (KIS). P. J. Masse T. J., uveřejnil v New York Post pozoruhodný článek o sociálních encyklikách. Autor v článku vzpomíná, jak byl Lev XIII. po vydání slavné encykliky *Rerum novarum* nazván americkým tiskem Nestorem humanity. Ovšem byly v Americe i jiné listy, které označovaly sv. Otce za socialistu a rozvratníka. Vyskytli se také podnikatele a továrníci, kteří se snažili ovlivnit kněze, aby nečetli encykliku z kazatelen. Když později vyšla encyklika Pia XI. *Quadragesimo anno*, měla v mnoha kruzích také nepříznivý ohlas. Ba ještě i rozhlásové projevy Pia XII., zejména jeho projev ze dne 7. září t. r., setkaly se leckde s nesouhlasem.

P. Masse vypravuje dále, jak se F. D. Roosevelt ptal v předvečer své volby jistého kněze, jakým způsobem by se měl ve svých projevech obrátit na katolíky. Kněz mu doporučil, aby citoval některé části sociálních encyklik, ale Roosevelt (o němž nelze říci, že byl přílišným konservativcem) odpověděl: „Četl jsem je. Jsou pro mne příliš revolucionářské.“

Autor dodává, že jsou opravdu revolucionářské, jak možno poznat z programů politických stran v Evropě, které stojí na základech křesťansko-demokratických. Papež Lev XIII. i Pius XI. odmítali status quo, neboť zdůrazňovali, že kapitalismus, hlásající *laissez-faire* i kapitalismus programující monopolismus odporují křesťanským zásadám. Encykliky šly ke kořenům celého problému, poněvadž hlásají, že je nutno sociální řád budovat na principech náboženských a mravních, jako jsou důstojnost člověka, jeho práva na slušnou hmotnou existenci a zdraví rodiny. Sociální stanovisko papežů je zdurazněno i jejich postojem k soukromému majetku, který je vyjádřen v názoru, že žádný člověk nemá právo používat svého majetku jen ke svému osobnímu prospěchu, ale má jím sloužit zájmům a potřebám společnosti.

Na tyto myšlenky navazuje v Oservatore Romano Igino Giordani, který vítá uvedený výklad sociálních encyklik, a píše: Církev je mystické Tělo, v němž všichni lidé — její údy — nežijí jeden každý jen pro své osobní blaho, nýbrž také v pospolitosti, v jednotě, oživované toutéž krví Kristovou. Dokud nebude dosaženo této nadpřirozené pospolitosti, vedené křesťanskou láskou k bližnímu, potud nebude možno dosáhnout výsledků v sociálním životě, totiž aby se sloužilo každému jako bratru.

Novinářská fakulta katolické university v Nymvékách.

Nymvégy (KIS). Katolická universita v Nymvékách zřídila fakultu pro novinářství. Fakulta má tři stupně studia: první skupina je povinná pro všechny posluchače novinářství. Přednáší se bohosvědné nauky, filosofie, politický zeměpis a národohospodářství; z novinářství pak o problémech sociálních a právních.

Druhá skupina (vyšší stupeň) je věnována povšechnému studiu a každý posluchač je zavázán navštěvovat přednášky, na něž se dal zapsat. Přednáší se bohosloví a filosofie. Dějiny a ústavní právo se přednášejí v prvním a druhém roce, literatura a dějiny umění jsou určeny pro posluchače třetího roku, sociální nauky pro posluchače druhého a třetího roku. Finanční nauka se přednáší ve všech třech ročnících. Přednášky třetí skupiny jsou nepovinné. Všichni posluchači musí mít zapsáno nejméně 15 hod. týdně.

Osm let ve Vatikáně.

Zatím co vlády uveřejňovaly rozmanité oficiální publikace (bílé, žluté, červené a pod. knihy), v nichž záměrným výběrem snažily se ospravedlnit svou politiku. Vatikán, který za uplynulé války osvědčil se znovu jako nestranný kritický hlas ke všem událostem, neuchýlil se k podobnému způsobu. To bude úkolem historické práce, aby srovnáním všech projevů obou papežů a všech dokumentů se nad slunce jasněji ukázala mravní nadstranickost apoštolského Stolce. Zatím však vyšly dvě pozoruhodné publikace, které vydávají svědectví o mírovém a charitativním díle Pia XI. a Pia XII. Po knize *The Vatican and the War*, kterou napsal Camillo Gainfarra, přichází kniha zástupce Francie u sv. Stolce François Charles-Roux, někdejšího vyslance v Praze, nazvaná *Huit ans au Vatican* (Flammarion, Paris 1947). Prvá je dílem vynikajícího publicisty, druhá přináší pozoruhodnou sbírku diplomatických dokumentů. Obě však svědčí o tom, jak z Vatikánu se stále ozýval hlas, volající po míru, po spravedlnosti. Obě svědčí o vynikajícím citu lidskosti obou Velekněží. Svědectví francouzského velvyslance u Vatikánu nejen odhaluje spravedlivý postoj Vatikánu, ale současně také ukazuje, jak tento vynikající diplomat dovedl srdečně spolupracovat s oběma papeži. Podává nám obraz Vatikánu během oněch 8 pohnutých let, zachycuje nám výrazné portrét Pia XI., jednání konklave, volbu Eugena Pacelliho v předvečer války i další pohnutý vývoj událostí, opravdu rukou vynikajícího mistra slova. Ukazuje nám, jak nový Velekněz dovedl navázati na dílo svého předchůdce, odhaluje nám všechny potíže, s nimiž bylo zápasiti. Proto právem kritika přejala i toto dílo s nelíbeným obdivem. Těšíme se, že se dočkáme také

českého vydání tohoto díla. Ukáže mnohým, kteří se dali svést pomluvami, že to byl právě Vatikán, který dovedl najít vždy onu cestu, jež vedla k Pravdě.

Vědomosti našich abiturientů.

V Lidové demokracii (2. XII. 1947) podává Dr. Vladimír Ryšavý zprávu o zkoušce, které byli podrobeni nově zapsaní posluchači na vysoké škole strojního a elektrotechnického inženýrství při vysokém učení technickém v Praze. Každý kandidát měl vypočísti tři zcela jednoduché příklady ze základních partií za 30 minut. Aby se zabránilo opisování, bylo sestaveno asi 20 skupin po 3 úlohách. Úlohy vyžadovaly jen znalost nejzákladnějších pojmů a běžného mechanického počítání, takže je lze pohodlně vypočísti za 15 minut. Z odevzdaných 406 testů náleželo 214 absolventům reálných gymnasií; 192 absolventům průmyslových škol, kromě toho zbývalo ještě 90 testů cizinců, hlavně Bulharů.

Výsledek klasifikace byl:

	reál. gymn.		průmysl.	
	počet	%	počet	%
výborný	25	11.7	6	3.1
velmi dobrý	40	18.7	16	8.3
dobry	56	26.5	37	19.3
dostatečný	65	30.3	76	39.6
nedostatečný	28	13.0	57	29.7
	214	100.0	192	100.0
	celkem		cizinci	
	počet	%	počet	%
výborný	31	7.6	0	0
velmi dobrý	36	13.8	2	2.2
dobry	93	23.0	7	7.8
dostatečný	141	34.7	19	21.1
nedostatečný	85	20.9	62	68.9
	406	100.0	90	100.0

Z každých 38 abiturientů reálného gymnasia, kteří měli na maturitním vysvědčení z matematiky aspoň dostatečnou, 5 projevilo naprosto nedostatečnou znalost základů matematiky! Neuměli řešit kvadratickou rovnici, počítati se zlomky, mocninami a odmocninami (kvarta, kvinta), nedovedou logaritmovati, neznají základů trigonometrie (sexta), binomickou poučku, ani základy analytické geometrie (septima). Mnozí odevzdali vůbec čistý papír, u druhých se jevíly kardinální chyby.

S hlediska školy technické však ani abiturienti s testem dostatečným neměli u maturity dostati z matematiky dostatečnou, protože se zmožli v testu za 30 minut na jediný příklad a druhých základních věcí neznají. Pak je nutno konstatovati, že 43.3% abiturientů neovládá základů matematiky, t. j. ze 39 abiturientů 17! Na průmyslových školách je výsledek ještě horší, neboť nevyhovuje 69.3%, t. j. více než dvě třetiny abiturientů. Z matematiky ovšem nematurují, ale mají přístup na vysokou školu technickou. A tak vidíme, že celkem 55.6% nových posluchačů techniky je sváděno na životní dráhu, ke které nemají nutných předpokladů.

Misie.

Sbírejte na misie upotřebené poštovní známky a staniol! Vykonaíte tím dobrý skutek a usnadníte práci misionářům.

Vezměte si příklad z Junáků-studentů arcibiskupského semináře v Kroměříži, kteří za šk. r. 1945/46 a 1946/47 sebrali 306.500 známek!

Známky však nesmí být poškozené! Dotazy, známky a staniol pošlete na adresu: Misijní akce, Hradec Králové, Borromaeum, Brynychovo nábř. 356.

Laudate Dominum in hymnis et canticis.

Moravan — sbor katolických akademiků plní úspěšně tuto výzvu žalmu. Pražský koncert dne 3. prosince t. r. prokázal zdatnost, ukázněnost a uměleckou výši tohoto mladého uměleckého tělesa.

Ústředí katolického studentstva vyjadřuje dík všem obětavým členům sboru a především sbormistru prof. J. Veselkovi za to, že prokazují uměleckou zdatnost katolického studentstva, která pramení z vnitřní síly Slova, jež zjevilo s Pravdou a Láskou i Krásu.

Obzvláště všeobecně známé sbory Utonulá, Skřivánek a Rolnická nad pochyby jasně dosvědčily, že interpretace i produkce podložená osobním poměrem ke zdroji vší krásy — Bohu — spolu s technickou vyspělostí dovede prozářit věci známé zvláštním odstínem tónů, jinde neslýchaných. Jaký rozdíl životnosti tohoto přednesu proti šablonovitosti interpretace mnohých reprezentačních těles! Zdá se, že právě prof. Veselka nezůstává jen věrným tradici Vachově, nýbrž dotváří, domýšlí, vede vpřed. A to právě potřebuje náš sborový zpěv.

A tu několik vět z kritik denních listů:

Svobodné noviny: Excellenter, Moravane. Moravan zpívá ušlechtilé, bezpečně intonuje, výborně, ovšem zpaměti ovládá tónovou látku, i přednes, jenž je pevný, vřelý i zase hebký.

NA SVATÉM KOPEČKU U OLOMOUCE
se konají o pololetních prázdninách
exercicie:

30. ledna až 4. února 1948

studenti vyšších tříd,

4. února až 8. února 1948

studentky vyšších tříd.

Poplatek Kčs 180.—; přihlášeným bude poskytnuta sleva. Potravinové lístky (nebo naturálie odpovídající přidělu na čtyři dny). Vezměte si s sebou zpěvník.

Práce: Moravan si nás získal. Jen hluboký hudební cit, nesmírná láska ke zpěvu, bratrská soudržnost a obětavost, neúmorná píle a výsostně nadaný, pronikavě bystrý a svědomitý sbormistr J. Veselka mohly za pouhé dva roky vytvořit tak dokonale krásné těleso vrcholné kultury pěvecké.

Svobodné Slovo: Před námi stojí osmdesát mladých inteligentních mužů, osmdesát ukázněných pěvců, osmdesát skvěle školených sborových hlasů — mohutné těleso, schopné vyzpívat mysterium i slávu církve Vítězné, soucit, poesii, modlitbu, sen i vzlet sborů českých ve velkolepém slohu... Za to díky prof. Veselkovi.

Lidová Demokracie: Pronikavý úspěch Moravana. Jen nezměrný idealismus podložený ryzími mravními hodnotami dovede dělat divy... Duší sboru je nenápadný, neokázalý dirigent prof. J. Veselka, jenž dovede proniknout do skladebného uspořádání sborů...

Jest nutné pochopit vnitřní ústrojenství Moravana a morální sílu, jež v krátké době učinila z moravských katolických akademiků těleso, o jehož významu bylo by ještě předčasné psát.

A my děkujeme i blahopřejeme.

ŮKS.

Mnoho mluví, málo myslí.

Pořekadlo staré a osvědčené. Osvědčilo se i v případě žáka K., který, dle vyprávění „Kde je třídní kniha“ v 2. č. „Úsvitu“, odklidil třídní knihu. Nesnesl nepochlubit se kamarádům a tak vyšla pravda najevo... Doufám, že tazatelé jsou tímto vysočtlením spokojeni.

RUKAVICE -

BANDÁŽE

gregor

ZNOJMO

Stalinovo nám. 20

ÚSVIT

ČÍSLO 6. ROČNÍK II. 1947-1948

VÝCHOVNÝ ČASOPIS
PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází měsíčně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 50 Kčs včetně poštovného, jinak 6 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá jedno číslo, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Rídí: Profesor Dominik Pecka a profesor Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Uzávěrka vždy 10. každého měsíce.

k obrázkům na 112. str. minulého čísla: Záběry z Poitiers. (Zleva.) Kostel Notre Dame le Grande, fasáda, XII. stol. Justiční palác a věž Maubergeon: vnitřek kláštera, 4. stol.; Hôtel Fumé 15. stol., nyní fakulta.

Není rozdíl mezi uměním mladých a starých, mezi krásou vytvořenou ve velkoměstech a na kopanicích. Odlišný znak mezi nimi by se nám podařilo postihnouti asi obtížněji než mezi jablky jednoho druhu, uzrálých na stromech z téhož semene. To je to! Znaky umění, znaky lidí, kteří ovoce pěstují nebo kradou, skuteční sadaři a zloději. Sadaři mladí, nezkušení, ale odvážní a sadaři staří, ale pohodlní. Jací jste vy, nebo jakými se chcete stát?

Vím to: stále mladými, zkušenými a odvážnými. Přeji vám to, nepochybuje o tom! Jen neříkejte, že časopis není pro vás! Mladí se učí a starší omlazují!

Eros? Inspirace tohoto druhu může v budoucnosti pominout, až Vaše opojení vyprchá. Ale obraznost Vás může zachránit. (V. S.) Nemá-li báseň myšlenky, očekáváme od ní hudebnost, nemá-li hudebnosti, ptáme se po obraznosti, a není-li v ní ani této? Zbývá struska. Z ní někdy je možné budovat znovu, raději prózou! Kdo se modlí z celé své duše, stává se bezděky básníkem. Tu poslední uveřejníme. (F. K.) Redukovaný „Úsměv“ též. Pohádka má pěkný začátek, ale to je málo. Motiv je rozveden nešťastně. V „Rozloučení“ jeden příslib: „Cesta se svíjí pod rukama polí“ (Jarka.) Máte pěknou představu o podzimu i mrtvých stromech, jen více směrlosti a méně úzkostlivosti. Přeji Vám to pro příště! (P. Z.) Básník prožívá kouzlo pohádek stále! (M. S.) Správně, jako ve škole: „Stopu“ přepište do řádků prozaických! Zůstaňte pěknou básní v próze! (J. N.) I Vaše „Pohřební píseň“ je próza — více skromnosti! O váze a jejích střepech, to pěkně, ten konec o větru, letícím vysoko „s troskami, kde zabroušené hrany se lesknou jak oči snu“. Nevzdávejte se — a nezapomeňte skloňovat zújmena! (B. S. K.) Více sebekritiky! Mnoho a mnoho se musíte učit, zvláště o tak primitivních předpokladech veršové techniky, jako jsou rytmičká kóla! Rytmičké kolon nesmíme ani ve volné básni trhat do dvou řádků! Skoda! (V. K.) V baladě rozum ubil poesii a zůstalo jen schema. (V.) Myslet na slunce, srdce — a zpívat! (A. P.) Památkové říkání v Úsvitu neuveřejňujeme. Pravda, „silen jen ten, kdo víru má“, jen se pokuste na thema méně obvyklé! (L. K.) V posledních zásilkách jste šel na toho „podlého básníka“ příliš zostrá! Začínáte naturalisticky, ponechal jsem ze všech jen „Nevidíš“. Fotografie „bílého kouzla chudoby“ je pěkná. (L. K.) Jen „Stesk“. (V. V.) Pokusy veršové nejsou hodnotné, prózy uveřejníme. (Evžen K.) Nejlepší ze zásilky je „Lidský život“, ale poesie to není. „Mizící v dáli hlas?“ To nestačí. Více vzruchu je v nezřetelném „Dopise“. Aforismy nejsou osobité. (L. R.) Mám ještě starší Vaše verše a lepší než poslední! Abstraktní themata vyjadřujte obrazy konkrétními! (R. T.) Sem tam pěkný obraz, ale násilně! (M. P.) Jen „Reminiscí“. (Z. R.) Ano, dobrou satiru postrádáme, jen se do ní dejte a všimněte si, že Úsvit je především časopisem Vaším, čtou jej též přirozeně nadějní středoškoláci. (P. Muratov.) Tam, kde není afektace, tam se daří vyznání opravdu písňové — až na ty pravopisné chyby! (J. Z.) Tentokrát je slovní výraz lepší než kresebný a barevný, a to je chyba, jde-li Vám více o obraz než o slovo. Ale myšlenka v tom je, a světlá! (E. M. D.) Jen pozor všichni: nemyslete, že spisovatelem je ten, kdo napíše něco nesrozumitelného. To je základní omyl mladých debutantů, publikujících nebo chystajících se publikovat knižně. Není pochyby, že ztroskotají. — 10. I. 1948. J. V.

K obr. na tit. straně:

Okno v kapli „Matky Unie“

na Velehradě

od arch. Madlmayera.

1. února 1948. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. Vytiskl Typos-Brno. — Redigují prof. P. Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. — Odpovědný zástupce listu P. Dr František Falkenauer. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, čj. IA-4-2370-0:119.893. — Administrace ÚSVITU, Brno, Běhounská. - Typos. — Účet poštovní spořitelny č. 116.526. Dohledací poštovní úřad Brno II.

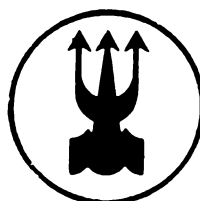
Závody MILO

národní podnik

OLOMOUC

Margarin, mýdla,
mýdlové prášky,
hořčice, ocet

V DOMÁCNOSTI

V ŽIVNOSTI

V PRŮMYSLU

SIGMA PUMPY

NÁRODNÍ PODNIK OLOMOUC

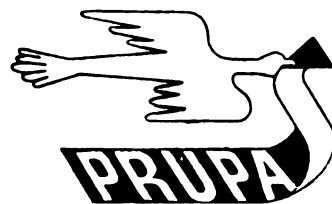
Průmysl papírových výrobků

R Dlouhý a spol.

Brno, Vranovská 18

Továrna Brno, Husovská 4.

Tel. 11.799

Sešit REKORD

nepovolí – nepárá se
je nejtrvanlivější, vyrábí

R ŠUBRT, Brno

Jana Straková

v ý r o b a d e š ť n í k ů

BRNO

Bratislavská 26 - 28

Telefon 19.853

Kostelní okna v každém provedení

d o d á v á **JAN ŘÍHA**

umělé a staveb. sklenářství

BRNO, Koněvova 3 (Videňská)

Telefon 13.589

Speciální závod

pro PREISOVY krytiny

Štěpán Dobrovolný

BRNO, Červený kopec 628

Telefon 10.655

BARVIČ A NOVOTNÝ • knihkupectví • BRNO

PRVNÍ VIZOVICKÁ PÁLENICE

KARLA SINGRA
VIZOVICE

Založeno 1812

NÁRODNÍ SPRÁVA

Továrna na poživatiny

J. ŠEDIVÝ
ZLÍN

FRANT. KOZLOVSKÝ

pánský a dámský krejčí

Zlín, Štefánikova 2527

SIEGLOVÁ A SPOL.

dámské oděvy

Zlín Telefon 2797

FRANT. KOHOUTEK

průmysl obuvi

ZLÍN MORAVA

Iris

JOSEF ČERVINKA

továrna na obuv

ZLÍN

FR. NOVAK, ZLÍN

TOVÁRNA NA OBUV

Firo

ARNOŠT JIROUSEK

továrna obuvi

ZLÍN

FRANTIŠKA BATÍKOVÁ

továrna obuvi

a speciální výroba cviček

ZLÍN

KAREL SUCHÝ

velkoobchod potravinami,
poživatiny

Zlín, Stalínova - Telefon 2987

NOVOSAD A SPOL.

módní dům

ZLÍN - TELEFON ČÍS. 2172

Zadáno O. Zlín

Marie Janáčková:
Mumlava (Krkonosy).

Dr. S. M. Braitto:

Co ti dá víra?

Nejkrásnější u mladých lidí je touha po velkém, ušlechtilém. Chtějí ze svého života učiniti něco velkého. Už děti si přejí být tím, co se jim jeví jako velké a vznešené. A nemůže nikdo nabídnout mladému člověku nic vznešenějšího, krásnějšího a vyššího, než nabízí Kristus.

Ovšem, když zúžíme křesťanství na několik pouček přirozené ethiky, skutečnost několika literátů hlásících se ke křesťanství, nebo jen na zájmy sociální a sociologické, nezachytíme ty, kteří chtějí mnoho. Tohle všechno i pohané mají. Kristus dává více, ale také chce více. A tím, oč více chce, tím právě více dává mladým lidem, toužícím po velkém cíli.

Dokonale se mylí ti, kdo učesávají křesťanství, kdo zamlouvají absolutní požadavky křesťanství. Je pravda, že křesťanství není podmrčeným puritánstvím a farizejským hledáním vnější korektnosti. Když zakazuje a co zakazuje, zakazuje to pro velké cíle, aby se člověk osvobodil vnitřně i zevně od toho, co ho snižuje, spoutává, sráží, co mu dává spokojit se s málem, se zdánlivým dobrem nebo štěstím... Ale zároveň s tím osvobozováním od nedostatečného, nedůstojného a proto ohrožujícího velikost člověka jde výzva Kristova, abychom se snažili o podobnou dokonalost, jakou má náš Otec. To je onen nový život, který nám Kristus přinesl, abys měl tak Boha za střed svého celého života, jako on je sám sobě středem, abys žil jeho nejhlubší pravdou a naplňoval se jeho štěstím, které má sám v sobě jako Dobro samo.

Bůh chce mít člověka pro sebe, ale obdaraným je tu člověk. To je obohacení člověka,

že smí žít z Boha, v důvěrném přátelství s ním, z životného spojení s ním.

Tak je člověku otevřena neskončená možnost, protože se tu nikdy nedobere Božího daru, nikdy dokonale neobejme Boha, nikdy ho tak nepronikne, nikdy se mu tak nepřiblíží, že by nemohl vystoupit ještě dále. Proto křesťan nestárne, nýbrž zraje. Ve fyzickém životě roste, dorůstá, sestupuje, nutně — v duchovním životě stále roste a nikdy nemusí, protože nemá sestupovati s výše. Stále může ještě víc se Bohu přibližovat a podobat, jemu stále lépe rozumět, pro bližní z jeho plnosti a lásky stále více dobrého dělat! Tak má křesťan stále co dávat, stále se doplňovat a znovu a stále více dávat, jako Bůh všechny obšťastňuje.

Křesťanství ukazuje, vlévá a vychovává ctnosti pro každou životní okolnost, aby Boží dokonalost, která je dokonalou jednotou v Bohu, zachytila a proměňovala naši mnohovitavnost, mnohost potřeb, ale také mnohost možností. V ničem není člověk opuštěn, v žádné životní situaci není bez přetvářející Boží pomoci. I odpuštění Boží je životné. Neznamená jen smazání vin, nýbrž sílu zvedající k lepšímu životu, vystříhajícímu se těch vin, ale zároveň také naplňujícímu se novými hodnotami.

Takhle to říkám mladým: Ne, ty nesmíš, nebo musíš, nýbrž ty smíš se modlit, to jest, přivinout se k Bohu, ty smíš se připodobňovat Bohu, jít za Kristem k vrcholu mravnosti, které říkáme svatost. To je štěstí pro tebe, že nemusíš hřešit, že se nemusíš spokojit s přízem-

ním cílem, že nemusíš být žízalou, nýbrž orlíkem královským a třeba až mystickým! Za tohle se dá žít, očišťovat se, to jest, osvobozovat se od malých cílů a domnělého štěstí, za to se

hodí obětovat nižší, které tě odvádí od Božích, věčných, nekonečných obzorů. Nic a nikdo nemůže dát více tvému mládí a jeho vzpínání po velkém.

Dr R. M. Dacík:

Různá prostředí a jak v nich působit

Mluvím-li nyní o některých prostředích, ve kterých je třeba uplatňovat zásady o apoštolské práci, mám na mysli prostředí dnešního studenta. Thema je velmi obsáhlé, protože o každém z těchto prostředí by bylo možno zavést velkou rozpravu. Ukážu proto jen stručně, jak v rozmanitých prostředích a situacích má student, průkopník SKA, uplatňovat zásady o apoštolské práci.

Rodina.

První pole apoštolátu každého křesťana je rodina. Čím je nám kdo blíže krví, příbuzenskými svazky, tím větší láskou jsme mu povinni. Nejhlubší výraz lásky však je ve snaze přivést toho, jehož milujeme, blíž k Pánu Bohu. Nemůžeme být proto lhostejní k tomu, zda naše nejbližší prostředí, členové rodiny, s nimiž nás pojí jednota krve, žije s Bohem nebo bez Boha. Dnes nejsou žádnou vzácností případy, kdy rodiče jdou zcela jinou cestou než děti. A stejně bývají navzájem odlišné cesty sourozenců. Je proto svatou povinností těch, kdo žijí v takových poměrech, aby svůj apoštolát začínali u těch, kteří jsou jim nejbližší.

Je však nutné hned poznamenat, že nikde není třeba v apoštolské práci tolik jemnosti a taktu, jako právě v prostředí rodinném. Apoštolát v rodinném prostředí bývá nejtěžší. A jak zkušenosti ukazují, je v něm třeba především mnoho trpělivé modlitby a dobrého příkladu. Nikde není člověk tak dobře znám jako ve svém rodinném prostředí. Všichni členové rodiny znají navzájem své chyby a nedostatky. Běda apoštolu, jemuž musejí vytýkat, že jeho vlastní život není shodný s jeho slovy! Zvláště v případech, kdy dítě chce působit na své rodiče, je třeba jemného taktu. Je tu třeba především se modlit za rodiče a vyčkat vhodné chvíle, ve které snad bude moci také slovem pomoci k duchovnímu životu těm, od nichž má život tělesný.

Kamarádi.

Student žije mezi studenty. Vedle rodiny jsou to kamarádi ze školy, se kterými se neustále stýká. Jakým směrem se ponese jeho apoštolské působení a jaké jsou jeho předpoklady?

Především chce-li student účinně působit na své kamarády, musí být dobrým kamarádem — a studentka dobrou kamarádkou. (Konkretně to vylíčil Jitzovský v románu Hrdá srdce a

Pecka v Kamarádce.) Proč si nás ten či onen člověk získává a proč je nám druhý nesympatický? Jisté že tu může být mnoho důvodů, ale všechny můžeme shrnout v jeden: dobrý člověk přitahuje, špatný charakter odpuzuje.

Student, který chce být apoštolem, musí být nejdříve správným chlapcem, a studentka, která chce být apoštolkou, musí být nejdříve dobrou dívkou. Tu je ve skutečnosti tajemství působení na druhé. Chcete někoho získat pro dobrou myšlenku? Buďte dobří. Chcete důvěru druhých? Buďte charakterní. Chcete přitahovat druhé, abyste je mohli vést k Bohu? Buďte plni svaté touhy po rozmnožení Kristova království na zemi.

Apoštol musí být člověk sympatický. Být sympatickým v běžném smyslu slova znamená líbit se. Líbit se může člověk všeličím. Jeden se líbí proto, že umí druhé dobře bavit, druhý se líbí svými zkušenostmi a vědomostmi, jeden se líbí svým zevnějškem, druhý vlastnostmi ducha. Jisté že apoštol se musí líbit především vlastnostmi ducha, ale všech ostatních vlastností, které jej mohou učinit sympatickým, může s prospěchem využít pro nadpřirozené cíle apoštolátu. Řekneme-li proto, že apoštolská duše musí být sympatická, řekneme zároveň, že nesmí mít nic, co činí lidi nesympatickými. A tak bychom si mohli vypočítat řadu všelijakých vlastností, které činí člověka nesympatickým. Připomenu alespoň některé: přílišná uzavřenost, nelaskavost, neochota k pomoci druhému, hašteřivost, lpění na vlastním mínění, sobeckost, mnohdy i takové vnější nedostatky, jako je neupravenost, zanedbanost zevnějšku, pak nezáměr o věci, které se týkají druhých, přílišná strohost v názorech, která se nesnaží pochopit situaci, odsuzování druhých a řada jiných vlastností. Stačí, abychom si uvědomili, proč jsou nám jiní lidé nesympatičtí, a uvidíme snadno, čeho se musíme snadno vystříhat, abychom nebyli nesympatičtí my sami svému okolí.

Člověk opravdu milý má zpravidla otevřenou bránu do srdce těch, se kterými se stýká. A nyní jde o to, aby této příležitosti používal a vcházel do jejich srdce. Člověk opravdu milý a proto sympatický, jak říkám, bude mít zpravidla také jistý takt v jednání a proto bude vcházet do srdce druhých tak, aby byl přijímán s ochotou a láskou. Jestliže je kde jakékoliv násilí bezúčelné a dokonce škodlivé, je to právě ve věci apoštolátu. Je třeba se vystříhat oně metody v získávání druhých křesťan-

ským zásadám, kterou kdosi nazval výstižně »methodou tahací«. Je nutné, aby ten, koho chceme získat, se sám rozhodoval pod jemným vlivem, kterým na něho působíme. Každý apoštol si musí být stále vědom toho, že je pouze nástrojem Ducha svatého a že jen Boží milost může změnit lidskou duši.

Dobrý kamarád s duchem apoštolským využívá pak všech příležitostí k tomu, aby prospěl svým druhům. Získal si je svým vystupováním, svou vnitřní jistotou, čistotou v úmyslu a v činu, zkrátka celým svým jednáním, ale nechce je mít pro sebe. Přitahuje-li druhé, nepřitahuje je proto, aby byli jeho. Chce je pro Boha. A proto se snaží o to, aby mu opravdu patřili, zvláště tehdy, když ví, že jsou daleko od něho.

Prostředí vlažných katolíků.

Náš národ zůstává ve své většině katolický. a proto studentský apoštol žije zpravidla v prostředí katolickém. Ale toto prostředí katolické bývá nejčastěji prostředí vlažných katolíků. Stupně vlažnosti jsou rozličné, jak nám ukazuje denní zkušenost, od vlažnosti matrikových katolíků, až k těm, kteří jakž takž konají alespoň nejdůležitější náboženské povinnosti. Jak si bude v tomto prostředí počínat průkopník SKA?

Především chce-li zapalovat druhé, musí nejdříve sám hořet, chce-li z vlažných učinit křesťany horlivé, musí nejdříve sám býti horlivý. To je věc zcela samozřejmá. Chce-li druhé nabádat k častějšímu přijímání svatých svátostí, které jsou pramenem hlubšího náboženského života, musí sám být často u Stolu Páně. Chce-li učit druhé životu s Bohem, musí sám vědět, co to znamená klid v Bohu a s Bohem. Chce-li vést k účinné lásce bliženské, musí ji sám pěstovat. Chce-li získat druhé pro apoštolát, tento plod vnitřního života, musí vynikat horlivostí o spásu duší. Pak nebude muset vždy ani mnoho mluvit, protože jeho vlastní život bude pro vlažné stálým kázáním.

Může se však stát, že jeho prostředí vlažných katolíků bude hluché a slepé pro každý dobrý příklad. Bývá tomu tak velmi často. Pak bude třeba, aby se řídil slovy sv. Pavla Timotheovi: »Zapřísahám tě před Bohem a Ježíšem Kristem, jenž bude soudit živé i mrtvé: hlásej slovo, naléhej včas i nevčas, usvědčuj, přimlouvej, kárej, se vši trpělivostí a moudrostí! (II. list, 4.) Timothej byl biskup a proto bylo jeho povinností jednat způsobem, který mu naznačil sv. Pavel. Průkopník KA není sice biskup, ale má účast v apoštolátu, který byl svěřen biskupům. Musí proto slyšet tato slova sv. Pavla a musí je podle okolností, v nichž žije, uskutečňovat i on. Vlažní katolíci jsou mnohdy ve svém postoji k milosti Boží podobni nádobě, která je sice na dešti, ale dnem vzhůru, takže nezachytí ani kapku vody. Slyší často tolik dobrého, vidí tolik dobrých příkladů, ale to všechno se jich

nedotkne. Je proto třeba naléhat včas i nevčas — i když se vši trpělivostí a moudrostí. V těchto slovech sv. Pavla je vyjádřen celý methodický postup v těchto okolnostech: Slovy naléhej včas i nevčas je naznačeno, že v případě vlažných katolíků je třeba mluvit otevřeně o povinnostech, které na sebe vzali svatým křtem a příslušností k Církvi. Co čeká po smrti toho, kdo ví o bohatství skrytém v jeho víře, a nijak z něho netěží? Jaký bude jeho soud, když nevyužije hříven, kterých se mu dostalo milostí příslušnosti k Církvi Kristově? Tu je třeba naléhat a ukazovat jasně, jaké jsou důsledky přijatého křesťanství, neboť, jak řekl Kristus, komu bylo mnoho dáno, od toho se bude také mnoho požadovat. Praví-li však nakonec sv. Pavel, že se má toto působení dít s trpělivostí a moudrostí, chce říci, že i tu je třeba taktu, abychom nevhodným zásahem nebyli příčinou ještě většího odcizení duše Bohu.

Prostředí nevěrecké.

Není to dnes případ vzácný, když žije katolický student v prostředí více nebo méně nevěreckém. Nevěřci bývají dvojího druhu. Jedni jsou sice příslušníky nějakého vyznání, ale ve skutečnosti jsou nevěřící a příslušníky některé náboženské společnosti jsou jen z jakési setrvačnosti. Druzí pak jsou i bez vyznání i bez jakékoliv víry. Mám nyní na mysli obojí. Toto prostředí je nepochybně mnohem obtížnější, než prostředí vlažných katolíků, protože se tu nemá člověk o co zachytit. Přirozená, laická morálka, kterou se takovýto nevěřící spravuje, mu obyčejně vyhovuje a dostačuje, takže nemá nějakých vyšších tužeb. A nemá-li vyšších aspirací, je-li zcela ponořen v pozemské, materiální zájmy, nemá pochopení pro duchové hodnoty, jakými je náboženství, věčnost, život podle evangelia.

Jak si počínat v takových okolnostech? — Pokusím se podat jakýsi návod v několika poznámkách.

Případy, kdy máme co dělat s člověkem nevěřícím, nejsou stejné. Proto také nemůžeme jednat se všemi stejným způsobem. Má-li nevěřící zájem o duchovní hodnoty a je-li v jeho duši alespoň nějaký neklid, pak můžeme vycházet z této skutečnosti. Pomocí zájmů o duchovní hodnoty, které budeme jen podporovat, pokusíme se pozvolna dostat až k nejduchovnějším hodnotám, jako je Bůh, duše, věčnost, a pomocí těchto počátečních pojmů budeme usilovat o to, abychom se dostali k pojmu náboženství, zjevení, Kristus, Církev. A pak přijde všechno ostatní, hlavně život podle evangelia. Bude-li v duši tohoto člověka jistý neklid, jakési hledání, nejistota v otázkách světového názoru, bude nám tento neklid a nejistota k prospěchu, neboť tam, kde člověk hledá, je vždy možno ukazovat cestu.

Mnohem těžší je případ, kdy v duši člověka nevěřícího není naprosto žádného neklidu, kdy

nemá zájmu o otázky náboženského rázu, kdy je zcela spokojený se svým názorem na život bez Boha a věčnosti. Budete-li mu mluvit o náboženských otázkách, vyslechne vás s veškerou slušností, tak asi jako pohané vyslechli sv. Pavla, když mluvil v Athénách na agoře, a řekne vám s usměvavým klidem člověka, jehož myšlenky jsou zcela jinde: audiemus te de hoc iterum (Sk. 17. 32). V takovém případě zbývá jen trpělivá modlitba, protože tu je třeba velmi silného zásahu milosti Boží.

Netřeba poznamenávat, že v prostředí nevěřeckém je třeba zvlášť důrazně ukazovat vlastním příkladem, že křesťanství je stále živé, že odpovídá na všechny otázky i dnešního člověka, že uspokojivě řeší všechny moderní problémy. Tím současně odstraňujeme nános předsudků a připravujeme cestu milosti. Vždy hledíme se opřít o to, co nevěřící uznává, a odtud pak postupujeme dále ve výkladu křesťanských zásad. Velmi prospěje, podaří-li se nám dostat člověka nevěřícího do sympatické společnosti katolické, kde by poznal, jak možno zásady Kristova evangelia uskutečňovat v životě.

Prostředí jinověrecké.

Nebývá to sice tak často, ale občas se vyskytují případy, kdy katolický student se pohybuje mezi kamarády jiného vyznání — mezi protestanty, českými bratry, příslušníky církve československé a jinými. Mám na mysli jinověrce opravdu věřící a žijící podle náboženského přesvědčení. Má se katolický student snažit o to, aby působil apoštolsky i na tyto věřící jinověrce? — Jistě že ano. Předně proto, že jeho povinností je být apoštolsky činným všude a v každém prostředí, a pak také proto, že je si vědom katolického učení o Církvi, která je jedinou cestou spásy. (Je třeba, aby rozuměl správně dogmatu o samospasitelnosti Církve. Viz Brait, Církev, str. 310 n.; Dacík, Bůh v Ježíši Kristu, 102 n.) K tomuto apoštolátu mezi jinověrce řekl bych několik poznámek.

Především je třeba, abychom dokazovali pravost Kristova učení v Církvi a správnost katolického výkladu evangelia poctivým životem, neboť nejednou se nekatolíci, zvláště mnozí protestanté pohoršují nad hříchy katolíků. Víme ze zkušenosti, že život věřících protestantů odpovídá často velmi dokonale jejich víře.

To musejí vidět i u nás, chceme-li vůbec na ně působit.

Východiskem rozmluv může být jen Písmo. To je nám společné. Kamenem úrazu je Církev a její historie. A tu je si třeba říci: nevyznám-li se v otázkách Písma, Církve a její historie lépe než ten, s nímž chci rozmlouvat, pak raději mlčím. Jinak bych mohl jen uškodit katolické věci, když bych nedovedl odpovědět na jejich námitky proti Církvi, tradici a jiným otázkám theologickým. Katolický student, zvláště průkopník Katolické akce by se měl vyznat alespoň na tolik v běžné theologické literatuře, aby v takovém případě mohl svému kamarádu nebo tomu jinověrci, jemuž nedovede náležitě odpovědět na jeho námitku, dát do rukou příslušnou knihu. A nemá-li takovou knihu a neví, kde by si ji opatřil, pak půjde k svému profesorovi náboženství nebo jinému knězi a poradí se ho, jak si má počínat, požádá ho o půjčení příslušné literatury nebo přivede svého kamaráda, bude-li s ním už tak daleko, ke knězi, aby dokončil, co bylo s pomocí Boží započato.

Je třeba ještě poznamenat, že v náboženských rozmluvách s jinověrce — a konečně stejně i s lidmi nevěřícími, jejichž světový názor stojí na pouhých zásadách filosofických — musíme zachovat vždy veškerou vážnost. Nikdy nesmíme užívat ironie, nesmíme se vysmívat jejich názorům, i když vidíme, že jsou zřejmě nesprávné, nesmíme užívat silných slov, odsuzujících jejich mínění. Proto s vážností řešíme i takové problémy, které za řešení objektivně nestojí, jen abychom se jich nemile nedotkli a tím si je neodradili. Nikdy nemluvíme s pohrdáním před nimi o těch osobnostech, které jsou velké v jejich očích, nýbrž věcně a klidně a se snahou o největší možnou objektivnost podáváme kritiku toho, co pokládáme za nesprávné. A i s touto kritikou nespěcháme. Vždy jen tolik, kolik je ten druhý schopen snést. Práce kvapná, málo platná. Nesmíme chtít, aby se přes noc obrátil člověk, který léta měl jiné názory. Pravda se musí do jeho duše dostat pozvolna, musí prokvasit jeho myšlení a proto se musí podávat v takových dávkách, jaké může snést. Přílišná dávka by jej mohla zničit.

A nezapomínejme nikdy, že debatou ještě nikdo nebyl uveden na cestu spásy. Je to milost, která zachraňuje. Debata je pouze nástroj. A proto ji musíme stále doprovázet modlitbou svou a třebas i modlitbou druhých.

Předplatné buduje, předplatné tiskne a čeká!

At žije škola!

Avšak všimněme si gymnasia. „Gymnasium poskytuje vyšší obecné vzdělání, prohloubené podle schopností žákových v oboru kulturních, sociálních, přírodních a technických znalostí..." (§ 49, odst. 1). Vyšší vzdělání může mít každý, ale jeho hloubku určují vlohy. Známká bude hodnocením vzdělání s ohledem na vlohy, které si profesor odhadne. Profesor k žákovi M.: „Umíte sice všech 15 slovíček, které jste umět měli. Vy jste však hoch velice nadaný a měl byste jich znát ještě navíc aspoň pět. Tedy vzhledem k vašim vlohám, je vaše znalost slovíček jen dostatečná.“ K žákovi N.: „U vás se o vlohách vůbec nedá mluvit. Tak neinteligentního hochu jsem ještě neviděl. Z 15 slovíček jich umíte dokonce deset. To už je opravdu hodné podivu. Máte výbornou, posaďte se.“

Smějete se? Proč? Tak by asi měla vypadat diferenciace na jednotné škole, kde po těch schopnějších se toho žádá více. Nebude žádným paradoxem, když studenti nadaní budou mít horší známky než studenti, blízcí třeba imbecilitě. Je sice pravdou, že k takovým extrémům by asi v jedné třídě nedošlo. To by však nebylo zásluhou školy samé, nýbrž zásluhou profesorů, nepropadlých dosud davovému myšlení. (A než by přišlo k tomu, že by měli vyučovat profesori, kteří studovali na jednotné škole, prodělala by škola již dávno reformu další.) Přesně tak, jak je výše uvedeno, by to vypadalo tam, kde by bylo tříd více. Žáci nadaní by byli v třídě jedné, nenadaní v druhé. A protože známkování je poměrné a závisí na průměru té které třídy, byli by ve třídě první nejhorší žáci lepší nežli nejlepší žáci třídy druhé.

Když za války přišlo jednou na gymnasia nařízení, že 30% hochů a 40% dívek nemůže postoupit z kvarty do kvinty, hlásili se někteří hoši našeho ústavu, kteří měli horší průměr a nemohli postoupit, do průměslovky. Nepřijali je, protože každý měl spoustu čtyřek. Vstoupili tedy milí studenti na měšťanku (do kursu), celý rok nic nedělali a na konci roku měli všichni samé jedničky, snad s výjimkou jednoho či dvou, kteří měli asi dvě dvojky. Byl zde rozdíl gymnasia a měšťanky. Škola jednotná jej odkluzuje a protože si sotva kdo bude moci dovolit nechat propadat půl třídy, nezbude, než dělit žáky na nadané a méně nadané a známkovat je každé zvlášť. Známká pak samozřejmě nikomu nic nepoví, a do značné míry bude oprávněné heslo: Jednotná škola — budoucnost hlupáků.

Je jisté, že mnohé naše měšťanky mají prabídnou úroveň. Uvedu dva příklady z jedné měšťanky, kde mně byly poměry známy: Česká školní úloha se píše takto: Pan učitel v pondělí řekne: „V pátek budeme psát úlohu. Nadpis bude: Jak jsem prožil prázdniny.“ Ve středu donesou všichni žáci doma vypracované úlohy „Jak jsem prožil prázdniny“ a dají je panu učiteli. Ten je opraví a ve čtvrtek žákům vrátí. V pátek se píše školní úloha, kterou žáci opisují z opravených předloh. Ruská školní úloha — překlad: Pan učitel řekne: „Zítra budeme psát školní úlohu.“ Žáci jásají, nemusí na zítřek nic dělat. Druhý den se píše úloha. Text překladu se napíše na tabuli, překlad napíše pan učitel vedle. Žáci text i překlad opisují — a ještě jsou pětky!

Tito žáci jsou vlastně ubožáci, vinou učitelů neschopni vlastního myšlení a mnohdy pro celý život otroci své nevědomosti. Vyučování náboženství je v takové škole nepředstavitelně těžké a výsledek se prakticky rovná nule. Nyní se po nových učitelích již žádá vysokoškolské vzdělání. Snad se tím poměry mnohde napravit. Je to snaha, dát žákům na školách měšťanských vzdělání co možná největší. Že by k tomu byla nutná ještě jednotná škola? Naopak. Mělo by se přihlížet k té skutečnosti, jaká je. Nelze z osla udělat mudrce a z nenadaného vědce. Lze však zanedbáním

nevyužit nadání a udělat z chytrého nádeníka. Kam to může přivést jednotná škola?

*

Náboženství je kapitola sama pro sebe. Pokud se týče gymnasií, není o něm nikde ani slova. V návrhu školy občanské (měšťanská a nižší střední) je řazeno mezi vyučovací předměty výchovné, a to hned (ta čest!) za výchovu mravní. O mravní výchově není nic bližšího řečeno, leč to (§ 63, odst. 6), že „žáci, uvedení v odstavci 4 (t. j. bez vyznání a pod.), mají místo vyučování náboženství povinnou mravní výchovu.“ Je-li v odstavci pátém téhož paragrafu, že „vyučování náboženství musí býti v souhlase s výchovnou činností školy“, je zřejmé, že podřazení náboženství morálce laické je snahou náboženství zlaicizovat, znetvořit a tím vyřadit. Dr. R. Dacík píše v „Mravouce“ (str. 15): „... laická morálka není jen morálkou nenáboženskou, nýbrž protináboženskou, neodezírá pouze od nadpřirozeného řádu, nýbrž jej popírá. Laická morálka je dílem jen a jen lidským. Ale to není její největší hanou. Laická morálka vychází z popření Boha a tím také z popření lidského rozumu, který je schopen přirozenou cestou dospět k Bohu. A to je právě okolnost, pro kterou si zasluhuje největšího opovržení od každého člověka, který je si vědom, že má rozum a že právě rozumem vyniká nad všechny nižší tvory. Nechá-li si kdo šlapat po rozumu, je to známkou, že ho není hoden.“

*

Je opravdu zajímavé hledat (opakuji: hledat), co je cílem jednotné školy. Především se zdůrazňuje sociální ráz. Nesmyslnost tohoto tvrzení netřeba vyvracet. Podívejte se každý kolem sebe a řekněte sami, kolik do vaší třídy a školy chodí synů či dcer pánů továrníků, majitelů luxusních aut atp. Jistě, najdou se i takoví studující, ve velkých městech více nežli v menších, ale odpovídá to jen celkovému rozvrstvení obyvatelstva. Jen se kolem sebe podívejte! Přátelé jednotné školy tvrdí: „Škola udělala nejvýraznější rozdíl mezi bohatým a chudým, první vtiskla nenávist do duše dítěte, položila základy nespravedlivého sociálního řádu.“ Jednotná škola je „... velkorysý pokus o to, vychovat naší republice objektivní občany, kteří nebudou zatíženi ani třídní, ani stavovskou minulostí.“ (Rovnost č. 196.) Toto si jistě nikdo nepřeje více, než právě člověk rozumný. Zde si však (nehoršete se) šlape někdo mocně po jazyku. Vždyť dialektický materialismus je na třídní nenávisti přece založen! Proto pravdymilovnému člověku je uvedený citát nepochopitelný, ale jen tomu, kdo neví, že „když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají“. Nebo — že už by s jednotnou školou povstala beztřídní společnost?

*

Je-li něco nesociálního, pak by to byla především jednotná škola, neboť všechna menší gymnasia by patrně byla zrušena. Ci může si stát dovolit trvale vydržovat gymnasia (t. j. nynější kvinta až oktáva), kde jsou třídy jen po jedné? Takových gymnasií by bylo dost a dost, neboť zvláště rozlišením třídy školy občanské na tři či čtyři větve, přicházela by na gymnasium v nejlepší případě jen asi polovina žactva, v poměru k počtu žactva nynějšího tříd V.—VIII. (V návrhu jednotné školy není o dělení na větve sice zmínka, ale ve skutečnosti se to již nyní od tercie praktikuje.) Zrušením menších gymnasií, jež navštěvuje zpravidla i mnoho žáků přespolních, byla by prakticky dětem z venkova odňata možnost studovat. Gymnasium by se tak stalo výsadou dětí městských. Já vím, může se namítat, že studující z venkova by mohli bydlet ve městě v internátech. V návrhu se na to pamatuje. Nepochybuji o tom, že přátelům kolektivisace by přišlo vhod toto předčasné vytrhávání dětí z rodinného prostředí. Ale kdo by to vše platil? Stát?

Dle návrhu patrně ano. Může si stát dovolit tato obrovská a zbytečná vydání? Měli by vše platit rodiče dětí? Je to nepopulární, ale nakonec by to tak asi dopadlo.

Shrňme-li uvedené poznámky o jednotné škole, můžeme říci toto: Reformou školy má být zjednána náprava omylů školství dosavadního. Tak se to tvrdí, ale omyly či příčiny chyb školy dosavadní se neuvá-

dějí. Hlavní důvody, které se uvádějí, jsou fingované. Návrh sám je nepropracovaný a místy pro svou všeobecnost nedostatečně srozumitelný. Nepropracovanost spočívá především v tom, že se nepřihlíží ani k následkům, které by reformou nutně povstaly, ani k jejich řešení.

Jednotná škola by značně snížila úroveň vzdělání, omezila jednostranným chybným zaměřením soudnost rozumu studujících a vedla tak nepřímo ke zmaterialisování našeho národa, což výrazně dotvrzuje i záporná snaha vyloučit ze škol náboženství. Václav.

Tak něco vptipného

bychom potřebovali. Vtip tomu chybí! A tak to jde stále dokola. Dnešní studentský život je poněkud jiný než předválečný. Dnešní student se nedovede zasmát. Dobrý vtip žádá, ale sám jej vytvořit — zdá se — je neschopen. Běžné, mezi studenty dnes užívané vtipy mají určitou dávku sarkasmu či hlouposti, dle toho, jak si to posluchač vysvětlí. Směje-li se někdo, pak jen tomu, jak někdo mohl na něco tak hloupého přijít.

Potkali se dva přátelé: „Tak co děláš, příteli?“ „Ale vezmu si až teď dovolenou a pojedu na hory.“ „Lyžovat?“ „Co tě nemá! To nevíš, že lyžování nenávidím?“ „Proč?“ „Můj dobrý známý vášnivě rád lyžoval. No lyžoval, lyžoval a jednou ho přejel autobus! A od té doby lyžování nenávidím.“

Hádejte co je to: Je to zelené, asi 20 cm dlouhé, je to zavěšeno na šňůře a zpívá to. Nevíte? Tedy vám to prozradím: Je to slaneček v lahvi od piva, která má uražené hrdlo a je zavěšená na šňůře. Že to zpívá, to je na to, aby to pletlo a nedalo se to tak snadno uhodnout.

A uhodněte ještě tuto hádanku: Je to stůl a má to čtyři nohy.

Teď jsem již přesvědčen, že tyto módní vtipy chápete, a že jste za poučení velmi vděční. Ale jen ne, prosím vás mé maličkosti. Moje výmysly to nejsou a já jsem ještě rád na světě.

Těmto „také vtipům“ se vesměs každý student zasměje — jak již zdůrazněno, pro tu hloupost. O podobných „také vtipcích“ však někteří lidé trousí rozumu, mudrují, prou se a nadávají:

Ad 1. Potkali se dva přátelé: „Tak co děláš příteli?“ „Ale chci vystoupit z Církve.“ „A proč?“ „Měl jsem známého — dobrého katolíka. Byl rozvedený a po druhé ženat. Před týdnem zemřel a náš farář odmítl církevní pohřeb. Příklad, tak málo křesťanský. A proto Církev nenávidím.“ (Thema z dopisu v Č. z., čís. 29—30.)

„Jestliže byl rozvedený a po druhé ženat, pak nebyl dobrým katolíkem.“

„Byl! Už jsem řekl! Vždyť jsem ho znal! Ta námitka, že byl rozvedený a ženat, je jen propitvávání jeho nejsoukromějších záležitostí! A Církev nenávidím.“

Ad 2. Kdo je to? (V souvislosti se „zjevením“ v Tvrdomesticích): Političti rejdaři... zastánci tmy... násilní odvrátitelé pokroku a důstojnějšího života — ukazují své dílo na Slovensku. (Volně dle Č. z., čís. 29—30.) V Č. z., čís. 32—33: „Slovenská apoštolská nunciatura(1) ... zakázala pouti na dějiště zázraku až do ukončení vyšetřování. Katolické noviny napsaly, že podobné pověsti poškozují katolické náboženství. Je to opatrnost církve ve 20. století. Před třemi stoletími církev tuto opatrnost neměla. Jiná doba — jiné cesty, ale cíl ten je stále stejný.“ Zde jekombinace s „hádkou“, uvedenou pod číslem 3, takže to patrně „uhodnete“. Však jinak byste to neuhodli ani vy, ani kdo jiný. Jinak, otevřeně řečeno, vyplývá z citátů toto: Co je špatné, to je Církev, protože je to Církev, a co je na ní nebo od ní dobrého, to je na to, aby to pletlo.

Ad 3. Která to je? Rečník na schůzi: „A to vše zavinila strana — nebudu ji jmenovat — která až dosud s námi spolupracovala...“

Výše uvedené je po náležitém uvážení stejně k smíchu — ale ne: bylo by k smíchu — kdyby to nebylo tak vážné. Rozumný to přechází mlčením, což je jistě lépe, než o hlouposti rozpravovat. A dokazovat opak, dokazovat, že je to myšlení chybné — to je dvojnásob těžké, protože je to nejen nepravdivé, ale i předpojaté a nevěcné, nebo, chcete-li — hloupé. Uvažovat o takové myšlence, přezkoumat a rozvádět ji by možné bylo, ale není. K smíchu by to být mohlo, ale není. Co s tím?

Zdá se tedy, že nynější studentské vtipy — jinak též B-vtipy zvané — se nevymykají z celkového rámce ochrnutého myšlení naší doby. Jenže student — i sa si toho více méně vědom — se tomu směje a mnoho občanů tyto „také problémy“ bere vážně. A to je také, myslím, dostatečným důvodem, proč se nepřetiskují citáty z některých novin, časopisů, brožur i knih do humoristických časopisů. Jejich čtenářem totiž není jen student či vůbec člověk soudný.

Myslí-li se chybně, mělo by se dojít k mylnému závěru. Dle závěru by každý poznal, že chybil, že uvažoval nesprávně. Je zde však slovíčko „by“. K nelogičnosti se totiž pojí nedomyslenost. Málokdo hledá poslední jediné možný závěr. Většina setrvává na závěrech částečných, nedostatečně zdůvodněných a chybných. A v takovém myšlení tkví celá tragédie i nebezpečí naší doby.

Jak snad ani jinak býti nemůže, i na nedomyslenost nalezneme vhodné B-vtipy. Jistě znáte tragedii „Pyramus a Thisbe“. Jak je to nyní, příznačně pro naši dobu opraveno, to asi nevíte: Pyramus a Thisbe, nejkrásnější mladík a dívka jakou měl Orient, se navzájem milovali. Bydlili v sousedících domech, leč rodiče nepřáli jejich lásce a proto se Pyramus a Thisbe — domlouvající se skulinou ve zdi — umluvili, že oklamou strážce domu a sejdou se za městem u studánky pod moruší. První tam přišla Thisbe. Čekala a náhle spatřila lva, blížícího se ku prameni. Uprchla do blízké jeskyně. Při útěku však ztratila plášť, který lev, mající zakrvavené tlapy, potřísnil krví a potrhál. Když se napil, odešel. Přišel Pyramus a spatřil zakrvavený plášť Thisbe. Domyslí si, že ji roztrhal lev. Vytasil proto dýku a probodl se. Krev z jeho srdce vysoko vytryskla, a jak stará báje praví, zbarvila ovoce stromu do červená. A od těch dob má moruše plody červené.

Uvádět zvláštní příklady nedomyslenosti z našeho života, je jistě zbytečné. Je jich mnoho, ať více či méně závažných, ať zúmyslných či nevědomých.

Doufáme, že se z oblasti davově-úpadkového myšlení dostaneme co nejdříve — postihlo by to opět nejvíce studenty. Nepochybuji o tom, že by se vyskytli lidé — jímž se říká psychologové — aby objevil nějakou novou vrstvu ve vědomí či podvědomí člověka, a rozšířili tak slovník našeho jazyka o nové pojmy, jež by sice mohly býti dobrým materiálem pro cvičení mechanické paměti, ale nikoliv dobrými prostředky významovými, opisujícími jediné — nedostatek zdravého rozumu.

—ale—

Porozumění

Co se napotíš, než rozebereš epickou báseň! Určuješ námět a thema, vyjadřuješ děj v dynamických motivech a vyvozuješ jej z charakteristiky nositelů děje — hlavních osob. Popisuješ prostředí, ve kterém se děj odehrával, určuješ dějové složky a postup. Rozvádíš vlastně prosaicky myšlenku autorovu a přemýšlíš nad tím, „co chtěl básník říci“. To všechno je potřeba k úplnému porozumění nějakého epického vypravování.

Co však děláme, abychom porozuměli člověku? Život každého člověka jest podoben epickému dílu. Je jako román poutavý a přece jednotvárný, i on má svou skladbu, vlastně syntézu světlých a stinných stránek, milých i nepříjemných příhod. Život lidský má také svou expositici, vyvrcholení, totiž dobu největšího rozkvětu tělesného i duševního a závěr. — Denně obklopují nás v každém prostředí různí lidé: vlivní i nepříjemní, veselí i smutní, lidé dobrých i špatných vlastností. Na základě vzájemného styku s nimi tvoří si lidská společnost o nich své úsudky a podle nich zařizuje své další chování k nim. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. Omezuje se na pouhé konstatování faktu a z toho již vyvozuje své důsledky; z následků neptá se po příčině, a tím zůstává pouze na povrchu. Zamysleme se někdy, pozorujeme-li nesoulad v jednání svého bližního, pozorujeme-li něco, co nás odpuzuje, nad tím, PROČ se ten člověk takovým stal. Co vlastně způsobuje ustálení charakteru, případně povahové kazy u každého jednotlivce?

Na vývoj charakteru mají především vliv zděděné povahové vlastnosti, ale teprve hlavním obdobím v tom vývoji je výchova, kterou se dají tyto zděděné povahové rysy usměrnit, a kterou na nich může být dále budováno. Výchova může být jednak vlastní sebevýchova, jednak externí výchova rodinná, školní a mimoškolní, k níž patří zkušenosti získané životní

praxí, dále výchova kulturní, divadlo, kino, hudba, umění výtvarná a četba, která má zvláštní význam na ustálení charakteru a mravního základu každého jednotlivce. „Každý z nás, kdo sestoupí do hlubin svého svědomí, si musí přiznat, že by nebyl takovým jakým je, kdyby nečetl tu neb onu knihu.“ (Paul Bourget.) Konečně sem patří jakýkoliv styk dítěte s okolím: s přáteli, spolužáky i jinými lidmi. Jest přímo neuvěřitelné, jak může přispět k charakterové formaci pouhé vlivné slovo! Do obecné školy chodil se mnou jeden hoch, kterému se ostatní žáci vyhýbali, poněvadž byl neupravený a nevzhledný. Ani vychovatelé jej neměli rádi, protože se zúčastnil každého darebáctví a v učení neprosplával. Poněvadž se mi nezdál v jádře úplně zkažený, navázal jsem s ním bližší styky a tu mi jednou v pláči pověděl, že jeho otec se dal rozvést a vzal si druhou ženu, která prý se o něj vůbec nestará a každého proti němu popuzuje. Když jsem se ho ptal, proč se mi s takovou důvěrou svěřil, řekl mi, že proto, že jsem se mu nikdy nesmál jako ti ostatní, nýbrž vždy prý jsem měl pro něj vlivné slovo. Tím si lze jistě vysvětlit obhroublost a vzpurnost v jeho chování. Vždyť nepoznal lásky mateřské v době, kdy toho dítě nejvíce potřebuje. Takových případů je jistě celá řada, kdy základní chyba charakterová dala by se odvodit od nedostatku při výchově, ba přímo každou nesrovnalost v jednání svého bližního bychom si mohli buď tímto nedostatkem, anebo vadou tělesnou či duševní vysvětlit. Je jenom třeba se vžít do postavení osob, se kterými se stýkáme, a tu někdy s hrůzou zjistíme, bude-li se nám zdát jednání našich známých podivným, že bychom si v téže situaci nepočínali jinak. Budeme-li lidi posuzovat s tohoto hlediska, pak dojdeme pravého porozumění člověka, pak nastane teprve harmonie v našem jednání s okolím. Tím získáme sympatie svých známých a učiníme je přístupnými pro vyšší cíle. zdesu

Vilma:

Poslední rozhovor

Smuteční vrby nad pomníkem dýchaly posledními listy a růžové keře kolem nízké zídky se zábradlím byly plny dozrálých šípků. Podoby padlých, blednoucí na obrázcích i ve vzpomínkách pozůstalých. vystupovaly z černého mramoru a z tvrdých vysokých límců ještě tvrději hleděly na kolemjdoucí s výčitkou, že zapomněli a zapomínají.

Richard Benda zachytil ten zvláštní pohled. S pocitem zahanbení odbočil s cesty skoro nerad a zahleděl se do jedné tváře, kdysi tak blízké a známé. Slunce podzimního odpoledne zasklilo Dolní Ves za pomníkem bílou mlhou, která dává věcem i hlasům a vzpomínkám podivný nádech nevyplakaného smutku. Přes srdce starého výměnkáře převalila se náhle vlna toho smutku jako voda přes stavidlo a oživila mu syna, jehož tělo zetlelo kdesi pod Karpatami. Spíše pro svoji útěchu než k němu na obrázku rozhovořil se důvěrně a přátelsky, jako by mezi nimi nestál pomník padlých

z černého mramoru a dlouhé měsíce a roky odloučení bez naděje na shledání.

„Nono, Václave, ty se dnes díváš, jako by ses dočkat nemohl. Ale dočkáš se brzy, pěkně mě s matkou přivítejte. Vidiš, vidiš, málem jsem na tebe zapomněl. A tolik jsem si na tobě zakládal. Co Richard! Ničím mi nebyl! Jen jméno měl po mně! Od malička se bál koní, opratě dodnes neumí vzít pořádně do ruky... U nás je teď všechno jiné, než bývalo. Přivedl si hospodyně. Skoro jsem se jí bál. té Mařenky Fižové. Ale nebýt jí, kde by už byl Richard! Křivého slova neřekne, grunt jí kvete pod rukama, přišla k nám jako dobrá hodina. Přestavěli dům. Bylo po jejím. A dobře, že bylo. Co chtěl Richard a co prosadil, to nestojí za nic. Takovou jsem si představoval tvoji ženu. A dostal ji tvůj bratr. Bojím se někdy, že mu křivdím. Ale když on nebyl nikdy celý můj. Srovnávám ho s tebou, jakého jsem tě chtěl mít. A on takový není!“

V napadalém listí za pomníkem se hašteřilo pár vrabců, vůz naložený řepou hrkal po vyježděné cestě, pacholek švihl bičem po vrabcích a usmál se na výměnkáře, který si oddechl, počkal, až vůz přešel, ztlumil hlas, aby ukázal svému synu, že už nevyčítá, že jen vzpomíná.

„Rád jsem tě měl, chlapče. Ale víš, s tou Kristinou, ne, tos mi dělat neměl. Smál jsem se řečem, které si lidé šeptali za mými zády tak hlasitě, abych je nemohl neslyšet. Až jsem vás sám zastihl za humny. Stál jsem za kalinou v koutě zahrady, tyčku z plotu v ruce, a chtělo se mi bít, bít vás oba, tebe, žeš mě zaprodával, ji, že měla odvalu se na tebe podívat. Byli jsme sousedy, ale nikdy jsem je nemohl vystát, pro každou maličkost — dnes vím, byly to maličkosti — jsme se hádali. A ty tam s ní stojíš a ona má v ruce plamínek, který kvetl jenom u nás. Sám jsem jej sázel. Pro koho? Pro dceru Karla Sobka, který mi ukradl její matku? Chtěl jsem ještě slyšet, jak se proti mně smlouváte, a zaslechl jsem, že ti řekla: ‚Ne, když nedovolí, nikdy.‘ Tys vybuchl, že třeba i přes mrtvolu. A ona klidně: ‚Řišo, bez požehnání nikdy.‘ Vyrasila mi tím tyčku z ruky, byls pro mne ztracen.

Prohrál jsem tenkrát, ale ani vy jste nevyhráli.

Dlouho jsem se díval za tebou, když odcházels jako jiní odcházeli. Zpívali jste si na cestu, dosud nevím proč. Děvčata vám dávala kytíčky. Tys také dostal. Plakali všichni pro vás, až mi to směšné bylo. Pro mne odcházels jenom na chvíli, na skok, nedovedl jsem si představit, že tě vidím naposledy. Někteří se vrátili brzy. Oldřich Karasů bez ruky, František Bílků zřízený k nepoznání. Přišli, poseděli u kamen a přinesli poslední tvůj vzkaz. Ležels prý pár kroků od nich v kvetoucí jetelině s rukama rozhozenýma, s praménky krve na spáncích. Tak v jetelině tě to zastihlo, ale já v té chvíli nedovedl jsem si tě jinak představit než jako malého chlapce, který v jetelině běhával za motýli a sotva o hlavu ji převyšoval... Rád bych ještě věděl: Měls čas na nás vzpomínout?“

Mlha nad dědinou stoupala, ale v koutcích očí Richarda Bendy srážela se v drobounké kapky, které si hledaly cestu v nejhlubších vráskách tváře. Z dědiny na cestu vyběhlo děvčátko rusé jako lán dozrálé pšenice v jitřním slunci. Postálo chvíli zdaleka a překvapeno slzami v očích starcových nesmělo zaprosilo:

„Dědečku!“

Položil jí ruku na hlavu, přitiskl k sobě a mezi slzami zasmíval se tak náhle, jako se střídá pláč a smích u dítěte.

„Tak vidíš, Václave, to je ona, ta čečetka, co mě ti odloudila. Pro ni jsem zapomínal, ale teď budeme na tebe myslet oba.“

Ruka s hlavy sklouzla na dívčino rameno a hubené prsty rovnaly ramínko na zástěrce.

„Dědečku, tak dlouho tě už hledám. Pojď domů!“

„Hned, Jaruško, hned. Podívej, tam nahoře, to je strýc.“

„Strýc? Proč se tak dívá? Byl hodný?“

„Byl, děvčátko, byl.“

„Hodnější než já?“

Usmál se té otázkou a hlavou se mu kmitlo letní odpoledne s velkými kapkami nedávného lijáku na listech stromů. Václav chystal pluh, že pojede orat.

„Kam jedeš?“

„Do Závrbků.“

„Bývá tam mokro. Hlína ti od pluhu neodpadne.“

„Sucho dnes nikde nebude.“

„Jeď na Díly. Je tam lehčí půda.“

„Tomu také rozumím.“

„Rozumíš, nerozumíš, pojedeš na Díly!“

Václav usykl něco mezi zuby, švihl náručního — byla to vranka, černé koně neměl nikdy rád — až se vzepjal a tryskem vyjel ze dvora, div vrata nevyvrátil.

„Když jsem se šel k večeru za ním podívat, pohvizdoval si za pluhem a brázdy na Dílech běžely k lesu rovně jako řady vojáků. Takový byl, Jaruško, tvůj strýc. Paličák, ale dal si říci. U nás to jinak nejde. Nezapomeň, ten poslední v první řadě.“

„Nezapomenu, dědečku. A pojď už domů.“

Chtěl vykročit, ale před očima mu stálo letní odpoledne po dešti, rovné brázdy a syn Václav, kalina v koutě zahrady a vytržená tyčka z plotu, Závrbek, Díly i dnešní den tak podivně zasklený mlhou, nebožka žena a kvetoucí jetelina, ve které kdosi leží s rukama rozhozenýma a s praménky krve na spáncích. A mezi tím pobíhalo děvčátko v bílých šatičkách, na Vrance jezdilo, se strýcem oralo i selo, všude jí bylo plno, na polích, na statku i v chlévech, a pořád jenom: „Dědečku, dědečku!“ — „Ale, ale, ty čečetko, vždyť tys tenkrát ani mezi námi nebyla!“ chtěl ji zaplašit, ale mlha táhnoucí od Dolní Vsi, položila se mu do očí i na srdce jako závaží, na kořeni jazyka zachutnalo po krvi, tělo se pomalu sesulo mezi zralé šípky a zastřený zrak se pokoušel naposledy zachytit dvě podoby, které Richard Benda starší ve svém životě miloval: Vojáka na pomníku a rusého děvčátka, bezradně plačícího nad umírajícím.

Věra Viskotová:

Vteřinovky

Není nejhroznější, co může stihnout člověka, že mu srdce zoufalstvím umírá, neboť srdce lidská jsou určena k tomu, aby v sobě neslyšně umírala. Nejhorší je, když srdce zkamení. Smrt není konec. Smrt je kompas nového života a bolest srdce je velkým polárním světlem, které vyzařuje od nových břehů. Konec je přeměna v kámen.

*

Myšlenky nikdo nezastaví. Myšlenky se orají vždycky tam, kam chtějí, kdyby jim člověk sebevíc zabráňoval. Jsou jako plny moře. Vrací-li se vlna za plnou pravidelně k pobřeží, jmenujeme tento úkaz přílivem. A co je to příliv myšlenek, vzlněných, pravidelných, mučivých, světélkujících zelenavě do noci nad mořským hukotem? To není vidění, ale jen citění budoucnosti. To jsou předtuchy.

Rozjímání?

Takhle pro kněze a ctihodné sestry. Co nám to zase doporučujete? Potřebujeme tak něco moderního, takové moderní křesťanství, svěží a jednoduché. — Já vím, takhle křesťanství, které by nic nestálo, které se dá roztáhnouti až k banálnímu konstatování, že jako Něco nad námi musí být a podobně.

Víte, je pravda, že leckdo se domnívá, že takto vás získá pro křesťanství, když na vás nepříjde s velkým pokřikem svatých výzev, když vám bude to křesťanství balit do literatury a sociologie, takže to křesťanství ani neucítíte. Ale také je druzí ani nepoznají. Tak je to důkladně zaobaleno, že to nikdo nerozmotá. Ale katolické to není, křesťanské také ne.

Křesťanství je tak nesmírná skutečnost chce naprosto člověka pro sebe. Nikdy je dosti neproniknete a nikdy je dosti neuvedete do života. A o to se hlavně jedná, aby svět, aby život, tvůj život byl pokřesťaněn. Nebude-li pokřesťaněn tvůj život, nepokřesťaníš život svých známých, neproměníš svět. Obecnou

ethikou učiníš svět obecně ethickým, ale ne křesťanským.

Křesťanem budeš, jestliže poznáš dobře křesťanské pravdy a převedeš je do svého života. Proto je tak důležité rozjímání. Máš proniknout ke svatým pravdám, máš prožít celou bytostí Kristovy pravdy. Metoda rozjímací svatého Ignáce tě prostě učí, abys všemi schopnostmi prožil, zpracoval Kristovy pravdy, jeho život i jeho skutky a učení. Proto nejprve čti rozjímavě, či spíše přemítavě. Zamýšlej se nad duchovní četbou, nad duchovní knihou, nejlépe nad knihami Nového Zákona a Žalmů. Pak jdi dále. Vyber si několik myšlenek nebo jednu myšlenku. Promysli ji, prober ji se všech hledisek, hlavně pak s hlediska svého života. Uvidíš, jak podle toho žiješ nebo nežiješ.

Pak ty pravdy hled propálit láskou. Rozžhav je svými city a předlož pak vůli, co musíš učiniti ve světle prorozjímáního, a co učiniti také chceš a jak... Volej při tom k Bohu, stul se do jeho síly s celou svou ubohostí a slabostí, kterou v rozjímání poznáš... Tak vrosteš do pravdy a pravda do tebe, do tvého života.

R. Šlezingerová:

Modlitba rolníková

Úzká silnice, táhnoucí se od venkovského městečka k vesnici X. je nevzhledná a pustá. Místy je vymletá, místy je zase zanesena hlínou a suchým listím. Po obou stranách stojí holé stromy, spínající svoje zubožené ruce k nebi a prosící o smilování. Zanedbané příkopy jsou plny hnědého suchého listí a ulámaných větví. Po polích, která se prostírají po obou stranách silnice, se prohání studený vítr. Tu zachrastí prázdnou větví, otočí se v příkopu, vyhodí z něho zhnědlý list a již zase běží po nezasetém poli, načechrávaje prokvetlé vlasov sedlákovy. Ten nepozoruje, že nezbedný a rozmarný vítr laškuje s jeho šedinami. Je zachmuřen. Hluboké vrásky, které mu nesmlouvavý život horského člověka vyryl do tváře, mluví o tvrdém boji s přírodou. Jeho rty tiše šeptají modlitbu: »Bože dobrý, smiluj se nad lidstvem! Nedej mu hladem zahynout! Což

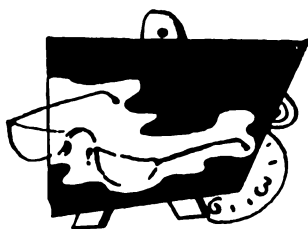
marně prosím, marně prosí mé děti, moji bratři, celý národ? Smiluj se, pošli nám déšť! Vzdávám na jediný Tvůj pokyn dějí se zázraky! Smiluj se nad národem, jehož erb zdobí hrdinná postava sv. Václava! Odvrát od nás hlad, mor a válku! Odvrát od nás neúrodu, ó Bože! Vyslyš naše děti, které máš tak rád! Mnozí, ba velmi mnozí nechápou, že Tyš jejich Pánem, že jedině Ty jim můžeš dát chléb. Radují se, když mi pláčem, neplní Tvá přikázání, rouhají se Ti. Pane Bože, buď však milosrdný a nedej pro několik jedinců zahynouti celému národu...! Z vesničky se ozvalo klekání. Tak nevtrhavě se ozývají pravidelné údery vesnického zvonku! Sedlák spíná ruce a modlí se Anděl Páně... Působí to na jeho starostmi rozervanou duši jako hojivý balzám. Ve velebném večerním soumraku se mu zdá, že jeho prosba právě dospěla k nebeskému trůnu...

Úsměv

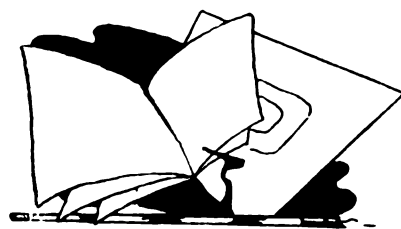
Myslím, že nejhezčím dárkem, jaký může člověk druhému dát, je úsměv. Nejčistším a nejmiřejším. Potkají se dva lidé. Dosud se nikdy neviděli a nikdy se snad už neuvidí. Jak se zapíše do srdce druhého? Milou vzpomínkou, nebo se ztratí v chumlu všedních tváří, náhodných setkání? A najednou se jeden z nich usměje: »Hleď, tady máš kousíček mého srdce, vezmi jej

opatrně...« říká druhému. A tomu pak zůstane dlouho a dlouho hřejivá vzpomínka ne na člověka a jeho slova, ale právě na ten první úsměv.

Tisíce krásných tváří můžeš vidět, tisíce lidí s tebou může blahosklonně hovořit, ale nic z toho nevyváží jeden takový úsměv. Toho, kdo vám v hřejivém úsměvu ukáže ráj čistého lidství, zamilujete si na prvý pohled. Jarka.

Ze zápisníku starého profesora

Hudební výchova je nyní povinný předmět až do sexty. Je dobře, že už se ten předmět nejmenuje zpěv, nýbrž hudební výchova, a že v učebních osnovách není zařazeno pouhé zpívání anebo jen notopis, nýbrž i theoretické výklady o hudebním umění. A ta theorie se také zkouší a dávají se z ní známky, takže nadšení pro umění hudební není u studentů obecné. Příčinu toho spatřuje pan profesor X. ve sportovních zájmech studentstva a vykládá sextánům takto: „Dejte na jednu misku vah Smetanu a na druhou Bicana, která miska bude vážit víc?“ „Prosím, ta s Bicanem!“ zní odpověď třídy. „Proč ta s Bicanem?“ táže se pohoršeně pan profesor. „Prosím, proto, že Bican dal víc goalů než Smetana složil oper!“ Ti hoši to nemyslí vážně. Chtěli jen pohnout panu profesorovi žlučí. Nelíbí se jim totiž, že podceňuje sport. Může se horlit proti výstřednostem sportu, ale nesmí to vypadat jako odsuzování sportu vůbec. Nikdy nesmíme vylévat s vaničkou dítě. Je-li to dítě už v sextě, může se stát, že se nedá.

„Závodní milice IVb vyzývá pana profesora Zouželku, který byl včera vyhozen ze třídy, aby opět zaujal místo na svém pracovišti. Nic se mu nestane. Školní hlášení z roku 1945.

Podle zpráv výzkumného geologického ústavu se leckde u nás vyskytuje zlato, stříbro a jiné vzácné kovy. Ale netěží se, poněvadž by to pro malé množství těch vzácných kovů nebylo rentabilní. My vychovatelé se nemůžeme řídit takovou zásadou. Kus dobra je v každém člověku. Nikdo není tak špatný, aby v něm nebyla aspoň jiskřička dobra. A to je náš úkol: vydobýt ten kousek dobra. A věřit, že se to vyplatí. A poněvadž jsme tu užili srovnání s ušlechtilými kovy a poněvadž se teď mnoho mluví o demokratisaci výchovy, můžeme si dát otázku, je-li zvláštním úkolem pedagogie vychovávat elitu. Z dějin kultury je známo, že jen vynikající jedinci jsou způsobilí iniciativně a tvořivě vést společnost. Ani demokracie se neobejde bez principu aristokratického, i když se obejde bez aristokracie jak rodové, tak i peněžní. Jiná otázka je, lze-li elitu pětovat záměrně podle method řízeného hospodářství nebo podle výsledků nějakého výzkumného pedagogického ústavu. Ani jeden z velikých mužů našeho národa nevyšel z psychologicko-laboratorní líhně. Většinou se narodili pod doškovými střechami a byli vychováni v málotřídních venkovských školách. A přesto se stali aristokraty ducha. A nejen přesto, spíše proto.

Měl jeden otec cestu do města, kde měl syna na vysoké škole. I řekl si, že ho při té příležitosti navštíví.

Přišel do bytu k poledni. Na otázku, je-li pan Novák mladší doma, bytná sice přitakala, ale zároveň pana Nováka mladšího omlouvala, že ještě spí. „Spí?“ tázal se Novák starší udiven. „On vždycky dopoledne spí“ vysvětlovala bytná. „Tak? a co přednášky?“ „Jaké přednášky, prosím?“ „Přednášky na universitě! Můj syn je přece studující práv!“ „Pan syn je student?“ divila se bytná. „jeje, my jsme mysleli, že je noční hlídač!“

To je ovšem příhoda z dávné minulosti. Dnešní vysokoškolští studenti vskutku studují a řádně chodí do přednášek. A v noci bývají v posteli, ovšem jen ti, kteří mají byt. Vlídnou bytnou mají jen ti, kteří jsou z venkova, zvláště synkové řezníci a mlynářští.

O papeži Lvovi XIII. se vypravuje, že jednou nabídl šňupek kterémusi kapucínu, který byl u něho u audience. Kapucín se nejen upejpal, ale dokonce zaujal pózu dokonalosti: „Děkuji, Svatosti, tu neřest já nemám.“ A papež prý mu řekl: „Jen mlč: kdyby to byla neřest, už bys ji dávno měl!“ Šňupání už dnes není v módě. Ale za to se mnoho kouří. Pius XI. kouřil a řekl prý jednou, že je lépe, kouří-li se z člověka za živa, než aby se z něho kouřilo po smrti. Kdo není oddán vůbec žádně, ani nejmenší neřesti, může snadno zpyšnět. A pýcha je neřest nejhorší. Bliž je Bohu pokorný celník než pyšný farizeus. Na jednom prázdninovém táboře se stalo, že pozvaný přednášeč, můj dobrý přítel, kouřil dýmku a to nikoli tajně, nýbrž před posluchači a dokonce při debatě. Byl tam i jiný vychovatel mládeže a ten ho potom napomínal a ptal se ho, nemyslí-li, že tou dýmkou dává mládeži pohoršení. „Nikterak, odpověděl tázaný. „mám-li tu dýmku v ústech, myslím, že je to zcela přirozené — kdybych měl v ústech šidítko, to by bylo pohoršení.“ Mně samému se stala horší věc. Přednášel jsem na kursu pro vedoucí prázdninových osad. A počínal jsem si tam podobně jako můj shora uvedený přítel. Potom přijel nějaký pan sekční šéf z ministerstva školství a vykládal účastníkům kursu o vlastnostech vedoucího prázdninové osady. Mezi jiným také řekl, že vedoucí nemá pít alkoholické nápoje a také že nemá kouřit a zkrátka, že alkoholik a kuřák na prázdninové osady nepatří. Tvrdil, že hoši, uvidí-li v ústech vedoucího cigaretu, začnou ho napodobovat a budou také kouřit. A když některé dobré duše z toho vyvozovaly, že tedy ani já, starý táborník, na tábor nepatřím, hájil jsem se a dokazoval opak, že tam patřím. „Je možné, pravil jsem, „že některý chlapec si vezme špatný příklad z kuřáka cigaret a naučí se kouřit cigarety. Ale vezme-li si špatný příklad ze mne a zakouří-li si na zkoušku z dýmky, bude mu tři dni na nic a možná, že už nikdy v životě kouřit nebude.“ A nakonec bylo

uznáno, že vesměs dávám příklad dobrý a tak jezdím na tábory dál nezapíraje a vyznávaje, že kouření je neřest, ale šidítek neužívaje.

Dělá prý se plán na jakési Náměstí Budovatelů v Praze, kde by byly pomníky slavných politiků. Lidé na to dělají vtipy. Obecně vzato lze říci, že do-

kud lidé někomu stavějí pomníky, je to pořád ještě důkaz, že neklesli na úroveň zvířat. Ale obyčejně se stavějí pomníky jen mrtvým. Přeje-li si někdo živý, aby mu byl postaven pomník, je to právě tak groteskní, jako kdyby nás prosil, abychom mu půjčili na pohřeb.

P.

F. M. Dulos:

Poutník

Seděli jsme spolu pod stromy holými a oslzlými mlhou jako smrtelným potem. Nevěděl jsem, kam toho nemocného poutníka zasadit. Jen ze svých skleněných snů jsem si pamatoval na podobnou tvář

— Nechtěl jsem se vrátit. Tenkrát to bylo mé pevné předsevzetí, když jsem odcházel. Míval jsem divné myšlenky, tenkrát jsem jich byl pln, a ani dnes mě neopustily. Nebál jsem se ničeho, ale ze svých rukou jsem měl strach, zdálo se mi, že jsou zasvěceny zlu a zaklety k zločinu. Bylo to, myslím, od té doby, co jsem dal ve rvačce kamarádovi ránu do obličeje. To si člověk pamatuje jako první říznutí, když někomu ublíží. Duši zachvátí pocit marnosti chvíle, v níž se to stalo. — Měl jsem srdce plné neurčitých tužeb. Ale nejsilněji bolela chudost duše kolem mne. Hledal jsem člověka, jehož duše by byla krásná. Ale kolem zůstávalo prázdno. Snad jsem to mohl přemoci, ale mládí málokdy ví, jak z hořkých solí radost vyrobí, a jak činit lidi šťastnými. —

Bolesti tužeb se změnily v sny o horách a moři. Utekł jsem. Toulal jsem se od hranic k moři, po horách a pláních, nespokojenou hlavu hladil vítr. — Často se mi v noci zdávalo, že stojím ve svém městě u věže a vstupuji do černého auta. Vedle mě postava, ležící tváří ve stínu. Jen bílé hrdlo bylo jasně vidět. A na všem jsem s hrůzou spatřil pět tmavých pruhů.

Po takovém snu jsem se hned probouzel. A říkal jsem si trpce, že ta dívka byl můj život, který jsem sám uškrtil.

Tak dlouho mi byl život řadou nesmyslů a nedůsledností, až mě starý františkán u Pádu naučil cenit a hodnotit. Prázdu v srdci po vyhaslých touhách se naplnilo účelem života... Vrátil jsem se, abych se tady modlil za ty, jimž jsem ublížil a dal pohoršení. Nelituji, že jsem tolik času prožil rozvrácený neklidem bolesti. Naučil jsem se trpět a milovat...

Postava se pomalu ztrácela v mlze. Stromy plakaly slzu za slzou do zkrouceného listí a zvadlé trávy.

»A tak .«

Sedím dnes sama v opuštěném altánku a jsem smutná. Stále mi přicházejí na mysl určité myšlenky. Snad je přece lépe člověku samotnému, nemůže-li být tam, kde mu rozumějí...

Dnes mě vše rozteskňuje. Sychravý podzimní den, vítr, servávající poslední zbytky krásného léta se stromů

Smutné nedělní odpoledne, jen milovaná kniha a otcův pes jsou se mnou. Pán mu odešel. Caesar se na mne smutně dívá a v jeho vlhkých očích je výčitka... Teď si lehl těsně ke dveřím a tiše čeká. Po chvíli se přijde lichotivě a tesklivě otřít o mou nohu, aby zaplašil pocit samoty.

Je mi ho líto. Tesknu jako člověk, když mu vzali to, po čem toužil. Snad to nebyla hříčka, možná, že na tom záleželo.

Pes se dává do tichého vytí... Kdo z vás by ho mohl vyhnat ven, odkopnout od tichého prahu?

Džej.

Mario: Řeka a osud

Střemhlav dolů padá vodopád...

Bože, kdo by neměl řeku rád!

*Její proud si po kamení skáče,
jako člověk výská a zas pláče.*

vodopády řve a hučí se skalami,

její hlas se nese krajem ozvěnami...

můžeš říci klidně bez studu:

Řeka podobá se osudu.

Kanoi života často zlé chvíle skýtá,

když loď se potácí a vír jí proudem zmitá

I plavec-člověk, má jen jedno přání:

Vešli se sešni, najít ku přistání

to místo, které nazýváme cílem.

A když je nalezne?

Zas lepší přístav hledá

a chamtivost ta spočinout mu nedá;

až smrt ho smete s celým jeho dílem.

Blaha: Millstätter, Alpy

Antonín Skála: *Torso*

*V touze umlkly zpěvy lesních ptáků
Rosa ozdobila hlavy bříz blankytnými perlami
Spětla krovavá hasla na majáku
A útesy chladných skal pokryly se pěnamí*

*Lodní trámy co patřily kdys ke vraku
Potopily se v bouři smrtícími vlnami
Kostry vybilené upíraly zrak svůj do mraku
Rosa úsměvů zaskvěla se hvězdami*

*Hlad nasýtil se bezedného hukotu
Slunce pokrylo tvář zlatou barvou
Vach rozkvetlého západu zbarvil skráně topolu
A těla topolu zachvěla se bělostnými pannami*

*Nebesa oděla se dešťovými duhami
Skřivani zahlaholili nad lukami
Své písně uložené ve vínku
Chodec na pěšině se zastavil a pohladil
Rukou měkkou a čistou dítě na hlavinku*

Fišer: *Dům za městem*

*Rozlučme se jednou se vším
Nemá smyslu zbytečně si lhát
Přetvářka je jak popeleční maska*

*Dny odcházejí, aby zase přišly
Šedivé s clonou z mraků
I teplé a sluneční s uklidňujícím tichem*

*Ve staré zahradě listí pokrývá minulost
Italské cypřiše živoří v našich zimách
Jak srdce básníka, jenž v těchto zdech kdysi žil*

*Zvěrokruh nad vchodem převrací skutečnost
Čarovná říše snu je poslední záchranou
Když již vše zklamalo, když na všem leží prach*

*I podběcer na římsu sedají holubi
S mátožnou tesknoutou přeletí noční pták
Fabouci v besídce předou síť zapomnění*

*Dozněl už karneval Zmizely krásné sny
Barokní hodiny dohrály menuet
Mraky se roztrhly
Vec zvolna šla k spítání*

Josef Zahradníček: *Prosté vyznání*

*Snad z úst, leč z krve mé
tě žádná jiná nevytlačí,
až každý jinde písni ptačí
naslouchat budeme,*

*ty první, které říkal jsem,
co po druhé už nelze stejně říci,
jak nelze po druhé už stejně říci
slovo matka, redná zem — —*

Dorota Podhorská: *Intuice*

*Zase jsi zde — Známá
Přišla jsi neviditelná
a svými doteky stáhla jsi rolety
v oknech mé duše
Šelestem bolestných záhybu svého závoje
který jsi rozpředla kolem
jsi mne pozdravila
Tichá, vnořená v neproniknutelnost
usedla jsi vedle na židli
Pozoruješ mé prsty
nabitě žádostí hmatat tóny slov
Jsi zde — Známá
Vidím Tvůj dech
prostupující mým dechem
Slyším Tvůj hlas
který svými jemnými paprsky
prolíná v disonanci mým hlasem
Krácí s ním po strunách Tvé harfy
a zanechává ozvěny v myšlenkách*

Na východním břehu teskné Opavice
křídla slezské orlice
jak mramor zkameněla,
proměněna v ocel, železo,
v chlad pevností a betonových valů.

Tenkrát dávno
s vůní máje
helmy našich vojsk
sem hrdě v jejich náruč šly,
s hudbou písní na rtech,
s jmény českých králů.

To bylo za noci,
kdy v zrajícím jaru
každé dítě ve snách uslyšelo
každé dítě ve snách uslyšelo
zpěv rytířů blanických
s dusotem kopyt koně knížecího —
Václava spatého.

Ted' jenom trásně babích lét
a rauních mlh zde zbyly
nad pahorky obrněných čel,
pokrytých trávou v šachovnicích luk;
vzpomínky na jicny děl
a hledí kulometů,
které tehdy rekly všemu světu,
že jen právo chceme hájit, žít
a znovu zpívat, milovat a tvořit.

Proč těm druhým
na opačné straně
zachtělo se víc?
Nad rozlátým srdcem země pod horami
ochráněným křídly orlice a silou odhodlání
doznívají dodnes zpěvy pluků
které vdechly do betonu:
Slezsko krvácí zde z boku
smutkem bídy, bolesti a bolu,
prosbou slepa které všechno hojí,
domů, domů, domů.

Vladislav Sedláček: *Vzpomínka*

Jak rozkošná jsi byla tenkrát
když zřel jsem tě ve stínu borovic
nebo v záři sluneční když stálas
a ruměncem kryl tvoji líč.

Když se sukénkou touláš a plásky
si plavý větřík lehce pohrával
jak z pohádky jsi vyhlížela
má princezno — jak jsem tě znal.

Víš jak jsme kočky konvalinek
v kytičky tenkrát spolu házeli
jak zvědavě se moje oči
do studánek tvých dívaly?

Šels, klíčem při zdích přitisknul,
vystřídals různé přilby snů,
šels přímo při zdích, pryč a pryč,
nechal jsi skřípat rzivý klíč.

Vál vítr. Všude čísel chlad,
padalo listí ze zahrad
do tmy, jen místy v světlo lamp.
Illavu ti tížil hlavolam,
než připomněl sis pod křížem:
„Přijď ke Mně, kdo jsi obtížen!“

J. S. Dubenský: *Sám*

Životem šel jsem opuštěn jak velbloud pustou
pouští

a duše moje lkala v písku do nebes,
kde modrem zářily mé oči tisíců a padlých
dálků houští
s zelení tmavou skrytou v modrý les.

Já byl jsem sám, když z hloubek hvězdných,
stříbrojasných světů.

se vlna nesla zářných milostí,
jak pyl, jenž tryskl z bílých kašen teplých,
rozechnělých květů.

a rozdal vše v mé srdce s radostí.
Já roal jsem kleslí vášně života a moje ruka
slábala.

kol šum byl, víchr, pláč a nařikání
mých druhů také bloudících a zkrvavělých,
jimž smrt vládla.

jež vtiskla v prach a omládla do pokání,
jak v rachot černých bubnů v hrozném
nesmyslném boji.

Já měl jsem bledé retы rozpukané žízní
a z kolen crčela mi rudá krev a plnila se
trnitými zdroji.

když v srdci hlodal červ můj hroznou trýzní.
My k sobě toužili a nelitovali jsme obřích
námah

a když jsme náruč spěšně sevřeli,
tu vzdálení jsme byli sobě nejvíce a nových
únav

jsem podstoupili tisíc hrůzou pobledlí.
My ořeli láskou na obzoru z mlžin, vyhlali si
štěstí.

my klesli pod obraz, jenž zve se přátelství,
my prokleli jsme z hvězdných spirál tajuplný
zvěstí.

jež odevzdat nám měly tuchu neštěstí.
My nechali jsme prchnout nenávratně v záři
jasných světů

prokvetlý láskou věčně sytý luh
a raděj do oblak jsme sáhli hříchem opili, jež
jetel
nám daroval. — Nám zmizel z duší Bůh.

DOMINIK PECKA

JARNÍ SONÁTA

STUDENTSKÝ ROMÁN

VI.

VÝROBA FEUILLETONŮ A SUDŮ

1.

Na podzim dal Táta oktávánům tuto domácí úlohu:

Nač si nejraději vzpomínám.

A podtitul byl: Pokus o feuilleton.

Musí se říci, že takové úlohy nebyly příliš oblíbeny. Předně proto, že se v nich neříkala pravda. Potom proto, že se to nedalo odnikud opsat. Takhle — úrodohospodářský význam železa — to je úložka, to našinec vždycky najde nějaký dobrý pramen k opsání. Nebo — líčení podzimu, to by také ušlo. Takových líčení je v každém obrázkovém týdeníku habaděj. Jen žádné osobní dojmy, vzpomínky a nálady! Věřte, že je to mor takového něco psát! Buďto se napiše, co člověk opravdu si myslí a co cítí — a pak na to dostane špatnou známku, anebo tam něco nalže, aby to vypadalo hodně školsky, ale pak ovšem to nejsou osobní dojmy a nálady.

Tak se stalo jednomu hošíkovi v kvintě, že napsal trochu pravdy a byl z toho poprask. Měli za úlohu: Naše nejkrásnější hodina. To se ví, že kluci lhali jak když tiskne. Jeden se čepejřil, že nejkrásnější hodina je, když mají matematiku, protože to náramně bystří rozum a člověk cítí zvláštní radostné uspokojení, podaří-li se mu rozřešit těžký příklad. Jiný bájil, jak je to hezké, když mají latinu, kterak se duše noří v krásy klasické literatury a duch se zadumává nad staletými annály Tita Livia. A opět jiný se cítil v desátém nebi při hodině botaniky, rozplýval se chválou přednášek pana profesora, jenž učí mládež milovat přírodu a její krásy, a zvláště, jak se mu líbí názor pana profesora, že každá rostlinka má svůj půvab, takže nemáme říkat býlí nebo plevel: bylinka jako bylinka, bodlák či cedr, všecko je rostlinka.

A našel se jeden klučina, který napsal od plíce: Největší legrace je, když máme rýsování. A popsal věrně, jaká je to legrace. Jak lezou pod lavice, házejí kuličkami, přispědnují dívkám obrázky na záda, telegrafují pomocí provázku a jiné zábavičky provozují. Ale pravda nezvítězila a hošík musel napsat úlohu jinou, lepší, to se ví, že školáčkou, jak zákon káže. Také se mu dostalo náležitého poučení, že do školní úlohy se nehodí napsat všecko, co člověku napadne. Ty legrace do školy nepatří, ana škola je dílna lidskosti, a proto také ty legrace nepatří do školní úlohy. To je velmi logické.

A tak milý hošík poučen in camera caritatis (tak tomu říkal profesor Lošťák, hoši tomu říkali in camera obscuritatis), napsal novou úlohu, pořádnou, vyhovující všem předpisům. Teď už nikomu nevěřil, a proto ke konci své úlohy, v níž velebil krásy a sladkosti franštýny, napsal velmi prozřetelně: Hodina franštýny jest mi nejmilejší, ale stejně jsou mi milé také jiné hodiny, všichni páni profesori přednášejí zajímavě a musím přiznat, že na všechny hodiny se stejně těším.

Tato správná úloha byla schválena a jelikož v ní bylo shledáno jen několik pravopisných chyb, byla uznána za dostatečnou a klučík mohl být rád, že to takhle skončilo.

Když tedy Táta napsal na tabuli thema:

Nač nejraději vzpomínám,

dělali na to hoši dlouhé obličejce v předních lavicích a špatné vtipy v zadních.

— Na každý den, kdy jsem nemusil do školy, šeptal si Otava.

— Na první opici — to jsem byl jako světa pán županu, povzdychl Růžička.

— Když mě udělali ve Spartě brankářem, tvrdil Rehoř.

— Když jsem dostal první kalhoty, rozpomínal se Pospíšil.

Táta napomenul ke klidu a dával ponaučení:

— Nadpisuji: pokus o feuilleton. O feuilletonu jako zvláštním druhu slovesné tvorby jsem již přednášel. Máte nyní možnost se pokusit o tento druh prakticky. Připomínám, že feuilleton se má vyznačovat lehkým tónem, duchaplným podáním, myšlenkovou jasností a jadrným vtípem.

— Ten si toho naporoučí, hučel vzadu Zeman, kdepak já, ubožák, tohle všecko seberu? Achich! Jejeje!

— Úlohu odevzdáte příští týden v sobotu, zavelel ještě Táta.

2.

V lese. Staleté duby. Revírník určuje, které se mají skácet. Jde lesem, odsuzuje, zapisuje, počítá. Hájný vpaluje znamení a čísla. Každý odsouzenec má číslo.

Dražba. Přijdou páni z továrny na parkety, přijdou páni z dřevařského družstva, jež slove Lignum, přijdou bednáři.

Jde se od dubu k dubu. Páni parketáři měří objem, páni z družstva lhostejně kouří doutníky. Bednáři odhadují výšku, odlupují kůru, nejsou-li pod ní červi. Vyzvolávání cen. Co nechtěli páni parketáři a páni dřevaři, dostali bednáři.

A přišli drvoštěpové, podřezali dub, natáhli lana. Dub padl s hukotem. Odřezali větvičky, na spaleni prodali. Kmen si odvezl bednář v zimě. Přijeli veselí chasníci, naložili dub na saně, posedali rozkročmo na něj a ujížděli z lesa s výskotem.

A starý bednář doma rozměřil dub. Měřil dvakrát, třikrát. Odměřoval kratší i delší kusy. Ty na duhy, ty na dna. Odměřil tak, aby suky vypadly z řezu. Měřil, až se doměřil.

A pila odřezovala špalky krátké i dlouhé. Kdykoliv se otevřel řez, usmál se starý bednář, pohladil jej mozlounou rukou, pochválil, že je čistý, bez suků a bez svalů.

Odsouzení, číslování, kácení, řezání a nyní — čtvrcení. Nejprve na půlky. Dva, tři železné klíny se nasadí, palice zabuší, ve špalku to sténá a praská, až povolí poslední vaz, půle se odtrhnou a běložluté dřevo zasvítí. A půle se trhají na čtvrti. Čtvrcením se dokonává poprava dubu.

Čtvrti se dělí paprskovitě, odseková se kůra s bělí a jádro. Rozštípené paprsky se přisekávají příčně a osekané kusy se skládají v umělé hranice k sušení.

Mrtev je starý dub a začíná se život sudu.

Zatím spí vysekané dřevo. Spí rok, spí dva roky. Čím déle, tím lépe. Není to spánek smrti, je to sen budoucnosti. Přijde den, kdy starý bednář rozebere kranice a srovná duhy, roztrídí a nejpěknější vybere k práci.

Lepší stranu duhy určí za povrch, tu ohobluje, vnitřní vyseká a ostrouhá pořizem, konce ponechá nezeslabeny. Radí je jednu k druhé. Široké i úzké.

Zaměřovačem narýsuje střed. Bednář je hledač středu. pořadatel, srovnávatel, sjednocovatel. Jeho dílo je souměrnost, přesnost, jednota, řád.

Ex pluribus unum. Z mnoha kusů jeden celek. Jak je sestavit? V kruh. Kruh je nejdokonalejší měřický útvar. Měřiči se chlubí, že vědí, co je kruh: křivka, jejíž každý jednotlivý bod je stejně vzdálen od společného středu. Básníci a symbolisté říkají, že kruh je obrazem nekonečnosti. Je snadné říci, co je kruh. Je snadné říci, co znamená kruh. Ale je snadné udělat, sestavit jej z dvaceti, třiceti nestejných kusů dřeva?

Dívejme se, jak se to dělá. Nejdříve je třeba zaseknout oba konce duhy do stejné šíře, a to tak, aby se od středu rovnoměrně zužovaly. A potom obě strany na spárovníku zhlubovat přesně podle modelu. To je největší umění bednáře. Hle, čeho musí dbát: aby oba konce duhy zůstaly stejně široké; jinak by byl jeden konec sudu širší než druhý; aby úžení bylo nenáhlé, plynulé, sice jinak by duhy při ohýbání praskaly; aby sklon postranního ořezu svíral pravý úhel s tětvou kruhu, do něhož má sud být sestaven, sice jinak by se sestava zborčila anebo by jednotlivé duhy vystupovaly z kruhu.

Slovem, duha musí tak býti zpracována, aby všechny body jejího povrchu byly rovnoměrně soustředěny kolem osy sudu.

Duhy sestaví bednář do vzorné obruče. Střídá široké duhy s úzkými, aby se vyrovnával obvodový tlak. Určuje vránu, duhu vývrtovou. Podle ní se sestavují ostatní. Vrána a jí protilehlá duha jsou nejkratší, duhy s nimi sousedící se postupně dluží až do čtvrtiny oblouku. Tam je duha nejdelší. Nestejná, oku sotva patrná délka duh má za účel, aby útorv do nich vřezané vtlačovaly dno dovnitř sudu. Jinak by dno při nestejně vlhkosti svého rubu a líce se vydouvalo vně sudu.

Tu je bednář fysikem, znajícím vlastnosti hmoty a předvídajícím její vrtochy. A jeho práce je podivnou pro nivelisátory lidstva a zaryté egalitáře, kteří nemohou pochopit, že rovnost je v nerovnosti, svoboda v podrobenosti, dobro v jednotě.

Zárodek sudu je nepěkný: nahoře stažen třemi starými obručemi, dole rozchlíplý jako ocas krocana.

A nyní je třeba ohnout duhy, aby i druhý konec sestaveného sudu se zúžil a uzavřel. A to se děje ohněm. Uvnitř sudu se zapálí dubové třísky. Zvolna rozehrávají duhy. Na sud se navlékne ocelové táhlo, jehož oba konce jsou zapuštěny do běhounu taženého železným šroubem. Když jsou duhy rozehráty, stahuje se táhlo, ale zvolna, aby duhy nepraskaly. Oheň smí jen hřát, ne pálit. Někdy, nezbedník, si zapytláčil na suchých duhách. Chvilku je mlsně olizuje a než se nadáš, celý sud hoří.

Na stažené duhy narazí bednář obruče, stále nahřívaje sud na ohni. Až dosud oheň změkčoval. Nyní změní svoji úlohu. Začne tvrdit. Dub se poddal násilí. Kdyby povolily obruče při prvním nahřátí, duhy by se narovnaly. Povolí-li se duhy po druhém nahřátí, již se nenarovnají. Zůstanou ohnuty. Omnia vincit ignis. Oheň přemáhá vše. Tvrdé činí měkkým a měkké tvrdým.

Zbývá zařezat pilou okraje, křivým pořizem vystrouhat útorové pole, hoblíkem vyhladit, zejkovníkem vříznout útor.

Připraví se dna, ohoblují po jedné straně. Kružídlem vyměří bednář velikost dna. Zkusmo najde poloměr útorového kruhu. Rozepne kružídlo a zkouší, vejde-li se do obvodu útorového šestkrát. Pakli ano, má přesný poloměr dnového kruhu. Zkusmo hledá na dně střed. Když najde, zabodne kružídlo a narýsuje kruh. Dno se ořízne pilkou, přizpůsobí přesně šířce útorů a zasadí. Sud se dobře stáhne obručemi. Ještě nevypadá pěkně. Je na povrchu odřen obručemi, potlučen kladivem, rozryt ocelovým lanem, postříkán vodou. Proto se srazí staré obruče. Je-li sud dobře zabedněn, drží bez obručí. Proč by ne? Ohnuté duhy už se nenarovnají, dna se z útorů nevymknou. Dub je nepoddajný, jak býval. Bednář ohobluje sud po vrchu

a narazí nové obruče. Vesele buší kladivo, křepce poskakuje po obruči sedlík a sud zvoní...

Hle, na to nejraději vzpomínám, od dětství jsem se na to díval v otcově dílně.

A teď, myslíte, že už se bude nalévat víno? Ještě ne. Nejprve je třeba sud vypařit a vylouhovat. Z dna na dno překládat.

A už při tom obracení a překládání můžete vidět, že sud je skvělý vynález. Snadno jím polnete s místa na místo. I dítě jej odvalí. Spočívá na svém břichu dokonale vyrovnán a vyvážen. A chcete-li, aby stál nehnutě, postavte jej na dno. Ani se nehne. A při tom paření si můžete všimnout, že nepropustí ani kapku tekutiny. Je, jak se říká ve fysice, vodotěsný. To by nic nebylo. Největší div uvidíte nakonec. Za den, za dva se z něho vypustí žlutá, dřevinou a pilinami značištěná voda. A sud je připraven, aby se do něho lilo víno. A teď se ukáže jeho vznešenost: sud je totiž vínotěsný.

Půl roku to v něm kvasí a bouří — sud leží na kantnýřích tiše a velebně, ani se nehne.

Za půl roku můžete přijít, pánové, kteří jste trpělivě poslouchali, jak se dělá sud. Přijďte všichni, filosofové, geometrové, fysikové, sociologové, symbolisté, básníci a profesori! Všichni jste dostali naučení od sudu. Okuste nyní, co v něm je. Je v něm víno. In vino veritas. Přijďte vy všichni, kteří se nemůžete shodnout a naplňujete svět otravným dechem svých rozepří! Přijďte, ručím vám za to, že za hodinu, za dvě z vás budou nejlepší přátelé. Budete mluvit pravdu. Budete zpívat. Budete se objímat bratrsky. Budete důvěrně klepat na dno sudu. A budete říkat: Ty náš milý brachu, v tobě je moudrost veškera!

Táta vždycky odstiňoval známky, které dával na úlohy. Někdy napsal velmi dobře přes celou stranu palcovými literami — to už byla nejlepší úloha, jakou si lze představit. Jindy zkracoval vel. dob. — to bylo znamení, že v té úloze není pravopisných ani mluvnických chyb, ale že nešla nějak Tátovi pod vousy. A někdy napsal v. d. — malíčkými písmenky — to bylo zřejmé, že tu velmi dobrou známku dával nerad, jen proto, aby nějaká ta velmi dobrá byla.

Jak dopadl pokus o feuilleton?

Při opravě řekl Táta, že těmi pokusy nadšen není — někteří to napsali příliš školometský, tvrdě, nepřimně, druzí mysleli, že tam mohou naplácat kdejakou jalovost a že pro starého kantora je to dosti dobré, jiní zase hleděli odněkud něco opsat, ale nepodařilo se jim to tak, aby Táta to nepoznal. Jedna úloha se mu zdá dobrá, ostatní nepřevyšují úroveň obyčejných cvičení slohových. Opravami chyb mluvnických a pravopisných se ovšem již zdržovat nebude, ty už si páni opraví laskavě sami, on, Táta, není žádný nádeník, aby se tím zabýval v oktávě, kdy má každý již před zkouškou duševní zralosti.

Potom se rozdaly sešity. Všichni byli zvědaví, která je ta jediná dobrá úloha. Byla to úloha Juliána Hodače. Když Julián otevřel svůj sešit, spatřil dole přes celou stranu červený nápis: velmi dobře. A dole připsána poznámka: Rád četl — Dr B.

3.

Po opravě dal Táta srovnat sešity podle abecedy a odnět do sborovny. Ale tím nebyl ukončen pokus o feuilleton.

Před konferencí nahlížel ředitel do komposic, zkoumaje, byly-li úlohy dány žákům včas dle rozvrhu, byla-li themata přiměřená, střídaly-li se náměty literární, historické a přírodovědné, zda profesor náležitě zkorigoval úlohy, zdali žáci je s patřičnou péčí opravili, zdali profesor přehlédl a vidoval jejich korektury.

Velmi dobře. Rád četl — Dr B.

Toto neobvyklé plýtvání červení upoutalo zrak ředitelův. Přčetl si celou úlohu. Přčetl znovu, tužkou zatřhl některá místa. Sešit položil stranou, a když

dokončil revisi, odnesl si jej do ředitelny. Brzy potom byla konference.

Začínalo to povstáním a usednutím profesorského sboru a obvyklým, neměnicím se úvodem:

— Dámy a pánové, dovoluji si zahájit druhou obdobní a zároveň pololetní poradou o prospěchu a chování žactva a prosím, abyste jednání věnovali náležitou pozornost.

Suše předčítal kroniku ústavu za minulý semestr, přehled zdravotního stavu profesorského sboru a žactva, statistiky o prospěchu.

To byly loci communes. Tomu obyčejně nikdo nevěnoval náležitou pozornost. Nebylo také proč. Littera scripta manet. Byly to jen úhrny z katalogů, číslice, procenta, všeobecnosti. Věci známé, které nestály za poslouchání. Tu bylo třeba nějak si ukrátit čas — čtením novin, čmáráním po papíře, podřimováním, mimickou rozmluvou, zíváním.

Potom přicházely na řadu referáty třídních profesorů o chování žáků. Tu bylo již živěji, vyskytovala se odlišná mínění o tom, jaká je mravně pedagogická hodnota pozdravu, jak pohlížet na žáky odvažující se kouřit v neprostřední blízkosti ústavu, které omluvy zameškaných hodin lze považovat za dostatečné, jak zamezit poškozování školního zařízení.

Začínalo se primou a končilo se oktávou.

— V oktávě nic zvláštního, oznamoval Táta.

— K tomu bodu mám svoji poznámku, odpovídal ředitel. V tomto období byl dán žákům osmé třídy za úkol pokus o feuilleton na thema: Nač nejraději vzpomínám. Při revisi komposic shledal jsem závadným úkol žáka Juliána Hodače, třebas je klasifikován známkou velmi dobrou a dokonce proti předpisům a zvyklostem doprovázen pochvalným uznáním opravujícího profesora. Konstatuji především, že thema toho druhu jsou méně vhodná pro školní účely, poněvadž svádějí žáka k plytkosti, takže se přestává dívat na svůj úkol jako na vážnou povinnost. Dále mám dojem, že pan kolega, jehož se věc týká, přílišnou liberálností sám dává žákům podnět k nemístné smělosti ve vyjadřování a výsledek toho je, že žák se domýšlí, že neomalenost je vtip, že drzost je originálnost, myšlenková prázdnota cosi půvabného.

K věci samé. Žák vyličuje ve své komposici výrobu sudu děláje si posměšky z různých odvčíví vědecké práce a nakonec ironicky zve filosofy, vědce, básníky a ovšem i profesory, aby přišli k plnému sudu a vyslovuje naději, že už se napijí, budou mluvit pravdu.

Způsob, jak žák vypracoval úkol, shledávám závadným po několika stránce. Především je zřejmé, že si žák dělá smích z vědecké práce vůbec a zejména si tropí šašky z těch, jejichž vědecké práci vděčí za své vzdělání. Pokládá své učitele buď za hlupáky, kteří ničemu kloudně nerozumějí a nemajíce hlubších znalostí ve svém oboru navzájem si odporují, buď za podvodníky, kteří sice pravdu znají, ale jsou schopni říci ji nanejdůvěřivěji ve stavu podnapilém, kdy člověk ztrácí kontrolu svého jednání. Tím ovšem činí více přímo než nepřímou představitele vědy z nemorálnosti vůbec a z alkoholismu zvláště, což vše jest hrubě urážlivá a neodpovědně drzá kritika vyučujících a vyučovaných, i když nejsou výslovně jmenováni.

Jsem toho názoru, dámy a pánové, že případ vyličený vyžaduje přísného měřítka a že vzhledem k tomu, že urážející kritiku vědeckých pracovníků si dovolil žák předložit ve formě domácího cvičení slohového, je tu okolnost zvláště závažná a nutící, aby čin takový byl posuzován se vši příkrostití a s provinilcem naloženo po zásluze.

Předkládám tedy, jak jest mojí povinností, věc vaší úvaze v pevném přesvědčení, že u vědomí vlastní cti a důstojnosti svého stavu dospějete k názoru, že věc vyžaduje postupu co nejráznějšího, jinak by tu byl povážlivý případ precedenční, který by mohl nebezpečně ohrozit autoritu profesorského sboru, pověst ústavu, výsledky veškeré práce výchovné a učebné a zřejmě také u nadřízených úřadů vyvolat dojem nanejvýš nepříznivý, jehož následky v přítomné chvíli jsou nedozírné a jež nutno v zájmu věcném i v zájmu osobním předejít.

Tím jsem domluvil a žádám dámy a pány, aby k této věci podali své vyjádření.

Táta poslouchal výklad ředitelův s klidem maje hlavu poněkud skloněnou a otáčeje v prstech velikou červenou tužkou.

Prosím o slovo, řekl konečně, poněvadž věc se týká především mne, a rozuměl-li jsem dobře, jest obviněn nejen žák Julián Hodač, nýbrž i já. Žák Julián Hodač se provinil tím, že napsal upřímně, co si myslil, a já jsem se provinil tím, že jsem ho k tomu vychoval, anebo dokonce tím, že jsem ho učil, aby říkal, co si myslí, a ne to, co se jeho představeným zamlouvá. Konstatuji i já, že se cítím na jedné a téže lavičce obžalovaných s žákem osmé třídy Juliánem Hodačem. Prohlašuji, že při čtení úkolu Hodačova jsem neměl dojem, že by chtěl urážet své profesory či vinit je z alkoholismu a jiných neřestí. Žák popisuje výrobu sudu a připomíná, že to je práce geometricky přesná a dokonalá a staví proti sobě snadnost vědecké theorie a obtíž řemeslného umění v praxi.

Nic víc jsem v líčení výroby sudu neviděl. Ke konci své práce naznačuje žák zcela vhodně, k čemu sud jest, to jest k tomu, aby byl naplněn vínem, a to víno je přirozeně k tomu, aby se pilo. Je zřejmé, že víno pijí jak neřestní alkoholikové, tak ctnostní pracovníci vědeckí, za to přece oktaván Hodač nemůže. Zmiňuje-li se o účincích vína, myslím, že nepraví věc novou, když rozvíjí staré úsloví In vino veritas, a to způsobem, který byl naznačen v nadpisu práce, tedy způsobem feuilletonistickým. Zve-li také profesory k sudu, nevidím v tom nic urážlivého, poněvadž zve zároveň filosofy, geometry, fysiky, sociology, básníky, tedy společnost slušnou, a nezve je k ničemu špatnému. To je moje mínění o věci. Prohlašuji znovu: neměl jsem dojem, že by žák chtěl urážet své učitele. Proto jsem pokládal jeho práci za dobrou a podle toho ji také klasifikoval. Pakli případ byl přednesen v poradě profesorského sboru, bylo by vhodné, aby komposice Juliána Hodače byla přečtena a kolegové si utvořili sami úsudek, je-li v ní co urážlivého a pohoršlivého. Dávám k tomu návrh.

Ředitel se ironicky usmál, vzal Juliánův sešit a podal jej profesorce Rybářové:

— Paní kolegyně bude tak laskava a přečte tu komposici.

A paní kolegyně předčítala hlasem unaveným, od cigaret zaštrněným majíc posluchače pozorně napjaté.

Ředitel byl trochu znervosnělý Tátovou odpovědí. Poznával, že chybil, když přišel již s hotovým úsudkem. Uvědomil si, že by byl býval lépe učinil, kdyby byl býval dal čist úlohu napřed a vyslechl mínění sboru. Skrytý ironický tón Tátův jej dohlédil, takže myslil už jen na jednu věc: neustoupit. Jak by také vypadal, kdyby obvinění odvolal? Nebo kdyby mu sbor odhlasoval opak? Měl nyní nemalý úkol: zjednat si většinu pro odsouzení a potrestání Juliána Hodače. Mohl počítat především s několika sobě zcela oddanými profesory. Dále s těmi, kteří nikdy nepronášeli odlišný názor: to byli suplenti bez zkoušky, někteří zatímne ustanovení profesori, kteří se báli, aby jim nenapsal špatnou kvalifikaci. Ti také mluvívali při konferenci, jen když byli tázáni. Bylo tedy třeba zpracovat ty, kteří byli nerozhodní a kterým snad na věci nezáleželo.

Když profesorka dočetla, rozhlédl se, kdo se hlásí k slovu.

Chtěl mluvit matematik a fysik Štolovský.

— Můj osobní dojem, řekl. Kolega Bureš neshledal nic závadného v práci oktavána Hodače. Vysvětluji si to tím, že jmenovaný žák si bere na mušku předměty reálné, zejména geometrii a fysiku. Kdyby si dělal legraci z češtiny nebo francouzštiny, byl by asi kolega Bureš jiného náhledu. Tam jsou místa, kde se zřejmě zlehčuje definice kruhu, a to já za urážku pokládám, podobně jako by kolega Bureš pokládal za urážku, kdyby ten mládenec zlehčoval Babičku Boženy Němcové nebo nějaké Nerudovy romance. Přidávám se bezvýhradně k mínění pana ředitele a jsem pro exemplární potrestání žáka.

Hlásil se přírodopisec Jeremiáš:

— Ztotožňuji se celkem s míněním kolegy Štolovského. Nejde konečně o detaily: ty lze ovšem různě vykládat a chápat, ale celý tón práce je frivolní a tudíž neomluvitelný.

Němčinář Marek:

— Měl bych jen malou poznámku jako správce knihovny žakovské. Žák Hodač je jeden z těch, kteří si nikdy nevypůjčují z knihovny žakovské. To je neklamné znamení, že si vypůjčuje knihy jinde, ovšem že knihy nepřiměřené svému věku a duchu a výsledkem toho jest jakási skeptická přemoudřelost a tou, jak se mi zdá, se chce blýskat ve své práci. Jsem zásadně pro to, aby se žákům toho druhu dalo cítit, že jsou žáky ústavu. Když to trpíme a podporujeme, pleteme si sami na sebe bič. Takový mládenec udělá maturitu a pak si člověka na ulici ani nevšimne.

— Také bych měl malou poznámku, přihlásil se Dr. Kratina, rybář a profesor filosofie. Připojuji se celkem k názoru kolegy Štolovského a Jeremiáše, poněvadž pokládám za nepřístojné, aby se žák v úloze nevázně vyjadřoval o tom neb onom předmětu. V práci jsou obraty a výroky, kterých by žák jistě neužil, kdyby cítil bytí sebe nepatrnější záchvěv vděčnosti k těm, kteří ho vyučují, a respektu k jejich životní práci a snaze.

O slovo znovu požádal Táta.

— Připouštím, panové, pravil, že článek, věta, ba i slovo může býti v různém smyslu chápáno a vykládáno. Tak je to i s prací Juliána Hodače. Týž výrok, který pro jednoho je urážkou, pro druhého urážkou býti nemusí. To záleží právě na osobním naladění a zaujetí. Obyčejně se lidé cítí dotčeni na těch místech, kde jsou slabí. Nechci býti osobní. Vidím však, že odsouzení žáka Hodače bude zároveň odsouzení profesora Bureše. Proto ještě několik upřímných slov.

— Prosím ale krátce, pane kolego, čas již velmi pokročil, napomínal ředitel maje strach, aby se karta neobrátila

— Zcela krátce, panové, pravil Táta. Kdybych byl na místě některého z přítomných pánů, cítil bych se možná také dotčen některými výrazy, obraty nebo jen tónem práce žáka Hodače. Vycítil bych dokonce, že žák tu vlastně projevuje něco ze svého nitra, že chce vyslovit nespokojenost se způsobem vyučování a vychovávání. Vžijme se do duše studenta, dnešního studenta! Pánové, ten student je přecpáván vědomostmi z různých oborů vědních, vědomostmi theoretickými, o nichž předem ví, že jich v životě nikdy nebude potřebovat. Děláme ze studenta jakýsi naučný slovník či skladiště všelijakých znalostí. Ba učíme ho věcem, které sami neumíme. My sami musíme před hodinou nahlížet do všelijakých příruček a pomocných knih, abychom oživilí svou paměť — a od studenta pak chceme, aby si pamatoval doslova, co jsme mu přednesli. Následek toho je, že student nemůže ovládnout všechnu učebnou látku a vyhovět všem požadavkům, které se na něho kladou. Pomáhá si, jak umí. Opisuje přípravy, opisuje úlohy, podvádí při komposicích, napovídá a dává si napovídat. Není divu. Učební látky je tolik, že by se musil ztrhat v pravém slova smyslu, kdyby se chtěl všemu poctivě naučit. Proto takový oktáván je přesycen poznatků, má hlavu přečpanou a nelze se divit, že není nadšen pro vědu, která se do něho vtluče po celá léta přísnými hrozbami a tresty — je znechucen, jeho rozum je ubit — a srdce jeho hladoví. Většina z nás učí, ale nevychovává. Odbudeme si svou hodinu a dále se o studenta nestaráme. Na jeho duši nám nezáleží. Že kromě učení má jiné zájmy a tužby, je nám lhostejné. Jsme věrní služebníci rozvrhu hodin, a proto se nedivíme, že student nás nemiluje. Kdybychom byli jeho pomocníci a rádci, lnul by k nám pravou vděčností. Takto však nám nedůvěřuje. Už proto ne, že se neshodujeme. Jeden vykládá dějiny tak, druhý zase jinak, jeden horuje pro ten systém filosofický, druhý pro onen, jeden je skeptik, druhý zase mystik, jeden hlásá pessimismus, druhý si libuje v pohodlí pragmatismu. Komu má student důvěřovat? Není divu, že nakonec všemi stejně pohrdá. I připouštím, že je kus

bolestné ironie v závěru inkriminované práce, když Julián Hodač, žák osmé třídy reálného gymnasia, zve představitele vědy k plnému sudu doufaje, že po několika číškách vína se shodnou.

— Fráze! ulevil si profesor Štolovský, vypáčil se na své židli, jen hodně lichošte těm mládencům, oni vám brzo přerostou přes hlavu! To se rozumí, jsou to samá nevinátka — a my jsme hlupáci a tyranové. Styďte se za taková slova! Hanba!

— Pane kolego, jen klidně, vyzýval ředitel. Ale jinak byl rád, že Táta vzbudil tak silný odpor. Pokládal chvíli za vhodnou k hlasování o vině a trestu.

— Dámy a pánové, nejsme zde k tomu, abychom posuzovali činnost svou, nýbrž činnost a chování svých žáků. Proto bych prosil, abyste se zdrželi projevů, které nesouvisí s naším jednáním. Aby trapná záležitost byla skončena, dovoluji si dáti konkrétní návrh: Žák osmé třídy Julián Hodač budiž potrestán karcerem tří hodin pro neslušný a pohoršlivý způsob, jak vypracoval svoji domácí českou komposici. Má, prosím, někdo jiný návrh? Pan kolega Bureš se hlásí ještě o slovo. Ale, prosím, račte býti stručný!

— Dříve než bude o návrhu tomto hlasováno, dovoluji si jako třídní profesor upozornit, že žák Julián Hodač patří k nejlepším žákům ve třídě a kromě mládecké exaltovanosti nemůže mu být nic vytýkáno a také dotavdním chováním nedal nikdy příčinu k pokárání. Z toho důvodu pokládám navržený trest jednak za nespravedlivý, jednak za příliš rigorosní a myslím, že trestem toho druhu se autorita profesorského sboru neposílí.

— Dříve než dám o návrhu hlasovati, odpověděl ředitel, upozorňuji, že navržený trest nikterak nelze pokládati za nepřiměřeně přísný. i když se bere v úvahu lepší minulost žáka. Jsem přesvědčen, že toto řešení je mírné a že případ nelze jinak zlikvidovati již s ohledem na nadřízené úřady, které by po mém soudu názíraly na věc mnohem vážněji než pan kolega Dr. Bureš. Přistupuji k hlasování. Kdo je, prosím, pro trest mnou navržený? Počítám hlasy: 16 proti 4! Návrh tedy je přijat a bude protokolován.

— Podávám minoritní votum, ozval se Táta pevně, a žádám, aby také bylo protokolováno.

— Od toho vás zrazují, pane kolego. To znamená, že věc může býti vyšetřována nebo zkoumána nadřízeným úřadem a myslím, že tím svoji situaci nijak nezlepšíte, ba naopak mohou vám vzejíti značné nepříjemnosti.

— Trvám na minoritním votu, řekl Táta.

Jak je libo, suše odpověděl ředitel.

Skončil potom konferenci několika všeobecnými a stereotypními výroky, poděkoval dámám a pánům za pozornost, s kterou sledovali jednání, a odcházel do ředitelny.

Zarachotily židle odsouvané od stoly, dámy a páni povstávali: mladší se stavěli zpřímá jako na vojně, starší, kteří už měli definitivu, poněkud si pomáhali opírajíce se rukama o stůl. Zavíraly se zásuvky, zhasínala světla, oblékaly zimníky.

Rozhovořili se ti, kteří při konferenci mlčeli buď ze zásady, buď ze strachu.

Táta složil své věci bez řečí, strčil do aktovky, řekl krátké Máúcta a již sestupoval po schodišti.

Stál tam profesor Štolovský a čekal na něho:

— Divím se vám, pane kolego, že se tak exponujete za toho mládence. Je to obyčejný drzák a já jsem jist, že vám ještě důkladně vypálí rybník.

— Zastával jsem se ho jako třídní profesor, byla to moje povinnost, a kromě toho jsem přesvědčen, že si trest nezasloužil. Je to řádný student. Ručím za něho.

— Ručíte za něho? Jen abyste se nezklamal! Vy filologové jste nenapravitelní romantikové. V každém holomku vidíte anděla.

— To je asi taková chyba, jako když matematik je duch exaktní a kritický a vidí v každém holomku ďábla.

No, o tom se nebudeme přit.

Já také doufám, že ne.

Vykročili z budovy a šli každý jiným směrem.

Jak se mluví

1. Náboženství je věc záliby. Kdo nemá zálibu v hudbě, nemá jí být obtěžován. Tak nemá být obtěžován ani náboženstvím, kdo v něm nemá zálibu.

Náboženství je zhruba řečeno správný poměr člověka k Bohu jakožto bytosti nejdokonalejší a Tvůrci světa i člověka. Jistě se nemá náboženství vnucovat. Naopak, je cele založeno na svobodné vůli a lásce. Bůh nenutí člověka, aby ho ctil, vždyť ho stvořil jako bytost svobodnou, která se může sama rozhodnout buď pro Boha nebo proti Bohu. Ale jistě také není vnucováním, řekne-li se, že člověk nenáboženský je člověk netečný, neuznalý a nevděčný. Ctnost nábožnosti je podle svatého Tomáše částí ctnosti spravedlnosti, jež nás učí dávat každému, co mu náleží, tedy vzdávat i Bohu čest, která mu přísluší. Mohl by totiž někdo podobně se vymlouvat, že nemá zálibu v činnosti sociální a že práva a potřeby bližního jsou mu cizí. A přece by nikdo takovou výmluvu neuznal a obecně teď platí za největší provinění, dopustí-li se někdo činu nesociálního anebo není-li ochoten dávat bližnímu, co mu patří. Tam, kde jde o povinnost, byť svobodně uznávanou a vykonávanou, neplatí žádné záliby.

2. Svatý Pavel praví: „Všecko zkoušejte, co je dobré, toho se držte!“ Nemusím tedy věřit, co se mně a priori předkládá, nýbrž mohu a mám svobodným hledáním pátrat po pravdě.

Výrok svatého Pavla vzatý z prvního listu k Soluňským 5. 21., se týká, jak ze souvislosti je patrné, zkoumání, zdali kdo je opravdu naplněn Duchem svatým, aby prorokoval. Aby se předešel podvod, kdyby někdo předstíral, že má mimořádný dar Ducha svatého, radí svatý Pavel křesťanům, aby takového člověka důkladně zkoumali. V širším smyslu se dá uvedený výrok vykládat i tak, že máme právo a povinnost zkoumat, zdali ta neb ona nauka, jež se za pravdu Boží vydává, vskutku od Boha je zjevena a v Písmě a Tradici obsažena. A konečně lze ten výrok vykládat i tak, že pravdy víry, třeba rozum převyšují, přece s ním souhlasí, takže lze o každé z nich rozumově dokázat, že je věřitelná. Na příklad Vtělení Syna Božího je tajemství převyšující rozum lidský: ale je to pravda věřitelná, uvážíme-li, že Bůh je všemohoucí a že tudíž se může stát člověkem. Podobně i přítomnost Kristova ve svátosti oltářní je tajemství víry, ale tajemství věřitelné, poněvadž je-li Bůh všemohoucí, může se skrýt v podobě chleba. V tom smyslu je víra křesťanská víra rozumná a nejen že snese, nýbrž i vyžaduje zkoumání.

3. Lidé uctívají spaté, aby si zajistili jakousi protekci u Pána Boha. A přitom říkají, že jsme si před Bohem všichni rovni.

Je protekce dvojí: spravedlivá a nespravedlivá. Spravedlivá, když někdo užívá svého vlivu, aby ochránil utiskovaného a nuzného nebo pomohl někomu na místo, kterého si svými vlastnostmi zasluhuje. Nespravedlivá, když se někdo zastává člověka ničemného nebo pomáhá k vzestupu člověku bez náležitých vlastností a zásluh jen proto, že je jeho příbuzný nebo přítel, nebo že je příslušníkem určité skupiny lidí. Kdo si představuje přimlavy svatých na způsob protekce nespravedlivé, má plné právo je odsoudit: ale to neodsuzuje církevní učení o účtě svatých a jejich přimluvě, nýbrž svou vlastní naivní představu o tom. Svatí se za nás přimlouvají v tom smyslu, že nám vyprošují milost Boží a věčné spojení s Bohem, jež má být údělem všech dítek Božích, jež právě jako děti Boží si jsou rovny.

4. Náboženství vzniklo ze strachu a z neznalosti přírodních zákonů.

Kdyby k vzniku náboženství stačil strach a neznalost přírodních zákonů, musilo by mít náboženství každé zvíře. Pes na příklad se bojí a přírodní zákony nezná a přece nemá náboženství, a to prostě proto, že jakožto tvor nerozumný nemůže Boha svého Tvůrce poznávat. Pokud jde o člověka, má náboženství původ v rozumné přirozenosti lidské. Rozumem usuzujeme z díla na původce. Boha sice nevidíme, ale vidíme jeho dílo, to jest stvořený svět, a usuzujeme, že jej stvořila bytost nejvyšší moudrá a mocná, totiž Bůh. A v tom úsudku je původ a základ náboženství.

5. Nač se modlit růženec? Vždyť je to napodobení modlicích mlýnků.

Modlí-li se někdo růženec mechanicky a bezmyšlenkovitě, je to snad cosi podobného otáčení modlicího mlýnku tibetského. Růženec je ve své podstatě modlitba rozjímavá a ústní zároveň. Předmětem rozjímání v růženci je 15 výjevů ze života Spasitelova, čili tak zvaná tajemství. Dobře se modlí růženec, kdo si ty události živě představuje. Odřikávání zdravasů je v růženci úkon jaksi druhotný, při němž se nevyžaduje pozornost ke každému slovu, nýbrž jen dětinná úcta k Panně Marii — tak i dítě něco říká matce a je to někdy jen žvatlání, ale matku to těší, poněvadž to dítě činí z lásky.

6. Arcibiskupové měli na svých statcích poddané a vykořisťovali je.

Nezáleží na tom, co kdo má, nýbrž k čemu toho užívá. Strážník má revolver, ale ne k vraždění, nýbrž k obraně. Vrah má revolver k vraždění. Záleží tedy na úmyslu a užití věci. Pouhá okolnost, že někdo něco má, není ještě důkazem, že jí zneužívá. Bylo-li někdy zneužití církevních statků, bylo to tím, že vladaři světské měli právo tak zvané investitury a dosazovali do církevních úřadů své syny, příbuzné nebo i jiné nehodné osoby, které jim za to buď předem nebo dodatečně zaplatily. Boj papeže Řehoře VII. proti Jindřichu IV. je dokladem, že Církev sama proti takovému zlořádu rozhořčeně bojovala.

Ú t ě c h a. Propadlému studentu praví pan profesor: »Nic si z toho nedělej, že jsi propadl. Jsou na světě jinší pánové a také propadli. A konečně já jsem kolikrát myslel, že z toho nevyšlezu a na profesora jsem to přece dotáhl.«

S o r c h o v a n o s t. Maturant, který asi před půl hodinou složil zkoušku dospělosti, docela ostentativně si zapálil na chodbě ústavu cigaretu. Přišel k němu profesor a říká: »Honem tu cigaretu zhasni!« — Žák s poukazem na svou dospělost osmělil se odporovat. Načež pan profesor řekl: »Podívej se, kdybys byl třeba sám ministr, tak tě odsud přece jen vyhodím. Mohu? Protože zde jsme pány my!

P A t o m

P. Muraton: *Balada školní*

*O tu schola nostra cara,
stala se z nás pěkná pára,
cum libera nostra pede
všechno se nám hned povede.*

*Víš-li, ty studentský »sýre«,
se Socratem nihil scire?
Disce sapientem esse,
ve škole i v černém lese.*

*Florens et beatus sit,
kdo tu s námi bude žít,
memoria teneamus:
v klase musí být vždy rámus.*

*Delectemur latina,
než nám kožich vyliná!
Heu, Graeci in Attica,
trápí nás, ach, matika.*

*Exspectant nos victoriae,
dí profesor historie,
Qui puellam pulchram amat
bude se však stále klamat.*

*Discipule, carpe diem,
kóny šťastně opisujem,
optima est classis prima,
v lavici se pěkně dřímá.*

*Visu, dictu horribile
kantoři nám sedí v týle,
delent iam discipulos,
správný študák je však kos.*

*Magnus eorum terror,
probouzí v nás odpor, vzdor,
dies irae, dies illa,
kantorům se žluč rozlila.*

*Circenses propinquant ludi,
sardelí jsou plné sudy,
o, terrent nos mala vota,
v komposicích samá bota.*

Leonid Ochymčuk: Cesta do školy.

*Magna vitia sunt vestra,
obč. vých. je naše sestra,
autem censem nos idem
ze všech bitev šťastně vyjdem.*

*Res ad triarios venit,
kantoři nás budou honit,
scit iam vetus Catilina,
matura je vlastně psina!*

J. K.:

Student detektivem

Vzpomínáme konverse Chestertonovy.

Jsou taková divná cizí slova. Některá přitahují, jiná odpuzují. Ne pro slovo samo, nýbrž pro představy a pocity, která v nás vyvolá jejich vyslovení. Tak třeba theorie. To je pěkně zaprášená věc! Jaksi se člověku na ni nechce sáhnout, neleze to přes zuby. Theorie: profesor a brejle, tlustá kniha, dření nazpaměť, pak zkouška. Známý proces, jímž se theorie vtlačí do hlavy a jímž se pak zkoumá, zdali do hlavy našla. Tož dost řeči o tom. Vezměme to z druhého konce. Totiž z toho, odkud se dá přijít na to, co to theorie je. Samo slovo tak trochu napovídá: nazírání

Boha — poznání principu. Dá se také říci: měření metrem. Neboť právě tak jak je bláhové měřit délku na kila, tak je ještě nepoměrně bláhovější měřit život něčím jiným než principem života. A právě tato bláhovost je velmi osudnou životu. Představy, pocity — to je nános na skutečnosti, to je morfický plášť bludu.

Je tedy třeba setřít prach, odškrabat usedlinu. podívat se na věci, jak jsou samy v sobě.

Detektiv: vzrušení bláznivé jízdy v limusině, otisky prstů, krvavá kaluž v temné uličce, souboj browninů na střeších mrakodrapů... S napětím tuhnem od

místa zločinu přes policejní ředitelství až k dopadení pachatele. Ve skutečnosti se však jedná o to, aby detektiv přišel na to, kdo je zločinec — nejedná se o naše vzrušení. Záleží na odkrytí věci — detegere. Sedá theorie je na počátku činnosti detektiva; když je tu zločin, musí tu být zločinec. Zločinec musí být potrestán, protože přestoupil zákon a protože je nutné zamezit jeho další zločiny; zákon stanoví, co a jak má být; zákon je závazný, protože není života mimo zákon; život není libovůle; člověk je svobodný, ale musí zachovávat zákon, aby mohl žít. Detektiv koná povinnost, kterou ukládá theorie.

Pozorujeme různé jevy, ale často zapomínáme, že každý jev má určitou příčinu a určitý následek. To je základní „theorie“ — zdá se vám to tak samozřejmým, že je škoda o tom psát?

V denním životě se však často na takové základní věci zapomíná. Žijeme uprostřed chvatu. To nezbytně důležité proč a nač nám uniká. Ale to se právě nevypálí. Tu je třeba detektivů. Těch, kteří znají principy a jimi měří jevy. A kdo je povolanější k tomuto úkolu než ti, kteří se učí theorii? Studenti se jí mají učit. A jak? Řeknu vám o jednom učiteli:

Zavalitá postava supí jednou z beaconfielských ulic. Na mohutné šíji velká hlava. Vousiska trčí dopředu, chundel vlasů se kymácí do kroku současně s řádným podbradkem, jímž hlava ne a ne přejít pořádně v trup. Okuláry míří k hospodě.

Tak šel tudy před dvacítipěti lety G. K. Chesterton, filosof-detektiv. Spěchal do shromáždění katolíků,

kterí se scházeli v hospodě, protože tam tehdy ještě nebylo kostela. Šel mezi ně, aby vyznal své Kredo. aby řekl: Věřím, odkryl jsem princip — Boha.

Radím, vypůjčte si co nejdříve knihy Chestertonovy. Uvidíte, co to je odkrývat pravdu. Prožijete tolik dobrodružných chvil, poznáte, kolik skvělých příležitostí má detektiv v denním životě tak zohla obyčejným, uvidíte, že za tím vším je život sám se svou nesmlouvavou pravdou a závazností.

Těším se už s vámi na Klub podivných živností: Povídky o dlouhém luku; Anarchistu Čtvrťka; Muže, který věděl příliš mnoho; Muže, který byl příliš živý; Bitvu svítlen. Pokus Mr Bucka. Nedávno vyšlo u nás Tajemství otce Browna a Orthodoxy.

To vám povídám, to si počtete. Jen buďte při tom k Chestertonovi spravedliví. Nečtěte jen s napětím, nesmějte se jen jeho humoru (a neznám humornějšího autora než je ten, který napsal Pahorek humoru). Poslechněte Chestertonových rad, naučte se s ním odkrývat Pravdu. Když vám tak doporučuji jeho knihy, tak vás hned upozorňuji, že bych nebyl rád, kdyby právě o vás platilo to, co napsal v Nottinghamském Napoleonovi: „Hráči velmi pozorně a uctivě naslouchají všemu, co moudří lidé říkají o tom, co se udá v budoucí době. Potom hráči čekají, až ti moudří lidé zemrou a pěkně je pohřbí. Potom jdou a dělají něco jiného. A to je vše. Avšak lidé prostého rozumu mají z toho ohromnou švandu.“

Tak pěkně pobavení a dejte se k Chestertonovi do učení na detektivy. Nebudete věru litovat!

František Korb:

Dospívající mládež

Vím o zjevech, které jsou vlastní době dospívání. Vím o různých t. zv. krisích, jež s pohlavním dospíváním těsně souvisí. Mnoho hochů se mnou mluvilo o věcech, které by někdo nazval velmi choulostivými, o věcech, na něž se zpravidla mladý člověk netáže ani rodičů. Mohli bychom je zahrnout do skupiny jevů fyziologických. Ale vesměs málo se tito hoši zmiňovali o svém životě vnitřním, o svých těžkostech duševního a duchovního rázu. A když ne snadno, přece snáze se přiznáváme k těmto a šíříme se o nich, nežli hovoříme o zjevech, kterých nositelem je naše tělo. Snad tu hoch cítí jistou mezeru, trapné vnitřní ohraňování, jež přímo bolí, jež je zapříčiněno částečně jím samým a pak společností blízkou i vzdálenou. A tato mezeru připravuje pomalu vznik stavů duševní nerovnováhy a roztěkanosti.

Dospívající hoch je ve stadiu hledání. Hledá objasnění, poučení. Hledá a nalézá — v jaké formě a kde, o tom by bylo třeba se široce rozepsati. Vývin tělesných a duševních složek způsobuje stálý hlad fyzický a duševní. Ale mnohdy se zapomíná na to, že ve vývinu je i duchovní složka bytosti, která také chce býti uspokojena. Nenedostává se tu materiálu k tomuto ukojení, ale chybí tu ukazatel cesty k němu, chybějí rozdavači, jímž lámání chleba není povoláním životním.

Kdysi se mluvilo o krisi intelligence, o zradě vzdělanců. Byly o tom napsány knihy. Dnes vplynula do zrady, do krise mládež. Slyšeli jsme o tom nedávno z úst nejpovolanějších, z úst osobností, která vidí dále, nežli ti méně již povolaní, kteří jsou ochotni opravovat právě tyto její výroky. Velká část mládeže propadla materialismu a tvoří předvoj těch, kdož seji símě budoucího ryze materiálního blahobytu v materialistickém ráji, jemuž jest přijít snad v době co nejkratší. S hlediska spiritualismu a pravého idealismu jest toto přimykání k hmotě znamením krise mládeže, znamením její zrady. Zrada Jidášova je typická. Zradil Toho, jenž byl nejvyšším pozhánáním této zemi. Velká zrada je, zaprodá-li někdo vrcholnou hodnotu pro efemérní „šťěstí“, menší se stává, za-

prodává-li současně s ní i sebe z tupé nevědomosti, bez rafinovanosti, jež obyčejně bývá průvodním znakem zrazování pro chvilkový prospěch. Obvykle v tomto posledním případě působí svod společnosti, jakýsi psychický nátlak na lidi mladá, nezkušená, nedospělá... Není tak ryzi zrady jako byla zrada Jidášova. A není takové zrady, jež by více byla zavíneča nedbalostí okolí, nedbalostí společnosti, nežli je zaprodanost české mládeže pochýbné ilusi.

Společnost tu nese vinu jistě jen částečnou, ale přece je to vina. Je vidět, že mravní vedení tu jaksi zklamalo. A přímo řečeno: náboženské, křesťanské vedení mládeže. Namítne se: duchovní rádcí a duchovní vůdci, kostely, náboženské kursy, náboženská výuka atd. Ale dospívající člověk, to jest: ani dítě, ani dospělý. Musí být stále veden. Jsme ubezpečeni o tom, že nejpracněji se probouje ke křesťanskému světovému názoru. A pak je tu otázka, zda si získal a získává trpělivost k tomuto pracnému proboujování. Dnešní pokročilá doba se nevzdala jistého násilného působení na druhé. Tento sugestivní vnitřní tlak, ovšem — ušlechtilé formy, nesmí chybět ani křesťanským vychovatelům. Nebylo ho totiž v dostatečné míře využito, pokud se týká mimoměstských oblastí. V době pohlavního zrání a rapidního vzrůstu chápavosti pro věci vyššího druhu se nedá početné skupině národa to, po čem křičí svými očima plnými nejistoty, po čem volá jako po léku celá její fyziognomie, a později se musí vstříkovat jen injekce protijedů... Hic Rhodus, hic salta... Poučujme mládež v době dospívání, vzněcujme ušlechtilé sklony, dávejme přiměřenou stravu tělu a dostatečnou stravu duši — animae naturaliter christianae. Odklízejme překážky s cesty, která k tomu žádoucimu nasycení vede. Požehnaná a velmi záslužná práce to bude pro ty, kteří pracují mezi troskami, pro ty, kteří musí dbáti, aby vedle hmotného ilusorního ráje nám vykvetlo ovzduší vnitřní spokojenosti, kterou nelze přivodit člověku hlinou, ale která prýští z kontaktů a ze snahy, upřímné snahy po kontaktu s Nadpřirozenem. Stručně řečeno: vedme ke Zřídlu. A dávejme pokrm v čas příhodný.

debatujeme

Nejdůležitější problém.

Všimneme-li si světové literatury, zvláště beletrie, po obsahové stránce, zjistíme, že se zabývá řešením určitého problému. Tuto otázku, ač málokde přímo jmenovanou a vyslovenou, snaží se zodpovědět jak méně hodnotná četba laciného vydání, určená pro ukrácení dlouhé chvíle, tak i odborný vědecký spis na příklad sociologický, jednající o podmínkách ke zlepšení životního standardu jednotlivce. Řešený problém spočívá v uspokojení určité touhy lidského srdce, které je vlastní každému člověku. Vyskytuje se jak u žebráka, který stojí v prachu silnice, působí na lidské milosrdenství, aby získal svůj denní chléb, tak i u občana, jehož životní úroveň je nejlepší.

Toto puzení hárало již nitrem člověka na počátku lidstva, kdy prvotní člověk chtěl získat dosud neokoušené ovoce — prostředek k dosažení úplné dokonalosti a dosud nepoznaných krás. Puzen tou touhou, jal se pračlověk obrábět kameny, aby pomocí takto získaných nástrojů ulehčil si svou práci a získal snazší způsob života. dopracoval se nových hodnot; počal stloukati z kmenů vor, aby se dostal do cizích krajů a poznal jiné životní prostředí.

Touha po nepoznaném dobru plní lidské mysli po dlouhá tisíciletí, vznáší se jako světlý mrak nad zemí, působí jako oheň, který jasně plá, ale nikdy nedohoří, trvá jako tok řeky, jejíž vodní množství je nevyčerpatelné. Jest podněcovatelkou badatelských výprav a objevitelských cest, úporných vědeckých studií všech dob, těch snah o poznání nás obklopujícího jsoucna. Rozžehá prvotní plamének vědecky touhy po pravdě, činí lehkými veškeré těžkosti studia a pomáhá překonat všechny obtíže od počátku práce až k tomu objevitelskému „heuréka!“, aby tím více ukázala na nedokonalost dosud získané mety a postavila před oči další cíle. Rozchvívá skryté struny lidského srdce a vyvolává z nich jemné umělecké znění. Touhu po absolutnu vyjadřují jak tesklivé melodie či jásavé akordy hudby, tak i snahy básníka i malíře, směřující k přenesení nevýslovna, skrytého v hloubce duše, do číslí spoutaného prostoru. Ba tato touha podněcuje člověka i k opilství a vyhledávání požitků a k jiným činnostem nižšího stupně, při nichž je možno odpoutat se alespoň na okamžik od své osobnosti a zapomenout na strasti a obtíže denního života a zažít tak pocit přechodného blaha.

Takový je tedy účel lidských snah a problému, smysl zkoumání a úvah o životě: uspokojiti odvěkou touhu v člověku, dojiti trvalého, pravého a úplného štěstí. To však nemůže člověku poskytnouti nikdo.

leč který sám je nekonečný, a jenž tuto touhu v srdce lidské uložil.

Zdeněk Skoupil.

Svůj k svému a vždy dle pravdy!

Snad nikdy nebyla nám ta slova tak blízká, jako právě v letech minulých, kdy nad celou naší vlastí se snášel pochmurný přízrak německé expanse a děsivé zlovůle.

„Svůj k svému a vždy dle pravdy!“, tak vybízí nás Palacký, abychom zanechali vzájemných sporů a malicherného nevražení a hledali raději ty hodnoty a statky duchovní, které nás vzájemně k sobě poukaj. Poznáváme lépe než kdykoliv předtím, že v nás všech koluje jedna a táž krev našich předků, která nezná strachu před nepřítelem a neváhá přinést oběť, když toho vlast a národ potřebují. Národ se semkl ke spolupráci a k boji proti cizáckým vetřelcům, neboť dobře věděl, že pravda a právo je na jeho straně. Nikdy nezapomněl na skutečnost, že vítězství musí vždy připadnout straně, jejíž cestou a programem je pravda, spravedlnost a svoboda. Vždyť to bylo heslo Palackého, které volalo všechny Čechy pod praporek jednoty a pravdy!

Škoda jen, že právě v současné době, kdy osvobozená republika se sotva probouzí k novému životu, není toto heslo duchovním majetkem všech našich spoluobčanů. Jedni zneužívají jednoty na úkor druhé půle Palackého hesla „...dle pravdy“ a usilují o jednotu, která nestojí dosti pevně na basi pravdy, spravedlnosti, svobody a demokracie. a druzí se shromažďují pod praporem pravdy, ale nenalézají dostatečného ohlasu.

A tak i v dnešních dnech napomíná nás otcovsky — a snad i důrazněji než v letech právě přestálých — František Palacký, Otec národa, svým životním heslem „Svůj k svému a vždy dle pravdy!“, které musí býti slyšeno všemi Čechy a Slováky, nemáme-li se jít s cesty, jež jediná se sluší na národ, který si svou vlastní pílí a prací získal tak znamenitou pověst nejen v Evropě, nýbrž v celém světě. Je na nás, abychom svou lehkomyšlností, chamtivostí a egoismem nezradili pravdu a svobodu, za něž naši otcové pracovali a trpěli.

Jaroslav Kuchař.

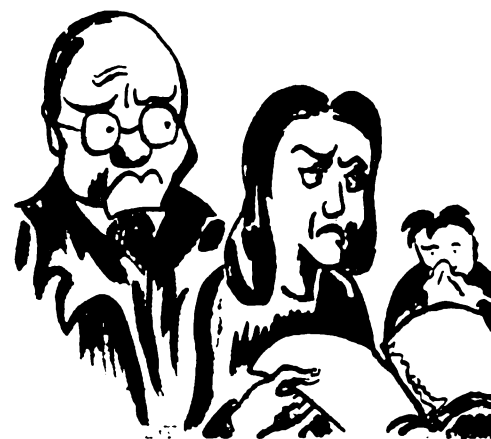
Už vítězí začek v dramatické řeži,
kniha praská, úpí, list za listem
sněží...

K čemu držet knihu! Těžká je ta
věda:
čtené mám zde v listech — V ten ráz
(tříkrát běda!)

inspektor sem vpadá, profka křiví
lice.

Rychle zachránit se! Kde je
učebnice?

Tak copak to čteme, paní profesorko?
Počkej, Závku, počkej, tobě bude
horko!

Mezinárodní tábor ve Flüeli.

Ve Flüeli u Sachselu, poblíž Sarner See, v kraji sv. Mikuláše z Flüe, byl letos mezinárodní dívčí tábor Pax Romany. V krajině, o které nelze říci nejkrásnější, protože sami Švýcaři neužívají toho — nej —, všechno mají pouze „dosti hezké“ („dosti ošklivé“ atd.) a potom už také proto ne nejkrásnější, že celé Švýcarsko je krásné a těžko byste hledali něco krásnějšího.

Ze 13 nejrozumnějších států se sjely dívky, aby společně prožily 14 dnů. Z temperamentní Itálie i snivého severu, ze západu, nikoliv dálného a ze srdce Evropy, z Československa; celkem 28 účastnic.

„Tam nahoře, v tom žlutém domě, bude náš tábor,“ řekla nám při uvítání vedoucí tábora, naše milá Rose-Marie. A to „bude“ se začalo pomalu uskutečňovat, když se sjížděly ostatní tábornice.

Úředně se mluvilo francouzsky a německy.

Prožily jsme mnoho krásného. Pro nás, z Československa, patří dvě vzpomínky k nejkrásnějším. Hned na počátku tábora, sotva jsme si oddechly a řekly si, odkud kdo přichází, volá nás Monique, naše nová francouzská přítelkyně. A již slyšíme tóny známé české písně, kterou Monique píše na svou flétnu, která patří k většině francouzských studentů, stejně jako jejich univerzitní čapka. Byla to naše „Teče voda, teče“, kterou nám pak ještě zazpívala, a to česky. Bylo nám v té chvíli krásně a jestliže některá z nás ještě měla obavy z mezinárodního tábora, jistě v tuto chvíli se jich zbavila.

Ta druhá vzpomínka je ještě hezčí. Bylo to v den, kdy jsme měly svůj referát. Předě mši sv. oznámil Dr Reinert, že mši sv. bude sloužit za československé katol. studentstvo a jeho práci. 26 dívek ze 12 nejrozumnějších států se s námi modlilo za zdar práce českých, moravských a slovenských studentů a vyprošovalo požehnání a sílu pro své vzdálené bratry a sestry. Ten den, jistě věříte, byl pro nás svátkem.

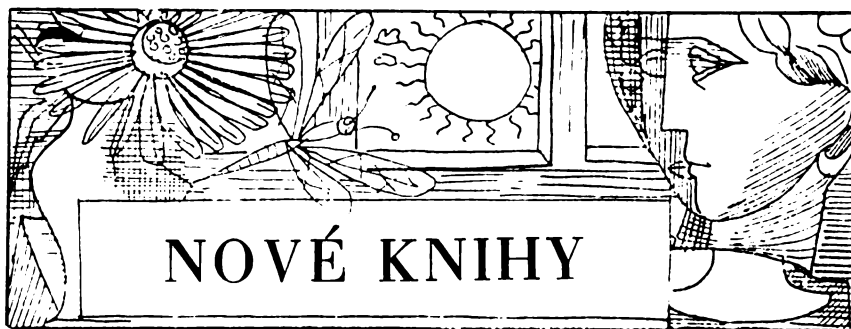
Den, který začínal mši sv. a končil modlitbou kompletáře, byl různě vyplněn. Hlavně vycházkami, výlety a koupáním v nádherné modrozelené vodě Sarnerského jezera a na nikoliv posledním místě i jídlem. Bylo také dosti volného času, abychom se mohly lépe poznat. Za stejným účelem jsme byly dokonale promíchány i na ložnicích. Veselé to bylo zvláště na jedné, kde spala Holanďanka vedle Dánky, Norka vedle Italky a Belgičanky. Veselejší to bylo večer, když se ochladilo. Raffaele — Italce — bylo zima. Seveřankám to nevadilo a ostatním to bylo nanejvýš příjemné neboť se krásně spalo. Ovšem.

Lze tvrdit, že vedle Františka Palackého, který svou „demokratickou“ koncepcí českých dějin, t. j. podložením jich domnělou praslovanskou demokracií jako jakousi konstantou či osou národního vývoje, dovedl připoutati českou buržoasii minulého století opět pevněji k dějinné pospolitosti české, posíliti v ní vědomí osudového společenství s historickým národem — žádný jiný historik český nezasáhl svou psanou historií tou měrou do skutečné historie české jako Bohuslav Balbín. A v tom smyslu je jistě naším největším historikem před Palackým, třebaže jinak ve vlastním vědeckém postupu — v tom jmenovitě v historické kritice — byl zastíněn historiografií století XVIII.: Dobnerem, Dobrovským a j.

Z publikace Zdeňka Kalisty Bohuslav Balbín. Vyšla v cyklu „Církev a vlast“ v nakladatelství Brněnské tiskárny v roce 1947.

Jest pak utvrzením veliké útechy všem, kteří se opírají o pravdu, ta okolnost, že pravda, ačkoli nejednou vzbuzuje v bezbožných nenávisť, přece sama o sobě zůstává neotřesená, netrpí škody, jako také churavým očím je světlo protivné, což ovšem, jak zřejmo, není vina světla, nýbrž churavosti očí.

Ze Slovanské kroniky Helmolda kněze buzovského, která vyšla v r. 1947 v nakladatelství „Vyšehrad“ v Praze.

Gilbert Keith Chesterton: **Tajemství Otce Browna.** Přel. Timotheus Vodička. Julius Albert, Praha 1947. stran 190, neváz. 58 Kčs.

Z řady detektivních příběhů, které Chesterton sdružil kolem postavy kněze Browna, vychází tento svazek po prvé v českém znění. Detektivní příběh má podle Chestertona též úkol jako pohádka. Pohádkou si zvyká dítě řadou jasných obrazů myšlenky, že lidské útrapy mají jakousi mez. že nepřítelé člověka mají nepřátele v rytířích Božích a že je ve vesmíru cosi tajemnějšího než hmota a silnějšího než strach. Chestertonův detektiv není člověk zchytralý ani všemi masami odborné kriminalistiky mazaný, nýbrž člověk nevinný, detektiv-kněz, jak jej zpodobuje v postavě Otce Browna, nebo detektiv-filosof, jak jej vytváří v Muži, jenž věděl příliš mnoho, nebo detektiv-básník, jak jej uvádí na scénu v Anarchistu Čtvrtkovi. Jen takový člověk může být vítězem nad složitým a přetvářlivým zlem a schopným nástrojem věčné a nepřelstitelné spravedlnosti. Postup Otce Browna má v každém příběhu hlubší duchovní význam, neboť ukazuje, jak všechny věci lidského života souvisí s mravními zákony a pravdami víry.

D. P.

J. L. Hromádka: **Don Quijote české filosofie Emanuel Rádl.** Jan Laichter. Praha 1947, stran 168. neváz. 100 Kčs.

Svou knížku o Rádlu napsal a vydal Hromádka již v r. 1945 v Americe pod dojmem zprávy o Rádlově smrti. Postavě Rádlu dává vyniknout zvláště posmrtná jeho kniha Útěcha z filosofie, v níž se přiznává k základům věčné filosofie a odsuzuje moderní skepsi. Rádl byl biolog se živým zájmem o filosofii a náboženství: jeho svéráz rýsuje Hromádka tak, že ho konfrontuje s různými jinými našimi mysliteli, zejména s Masarykem, Nejedlým a Peroutkou. Co ho činí bez nadsázky sympatickým, je jeho víra v Boha i v mravní řád, boj proti skepsi a resignaci. pathos víry a mravní energie, synthesis vědy a víry.

D. P.

P. J. Caadajev: Filosofické listy. Přeložil a úvod napsal Josef Vašica. Studii o Caadajevovi napsal Dimitrij Čiževskij. Universum. Praha 1947. stran 262. neváz. 80 Kčs.

Kromě prvního listu neuveřejnil Caadajev nic v jazyku ruském. Psal francouzsky a Vašicův překlad je pořízen na základě ruského převodu. Caadajev byl umlčen hned po svém vstupu na veřejnost 1836. Přesto byl jeho vliv mocný zvláště na Puškina, který ho nazval lékařem své duše. Caadajev soudil svou vlast s láskou, ovšem s hlediska katolické víry. k níž se přiklonil, dávaje důraz na náboženský obsah dějin vůbec a na katolicismus jakožto vůdčí ideu historického vývoje evropského zvláště. Jeho listy vytrysklé z touhy po jednotě duší a mravních sil světa jsou v naší současné roztržitém aktuální četbou pro ty, kteří se zamýšlejí nejen nad ruským dějinným určením, nýbrž nad smyslem dějin vůbec.

D. P.

Dr Bedřich Vašek: Rukojet křesťanské sociologie. Velehrad v Olomouci 1947. stran 296. neváz. 78 Kčs.

Vaškova Rukojet křesťanské sociologie vychází nyní v třetím vydání. Přichází jako na zavalanou, poněvadž sociální problémy vystupují v naší době stále více do popředí. Jasnost, přehlednost a stručnost jsou hlavní znaky této osvědčené příručky, která obsahuje souhrn křesťanské sociální nauky se zřetelem ke všem soudobým problémům společenským na základě křesťanské filosofie sociální a hlavně sociálních encyklik posledních papežů. Poslouží nejen studijním theologie, kterým byla původně určena, nýbrž všem, kteří chtějí mít jasno v sociálních otázkách. Zvláště ji doporučujeme studijním kroužkům mládeže.

D. P.

Kniha Ježíše Siracha. Z kriticky upraveného textu řeckého přeložil Josef Heger. Akord v Brně 1947. stran 159. neváz. 60 Kčs.

Kniha Daniel. Přeložil Josef Heger. Akord v Brně 1947. stran 76. neváz. 36 Kčs.

Kniha Sirachova vznikla počátkem druhého století před Kristem v době pro židovstvo kritické, kdy vyšší vrstvy národa byly nakaženy pohanským duchem řeckým. Odtud výstražný ráz Sirachových výkladů o hříchu a jeho následcích, o povinnostech k Bohu, sobě a bližnímu, které byt nebyly podány systematicky, přece tvoří jakousi učebnici starozákonní mravouky.

Kniha Danielova je po stránce literární soubor příběhů o Danielovi, jež vznikaly samostatně a soustředily se později ve dvě sbírky, až nakonec splynuly v knihu jedinou, do níž byla bez dějové souvislosti vsunuta epizoda o Susanně. V hlavních částech vznikla kniha již v době Danielově.

Máme nyní v rukou Hegrův překlad všech básnických a prorockých knih starozákonních kromě knihy Ezechielovy ve vzorném překladu a dokonale úpravě. Rozebrané svazky slibuje nakladatelství vydat znovu. To by byly základní kameny k novému vydání Písma svatého Starého Zákona, jež bude asi vyžadovat mnohé práce a nákladných příprav. Ale samo překladatelské dílo Hegrůvo, uznané odborníky a oblíbené u čtenářů, zavazuje k brzkému vydání všech knih Starého Zákona.

D. P.

Miloš Krejza: Svatá Terezie z Lisieux. Život, myšlenky, meditace. Bohuslav Rupp, Praha 1947. stran 169. neváz. 39 Kčs.

Krejzova knížka o svaté Terezii z Lisieux podává pečlivý výběr z myšlenek světky, uvedený krátkým jejím životopisem, doprovázený stručnými úvody do jejího duchovního myšlení a uzavřený přehledem jejího kultu u nás a literatury k jejímu životu a dílu se vztahující. Že takový výběr nelze pořídit bez dokonalé znalosti osobnosti, bez důvěrného vztahu k ní, je zřejmé i nezasvěcení, ale kdo ví, že i pouhý citát dobře vybraný může být tvůrčí prací, ocení práci Krejzovu jako zdařilé kompendium karmelitské zbožnosti.

D. P.

Slovanská kronika Helmolda kněze buzovského. Z latinské předlohy přeložil a úvodem i poznámkami doprovodil Karel Vrátný. S obálkou B. Storma vydalo nakl. Vyšehrad r. 1947. Str. 180. 99 Kčs.

Karel Vrátný, zasloužilý katolický spisovatel a překladatel Dantovy Božské komedie, přeložil před deseti lety z latinského originálu celou Slovanskou kroniku Helmoldovu a r. 1947 ji vydalo nakladatelství Vyšehrad. Kronikář Helmold, pravděpodobně holštýnský farář, zemřel asi r. 1147, byl sotva o jednu generaci mladší než náš kronikář Kosmas. Jeho kronika je méně náročná než Kosmova, ale jestliže okruh jejího zájmu je užší, jestliže vydává svědectví pouze o roztržitém kmenech

nešťastná okna! Seveřanky je otvíraly, Raffaella zavírala, ostatní se bavily, protože okna se otvírala a zavírala podle toho, kdo se právě probudil a zjistil „okenní stav“.

Bylo krásně po celý den ve Flüeli. Prožily jsme krásné okamžiky, které se spojovaly v celý řetěz dějů, jehož články byly zlaté, ze slunečního jasu a křišťálové z bílých ledovců na vrcholcích hor, které nás obklopovaly. Každý večer jsme se sešly ke chvíli krásné, k modlitbě kompletáře. A nakonec při „Salve Regina“, které se zpívalo, jsme prosily ne každá jenom za svou zemi a její lid, ale všechny dohromady za celý svět, za ten svět bloudící a hledající, za svět, ve kterém není snahy porozumět jeden druhému. Prosily jsme, aby jednou všichni zpívali „Salve Regina“, tu píseň, která nás všechny spojovala.

Věra Kakosová.

Již 44 států jmenovalo u Vatikánu své oficiální zástupce.

Rím (KIS). S příchodem vyslanců Bolívie, Panamy, San-Salvadoru a Haiti do Vatikánského města, dosáhl počet jmenovaných diplomatických zástupců u sv. Stolicе čísla 44. Pouze vyslanectví argentinské, rumunské a jugoslávské jmenovalo jen prozatímní zástupce. Vyslanectví Německa, Japonska, Maďarska a Hondurasu jsou dosud uzavřena.

Veliké dílo americké charitní pomoci.

Za války roku 1943 vzniklo veliké dílo katolické charity ve Spojených státech. War Relief Services, určené pomáhat krajinám těžce postiženým válkou. Toto dílo je známé velmi dobře i u nás.

War Relief Services připravuje nyní další pomoc, k níž nedávno vyzval arcibiskup v Cincinnati Msgr T. Mc Nicolas O. P., předseda správní rady National Catholic Welfare Conference a také War Relief Services, který ve svém provolání vyzval všechny americké biskupy, aby se zúčastnili nového díla pomoci a poukázal na to, že některé kraje Evropy jsou opět v tragické vyživovací situaci.

Za uplynulý rok odeslala W. R. S. celkem mouky na 20 milionů bochníků chleba, 263.000 krabic pečiva, 13.231.000 polévkových konserv, 4753 párů různých obuvi, 242.000 párů dámských střevíců, 1.674.600 kusů mýdla, 28 milionů kusů vitamínových tabletek, 42 milionů kusů různých léků, 500 milionů jednotek penicilinu, 40 milionů jednotek insulinu, 21.312 balíčků lékařských potřeb a 220 kompletních vybavení operačních sálů. Kromě toho bylo posláno velké množství jiných životních potřeb. Mezi dary, poslanými W. R. S. bylo také mnoho knih, ať již zábavných nebo poučných, či knih modlitebních a misálů. Nyní tedy zase američtí katoličtí kněží a

věřící podnikají novou sbírku na pomoc Evropě.

Mezinárodní novinářský institut v Římě.

Při Papežském Institutu v Lateránu je zřízena vysoká škola novinářská „Pro Deo“. Má letos 650 posluchačů, zatím co minulého roku jich bylo pouze 130. Ačkoliv většina posluchačů je z Itálie, jsou letos již zapsáni i cizinci (z Francie, Belgie, Jugoslaviie, Anglie, Brazílie a také z ČSR). Přednášky jsou jednak věnovány obecným předmětům, společným všem posluchačům, jednak jsou speciální, a to z oboru novinářské techniky, rozhlasu a filmu. Studium trvá tři roky. Kromě pravidelných přednášek jsou pro posluchače pořádány mimořádné přednášky vynikajících odborníků, kteří příležitostně zavítají do Říma.

Soudobý svět bloudí v mnoha věcech. Je to především jeho pýcha nad vědeckými objevy, ale také přílišné obírání pozemskými věcmi. Proto je třeba, aby se toto poselství sv. Terezie co nejvíce rozšířilo, neboť je poselstvím pokory, nadpřirozeného povznesení duši a prostoty.

Dále rozvinuje sv. Otec ctnosti malé světice a ukazuje, jak velikou moudrostí oplývala její duše. Je třeba, abychom dovedli kráčet její cestou svatého dětství. Sv. Otec ukazuje, že toto duchovní dětství třeba rozlišovati od dětství přirozeného; neboť duchovní dětství se vyznačuje zralostí soudů, nadpřirozeně inspirovaných božským Mistrem: Nebuďme dětmi dle soudnosti — píše sv. Pavel — nýbrž co do špatnosti buďme dětmi, ale co do soudnosti buďte dokonalí.

Tato cesta dětství — rozumí-li se jí dobře — nás přivádí prostotou lásky přímo k Bohu s těmi nejčistšími úmysly.

Sv. Otec dále nabádá, abychom hledali cesty, jimiž bychom mohli kráčet ve slépějích sv. Terezie od Ježíška. Cesta duchovního dětství může nás ochránit od nebezpečí, která na nás číhají a může nám přinést jenom nadpřirozené plody posvěcení a blaha.

Pozoruhodné dílo českého vědce.

Řím (KIS). Profesor Orientálního ústavu v Římě, P. J. Olšr T. J., uveřejnil v *Civiltà Cattolica* pozoruhodnou studii o „Činnosti ruské patriarchální církve v Sovětském svazu“. Je to první obsáhlá studie o tomto velmi zajímavém temat. Autor podává na základě bohatého materiálu opravdu důkladný a široce založený pohled na celé dílo a život soudobé patriarchální pravoslavné církve. Objektivnost a pečlivé zpracování svědčí o tom, jak český vědec dovede zvládnout látku nesporně lákavou, ale právě proto těžkou. Podařilo-li se proto autorovi dílo opravdu znamenitě, zasluhovalo by i u nás pozornosti.

německých a o Slovanech, sídlících mezi Labem a Odrou, přečte si ji s velkým užitek zvláště historik a filolog. Biblický sloh Helmoldův, tlumočený K. Vrátným čistou spisovnou češtinou naší doby a autentické zprávy o pobaltských i polabských Slovanech, činí z této kroniky dílo veliké ceny dokumentární. Právem se v úvodu K. Vrátný podivuje, že toto dílo přeložil u nás teprve v r. 1925 Pavel Papáček, a to neúplně. Vrátného překlad, opatřený úvodem a vysvětlujícími poznámkami, je v naší literatuře skutkem objevitelským. Štormova kresba na obálce je svým klasickým primitivismem duchu Helmoldovy knihy přiměřená.
Jana

Zdeněk Kalista: **Bohuslav Balbín**. Vyšlo v nakl. Brněnské tiskárny r. 1947 jako IV. svazek knižnice „Církev a vlast“ Str. 48, 18 Kčs.

Ke své přednášce o Balbínovi, přednesené v prosinci r. 1938 na filosofické fakultě v Praze, vrátil se Zdeněk Kalista touto útlou knížkou proto, že prvé vydání její u Borových v Praze v r. 1939 bylo na několika místech značně poškozeno protektorátní censurou. Bohuslav Balbín je již od červánků našeho národního obrození předmětem neutuchajícího zájmu vědeckého. Zdeněk Kalista nevzpomíná v této publikaci ani slovem J. A. Komenského, nejkrásnějšího květu naší literatury exulantské, ale paralela Komenský-Balbín se vtírá i při četbě jeho pojednání. Vždyť Balbín byl psancem uvnitř své vlasti. Velmi cenný je Kalistův postřeh o Balbínových představách vlasti a národa, prostoupených vždy představou Boha, přítomností Boží v národě a o Balbínově konstrukci naší historie i národa, sjednocovaného duchovně světectvím a mučednictvím. Takto oceněný Balbín se pak Kalistovi jeví jako největší náš dějepisec před Palackým.
Jana

Adam Mickiewicz: **Básně z východu**. Přeložil Václav Renč a vydalo nakl. Vyšehrad r. 1947, 34 str., brož. 24 Kčs.

Když srovnáváme překlad slavných sonetů Mickiewiczových od Jaromíra Boreckého z r. 1910 s překladem Renčovým, chtíc nechtíc dáme přednost překladateli druhému, a to především proto, že se Renčovi podařilo více než Boreckému před 35 lety přiblížit se nádherné imaginaci Mickiewiczově. Krymské sonety, ovoce básnickovy cesty na Krym r. 1825, znamenaly pro Mickiewicze obrození duševní. Čtete je a poznáte, jak se asi básníkovi zhnusila šosácká společnost, v níž žil do té doby a jak uprostřed stepí a při pohledu na velehory krymské vyrůstal do nebe! Jestliže před lety Borecký přebásnil kromě Krymských sonetů i Mickiewiczovy mládísonety milostné, Renč nyní přidává k nim báseň *Farys*, jež je více inspirována knižními dojmy básnickovými než přírodou. Knížka poesie nejen podle nadpisu, ale podle trvání nadčasového. Vždyť tyto básně vyšly po prvé před 120 lety!
Jana

Karel Hroch: **Dvacet balónků**. S 36 kresbami a 4 barevnými obrázky i barevnou obálkou doprovodil Prokop Laichter. Vydal v r. 1947 Jan Laichter v Praze. Brož. 115 Kčs.

S prozíravostí zkušeného vychovatele napsal známý autor „dvacet balónků“, dvacet krátkých pohádek a pověstí a posílá je dětem, aby se na nich učily čistotě a poslušnosti, skromnosti a rozumnému odříkání, radosti z práce a občasnému zklamání, šetrnosti a soucitu, pozornosti a ostražitosti, spokojenosti a pravdomluvnosti, lásky k přírodě a ke všemu, co zušlechťuje srdce i rozum. Karel Hroch to umí! To je o něm známé! Ale že v Prokopu Laichtrovi nalezl tak pohotového malíře, jehož obrazotvornost se dovedla tak krásně přizpůsobit jeho slovu, k tomu mu blahopřejeme! Málo máme tak podmanivých a užitečných knih v dětské literatuře jako je tato!
Jana

Emil Sobota: **Glossy 1939-1945**. Vydal Jan Laichter v Praze 1946. 186 stran, 90 Kčs.

Mnoho již glos vyšlo u nás o poslední válce a o průvodních jejích zjevech, ale glosy Sobotovy budou mít mezi nimi místo svrchované čestné. Autor glosoval před válkou pravidelně naši politiku v „Naší době“ a neodřekl si své jasnozřivé glosování ani za války, jenže je musil měsíc co měsíc zakopávat v kovových krabicích do země u své posázavské chaty, a když byl v dubnu r. 1945 gestapem zatčen a popraven, mohla je k tisku připravit již jen jeho žena L. Sobotová. Budoucím historikovi dají bystré a rozvážné glosy Sobotovy věrohodné zprávy o době válečné a čtenáři nynějšímu důkaz, jak hrdinský jejich autor odvažoval jemně na vážkách svého citu a rozumu všechna aktiva a pasiva naší politiky domácí i zahraniční. Zvláště věrným zrcadlem je Sobotova kniha pro sudetské Němce, Sovětský svaz, českou inteligenci a mládež.
Jana

Eduard Chvátal

- textilní
- závod

Prostějov

Telefon čís. 190

Továrna obuvi

LACINA-ZLÍN

VÍT SPÁČIL

továrna na obuv

Prostějov

START

Květoslav Siegel

tovární knihařství - knihtiskárna

ZLÍN

Výroba kaučukových razítek

PETR SOLFRONK

Prostějov, telefon 501

KNIHTISKÁRNA - NAKLADATELSTVÍ

Josef Sklenář

kloboučnictví

Zlín, Rašínova Telefon 562

Sanatorium

MUDr. ROBERT POSPÍŠIL

Olomouc

Ul. Božího Těla 7 - Tel. 22

Marie Smékalová

barvy, laky, štětce

OLOMOUC, MOŘICKÉ NÁM. 13

Telefon čís. 1371

Zadáno č. 1.

Zadáno č. o. 75.

JAN TKADLEČEK

obchod dřevem, uhlím a stavebninami

ZLÍN TELEFON 248

Kovář a Jahn v Prostějově

knihařství, papírnictví,
linkování papíru,
výroba lepenkových krabic

M. Nedomová a spol.

NÁST. K. BERGMANOVÁ

výroba kostelních paramentů
V OLOMOUCI

Antonín Snášil

výroba kožené a houněné obuvi
PROSTĚJOV

J Smrček

továrna obuvi

PROSTĚJOV. JUNGMANOVO 4

Zadáno pro P. H. O.

Fr. Kysling a V. Hrbáček

kožišnictví

PROSTĚJOV, Olomoucká 10 - Tel. 849

Alois Vrba

zasílatelský závod
krejčovských textilií, nití a knoflíků

Prostějov

Dolní čís. 59 Tel. 294

Ing. Vladimír Souček

úředně autorisovaný
civilní inženýr stavební

v Prostějově

JAN HRDLICA

v ý r o b a o d ě v ů

Prostějov

Brněnská 4

PYROLT a spol.

továrna na obuv

Prostějov

M. Laštůvková

továrna na dámské šatv
a pláště

Prostějov

J. BRÁZDA

továrna
pekařských pecí a strojů

v Prostějově

RUDOLF FILIP

k o n f e k c e

P R O S T Ě J O V

Antonín VYROUBAL

továrna na oděvy

Prostějov, tel. 904

Vinárna za Starobrněnským klásterem

nájemce

Radoslav JURIŠIČ

Brno

Vydali jsme tyto hodnotné knihy
pro mládež:

Elpl Eduard:

Z království Krakonošova váz. Kčs 140.—

Simon Josef:

Na strání v podlesí váz. Kčs 180.—

Kubeš R.:

Kvik pluje na jih váz. Kčs 90.—

Němeček L.:

Frantik letí do světa váz. Kčs 150.—

Němeček L.:

Co hlavní stan nehlásil váz. Kčs 110.—

Flieglová M.:

Mařenka váz. Kčs 93.—

Dvorecká J.:

Živôt nezklame váz. Kčs 134.—

U všech řádných knihkupců.

FRANT. ČERNOVSKÝ

nakladatelství BRNO Vranovská 3

tel. 16.663

Knihy, které Vás povedou:

J. M. Grou:

Znaky pravé zbožnosti. Cena Kčs 30.—.

Prof. J. Lorenz:

Podle ducha žijte. Cena Kčs 39.—.

J. Balmes:

Katechismus základních pravd.

Cena Kčs 66.—.

P. K. Kubeš T. J.:

Pod korouhví Kristovou.

Cena váz. Kčs 160.—.

T. Vodička:

Kronika o sv. Johance z Arku.

Cena Kčs 36.—.

T. Vodička:

Obraz, maska a pečeť. Cena Kčs 54.—.

Nakladatelství Brněnské tiskárny

v Brně - Starobrněnská ulice 19/21

K dostání u všech knihkupců.

B. ŠPAČEK A SPOL.

výroba dámských a pánských
klobouků, opravy všech klobouků se provádí v nejkratší době

PROSTĚJOV

Wolkerova dř. Petráská 8

Dvacetiletý universitní profesor.

Na přírodovědecké fakultě university v Ženevě byl jmenován profesorem algebry Dr. André Bernard Amman, kterému je dvacet let. Doktorát získal loni. Doktorskou thési přednesl na námět z oboru theorie čísel. Podobný případ tak časného zahájení universitní kariéry se v análech ženevské university vyskytl naposledy v 18. století.

Rychlý vzrůst katolíků v USA.

Podle právě vydané „Official Catholic Directory“ na rok 1947 žije dnes ve Spojených státech, na Aljašce a Havajských ostrovech na 25 milionů katolíků. Proti r. 1946 jeví se přírůstek 866.000 duší v 122 diecích. Více než milion katolíků mají diecése Chicago 1.717.000 katolíků, Boston 1.208.000 a New York 1.169.000 věřících. Z diecí si udržuje stále své místo Brooklyn, neboť má 1.111.000 katolíků; na druhém místě je diecése pittsburská se 737.000 katolíky. V r. 1946 byla dvě biskupství povýšena na arcibiskupství a vysvěceno 9 nových biskupů. Biskupský sbor Spojených států čítá dnes 162 členů, z nichž jsou 4 kardinálové, 20 arcibiskupů a 158 biskupů.

Papežská knihovna v Avignonu.

Při Msgru Augusta Pelzera, knihovníka vatikánské bibliotéky, byla obnovena edice *Bibliothecae Romanorum Pontificum*, která je nerozlučně spojena s osobou zesnulého kardinála Fr. Ehrleho. Msgr Pelzer vydal nyní doplňky pod názvem *Addenda et corrigenda ad F. Ehrle Historiae Bibliothecae Romanorum Pontificum tum Bonifatianae tum Avenionensis tomus I.* (Città del Vaticano 1947, str. VII-184.) Msgr Pelzer, který se obíral především středověkými dějinami, ukázal, že je důstojným zástupcem kardinála Ehrleho. Uskutečnil veliké dílo, vyhledáváje roztroušené poklady avignonské knihovny. Msgr Pelzer pečlivě sledoval stopy kodexů, popsal je po stránce paleografické i diplomatické, takže jeho studie představuje znamenité dílo, které nesporně velmi prospěje studiu středověkých církevních dějin, zahrnujících pontifikáty Klementa V., Jana XXII. a Benedikta XII.

350 let od smrti svatého Petra Kanisia.

Na neděli 21. prosince připadlo 350. výročí smrti sv. Petra Kanisia (Kanisius, Canis de Hondt), který svou neúnavnou činností kazatelskou, organizační a literární vytvořil vzor horlivého bojovníka katolické restaurace. Krátký čas pobý-

val také v Praze (1555—56), aby připravil vše, čeho bylo třeba pro příchod řádových bratří Tovaryšstva Ježíšova. Chápal správně, že prvním pracovníkům jezuitským bude zapotřebí vyzbrojiti se svatou trpělivostí a velikou horlivostí, aby vzdělávali tuto provincii spíše svými skutky nežli slovy. To byl program, který naznačil těm z Tovaryšstva, kteří měli zapustiti rádo v české zemi. Kanisius byl znamenitým kazatelem, dovedl uchvátit a křisit katolické vědomí. Svým taktickým vystupováním a naprostou bezelstností si dovedl získat vážnost i v táboře českých podobojích. Když pak 21. dubna 1556 přišlo do Prahy 12 mužů, vybraných sv. Ignácem, našli zde již svého řádového druhu Petra Kanisia, který byl jejich rádcem a pomocníkem. Pomáhal spolubratřím při otevírání škol a umožnil jim usaditi se v někdejších dominikánském klášteře u svatého Klimenta.

Mezi třiceti díly, která vyšla z jeho pera, je nejznámější katechismus, jehož první vydání vyšlo na jaře 1555 ve Vídni (*Summa doctrinae christianae*), výsledek tříleté práce vynikajícího theologa. Měla to být původně příručka pro studenty vyšších škol. Kanisius nikde neútočí a nepolemisuje, ač kniha měla původně úkol apologetický. Jeho *Summa* je jakoby utkána ze slov Písma svatého a z výkladů svatých Otců. Přitom autor slučuje podivuhodně přesnost nauky s jasností výrazu a píše latinou patristického ražení. Ve 211 (později ve 222) otázkách a odpovědích je zhuštěno celé učení Církve, rozdělené na 5 kapitol a seskupené kolem dvou základních myšlenek, křesťanské moudrosti a křesťanské spravedlnosti. První vydání vyšlo bez udání autora. Teprve benátské vydání z r. 1559 má po prvé v titulu jméno Kanisiovo. Ze *Summy* pořídil Kanisius dva výtahy: 1. (122 otázek) byl určen středškolským studentům (*Parvus Catechismus Catholicorum*). Před ním vyšel nejmenší katechismus pouze s 59 otázkami (Ingolstadt 1556) po prvé jako přírůstek k latinské grammatice. První české vydání tohoto katechismu vyšlo r. 1615 v Augšpurce, ozdobené pěknými dřevoryty s titulem „Katechismus Petra Kanysia Soc. Jesu Theol.“

Petr Kanisius se narodil 8. 5. 1521 v Nymvégu, studoval v Kolíně nad Rýnem a v Lovani a 8. 3. 1545 byl přijat do Tovaryšstva Ježíšova. Téměř 50 let působil ve střední Evropě při obnově katolického života. Zemřel 21. prosince 1597 ve švýcarském Friburku. Roku 1625 bylo jeho tělo přeneseno do kostela svatého Michala. Byl blahověstěn Piem IX. (20. 11. 1864) a svatořečen Piem XI. (21. 3. 1925) a současně prohlášen za Učitele Církve.

25 let belgické katolické sociální školy.

Brusel (KIS). Belgická katolická sociální škola slaví 25. výročí svého

založení. Byla uspořádána velká slavnost, zahájená pontifikální mší sv., celebrowanou J. E. kardinálem van Roeyem, za účasti papežského nuncia a ředitele i spoluzakladatele školy kanovníka Belpaire, dále několika ministrů, předsedy odborových křesťanských organizací a zástupců zahraničních sociálních ústavů. Škola má dvě oddělení valonské a vlámské) a je od svého založení řízena kanovníkem Belpairem. Základem k vzniku školy byly kursy sociálního díla, organizované profesorem M. Brantsem při lovaňské universitě. Roku 1922 vydala škola první diplomy; o pět let později byl při škole uspořádán první sociální koloniální týden. Během 25 let bylo vydáno 1055 diplomů školy. Mnoho někdejších posluchačů školy ocitlo se za poslední války v koncentračním táboře a jedna z nich zahynula.

Sv. Otec k výročí sv. Terezie od Ježíška.

(KIS). 50. září 1947 uplynulo padesát let od smrti karmelitky Terezie Martinové, známé po celém světě jako sv. Terezie od Ježíška nebo sv. Terezie z Lisieux. Sv. Otec poslal Msgru Picaudovi, biskupu v Bayeux a Lisieux dopis, v němž hovoří o ceně svatého dětství.

Sv. Otec vítá rozhodnutí, aby sv. Terezie od Ježíška byla vedle sv. Jany z Arcu druhou ochránkyní Francie. Vyzdvihuje především, čím nám může být tato malá světice z Lisieux, která je skutečným a dokonalým dítkem Otce nebeského. Cesta duchovního dětství, kterou nám přišla ukázat, je doporučena těmito slovy Spasitele apoštolům: „Vpravdě pravím vám, neobráťte-li se a nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského.“

Mnozí se domnívají, že je to cesta zvláštní, vyhrazená nevinným duším mladých novic, aby vedla toliko jejich první kroky a že se nehodí lidem již dospělým, kteří potřebují mnoho moudrosti. Tito lidé zapomínají, že sám Spasitel doporučil tuto cestu všem dětem Božím. Přilíší často se zapomíná, že k tomu, aby se našla správná cesta ve spletnosti otázek, které dnes zmítají lidstvem, je nejlepší právě tato prostota, poskytující nám moudrost, která se nám jeví u sv. Terezie z Lisieux v nejkrásnější podobě a jež tak hluboce působí na všechna srdce.

Východisko z existencialismu.

Dvaadvacetiletý student Livio Zannetti, který se intenzivně zabýval existencialismem, vzal svou filosofii velmi vážně, zanevřel na svět, do něhož byl — podle ní — vržen, aby sám sebe potkal, a zastřelil se.

Před svou sebevraždou napsal dopis, v němž tvrdil, že „smrt je jediným řešením života, jež má nějakou cenu“

O fotografických soutěžích.

Leží přede mnou výsledky soutěží — nejlepší snímek z 1. a 2. ročníku Úsvitu, a tu se coś nabízí, aby byly srovnány úspěchy obou soutěží. Než přineseme v příštích číslech výsledek nynější soutěže, promluvíme si o minulé. Soutěž nebyla nijak omezena a proto se sešlo materiálu mnoho — hodně různorodého. Od pokusu začátečníků až k vybraným záběrům. Převládají přírodní snímky. Záběry idyl u vody, pod stromy v lese, rozervaných skal, pak portréty skupinek z prázdnin — několik portrétů značně vyspělých. Všimneme-li si blíže jednotlivých autorů, narážíme na jemný cit pro malířský záběr na př. M. Janáčková, která vhodným záběrem zachytila náladu ne jen krajiny, totéž se povedlo I. Bittnerovi, který jednoduchými motivy dosahuje dojmu „akvarelu“ nebo „oleje“. M. Stenel a M. Kolečka se pídí po záběrech nebanálních, nezvyklých, ale zatím nedosahují vyrovnanosti motivu. Přesto jsou to velmi pěkné práce. P. Kociánovi musíme říci totéž ale nehleďte neobvyklý záběr, hleďte krásu. Totéž V. Němečkovi a posledním třem nutno zdraznit, že i technická část fotografie jí pomáhá, nebo ji kazí (špatná expozice, ohmataný negativ a obrázek, rozmazáno). M. Navrátil uchevátíl většinu poroty. Více snad technickou dokonalostí než prací s motivem, nevím. Mě zaujal jen jeden snímek, který se vymyká běžnému filmovému záběru. Zajímalý postřeh má Fr. Kašpar, který ukázal, že se umí pohybovat i mimo vyšlapané cesty. Škoda, že jste neposlal zvětšeniny. Na malířské kopii mnoho zaniká. Škoda, M. Hofrajte, že jste posadil hocha do takové pozice. Zpíval bych o vás stejně jako o M. Janáčkové. I tak musím mnoho chválit. R. Večeřa jde svou cestou. Většina snímků sice pěkné záběry, ale bača s ovocem a dva snímky horské scény velmi pěkné. Snímky však příliš tvrdé a černé. Vladimír Paul se pokusil o reportážní snímek stejně jako A. Waletzský. Platí však o nich „méně je více“. Z vítězů B. Somol uchevátíl většinu poroty zase hodně technicky bezvad-

nými obrázky, ale zvítězivši má mnoho krásného právě v té všednosti a jednoduchosti motivu. Bříza u pole je krásná, ale nic nového.

Portréty je několik a několik též skvělých. M. Stenel a I. Bittner by mně dali hodně námahy, kdyby měl rozhodovat, kdo lepší. Jejich děti nenucené a usměvavé, které ani nedávají tušit práci fotografa před snímkem, mnoho slibují. Škoda, že se neozvali letos. Spurný a spol. předvedli ukázky kroju v pohybu a nejen s vkusem a smyslem pro výraznost, ale s citem pro náladu obrázku. J. Leština a St. Jelínek zase závodí v portrétech „živé přírody“. První zatím prohrává špatnou režii, ale slibuje. Pěkný portrét s tech. závadami má V. Šimeček a O. Řičánek, který jej spojuje s krajinou, ale zatím s malým srdcem. Nevzdor se, ale dbát více na umístění objektu a držet vodorovně aparát. Předposlední je však stejně jako H. Krajičovičová a A. Lukašan hodně osobní. Snímky mají lokální význam. Poslední dva autoři však přece jen spojují portrétem i záběr přírody, což postrádají úplně práce V. Svobody. Více režirovat. Neľubujte si v krkolomnosti, ale jednoduchosti a nenucenosti skupinek. Nesmí být poznat stopa zásahu režiséra.

Pěknou práci ukazuje F. Prosecký, hledající krásu všude. Jen dál. Nejlepší reportážní snímky zaslal ze svého zájezdu M. Dočekal. Všecky sice nejsou „objevy“ ale i to už ukazuje a slibuje hodně. Technické zpracování snímku uškodilo valně L. Slámové a J. Kubínové. Tvrdé nebo bezvýrazné. První hledá krásu ve všednosti, všude, druhá v oblacích. Jen se nezařadit.

Tolik o soutěži minulé. Vcelku krásné práce a nebylo snad snímků, které by neukazovaly snahu po krásném. Zatím mnozí tápou, utápějí se — tonze po originálním, ale zapomínají na hledání krásy. Příště zhodnotím práce zasláné mimo soutěž a pak letošní soutěž

J. Němec

»Standard«

BRNO

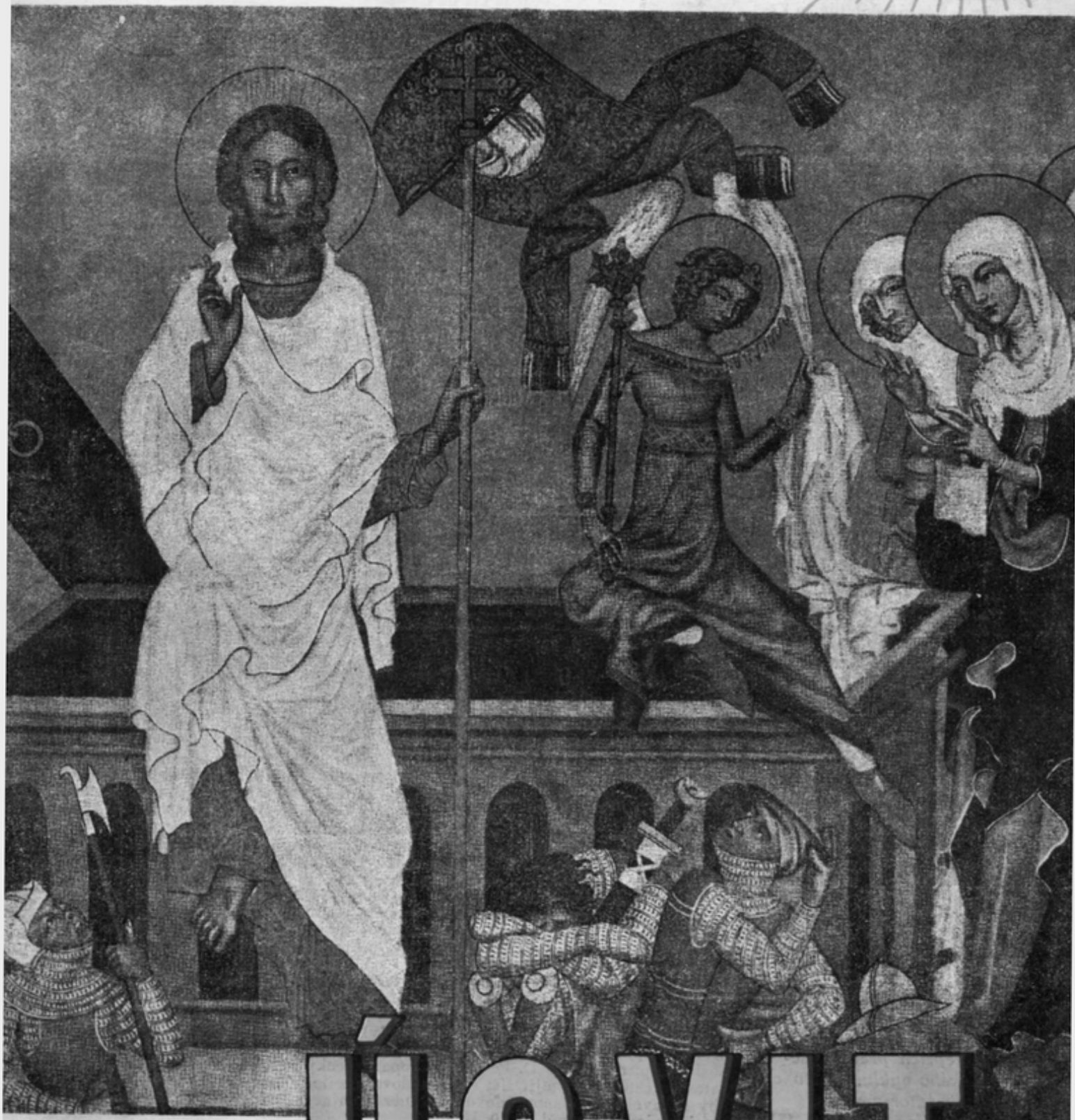
vyrábí:

MÝDLA JÁDROVÁ TEXTILNÍ TOALETNÍ HOLICÍ	CHEMICKÉ PŘÍPRAVKY PRO TEXTILNÍ PRŮMYSL	SVÍČKY KOSTELNÍ VOZOVÉ OZDOBNÉ KOSMETIKA
--	---	--

7-8

ÚSVIT

CÍSLO 8. ROČNÍK II. 1947-1948

VÝCHOVNÝ ČASOPIS
PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ
MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází měsíčně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 50 Kčs včetně poštovného, jinak 6 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá jedno číslo, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Rídí: Profesor Dominik Pecka a profesor Jaroslav Vrána. **Příspěvky** rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Uzávěrka vždy 10. každého měsíce.

Redakční slovíčka.

Zdálo by se, že brzy nebude co přispěvatelům říci, protože se někteří odmlčeli, někteří si komentářů v dopisech nepřejí, mnoho si jich vyžádalo odpovědi písemně, a ti věrní vědí, co mohou i jak mohou. A přece komentářů spíše přibývá než ubývá, protože přibýlo mnoho dopisovatelů zvláště z řad vysokoškolské mládeže, příspěvky posílají Úsvitu i učitelé, profesori a úředníci z obchodů i živností. Jen z Prahy jsem zaznamenal v posledních dnech pětadvacet dopisovatelů, a noví se ozývají. Zajímavé je, že téměř mlčí Hradec Králové a Olomouc, pěkně se reprezentuje Plzeňsko.

Vlast naše bude brzy plná slaviců! Snad je to i tím, že letos bude asi skutečný máj dříve než jindy, zkrátka, poesie je hojnost přenášatelná: poesie uhlazené i rozčuchané, galantní i vagantní, zachmuřené i rozjařené, ano i rozjařené! Teplo je při ní jako u krbu, příjemně jako v novém kabátě. V kabátě? Ano. I poesie je buď lehká nebo těžká, krátká nebo dlouhá, šosatá a s límečkem nebo bez něho, jednořadová nebo dvořadová, nezáleží zda od mladého nebo od starého, od rovného nebo od křivého, od muže či od dívky, jen když je při ní teplo!

Ano: Vaše líčení „Vzkříšení“ má hodnotu pouze učňovskou, školáckou. (F. Z.) Je zatím nad Vaše síly dokazovat oprávněnost subjektivního umění, ale nutnost umělecké svobody cítíte správně. (Nemo.) I Vaše úvaha nad básní s myšlenkou a bez ní, nad poesíí volnou a tendenční, je zdravá, ale formulaci pro Úsvit upravte, chcete-li. Črtu o žebrákovi jste motivoval nepřesvědčivě. (KSV.) „Podzimní nálada“ je slabá a překlad z Lermontova? Nevyhnul jste se v něm nelibozvučným skupinám hláskovým! Ale Lermontov je vítán! (S. Z.) „Něhu“ uveřejníme. V ostatních, pěkných náladou, je nejistota rytmická! (V. V.) Vaše próza není opravdu „špatná“, ale je v ní málo dynamiky, půl druhé strany zbytečné! Teprve od slov „Nedělní ráno — den Boží!“ Ty vrabce, čert je vem! (J. Z.) Střízlivou a jednoduchou povídku uveřejníme pro pěknou pointu! (O. Z.) Vaše zápisky z exercicií jsou příliš osobní a mají jen úroveň školního líčení. Pište a pošlete brzy též prózu neosobní! Teprve potom sama poznáte, co dovedete. Vždyť jste mladíčká! (P. K.) Ani verše osobní bez objektivní ceny nemůžeme uveřejnit, třebaže by to bylo ve Vašem případě M. Morovi milé. (J. K.) Ve verších zvedáte křídélka doposud nesměle. Z toho, co jste dosud poslala, je próza slibnější. (Jarka.) Romanci uveřejníme příště! Z ostatních je dobrá Zdravas a Má řeč. (J. N.) Správně, však i ke Quasimodovi se časem vrátíme! (J. F.) Ano, tu „neautobiografickou“! (Aspis.) Jste statečná, ohnivá, v prvé myslím zbytečně kazatelská! (V.) Větší polovinu Vaši básně v próze tentokrát uveřejníme. (J. N.) Dětský den je mnohem slabší než Vaše některé starší básně, z nichž na př. máme odloženo Svítání a Vzpomínku. (V. V.) Váš přípis k vlastním básním je velmi sympatický. Správně jste proti vyumělkovanosti a dekadentní omrzlosti, přehnaným kompromisům a zápečnictví! Bohužel z básní jen nad jednou jsem postál chvíli, než jsem definitivně zamítl — kromě její druhé poloviny: „Jdu tam, kde dluh se vrací, jdu večerem za inspirací!“ To je pěkné. Ozvete se opět? (I. P.) Nejlepší ze zaslaných příspěvků jsou „Padlí“. Ale i ty je třeba skromně přepsat v prózu, jako tu o chodci! (T. K.) Bohužel, právě ty verše „Pro Tebe“ jsou slabé, třeba by někoho potěšily! Však Vy ho i bez nich potěšíte! (B. L.) Jste nejvytrvalejší přispěvatel, jen z poslední doby mám tu na dvacet Vašich příspěvků. Povídku „Zalář nejtemnější“ uveřejníme, až na ni přijde řada. Většina Vašich básní je jen plytké rýmování, s častými kazy rytmickými, někdy i gramatickými, v některých však, jež čekají na uveřejnění, jsou velmi cenné přísliby, na př. v básni Jednou nohou v hrobě, již uveřejníme nejdříve. Neuveřejněné Vám časem vrátím s poznámkami! (L. K.)

Nemohu za to, že ve Vašem případě Vám nebyly honoráře proplaceny, ale zařídíme! (R. D.) Upozorňuji, že mnoho příspěvků je z důvodů zvláště tematických odloženo na pozdější dobu. Dojde na ně, jakmile přiletí z jihu vlaštovičky, rozkvetou háje, zavoní vinohrady! Uvědomujte si dobře charakter svého příspěvku, než jej pošlete! Věci, které se týkají filosofie a náboženství, posílejte p. redaktoru D. Peckovi. Naopak všechny příspěvky, týkající se literatury a estetiky v nejširším smyslu slova, posílejte na adresu moji, chcete-li, aby se uveřejnily neopozdělo! A nezapomínejte příspěvky podepisovat a psáti po jedné straně! — 10. II. 1948.

(Pokrač. na 3. str. obálky.)

K obrázku na titulní straně:

Z nejlepších prací Vyšebrodského cyklu, Zmrtvýchvstání. Autor neznám, patrně dílna, kolem r. 1350.

1. dubna 1948. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Vytiskl Typos - Brno — Redigují prof. P. Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. — Odpovědný zástupce listu P. Dominik Pecka. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, čj. 1A-4-2370-0: 119.893. — ADMINISTRACE ÚSVITU, Brno, Běhounská - Typos. — Účet pošt. ředitelství spořitelny č. 116.326. Dohlédací poštovní úřad Brno II.

PRODUCT OF CZECHOSLOVAKIA

SLIVOVICE

PLUM BRANDY

DISTILLED AND
RUDOLF JELINEK
DISTILLERIES

**SLOVÁCKÁ
BOROVICKÁ**

BOTTLED BY
VIZOVICE
CZECHOSLOVAKIA

*Značka jakostních
čokolád
bonbonů*

Zora

továrna na čokoládu a cukrovinky
národní podnik, OLOMOUC

Frant. Novotný

k n i h k u p e c t v í

BRNO - Nám. svobody 4

K. TRNKA

AUTOSOUČÁSTKY

BRNO Janská 14

Telefon číslo 16.314

•

KAREL ŠEDA

textil – Rousínov

Jaroslav Chytilék

továrna jemného pečiva

v Holešově - tel. 80

Martin Zálešák

výroba nábytku

Rousínov 267

Továrna na uzeniny a konzervy

V. Skuherský a spol.

Holešov

Bedřich Procházka

tovární výroba
oděvů

Prostějov

Bubílek a Grauer

továrna pleteného zboží

Holešov

JOMITA

JOSEF MATYÁŠ

mydlárna - Val Klobouky

Vladimír Machálek

barvy - laky - smalty
fermeže - tmely - ředidla
odborné potřeby

Holešov

Stavební a projekční kancelář

Václav Gregor, stavitel

Olomouc, Klicperova ul. 20

Telefon 1060

Sklady a kancelář tel. 1658

JOSEF NIMSHAUS

abs. st. odb. mistr. školy stolařské

v Olomouci VII

Rejskova čís. 6 - tel. 1446

Sešit REKORD

nepovolí – nepárá se
je nejtrvanlivější, vyrábí

R. ŠUBRT, Brno

Adolf Schoř

strojní bednářství

Šlapanice u Brna

KOSTELNÍ OKNA

malovaná i mosaiková opět vyrábí

Otmar VAČKAŘ a spol.

BRNO, Churchillova 24
Telefon 15.507

Vinárna za Starobrněnským klášteřem
nájemce

RADOSLAV JURIŠIČ
BRNO

Arcibiskupský mlýn

Holešov – Tel. 35

TEXTILNÍ DŮM

R. KAPEK A SPOL.

Místek, telefon 462,662
pobočka Frýdek, tel. 56

Doporučujeme k nákupu firmu

ST. Gvozil TEXTIL
OSTRAVA I.
Tř. čes. legií 5 Tel. 42.96

Závody MILO

národní podnik

OLOMOUC

Margarin, mýdla,
mýdlové prášky,
hořčice, ocet

Výroba razítek a gumových
kancelářských potřeb

Frant. Dobiášek

Blansko

Havlíčková 832 - tel. 120

Bratři KOTRBOVÉ

dílna pro chrámové umění

pozlacovačství sochařství

malba kostelů

BRNO-PETROV 5

ZÁVOD KAMENOSOCHAŘSKÝ

Jaromír Šmerda

Blansko

Eduard Chvátal

- textilní
- závod

Prostějov

Žeranovská ul. 47
Telefon 190

Družstevnictví
je praktický projev
lásky k bližnímu

Hospodářská družstva
chrání zájmy
drobných zemědělců

Do doby svatopostní zvlášť vhodně vychází

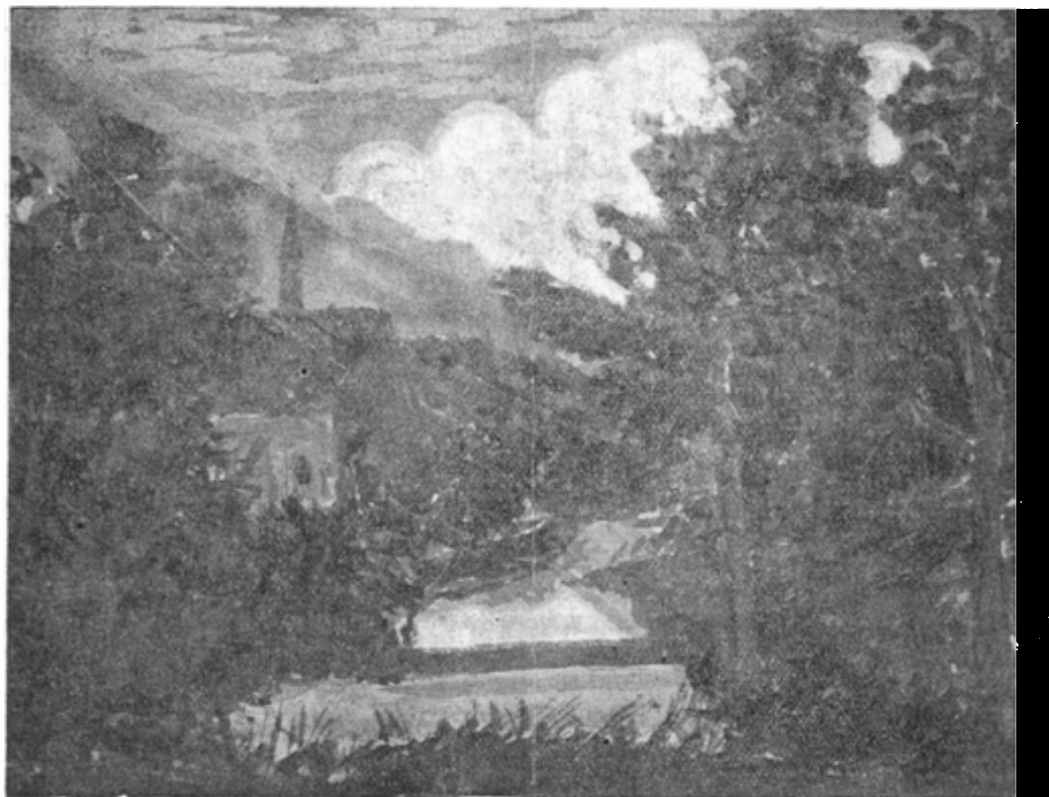
**Hořké umučení Pána našeho
Ježíše Krista**

sepsané podle vidění stigmatisované řeholnice Anny Kateřiny Emmerichové.

Kniha uchvacující náboženskou hloubkou a strhujícím podáním básnickým. Přeložil Jan Dokulil, dřevoryty Michael Florian. Stran 364, cena brož. Kčs 90.—, váz. Kčs 120.—.

K dostání u všech knihkupců.

Nakladatelství Brněnské tiskárny
v Brně - Starobrněnská ulice 19/21

Kaple v le

J. Exc. Dr Štěpán Trochta, biskup litoměřický:

Práce

Míra požehnání Božího je závislá na lidském přičinění. Staré přísloví praví: »Bez Božího požehnání, marné lidské namáhání.« Se stejným oprávněním však můžeme říci: bez lidského namáhání žádné Boží požehnání. Potřebu mimořádného požehnání Božího pocítujeme dnes všichni. Stejnou samozřejmostí musí pro nás být vyvinout horlivou činnost, abychom si je zasloužili.

Hrůzy válečné zničily mnoho hodnot i zařízení a nelítostná smrt skosila mnoho nadějných životů schopných produktivní práce. Představitelé států apelují stále naléhavěji na obyvatelstvo vybízejíce je k zvýšené výkonnosti, aby byly rány co nejdříve zaceleny. To platí o celé Evropě, platí to obzvlášť o našem státě. Byla u nás v tom směru účinná i různá mimořádná opatření. Ale nejen válečné škody, nýbrž i snížený stav obyvatelstva a jeho přesuny, přestavba organizace průmyslu, nové obyvatelstvo, které namnoze hledá k novým poměrům teprve svůj poměr, nové síly, které se teprve zaškolují hledající v celkovém vývoji pracovního procesu své pravé místo, to všechno způsobuje, že jedině zvýšený pracovní výkon, poctivý postoj k práci a svědomité chápání povinnosti jako nezbytné služby celku, může splnit bez velkých škod množství naléhavých úkolů. Jde v první řadě o práci na poli, v dolech i v továrnách, ale platí to v neztenčené míře také o každé jiné práci zřízenců, úředníků a správních orgánů.

Bez jejich pohotovosti nemohl by hospodářský stroj spolehlivě a včas fungovat. Po roce velkého sucha a neúrody, uprostřed bezohledné zimy, vyzývám všechny důrazně, kdož na to mohou mít vliv, aby hlavně ta práce, která směřuje k zabezpečení pracujícího lidu pro zimní období byla svědomitě a neodkladně vykonána, aby veškerému obyvatelstvu byl včas a v dostatečné míře zajištěn každodenní chléb, otop a nejpotřebnější k životu. Opomenouti tuto povinnost nebylo by toliko činem asociálním, nýbrž i těžkým prohřešením proti lásce křesťanské, jež nám přikazuje účinně pomáhat bližnímu v nouzi a tísní.

Nemysleme si ani, že naše práce má význam jenom pro dobu přítomnou a pro dobu nejbližší následující. Tak uvažují lidé sobečtí a neprozíraví, kteří nedomýšlejí vzájemnou závislost příčin a jejich následků, kteří pro nezřízenou lásku k sobě zanedbávají lásku k celku a povinnost k budoucím pokolením. Nepochopíme-li velkých úkolů přítomné doby a svých závazků k nim, pak jsme opravdu pro své poslání nedostlní a dějiny budou jednou proti nám zle svědčit, že jsme nesplnili, co po nás žádala Boží vůle, poněvadž jsme nebyli mravně dost vysoko, abychom chápali svou povinnost pracovatí přihlížejíce k věčnosti.

Je to úkolem hlavně kulturních pracovníků a inteligence, aby rozpoznala správně, co je v dnešním dění mravně hodnotné, trvalé a pro-

spěšné a přičinila se, aby veškeré kulturní, sociální a myšlenkové snažení bylo zakotveno hluboce v přirozeném právu mravním a opřeno o vůli nejvyššího Zákonodárce. Posláním intelligence je dáti dnešnímu revolučnímu přerodu takovou duchovní a mravní náplň, aby vedl ke skutečnému pokroku a nikoliv k nové katastrofě. Činnost vaše je tedy nejvyšší důležitá a budete-li ji konat zodpovědně před Bohem a dějinami, vaše práce si zaslouží zcela zvláštního ocenění a pochvaly od Boha i od lidí.

Vím, že práce je těžká, že tělesná i duševní námaha vyžaduje velkých sebezáporů. Po pádu člověka stala se pokutou za hřích a samým Bohem nám bylo řečeno: »V potu tváře své budeš se svtiti chlebem svým« (Gen. III. 19). Měl jsem příležitost přesvědčiti se o tom hojně po celý život a hlavně za pobytu v koncentračních táborech. I půdu své diecése jsem zkropil nejednou nejenom krůpějemi úzkostného potu, nýbrž i svou vlastní krví. Dívejme se však na práci jako na nejsvětější povinnost, na vyšší službu Bohu i bližnímu a stane se nám snesitelnější; ano radostnou. Vždyť práce je vlastně nejvýmluvnějším výrazem naší lásky k bližnímu, školou, v níž se tříbí a zdokonalují charaktery, příležitostí k zadostiučinování, vnitřnímu zdokonalování a opravdovému následování božského

Dělníka Ježíše Krista. Vy všichni, kteří pracujete někdy až do úpadu, nespouštějte nikdy se zřetele Ježíše. Boha-člověka, který si v potu tváře dobýval denního chleba a který svým božstvím veškeru práci tak krásně povznesl a posvětil. V jeho příkladu naleznete povzbuzení a úlevu a vaše posvěcená práce, konaná ve spojení s Bohem, bude pro vás zdrojem nejhodnějších zásluh pro nebe a ustavičnou modlitbou. Vždyť ani nejvšednější práce není bez významu pro život věčný, je-li konána s vírou a čistým úmyslem a na místě je napomenutí sv. Pavla v tomto ohledu: »Buď že tedv jíte, nebo pijete nebo cokoli jiného činíte, všechno ke slávě Boží činite.« (1. Kor. X. 31.)

Mladí moji přátelé, uvěřte mi, bez opravdové lásky ke Kristu a Jeho zákonu, bez úcty ke ctnosti a mravnosti, neodoláte nástrahám dnešního světa, který má pojmy o mravnosti zcela zvrácené. Proto dopřejte milosti Boží, aby pracovala neomezeně ve vašem krásném srdci a otevřte jí je dokořán. Ona vás posílí proti pokušení a způsobí, že život, který se jiným zdá bezúčelným a neradostným, bude pro vás pramenem nejkrásnějších radostí a nejcecnějších zásluh. Jen tak se pro ten život připravíte odpovědně a jen tak se na vás budem do budoucna dívat s nejkrásnějšími nadějemi.

Dr R. M. Dacík O. P.:

Některé prostředky a pomůcky apoštolátu a jak jich používat

Modlitba, dobrý příklad, vhodné slovo v osobním styku, to jsou mocné prostředky apoštolátu, jak jsem už ukázal. Rád bych se ještě zmínil o některých jiných prostředcích a pomůckách apoštolské práce v SKA. Mám na mysli hlavně studijní a debatní kroužky, přednáškové kursy a tisk. Studijní kroužky jsou důležité jak k formaci apoštolského ducha, tak také k provádění apoštolátních cílů, ostatní z jmenovaných jsou přímými nástroji apoštolátu.

Studijní kroužky.

Nechci ani tak mluvit o technice a organizaci studijních kroužků, jako spíše o jejich smyslu a vnitřním obsahu. Po stránce organizace a technické mohou se studijní kroužky řídit zásadami jocistickými (podrobné pojednání viz v knížce Jak začít), nebo mohou mít jinou formu podle místních poměrů. Jde-li o SKA středoškolskou, musíme si být vědomi té okolnosti, že profesor náboženství je duchovním správcem svých studentů, ústav, na kterém vyučuje, můžeme nazvat jeho farností, a proto vytváření studentské katolické akce u

právě tak její formy závisejí především na něm. Proto je třeba, aby se studijní kroužek tvořil v přímé dohodě s ním. Jde-li o kroužky vysokoškolácké, záleží na nich, jakou formu jim dají a jakými zásadami se budou řídit, jen kdž nejsou tyto zásady v rozporu se zásadami KA.

Smysl studijních kroužků je dvojí: jednak formují průkopníky SKA, jednak určují směr způsobu apoštolátní práce v daném prostředí. Z toho plyne, že členy tohoto studijního kroužku jsou vybraní jedinci, dobří katolíci apoštolského ducha, kteří se neúčastní schůzek kroužku jen pasivně, aby si vyslechli to, co se tam řekne, nýbrž opravdu vykonávají úkoly, které jsou jim přiděleny. Do tohoto kroužku patří předně všichni důvěrníci třídní a ústavní tam, kde je více ústavů, a pak také ti, kteří jakožto průkopníci neboli skuteční členové, a to činní členové SKA, chtějí ve svém okolí apoštolsky působit. Přirozeným duchovním vedoucím u středoškolácké je profesor náboženství nebo také jiný kněz s jeho souhlasem. Jeden ze studentů, ústavní nebo městský důvěrník, je technickým vedoucím kroužku. Jak jsem řekl, postup při schůzkách tohoto kroužku se může řídit buď

zásadami jocistickými nebo takovými, jaké vyžaduje profesor náboženství, zvláště když se sám činně účastní schůzek.

V tomto kroužku se má dostat všem členům hodnotného školení v apoštolské práci. Proto je třeba, aby část zaměřená k tomuto cíli obsahovala jednak poučení o náboženských otázkách, jednak také povzbuzení k práci. Student si má uvědomit, že pouze studovat a třeba i s úspěchem studovat není ještě umění, ale studovat dobře a při tom pracovat apoštolsky, čili najít si čas nejen ke studiu, nýbrž i k apoštolátu, to je pravé umění. Tomu se má student naučit ve studijním kroužku.

Dalším úkolem studijního kroužku je uvědomit si skutečnou situaci v místě mezi studenty a hledat prostředky, jak v daných okolnostech apoštolsky pracovat. I když situace mezi studenty je u nás ve svých hlavních rysech všude stejná, má každé město své zvláštnosti a je potřeba na každém ústavě pracovat zvláštními methodami. Úkolem studijního kroužku je proto zjistit danou situaci, zhodnotit ji, uvědomit si všelijaká nebezpečí pro studenty, čili jasně vidět a dobře soudit a. když byly nalezeny pracovní prostředky, pak také neohroženě jednat. Proto z pracovních kroužků musejí vycházet opravdoví apoštolé, kteří se neleknu žádných prací, žádné námahy pro záchranu svých kamarádů.

Zdůrazňuji však znovu, že je třeba dbát na dobrý výběr členů pracovních kroužků. Nejde o pasivní posluchače, nýbrž o skutečné pracovníky, kteří se nebojí obětí. Neplní-li kdo svěcené úkoly, bude třeba jej propustit z kroužku a na jeho místo najít jiného. Studijní kroužek nesmí jen studovat situaci, nýbrž ji také ovládat, v ní pracovat.

Debatní kroužky.

Další prostředek apoštolátu SKA může být debatní kroužek. Studenti rádi debatují. Zvláště ve věku, kdy opouštějí primitivní ideje dětské a tvoří si nový svět myšlenkový, kdy mají v hlavě tak často dokonalý zmatek, hledají v debatě najít správnou cestu. Této skutečnosti je dobré využít. Najde-li se profesor náboženství nebo jiný kněz anebo třeba i vzdělaný laik, zvláště profesor se k tomu hodí, který by řídil takový debatní kroužek, pak možno pomocí tohoto prostředku vykonat mnoho dobrého. Do tohoto kroužku přivádějí průkopníci SKA své kamarády, kteří si chtějí vyjasnit své názory, a to třeba i takové, kteří jsou vzdáleni křesťanskému názoru světovému. Úkolem tohoto kroužku je vrhnout světlo křesťanských zásad na všechny události a věci, na celý lidský život a jeho smysl a odpovědět na všechny námitky proti křesťanskému myšlení, které musí mládež slyšet ve škole, nebo se kterými se setká při četbě a přednáškách. Proto se v tomto kroužku probírají nejen otázky náboženské,

nýbrž i filosofické, sociální, umělecké, zkrátka všechny otázky, které hýbou myslí studenta. V tomto kroužku se má student naučit dívat se na celý lidský život a na všechny jeho úseky očima křesťana. Katolík se v tomto kroužku má zocelit ve svém přesvědčení, student jiného názoru se má přiblížit ke křesťanství, protože krok za krokem se tu mají odstraňovat jeho předsudky, které proti křesťanské myšlence má. Samozřejmě, že všechny otázky se musejí řešit s naprostou vážností, bez ironie a výsměchu těm, kteří jsou jiného smýšlení, neboť jen tak lze získat pro křesťanskou myšlenku toho, kdo je jí vzdálen. Otázky politické je třeba z tohoto kroužku vymýtit, totiž otázek politické stranickosti. Mluví-li se tu o otázkách politiky, tedy jen ve smyslu tohoto slova, jak mu rozuměl Plato a Aristoteles, neboť řeč o politických stranách nemůže přivést k ničemu než k vzájemnému rozdělení.

Po stránce technické je možno v debatním kroužku probírat v první části nějakou látku soustavnou, o které se má rozvinout debata, ve druhé části je pak dobře dát příležitost k tomu, aby každý z přítomných pronesl své dotazy a námitky také z jiných oborů. První část zaručuje, že bude vždy o čem mluvit, druhá pak umožňuje všem zbavit se tíže otázek a námitek, které si sami nedovedou mnohdy rozřešit. Víme sice, že debatou ještě člověka neobrátime a ne učiníme lepším, ale může se dobrou debatou odstranit mnoho předsudků, mladý člověk si v ní vyjasní své katolické stanovisko a současně se naučí odpovídat pohotově na námitky svých kamarádů. Je proto dobře, když vedoucí debatního kroužku nechává odpovídat jedny druhým a sám zasahuje, když si s věcí nevědí rady, nebo když odpovídají nesprávně nebo neúplně. Přivádějí-li průkopníci SKA na tyto debatní schůzky své kamarády, konají už tím kus apoštolátu, protože jim dávají možnost přiblížit se plnému pochopení křesťanské myšlenky.

Debatní kroužky mají i tu velkou výhodu, že z mládeže, která se jich účastní, možno vybírat ty nejlepší pro průkopnickou práci v SKA.

Přednáškové kursy.

Dobрым prostředkem, jak zachytit řadu nových lidí, jsou také přednáškové kursy. Studenti sice nebudou moci zpravidla konat tyto přednáškové kursy, ale mohou je pořádát. Najdou vhodný sál, se svým duchovním vedoucím sestaví program a hlavně provedou náležitou propagandu. Je hodně lidí mezi katolíky, kteří na kázání zásadně nejdu. Jejich náboženské poznatky jsou velmi bídné. Zvláště poměr mezi náboženskými zásadami a denním životem je u nich obyčejně nevyřešen. Mnohdy si ani neuvědomují, že by měl praktický život být ovládan zásadami evangelia. Vedle těchto vlažných katolíků, kteří nechodí na kázání a nic nábo-

ženského nečtou, jsou mnozí nekatolíci a nevěřící, kteří hledají. Do katolického kostela nepůjdou, ale na přednášku do sálu si dají říci, tak jako ti vlažní katolíci. A proto nehledě ani k tomu, že i dobří katolíci se takovými přednáškami posílí ve své víře, může se jimi vykonat mnoho dobrého zvláště u těch, kteří jinak nic náboženského neslyší, a stejně u těch, kteří přemýšlejí o náboženských věcech, pochybují a hledají. Zkušenosti na tomto poli jsou opravdu velmi pěkné.

Bylo by proto vhodné, aby v každém městě, kde není jiné instituce, která by se starala o takovéto přednášky, vzali si tuto věc na starost studenti a uspořádali každý rok alespoň jeden přednáškový kurs. Práce s tím spojené budou jistě vyváženy výsledky. Kurs může být buď soustředěn na týden — přednáší se pak každý den — nebo na delší dobu a přednáší se třeba jednou týdně. U kolem studentů bude udělat kurs dobrou propagandu a to nejen mezi mládeží, nýbrž i mezi dospělými — kdůž jde o kurs, který je zaměřen pro všechny. V případě, že takovýto přednáškový kurs pořádá jiná instituce, je vhodné, aby se studenti přihlásili ke spolupráci v propagaci kursu, hlavně ve svém studentském prostředí.

Tisk.

Důležitým činitelem v apoštolátě je nesporně tisk. Dnes je tisk velmocí, a kdo má v rukou tisk, má možnost působit na lid. Studenti budou především usilovat o to, aby mezi svými kamarády rozšířili co největší počet výtisků svého časopisu Úsvit. Tu nejde o to, aby se mohl Úsvit pochlubit velkým počtem odběratel, nebo aby si zajistil hospodářskou základnu. Jde o to, aby se myšlenky, které tento časopis šíří, dostaly i mimo okruh horlivých katolíků, aby pronikaly do duší těch, kteří jsou plni falešných pojmů řádu filosofického i theologického. Můželi jeden ústav odbírat velké množství tohoto časopisu, proč by nemohl také druhý? Záleží jistě mnoho především na profesoru náboženství, který svou autoritou zmůže mnoho, zvláště když je oblíben. Ale i kdyby profesor náboženství v této věci nic závažného nepodnikl, musí se na našich ústavech rozšířit Úsvit, musí proniknout, zorganizuje-li se náležitá akce studentská. Nabízej vhod i nevhod... neustávej v této práci a to by bylo, aby nepronikl časopis, který

svým obsahem předčí nesmírně všechny studentské časopisy.

Šířit dobrý tisk je velmi důležitý prostředek apoštolátu. Kolik vychází dnes knih, jejichž obsah je otravný pro lidskou duši, zvláště mladou! Víte to dobře, co dnes čte mládež a víte také, jaké ovoce přináší tato četba. Vědět to, vidět to a nepodnikat nic na záchranu těch, kteří se soustavně otravují, by bylo těžkou odpovědností. Apoštolská duše podniká v těchto věcech, co jen může. Radí čist dobré knihy, upozorňuje na špatné, půjčuje, přivádí do půjčoven, v nichž jsou jen dobré knihy, doporučuje dobré knihy těm, kteří si je mohou koupit.... Boj se špatným tiskem je velmi těžký, ale proto nesmíme ztrácet odvalu a musí být naší snahou vykonat vše, co je tu v naší moci. Každá špatná kniha je vraždícím jedem. Nevarovali bychom, kdybychom viděli, jak je v nebezpečí života člověk, který nevědomky bere otravný jed? A měli bychom mlčet, když vidíme, jak se otravují duše špatnou četbou?

Práce sociální a charitativní.

Zmínil bych se ještě o sociální a charitativní pomoci, kterou se dostává člověk k lidské duši přes hmotnou pomoc. Říká se, že cesta k srdci vede přes žaludek. Toto tvrzení je výsledkem zkušenosti. Víme, kolik duší zachránili světcí, kteří se věnovali charitativní činnosti. Když sv. Don Bosco si chtěl získat chlapce na periferii, kteří byli často opuštěni, zanedbáni, staral se nejdříve mnohdy o jejich tělo, aby se dostal k duši. Člověk trpící nedostatkem věcí nutných k životu, člověk stížený hmotnou bídou bývá velmi blízko hříchu. Paupertas meretrix, říkali už staří. Pomozme tomuto člověku po stránce hmotné a získáme si jeho srdce. Získáme-li však jeho srdce, bude přístupný každému slovu, které mluví o duši a její spáse. Proto Církev vždy pečovala o to, aby s apoštolátem slova šel vždy ruku v ruce apoštolát milosrdné lásky.

Tam, kde pracuje katolická charita, je dobře, když se s ní spojují naši studenti a vypomáhají v úkolech bliženské lásky. Nespolupracuje-li v tomto směru SKA s Charitou, může si samu najít všelijaké charitativní a sociální akce. Není pochyby, že touto cestou lze vykonat velmi mnoho i na poli apoštolátu. Petr Jirí Frassati je tu každému studentu vzorem.

Křesťan žije ze sebranosti

Napsal jsem vám několik poznámek o rozjímání. Chtěl bych je doplnit dalšími poznámkami o důležité podmínce pro rozjímání. V křesťanství bylo vždycky hodně lidí, kteří se věnovali za všechny lidi výlučnému hledání Boha. Říká se, že vedou život rozjímavý. Jen zdánlivě jsou to lidé neužiteční. Už tím, že se

za nás klanějí Bohu, že se modlí za nás a někdy i místo nás, jsou našimi dobrodinci. Ale ti lidé načerpali v blízkosti Boží tolik světla, že tím obohacují lidi ukoptěné spěchem a pečováním o věci pozemské.

Ale každý křesťan, chce-li být opravdu křesťanem, Kristovcem, musí si uvědomit tu zá-

kladní povinnost, že jsa stvořen od Boha musí mít nejprve a nejvíce Boha na zřeteli. Když je křesťan Božím dítětem, ví, že jeho nepřirozenějším prostředím je Bůh. Je jeho dítětem. Bůh je v něm doma posvěcující milostí. Je v něm jako Otec u svého dítěte, je v něm jako ve svém chrámě a svatostánku.

Proto je vhodné a spravedlivě i užitečně, aby si uvědomoval Boha, velikost Boží a blízkost a přítomnost, živou a oživující Boží přítomnost.

Tak by se měl každý křesťan soustřeďovat co nejčastěji ve svém nitru, v tomto svém Bohu.

To můžeš a máš i při práci, při zábavách. Čas od času si uvědomovat přítomnost Boží v sobě, velikost Boží, lásku Boží.

Z toho se naučíš sám od sebe rozjímání. Sám k němu dojdeš a nejrůznější životní události ti budou sloužit jako přechod k rozjímání o Bohu, jako odrazový můstek k němu.

Braitó

Znáte Pier Giorgia?

Znáte toho veselého studenta z Turina, který si získává celý svět? Šel s úsměvem na tváři a s hlubokou láskou v duši tímto světem a proto si získával každého, dokud žil. Miloval Boha v něm samém, miloval ho v chudých a trpících, miloval ho ve svých kamarádech a proto byl všemi milován. Odešel v nejkrásnějším mládí — bylo čtyřicet let. A jeho přátelé nemohou na něho zapomenout. Úcta přítele k příteli se mění stále víc a více v úctu k světcům. Jeho hrob je stále navštěvován, jeho příklad táhne. Jeho životopis je vydáván ve všech jazycích. Petr Jiří Frassati, veselý hoch z Turina, si získává srdce všech, zapaluje ve všech lásku k Bohu, apoštolskou lásku k duším, učí prožívat mládí v čisté radosti. V Dominiánské edici Krystal — Olomouci vyšel právě ve IV. vydání jeho životopis s mnoha ilustracemi za 55 Kčs, z něhož otiskujeme těchto pár řádek a přáli bychom si, aby každý student četl tu knihu.

Theoreticky i prakticky se naučil rozlišovat kamarády a přátele.

S rozvíjejícím se rozumem vzrůstala v něm důvěra s přáteli víry a činnosti, s nimiž se setkal ve studentském kroužku, k nim třeba přičísti ještě 3 nebo 4 studentky, které mu byly společníci na výletech do hor a stejného křesťanského smýšlení.

Důvěrné přátelství však uzavřel jen s několika. V důvěrném styku měl jemný cit pro výběr nejen mezi osobami, ale také mezi věcmi.

Druhové z kroužku cítili se k němu přitahováni pro jeho dobrotu, přímou povahu a zdravou veselost. Mimoděk vytušili, že jim byl bratrem a že svého společenského postavení používal jen k tomu, aby dával. Vždy byl všem k službám, pokládal sebe za posledního, obětování sebe bylo pro něho jediným a přirozeným úkolem... Byli si vědomi důvěrného přátelství s ním, neboť skoro všichni si uschovali psaní od něho, zatím co zahazovali jiné listy, zdánlivě důležitější a také od vynikajících osobností. Tato psaní jsou okénky, jimiž lze spatřit krásu jeho duše, které si sám nebyl vědom...

Upřímnou, vrozenou dobrotou dosáhl toho, co v životě za našich dob je, ne-li nemožné, alespoň velmi nesnadné. Upřímné přátelství s dívkami, přátelství, na které nepadne ani stín lehkomyšlnosti.

Viděl v nich sestry, od nichž přijímal mnoho duchovního dobra a jimž toužil také duchovně pomáhati. aniž to někomu řekl pro svou pokoru. Pomohlo mu několik složek: rodinná výchova, zdravý sociální rozhled, železná vůle, se kterou stále bděl nad správností a čistotou svých myšlenek i slov; Boží pomoc, za kterou se modlil denně a ustavičně; důsledné vyhybání se jakémukoliv pohodlí; vyhledávání, často úmyslné, nejrozmanitějších námah a starostí, aby krotil vůli, konečně vznešený pojem o svatém přijímání, jež váže mysticky duši posvěcující milostí.

Slyšme jeho vlastní vyznání: „V tomto pozemském životě po lásce k rodičům a sourozencům je nejkrásnějším citem přátelství; denně bych měl děkovati Pánu Bohu, že mi dal tak dobré přátele a přítelkyně, které jsou pro mne drahocenným vůdcem pro celý můj život. Pokaždé, když se setkám s X., jsem poučen

jeji dobrotou a myslím na nesmírné dobro, které jistě již způsobila tato krásná duše a ještě prokáže. Pro zřetelnost Boží jistě ve svých podivuhodných plánech používá často nás, ubohých svých dětí, aby šla dobro, ale my ji někdy nechápeme, ba mnohdy popíráme. Avšak my, kteří díky Bohu máme víru, když se setkáme s lidmi tak šlechetnými, kteří vpravdě žijí z víry, musíme v nich vidět nápadné znamení jsoucnosti Boha, neboť nikdo nemůže být dobrým bez milosti Boží. Co říci o...? A také o...? Těž ony jsou duše ušlechtilé, před nimiž jsem si vědom svého nevděku k Bohu, protože tak málo vyhovuji velké milosti, kterou Pán ve svém nesmírném milosrdenství mi vždy prokazoval, nehledě na mé hříchy. Příklad všech tří, věř mi, byl pro mne velmi mocný, obzvláště v jistých okamžicích života, ve kterých touží tělo ovládnout duši“ (Turin 10. IV. 1925).

Podívejme se nyní, jak o něm smýšlely tyto přítelkyně.

„Dovedl býti srdečným a prostým přítelem, jako málo jemu podobných lidí. Jeho chování k nám bylo vždy dokonalé, snažil se jednati stejně se všemi, takže žádná nemohla tvrdit o sobě, že by ji věnoval více pozornosti nebo zaslal více pohledů než jiné. V tom byl až úzkostlivě spravedlivý a při tom ušlechtilý. Jednal však s každou jinak podle její vrozené povahy. Byl mi drahým bratrským přítelem z university i z hor. Prožili jsme tolik hodin, plných radosti a smíchu! Byli jsme společně na výletech, při zkouškách, žertech a veselých příhodách. Byla jsem ze všech jistě nejméně hodna, proto jsem dostala, co jsem zasluhovala.“

Mně se však zdá, že tato studentka mnoho převzala z Pier Giorgia, jak sama mimovolně prozrazuje, když vypravuje o nevinném žertu, ve kterém se spikly proti němu.

„Podívejte se. Vy příliš důvěřujete ve svého bližního. Učte se alespoň trochu rozlišovati. To je přece nutné na tomto světě.“

„Ach,“ odpověděl, „tomu se nenaučím nikdy.“

„To znamená, že raději byste ztratil toboleku nežli důvěru k svému bližnímu?“

„Ovšem, raději ztratit peněženku nežli důvěru.“

„Tato věta se stala mezi námi slavnou.“

„Při návratu z každého výletu, jehož jsem se nemohla zúčastnit, přinášel mi květiny a fotografie našich Alp. Vidím ho dosud, jak vytahuje z kapsy krásné alpské hořce.“

„Nedám Vám je všechny,“ pravil, „jsou pro X, která, ubožátko, je v Janově a tak dlouho neviděla našich hor.“ Kdykoliv nás potkalo nějaké neštěstí, dostaly jsme jeho krátká psaní, která všechna končila křesťanským pozdravem: „Pax tecum.“

Než odjel na poslední duchovní cvičení, navštívil ji. Prožívala právě velmi smutnou dobu úzkostí, starostí, náboženských pochybností a vnitřních zápasů. Naznačila mu to:

„Neumím mluvit o sobě, Vy mě však chápete; vzpomínejte na mne často ve svých modlitbách.“

„Ano, jest lépe o těchto věcech nemluvit, ale budu se modlit.“

„Jsem tolik smutná.“

„Nesmíme být smutni; zarmoucení — někdy, ale smutni — nikdy.“

Tato slova jí opakoval často a při různých příležitostech...

Před každou zkouškou, vypravuje jiná studentka, přicházel s pokorou a důvěrou, aby poprosil o pomoc modlitby, a po zkouškách se vracel, aby poděkoval: „Protože bych sám nic nedokázal. Co také zmůže člověk bez Boha?“

„Když přišla na mne řada, pomáhal mi před jednou zkouškou srdečně a šlechetně. Celou hodinu se modlil v kostele a Panna Maria neodepřela nic synu tak zbožnému a důvěřujícímu...“

J. Petr:

Básník bolesti

Hledíce pod povrch díla Leona Bloy, křesťana, básníka a člověka, přijímáme za pravdivé svědectví slov W. B. Yeatse: „Ze sporu s jinými děláme krásné řeči, ale ze sporu se sebou samými děláme básně.“ A o stránku dříve: „Jsem přesvědčen, že (Dante) oslavoval nejčistší paní, kterou kdy básník opěvoval, a božskou spravedlnost nejen proto, že smrt tu paní vzala a Florencie pěvce vypověděla, nýbrž protože mu bylo bojovati ve vlastním srdci se svým nespravedlivým hněvem a svým chtíčem.“ Kdybychom si chtěli přepsati tato slova pro Leona Bloy, mohli bychom říci: Jen bojem se zmocňujeme pravdy. Pravda, která nevyrostla ze zápasu, je při nejmenším vratká. Kdo nikdy nebojoval proti pýšce, neví, co je pokora a kdo nikdy netrpěl malomyslností, neví, co je síla a důvěra.

Postava Leona Bloy je nám blízká jako naše vlastní tvář, protože na sobě nese pečeť velkého boje, v němž všechny prohry vedly k vítězství. Je nám blízká ne jako útěcha, ale jako naděje naší slabosti. Jestliže každé veliké dílo je nám podobností nějaké pravdy, je dílo Leona Bloy obrazem k větě, že ztrácíme jen to, s čím nebojujeme.

Byl velkým básníkem chudoby a bolesti. Nejkrásnější řádky, které kdy o bolesti byly napsány, jsou v jeho knihách, a vystihli bychom hlavní tvar jeho díla, kdybychom jej nazvali básníkem bolesti. Vyhledejme některá taková místa, u nichž jsme se zastavili zasažení a poznamenání navždy jejich krásou a naléhavostí! „Bolest nás vede za ruku k bráně věčného života.“ Podobně jsme stanuli uchvázeni nad jeho vášnivou prosbou: „Pane, uděl mi, abych plakal ve svém bdění i ve svém snění, abych plakal stále, jak to činil Tvůj prorok! Nejsou-li mé slzy čisté, změň je v krev a nemá-li krev žádné ceny, ať se změni v potoky ohně: učiň, ať pláči, nezáleží jak, nechť to je způsob, jak se stát šťastným, neklamné tajemství, jak přivábit Těšitele.“ Nebudeme uvažovat dále o těchto slovech jako o poselství, ale všimneme si jich jako projevu v jejich vztazích k životu autora.

Leon Bloy mnoho trpěl a proto věděl, co je radost. Ale Leon Bloy musel také bojovat proti pokušení bolesti a proto věděl, co je bolest. Mnoho bojoval (a přiznejme, i prohrával) za uskutečnění svého blahoslavenství ve své duši a proto poznal slávu chudoby. Podle jeho slov je jen jeden smutek: nebýt svatým. To byl kruh jeho života, v jehož středu byla velikost a víra, neboť aby člověk trpěl svou nedokonalostí, k tomu je třeba víry a velikosti. Jen tak je pak také

Jednoho dne mi daroval Život Kristův. Když jsem letos otevřela tuto knihu ve chvíli zármutku a osamělosti, došlo mne věnování, zdálo se mi, jako by právě teď bylo napsáno: „Aby Vám byl společníkem ve smutných chvílích života.“ Jindy zase přinesl svatého Pavla: „Aby Vám byl vůdcem a mistrem na pozemské pouti.“ Jako tyto psané řádky, tak nám vniklo do srdce tisíce jiných přísných i laskavých, žertovných i vážných slov, všechna plná víry a povzbuzující k dobrému. Nyní žijí v srdci a srdce je opakuje tak, jako by je vyslovoval sám Pier Giorgio. Tak blízko cítíme jeho živou přítomnost i vliv na sebe.

Vždy stavěl Boha mezi sebe a nás jako pouto spojení, v Bohu posvěcoval přátelství, radost, každý cit a každý okamžik života“

pravdivý důsledek těchto premis: Radost, pro niž mívá podivuhodné jméno: Pokoj. Pax in terra. Felicitas in coelis. Těmi slovy budeme také moci změřiti hloubku jeho smutku, který se nám od té chvíle bude jevit jako východisko jeho nepochopeného hněvu, neboť Leon Bloy skutečně nesmírně trpěl nedokonalostí svou i cizí. Ale uprostřed všeho nebyla nenávisť, ale láska — hluboká a opravdová jako sám život.

Byl jako jeden druh stromu balzámu: čím více se olamují jeho větve, tím více voní. Utrpení prorostlo jeho život, stalo se denním jeho pokrmem, stálou meditací, osou jeho života. S úžasem čteme slova v poslední části jeho deníku, Bráně pokorných: „Je naprosto nezbytno vědět, že kdykoli jsme šťastni, někdo za to platí, a že kdykoli trpíme, platíme za někoho.“ Tato tajemná ekonomie bolesti ukazuje ke katolickému dogmatu — *communio sanctorum* — o společenství všech věřících. S pokorou a bázní blížíme se pod dojmem těchto slov k životu, nevědouce, kdo a kdy platí naše radosti a kdy a jak budeme my musít platit štěstí druhých. Jak jinak obrácíme v rukou peníz smutku, vědouce, že je zatížen cizí radostí a tato naděje může nám býti průvodkyní ve dnech největší bezútěšnosti.

Bloy byl velkým alchymistou, který znal tajemství, jak proměnit nečistý kov našich smutků v ryzí zlato radosti, tajemství, od něhož klíče byly dány jen světům. Přemíra utrpení je známkou vyvolení, jsou slova světců a jako jejich varianta ozývá se nám ozvěnou z díla L. Bloy: „Objevil se nějaký velký člověk? Ptej se, kde je jeho bolest!“ K tomu bylo by snad třeba dodat, že tu jde právě o bolest proměněnou, neboť je mnoho bolesti neproměněné, nečisté v díle umělců všech dob.

Budeme se setkávati s Bloyovými slovy na nejrůznějších místech (častokrát nevědomky), budeme při vážení svých nových zkušeností „objevovat“ a potvrzovat jejich pravdivost a pocíťovat znovu naléhavost jejich volání. Dívali jsme se na dílo Leona Bloy jen s jednoho místa, jen jedním směrem, ale mohli bychom je pozorovat s mnoha stran. Mohli bychom si na př. všimnout jeho názoru na dějství světa a na historii, jak s tohoto místa má k němu blízko náš spisovatel Jan Čep. Mohli bychom si také všimnouti jeho pojetí spisovatele. Ale nejbliže k nám má Leon Bloy, mluvíme-li o jeho Bolesti. „Tout est inutile, excepté la souffrance.“

Jěště hodně čtenářů nepochopilo naši práci a neposlalo předplatné.

Maturita

Maturita. — Jednoho dubnového jitra se probudíš a napadne tě to slovo. Přichází, aniž je voláš. Nadechnuto po jarní noci. Obejme tě a nepustí. Budeš maturovat. — Začíná to vždy příjemným zmatkem. To je předzvěst dnů, kdy budeš studovat anatomickou strukturu nezmara zeleného a geologické útvary středoevropské plošiny.

To první je nejkrásnější. Maturitní fotografie. Třicet chlapců se schází u fotografa. Reflektor světla a tiché cvaknutí. Z toho je tableau. Veliký leštěný rám a v něm tváře devatenáctiletého mládí. VIII. reálného gymnasia v Brně. A pak už jsou skupinky kolemjdoucích před výkladními skříněmi na ulicích města.

Dnes jsou písemky. Ráno tě probudí pozdrav slunce. Je vlahé jitro. Teplá předzvěst jara. Na rohu u školy se setkáváš s třídou. Všichni mají jasné hlavy a bystré myšlenky.

Je to slavnostní, když třídní profesor soustředěným hlasem začíná: „...zahajují maturitní zkoušky letního období.“ První tahy křídý po tabuli tě uvádějí v napětí. Tři themata z češtiny. Je 15 minut na rozmyšlenou. — Odmítáš možnost třetího — nejsi pro stroje, druhé, to je příroda, ale pak — v nehlavním tichu přemýšlející třídy píšeš na lístek k odevzdání: Vítězslav Hálek..., literárně-estetický rozbor básně.

Začínáš přemýšlet. Rozumem i srdcem. Srdcem víc. Myšlenky formuluješ do vět. Číslice na tabuli ukazuje: 9—14 h. Máš pět hodin času. A pak tě zachvátí radostné vědomí, že máš možnost psát —

Prožíváš intensitu veršů a harmonii poesie. Dole na chodníku proudí život. Slunce se tam opírá, kroky znějí. Úsekem výhledu z okna projíždí kdosi na kole. Zachytněš jeho popěvek.

Minuty plynou. Dopisuješ závěr. To již je čistopis. Stránka, čtyři, osm, dvanáct. Dvanáct stran!

Druhý den francouzské písemky o králi Midovi se překlene v německou a poslední latinskou. Překlad. Sallustius. Úsilovné přemýšlení. Přesnost výrazů. A to je konec. Písemky jsou napsány.

Jsou dny, kdy všechno kolem rychle míjí. Nestáčíš vnímat. Učení a učení. To již je květen. Proto je to jímavé. Sluneční rána! Víš již den, kdy půjdeš. Máš dva a půl týdne před zkouškou. Pozornost a zájem upřen jen k pěti předmětům. Klid a ticho pokoje, kam každý den přichází večer slunce a nad obzorem jeho západů zvoní klekání.

A pak jste naposled společně ve škole. Rozloučení s lavicemi. S Bohem! Třicet stisků rukou. Ty, Karle, Jiří, zlatý chlapče, kamaráde, příteli!

Potom je týden volna. Předehra k rozletu do života. Setkání v parcích a na nárožích domů. „Jak jsi daleko? Co ještě děláš? Ten princip konvergentní řady —“

Chvíle na lavičce v Lužánkách a vysvětlování Galtonovy křivky dědičnosti.

Třetí červnové opojné ráno.

Dnes naposled oktávánem. Co bude pak?

Zahájení ve zkušební síni v osm hodin. Několik vět

předsedovi za celou třídu. Pak se rozcházíte a zůstávají jen první čtyři. Ty jsi sedmý v pořadí a jdeš odpoledne. Vracíš se domů. Chvíle tě zastihne klečícího v tichu chrámu. „...vylij milost svého požehnaní na moje rty; dej mi ostrost chápání, jemnost výkladu, hojnou milost výmluvnosti, uprav můj počátek, řidiž postup a doplň zakončení...“

První zkouška pro život —

Je půl druhé, když se scházíte v čekárně před maturitní síní. Stojíš u okna, za kterým proudí život. Dlaň na skle, oči daleko v budoucnu —

Ve zkušební síni je dlouhý zelený stůl. Po jedné straně čtyři židle. Naproti uprostřed předseda, po jeho pravici ředitel, po levici přísedící svědek. V čele u oken zkoušející profesor. Stojíš u své židle a slyšíš předsedův rozvážný, soustředěný hlas:

„Dnešní zkoušce dospělosti se podrobí pánové: —“ Vdechněš svoje jméno.

Před tebou se objeví lístek s otázkami. Jsi třetí v řadě, teď druhý a již sedíš na zkušebním místě. První chvíle jsou vzrušené. Nevíš jak začít. Ale hlas nabývá jistoty. Stejně spěcháš, abys měl za sebou nenáviděnou řeč útisku.

Absolvuješ matematiku a pak stojíš u mapy. To už je zeměpis. „Poříčí Labe.“ Tolik měst, řek a hor českých luk a polí polabské roviny... Je to jako závoj — vidíš před sebou pramen Labe a vzpomínku na první prázdniny v horách Krkonoš, po skalách padal Labský vodopád, — malebné Sedmidolí, Labské kameny. Za Labskou přehradou se již rozlévá mohutná šíře největší řeky do rovin českých hájů. Široký tok, města, vesnice a rovné dálky. Přítoky bystřin a řek s horských svahů. Háje bříz a zátočiny s rákosím. Až tam, pod mělnickým zámekem přijímáš svou družku oceánu, šumavskou Vltavu, která zpívá tisíce tóny neslyšícího českého genia hudby ve vesnické svatbě, v lesním honu, reji rusalek a svatojánských proudech.

Hodiny na štíhlé věži brněnského dómu odbíjejí dvakrát. Je již půl šesté a čekáš na vytouženou chvíli. Zkouška z češtiny. Jaké otázky? Dech poesie v tobě nedočkavě zní. Pohled na lístek s otázkami ti říká první: Julius Zeyer: Vyšehrad.

A teď zde mluvím. Mistře nádherných letopisů lásky všech dob a světů o tobě, Libuše, Vlasto, Zelený vítězi!

A v druhé otázce: moderní básnické směry a v její odpovědi zpívají všechny básně a poesie, které jsi četl se ztajeným dechem, které jsi chápal a které v tobě probudily všechnu krásu, světlost a jas příštího života!

Přírodopis je poslední. Příroda, čistá, radostná — s životem, Bohem stvořeným. Dílo rukou Tvých...

Vstáváš od stolu. Konec maturity.

„— se podrobil dnes zkoušce dospělosti a složil ji s významnáním.“ To bylo pro tebe. Podání ruky třídního profesora, stisk a blahopřání.

Sbíháš se chodit, otvíráš dveře a stojíš venku. Díváš se tam, kde slunce nezapadá.

A pak jsi vykročil.

To byl první krok do života —

Savonarola

(Děj se odehrává na Ponte Vecchio; uprostřed arkádové průzory otvírají pohledy na Florencii po obou březích Arna, po obou stranách pokračují obchůdky florentských zlatníků. U mostního zábradlí stojí Bellezza, k níž se blíží římský šlechtic Bruno.)

Bruno: Promiňte, prosím, jestliže jsem vyrušil.

Bellezza: Ne, nevyrušil jste mne, signore, ale stejně už chci odejít.

Bruno: A můžete tak snadno odejít od tohoto nádherného panoramatu?

Bellezza: Vidíte, že je nádherná má Florencie. A nelze nepohlédnout na stříbro Arna, na blankyt oblohy nad Appeninami, na zeleň Toskány a na líbeznost města, jde-li člověk kolem. Jak snadno člověk zapomene na šed' všedních dnů v tom slunečním jasu dnešního odpoledne.

Bruno: Což i Vaši hedvábné krásy se dotýká šed' všedních dnů?

Bellezza: Pane, zněla by krásně vaše slova, kdyby se netýkala mne!

Bruno: Ubírají vám snad moje slova půvabu?

Bellezza: Jen mne přivádějí do rozpaků, pane!

Bruno: Což vám ještě nikdo nepřipomněl vaši krásu, která dává zapomínat na svět? Vaše oči hoří příslibem jara...

Bellezza: ... Signore ...

Bruno: vaše vlasy září jako políbení slunce ..

Bellezza: ... prosím ...

Bruno: váš hlas voní radostností velikonočních zvonů ...

Bellezza: ... ustaňte ...

Bruno: vaše postava vábí jako

Bellezza: ... Addio, signore!

Bruno (brání dívce v odchodu): Bellezzo, zůstaňte!

Bellezza: Rouháním jsou vaše slova, rytíři, a já se bojím, že Bůh za ně ztrestá i mne, která vás s hrůzou poslouchám.

Bruno: Přestanu, zůstanete-li.

Bellezza: Vždyť už musím jít.

Bruno: Jsem vám snad nepříjemný?

Bellezza: Ne, to neříkám.

Bruno: Či divný se snad zdám?

Bellezza: Ne, to také ne. Jen nejsou obvyklá podobná slova u mužů v koženém kabátci.

Bruno: Už po druhé slyším v krátké době, že jsem vojákem.

Bellezza: A přece jste i básníkem!

Bruno: Toť jistě omyl, ale pro vás bych se jím rád stal.

Bellezza: Ne, pane. Slyšela-li jsem dobře, jste básníkem.

Bruno: Vždyť vlastně ani nevím, co je báseň.

Bellezza: Tak Florentin nežertuje.

Bruno: Vždyť nejsem Florentin, a proto se snad vysmívám všemu, co vy, Florentinové uctíváte. Nečetl jsem dosud básně, jdu nevšimavě kol soch, nepodívám se kloudně na obraz, před nímž stojíte v mém úžasu, a mou jedinou hudbou je zvonění mečů. Pohrdám prostě vším, čemu říkáte umění.

Bellezza: To neděláte dobře, vojáku, obracíte-li se zády k umění, protože se ochuzujete o věci, jež nám připomínají ráj. Je přece třeba velkého umění a mistrovství slova, aby zazvonil verš jako pravidelný rytmus koňského cvalu, je třeba nesmírné lásky k mateřštině, aby strofa básně zavoněla sladkou vzpomínkou na měkký klín matičky, vzpomínkou na bezpečnost otcovy náruče, vzpomínkou na domov... A nezasluhuje obdivu umělec, který dovede vdechnout do tvrdé bělosti mramoru podobu svých smělých snů? Je menší jeho tvůrčí štěstí, stojí-li nad hotovým dílem pln sladkého vítězství, jehož dobyl nad chladným kamenem, než je radost vítězného vojevůdce, vojáku? A malířstvím také pohrdáte? Někdy vskutku nevím, zda miluji básnictví, sochařství nebo malířství. Či je to snad hudba, které dávám přednost? Mrazí mne nadšením, slyším-li symfonii tónů nebesky čistých. Nebesa se otvírají pod zvonivými údery tónů a má duše vidí na jejich křídlech slávu nebes. Jsem vždy znovu opojena příslibem ráje, který k nám zní z čarovné moci hudby. V hudbě je zapomenutí světa i sláva nebes, v hudbě se nám věčně zjevuje sláva Boží...

Bruno (kleká před Bellezzou): Vnímám jen zvuk vašich slov, ale vím, že jsou krásná. Ale tisíckrát je krásnější bytost, jež je tak vroucně pronáší...

Savonarola (přicházejí zprava prudce): Vidím klečícího křesťana, ale nevidím znamení naší spásy.

(Bruno pomalu vstává a nepřítomně se zahledí na Savonarolu.)

Savonarola: Nu, milý synu, ukaž mi kříž, před nímž jsi sklonil své koleno!

Bruno: Jaký kříž? O čem to mluvíte, padre?

Savonarola: Domnívám se, synu, že jsi klečel.

Bruno: Snad. (Zprava přicházejí stoupenci Savonarolovi, paleschové.)

Savonarola: Klečels, říkám.

Bruno: Tak tedy klečel, ale co na tom?

Savonarola: Ale já nevidím kříž, před nímž jsi jediné mohl pokleknout.

Bruno (stále nechápavě): Však já také ne.

Savonarola (rozzlobeně): Tedy jsi asi klečel před touto děvkou!

Bruno (tasí meč): Per Baccho, zabiju vás za urážku této nevinné dívky.

Bellezza: Zadrž, šlechtici! Svatý je padre Girolamo a má pravdu. (Bruno stojí s taseným mečem a s údivem hledí na Bellezzu, která pokorně líbá lem Savonarolova mnišského roucha.)

Bruno: U sta rohatých ďáblů! Nemohu věřit svým očím, Bellezzo! Za takovou hanu líbáš lem jeho kutny? Přisahám, že jej naučím zdvořilosti a naučím též tohoto ďáblova pacholka ocenit tvou nebeskou krásu a spanilost. (Paleschové zabouří po těchto slovech hněvem, tasí a čepele mečů se blýskavě zkrříží. Bruno pomalu ustupuje přesile.)

Bellezza (úzkostně): Padre, padre Girolamo, zachraň ho!

Bruno: Nebojím se vaší přesily, čeládko! Tu máš.

ty moulo! Dej si pozor, ať neztratíš svůj meč! (Vyráží jednomu zbraň z rukou.) Tak přece jen jsi jej ztratil, ty hřbete!

Bellezza: Padre, padre, prosím, zastavte boj! (Vrhne se k Brunovi, jež chrání vlastním tělem. Zleva v tom okamžiku přikvapí vojáci compagnacciů a v krátkém boji zatlačí paleschy doprava! Na jevišti zůstanou jen Bellezza a Bruno.)

Bellezza: Ublížili vám snad, pane?

Bruno (prohlíží si na ruce rány, jež právě utřžil): Snad, ale což na tom záleží?

Bellezza: Celá se chvějí, protože tato přesila vás mohla stát život. Ukažte, ováží vám to. (Prohlíží mu ruku.)

Bruno: Což na tom, jestliže bych byl zabit! Aspoň bych si nemusel celý život vyčítat, že jsem dal v své přítomnosti urážet dámu.

Bellezza: Kněz má právo říci své mínění.

Bruno: Snad, ale nemá práva urážet dámu, rozumíme. Bellezzo, proč jste mi zabránila v tom, abych mu dal za vyučenou?

Bellezza: Koná-li někdo svou povinnost... Proč jste to dělal, signore?

Bruno: Bože! Pohlédněte jen do zrcadla stříbrného Arna a vaše krása vám odpoví.

Bellezza: Je to jen moje krása, již jste bránil?

Bruno: Bellezzo, neptejte se!

Bellezza: Proč, rytíři?

Bruno (rozčileně): Snad jsem už mnohým dívkám říkal, že jsou krásné, ale žádné z nich, kterou jsem viděl po prvé, jsem ještě neřekl, že ji miluji.

Bellezza (po chvilce mlčení tiše): A neříkejte to, rytíři, ani nyní dívce, kterou vidíte po prvé!

Bruno: Ani vám ne, Bellezzo?

Bellezza (v rozpacích): Musím už jít.

Bruno: Neodcházejte, Bellezzo! Prosím.

Bellezza: Musím, musím, musím.

Bruno: Proč?

Bellezza: Neptejte se, rytíři! Na shle... S Bohem, rytíři!

Bruno (zastupuje jí v cestu): Řekněte mi ještě, proč jste zastavila svou prosbou boj?

Bellezza: Vždyť tu byla tak obrovská přesila proti vám.

Bruno: Byla to jediná pohnutka vaší prosby?

Bellezza: A když?

Bruno: Pak bych raději, kdybyste vůbec nezastavovala ten boj. Nechci, aby boj byl zastaven, jestliže se o to nepříčiní můj meč. A vůbec nestojím o milost. Nebyl-li jsem v právu, pak tím méně zasloužím, abyste se mne ujímala... (vroucně) Bellezzo, byl to opravdu jediný důvod?

Bellezza: Nechtějte to vědět, rytíři! Na shledanou, rytíři! (Odkvapí vlevo. Bruno po chvilce zaváhání spěchá za ní.)

Jaroslav Kuchař:

Mysterium lásky

Před dvěma tisíciletími se obětoval Kristus za hříchy lidstva. Bůh Otec, v němž není minulost ani budoucnost a žijící v neustálé přítomnosti, hledí na Oběť Synovu v zrcadle věčnosti. Lidé umírají, děti se rodí. Člověk je vzdálen staletími oběti kalvarské a historie ho nechává chladným. A pro člověka příštích věků, žijícího vzdáleně od betlemského zrození Spasitelova a jeho golgotské Oběti, dal Kristus kněžím moc zpřítomňovat na oltáři před zraky věřících svou krvavou oběť nekrvavým způsobem. Jediná je Oběť Nového Zákona, na niž patří věčný Bůh a kterou pomazání Páně zpřítomňují pro člověka žijícího v čase.

Kristus na kříži obětoval Bohu Otci více než sebe. On — jako prostředník mezi nebem a zemí — podal Otci denní oběti každého člověka všech národů a věků, žijícího v posvěcující milosti. A je-li jediná Oběť, znamená to, že každý kněz — v Evropě i v Americe, na rovníku jako u polárního kruhu — obětuje při každé mši svaté vždy i mé osobní oběti a trampoty denního života. Kdykoli přistupuje k oltáři Božímu s úmyslem přinést Stvořiteli novozákonní

Oběť, přináší kněz Bohu Trojjedinému nejen všechny touhy a přání, bolesti a oběti vlastní, nýbrž i mé. Tvé — naše, oběti každého nás jednotlivě i společně.

Bůh Syn na přání kněze sestupuje na oltář mezi své tvory, znovu se rodí pro člověka a dopřává mu nejen se účastnit zpřítomňované Oběti kalvarské, nýbrž dovoluje a umožňuje mu i zachycovat proudy milosti z rozprážených a lidskou zlobou a nenávistí na kříž přibitých rukou a posilovat se nejsvětějšími kapkami Krve při svatém přijímání. To je podstata mše svaté. A při pohledu na oltář, kde se věčnost snoubí s časností, všemohoucnost splývá s ubohostí. Bůh Tvůrce se spojuje s člověkem tvorem, nemůžeme být lhostejní, mysterium lásky Boží na sráží na kolena.

Ubohý žebrák, který pohrdáš pokladem nedělní mše svaté! Bídný tvore, který se odvažuješ lelkovat v chrámu ve chvíli, kdy se zpřítomňuje nepochopitelné mysterium lásky! Pyšná nicoto, která ve své zpupnosti váháš pokleknout před tváří Toho, před nímž andělé na tvář padají!

Božnost

František Palacký si vytvořil ve své Krasovědě slovo božnost, které se bohužel neudrželo v českém jazyce. Po určitou dobu svých studií zabýval se Palacký básnickou teorií a estetikou, upravuje si zá-

sady Kantovy a Lessingovy filosofické koncepce s pozoruhodnou původností. Později má na mysli velikou estetiku českou, krasovědu, jak ji sám nazval. Na tom poli působnosti snažil se obrátit pozornost ke

krásám života, kolem nichž mnozí lidé chodí se zavřenýma očima. Jeho božnost je vlastně jakýsi cíl krásy, který se stává dostupným jen lidem toužícím po vzdělání, kteří obrazejí svou pozornost k věcem zdánlivě jednotvárným. Člověk, který vidí krásu až tehdy, když je mu jako krása postavena před oči, málokdy jí může rozumět, protože se mu krásou nezdá. Palacký, člověk hluboce náboženský a pokládající Boha za zdroj vši krásy, odvodil slovo božnost jakožto produkt krásy všech krás. Bůh, který je nejvyšší dokonalý, může být theoreticky ztotožněn se sebe větší dokonalostí. Dokonalost sama pramení z krás, a krásy z umění. Proto Palacký nabádá, aby se lidé učili dívat na všechno krásné a tedy i na věci projevů uměleckých, které utvářejí poměr člověka k Bohu. Snad také z té citové atmosféry. Palackého můžeme kladně posuzovat jeho názory o theorii veršování hexametrického. A také jeho básně jsou prodchnuty vyšším posláním; všechny básnické cesty jeho vedou k Bohu, proto jeho básně jsou jako mohutné barokní sloupy.

Palacký měl pravdu, když vycítil a vyslovil, co krása dává člověku. Přirovnával krásy všech krás Bohu, který byl pro něho výslednicí Krasovědy.

Dnes je nepochopitelné, jak může moderní člověk, který se staví k otázkám estetiky tak pozitivně a který rozumí umění, anebo alespoň se mu snaží porozumět, nevěřit v Boha. Vždyť umění a kultura se

blíží Bohu svým jasnem a svou krásou. A lidé, kteří tvoří věci nesmrtelné, se blíží Bohu nejvíce. Ne třeba svým pozemským životem, který často budí pohoršení a nepochopení. Ovšem každý umělec je především také člověk, který často chybuje a se mylí, avšak v posvátných chvílích umělecké tvořivosti a vypětí nemůže být špatný. Vždyť jeho dílo je odrazem krásy a dokonalosti, je poznamenáno pečeti Boží. Každý velký umělec věřil a věří v Boha. Když se jednou tázali mistra Antonína Dvořáka věří-li, či popírá existenci Boha, odpověděl jim: Jak bych neměl v Něho věřit. Neboť kdo mi dává všechny ty melodie, tu krásu a všechna kouzla v nich obsažená?

Avšak lidé by si měli uvědomit, že umění neprýští vždy z klidu a pohody. Největší umělci tvořili v bídě a v bolestech, proto jejich umění je tak čisté, průzračné a vykrystalisované. Bůh jim dal bolest, aby jejich umění bylo oproštěno od všech pozlátek lidského života, aby bylo hluboké a nesmrtelné. Veměme si Michelangela, jehož život byla bída a bolest a který ač zohyzděný v obličejí tvořil díla ověšená krásou a něžností. Dnešní lidé jsou směšní se svým plahočením za věcmi nízkými a malichernými, nevšímajíc si věcí krásných a prostých. Místo aby obraceli svou pozornost k umění a kráse, která by je zušlechtovala a přiváděla k Bohu, chodí jako slepci kolem studnice života.

Pavel Krs.

Ne má, ale Tvá vůle se staň

Den co den přechází přes naše rty slova „Buď vůle Tvá“, ale velmi málo uvědomujeme si hloubku této prosby modlitby Páně.

Srdce i duše naše jest přeplněno plány, tužbami, ideály, veškerou silou a schopnostmi pracujeme k jejich uskutečnění. Pokud je vše podle našeho programu, je dobře. Však běda, nestane-li se to, po čem toužíme a oč usilujeme. Jako na povel začne se naše nitro bouřit, nespokojenost, malomyslnost přechází někdy až v reptání, které se snad neprojevuje navenek, ale uvnitř v duši je uměle pěstováno stále vzrůstající roztrpčeností. Stává se, že v takových chvílích pozbývá pro nás vůle Boží platnosti, neboť podrobujeme se jí jen tak dlouho, dokud je shodná s vůlí naší.

Přijmeme-li každý nový den, každou hodinu a každý okamžik s oddaností a tichými díky Bohu, neznamená to utlačování vlastní vůle, naopak, znamená to, že jsme projevili snahu dospět určitou cestou za vytčeným cílem. Snad cíl sám, nebo prostředky k němu vedoucí nebyly vždy k našemu úplnému prospěchu ať v přítomné či budoucí chvíli a jen právě zřeknutím své vůle a uposlechnutím Boží prozřetelnosti byli jsme zachráněni od zla, kterému jsme šli nevědomky vstříc. I v běžném životě často neuskutečňíme lec- který plán jen z toho důvodu, že se podrobíme vůli otce či matky, kteří si nepřejí, aby se tak stalo, neboť oni ze zkušenosti a z většího rozhledu vědí, že to či ono by bylo spíše k našemu neprospěchu. Poslechneme-li jejich rady, i když s ní nesouhlasíme, poznáme, když ne hned, tedy časem, že pravda byla na jejich straně.

Bůh jedná podobně. Stává se, že se do duše vkrade myšlenka, že vůle Boží jest k nám poněkud krutá a tím, co se nám děje, spíše utrpíme, nežli získáme. Přijmeme-li z ruky Boží všechno, co nám podává, ať jsou to květy nebo trny, shledáme, že i nejbolestnější trny časem se změní v nejnádhernější růže.

Ríci vždy a za všech okolností hrdinské a opravdové fiat není maličkost, někdy duše hluboce krvácí, ústa se zdráhají vyslovit pokorné staniž se a celé nitro člověka se bouří. A přece „buď vůle Tvá“ pronesené s radostnou a tichou odevzdaností proměňuje slzy v diamanty, které se spojují s rubíny krve, vytrysknuvší z bolestných, krvácejících ran v diadém vítězství.

Bůh žádá od nás, abychom Jeho vůli přijímali ochotně a radostně a se stejnou ochotou a radostí podávali mu též své oběti a utrpení.

Pravá radost má v životě křesťana veliký význam a stává se mu takřka mravní povinností. Otevřeme-li Písmo svaté, skoro na každém místě se setkáváme se zmínkou o radosti. O radosti mluví Starý Zákon, o radosti mluví Nový Zákon, Skutky apoštolské, Listy, životy svatých, spisy svatých Otců a v neposlední řadě též liturgie. Čteme-li pozorněji, shledáme, že k radosti se nerozlučně pojí služba Bohu — radostná služba Bohu. Bohu sloužit, znamená radovat se a radovat, znamená sloužit Bohu.

Denně znějí ze stupňů oltářních ústy sluby Božího slova: „Ad Deum qui laetificat juventutem meam“. Ta slova by měla neustále znít celým světem, zvláště

za dnešních dnů. poněvadž jedině Bůh a jeho přikázání znamenají neustálou mladost a radost života, neboť Bůh je Nekonečný a Věčný.

Bůh jediný jest pravá radost a pravé štěstí. Duše, která celou silou snaží se přimknouti se ke Kristu, přijímá od Něho onen pokoj, který přislíbil, když se po svém zmrtvýchvstání zjevil učedníkům. Jak bláhoví jsou lidé, kteří hledají radost a štěstí vůkol sebe

ve tvorech a věcech stvořených, místo aby je hledali v původci vši radosti a štěstí — v Bohu.

Kdo Bohu v čistotě srdce slouží, nalezl pokoj duše své a dovede se radovati, i když kolem vlny nepokoje doráží na lodičku duše, potácející se rozbouřeným oceánem světa. V lodičce je pokoj a klid, neboť Pán jest přítomen, i když třeba v této chvíli usnul.
m. s.

Písemky

Jak dle pověry provází dítě páteční a střelce sváteční smůla, tak provázejí studenta po celé studium písemky, od písemek zkoušky přijímací po písemky maturitní. Při písemkách velmi záleží na profesorech. Důvěřiví sedí klidně za stolem, méně důvěřiví se postaví žákům za záda. Ti jsou nebezpečnější. Podezřívaví chodí po třídě jako zvědavci na pohyby, chtějíce něco vidět.

Zvědavost se nevyplácí

a proto profesori posledně jmenovaní jsou nejvhodnějším terčem vtipů a podvůdků. Je snad známa historie o profesorovi, který chodil při matematické písemce po třídě v papučích, maje vzadu na kabátě primusem umně připevněnou ceduli s výrazně napsanými vzorci a řešením. Celkem nevinné proti opatření, jehož užil jednou v sextě spolužák V.:

Psala se latinská a paní profesorka neúnavně procházela mezi lavicemi, na nichž stály kalamáře. Když V. měl toho chození tak zrovna dost, převrhl v příhodném okamžiku „nešťastnou náhodou“ kalamář a vytil inkoust paní profesorce na nové „pavučinky“. Ta si ihned sedla za stůl a ani se tomu nesmála.

Spoléhání na písemky

vyžaduje značnou dávku sebejistoty. Jeden můj spolužák se na příklad vůbec neučil češtině. Na úlohách míval trojku, propadnout nemohl a se čtverkou na vysvědčení byl spokojen. To bylo v tercii až kvintě. V septimě už si to nedovolil a nyní, hrůzo, píše i do „Úsvitu“

Jak vtip s kočkou byl příčinou pětky.

Vtip znáte: Ptá se učitel: „Vonásku, proč jste napsal Kočky běželi s měkkým i?“

Vonásek: sím, byl mezi nimi kocour.

Psal se obsah z Nerudovy básně „Seděly záby v kaluži, hleděly vzhůru k nebi, starý jim žabák učený...“

Antonín Skála:

Hlas domova

Dozněla poslední slova Lásky Spasitele. Vrata venkovského kostelíka se otevřela, vycházel lid — na tvářích vrásky, na rukou mozoly, v očích svatý zápal a v duši požehnaný klid. Jaký to rozdíl! Já měšťák s nažehlenými kalhotami a klopami na kabátě, s prázdnou hlavou a pohrdlivým úsměvem, a... vesnický lid — udřený, prostý, zbožný, vyrovnaný. Již poslední stařenka se belhala kolem mne a divné hluboké oči mně přikazovaly pomoci stařeně a doprovodit ji domů. Já však zůstal stát. Stud mne přikoval k zemi a pravil

Úloha dopadla nadmíru dobře, pětku měl jen můj soused, protože psal všude i, kde mělo být y. Odvolával se na „žabáka“ — tedy rod mužský, ale marně. Paní profesorka neměla pro jeho postřeh pochopení. Mně pak tvrdil, že ten vtip s tím kocourem je nejhloupější, jaký kdy slyšel.

Když je primus sousedem.

Není to nic záviděníhodného. Při komposici je několik možností: Buďto vás profesor přesadí, čímž vás vytrhne z prostředí, v němž se vyznáte, nebo vás nepřesadí a dává si na vás zvláštní pozor. Dopadne-li vám pak písemka dobře, nemá to přílišnou váhu; předpokládá se, že váš soused-primus vám napomáhal. Dopadne-li vám písemka špatně, dívají se na vás útrpně spolužáci.

Já jsem seděl vedle primuse jeden rok. Píchal jsem ho při komposici i při vyvolání špendlíkem, jen abych ho přinutil napovědět, ale marně. Málokdy jsem z něho něco dostal. Jednou — to jsem ho píchl do kolena — odvážil se projevit nesouhlas s mým počínáním, což neušlo pozornosti paní profesorky. Pravila mně: „Na tu vaši andělskou tvář už vám nikdo ne-naletí.“ Něco jsem zamručel, jako že jsem nikomu netvrdil, že mám andělskou tvář, a píchl jsem primuse, provázející jeho projevy nevole hlasitým kašláním. tentokrát tam, kde byla vyloučena možnost, že bych ho snad píchl až na kost.

Ach — to psaní.

Psát písemky nepatří k nejoblíbenějším prostředkům pro pocení. Nelze si však příliš vybírat. Student si to vynahrazuje tím, že doma, není-li to nutné, ani perem neškrábne. Maminka musí svého syna či svou dceru celý týden upomínat, třeba o vyplnění složenky, a nakonec si ji musí vyplnit sama. Pak se divte, že tak málo studentů píše třeba do „Úsvitu“. ale

Jednota věčná

Léta plynou, vodopád řeky bouří světem tak jako před lety. slunce se zvonícím úsměvem usmívá jako když se zrodilo teprve včera. Zpěv v hájích, na lukách, zvoní poledne zvony na věžích velkoměsta a zlaté jejich báně posílají pozdrav políbení kulhavému kdysi zákazníkovi. výkvětu boží přírody. Jde hůře, než kdysi šel. jde, krok, léta, krok... tak pomalu se kráčí bez duše, tak pomalu se kráčí na popravu!

Ocel, železo, ostří, — obklopen umrlci a oni v průvodu s ním berou se na dalekou pouť. Jde průvod, první mlčící a další v rytmu roku, let, pějí chorál melodií. Průvode, spějící s volností světa. bez duše, dojdeš k cíli? — —

Přešel čas a vítr skulinami chatrčí šumí, splav jeho češe vlasy, přináší mraky vzpomínání.

Bez duše, s umrlci dospěl k cíli. Vkročil přes práh, vkročil do mříží. cihel. železa. betonu.

— — —

Propadla léta do věčnosti. Bez duše u rozviklané židle, porostlé mechem a čpící starobou, výskající zpěvem červotočů, leží květ z boží přírody. Strhané čelo starostmi světa, vlákénka »babího léta« opředla hlavu, a tělo ploužící se kdysi bahnem. je obsypáno jeho prachem. Na rukou, jež kdysi přijímaly, jež kdysi plačícím nedávaly, opředl svět chladící náramek, rezivějící kapičkou vody.

Oči prosycené kovem, oči, které v noci nespávaly, teď počítají kapičky vodních hodin.

Bez duše jsi nucen hlídat klec a dívat se ke dveřím a k oknu, zastřenému záclonou mříží. Jsi nucen naslouchat mollovému tichu, které hraje do tance kamenné kouli.

— — —

Až uvadneš. lilie kdysi vonná, až povezou tě na márách, snad poznáš, že stavitel postavil, upravil tvoji duši tak. jak jich staví tisíce. miliony!

Ruce

Unavující dlažba, odrazy horka zachycené ve výkladních skříních a úzkých udušených oknech a vržené na dlažbu a znovu se odrážející od tváří spěchajících horkem, stínem a letním městem. Vzduch jako by klesal níže pod tlakem obrovského pistu. ten je šedý a neurčitý a cítíš všude stenání zmenšovaného prostoru. tíhu nahromaděného slunce, prachu, hmotu a únavy. občas se sykotem uniká uvolněná hublina. ulice vydechne volněji, ale jak dýchá. prostor se znovu zhušťuje a je tuhý jako kusy dusícího a beznadějného snu.

A šel jsem pomalu a bylo to nejrychleji, jak jsem mohl. Šel jsem za určitým úkolem, který nebyl důležitý, ale který bylo nutno vykonat. Občas se hmot a hukot zdvojnásobily a obrovská auta šedivá a pustá jako vše kolem se hnala blíž. dlažba drnčela a drnčel vzduch, stín. a jak rostlo nebezpečí, když jsem přecházel ulici, tak se ztrácela poslední kapka vůle a síly učinit ještě ten poslední a neúnavnější krok na chodník. A vždy se povoz přehnal a náhle zmlkl. rozplynul se a nevěděl jsem kam a byl jsem příliš ponořen do bezděčné dřímoty, abych o tom uvažoval. Šel jsem a nohy mne nesly, šel jsem na nich jako na chůdách a spal jsem kymácející se.

V té chvíli. když jsem již spal tak hluboce, že nás sen tíží jako mūra a vykřikneme a rozháníme se rukama, abychom ji zaplašili a probudíme se se zpočnými spánky a nohama roztřesenýma zimou. přešel někdo kolem mne, aniž se mne dotkl, a já náhle otevřel nezavřené oči. osvětlený a uspokojený. Osoba, která kolem mne přešla, nesla nůši na zádech a šla docela obyčejně. tak jako byla celá obyčejná. šla volně, protože bylo horko. ale šla rychleji nežli já. Díval jsem se za ní a nevěděl jsem, proč mne vzbudila.

díla. vždyť šlo kolem mne tolik jiných lidí, snad ještě všednějších než ona. A náhle se mi před očima vynořily v podvědomí její ruce. Divné to ruce. Jedna rozpraskaná. tvrdá, zažloutlá sluncem, prací a stářím. otlučená a sedřená, posetá skvrnami. Drsná pracující ruka. žádná zvláštnost. Druhá byla odlišná. zcela jiná. Byla úzká a měkká, světlá, nepěstěná, ale odpočínutá. Byla to pravice a položena jemně se zvláštní něžnou polohou. odpočívala za toho parného odpoledne ve společenství té druhé, hrubé a pracovitě.

Ty dvě ruce jsem stále viděl před sebou a stařena kráčela stejným tempem. neviděl jsem z ní nic než nůši a dole tmavé boty pod dlouhou sukní. Nenamáhal jsem se zrychlovat krok. protože jsem věděl, že při prvním rychlejším pohybu by náhle zmizela a tajemství jejích rukou bych nevypátral. A tak jsme kráčeli. ona vždy o kus dál a dál. dlouhou ulicí. horko už usínalo a chladlo.

Na jednom vzdáleném rohu se zastavila a sundávala nůši se zad. A teď jsem viděl to velké tajemství. Stanul jsem rovněž. aby neprechlo. Ta bílá ruka s dlouhými prsty a zvláštní, k pláči krásnou polohou s úzkou dlaní a tenkými nehty. byla odumřelá a chromá. Vykřikl jsem úžasem a v tom úžase jsem ukryl všechnu velikost té chvíle krásy, světlosti a jejích kontrastu. V tom výkřiku jsem poznal otáčející kolo a ukazovatele směru jsem viděl hned dole. a hned nahoře.

Žena zmizela, to je samozřejmé. Šel jsem pak dál a svůj úkol jsem toho dne již nesplnil. Ale stačilo mi. že jsem našel směr a kdesi daleko. ale najisto vytčený cíl.

Klára Šašková.

Modlitba

Pane náš, ve vteřinách večerního ztišení, poutník, zamilovaný do podvečerů, vzpomíná na Tvou Lásku. Všude ji oko vidí: chvějivé západ, krvavé umírajícím světlem, připomínají tiše žár Tvého Srdce, žár tisícům tak blízký, je zahřívající, pro tisíce však vzdálené, vychladlé, kdysi v Betlemě vzešlé světlo. Všude vidí oko Tvou Lásku: muka mého Pána, rozpjaté ruce: Pojdte ke mně všichni... Města i vesnice, hrdí i zkroušení, strojí si hostiny — sladkost zemdlení, prázdné ticho nasycených chlebem, jehož matkou je země. Až nám bude, Pane náš, nejlůže, až ticho kolem nás bude křičet bolestmi, vytištěnými do něho křikem, který se nedočkal odpovědi milovaných, snad teprve pak přijdeme k Tobě, služebníci neužiteční, prosíce, abv

nám Tvé rozpjaté paže ukazovaly cestu k další zastávce životních rovnoběžek. A bojíme se, že ani tehdy Tě neposlechneme, nejsouce zasaženi září smysly nevnímátné řeči, že si nepovšimneme rýh písmen, jimiž jsou poznamenány hlava i pata břeven, že se hladovi odebereme dále k příbytku zklamání. — Všude vidí oko Tvou Lásku... Dej, Bože náš, aby se k nám brzy snesla milost Tvých Věčných Svátků a ticho modlitby vyprosilo požehnání všem: těm, kteří se v krvi rodí, těm, kteří v bolestech odcházejí, těm, kteří jsou smutni a opuštěni, těm, již se v Tobě radují. Požehnání živým, požehnání mrtvým — těmto jas věčného klidu a světla, oněm darv Pravdy a Pokoje, jenž není z tohoto světa.

Věra Viskotová:

A přece v něm byla láska

I.

Večer se nachyloval zvolna níž a níž, barevné paprsky se střádaly do rudnoucího slunce. Kupole chrámů jiskřily v dáli, nebe bylo nekonečné jako naše myšlení. A bylo ticho, rozprostřené nad zemí v podobě tisíciletého závoje. Velká přání měla sladký, dětinský klid, ta menší se probouzela a žila.

Šel usměvavě ulicí a vypadal velmi šťastně, ale když si povšiml, že ona jde proti němu, hluboký stín padl na jeho tvář. Odvrátil hlavu, pozdravil zamračeně na půl úst, když se mijeli a pak zrychlil krok, aby se s ní snad nezastavila. Neučinila tak. Jen se mimovolně ohlédla a pomyslně si: „Jak mě ten člověk nenávidí!“

A přece v něm byla láska.

II.

Hovořili spolu v divadle, kde nebylo možno přejít vedle sebe beze slova.

Ona: „Jak se vám líbila hudba?“

On: „Celkem nic zvláštního. Fádni, místy protivná jako ženy.“

Ona: „A což herci? Uspokojují vás?“

On: „Komedianti. Celý život je komedie.“

Ona: „Pak se už ani neodvážuji zvídat, co říkáte výkonu herečky Z.“

On: „Na jevišti patří ženám ještě jakési právo. Mají se přetvařovat na prknech publiku nebo hrát doma muži — je to jedno.“

Již neodpověděla. Nenávidí ženy. A nenávidí i ji. Trochu ji to zbolelo. Než však šla spat, bolest utichla. Ustlala si v měkkém, bezpečném loži modlitby.

A přece v něm byla láska.

III.

Uplynula čtyři léta. Již ji nepotkával na ulici. Snad se přestěhovala. Co je mu konečně do toho!

Pak jednoho dne našel na stole bílou obálku. Svatbní oznámení. Vzpomněl si náhle na všechna setkání, odbyta podmračením a kývnutím hlavy. Vzpomněl si na všechny promeškané příležitosti i na jeden rozhovor v divadle. Podíval se z okna. Byl stejný večer jako tenkrát, večer, který se nížil k zemi, protkán barevnými paprsky a korunován rudnoucím sluncem. Kupole chrámů jiskřily v dáli, nebe bylo nekonečné jako naše myšlení. A bylo ticho, rozprostřené nad zemí v podobě tisíciletého závoje. Velká přání měla sladký, dětinský klid, ta menší se probouzela a žila. Ale největší přání — Zamáčk! prudkým pohybem bílý lístek v hrsti a odhodil jej do kouta. Pak usedl a psal:

„Myslím, že je pozdě mluvit, ale musím Vám dnes něco říci, po první a naposledy, abych se nezadusil. Taky jsem si mohl vzpomenout dřív. Mýlíte se, žije-li ve Vás domněnka, že jsem Vás nenáviděl. Naopak. Jen jsem nenáviděl sebe pro možnost, že bych se jednou zamiloval do Vás s požadavkem vlastního požitku z té lásky. To učinit znamená zamilovat se, ale nemilovat. Láska silná vzniká jen tam, kde musíme doplnit prázdno na straně milované osoby, prázdno, které ona již dříve nemůže snést. Láska je tam, kde z nás milovaná osoba vyssaje všechnu sílu a přivlastní si ji pro celý život.“

Tušil jsem, že ve Vás rostlo tehdy něco, co se podobalo lásce, a toho jsem se bál. Odváděl jsem od lásky Vás, ne sebe, umlčoval jsem, co chtělo promluvit, protože jsem z Vás znal jen málo, vše ostatní na Vaší osobnosti bylo pro mne temné, ba téměř prázdno. Bylo prázdno ve Vás i ve mně, ale obě ta prázdna čekala na jiskru, aby se naplnila vysoko šlehajícím plamenem. Já jsem jiskru zadusil. Nemiluji Vás. Myslete si třeba, že to opakuji z tvrdohlavosti nebo ze setrvačnosti nebo tomu věřte — jak chcete. Miloval jsem Vás snad v dopise, který jsem chtěl napsat před lety a který jsem nenapsal. Ten dopis mohl být (a mohl být pravdivý) a přesto nebyl vůbec. Tento

dopis je, ale je jisto, že poněkud skresluje. Skutečnost jej rozšlápla a čeká teď na jinou skutečnost, která by přirostla pevně k slovu „milá, milovaná“. Kdysi jsem říkal: je zbytečné ptát se kdy, jak, proč, vždyť čas a způsob a všechny důvody se ztotožňují s námi, žijí v nás, rostou z nás, jen třeba učinit je skutkem. Vše přijde samo, i ona kdy, jak a proč. Nu vidíte, a nic nepřišlo. Měl jsem se přece jen tenkrát ptát: proč

milovat, jak mnoho milovat a kdy najít vřidnost v hovoru s Vámi. Nevadí. Je pozdě, tak s Bohem. Teprve teď budu hledat v každé ženě Vás takovou, jaká jste byla, a když jste právě nebyla, tedy takovou, jaká jste měla být. Nemyslete si však, že Vás miluji. Nemám rád tuto domýšlivost u žen.

Váš..

A přece v něm byla láska.

Den Boží

Vlasta zavřela okno a obrátila se k lůžku, nad nímž visel kříž.

— Jak bych mohla, můj Pane, nepoděkovat za tuto klidnou a pokojnou noc, jak bych mohla překročit práh, aniž bych dříve nepohlédla na Tvou tvář! Vroucně si přeji, můj Bože, aby každé mé slovo i každý můj pohyb, každý můj pohled i skutek oslavoval Tebe; abych byla čistá jako to dnešní ráno a nezapomínala, jak velkým darem je pro mne tento den, jak velkým darem je pro mne tento život. A přece si vždycky neuvědomuji, jak je to krásné, mohu-li dýchat tento vzduch, pohledět na tuto krajinu, jít tímto ránem, mohu-li sepnout ruce a poděkovat za všechno. poprosit o zdraví pro maminku, která teď asi vede do chrámu Páně Fanouše a Helenku, tak jako kdysi vo-

dila mne. Můj Pane, neodvážuji se Ti nabízet své srdce, dokořán otevřené, nedoufajíc, že je tolik čisté, abys jím mohl vejít: den ze dne přestávám patřit sobě samé a připravuji svou duši, očišťuji své srdce, abys do něho mohl vstoupit: kéž bych pocívovala Tvůj dech ve svém dechu a Tvá krev proudila mým tělem: vroucně si přeji žít jak jsi přikázal: milovat Tebe, milovat své rodiče, bratra a sestry, všechny, s nimiž se stýkám. Dej, Pane můj, ať žiji, pokud možno nejvíce Tebou a ať se přibližuji, jak je to v mých silách, takovému životu, v němž by se Ti zalíbilo. Kdybych tak dokázala prožívat všechny chvíle tohoto dne v Tvé svaté vůli!

Vlasta ustlala a počala se chystat na služby Boží.

Josef Zahradníček.

Jiří Karen:

Odjezd

Všechno se seběhlo tak narychlo.

Ještě včera stál s knihou u okna a učil se. Ještě včera byl jeho život průhledný a cesta jasná.

Dnes jde z pracovního úřadu. Odjíždí do říše.

Sněží. Vločky padají do rozmoklých ulic. Je listopad, je nevlídno. Jde se loučit se známými. Stoupá po známých schodech, na každém rohu postojí a zamýšlí se. Poslední loučení s městem pěti věží. Marie ho přivítá s úsměvem. Marie je patnáctileté děvčátko. Hraje na klavír a je ráda, že se její hra Petrovi líbí. Nechává se unášet vlnami hudby a myslí na odjezd. Na staromódní skříní je Beethovenova busta. Má vlasy rozčuchané, divé, splývají mu do čela.

Tož, Petře, Bůh s vámi, loučí se sestřičky. A ještě křížek na čelo. Je to vše tak roztomilé. A všichni jsou hodní. Každý přeje to nejlepší. Pak přicházejí chlapci ze školy. Přinášejí balíčky. Ten čokoládu, ten bochník chleba, ten peníze. Kupí se okolo Petra, cpou mu vše do kapes. Je již vycpán, nebrání se. Dobří kluci. Děkuji vám.

Nádraží.

Je už tma. Davy lidí se tu tlačí, strkají. Černý čmoud se válí čekárnami. Plivá se na zem. Zápach, pot, nadávky, sprosté poznámky, to vše se válí s čmoudem. Na stěnách se objevují nápisy, sprosté verše. Petr sedí na tlumoku, vedle má kufr. Veze si verše. Evangelia a Následování Krista a pak ještě Dějiny duše.

Sedí na tlumoku a čeká, až se bude vyvolávat jeho jméno. Otlýl chlap čte z archů jména, nečte, řičí, protože v čekárně je hluk. Každému se vstrčí do ruky pytlík s kusem chleba a salámu a je vyplivnut na peron, kde čeká nekonečný vlak.

Chtěl by něco dělat. Sprostý hovor krouží úže a úže jako neposedná moucha. Chtěl by ji zahnat. Rozevře Dějiny duše a ponoří se do stránek knihy. Terezie Ježíšková, Ježíšův miláček! Listuje namátkou v knize, kde jest tolik dětské vroucí lásky, a myslí si trpce: hle, Terezička umírá. Je jí 24 let. A co vše dokázala. A co ty, Petře, co tys dokázal? A vidí sebe, jak stojí na řečnické tribuně, jak mluví k mladým o Království Božím v nás, o čistotě, o radosti života, o síle. To všechno byla slova, Petře. Nyní je zde život. Nyní ukážeš, že za nimi stojíš. Čpavý kouř se válí čekárnou, stěny poplivané a poškrabané hesly, pach těl a pronikavý křik tlouštíka. Vyvolávají jeho jméno. Vyskočil. Tloustík udělal ve svém archu kliky-hák, kdosi mu vstrčil kus chleba do ruky a hned nato se ocitl na peroně. Sněžilo, ne, pršelo. Všude kal, kal. Jen lampa na kandelábru vrhla přiškrcené světlo. Petr vleče kufr, sedne do vagonu a hledí na koleje. Do dálky se táhnou. Na nich spočívá jeho osud. A jen tak, co by něco činil, píše do notýsku.

S Bohem, s Bohem, město, kde nikdo nehydlí.
kde nikdo není doma.

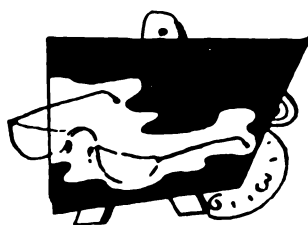

I Koval: Bílé kouzlo chudoby.

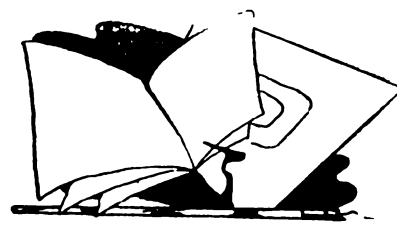
kde pták v hnízdě schoulen, bezkřídlý.
kde věže temné z nevidoma
jen rýsuji se. Odjíždím..

Naproti němu sedí bohoslovec. Modlí se breviář. A vedle? Skupina mladíků. — Podívejte se, fráterník jede taky. A jaký límeček má. Dělalí poznámky. Když na ně nereaguje, počnou zpívat. Na nápěv písně Tisíckrát pozdravujeme Tebe zpívají šlágr. Bohoslovec nic. Počnou se kupit zvědavci. A každý přidá svoje polínko.

Ti lidé se zbláznili, myslí si Petr. Takový okamžik odjezdu, kolik je v něm krásy a tito lidé mají čas na sprostotu.

Ze zápisníku starého profesora

Jeden pan profesor napomenul napovídající kvar-tánku, aby ze sebe nedělala „hláskou troubu“. A strašil ji, že by jí to adjektivum mohlo náhodou odpadnout — a co by z ní potom bylo? Ale ta dívka na neštěstí nevěděla, co je adjektivum a myslila, že adjektivum je trouba a že by tedy zůstala hláskou. A tím se stalo, že ta dívka, či lépe řečeno mladá dáma, se neurazila. I vidíme, že v každém neštěstí je také nějaké štěstí.

Media via aurea. „Půjdu-li dnes do tanečních,“ uvažoval jeden septimán poučený o výhodách a přednostech střední cesty, „nebudu se moci učit. Nepůjdu-li

— Dovolte, pánové. smím se zeptat, proč tohle děláte?

Teď to začalo. Hele, nový fráterník, rostou jako houby. My kašleme na všechno, ať nám to vleze na hrb, hej, fráterníku, znáš tuhle písničku, Šla Nanyňka do zeli, ruku měla...

A znáš tuhle: Když jsem já šel okolo sousedovic vrat, chtělo se, ouvej, to je psina, podívejte se, jak se zapýřil, do toho kluci, máme tu exempláře. sem. velebňasové, velebňasové jedou s námi.

— Mohl byste mi říci, jaké je vaše povolání, pane, rekně Petr elegantovi v černém kabátci.

— Číšník prosím, řekne ušlěpačně, číšník v Metro-pol.

— A vy, příteli?

— Úředník. Úředník nemocenské pojišťovny v Pardubicích.

— A vy, prosím, mladý pane?

— Studující, studující, nedodělaný studující, pomáhal jsem v advokátní kanceláři. Za mizerných pět stovek měsíčně. Zlodějna je to, povídám. Aby hrom do toho bacil.

— Myslím, pánové, praví Petr klidně, že vaše chování je podivné, myslím, že český člověk dovede se vyjadřovat lépe, že náš jazyk má lepší slova, než která zde stále omíláte. Patříte přec k inteligenci.

Ten smích! To plácání do stehů! Hobla mu dejte, babě svíčkové. Směsice těl se plandá nad ním. Ti chlapi pili. Čpí z nich alkohol. Ti chlapi mají vztek. Nevědí, na co a na koho. A hledají jen hromosvod. Tu se ozve harmonika. Plačtivě. A právě se zvedne déšť. A právě zapíská vlak. A vlak se pohne. Na peroně se zmítají ruce a šátky.

Bohoslovec sklapl knihu a pak řekl Petrovi: Nech je být. Nic nedokážeš. Oleje přiliváš. A ponořil se ve spánek. Hlava mu klinká v rytmu, jak koleje drncají, sentimentální písně hlučí vagonem.

do tanečních, bude mě to mrzet a možná i nějakou slečnu.“ I zvolil střední cestu: šel do tanečních a druhý den ho bolely zuby

Velmi mnoho z toho, co se dnes mluví a píše, je nesrozumitelné. Nesrozumitelnost je tajemnost. Zkuste lidem říci něco, co každý chápe, a budou se domnívat, že nejste o nic chytřejší než oni. Ba co víc, budou s vámi debatovat. A dozvíte se, že podle jejich mínění a názoru atd. Vím o jednom muži, který často přednáší mladým lidem. Přiznávají sami: My mu sice nerozumíme, ale vidíme, že je velmi učený. Ale nic

naplat, genius je ten, kdo první řekl nějakou samozřejmost. Na příklad Sokrates, když řekl: Víím, že nic nevím.

Inteligent je člověk, který všechno ví, a co neví, může si přečíst. Tak by asi definoval inteligenta člověk ngramotný. Jen takový může mít dojem, že mnoho je všechno a že intelligence se získává čtením. Znal jsem jednoho člověka, který provázel krajany po Benátkách. Byl to živý Baedeker. Věděl o každém obrazu, o každém zákoutí, o každém významném kameni. Jeho ústa dštila kaskády letopočtů, dějepisných, životopisných a starožitnických poznámek — byl to prostě člověk s neobyčejnou pamětí pro fakta. Věděl přesně, co kdy a kde se stalo a z kterého ta neb ona věc pochází století. A přitom neměl nejmenšího smyslu pro krásu a nedopřál těm ubožákům, které provázel, ani chvilky klidu, aby se mohli zadívat na nějaký ten obraz a prožít jeho krásu. Nebyl to inteligent. Intelligence nejsou jen vědomosti. To je také účelné uspořádání vědomostí. To je také umění užívat vědomostí. A je to také schopnost okouzlení.

Čtu právě, co dělali tři francouzští studenti Georges, Norbert a Henri v knihovně Sorbonny, kdykoliv tam přišel Bergson. Georges se dával do hlasitého smíchu. A aby ukázal, jak pohrdá tím, jenž podceňoval tělesný život, činnost a vnější svět, vytáhl Georges velké sandwiche nebo koláče jak talíře, pojídal je s mlaskotem a při tom pobroukával: „Já jsem hrubec, já jsem barbar; já žiji; mám břicho, zadnici a pohlaví; já myslím svým břichem a svým pohlavím.“ A také tam ti studenti přinášeli želvu Georgesovy snoubenky a nechávali ji chodit po podlaze, až přišla Bergsonovi k nohám: a tu se filosof probouzel ze svého vnitřního snění a poněkud překvapen hleděl na ten výtvar vývoje tvořivého. (Henri Lefebvre, *L'existentialisme*. Éditions du Sagittaire, Paris 1946, p. 22-3.) To vše byl především protest proti filosofii uzavřené v pracovnu, za druhé reakce na Bergsonův spiritualismus a za třetí to byla klukovina. Když věc promyslíme až ke kořeni, shledáváme, že je poměrně snadné protestovat proti spiritualismu. Žvýkají se sandwiche, pouští se želva nebo jiné zvíře na procházku a prohlašuje se, že člověk má břicho a zadnici (jaký objev!). Jenže mlaskání a zadnice nejsou argumenty. Představíme-li si situaci obráceně, totiž že by do studovny přišel filosof materialistický a jeho dovádíví žáci by byli spiritualisté a chtěli ho nějak poškádlit, musili by buď vyvolávat duchy svých prababiček nebo silou vůle se vznést na nějakou minutu do výšky a přitom se dušovat a zaklínat, že mají duši rozumnou a k obrazu Božímu stvořenou. Rozdíl by byl snad jen v tom, že Bergson zůstal při poslechu barbarského mlaskání a při pohledu na lezoucí želvu klidný, kdežto materialistický filosof by spirituální exhibice svých žáků prohlásil rozčileně za pustý podvod a za pouhý doprovodný zjev dějství hmotného.

Zbývá tedy zhodnotit věc po stránce vychovatelské. Leckterý profesor, který nemá ve třídě kázeň, by se mohl utěšit a říci si, že tedy ani muži jako byl Bergson nebudili valný respekt a že tudíž není proč si

naříkat. A kdyby mu kluci přinesli do třídy želvu, udělal by nejlépe, kdyby zachoval klid jako Bergson a udělal svým žákům přednášku o tom, že Achilles nedohoní želvu, poněvadž má-li želva sebemenší náskok, nebude Achilles nikdy v témž okamžiku tam, kde je želva. A zakončil by aféru vtipem, že ti kluci jsou zatracení Achillové, kteří by rádi někoho „doběhli“. Zásada: nebrat klukovinu jako klukovinu, nýbrž jako fyzikální, psychologický nebo sociologický zjev a udělat o tom krátkou filosofickou přednášku. To je právě tak překvapivé, jako kdyby želva dohonila Achilla.

Filosofující biologové nechtějí nic slyšet o stvoření. Slovo stvoření je prý příliš zázračné a málo vědecké. Proto je nahrazují „vývojem“. Ale máme-li být právi výrazu filosofie, jež značí lásku k moudrosti, musíme se ptát, co je ten vývoj: jak to, že se něco vyvíjí, jakou silou se to vyvíjí a proč se to vyvíjí tak a ne jinak. Na to se odpovídá, že živá bytost má schopnost přizpůsobovat se různým životním podmínkám a diferencovat se podle nich. Ale my podobní věčně se tážajícím dětem se můžeme ptát, odkud má živá bytost schopnost přizpůsobovací a diferenciační, proč se přizpůsobuje tak a ne jinak — a zdá se nám, že „vývoj“ není o nic méně zázračný než stvoření. A je-li stvoření hypotéza, je vývoj také hypotéza. A je-li stvoření mythus, je vývoj také mythus. A je-li stvoření zázrak, je vývoj také zázrak. A má-li nám někdo za zlé, že žasneme nad zázrakem stvoření, a domnívá-li se, že nás učiní diváky nežasnoucimi, rozkouskuje-li stvoření na milion etap vývoje, nic s námi nepořídí, žasneme dále. A je-li účelem všelijakého toho „vysvětlování“ odnaučit lidi žasnouti, tvrdíme, že takové vysvětlování je v zásadním rozporu s duchem pravé filosofie, poněvadž pravá filosofie je úžas. P.

Jiřina Wolfová: *Ted*

*Ted třeba sníš . . .
Ted třeba hledíš na řeku,
jak kalná dole plyne —
Za záclonou hoří Tvé oči,
oždy stejné a oždy jiné.
Krásnější.*

*Ted třeba sníš
Ve starých hradbách prulom zeleně,
lehounký jarní plýš,
na řeku spadává obrov.
Ticho je ošude
Má píseň tu někde mlčí s Tebou,
mé růže rudé,
toužení puklých rtů.*

*Ted třeba sníš
Ted třeba hledíš na hvězdy,
jak jejich záře řekou plyne —
Za záclonou hoří Tvé oči,
oždy stejné a oždy jiné.
Krásnější.*

Vladislav Sedláček: *Už nikdy*

Do kroků nejistých nám vrhá vítr času
naději beznadějných zimomřivý sněh
Ale my ideme jdeme přece jdeme dál
Jdeme Musíme jít
A někdy také vzpomínáme

A někdy také vzpomenu si
že kdesi
v tiché dálce prostší protěže
z azurového jezírka
smaragdový ostrůvek vyrůstá

Na lučince stromy spásají mír
Bílé narcisy dnů
se zlatolícími růžemi chvíl
se hubičkují na kolíbce vánku

Jezírko inkoustové Probouzí se sen
Kampak sis vyšel skořicový paroháči?
Měsíc píše stříbrnými tužkami
do trávy pohádku
To jezírko ten ostrůvek toho jelínka
uvidět bys chtěla vidět?
Však nikdy nespátráš jej
Ani dalekohledem ne ani dalekohledem
velikým jak tovární komín

Vzpomínáš si?
My už tam přece jednou byli
Jen jednou — v dětství
A kdybychom se tam chtěli vrátit
musili bychom mít čarovné střípky
Z rozbitých lahví barevná sklička
opraná v potůčku
Ale ta jsme již dávno ztratili

Jednou v dětství
V nadějích beznadějných jdeme tedy dál
Do kroků nejistých nám vrhá vítr času
zimomřivý sněh
Ale my ideme jdeme přece jdeme dál
Jdeme Musíme jít

A někdy také vzpomínáme.

Vladislav Sedláček: *Neděle*

Zvony a slunce,
zvony a déšť,
zvony a sněh
ve větvích
věčných věží.

Oltářů ples,
andělů vznes.
milostí pád
nevnímat,
jen láskou plát.

Libor Kopal: *Dědictví krve*

„Zemřeli v boji,
padli na souvrati:
rozpjaté ruce, oči, kabátce.
Tep rány, jež se nezahojí,
vzpomínka, jež se neztratí:
čest jejich památce!“

Krev lepkavá teď tmelí naše slova
ve výkřik víry, lásky, naděje,
jež vtavena je bleskem do olova.
ztěžkne jak hlína, krví nasycená,
zmlkne jak retý beze jména,
(chutná jak sladkost rány stále nová)
plamenem slunce duši zahřeje.

Josef Zahradníček: *Řeknou ti -*

Kaštany mlčící stráž,
mých nadečerních cest,
na co jsem při pádu hvězd
myslíval, řeknou ti, až —

Až budeš vzít po měsíci,
až se všech zeptáš, vypoví —
Zardíš se jak keř šípkový,
ty milá, milá nevěřící

Emilie Verhaeren: *Chudáci*

Kolik je v srdcích ubohých fáce,
jezera slz, jezera pláče,
která jsou šedá jako kámen olova
ze hřbitova.

Kolik je těch ubohých dlaní,
jak listy padlé na dláždění,
jak listy blednoucí žlutí
před dveřmi Smrti.

Kolik je těch ubohých beder,
shrbených dřinou, rozpálených veder,
jak střechy dvorců s hnědými vrypky
před přesypy.

Kolik je těch ubohých očí,
tak prostě hledících zpod obočí,
smutně jak zvířecí tvář němá zřítce
do vichřice.

Kolik je těch ubohých lidí
s posunky známených, kteří trpce vidí,
jak zuřivě se na ně vrhají, jak je hlídá
na dlouhých pláních země věčná bída.

Přeložil P. K.

F Vach: Ulice.

Věra Viskotová: *Lékaři*

Nepomýšlej ty, jemuž choile
trojitou tmu v noc prohloubila.
tu škrtila hořce, tu zas bíle
prastará bílá, černá, bílá.

nepomýšlej ty oděn v jiné,
ty, jemuž jediná jen zbyla,
ta, která v tobě pozdech mine
(snad život černý, snad smrt bílá).

nepomýšlej ty nepatřící
sám sobě, v němž se rozžhavila
tvář, zaklesnutá v sedm svící,
oždy černá, bílá, černá, bílá.

nepomýšlej zpět na návraty.
ach nepomýšlej, bratře bílý,
že zachytíš snad listek spatý.
že byste se pak políbili.

nepomýšlej ty bezebřehý
na přístav, kde by vystoupila
neznámá lidí, známá něhy,
toá známá smrt, toá sestra bílá!

Mysli jen na ně, jak se chvějí.
mysli jen na ně, na ně, bílý.
jimž cesta spadla do závějí,
když večerku jim odtroubili

Libor Koval: *Jednou nohou v hrobě*

Jsem jednou nohou stále ještě v hrobě
a druhou stojím v oplakané zemi,
jimž údělem je pořád lkat jak robě,
já nekochám se jí, však smutno je mi.

Proč zpívat chci, a proč mne touha jímá
jak vzdechy jinochu se lásky, bolu rojí?
Čas uplyvá a roušku tajna snímá,
ošak ránu pomalu jen, velmi zvolna hojí.

Jsem vřeň volný, spoutaný však sebou,
a opět puštěný jak ptáče na svobodu,
tehdy chci pět, však na popravu vedou
mne myšlenky mé, otroky jsou svodů.

Však Bůh dá jistě jednu vykoupení
tomu, kdo dobrovolně na kříž obije sebe;
jsem jednou nohou v hrobě zatracení
a druhou marně tisknu k břehům nebe.

V Veselková: *Něha*

Pohledem
mluvím o červených lících
o lesku vlasů, mědi zvonících.

úsměvem
stírám smutek očí,
a líbám vrásky, jež kol nich se točí,

myšlenkou
zůstávám stále jen s tebou,
loučení, dálky. když v srdci mě zebou!

Jaromír Fida: *Piano osudu*

Tak žluté, jako poskovice u rakve když hoří
se dotýkají prsty mléčných klávesnic,
v protáhlych stínech hasnoucího dne se koří
blikavé světlo vzrůstající tmě.

Zšeřelým pokojem se tklivá píseň vine,
akordy jemně laděné mě zraňují svým šípem
intimním.
pod lampou hasnoucí tu v křesle schoulen
sedím.

zadumán v písni, nevím, bdím, či sním.
Ty žluté, jantarově žluté prsty se dotýkají
mléčných klávesnic.
akordy jemně laděné mě zraňují svým šípem
intimním.

Však běda, najednou to světlo bliklo - zhaslo -
a nic nic.

jen intimností šíp mne zranil víc.

Ach, dnes již vím,
že při akordu posledním
ty žluté, jantarově žluté prsty
se dotkly černých klávesnic.

Michal Racek: *Vyznání*

Tam v koutku uličky, tam za výkladní skříní,
kde v žáru slunce prach výlohu stíní.
si jednou pověsili cár a na něm stálo:
»Ztratil se den.« Tak mnoho? Vlastně málo?

Snad opožděný Franklin či vnuk jeho,
snad notorický ctitel červeného?
Jak divný nápis, jenž je špatným díkem
diskretní noci pod mdlým slunečníkem.

Tož přemýšlel jsem. Že se ztratil den?
No nevidáno. Děcko zeplující
kol sudů, pytlů, pultu nebo sklem
s drze chtivou tváří na krabici?

Tož přemýšlel jsem, probral drobty chvil,
jež v kapsách zapadlé mi smutně spaly,
z dob kdysi lepších v růženec se spjaly,
co kalendář mi zbyl — a ten mě poučil.

Již tolikrát stál den jak žebrák u mých vrat.
já se snem seděl přilepeným k čelu
či na kytáře brnkal Isabelu
a klidně jsem ho nechal umírat.

Leč nejsem sám — nás víc je, co nám roky
se chodívaly vybit na taroky,
co faunům nosili jsme svoje dary,
u kartárky snů jsme hráli o krejcarey.

Nás nelitostně z lethargie vybičoval čas.
Dnes život na všech stranách dupe kolem nás.
my v operačních sálech, v laboratořích
křísíme dny, ve zkumavkách dusíme svůj hřích.

A když se z ambulance ozve nový sten,
tu vždycky k sobě zběžně přikývnem:
Zas jeden ubožák z těch barů, kaváren,
kde v rytmu tance, jazzu zapraždil svůj den.

Ač naše cesty zarůstává hloží,
přec naše bratrstvo se denně množí
o skeptiky, jimž na čele je psáno,
že zabili kdys den a odkopli své ráno.

Tam v koutku uličky, tam za výkladní skříní.
kde v žáru slunce prach výlohu stíní.
si jednou pověsili nápis kdovíkoho:
»Ztratil se den.« Tak málo a tak mnoho.

Jan Klenský: *Tetrastichon*

(P. ve vzpomínce na V. Šolce)

Och, nedoletět k výškám,
padnout a nedopít se dna.
Hro nad lunou, hro pod lunou. hro na hladině času.
životě — hro básníka, jak bylas osudná!

J. S. Dubenský: *Tušení*

Pláč do mých očí chytal
květ lotosový z mrtvých hvězd
kus hořkosti vám také skýtal,
vám pěvcům, kteří nepřestali pět
jste nad mým hrobem, tušení.

Vás hlahol květů vítal,
když vešli jste v můj malý svět
já proti vám nic nenamítal,
když do mých skrání pletli bolnou sněť
jste nad mým hrobem, tušení.

Luděk Rokos: *Buď připraven!*

Buď připraven na bouřné dny,
buď připraven za každé okolnosti!
Vždyť bouře dá se předvídat
a opatrnost patří mezi ctnosti.

Anna Pospíšilová: *Bezejmenná*

Kdybych se nijak nejmenovala
nebylo by mi zle.
Pod svoje řádky bych napsala
tři křížky, srdce dvě.

Lidé by mne už poznávali
podle těch znamení;
a prostě by je malovali
v adrese na psaní.

Nad obálkou by milý dumal:
hm, pěkná srdečka.
K jednomu rád bych přimaloval
koutek, kde bydlím já.

Anna Dominová: *Zimní nálada*

Řekl bys zázrak
a zatím je to tisíce
malých hvězdiček,
pestrá všech tvarů směsice
na zmrzlé zemi.

Řekl bys pohádka
a zatím to jen
stromy obalené
zimním jíním
blesknou tmou se potácejí.

Řekl bys sen
a zatím jen
slunce se opírá
do hvězdných ploch
bělavých soch
živoucích tvarů.

DOMINIK PECKA

JARNÍ SONÁTA

STUDENTSKÝ ROMÁN

VII.

PATETICO.

1.

Tu noc nemohl Táta spát. Před duševním zrakem mu visel neustále obraz odpolední konference. Viděl pohyby, pohledy, úsměvy, tváře lhostejné, obojetné, záporné i zlobné. Obraz byl živý. Slyšel slova, poznámky, šoupání nohama, slyšel i vše, co nebylo vysloveno a co si mnozí z pánů mysleli. Pokládali ho za lyrika a idealistu. Proč se exponuje pro ty hloupé kluky? Záleží mu na nich tolik, aby za ně nastavoval svou kůži? V tom je asi jiný důvod. Chce být populární. Říkají mu Táta. On to ví a je rád. Chce, aby se na něho vzpomínalo. Kupuje si vděčnost, činí si přátele z mamony nepravosti. To byly jejich myšlenky. To si mysleli, ale neřekli. A ten ředitel! Das ho vzal i s jeho nadřazenými úřady! Co jemu, Tátovi, záleží na nějakém pitomém hadru, kterému se říká kvalifikační tabulka? Ať si tam načmárají, co chtějí, on se hrbít nebude! Bude mu to škodit. Bude se hlásit o místo ředitele v hlavním městě a dají ho na devětapadesáté místo v návrhu. Vysmějí se mu, až se dozvedí, že to nedostal. Kratina bude o tom vtípkovat. Ten Táta, řekne, přece mohl to místo dostat — kdyby tam zřídili ještě šedesát nových středních škol! Ano, bude mu to škodit. A nějaký ten mladík, za kterého se bil, ho potká rok po maturitě a ani si ho nevšimne. To bude zatracená popularita!

Dal minoritní votum. Řediteli to nešlo pod nos. Ovšem, chce být spanilý před tváří nadřazených úřadů. Minoritní votum — to je, pane, háček, na který se dá všelicos pověsit. — Já vás z toho zrazuji, pane kolego, povídal. To se ví, Táta hned bude ležet na břiše před Vaším Prevoschoditelstvem. Táta je nějaký kluk, aby klečel na hrachu, ne? Uvidí se, co se z toho vyklubuje. Nebudou-li to vyšetřovat, podá Táta formální stížnost na celý postup, to přece tak nejde, vždyť mu odhlasovali karcer jen to luplo, no, to je pěkná psína, vždyť oni soudili Tátu a ne toho oktávána. On tu úlohu četl, oznámkoval, podepsal. Teď přece nemůže od toho utéci. Neshledal tam nic nesprávného. Ať se to vyšetří! Ať to prozkoumají nestranní znalci, ale musí to být lidé, kteří rozumějí slovesné tvorbě, a ne zatuchlí školometi. Copak on, Táta, je nějaký Prokrustes, aby těm klukům usekával nohy a ruce nebo je natahoval, aby akorát se vešli do školského kadlubu? Musí se to zkoumat. To by tak hrálo. Jen najdou-li se tam nahoře rozumní lidé? Oni to prozkoumají a řeknou — v nejpříznivějším případě, že objektivně v té úloze není nic urážlivého a že třeba opravující profesor správně jednal, že tu úlohu schválil, ale že subjektivně může čtoucímu přece jen leckterý výraz a obrat dát podnět k odchýlnému chápání a že tedy rozhodující moment ve věci je dojem, jakým působila úloha na členy sboru, a pakli ti cítili ve způsobu zpracování nějaký osten, je třeba úlohu považovat za závadnou: více platí mínění těch, kteří jsou v neprostředním styku se žáky a znají jeho psychologii, než úsudek zkoumatelů vzdálených, byť nestranných. Tak to dopadne v nejpříznivějším případě. Dejme to na vážky — 16 proti 4. To je jasné. Většina má vždycky pravdu. Ani nadřazené úřady nejsou tak pošetilé, aby dávaly za pravdu menšině. Je snadnější obětovat čtyři beránky než obětovat šestnáct beránek. Oni mu přiznají, že jednal bona fide, když úlohu přijal, ale těm

ostatním přece neřeknou, že jsou oslové, když je jich šestnáct! Tak to dopadne: Táta bude nevinný, ale zůstane oslem.

Nic nespravi. Bude se leda užirat. Nechá to být. Ať si dělají, co chtějí. Stěžovat si nebude, škoda papíru. Hodačovi nepomůže. Je to odhlasováno a zemská školní rada to vezme na vědomí. Karcer je karcer.

Odhlasovali to, je to odhlasováno a basta. Ještě by měli legraci, kdyby z toho dělal aféru. Bude-li se vyšetřovat na základě minoritního vota, dobrá, potom se nelekne, potom jim to poví zatraceně. Mohou si vyšetřovat, chtějí-li, i jiné věci. Zdá se, že o těch věcech nevědí či nechtějí vědět. Stačilo by do toho píchnout. Ať, to by byla krása! Patřilo by, aby jednou vyšlo na světlo Boží, jak si někteří páni počínají.

Mohou vyšetřovat, chtějí-li. Materiálu by bylo dost. Ukázalo by se, kdo je populárnější, zdali on, Táta, nebo ti všelijací mladí páni. Jen když při konferenci kývají a podpisují protokoly. To jsou loyální občané a on je buřič a hlupák, ano, krásný vzhled je na ten Boží svět — la, la, la — ty modravé hory — — —

Usnul těžkým a zmitavým spánkem. Byla válka a on utíkal v šedé uniformě. Vpravdě to byl útek. Dole vyschlá řeka. Nad ní strmé skály, porostlé nízkým křovím. Ve výškách svítily bílé hroty vápencových Alp, bílé jak padlý sníh. Bylo to na italské frontě. Psi to žívat. A náhle se to všechno změnilo: byl z toho školní dvůr, oprýskaná zeď, vlhký kout, kam školník vysypává celý rok popel, z toho koutu cosi číhalo, bylo to ústí strojní pušky a za ním ředitel, ten se obrnil! Pane kolego, vyjadřujte se stručně, sice vás zastřelím, křičel na něho. Ale Táta se nelekl, rychle se skryl za roh tělocvičny, vyšplhal se jaksi na střechu a pojal plán střílet na ředitele shora pěkně do středu jeho lysé lebky. Mělf v ruce pistolí, ale jakousi starou s tlustou rukojetí, snad to byla broková bambitka, namířil si krásně, spustil, ale nevystřelilo to, jen to klaplo, hrome, vtom zazvonil školník, vždyť je přestávka — teď vyjdou studenti na dvůr a uvidí Tátu na střeše, jak třímá v ruce pistolí, no, ti si řeknou, že se přece jen zbláznil — ten zvonec pořád zní, školník zvoní jako posedlý, ach —

Probudil se. Na nočním stolku zvonil budík. Bylo půl sedmé.

Asi třetí den si pozval ředitel Tátu do ředitelny.

— Dovolil jsem si pozvat vás sem, pane kolego, tak hovořil, abych s vámi dojednal věc oktávána Hodače. Profesorský sbor se usnesl velkou většinou, aby byl potrestán karcerem. Je zcela pravdě nepodobné, že by nadřazené úřady něco měnily na tom usnesení, i když jste podal minoritní votum. Jsem přesvědčen, že jste tak učinil zbytečně, ačkoliv do jisté míry chápu vaši situaci: cítil jste se osobně dotčen mým zjištěním a neméně i úsudkem sboru. Je mi líto, že nebylo možno jiným způsobem věc likvidovati, musil jsem konati svoji povinnost. Kdybyste mne byl sám upozornil soukromě, hned když jste úlohu opravoval, že způsob zpracování se vám nezdá vhodný, byl bych vám zajisté s největší ochotou vyšel vstříc, Hodač by byl napsal úlohu jinou a byli bychom prostě postupovali zcela jinak. Tak se již stalo v jednom podobném případě na zdejších ústavě. Vy jste však věc zamlčel a tím ovšem padl i na vás stín jakési viny. Já osobně nejsem nikterak proti vám animován a přičiním se, aby vše minulo bez dalších nepříjemností pro vás.

— Děkuji vám za vaši laskavost, řekl Táta poněkud ironicky, pro mne je již věc vyřízena. Já se vinným necítím, mé svědomí mi nečiní výčitek.

— Zde nejde o svědomí, pane kolego. zde běží o stanovisko nadřízených úřadů —

— To je mi lhostejné.

— Pane kolego, upozorňuji vás, že jednáme úředně!

— Račte prominout —

— Přistupme raději k věci. K zprávě o výsledku porady jsem připojil dodatek, týkající se odhlasovaného trestu, a to v tom smyslu, aby zemská školní rada nařídila eventuální odklad vzhledem k vašemu votu. Nepřijde-li takové nařízení do týdne, bude trest vykonán. Račte požádati některé z pánů kolegů, kteří vyučují v oktávě, aby s vámi konali dozor při karceru.

— Pane řediteli, ten dozor převezmu sám.

— Není třeba, abyste jej konal sám, kolegové jsou povinni vám pomoci.

— Dozor převezmu sám, poněvadž trest byl určen i mně. Je-li trestán Hodač, chci býti trestán s ním.

— Nač ten pathos, pane kolego? bodl ředitel.

— To není pathos, to je výsledek hlasování při poradě profesorského sboru.

— Jak je vám líbo, ušklíbl se ředitel.

— Prosím.

Ředitel se chladně uklonil na znamení, že považuje rozmluvu za ukončenou.

Táta si odkašlal, uklonil se ještě chladněji a odešel.

Druhý den si poslal ředitel pro Juliána. Oznámil mu stručně usnesení profesorského sboru

— S tím ještě souvisí jedna věc, řekl nakonec. Před časem jste byl doporučen jako informátor do rodiny pana továrníka Adama. To doporučení bude samozřejmě odvoláno, takže dnešním dnem počínajíc přestanete docházeti k Adamům.

2.

Septimáni Fiala a Voves, kteří bydlili s Juliánem, málokterý večer bývali doma. A odcházeli-li večer někam, býval docela rád. Mohl se v klidu oddat svým myšlenkám a vzpomínkám. Otvíral zásuvku svého stolu, bral odtud svazeček dopisů a četl řádky psané drobnými písmeny na azurově modrém papíře. Byly to dopisy, které mu psala Mira od doby, kdy ji přestal učit.

17. února 1931.

Hlava je těžká a mysl opíjí se vůni vzpomínek — Jsem-li vskutku tak ubohá, jak si myslím, nelze říci, že žiji, neboť je to živoření ubohého tvorečka.

A přece se musím tvářit, jako by mne nic nebolelo. Ano, přetvařuji se doma i ve škole: smích a veselost jsou hosty v mé tváři, kdy se směji jako člověk, který nepoznal dosud smutku. Ždá se mi, že stále musím nasazovat masku jako při karnevalu, a ta maska je chvílemi příliš těsná, pokouší se o mne mdloba, toužím po chladivém, čerstvém vzduchu, ráda bych odhodila škrabošku a nastavila tvář tomu příjemnému chladu.

Věřte, když si představím, kterak jste poníženi, nespravedlivě a ohavně zneuctěni, je mi úzko, je mi do pláče a nevím, kam bych se skryla, abych se mohla vyplakat.

Kromě potřebných slov, která musím pronést, nemluví s nikým. Snad mluví jen moje oči a chvějící se rty. Víím, že všichni kolem mne nenávidí moje divné mlčení a můj smutek. Nemohu však být jinačí — ach, věřte, nemohu! Ani vlasy si nenatáčím. Jsou rovně zčesány přes uši. Ve škole mi dali jméno Dolorosa. Nemohu se usmát, a i kdybyste mi napsal sebekrásnější slovo, a i kdybyste přišel, byla bych smutná, nikdy už nebudu nemyslicí divoškou, jak jsem bývala.

Dnes o šesti hodinách ráno jsem vyšla do zahrady, kde zahradník právě odkryl zazimované růže, žluté růže s červeným okrajem. Přišla jsem k nim, pohladila je a slíbila jim, že až rozkvetou, nebudou nikým utrženy, že jak budou krásné na tom keři při svitu matných hvězd, tak i zemrou. Jak byly smutné ty holé větvičky růžových keřů čnějící vzhůru! Připadaly mi jako holé, prosící ruce.

Jsem smutná, myslím na Vás, trpím.

23. února.

Včera jsem psala dlouhou úlohu. Večer jsem šla opět do zahrady, ale bylo tam zima. Roztřásla jsem se celá — a připadalo mi to směšné. Z města zazněly zvony a tu jsem přivířela oči a zdálo se mi, že sestupují shůry bílé andělské postavy a vztahují po mně ruce — já? Prosila jsem je, že nemohu, musím být tu, a že nemohu bez Vás za nimi. Teta přišla za mnou a zpozorovala, že mi není dobře. Začala se mne vyptávat a já jsem se rozplakala. V každé mé slze jistě se zračil Váš obraz tak, jak jsem Vás viděla předevčírem. Ach, nesmíte se již na mne dívat tím smutným pohledem, děsíte mne tím.

A dnes ráno, když jsem přišla do školy, strčil mi Konsul Váš dopis. Jste hodný, můj dobrý

24. února.

Vaše včerejší řádky byly tak roztomilé, jste přece ale TROCHU miloučký človíček, že na Vás musím neustále vzpomínat, zvláště v noci. Vzpomínky na Vás jsou sladké. A zvláště poslední slova, která jste mi dnes napsal, pronásledují mne ustavičně. ovijejí mou mysl jako nevdnoucí zeleň vavřínu.

Ale přesto nepřestávám trpět. Žiji životem ustavičné únavy, nepřemýšlím takřka o ničem, dříve všechno napaměť, ve škole umím, až se toho děším, ale já to dělám schválně, aby to nikdo nepozoroval, že se trápím, a abych nemusila na Vás pořád myslet. Poznávám, že se nemohu ničím přehlušit. Jsem bláhová, že chci zapomenout na poesii a nahradit ji prózou, že chci namísto srdce vložit imitaci, vždyť mysl zůstává k té imitaci cizí, lhostejná, plná vzpomínek, plná stínů minulosti. Ach, ano, když hvězdy minulého štěstí nedají se tak snadno zhasnout, zvláště když bylo jejich světlo jasné a když místy zaleskl se úlomek čistého křišťálu... ne, tisíce nejjasnějších a nejzářivějších úlomků nejtřpytivějšího křišťálu!

27. února.

Myslím, že nenávidím celý svět. Proč jsou ti lidé tak hnusní? Ve škole se mi posmívají, že chodím smutná, doma mi dělá teta kázání —

Včera jsem utekla ze zahrady zadními dvířky. Toulala jsem se, nevím kudy, až jsem přišla ke hřbitovu. Přiblížila jsem se k stínům cypřišů, k černým vratům. Bláto smutného kraje objímalo mé nohy těsně a bolestivě. A měsíček byl zamžklý, jako by se styděl za to smutné objímání, jako by plakal a úmyslně se skrýval.

Dnes je mi zase veseleji. Vždyť mi přišlo zase psaníčko od Vás. Když jsem šla ze školy domů, bylo všechno takové milé — a jak jsem přišla domů, shodila jsem galoše a vběhla do pokoje, kde je obraz maminky — ach, maminka, jediná dušenka na světě, která tam vysoko nad oblaky na mne myslí, zná moje divné bolesti i moje veselosti — dívala se na mne s obrazu a mlčela, nic mi nepřipomínala, vždyť mě má ráda, ano, ona jediná mne má ráda, tak jak si přeji —

1. března.

Když jsem šla večer spat, dala jsem si pod hlavu Váš dopis, který jsem včera obdržela. A přece jsem měla v noci těžké sny, takže jsem se probudila unavena, zlomena, asi tak jako se probouzí větévka stromu, kterou někdo nalomil.

Vstala jsem časně. Oknem se již linulo šedavé světlo ranního svítání, a když jsem otevřela okno, v korunách stromů se ozvali ptáci. Sedla jsem si k oknu, ačkoliv bylo hodně chladno, a poslouchala. A duše moje snila v tu chvíli pohádku o mrtvém srdci, pohádku bez začátku a konce. Byly to však jen mlhavé stíny pohádky, prchavé, byl to nedokončený obraz skutečnosti, která zůstala v zajetí snů. A pojednou se duše rozplakala žalem nad tím nesplněným snem a nad tou nedokonečnou, smutnou pohádkou. Plakala, chlazená dechem ranního vánku.

A v tom zadumání moje oči chvílemi zabloudily na klín, kam jsem si položila Váš dopis. A Vaše písmo mne bodalo a přece hojilo: vytrhlo mne z chmur a dalo myšlenkám jiný směr.

I nebe prosvítlo nádechem růžové barvy, ale slabým, jako by někde v dálce zůřil požár. Záře se poněmáhlu zesilovala, šířila se do výše i po obzoru. Nebe planulo pojednou podivným žárem, mráčky na něm měly zlatité okraje. Ach, ano, mně připadalo to dnešní jitro jako triumfálně hořící pec. Pokojík zkrvavěl proudem nachového světla. Tu uchopila jsem Váš dopis a tiskla jej v ona místa, kde lidé srdce mají, neb jsem se bála, že nesmírným tím plápolem se otevře výheň a pohltí Vaše řádky, ty řádky, jimiž prozrazujete, že cítíte moji bolest, bolest, která Vás zarmucuje. Ne, již nikdy Vám nebudu psát, že trpím, již nikdy nebudu Vám mluvit o své bolesti. Musím ji trpělivě snášet.

6. března.

Dnes mi připadalo ve škole všechno tak milé i ti páni kluci byli trochu příjemnější než jindy. A ten obrat v náladě způsobil dnešní Váš úsměv. Ano, dnes jste se smál pěkně, a to Vám velmi slušelo, takže Vás vidím neustále před sebou.

Když jsem ráno vyšla z domu, bylo mi jaksi smutno a nemyslíla jsem, že Vás potkám a že budu dokonce s Vámi mluvit — a — že Vy se usmějete tak milounce jako nikdy dříve předtím.

Šla jsem rozradostněna a přišla jsem do školy o dvě minuty později. No, vždyť je pondělí a jednou za týden to přece nevadí. Ve škole se nám nechtělo dávat pozor. Venku bylo tak krásně, mnohem krásněji, než bylo včera, a každý vzpomínal včerejšku. Ten byl tam, ten tam a všichni byli s uplynulou nedělí spokojeni. Všichni? No, snad všichni. I pro mne byla včerejší neděle pěkná.

Ráno jsem Vás viděla v kostele. Byly to jen dva okamžiky, kdy bylo dovoleno mým zrakům zabloudit jinam než na obraz Černé Matky Boží s Děťátkem. Působí to mocně vidět sebe samu v novém světle, objevit v sobě novou sílu odříkání.

A kdž jsem odcházela, tu po druhé zabloudilo moje oko k Vám. Byl jste krásný a mně se zdálo, že svatě šero zastírá místo, kde jste stál.

Ale večer, když teta mne nechala samotnu, zmocňovala se mne melancholie, myšlenky honily se jako laškovující rybky předstihující jedna druhou. Zahleděla jsem se na slunce, které se koupalo v krvi a usedlo si nad lesy stříkající rudou pěnu po obloze. Ach, to bylo krásné divadlo a já toužila jsem dotknout se té ohnivé koule a v jejím žehu zemřít. A to slunce vysmívající se mému obrovskému přání pomaloučku zapadalo za vršíčky stromů, až zmizelo úplně. Nechtěla jsem již patřit v ta místa, kde rudá záře dosud oznamovala jeho odchod: zavřela jsem oči a poslouchala, jak v haluzích šeptá vánek pohádku Jara

... a byli mladí, krásní a měli se rádi, nikdo neznal jejich tajemství, jen les, který mlčí, a sad, který nemluví...

Bylo mi pojednou do pláče. Slzy mi stékaly po tvářích a ta, která nedopadla v klín, zachytila se na mých rtech, ach, nikdo jich neviděl.

Byla jsem sama. Jen v zahradě pod okny zpívalo několik ptáčků, a ten jejich zpěv se podobal spíše hovorů, a já jsem porozuměla řeči těch zpěváků. Jistě si povídali:

— Stmívá se, bratříčkové, stmívá, jasný den minul, všechno, co je za námi, jest již ztraceno, a to, čemu zítřka poletíme vstříc, co nás čeká a volá, to je život, zápas, skutečnost a cesta, po níž musíme letět k vítězství, jasu a smrti.

Vložila jsem hlavu do dlaní. Divná touha po něčem neznámém a dosud nepojmenovaném naplnila moji duši. Přemýšlel jste již někdy o slovu DUŠE? Zamyslel jste se již někdy nad těmi čtyřmi písmenky, uvědomil si, čím jsou a co pro Vás značí? U mne značí divné bolestivé záchvěvy nitra. Toť moje duše.

A v tu chvíli jsem si přála, abyste byl u nás, poslouchal pohádku, kterou vyprávěl větříček, abyste slyšel hovor ptáčků, abyste pozoroval se mnou, jak tma zlehounka zamávala nad krajem a jak první hvězdy se kmitly na modrošedé obloze jako tajemné signály.

Vy jste však byl daleko a Vy jste neviděl, jak ob-

loha vztahující své paže pozvedala k sobě nesmírnou krásu večera, aby se jí potěšila.

Ach, věřte, kdybych byla básníkem, napsala bych Píseň Mládí, píseň o posledních slavnostech slunce, píseň zápasu Života se Smrtí. A v té písni vyzpívala bych sonátu své duše — —

Nehněvejte se, že zase píši o svém smutku, a pište mi brzy a často.

Znovu a znovu četl Julián ty dopisy, jako by se nemohl nasytit slov něžných a teskných. Čítal je s niterným chvěním a pocitem něčeho osudově záhadného: vyrůstalo to z hlubin duše a prolínalo nezadržitelnou silou v oblast vědomí.

Když mu oznámili, že již nesmí vstoupit do vily Adamovy, nespál celé noci a v duši se mu rýsovaly neklidné a vášnivé obrazy odporu. Karcer ho trochu usmířil. Vždyť to byl karcer s Tátou. Táta přišel, měl s sebou hromadu francouzských obrázkových časopisů, dal mu je a pravil:

— Dívejte se na ty obrázky, a až si je prohlédnete, přeložíte mi do češtiny tuhle ten červeně zatržený odstavec a tím to bude odbyto. Tím, že mu přinesl obrázky, ukázal Táta, že ho nepovažuje za vinného. Vždyť tu úlohu tak napsal, jen aby se líbila Tátovi, věděl, že má rád přirozenost, upřímnost, původnost a že je nepřítelem plochosti a šablonovitosti. A tak to dopadlo! Julián cítil, že tu působila vyšší moc a že Táta ustoupil jen přesile lidí, kteří ho neměli rádi. Také vytyčil Julián, že svou úlohou vlastně způsobil Tátovi nepříjemnosti: to nechtěl, ani zdaleka ne. Kdyby to byl předvídal, byl by napsal něco tak dokonale ordinárního, že by se to bylo hodilo do čítanek pro obecné školy. Uminil si, že ještě Tátu odprosí. A když mu odevzdával překlad francouzského článku, řekl Tátovi:

— Pane profesore, promiňte mi, prosím vás, že jsem Vám způsobil zármutek a nesnáze — ale já jsem opravdu neměl zlý úmysl — —

Táta odložil brýle, které měl nasazeny, podíval se na něho dlouze a pravil:

— Milý příteli, jsem pevně přesvědčen, že jste neměl zlý úmysl. Znáám vás dost dlouho a nepochyboval jsem nikdy, že máte dobré srdce. Lituji, že si odnesete tak nepěknou a nemilou vzpomínku do života. Škola je obrazem života. Je v ní spravedlnost i nespravedlnost, dobro i zlo. Učil jsem vás milovat dobro a pravdu. Nenávidět zlo a lež se musíte naučit sám. Děkuji vám!

Podal Juliánovi ruku a stiskl mu ji upřímně.

Karcerem nebylo ovšem ukončeno utrpení Juliánovo. Potkával Míru na chodbách a na schodišti. Zakázali jí mluvit s ním. Z počátku se o to ani nepokoušel. Díval se na ni v první tuposti jen jako na doplněk svého karceru.

Pozdravoval ji němým úklonem hlavy a pro sklíčenost mysli a zmatek srdce nemohl postřehnout, co bolu jest v jejím pohledu.

Potom mu počala psát. Občas ráno se k němu přitočil malý sextánek a vsouval mu do kapsy psaní. Nosil je domů neotevřené a nečetl dříve, dokud nebyl sám. A čítal pozorně, pomalu, obřadně.

Odpovídal. Zprvu nejistě a nesměle, slovy obecnými, hledanými a zdvořilými. Listy, které psal, mohly se pokládati docela dobře za listy staršího příbuzného. Později nalezl upřímnější tón:

— Nebolí mne nic, jen to, co bolí vás, tak napsal Míře. Ne že mne potrestali, ale že vás vydali poznám-kám a vtipům několika ubohých dušiček — — Napsal to rytířsky a krásně.

A nyní, když byla vzdálená a ztracená, stávala se mu žádoucí. Zasníval se do minulosti a s bolestí odvažoval, kolik neoceněného a nepojatého štěstí bylo v hodinách latiny, v blízkosti princezny s očima tem-nýma a zlatými řasami...

Vzpomínal slov jedné básně, která měla pointu: „Tisíckrát krásnější je žena v objetí myšlenek a snů než v objetí rukou.“ Nerozuměl tomu, když to četl. A nyní si vyhledal tu báseň, přečetl znovu — zdálo se mu, že začíná chápat cosi nového a neznámého...

Poznával, že člověk miluje jen, co je zmizelé a odloučené, ztracené a mrtvé. Blížkost zabíjí lásku. Od-luka ji probouzí. Poznával, že láskou člověk hledá něco vyššího a dokonalejšího, než je sám. Touží vykoupit se z vlastní nedostatečnosti, zbavit se pocitu nízkosti a bídy. Že láska je žebrání o vyšší dary života, o to, co člověku bylo odepřeno a zač nemůže. Že probuzení lásky budí v člověku pocit studu, že pravá láska je stud jako žebrání. Že láska stejně jako soucit je cudná.

3.

Je po francouzské komposici a Konsul má peníze. Vřeští gramofon, zkomírá světlo v oblacích dýmu. Tmavý kout, modře kostkovaný ubrus. Zlacený rám plný mušinců. V rámu začouzený, nezasklený obraz. Zlato staré, mušince čerstvé. Tři studenti pod obrazem. Sedí, pijí, cigarety kouří.

— My jsme s tebou solidární, praví Růžička a klepe Konsulovi na rameno.

Konsul pije nejvíce a opilý je nejméně.

— Kamarádi, pijte, velí Konsul, já vám přečtu báseň, kterou jsem složil.

Bije se v prsa a vstává od stolu.

— Já vám ukážu, že nejsem žádný didus ineptus neboli blboun nejapný. Ve mně něco dříme. Ve mně je talent.

— Já vždycky říkám, že v tobě něco hnije, no dál, poznamenává Urbánek.

— Tak já jsem složil báseň, abyste věděli. Teď mlčte, já vám tu báseň přečtu, já ji nosím u sebe.

— No tak už čti, vždyť my už něco snesem, no ne?

A Konsul vytahuje z kapsy papír, naklání se nad stůl a předčítá:

— *Já.*

— To je jako nadpis? táže se Růžička.

— I a A, a dohromady já, to je jasné, no né? křičí Urbánek.

Jsou úsměvy, ty nevíš o nich.

Tvůj úsměv teplý je a jasný.

Zjev tvůj kdo za dnů monotónních

Však v náhradu si získal za sny —

to nebyl jsem já.

— Tos nebyl ty, přerušuje deklamátora Urbánek, no ovšem, potřebuješ nějaké úsměvy, když ti dá Pán Bůh zdraví. Tak dál!

Je krása, však ty nevíš o ní.

Tys krásná květ jak na výsluní.

Já nevím, jak tvé vlasy voní.

Kdo chtěl jich vysát silnou vůni —

to byl jsem já.

— Ty jsi hadimrška, ty jsi dekadent, ne, ty jsi čmelák nebo nějaký takový zvíře, co cucá — no třeba tele, no baže ano, jsi tele. Tak dál!

Jdeš ulicí. Máš pěkné šaty

a nevíš ani, jak ti sluší.

Leč komu pablesk štěstí zlatý

tvůj pohled vleje v zprahlou duši —

to nejsem já.

— To nejsi ty. No tak buď rád, že to nejsi ty, načpak potřebuješ mít zprahlou duši, ty tele neodstavené! Je dost, že my máme vyprahlá hrdla. Ty máš peníze a my máme žízeň, tak je to správně rozděleno, no ne? Tak dál!

Jdeš ulicí. Kdos tváře bídné

jde ostríc, jenž schne jak v podzim stromy.

Ty vyhýbáš se. Krev ti stydne.

Jak měla bys hc na svědomí —

to jsem já.

— Ty, člověče, ne abys nás nechal pít a potom se seschl! Schnout můžeš, když se ti líbí, ale seschnout se nesmíš, musíš mít rozum! Tak dál!

Dva lidi znám. Dnes, až se zšeří,

a nebe bude v dálce rudé,

z nich jeden v lese mezi keři

tvých vlasů vůni cítit bude —

to nebudu já.

— To nebudeš ty. Potřebuješ cítit nějaký vůně. To už je staré. Fysiologie rozeznává vůně, zápachy a smrady. Tak dál!

Z nich druhý uzří to skryt v křoví

a dá ti s Bohem navždy asi

tak hořkými a zlými slovy

a prokleje tvé vonné vlasy.

To budu já.

— No tak vida, vždyť já jsem povídal, že v tobě něco hnije. No, co hnije, to taky smrdí. No a proto tys hledal ty vonavé vlasy. Tak ty jsi chudák. No, to se ví, že je to zlé. Tak tys to složil. To je od tebe hezké, že se nestydíš za své blbiny. Tys nám to tu hezky přečtl, tak dej donést ještě půlku vermutu, ať to zapijem. To máš za to, žeš té ženské věřil. To sis mohl myslit, že na tebe kašle. Co jsi? Nula. Můžeš se ženit? Ne. Tak vidíš. Už je čas, žeš přišel do dobrých rukou. My tě neopustíme, my víme, že jsi hlupák a že za to nemůžeš. Skrz to z tebe může být nakonec slavný básník. No ne? Byli větší moulové než ty a stali se z nich slavní básníci. Třeba ten Vergilius, no ne? Vždyť nemohl s místa a smolil se s těmi hexametry celé dny. No vidíš, a je z něho slavný básník. A my se s ním musíme dít...

— Tak hoši, co tu robíte?

Kde se vzal, tu se vzal, u stolu stojí profesor Dr Bureš a prohlíží si mládenceky s úsměvem.

Růžička vstává a oznamuje:

— Prosím. Morávek má peníze, a proto tady pijem.

— Tak to hezky dopijte a půjdete se mnou. Zdá se mi, že už máte právě dost. Musíte se jít vyspat. Zítra byste přišli pozdě do školy.

— My jsme solidární s každým, breptá Růžička. Pan profesor je rozumný člověk, on ví, co dělá.

— Tak se seberte, já půjdu s vámi městem, abyste na ulici tuze nepovykovali.

— Bureši, ty jsi správnej kantor, my tě máme rádi. vyznává Urbánek.

— Zdá se mi, že jste hodně přebrali, pojdte na vzduch, projdeme se, to vás vzkřísí.

— Jakkak bychom nepřebrali, když on to všechno platil, abychom poslouchali, jakou složil báseň, vykládá Růžička.

— Jakou báseň? ptá se Dr Bureš.

— No on miloval dívku, víme, a ony jí voněly vlasy. No a on zkomponýroval báseň a tuhle nám ji četl.

— Ta dívka se na něho vykašlala.

— To je obsah té básně.

— Co na to říkáte, pane profesore?

— Takové věci se stávají.

— Vidíš, vpadá opět Urbánek, ty zadumaný cizinec...

— Pojdte, pojdte, pobízí profesor a tlačí hochy na ulici.

Urbánek vychází první, uchopí Konsula za límec, uklání se a křičí:

— Pane profesore, zde vám představuji největšího hlupáka dvacátého století — podívejte se na něho! Tak on miloval dívku a potom ji viděl s někým v lese, a ten člověk čichal k jejím vlasům, tak nějak to bylo, a on tuhle Karel to všechno viděl a co myslíte, že udělal? Sel a dal tomu chlápku pár za uši, ne? Kdepak! On složil báseň! Pukl bych smíchy! On složil báseň!

— Nic si z toho nedělej, Karličku, my jsme s tebou solidární jak jedna zeď, konejší Růžička.

— Kdybych já byl na jeho místě, já bych se dopálil, třeba mám měkkou náтуру, já bych —

— Dopálit se — jaký to pathos. směje se Dr Bureš, hoši, jen klidně! A tak jak je to s vámi, Morávku?

— Prosím, to oni si vymyslí, já jsem nikde v lese nebyl, opravdu nebyl, já jsem jenom tu báseň složil. protože jsem nešťastný, já jsem si to tak vymyslel. s tím lesem to není pravda, ale s tou dívkou, prosím ano, ale já za to, prosím, nemůžu.

— No dobře, po druhé se nepotloukejte po vinárnách. Víckrát ať vás tu nevidím. Tu za rohem se rozejděte a hleďte, ať jste brzy v posteli. Já jdu tuhle vpravo. Dobrou noc!

— Dobrou noc!

Hlasy dunivě zní mrtvou, spící ulicí. V mlžném ozá-

ření plynovém se kymácejí tři postavy objímající se navzájem a podobající se z dálky strašákům v poli, s jejichž cáry si pohrává vítr.

Pojednou zpívá jedna z postav hlasem nejistým, zajímavým, divně přiskrceným:

*Srdce ženy nebe jest
se všemi hvězdami
a to nepatří nikomu,
to patří nociiiiíiii...*

A postavy se potácejí dál po vlhkém a lesknoucím se dláždění, jež podobno grotesknímu zrcadlu odráží jejich mátožné pohyby... A země, orosená studeným vzduchem noci, již patří srdce všech žen, zdá se, že slzí nad ubohými postavami, jež nemohou najít cestu k domovu.

Pomlázka aneb mrskut

Nevím, mnoho-li se nám dochovalo z pomlázkových tradic našich dědečků, jisto však je — a to se asi nezměnilo —, že i dávání závdavků nápadně upadá. Proto ve snaze nenechat si ujít tu důležitou povinnost, dávají se někdy závdavky mnohem dříve, nečekaně.

Tak přišel jednou můj soused Jarda na nápad, že bychom mohli zmrskat naše spolužačky ve škole. Budou pěkně pohromadě a od čtvrtka do neděle není prý tak dlouho, aby nepoznaly, že to patří k mrskutu. A protože kvartán je již muž činu, přinesl si každý ve stanovený den „žilu“

Začalo to o hlavní přestávce. Jarda vytáhl „žilu“ a udeřil Helenu na určené již k tomu místo. Všechny spolužačky se pohoršovaly nad tím drzým jednáním, leč Jarda nedbal a „svezl se“ ještě na namanuvší se mu Věře. To už dívky u vědomí své početní síly nevydržely — bylo jich čtrnáct — a shrkly se na Jardu, aby mu „žilu“ vyrvaly. Ostatní hoši tím vyprovokováni byli nuceni zachránit spolužáka a tak došlo k frontálnímu útoku proti útočníkovi, který se toho nenadál a zahájil strategický ústup do lavic.

Tehdy po prvé jsme docenili výhody moderně konstruovaných lavic, do nichž je sice vidět se všech stran, což zvláště při komposici je nepříjemné, které však poskytovaly dostatečné operační prostory pro „žily“, jež měly hladit lýtku spolužaček. Říkám „měly“ Dívky vynalezly účinný obranný prostředek: skloněné obránce, to jest nás, tloukly aktovkami po hlavách. Vážení čtenáři uznají, že obrana za takových podmínek nebyla možná. Bylo by třeba sebrat dívkám aktovky, což by se neobešlo bez potyček, kterých jsme se jako řádně z domu a ze školy vychovaní studenti vzdalovali.

Zesmutněli jsme tedy nad úpadkem toho jistě krásného velikonočního zvyku a odcházeli jsme na sokolovnu do tělocviku. „Žily“ jsme schovali do aktovek působit velikonoční náladu na ulicích bylo přece jen předčasné — vzaly se cvičky a šlo se.

Z tělocviku se kvačilo, aby se urvala nějaká ta minuta. Sám jsem spěchal a přemýšlel, od koho bych si měl vypůjčit úlohu. Helena mně ji dnes nepůjčí — po tom intermezzu s mým sousedem —. Koudelkovou jsem klepal po nohách, — která je ještě vynikající? S chmurnými myšlenkami jsem došel do školy.

Vyběhnu do druhého patra a tu uřícen spatřím jakýsi útvar dívek. V popředí stojí Dvořáková. Chci požádat o půjčení úlohy. Začne mi však prášit kabát. Otáčím se, ale odevšad se na mne hrne příval ran. Vidím, že je zle. Chci couvnout, nejde to. Za zády mi už stojí dívky, stávající v tělocviku v prvním trojstupu. Rákosky, nebo co to mají, dodávají jejich úsměvům plným porozumění zvláštní důraz. Nechtěl jsem si jako kavalír nechat prášit kabát, proto hop do dívkami vytvořené uličky, v níž jsem si na základě podobnosti vzpomněl na pohádku „Obuchu, hýbej se“, všiml si ještě rákosových prutů a „žil“ zřejmě ukořistěných, a již jsem byl ve třídě.

Kde naše tiché a nevinné dívky „žily“ ukořistily, to nám bylo jasné, jakmile jsme se po nich sháněli. Sami bezbranní, zatím co dívky byly ozbrojeny „žilami“ a pruty získanými rozřezáním a rozpletením školníkovra rákosového klepáče. čekali jsme na čas příhodný. Teprve hlouček posledně jdoucích rozvrátil řady dívek, a tehdy vidouce, že naše chvíle nadešla, počali jsme zabavovat „žily“ a pruty, což se neobešlo bez strkání, trkání a vůbec zápolení, při němž nejvíce trpěly dívčí účesy, hřebeny a sponky.

Když pak zazvonilo a starý prach usedal na moderní lavice a bojovníky, rozhostilo se napětí, jež vyvrcholilo po příchodu třídní profesorky žalobou poražených dívek: „...sím, oni na nás mají „žily“! „Mně přerazili hřebínek.“ „Já ztratila sponku!“ Paní profesorka se mračila. Šlo zde zřejmě o přestupek a tedy podle Školského řádu paragrafu toho a toho, bod ten a ten, zasloužili by žáci velmi přísného potrestání. Dělat z toho nějakou aféru — to by nerada. Zvláště teď před svátky. Beztoho bývalo touto dobou už prázdné. Takové mrzutosti. Chtěla dobrat „verba inchoativa“, a zatím... „A mne kousla Dvořáková do prstu!“ zahřmí náhle Jardův hlas, navazující na žaloby dívek.

Ozval se řev. Dívky se pohoršují, že to není pravda — to ostatně víme také — a paní profesorka neví, co počít, neboť v žádné knize pedagogiky není uvedeno, jak se má učitel zachovat, kousne-li žákyně spolužáka do prstu. To jsou věci! Tu si snad vzpomněla na svá dívčí léta, kdy zvědavě prohlížela vyučující, snad si vzpomněla na nedobraná „verba inchoativa“, snad... Ať je tomu jakkoliv, jisto je, že se s menším

zpožděním zasmála s námi a rychle přešla k vyučovací látce, jak ji zapsala do třídní knihy.

Hodina proběhla rychle a klidně, bez zkoušení a čtení úloh, s nádechem očekávání věcí budoucích. Zazvonilo a paní profesorka sbalivši rychle své věci, spěchala ze třídy, protože věděla, že se něco semele, co se obejde bez ní. Dívky ovšem také nemeškaly a tak se stalo, že ke dveřím se paní profesorka dostala, až už byly ucpány tlačíci se dívkami. Hoši na pobízení nečekali a snahy dívek popoháněním „žilami“ plně podpořili. Chumel se nezmenšoval a proto chtěl Jarda ráznějším úderem přimět dívky k uvolnění cesty. Dívka, již měla být rána určena, se ohlédla, uhnula, a ostrá rána zasáhla někoho jiného, kdo již byl v předklonu půlí těla za dveřmi. Nyní se počala postižená obracet a Jarda s hrůzou zjistil, že široká záda nepatří žádné z našich spolužaček. Odskočil, vrazil žilu do koše a mna si ruce, přátelsky se usmíval na paní profesorku. Ta sice řekla: „No — no — no,“ ale nepostřehnuvši bezpečně vinníka, spokojila se s tímto pokáráním a usmála se. Bezpochyby proto, že sama přišla na způsob řešení situace, o níž nikde nečetla, a jistě také proto, že se dívky konečně „plánovitě“ vytratily, čímž dokumentovaly svou odvislost na zásluhách paní profesorky, bez níž se to přece jen neobešlo. Sláva jí.

—ale

Komedie plná omylů

U nás na ústavě hostuje ještě jedna škola. Ono to není celkem nic divného, to mají jinde také. Že jsou ti hosté děvčata, to snad také není nic zvláštního. Ale možná, že si jinde nedopisují. Konečně je to jedno, zda strkají psaníčka do lavice, nebo ne. Tady jde jen o ten princip, že se u nás ve škole dopisuje. Víte, princip, to je to hlavní. Ten se musí vždycky hledat! Třeba jako, že se musí napřed vystoupit a pak že se může teprve nastupovat. Bertík byl první, který v naší třídě navázal dopisové spojení. Neračte, prosím, ten výkon podceňovat! Pravou objektivní hodnotu té práce oceníte teprve, když si uvědomíte, že v naší třídě nikdo nehostuje. Psával jako Josef; přece co je komu do toho, jak se jmenuje, no uznejte! Může se alespoň vše zakončit a je hned pokoj.

Jenomže ona to zakončila spíš, než Josef. Ještě, že se zatím navázalo další spojení! To je na tom to nejdůležitější, vlastně, abych se vyjadřoval přesně, podle toho, pro koho. Pro mne je nejdůležitější toto. Já jsem vlastně zapomněl říci, že jsem také Bertík.

A tak Josef navázal další písemný styk u nás v lavici, a aby nerozeštvával přítelkyně, psal pro změnu jako Alfons.

To je přece vidět dobré srdce! Co, kdyby se přítelkyně pro něho zneprátelely a slunce zapadlo nad jejich hněvem? Kdo by si to bral na svědomí?

Ale se psaním to není jen tak! V některé hodině se nedá psát vůbec, v některé jen málo. A když se pak sejde rozvrh samých takových solidních hodin, tak aby si člověk vyřizoval soukromou korespondenci v přestávce!

Ale dělejte něco pořádného v přestávce, kde se podnikají turnaje, různé kanadské žertíky, kde se zpívá.

Aspis: Balada

výslovně neautobiografická a případnou podobnost náhodou rušící.

*Studentik jednou útlý byl -
(Dejme mu třeba jméno Jiří)
Učení rád měl, prófy ctíl;
Však když mu začlo pučet chmýří.
Kousli ho, běda, divní štíři.
Čím se to chlapec oplétá?
Svět ptá se, pravdy nedomíří.
Že narodil se poeta!*

*A píše, píše ze všech sil
(Libaný Musou v čilko Jiří)...
Dívá se sic jak lunatíl,
Však dílo, Dilo, to se šíří,
A fantasie, city hýří!
Tak nechová se kometa,
Však I. A hvězda! Vězte, vyří,
Že narodil se poeta!*

*A vzpomene si na daktyl
(Tak jednou za čas básník Jiří).
Dosažen brzy velký cíl!
Jak mdlí jsou dávní pionýři!
A koryfej se skromně pýří,
Toť bude sláva stoletá!
Teď v edici, ať čtenář žíří,
Že narodil se poeta!*

*Poslání:
Jiří se nikdy neusmíří
Kritika budiž prokleta,
Že nezří (to buď na pranýři),
Že narodil se poeta.*

*(Poslání druhé reptá Jiří:
Bolehlav, síru, černobýl,
Toto ať ledví rozmetá.
A záští mrzkých kamaril!
A just se zrodil poeta!)*

stříká, řve, hraje na klavír, tluč do ústředního topení, kde se házejí kalamáře a vozí se na vytahovací tabuli (typ samovýtahů LVI/b 6419). On prý sice Caesar mluvil, psal, přemýšlel a četl zároveň, někteří studenti umějí zároveň poslouchat radio, nčit se, bavit se a spát, ale dopis děvčeti v takovém prostředí nenapíšete. To ať mi zase nikdo nepovídá.

A on se o to pokusil. Dopadlo to ještě dost slušně, až na to, že zapomněl, že je Alfons a ne Bertík. Jo, to je tak, když člověk lže!

Teď mu napsala, že když si již nějaké jméno vybere, tak že si je má pamatovat, nebo napsat. Když prý již nechce být Josefem, tak ať si alespoň neplete Bertíka s Alfonsem!

Co pak o to, ať si to píše, nebo pamatuje, ale když teď mi „ta lavicová“ nechce věřit, že já jsem doopravdy Bertík.

—alter—

Vzpomínám si

„Vzpomínám si právě,“ praví profesor chemie, když dává příklad na výrobu lihu v praktickém životě, „jak u nás ve válce si dělal jeden člověk sám lih. Dával kvasit vždycky nějaké ovoce s cukrem a pak přerušovanou destilací dostával z jakéhosi vína lih. Jednou chtěl mít z mála ovoce hodně lihu, a tak jej nechal kvasit dvakrát tak dlouho jako obvykle. Když pak provedl destilaci, měl ke svému zklamání místo lihu ocet.“ Tak se profesor snaží svým žákům přiblížit látku co nejvíce a co nejvíce jim usnadnit učení. Třída se zájmem poslouchá, jen se usmívá. A profesor říká stále znova: „Vzpomínám si...“ a dává příklady z běžného života na látku právě probíranou.

Rád takto vykládá, když vidí, že ho každý se zájmem poslouchá, a pak, vždyť jsou to jeho žáci, musí jim usnadnit práci. Mají toho dost již z jiných předmětů. A znova a znova si vzpomíná. Je již konec hodiny. Vyložil toho dnes málo, ale je spokojen, dal dost příkladů pro snazší pochopení suché chemie. Suché, i když pojednává o kapalinách. Jsou spokojeni i žáci. Ne kvůli tomu, že látce lépe porozuměli. To ne! Ani nápad! Ale vždyť toho dnes tak málo probrali. Frantik (tak se u nás říká chemikáři) se rozpovídal a zapomněl vykládat. Je alespoň málo učení. Skoro nic! Ano nic. Žádné šprtání a biflování, a jak se to ještě říká; nic takového. Jen procvičit pár chemických rovnic. Jinak tomu již každý rozumí a umí to. Bylo toho málo a to se snadno zapamatuje z výkladu profesora.

Spokojenost je na obou stranách. Sice pan profesor si myslí, že žáci mají zájem o jeho předmět. Ti však mají zájem jen na jeho příkladech, které zdržují výklad. Tím, že se tváří, jako by měli opravdový zájem, sice klamou pana profesora, osobu jim představenou, skoro posvátnou, a to je trestuhodné. Netrestejme to však. Pan profesor, kdyby se to dozvěděl, snad by netrestal, ale jistě by přestal dávat příklady, které mají usnadnit učení. Tím by udělal velkou chybu. Žáci, jeho žáci, jeho děti, by sice uměli těch několik vzorců při zkoušení, možná že i rok po maturitě. Ale později jen málo by jich vědělo, že dlouhým kvašením lih kysá na ocet. Zná-li však nějakou malou zajímavou povídku, která má v theorii literatury název novela, vybaví se mu vždy snáze v mysl, než třeba C_2H_5OH .

Někdo podotkne, že se tak neprobeře za rok předepsaná látka. To je pravda. Ale nevadí. Vždyť je lepší mít malou knížečku, třeba jen se sto stránkami, tištěnou na pergameně nebo celulosovém papíře, která vydrží snad tisíciletí při dobrých podmínkách „životních“, než mít jeden tlustopis na novinovém papíru, který za stejných podmínek podléhá zubu času mnohem dříve. A tak, pane profesore, dávejte stále své příklady a nic si nedělejte z úplně jiného zájmu vašich žáků. Vždyť oni si ani neuvědomují, že přece jen si většínu z vašich hodin odnášejí do života. Snad si to uvědomí až je někdy osud postaví před nějaký úkol, kde žádného nenapadne CH_3COOH , kde se však vždy uplatní vaše: „Vzpomínám si.“

Na starého profesora nikdo nevyzraje

(Výstup ze školy, která je hrou.)

Profesor (vchází do třídy, usedne za katedru a zapisuje. Pozvedne hlavu a ptá se).

Profesor: „Hm, tedy mládenci a dívky, brzy bude pololetí a my ještě nemáme vyzkoušeno. Kdo se nechá tedy dobrovolně? Nikdo? No to tedy vyvolám sám, no, ale abyste neřekli, že vás nutím, tak tedy, kolikátého máme dnes?“

Třída: „Devátého.“

Profesor: „Tedy kdo má číslo devět?“

Bouda (se ušklíbne a jde pomalu k tabuli).

Profesor: „Nejprve mně přeložte opakování. Co jsme to vůbec měli? Tak, už vím: Cicero — In Luciam Catilinam oratio prima, kniha první, kapitola druhá, paragraf pátý. Čtete!“

Bouda: „Castra sunt in Italia contra populum Romanum.“

Profesor: „Dost, dost, kdo vám říkal, abyste to četli? Již to máme omleté jako na kolovrátku. Hned překládejte!“

Bouda: „Prosím, vždyť jste říkal, že to mám přečíst.“

Profesor: „Já že jsem to řekl? Já jsem řekl překládejte! No vlastně počkat, teď si vzpomínám, řekl jsem to. Ale teď už překládejte!“

Bouda: „Tedy tábor je rozbit proti Italii, proti národu římskému.“

Profesor: „Víte o tom vůbec, že jste to špatně přeložil? Za prvé: na počátku překladu jste řekl tedy. Kde to „tedy“ máte v latinském originále? Nikde. Za druhé: tábor není rozbit proti Italii, ale v Italii. Této chyby se dopustil ve svém překladu nějaký pan profesor, jak se podepsal J. P. a vy zřejmě jste se to podle tohoto překladu našprtali i s onou hroznou chybou.“

Bouda: „Prosím, já žádný překlad nemám, ani jsem se to podle něho neučil.“

Profesor: „Ukažte mi knihu, já se do ní podívám!“

V tom okamžiku Boudova kniha spadne na zem a poněvadž je salátového vydání, rozsype se Z hromady trosek Bouda něco hbitě vytáhne a strká pod kabát.

Profesor: „Ukažte, co to strkáte pod kabát! Dejte to sem!“

Bouda: „Prosím, to já mám dopis od své babičky a nikdo to nesmí vidět.“

Profesor: „Ale já jsem viděl něco jiného! Vypadalo to jako překlad, o kterém jsme mluvili.“

Vstává od katedry a sahá Boudovi pod kabát. Vytahuje překlad.

Profesor: „No vidíte, vy jste říkal, že žádný překlad nemáte. Vy jste lhal a podváděl svého profesora. Styďte se. Nyní vám dávám pětku a sedněte si.“

Bouda smutně odchází od katedry. Zkoušení pokračuje dále.

J. S. Dubenský:

Za Mahatmou Gandhim.

*Rád díval jsem se zpět do dáv-
ných časů, ó matko předků mých,
ó škebli s perletí, jež ducha světa
žala pod mořem azuru a lampou
všehomíra! Sní dadhikuly zpěv
nad myrlou vonných plání, ó mat-
ko předků mých! Zebravých mni-
chů věčně prázdná mošna se plní
kašnou ozlyků ohňů posledních.*

*Damory bijte ve tvář lačných
sobců pohřební písní předků mých,
byl zabit člověk bratrem — Kain
zas zbrotil kroví Abela ideál čistý
lidstvo na obzoru bratrovražd.*

*Tvou ruku držím ve své, pěvče
čistých vín, ó synu předků mých!
Nám nezáleží na kalichu ctností,
o který věříme a oba klaníme se
Tvůrci, který nám jej dal. A oba
jednou spolu poklekneme na rů-
žích, ó Tvůrče předků mých, a
účet splatíme, až bol náš uhasne,
neb oba stejně žili jsme jak každý
musel podle víry své.*

Odznak.

Všiml sis někdy, že slunce je vy-
bírálek?

Jistěže svítí tu i onde a nikdy ne-
zdrhne při pochůzce bdělý světlo-
noš. Ba i mraku oponáří navzdory.

Ale někdy (to tehdy, když oko
v čirosti srdce studánky modrá se
nebem) jakoby jeho paprsek promi-
loval všechno, co ve věcech se tají.
Odráží ze symbolů (a nejsou sym-
boly věci stvořené?) skutečnost uta-
jenou a vše a třpytně Ti ji zdů-
razní.

Tak občas utkví v prostoru na
okamih přívětivý záblesk radosti,
jistoty a přátelství, když paprsek
slunce se rozjásá polibkem zlatého
a bílého listu. Knihy knih na klopě
studentského kabátu.

Dvě barvy vlajky tu lemuji Evan-
gelium, jež se rozevřelo ke čtení
dvou řeckých písmen X a P.

Tak na pultu červené a modré se
otevřela Dobrá zvěst. Lásky ji pod-
pírá a krása vyznačuje z bělosti
Pravdy a zlata Života. — Christos,
Náš Pán je toho všeho zvěstovate-
lem. Paprsek se rozkládá ve spek-
trum. Je jeden v podstatě a tak hý-
řivý v trsu barev, v něž se beze
škody pro sebe rozloží.

Bílá, červená a modrá — symbol
našeho státu a současně i Pravdy,
Lásky a Krávy. A touto trojicí pře-
kypuje Život, jímž je Kristus.

Představuje se tu znak plnosti ži-
vota jednotlivce i národa v Kristu.

Současně však i program: žít
z Evangelia, Kristova života, aby se
splnil úmysl Boha Tvůrce — být
k obrazu Božímu. A pak i naléhavá
připomínka: Kristus se otevírá, abys
z Něho četl — dává se Tobě i ná-
rodu.

Paprsek slunce to vše zdůrazní,
když ostře a jiskrně se odráží z od-
znaku ve třídách, při zábavě, na vý-
letě: studente, středem Tvého života
i života národa je Kristus! Je Tvým
úkolem otevřít rty, aby z nich pro-
mluvilo Slovo.

Jak radostně a jistě s plnou od-
povědností uvědomíš si to všechno,
až příště se setká Tvé oko s papr-
skem odkrývačem, jenž se ještě více
vyzlatí v ohni srdce statečného a
přátelského, které marně nebuší
v rytmu symbolu na klopě student-
ského kabátu.

Není ten paprsek všetečka i svor-
níkem přátelství a společné statečné
víry?

Jan Klement.

čteme jinde

Vyhlídky unionismu.

O vyhlídkách sjednocení slovan-
ských národů východní Evropy ve
vire píše ve Velehradských zprávách
11/1 Bohumil Horáček mezi jiným
toto: Pravoslavná část Evropy žije
dnes většinou bez náboženských tra-
dic, ať dobrých, ať špatných. Pro
mladého Rusa nebude již přijetí ka-
tolické víry národní zradou, jak
tomu bylo dříve. Náboženská tradi-
ce nemá pro něho již významu. Mla-
dí Rusové, kteří se setkali ve válce
u nás s katolíky, říkali: „My nevěří-
me. Ale nepodezívejte nás proto ze
zlé vůle. Přicházíme jsme ze školy
domů a říkali jsme: Není Boha!
Otec odpověděl: Bůh je! Přišli jsme
po druhé, po třetí a opakovali jsme
totéž. Otec odpověděl: Dělej si, co
chceš. Důkazu neměl, a tak jsme
přestali věřit. Otec věřil, poněvadž
zdědil svou víru po rodičích, ale my
jsme chtěli důkazy.“ Proto se zdá,
že ruské mládeži nebudou překážet
tradiční předsudky, které zdržovaly
jejich předky před sjednocením. —
Ruská mládež, vyrostlá po revoluci,
bude si chtít podle slov Leninových
„všechno od základů znovu pro-
myslit a všechno si důkladně ověřit
vlastním úsudkem“ — Budoucnost
ukáže, zda má blíže ke katolické
Církvi pravoslavné, jemuž byl od
kolébky vtoukán do hlavy strach
před katolickým knězem a neomylným
nástupcem sv. Petra, či dnešní
člověk, zbavený všeho náboženství
a jakékoliv víry.

Co darovala svatá Stolica zemím postiženým válkou.

Stručná papežská ročenka obsa-
huje také zajímavé přehledy o cha-
ritní činnosti a pomocných organi-
zacích papežských. Smyslem pomoc-
ných organizací je koordinace po-
moci katolíků celého světa a sprá-
vedlivé rozdělení darů těm, kteří
tcho potřebují nejnaléhavěji. Svatá
Stolica podpořila celkem 39 zemí.
Kromě Afriky a Asie byly podporo-
vány hlavně státy evropské, a to:
Rakousko, Československo, Dánsko,
Finsko, Francie, Německo, Recko,
Vel. Britannie, Itálie, Jugoslavie,
Polsko, Rumunsko a Maďarsko. Pod-
pory se dostalo válečným zajatcům,
emigrantům, bezdomovcům, obětím
války, dětem, sirotkům, opuštěným,
nemocným, dělníkům, studentům
atd. Dary byly jednak peněžité, jed-
nak v naturáliích. Celkový počet
baličků činil 90.000 kusů o váze přes
3 miliony kg. Většina zemí obdržela
hlavně oděvní součásti a potraviny.
Francie převážně léky. Dary se se-
šly ze všech končin světa.

Nejzajímavější případ.

Ve Svobodných novinách ze dne
7. II. 1948 píše inspektor Jaroslav P.
Blažek o nejzajímavějším případě
svých loňských inspekci:

„Loni jsem šel na školu pro slepé
dívky v Praze IV. V nejvyšším roč-
níku sedělo děvče a nijak se ne-
účastnilo vyučování. Ostatní žáci
mluvili o Kavkazu a jezdili prsty po
plastické mapě Asie. Na můj dotaz
mi řekla řeholní sestra-učitelka, že
děvče je slepé a hluché. Pak je vza-
la za ruku a prsty své ruky rychle
se dotýkala různých prstových člán-
ků ruky děvčete. To byla otázka.
Děvče ihned sedlo a začalo mluvit:
„Kavkaz je pohoří mezi mořem Čer-
ným a Kaspickým, nejvyšší hora
Elbrus je...“ Zasl jsem. Řádová
setra vymyslela dotykovou abecedu
a tou se se svoužačkou domlouvala.
Její kamarádka z lavice se jí také
naučila, a tak chodily po chodbě
o přestávce a domlouvaly se. To
děvče překrásně pletlo záclony a ko-
nalo různé ruční práce.“

Němci vyhladili 18 procent polských řeholníků.

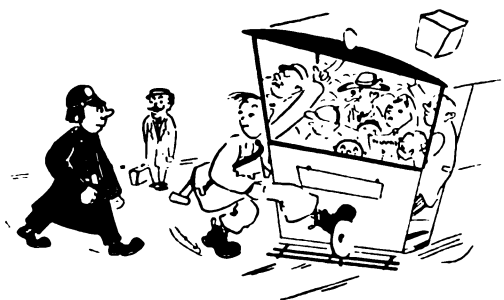
Jak nesmírné ztráty v řadách pol-
ského duchovenstva si vyžádala ně-
mecká okupace, dokazuje ve svém
posledním čísle revue „Homo Dei“,
která uveřejnila statistiku o tom,
jak polští řeholníci umírali za Krista.
Za okupace popravili Němci celkem
570 řeholníků, tedy 18% celkového
stavu z r. 1939. Z řeholí přineslo
největší obětí Tovaryšstvo Ježíšovo
svými 79 členy, z nichž bylo 47 kně-
ží. Po nich následují františkáni
s 38 mrtvými a salesiáni, kteří ztra-
tili 52 členů řádu.

Slavnostní zahájení XII. roku Papežské Akademie věd.

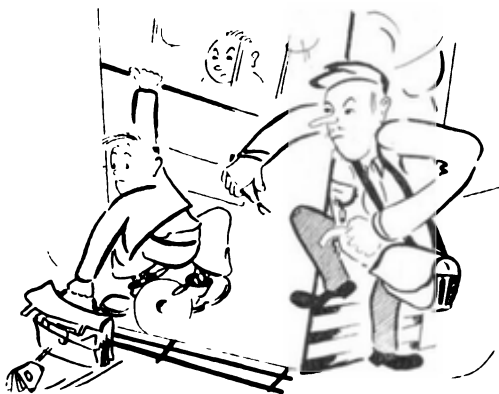
debatujeme

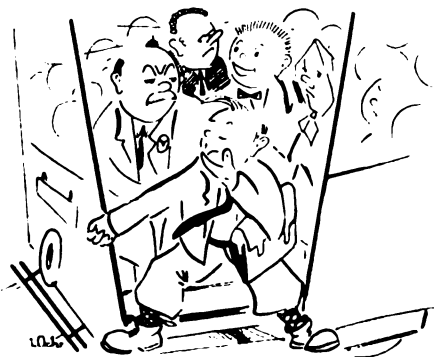
K tramvaji blížil se hladce,
„díky za zdržení.“ pomyslíl krátce.

Stupátko zatížil s objemným dědkem,
který byl nástupu korunním
svědkem.

Skrýval se, by nebyl donucen platit,
škoda těch korunek, jež moh' tak
ztratit.

„Tak taky na černo“ k pánu
zved zor,
na klopě kabátu čte revisor.
Jk.

Za účasti sv. Otce Pia XII., kardinálů a členů Papežské Akademie věd, byl slavnostně zahájen dvadécátý rok činnosti Papežské Akademie věd. Při té příležitosti promluvil sv. Otec o nezměnitelnosti přírodních zákonů a nejvyšší vládě Boží nad světem. Slavnost byla uspořádána v konsistorním sále vatikánského paláce.

Předseda Akademie P. A. Gemelli nastínil činnost Akademie od 21. února 1940, kdy se konala poslední výroční schůze za účasti sv. Otce.

I když Akademie od té doby nemohla projevit vnější činnost, svědčí bohaté svazky „Acta“ a „Commentationes“ o tom, že pokračovala ve své práci. Během těch osmi let publikovala „Acta“ 103 původní práce na 795 stranách a „Commentationes“ vydaly 78 původních prací na 2676 stranách. Publikáční činnost Akademie je tedy shrnuta na 3471 stranách. Jedenáctý svazek za rok 1947 je právě v tisku. Bude obsahovat 19 původních vědeckých studií o 428 stranách. Papežská Akademie udržovala v uplynulých letech čilý styk s ostatními vědeckými ústavami a Akademii v cizině, o čemž podává zprávu obsáhlý sborník „Relationes de auctis scientiis tempore belli 1939—1945“; další svazky jsou v tisku.

P. Gemelli vzpomněl pak zesnulých členu Akademie, na prvním místě kardinála státního sekretáře L. Maglione, čestného člena Akademie. Ze zahraničních členů zemřeli: Ant. Cardoso Fontes, ředitel ústavu Oswalda Crixie v Rio de Janeiro, badatel v oboru tuberkulózy, Pieter Zeeman, nositel Nobelovy ceny za fyziku z r. 1902, Alexis Carrel, Francouz původem, který působil jako profesor biologie na Rockefeller Institution for Medical Research v Novém Yorku a jenž byl poctěn Nobelovou cenou v r. 1912, George D. Birkhoff, profesor matematiky na harvardské universitě, Gustav Gilsen, profesor zoologie na katolické universitě v Lovani, který náležel mezi nejslavnější soudobé biology, Thomas Morgan, ředitel biologického oddělení laboratoře Williama Kerckhoffa, který byl rovněž nositelem Nobelovy ceny za své zásluhy o biologii, Leonid Tonelli, profesor analytické matematiky na universitě v Pise, který si získal velké zásluhy v tom vědeckém oboru; dále vzpomněl P. Gemelli dvou německých vědců: ředitele astronomické observatoře v Berlíně Paula Guthnicka, vědeckého pracovníka v oboru fotometriky a spektrografie a profesora Maxe Plancka, jenž pracoval v oboru theoretické fyziky na berlínské universitě. Také Planck byl nositelem Nobelovy ceny z roku 1916.

Novým členem Akademie se stal r. 1946 Alexander Fleming, slavný objevitel penicillinu.

Nad skrčencem v musejní vitrině.

Trosky skutečného lidského života. Leží tu v zaprášené musejní skříni, s ústy otevřenými. Nebylo nikoho, kdo by mu je podvázal tak, jak to činíme my. Jaký pocit osamocení to v nás vzbuzuje. Jistě byl sám. Vypadá polosmutně, polovyčítavě, jako by chtěl žalovat na svůj osud, ještě dnes. Ba, člověku, který se svým svědomím není vyrovnán, by se mohl zdát hrozný a bezútěšný. Právě tak lidem, kteří zápasí sami se sebou, majíce duši polodětskou a polodospěle rozervanou. Takoví někdy nebývají daleko od vyčítání samému Bohu, než si vlastně uvědomí Jeho neskonale milosrdenství. Třeba právě tento člověk neměl zmizet v zemi, z níž byl vzat, v úplném zapomenutí. Třeba potřebuje, aby někdo jeho duši prospěl dobrými skutky, aby Bůh prominul jeho nehodnost. Vždyť „Dobré a spasitelné jest za mrtvé se modliti.“

Mohl to být muž či žena. Dnes lhostejno. To, co vidíme, jsou jen pozůstatky tělesné — prach země, který v prach bude obrácen. Ale duše trvá. Někde v blízkosti Boha čeká na smilování.

I tento člověk jedl svůj pozemský chléb. A třeba byl na tak nízkém stupni, že se ani nestaral o lepší část sebe sama, duši. Snad ani nevěděl nic o Neskonale Lásce a o Věčném Slitování. A přece je v životě tolik potřeboval. Jednal vždy správně podle svého svědomí? Ví Bůh.

Človče, zastav se nad ním a rozjíměj. Je to tvůj bratr. Zemřeš jako on. Nechceš se zaň pomodlit? Neboť nevíš, koho Bůh ve své slitovnosti jednou pohne, aby se modlil za tebe. Nebudeš-li také jednou skrčencem v musejní vitrině. (DZEJ.)

Einsteinovo svědectví.

Když v Německu vypukla revoluce, čekal jsem, že universita, která vždy hrdě hlásala, že slouží spravedlivé věci, poskytne mi ochranu. Ale university mlčely. Potom jsem obrátil svou pozornost na velké novinářské podniky, které též hlásaly spravedlnost, ale ony také oněměly. Proto jsem požádal velké osobnosti literárního života jako duchovních vedoucích Německa, vždyť tolik a tak často oslavovali svobodu moderního světa. Marně. Jedině Církev se postavila proti Hitlerovi. Nikdy jsem se příliš nezajímal o Církev, ale nyní cítím k ní velikou úctu a obdiv, neboť jediné ona měla smělost zastávat pravdu a hlásat mravní svobodu. A toto všechno nutí mě přiznat, že teď nekonečně obdivuji tu Církev, kterou jsem před tím opovrhoval. — Prof. Albert Einstein, původce theorie o relativitě, k spolupracovníku „Catholic Herald“

Konrád Kubeš T. J.: **Mariánská postila**. Brněnská tiskárna v Brně 1947, stran 748, neváz. 204 Kčs.

Z duchovní dílny pilného Konráda Kubeše vychází kniha vynikající vhodným uspořádáním bohaté látky a účelným zaměřením v náboženském vzdělání a prohloubení duchovního života. Dal-li jí název postila, chtěl zřejmě navázat na starou tradici rodinné náboženské četby, jež je dnes opomíjena a nahrazována snad jen čtením náboženských časopisů, jež však přinášejí málo soustavného. Tradicionální ráz postily je zdůrazněn zvláště příklady z českých dějin, připomínkami lidových náboženských zvyku a besed. Vělenční látky v rámeček církevního roku, který je mystickým prožíváním a opakováním života Spasitelova, výklad kalendáře a abecední ukazatel námětů činí knihu nejen náhradou kázání těm, kteří se nedostanou do kostela, ale i bohatou a praktickou studnicí náboženské životní moudrosti. Zvláště matky, které chtějí být vychovatelkami svých dětí, naleznou v knize Kubešově dokonalou pomůcku své působnosti.

D. P.

Kamil Krofta: **Naše staré legendy a začátky našeho duchovního života**. Jan Laichter v Praze 1947, stran 183, neváz. 110 Kčs.

V první části své knihy rozebírá autor názory na nejstarší naše legendy a v druhé hodnotí nové pohledy na nejstarší údobí našich dějin. Srovnává a posuzuje nejrozličnější práce našich dějepisců, zejména Peckaře, Chaloupeckého, Weingarta, Vašici, Slavíka, Novotného, Cibulky, Bartoše, Pastrnka a Orla, aby se dobral co možná nejpřesnějšího poznání počátků našich dějin, pro něž máme doklady hlavně v legendách a skrovné poznámky cizích kronikářů, takže je stále otevřené pole nekritickým dohadům. Zvláštní pozornost věnuje českému státu v době svatého Václava, jeho zahraniční politice vzhledem k polabským Slovanům a smlouvě s králem saským, a velmi podrobně se obírá otázkou slovanské bohoslužby v Čechách a jejím významem pro národní uvědomění. Kniha Kroftova by se měla stát základem školních výkladů o počátcích křesťanství v našich zemích: té cti si zaslouží svou věcností, kritičností a objektivitou.

D. P.

Dr Konstantin Miklík Csr: **Jak chce Bůh, tak buď!** O božských činnostech v biblických dějích. Atlas, v Praze 1947, stran 286, neváz. 93 Kčs.

Po úvodním výkladu o slovních výrazech souhlasu v Písmě svatém probírá autor především různé způsoby souhlasu s vůlí Boží, zvláště jak se jeví v životě a listech svatého Pavla, dále vysvětluje smysl prosby jako zvláštní druh vyjadřování souhlasu a konečně osvětluje úkony dokonalé lásky jakožto projevy souhlasu, a to na základě posvátných textů starozákonních i novozákonních. To vše podává způsobem spíše vypočítavacím než rozjímavým, ale svého účelu dosahuje plně: ukázat, že základním thematem Písma je oddanost Bohu a umění říkat nebeskému Otci ano. Tisk knihy je vadný.

D. P.

Dr Jan Kapistrán Vyskočil OFM: **Šest století kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné**. Atlas v Praze 1947, stran 181, neváz. 78 Kčs.

Kniha obsahuje popis a historii stavebního vývoje kostela Panny Marie Sněžné v Praze, dějiny karmelitského kláštera při něm zřízeného a přehled života a činnosti františkánů, kteří v něm působí dosud a kteří z josefinské pohromy pozvedli brzkým zavedením řádové reformy kostel i klášter k nynější slávě.

Duše Kristova. **Rozjímání o modlitbě svatého Ignáce z Loyoly**. Přel. O. F. Babler. Velehrad v Olomouci 1947, stran 139, neváz. 25 Kčs.

Modlitby anonymního italského autora Eucharistických jisker mají povahu povzdechů, které jsou spíše úlevou srdce než mluvou ducha — a jinak ani nemůže být, neboť mluvíme-li s Bohem, neuplatňujeme své vědomosti, nýbrž projevujeme lásku.

Zena v domácnosti a jinde.

V lednu se ženská rubrika Lidové demokracie zvláště rozhořčila. Ženy prý nejsou dosti veřejně činny. Jejich vzdělání je zbytečné, když musí doma dít a vychovávat děti. A mnoho mužských mudrců, což je hanebné, dává přednost ženám, které se rozhodly pro kuchyni a ne pro vzdělání. Podepsána ing. M. B.

Nevím, jsou-li dívky a ženy sugestibilní. Ale paní redaktorka ženské stránky v L. D. si to rozhodně myslí. Neboť odtud co chvíli zašteká nějaký ten kulomet ženského bojovníčení.

Nepodceňuji ženy. Vím, že básníci vzpomínají na matky. Pedagogičti theoretikové marně pokulhávají za ženami-vychovatelkami. Muži jsou bojovníci, vědci, umělci, organizátoři. Ale největší umělkyní byla a bude žena, která je nejvěrnější manželkou a nejoddanější matkou. Neboť křesťanská láska a křesťanská výchova vyžadují celé osobnosti, neroztržité na různé spolkové záležitosti. Jsme rádi, pomáhají-li nám dívky a ženy v různých funkcích a činnostech. Ale důležitější je, aby příští generace chlapců a děvčat vrostly v lepší prostředí domova, nepoznamenaného řevnivostí a komplexem méněcennosti.

Rozumný chlapec a muž nebude nikdy podceňovat obětavou práci žen v domácnostech. Toho se však dopouští sama ing. M. B. ve zmíněné ženské rubrice, kde běduje nad kuchyňskou dřinou a pohrdavě se zmiňuje o „debátách“ s dětmi. A zatím se dětem v minulosti mnohokrát debat nedostalo v potřebné míře. Proto dnešní úpadek, na nějž se tolik žaluje. Ani ta kuchyňská dřina nebude dlouho trvat. Jen co se zmůžeme na strojky, které samy zametají, vaří polévky, melou maso a pod. Jako v USA. Přijde to i sem. A když některé ženy-bojovnice nebudou samy šířit pohrdání k „vařečce“, nepřipadne to pak na mysl ani pánům profesorům, těm „mudrcům“.

Vzdělání ženám? Samozřejmě. I pro „vařečku“ a „debaty“ s dětmi. Pro ty zvláště. My dnes máme mnoho knih a učilišť pro záměrně a výchovně vedené debaty s dětmi. A vzdělání je velkou výhodou i tehdy, musí-li některá naše něžná životní družka občas umýt podlahu. Že tedy jsou také „mužští mudrci“, kteří v debatě s vámi odmítají oženit se s ženou vzdělanou? To, paní inženýrko, záleželo asi na tom, jak vy jste s nimi debatovala. Doma by si přál mít každý klid, sporů a štěkaní, třeba i učeného, je všude dost. Podle prof. Bláhy je neobyčejně důležité, vyrůstá-li dítě v prostředí lásky a míru.

„Tak co, Evičko, čím bys chtěla být?“ tázal jsem se jednou čtyřletého děvčátka v známé rodině. „Profesorkou.“ zněla hrdá odpověď. „Hm, výborně, a co budeš dělat?“ „Učit děti. A taky mít děti.“ „A co když se vdáš? Nebo když těch svých dětí budeš mít více a starosti

s nimi?" Rozpaky. Pak se Evička, čtyřletá Evička, pokorně zatváří a řekne s prstíčkem v pusince: „No, já — já bych, kdybych se vdala a měla víc dětí, to bych nemohla být profesorkou. Starala bych se o muže, rodinu a domácnost.“ Ovšem, jen to papouškuje tak, jak to slyší od svého okolí. A tím okolím byla nejkrásnější rodina, jakou jsem v životě poznal. Jen mi tak mimochodem připadlo, že od těch čtyřletých Eviček s prstíčkem v pusince by se mohlo přiučit hodně dnešních pani inženýrek.

Podíl Církve na rozvoji vědy.

Nový ročník vatikánské měsíční revue Ecclesia vychází v nově, zdokonalené typografické úpravě. Revue rozmnožila svoji dokumentární obrazovou část, takže se opravdu stává jednou z nejkrásnějších evropských revuí. Také bohatství obsahové opravňuje zájem, který se o revui Ecclesia jeví v celém světě. V novém čísle, které právě vychází, je článek, který ukazuje přesvědčivě, jaký podíl má Církev na rozvoji vědecké práce. Katolická Církev je zakladatelkou universitního studia. Založení každé university znamená položení pevných základů k rozmachu kultury příslušného národa. I dnes Církev pokračuje v tom svém poslání. Při katolických universitách je 14 lékařských fakult. V kolika laboratořích pracují katoličtí biologové, bakteriologové, biochemikové! Mezi nimi najdeme mnoho vědeckých pracovníků z řádu benediktinského. Na prvním místě vědecké práce na katolických universitách jsou jesuité. Kromě university v Beyrutu a Šanhaji spravují také pět katolických universit ve Spojených státech.

Také papežská Akademie věd se proslavila především dvěma vědeckými ústavmi, observatoří a astrofysickou laboratoří ve Vatikáně a papežským Etnologickým museem v Lateráně. Oba ty ústavy jsou známy ve vědeckých kruzích světa svými vědeckými publikacemi, které mají mezinárodní okruh spolupracovníků.

Mládí.

Stojíme za dveřmi pokoje, odkud se ozývá hudba a hovor mladých lidí. Ne, není to líbezná jazzová hudba, jak si jistě myslíte, ale je to skvělé dílo Antonína Dvořáka — Slovanský tanec. Zvukovka gramofonu se již blíží ke středu desky. Nějaký dívčí hlas si žádá jako příští kousek ještě jiný Slovanský tanec. Jiný hlas mu odporuje a žádá Vyšehrad z Mé vlasti. Třetí hlas uklidňuje: „Abyste byly obě spokojeny, tak si zahrajem nějaké koledy. Máme několik dní po vánocích a tak je to ještě aktuální.“

A již se ozývá úvodní koleda Narodil se Kristus Pán. Ke gramofonu se přidávají jiné hlasy. To mládež radostně zpívá. Koleda se střídá s koledou. Radost ze života je slyšet

Josef Slechta: Služba oltáře. Příručka pro ministranty. Vlastní náklad v C. Budějovicích 1947, stran 89, neváz. 25 Kčs.

Autor nepodává jen návod k správnému ministrování, nýbrž snaží se i poučit a vychovat služebníka oltáře, aby žil jako pravý účastník Božích tajemství a sloužil Bohu i čistým mravním životem.

Josef Marcol Svoboda: Z pole i z dláždění. Prózy. Vydalo slezské nakladatelství Iskra Ad. Tománek v Opavě r. 1947. Stran 224, cena 55 Kčs, 75 Kčs.

Clen olomoucké Družiny liter. a umělecké a redaktor její Archy shrnuje v této knížce svou povídkovou žeň za několik let a nazývá ji prostince, jako prosté jsou jeho povídky. Ne že by byly bez uměleckých nároků, ale jádro povídek je především v myšlence. Knížka je určena širším vrstvám, zaujme však i studenty nejenom proto, že několik povídek se obírá krisemi studentů, nýbrž i proto, že Svoboda vypravuje obratně, že má živou účast s trpícími postavami svých příhod, že jemnou rukou odkrývá jejich nedostatky a ukazuje jim cestu a že konečně jeho jazyk je čistý, jeho výraz sporý a účinný. Je těch povídek celkem čtrnáct. Některé z nich jsou laděny idylicky, alespoň svým závěrem, většina však sleduje bludné cesty moderních lidí, hlavně mladých. Jediná z nich Kdo to byl? rozvádí s epickou šíří příběh i vnějškově napínavý.

Nový Zákon. Sýkorův překlad v revisi Hejčlově k tisku upravil, rozčlenil, úvody a poznámky opatřil Dr Rudolf Col. Velehrad v Olomouci 1947. Stran 800, váz. 60 Kčs.

Ze Sýkorův překlad potřebuje revise, se pocífovalo již dávno. Proti první úpravě Hejčlově zasáhl Col do textu Sýkorova mnohem pronikavěji zvláště v apoštolských listech, takže jeho úpravu lze pokládat za nový a samostatný překlad. Doprovodné poznámky Colovy se omezují na nejnnutnější míru, jsou jasné a odpovídají nynějšímu stavu biblické vědy. Nemalá přednost knihy je v praktickém rozčlenění kapitol, jež umožňuje čtenáři snadnou a rychlou orientaci. Dobrý papír, uhladný tisk, bohatý rejstřík věcný, nízká cena jsou další přednosti, které knihu doporučují. V knihovně katolického studenta by měla být na prvním místě, neboť jak Jeronym říká, neznalost Písma je neznalost Krista.

František Křelina: Můj otec kapitán. Nakl. Vyšehrad v Praze 1947, stran 450, brož. 112 Kčs.

„Románem dívčího mládí“ nazval svou rozlehlou prózu z let 1943—1946 František Křelina. 14—16letá studentka Vlasta, dcera kapitána Ondráše, zatčeného a popraveného za okupace, žije nejdříve v Olomouci ve vzpomínkách na své dětství, strávené s otcem v Humenném, a když po smrti otcově je adoptována strýcem Kubiasem, je i v Praze natrvalo poznamenána smrtí otcovou, takže není divu, že pro neprospěch v němčině je vyloučena z kvarty a dostane se k sedlákovu Holoubkovu v Konicích u Turnova. Teprve tam se ukáže věrnou dcerou svého otce, když jde o pronásledování podezřelých lidí, zvláště kapitána Danielovského z Turnova v roce 1943. Tu se naskytla Křelinovi řada příběhů téměř detektivních, v nichž dává své hrdince Vlastě důležitou roli; i klisniče Holoubkově, vždyť Vlasta v ní vytušila koně svého otce, klisnu Orgit, na niž utekl kapitán Ondráš v r. 1939 z hodonínského posádky.

Románem je toto Křelinovo dílo ovšem jen a jen stylisací válečných příběhů, zpoetisováním několika let Vlastina mládí, jemuž vtiskl autor ráz až příliš fantastický. Dílo trpí přílišnou roztržitostí, nejednotným zpracováním, bezpochyby zaviněným tím, že autor si při chvatném zpracování zápisového materiálu válečného z Turnovska neuvědomoval dosti intenzivně jiný aspekt, s jakým pořizoval poslední revisi díla v roce 1947 proti tomu, jaký měl, když události za války prožíval. Proti rozvlácnosti posázím první poloviny díla však vynikají skvěle i slohovou úsporností závěrečné stránky intermezza třetího krvavého. Jako v Káni! Dobré víno nakonec!

Jana

Zdeněk Rotrekl: Pergameny. Básně. Vydal Karel Kryl v Kroměříži jako IX. svazek edice Varietas. 66 stran za 45 Kčs.

Než si pročtete tyto verše Rotreklovy, uvědomíte si, že pergameny jsou jednak vzácné staré listiny, jednak suché nevydělané kůže obyčejně oslí, ovčí, kozí nebo telecí, jak vás může poučit každý slovník. Když si verše pročtete, přesvědčíte se, že si autor pavěpodobně uvědomoval velmi kriticky bohatost a vzácnost materiálu, který ukládá do této knížky, ale současně i jeho nevydělanost, syrovost a nezpracovanost, slabou zatím vládu slova. Pocit Boží přítomnosti, myšlenka o strunách věcí, ptáčku slov, „žilobití hlín a vod“, nebi a peklu v nás, o vůli, která v nás črtá slova, o hřbitovech splnění, o muži a ženě, kteří se

potkávají dychtiví „zvědět báje svých rodů“, o tělu zvonu, slavnosti odletu, úzkosti zní, to jsou myšlenky velmi plodné a některé z nich dokonce vlastní, osobité, ale to je též vše, co čtenář z knížky má, na autora bylo, zprostředkovat to všechno čtenáři, to není úkol kritiků!
Jana

Josef Jelen: *Hodina žízně*. Básně. Nakl. Emil Kosnar v Plzni r. 1947. 66 stran, 50 Kčs.

Dobré znamení: Josef Jelen netrpí velikášstvím, netrpí planými gesty, naopak, je si pokorně vědom odpovědnosti a ceny každého života pro celek, zvláště hluboce pocituje smysl básníkův. Myslím, že právě proto se mu podařilo vyjádřit v „Básnickově lásce“ a v „Předjaří“ prostě čistým lyrismem smysl práce a smysl lidské touhy a jinde zcela osobitou myšlenkou, méně již tvarem (v „Královně míru“) smysl našeho osvobození právě v máji, měsíci mariánském! Bylo to vyslyšení proseb, jež se ještě několikrát ozvou v „Chorálu“ a v „La Salette“. Nových výbojů obrazových v této knížce sice není, ale vzory, které bezpochyby zatím formovaly Jelenovu práci, jsou čestné: Dyk, Durych, Kříčka a Seifert, zvláště vlivy tohoto posledního se mohou osobitě projevit u Jelena v budoucnosti. Ale co Eisenreichovy kresby uvnitř? Jsou pěkné, ale verše ti nepřiblížují, jak by mělo být jejich posláním! I obálce by jednoduchost svědčila více!
Jana

I. R. Malá: *Tajemná píseň*. Nakl. Vyšehrad v Praze r. 1947, 3. vyd., 336 stran, 108 Kčs.

Až příliš mnoho meditací o umění a životě na román (třebaže jde o osud umělce) a trochu málo pro všetečné čtenáře, kteří by chtěli ještě více sledovat přerod čiperného Františka Kaliny v sensitivního studenta, lehce podléhajícího plavým vlasům a lichotivým pohledům dívek, v umělce, obrozujícího se Itálií! Co je tou tajemnou písní autorčinou? Především život, a to život každého z nás. Hrdina František, jemuž dává spisovatelka podle jeho záliby i povahy jméno Farniente (flákač — v pěkném slova smyslu), jest jen jedním případem našich osudů, tajemně se vzájemně křížících a rozcházejících.

Po druhé je tou tajemnou písní radostné poselství, k němuž se proptěl svým přemýšlením o smyslu života a umělecké tvorby a kterému v plné radosti porozuměl v Itálii zásluhou přítele Quidona: „Vždycky se radujte, bez ustání se modlete, ve všem díky činite, neboť je to vůle Boží v Kristu Ježíši o nás všech...“

Malíř František Kalina, v šedesáti letech oslavovaný, ale zpokornělý mistr, je I. R. Malou až příliš hýčká, až příliš milován! Kde jsou všechny ženy, s nimiž se setkal, a kde zůstala jeho žena Julie? Jeví se vám po přečtení celého díla Františkovou popelkou, i se svou dcerou Jenkou. Ještě vzpomene na Františkova otce a samozřejmě na Quidona, na tohoto především, neboť pomáhal chápat Františkovi život jako službu Bohu (vstoupil do řádu sv. Benedikta a přijal heslo: ut in omnibus glorificetur Deus).

Krásným ethosem vynívá tato kniha, co více o ní říci? Že I. R. Malá miluje metaforu a že jazykovou čistotou by mohla být vzorem mnohým spisovatelům z profese?
Jana

Silvestr M. Braitov O P.: *Podstata křesťanství*. Živé synovství Boží. Boh. Rupp, Praha 1947, stran 112, neváz. 52 Kčs.

Křesťanství není ani pouhá nauka ani pouhá mravnost; podstata křesťanství je mysterium Vtělení: Kristus se stal synem člověka, aby chom v něm a skrze něho se mohli stát syny Božími. To je ústřední myšlenka Braitovy nové knihy, která je praktickým doplňkem jeho velkého traktátu o Církvi. Jsou v ní uloženy výtěžky a zkušenosti z exercicií, konferencí a debat a vůbec horlivého autorova úsilí o zživotnění křesťanských pravd, které se stávají v plném smyslu pravdami teprve když se promění v čin. Proto Braitov se nehodlá libit duším, které by chtěly jen okoušet krás křesťanství a diletantsky se zajímat o mystiku, nýbrž střízlivě a v duchu svatého Tomáše zdůrazňuje smysl a závaznost křesťanství ve zkouškách a pracích všedního dne. Nabádavý a naléhavý tón jednotlivých kapitol je dán jejich původem a zaměřením.
D. P.

Helena Salichová: *Ze starých časů*. Kronika slezského kraje. S dřevoryty H. Salichové vydalo nakl. Vyšehrad v Praze r. 1947. Stran 460, brož. 168 Kčs.

Poctivá, krásná kniha — v textu i v sugestivních hojných dřevorytech! Kdo má rád tklivost vzpomínek, kdo miluje svůj rodný kraj a lid, jeho rázovitou řeč a mrav, ten si zamiluje tuto nevtrlivou bohatou knihu H. Salichové! A kdo ho nemiluje? Nikdo! Zvláště lid slezský najde tu věrné své zrcadlo. Stará Hana, prostinká autorčina chuť,

z mladých hrdel. Pak se mezi vánoční koledy vlétají národní písně. V nich se jasně projevuje svěžest a síla mládí.

Přestali zpívat a radí se ještě, co budou dělat zítra odpoledne. Návrhů je dost. Bude neděle, všichni mají volno. Nemohou se rychle rozhodnout a zdá se, že pospíchají domů. Někdo praví: „Rozmyslete si to doma a zítra se dohodneme v kostele na velké. A teď už pojďte. Rek' jsem, že budu v sedm doma a už je půl!“

Tak vida, přece jen je ještě v mládeži dost těch, které nezkažila doba. Těch, kteří nezměnili krásu národní písně za laciné šlágry, vyráběné na běžícím pásu a kostel za kavárny a taneční sály.
Evžen K.

dovídáme se

Admirál se vrátil do kláštera.

Slavný admirál francouzského loďstva Georges Thierry d'Argenlieu svlékl admirálskou uniformu a oblékl po sedmi letech opět řeholní roucho bosých karmelitánů, stal se prostým bratrem Aloisem. Do řádu vstoupil již v roce 1920 po předchozí vojenské dráze. V roce 1932 stal se provinciálem. V druhé světové válce, jako záložní důstojník, nastoupil vojenskou službu a ve své úspěšné vojenské činnosti dosáhl hodnosti admirála francouzského loďstva a přijal úřad vedoucího komisaře v Indočíne. Po skončení války odebral se do Vatikánu, kde sv. Otcí odevzdal všechna vyznamenání a hodnosti, jichž se mu dostalo a jako skromný řeholník vrátil se do kláštera.

Výzdoba velechrámu svatého Víta se doplňuje.

Ihned po skončení války byly opět zahájeny práce na vnitřní výzdobě velechrámu svatého Víta. Četné umělecké sochy a náhrobky se pomalu navracely z úschoven Národní galerie, aby opět zaujaly původní určené místo. Chrám již zase září stříbrnými sochami a náhrobky, vrátila se i vzácná řezbářská práce gotické Madony, kolorované gotické reliefsy, Parléřův svatý Václav, románský relikvíár z oltáře v kapli svaté Anny, gotický Veraikon z kaple svatého Kříže, Brandlův obraz Křest Kristův a četné jiné staré památky. Mnohé z nich úschovou značně utrpěly, ač jim byla věnována všemožná péče. Musely proto býti znovu opravovány, aby zůstaly co nejdéle zachovány k ozdobě chrámu.

Také práce na nových uměleckých dílech předních sochařů a malířů, přerušená okupací, značně pokračuje. Akademický sochař L. Kofránek tvoří pro západní průčelí chrámu

sochu prvního arcibiskupa pražského Arnošta z Pardubic, prof. K. Pokorný sochu pro jižní portál, prof. J. Horejc reliefsy emblemů měsíců pro mříž, prof. Johnová pracuje na dokončení majolikového „Českého Betlema“.

Podle výroční zprávy Jednoty pro dostavění hlav chrámu sv. Víta na Hradě Pražském bylo vydáno na stavbu chrámu v r. 1946 přes 639.000 Kčs. Obnovovací práce i doplňování vnitřní výzdoby chrámu je značně zdržováno, neboť značná část jmění Jednoty je na vázaných vkladech.

Jirsíkův rok 1948.

Rok 1948 přináší několik výročí jirsíkovských; 19. června uplyne 150 let od narození tohoto českobudějovického biskupa. 23. února 65 let od jeho smrti a ve dnech svatováclavských tomu bude 80 let, co založil v Českých Budějovicích první české gymnasium. Dnešní Jirsíkův nástupce na biskupském stolci Dr. Josef Hlouch se již ujal iniciativy a připravuje rozsáhlé Jirsíkovy slavnosti, rozvržené na několik měsíců. Lze právem doufat, že se oslavy stanou věcí celonárodní a že památku Jirsíkovu uctí jak úřady státní, tak i složky kulturní. Třebaže r. 1948 má již přemíru jubileí, přece si význam Jirsíkův zasluhuje, aby jeho oslavy přesáhly ráz regionální. — Nový vědecký životopis biskupa Jirsíka vyjde v brněnské knihovně Církev a vlast z pera docenta pražské fakulty theologické historika ThDr. Jaroslava Kadlece.

Obnova de Vinciho „Poslední večeře“.

Někdejší refektář dominikánského konventu u kostela S. Maria delle Grazie v Miláně není dosud přístupný obecnstvu, ježto obnovovací práce nejsou ještě skončeny. Jsou však pochybnosti, zda bude možno vrátit původní vzhled slavnému dílu Leonarda da Vinciho „Poslední večeře Páně“. Neboť dosud se odborníkům, kteří na restauraci slavné fresky pracují, nepodařilo napravit špatný stav malby a dosavadní restaurace nedovedly „Poslední večeři Páně“ vrátit bývalou krásu. Zdá se proto, že i tentokrát bude nutno posečkat delší čas, než malba dostane opět ono tónové zabarvení, jaké měla původně.

Křesťan a biologie.

Slavný pařížský kazatel P. Riquet, jehož postní promluvy, pronesené v pařížském chrámu Notre Dame, vzbudily již loni zaslužený ohlas, doplní letos svá postní kázání promluvami, v nichž obrací pozornost křesťanů k problémům neméně závažným. Zatím co loni věnoval svá kázání stanovisku křesťana k hmotným statkům a penězům, dokazuje ve svých letošních promluvách, že je možný soulad mezi evangeliem a podstatnými objevy soudobé biologie.

nebyla sice dotčena politickou a kulturní problematikou Slezska jako celku, ale v dovedné obětavé úpravě H. Salichové i její upřímné vyprávění, hned rozmarň, hned tklivé, stalo se v této kronice obrazem slezského života od josefinismu až po naše časy. Poměry poddanské před rokem 1848 a změny po něm, vystěhovalectví i lpění na zděděné půdě, zprůmyslovnění kraje na Ostravsku a Opavsku, co je to ve vzpomínce osmdesátileté prosté stařeny? Stará Hana prožívá v něžné elegii svůj panenský život, věčným stále svěžím věnečkem rozmarýnovým a její vzpomínky, zalétající až do nejútlejšího dětství, mají půvab rozkvetlé louky — jistě nejvíce zásluhou H. Salichové. Jana

Sigrid Undsetová: *Věrná manželka*. Z norštiny přeložila Jiřina Vrtišová. Ve 3. vydání vydalo nakl. Vyšehrad r. 1947. Brož. 120 Kčs.

Úžasný vypravěčský talent, i když řeknete třeba s troškou ironie, že to u žen není obdivuhodné. Ale Sigrid Undsetová je při tom přemýšlivá, až příliš přemýšlivá, a to je i u mužů ctnost vzácná. Den trofaste hustru! *Věrná manželka*? Nebyla tak Natalie Nordgaardová věrná, leda věrnější než její muž Sigurd, o němž rozprává v tomto románě Undsetová historii jejich bezdětné lásky, vzájemného odcizování a opětného sblížení. A opět je to jako často u spisovatelky dítě, které je sblíženo, i když dítě cizí, či děti dvě.

Pěkně Undsetová o manželství vypravuje, ale příliš konstruovaně; vzornou manželkou není tu Natalie a vzorným manželem není tu ani Sigurd, vždyť v čem spočívá manželská věrnost, jen ve věrnosti duševní? Je, abych užil výrazu našeho Josefa Hory, láska tělesná jen dechem na skle, který se kdykoli objeví a kdykoli zmizí jako sen? Nikoli. Je to skutečnost nejskutečnější, skutečnost krásná a často nemilosrdná, spalující. A to tu schází! A to je snad v tomto románě největším půvabem pro čtenáře, protože člověka více vábí stín než světlo. Jana

Franz Werfel: *Píseň o Bernadettě*. Román. Nakl. Vyšehrad v Praze. Vyd. 2. Z německého originálu přeložila Jitka Fučíková. Stran 544. brož. 150 Kčs.

Již skutečnost, že román Franze Werfela „Píseň o Bernadettě“ byl z původního německého znění přeložen do mnoha jazyků celého světa, že byl zfilmován, a pro nás i to, že české časopisy přinášejí doposud zprávy o jeho prvních dvou vydáních, když jest rozprodáno již vydání třetí — a určitě jich bude nejméně dvakrát tolik — to všecko svědčí, že jde o dílo pozoruhodné. Ať přistoupíte k Werfelovu dítu třeba s předsudkem o židovské vypočítavosti a šikovnosti obchodní nebo ne, jste po přečtení tohoto nejhodnotnějšího díla českého Žida okouzleni. Zpívají píseň na motiv tolikrát v literatuře i francouzské zneuctěný a zpívají ji tak nádherně, jak to učinil Franz Werfel, vnuká vám myšlenku, že tento tragický český běženec byl přímo v Lurdech, na křížovatce nebes a země, jak je na jednom místě nazývá, vyvolen Bohem, aby se stal prostředníkem slavného poselství mariánského. Lurdská paní, Neposkvrněná Početí! Čiňte pokání, čiňte pokání! Tolik světla, tolik milosti, tolik zázraků! Co je proti tomu všechna krása světa, pachtění za slávou, všechno bohatství a požitky! Snad ani nechtěl, ale dílem o chudobě Bernadettě Werfel ukázal, jak jsou cesty Boží nevyzpytatelné, jak nikdo nevíme, kdy, kde a jak se i v nás náhle projeví, jak se i my můžeme stát nástrojem milosti. Bernadetta Soubirousová byla povýšena z hrobu neverského až na oltář. O té cestě zpíval píseň vyvolený žid, ne křesťan. Není v tom nebeský záměr? Bůh je jediný! Jaroslav Vrána.

Jaroslav Durych: *Cesta svatého Vojtěcha*. Vyšehrad v Praze 1947, stran 98, neváz. 45 Kčs.

Postava svatého Vojtěcha byla předmětem Durychovy úcty a uměleckého zájmu od počátku jeho tvůrčí činnosti, kdy psal do Lidových listů úvahy o ideji svatovojtěšské a kdy vytvořil dramatický triptych Svatý Vojtěch. K námětu se vrátil Durych v roce 1939 a napsal kronikářsky prostý, avšak hluboce prožitý příběh svatého mučedníka uloživ si kázeň a výrazové omezení, jež však nezakrývá, nýbrž spíše zvýrazňuje jeho slovesné mistrovství. Taková kniha se nemůže minout zamýšleným cílem: připravit duši k přijetí milosti, jež je působivější než každé lidské slovo. D. P.

Otto Walter: *Pius XII. Život a osobnost*. Přeložil Jan Zahradníček. Akord v Brně 1947, stran 256, neváz. 96 Kčs.

Kniha Waltrova není životopis v obvyklém slova smyslu: spíše soubor interviewů, črt, citátů a charakteristik stmelěných v pestrý sled živého vyprávění. Ten způsob podání není chybou, uvážíme-li, že respekt k papežské důstojnosti a k osobnosti Pia XII. nedovolují nahlížet do skrytých záhybů srdce, avšak připouští, aby ta osobnost byla pozorována v rozmanitých odlescích svého postavení a své činnosti. Není to prostě práce historická, ale spíše bezprostřední dokumentace nesená křídly současnosti. Odtud její aktuálnost a životnost. D. P.

Rosteme, a nacházíme
stále větší obliby
v řadách spotřebitelů,
neboť naší nejlepší
reklamou je dlouholetá
poctivá služba členům.

BUDOUCNOST

ústředí Prostějov

PRVNÍ VIZOVICKÁ PÁLENICE

KARLA SINGRA
VIZOVICE

Založeno 1812

Vojtěch Baklík

destilace lihovin a likérů
výroba ovocných šťáv

Vizovice

Výroba cukrovinek
a trvalého pečiva

K. ROBEK

provozní správce J. VESELÝ

Ostrava

Ant. Málek

tovární výroba
koženého zboží

Prostějov

Knihtiskárna • nakladatelství

PETR SOLFRONK

Prostějov
Telefon 501

Vydali jsme tyto hodnotné knihy
pro mládež:

Elpl Eduard:
Z království Krakonošova váz. Kčs 140.—
Simon Josef:
Na strání v podlesí váz. Kčs 180.—
Kubeš R.:
Kvík pluje na jih váz. Kčs 90.—
Němeček L.:
Frantík letí do světa váz. Kčs 150.—
Němeček L.:
Co hlavní stan nehlásil váz. Kčs 110.—
Flieglová M.:
Mařenka váz. Kčs 93.—
Dvorecká J.:
Život nezklame váz. Kčs 134.—

U všech řádných knihkupců.

FRANT. ČERNOVSKÝ
nakladatelství BRNO - Vranovská 3
tel. 16.663

Používejte služeb

Moravskoslezských záložen a raiffeisenek

sdužených v Peněžním ústředí ze-
mědělských družstev pro Moravu
a Slezsko v Brně s pobočkou
v Opavě.

Záložny a raiffeisenky najdete v každém městě
a skoro na každé vesnici. Tyto lidové peněžní
ústavy dopomohly moravskoslezskému zeměděl-
ství, živnostem i obchodu k hospodářské samo-
statnosti a slouží dále dobře peněžním a hospo-
dářským zájmům nejširších vrstev moravsko-
slezského obyvatelstva.

Obslouží dobře i Vás v každém ohledu.

Jana Straková

v ý r o b a d e š t n í k ů

BRNO

Bratislavská 26 - 28

Telefon 19.838

Kostelní okna v každém provedení

d o d á v á **JAN ŘÍHA**

umělé a staveb. sklenářství

BRNO, Koněvova 3 (Videňská)

Telefon 13.589

Hospodářské družstvo

zapsané spol. s ručením obmezeným

v Hranicích

Speciální závod

pro PREISOVY krytiny

Štěpán Dobrovolný

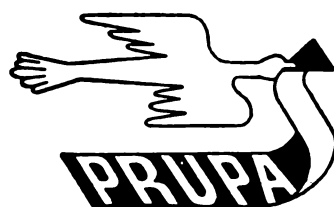
BRNO, Červený kopec 628

Telefon 10.655

Průmysl papírových výrobků

R. Dlouhý a spol.

Brno, Vranovská 18 Továrna Brno, Husovská 4. Tel. 11.799

Crhák Jan

řezník a uzenář

B'ansko

Tř. Dr Beneše 36

TEXTILIA akc. spol.

továrna na plyše, krymry
a textilní zboží

Jihlava - telefon 245

Zadáno J. S.

FRANT. LUSKAČ

zámečnictví a výroba sporáků

Šlapanice, Nádražní 34

Prof. Dr Rudolf Col: **NOVÝ ZÁKON**

Nejnovější překlad

Obdržíte v knihkupectví

A. MARTINKOVÁ

BRNO - ČESKÁ UL. 14

SPRÁVA LESU KOSTELEC

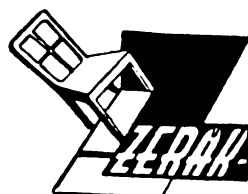
Zadáno O. Zlín

Ředitelství statků a lesů

Velké Meziříčí Morava

ZERÁK a synové

továrna nábytku

ROUSÍNOV

Morava

Telefon číslo 76

Prodejna

Hradec Králové - Telefon číslo 499

BOHUMIL KREJČÍ

tovární výroba kožených oděvů

BRNO, Bašty 6

Telefon 11 616

Jan Skoták

obchod smíšeným zbožím a lahůdkami

Blansko Tel. 15

F. ŘEZÁČ a spol.

továrna na pánské, dámské i dětské oděvy

Prostějov

Arnošt Macků

vodovody - ústřední topení

Blansko

Cesta k módě

cesta k **Navrátilovi**

Prostějov

Václav Vychodil

obchod dřívím - parní pila

Prostějov

BARVIČ A NOVOTNÝ • knihkupectví BRNO

Tomáš Chládek
strojní zámečnictví
ROUSÍNOV

Jan Ivoňák

speciální výroba obývacích pokojů

Rousínov č. 246 tel. 97

Výroba cementového zboží
a umělého kamene

Emil Toman

Rousínov - Vážany

VÝROBA OBÝVACÍCH POKOJŮ

JULIUS KOUDELKA

STOLARSTVÍ

Rousínov čísl. 234

Václav Nohel a synové

výroba a sklad nábytku

Rousínov Slavíkovice

Telefon číslo 51

Gabriel Nohel

pásové brousící stroje

Rousínov

VÝROBA NÁBYTKU

Lev Pospíšil

Rousínov

Otto Hofmann a spol.

továrna na nábytek

Rousínov

Osvald Kokorský

nábytkové truhlářství

v Rousínově

Fr. Černohorský

textilní závod

Rousínov - Morava

Výroba kvalitního nábytku

V. Dvořáček

Rousínov 134 - tel. 63

Lékárna „U Marie Pomocné“

PhMr Raimund Hlavatý

Rousínov

Výroba a sklad nábytku

Oldřich Švec

Rousínov 24

Výroba a sklad nábytku

Jaroslav Novák

Rousínov 125

byt telefon 34 – dílny telefon 74

Martin Komůrka

výroba nábytku

Rousínov tel. 73

Bohuš Řičánek

cukrárna

Rousínov

Schola cantorum.

Znáte chlapce 9—10 let starého, který rád zpívá a má dobrý sluch? Doporučte jej do pražské Scholy cantorum, kde se dobře vzdělá v hudbě a bude studovat na střední škole, vyrosté v dobrém katolickém prostředí i pozná daleký svět. Skolné s veškerým zaopatřením je 1000 Kčs měsíčně, nemajetný, nadaný může dostat stipendium.

Zadatel musí se podrobit přijímací zkoušce, ke které se může dostavit buď do Bratislavy, Brna, Olomouce, Uh. Brodu, Hradce Králové, Plzně, Čes. Budějovic, nejraději však do Prahy, přímo do Scholy cantorum, Praha I, Karlova 2. V případě přijetí může nastoupit 1. dubna 1948. Prospekty a informace si vyžádejte přímo ve Schole cantorum, Praha I, Karlova 2.

Kardinálské kolegium.

Na počátku r. 1948 tvoří kardinálský sbor 61 kardinálů, z nichž je pouze 24 Italů; 37 kardinálů je neitalské národnosti. Z těch pak je 6 Francouzů, 4 z USA, 3 z Německa, 3 ze Španělska, po dvou z Portugalska, Polska, Nizozemí, Argentiny a Brazílie. Po jednom kardinálu mají: Belgie, Kanada, Austrálie, Chile, Kuba, Pern, Anglie, Maďarsko, Rakousko a Čína. Kolují stále dohady, zda a kdy bude doplněn sbor na obvyklých 70 členů. I když současný zdravotní stav svatého Otce nezbuzuje obav, přece se vyskytuje otázka, kdo asi při převaze neitalských kardinálů by se stal jeho nástupcem.

Obraz Církve podle Papežské ročenky.

Podle vydané Papežské ročenky má Církev k 31. prosinci 1947 kromě 61 kardinálů 14 patriarchů, 257 metropolitů, 38 sídelních arcibiskupů a 1062 sídelních biskupů. Kromě toho je ještě 1639 arcibiskupských a biskupských titulů, propůjčených prelátům, ať již působí u papežské kurie nebo mimo ni, či jsou apoštolskými vikáři. Církev má dále 53 prelatury a opatství nullius (bezprostředně podřízeny apoštolskému Stolicí) a 12 apoštolských administratur ad nutum SS (jako na př. u nás v Trnavě). Dále je 13 prelátů východního obřadu, kteří mají vlastní jurisdikci osobní a teritoriální a 228 apoštolských vikářů; k nim přistupuje 12 misí a obvodů sui juris.

Od nastoupení Pia XII. bylo zřízeno 47 nových arcibiskupských a biskupských sídel. 12 biskupství bylo povýšeno na arcibiskupství, 20 apoštolských vikariátů na sídelní arcibiskupství, 4 apoštolské prefektury se staly sídelními biskupstvími.

Soukromé dopisy neuveřejňujeme. (J. Z.) Z poslední zásilky se Vám žánrová výrazově nepodařila. (Jarka.) Poslední prózu neuveřejníme, jen báseň. (L. K.) Jen se číňte v Sušici, a více dopředu než zpět! (J. V.) Výrazově je nejlepším „Reknou ti“, potom „Báseň“. (J. Z.) Touhu po absolutnu byste určitě vyjádřil lépe prózou! (—sid.) Obrázek je příliš primitivní. (L. J.) Nadějná pro pointu na konci! Více rytmické a rýmové kázně! (J. Š.) Vzpomínky si střeďte na stáří. (L. D.) Verhaerenova báseň ve Vašem překladě je vítána. Z původních otiskneme později „Báseň“. (P. K.) Jste příliš volný a neukázněný — i při pravopise. (M. Š.) Z prózy prvou část. Správně, nevzdát se a cvičit! (L. R.) Modlitba je pěkná, zvláště její konec! (Z. Š.) Nejdříve otiskneme „Báseň“. (Mario.) Zážitek jste zpracovala nevhodně. (J. B.) Výrazové prostředky Vaše jsou doposud slabé. (Ina.) Jste neustálený, v básni „Dvě“ několikanásobně závislý na různých vzorech, v ostatních příliš schematický. (A. C.) Prózu uveřejňujeme upravenou. (A. S.)

J. V

Dále vzniklo 5 nových opatství a prelatur nullius a 26 nových apoštolských vikariátů. 19 apoštolských prefektur bylo povýšeno na apoštolské vikariáty, 6 apoštolských prefektur na apoštolské vikariáty se změnou jména. Třicet apoštolských prefektur bylo nově zřízeno a 5 misí povýšeno na prefektury.

Apoštolský Stolec je zastoupen u 42 národů nuncií nebo internuncií — tedy o dva více než loni. Apoštolských delegátů, kteří nemají charakter diplomatů, je 23, t. j. o 2 více než loni, neboť byly zřízeny dvě nové delegatury v Arabii a Indonésii. Podle ročenky je u Sv. Stolice diplomaticky zastoupeno 44 států.

Statut Jerusalemského státu vypracován.

Prvním následkem rozdělení Palestiny v arabský a židovský stát je dokončení statutu Jerusalema, podle kterého má být Svaté město zařazeno mezi autonomní státy. Návrh, který je obsažen v 45. článku a o němž rozhodovala 18. t. m. důvěrná porada, prohlašuje město Jerusalemem za „Corpus separatum“ pod správou SN. Při porušení integrity městského území má být zmocněna bezpečnostní rada k okamžitému zákroku. Jerusalemem bude úplně zbaven vojska. K udržení právního stavu a pořádku bude mít guvernér k dispozici policejní oddíl, jež nesmí mít ve svých řadách žádného arabského nebo židovského příslušníka. Úřad guvernéra potrvá tři roky. V čele města bude — vedle guvernéra — zákonodárný sbor, ustavený na základě svobodných voleb. V záležitostech přistěhovalců rozhoduje sám guvernér. Oficiální řeč je arabština a hebrejščina, přípouští se také francouzština a angličtina. Hospodářsky se bude Jerusalemem včleňovat do palestinské unie, bude však mít vlastní centrální banku a finance.

Barevný film ve službě misii.

Apoštolský vikář na Labradoru Msgr Lionel Scheffer pořídil za své visitační cesty dva tisíce metrů barevného filmu, který má sloužit jako vhodná pomůcka na misijních školách. Film bude také předveden na kanadské universitě.

Chrám sv. Markéty na Břevnově basilikou minor.

Podle zprávy z Říma povýšil sv. Otec opatský chrám sv. Markéty na Břevnově na basiliku minor. Tím povýšením stává se chrám sv. Markéty jedinou basilikou tohoto druhu v Praze a řadí se k slavným basilikám na Sv. Hoře, ve Staré Boleslavi, na Sv. Hostýně, na Velhradě a v Bohosudově. Tím povýšením zdůraznil sv. Otec význam benediktinského řádu pro český náboženský a kulturní život. Důležitost té slovanšské kongregace je zdůrazněna také tím, že k povýšení chrámu sv. Markéty na Břevnově dochází v jubilejním roce sv. Benedikta a sv. Vojtěcha.

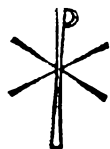
Obrázek z Říma.

Italové jsou milí srdeční lidé, až dětinští. Jejich země je katolická, není tam jiných vyznání. V neděli je v římských kostelích živo. Jednak poněvadž jsou plné, každou chvíli je nějaká mše sv., hodně věřících u sv. zpovědi a sv. přijímání, a to i mladí lidé. V oktávě sv. Tří králů bylo pontifikální požehnání, které měl sám přednosta kongregace De propaganda fide (pro šíření víry) — kardinál. Asistovali mu bohoslovci z Propagandy. Byl to roztomilý obrázek. Tak kadidlo v čele průvodu nesl jeden černoš, za ním akolyty se svíčkami — Japonci, za nimi Číňané, Filipinové, Egypťané a Mongolové.

Švýcaři pro sportovní klid v neděli.

Ve Švýcarsku se šíří hnutí, které žádá, aby podle zavedeného zvyku v Anglii také ve Švýcarsku byly všechny sportovní slavnosti, závody a zápasy přeneseny na sobotní odpoledne. Hnutí dnes již získává půdu nejen ve Sv. Havlu, kde se kladně pro ně vyslovili katolíci, evangelíci i starokatolíci, ale také v Bernu. Požaduje se zavedení anglické soboty, která by umožnila přenesení sportovních podniků na sobotní odpoledne. Městská rada v Bernu připravuje pro jarní lidové hlasování předlohu, která by umožnila opravdové svěcení neděle.

Dar dílu katolické obnovy

Flučte a bude otevřeno – touto větou se obrátil J. E. njdp. Msgr. Dr. J. B e r a n, arcibiskup pražský a primas český, jako předseda Ústředí katolické akce, ve své výzvě jménem všech njdp. biskupů na věřící o hmotnou pomoc ve prospěch Ústředí Katolické akce.

Je nutné, aby Kristovy pravdy obrodily život veřejný i soukromý. Kvasem, který tuto obrodu má provést, jest Katolická akce. Podejte jí svou ruku, je to vaše povinnost, jste katolíci.

Četné dary blanco složenkami na č. 61.400 a název účtu Arcibiskupská konsistoř: účet Ústředí Katolické akce, Praha-Dejvice, nechť přinesou zdárnou ozvěnu výzvy a prosby njdp. ordinářům a hmotnou pomoc pro Katolickou akci.

Hmotná pomoc nechť je však dovršena účastí všech laiku dobré vůle na tomto prozířetelnostním volání papežu poslední doby – účastí v Katolické akci.

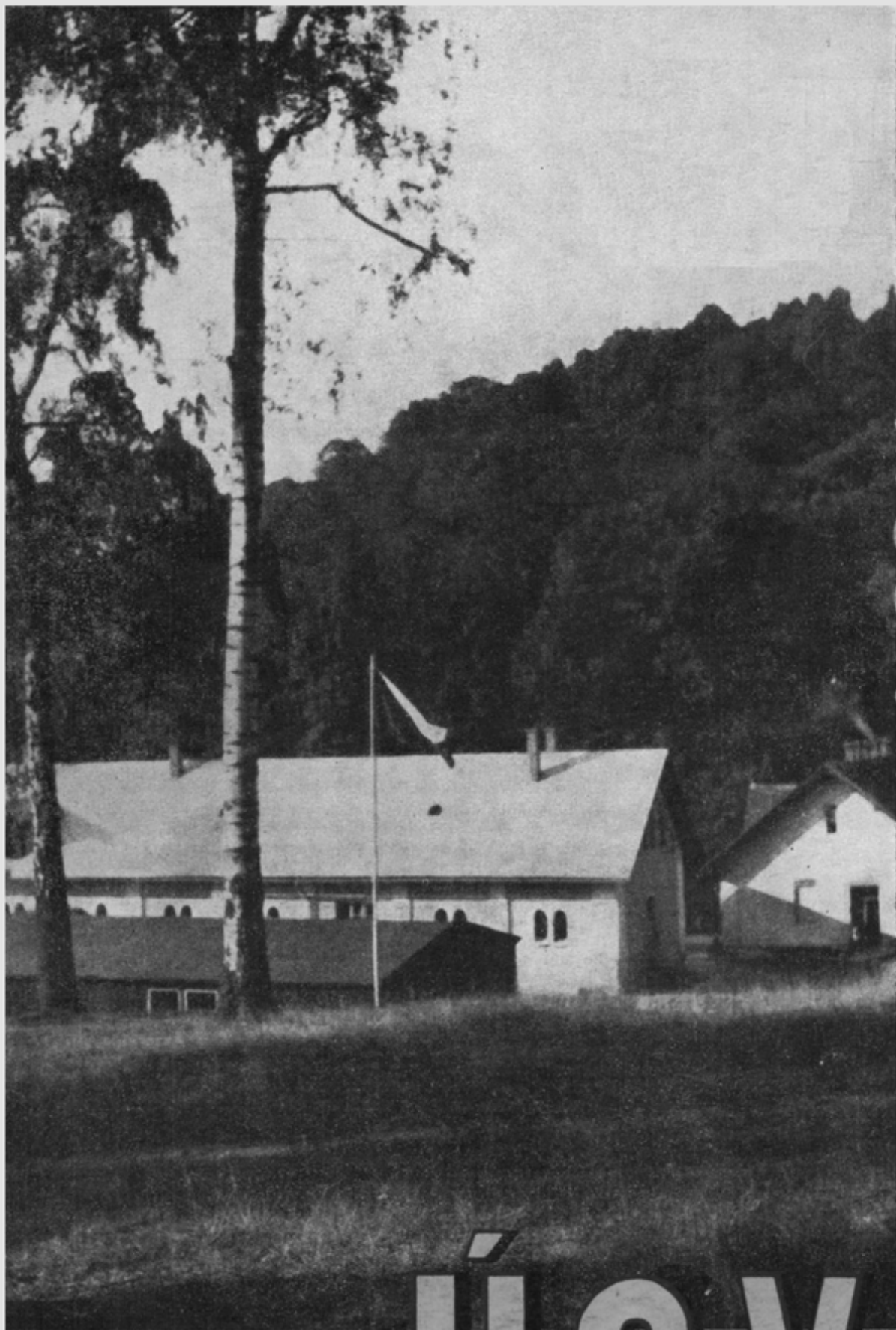
Ještě hodně členářů nepochopilo naši práci a neposlalo předplatné.

Rollex moderní záclonové soupravy
Rostex nerezavějící ocelové stavební kování
K dostání ve všech odborných obchodech.

Vyrábí:

Pazderka - Železářský průmysl a. s.

Vyškov na Moravě

ÚSVIT

CÍSLO 9.-10. ROČNÍK .I. 1947-1948

VÝCHOVNÝ ČASOPIS
PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

ÚSVIT

VÝCHOVNÝ ČASOPIS PRO KATOLICKOU STUDUJÍCÍ MLÁDEŽ

Vychází měsíčně kromě školních prázdnin. Studentská cena čísla: 5 Kčs, předplatné 50 Kčs včetně poštovného, jinak 6 Kčs, roční předplatné 60 Kčs včetně poštovného. Kdo si ponechá jedno číslo, je považován za stálého odběratele ÚSVITU a je povinen předplatné včas zaplatit.

Rídí: Profesor Dominik Pecka a profesor Jaroslav Vrána.

Příspěvky rázu nábožensko-meditativního, výchovného, poučného a pod. zasílejte na adresu P. Dominik Pecka, Brno, Grohova 10/12. Příspěvky rázu beletristického a poesie na adresu prof. Jaroslav Vrána, Brno 23, Kohoutovice 196.

Uzávěrka vždy 10. každého měsíce.

Redakční zprávy.

Tisíckrát opakuji, veršem vyjadřujte jen to, co nemůžete vyjádřití prózou! Rozumějte: na př. „Sladkou Francii“ nebo „Snílka Lotiho“, ale tu črtu o mrtvém — nikoli! (J. F.) Důvěra všech vás nás neobyčejně povzbuzuje, přirozeně, i vaše vůle přispět k budování nového života. Jen budujte, tvořte, pište a neklopte hlavy, nikdo nemá důvodu být malomyslným před Bohem — před člověkem ano, na př. když řeknu, že ta Vaše líčení jara jsou příliš naivní, otřelá, neosobitá, školácká (Hanka), ale to Vás nesmí odradit od modlitby, nesmí to otrást Vaší vírou, ani vírou v sebe! I v životě je to tak! Osobních vzpomínek co nejméně; a když, tak z nich musíte vykřesat oheň, jenž zažehne i druhé! To je smysl lyriky, i lyrické prózy, objektivní její platnost!

Na nepodepsané a neodpovědné dopisy neodpovídáme, všem pokorným obětavým dopisovatelům děkujeme za vzpomínky a těm, kteří by chtěli lovit v kalných vodách, volám na neshledanou! Co se změnilo v naší kultuře? Větší odpovědnost, větší poctivost! Jen každý zkoumej svoje svědomí a uvaž. neutekl-liš od odpovědnosti, když je jí nejvíce zapotřebí! Nepatříš i ty mezi vrabce, kteří se rozletěli od prahu svatyně, když klíčnik rychle otevřel dveře a proletěl jí průvan? Buďte klidní a nastavte své perličko, ať se načechrá a pročistí! A vesele do krásné budoucnosti! 10. IV. 1948.

J. V.

K obrázku na titulní straně:

Znáte jej?

(tábor Hukvaldy 1947)

Foto Vl. Němcová.

25. května 1948. — Majitel a vydavatel Ordinariát diecése brněnské, Brno-Petrov. — Tisk Typos, nár. spr., Brno. — Redigují prof. P. Dominik Pecka a prof. Jaroslav Vrána. — Odpovědný zástupce listu P. Dominik Pecka. — Technicky vede Jindřich Němec. — Novinová sazba povolena řed. pošt a telegr. v Brně, čj. IA-4-2370-0: 119.893. — ADMINISTRACE ÚSVITU, Brno, Běhounská - Typos. — Účet pošt. ředitelství spořitelny č. 116.326. Dohlédací poštovní úřad Brno II.

Závody MILO

národní podnik

OLOMOUC

Margarin, mýdla,
mýdlové prášky,
hořčice, ocet

Používejte služeb

Moravskoslezských záložen a raiffeisenek

sdružených v Peněžním ústředí ze-
mědělských družstev pro Moravu
a Slezsko v Brně s pobočkou
v Opavě.

Záložny a raiffeisenky najdete v každém městě
a skoro na každé vesnici. Tyto lidové peněžní
ústavy dopomohly moravskoslezskému zeměděl-
ství, živnostem i obchodu k hospodářské samo-
statnosti a slouží dále dobře peněžním a hospo-
dářským zájmům nejširších vrstev moravsko-
slezského obyvatelstva.

Obslouží dobře i Vás v každém ohledu.

Rosteme a nacházíme
stále větší obliby
v řadách spotřebitelů,
neboť naší nejlepší
reklamou je dlouholetá
poctivá služba členům.

BUDOUNOST

ústředí Prostějov

»OSKA«

Krejčí Štěpánka

tovární výroba
kožených obleků

Brno - Bašty čis. 6

Telefon 11.616

BOHUMIL BÍLÝ

továrna na oděvy

PROSTĚJOV

DOLEŽAL & TĚHNÍK

továrna na železné zboží
a konstrukce - lopatárna

PROSTĚJOV

M. LASTŮVKOVÁ

továrna na dámské šaty
a pláště

PROSTĚJOV

Václav Vychodil a syn

PARNÍ PILA - OBCHOD DŘÍVÍM

PROSTĚJOV

NEHERA

VÝROBA VÝKLADOVÝCH FIGUR

PROSTĚJOV

K. Vysloužil & spol.

továrna na oděvy

PROSTĚJOV

Zadáno G. a M. Prostějov

ŠRÁMEK & SEVERA

PROSTĚJOV

•

Módní dům

HEDVIKA SEĎOVÁ

Hodonín, Třída dr. Beneše 23

Rudolf Drnovský

malířství a natěračství a obchod

barvami a laky

Hodonín

Telefon 65 •

Nár. spr. JOSEF KLEMENT

Marie Klečková

sodovkárna

Hodonín

Masarykovo nám. 18

Telefon. 192

Frant. Měšťánek

čalouník

Hodonín

PRAVÉ VALAŠSKÉ PAPUČE

Valašské Klobouky

Hospodářské družstvo

zapsané spol. s ručením obmezeným

v Hranicích

Stanislav Horák

pokrývačský mistr

Frýdek - telefon 7

Sklad veškerých krytin

Pánský a dámský krejčí

Karel Hrubý

Frýdek, Novákův palác
Tř. Rudé armády č. 1122

Josef Kvíčala • krejčovství

Frýdek, Náměstí 112

Motta

JAN K. LANG, kom. spol.
oděvní průmysl
v Prostějově

FRANTIŠEK BUREŠ

pánská a chlapecká konfekce

PROSTĚJOV

Vladimír MATOUŠEK

v ý r o b a o d ě v ů

PROSTĚJOV

PYROLT a spol.

továrna na obuv

PROSTĚJOV

RUDOLF FILIP

k o n f e k c e

PROSTĚJOV

Antonín VYROUBAL

továrna na oděvy

Prostějov, tel. 904

J. BRÁZDA

továrna
pekařských pecí a strojů

v Prostějově

ANTONÍN BÁBEK

továrna na oděvy

PROSTĚJOV

Kollárova 5 – Tel. 571

Eduard Chvátal

- textilní
- závod

Prostějov

Žeranovská ul. 47

Telefon 190

Družstevnictví

je praktický projev
lásky k bližnímu

Hospodářská družstva
chrání zájmy
drobných zemědělců

Nová kniha kritických studií
Alberta Vyskočila

Znamení u cest

Náš nejvýznamnější literární kritik tu pronáší soudy o všech životních problémech naší kulturní a literární tradice. Kniha, která přesvědčuje a také vyzývá. Stran 256, cena brož. Kčs 69.—, váz. Kčs 94.—.

Už dříve u nás vyšla kniha
Timothea Vodičky:

Obraz, maska a pečeť

podle hlasu tisku jedna z nejzávažnějších knih toho druhu v poslední době. Stran 190, cena Kčs 54.—.

K dostání u všech knihkupců.

Nakladatelství Brněnské tiskárny
v Brně - Starobrněnská ulice 19/21

Ant. Málek

tovární výroba
koženého zboží

Prostějov

„PRŮMSTAV“

oblastní stavebnictvo, z. s. s r. o.

v Prostějově

Pobočky: OLOMOUC
VYŠKOV
UNIČOV
RÝMAŘOV

Bratři Wilhelmové

továrna na drátěné tkaniny,
pletiva, ploty, děrované plechy,
drátěné matrace, stavební
a strojní zámečnictví

Prostějov

Bratři Vránové

tovární výroba oděvů

Prostějov - tel. 398

Ing. Josef Nedělník

STAVITEL

v Prostějově

Hubert Dvořák a syn

továrna na dámské a dívčí pláště

Prostějov tel. 263

Emil Vařeka

továrna lihovin

Prostějov, »U tří zajíců«

M. Spurný

Prostějov,

Poděbradovo 7

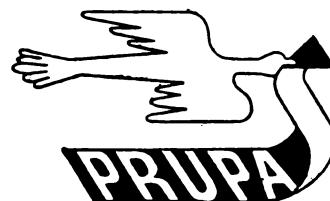
Průmysl papírových výrobků

R. Dlouhý a spol., nár. správa

Brno, Vranovská 18

Továrna Brno, Husovská 4.

Tel. 11.799

*Vždy čerstvé a kvalitní uzeniny
a maso u řy*

Jan Hammer

JIHLAVA, Žižkova 3

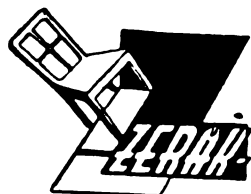
TEXTILIA akc. spol.

továrna na plyše, krymry
a textilní zboží

Jihlava - telefon 245

ZERÁK a synové

továrna nábytku

ROUSÍNOV

Morava

Telefon číslo 76

Prodejna

Hradec Králové - Telefon číslo 499

Vaší důvěry si zaslouží

Raiffeisenka

spořitelní a záloženský spolek

v Líšni

vklady - zápůjčky - běžné účty

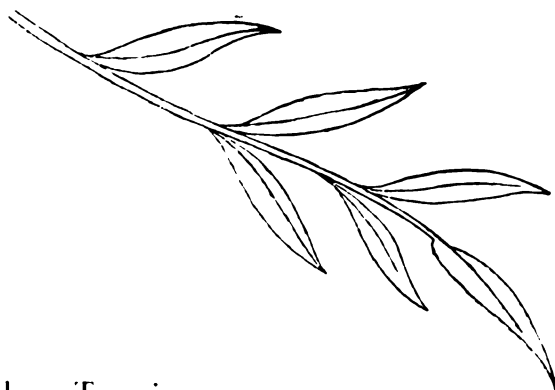
FRANT. LUSKAČ

zámečnictví a výroba sporáků

Šlapanice, Nádražní 34

Zadáno č. o. 75

SPRÁVA LESŮ KOSTELEČ

Miroslava Terezie:

Člověk před námi

14. VI. 1898 — 14. VI. 1948.

(Dr. Silvy M. Braitovi k padesátinám.)

Setkali jsme se s Otcem Braitem. Každý z nás. Bylo to tehdy, když nám bylo nejhůř. Bylo to tehdy, kdy jsme toužili po něčem krásném, po něčem dobrém, po něčem spravedlivém, kdy jsme úpěnlivě a bolestně hledali smysl života, ale dostalo se nám jen méněcenného narkotika. Bezradně jsme se zastavili. Jak se se vším vyrovnat, jak se obrnit proti době, jak vystavět svou vnitřní pevnost?

Nu a tehdy jsme se s ním setkali. Vyšel nám vstříc. Znovu jsme se pokoušeli šplhat se do kopce; podal nám ruku a vytáhl nás výš, kde už to lépe šlo. Viděli jsme ho před sebou. krácel před námi a vedl nás.

Jak to o něm říci? Kráčí si tak bezstarostně a my ho máme před sebou, ale kdo je to a co o něm víme? Právě to, co zamlčíme, ať už vědomky nebo nevědomky, bývá to nejdůležitější, nejpodstatnější. Zní to paradoxně, ale Otec Brait je konec konců směr paradoxů. Otec je pro nás bez věku, totiž věku neurčitěho, je to bratr, starší přítel, a přece otec.

Exercicie, rekolekce, tábory. Úsměv, kterým nás obdarovává napravo, nalevo; copak mně nesete, děťátko? Smích, kterým se nejčastěji vysmívá sám sobě a dostává do nepříjemné situace ty, kteří ho tam chtěli dostat. Nebo vzpomínáte si s jakou samozřejmostí vstával z borůvek, do kterých si sedl v bílém hábitě? Nebo na jeho fotografický aparát, který před několika lety byl postrachem všech, protože šibalcky zachycoval lidi v nejnečekanějších okamžicích? Nebo na fajfčíčku, na »Andulku šafářovu«? A kdy se také dočkáme zvláštního výročního tisku edice Krystal »Názory Otce Braita na účetnictví«? Ani zdaleka nemohu vyjmenovat všechny vzpomínky a příhody; ale každý z nás si pamatuje aspoň na onu dámu, která div neomdlela, užřevši ho v rouše nedominikánském, an pobíhá mezi studenty, nezachovávaje svou theologickou a doktorskou dů-

stojnost. Řekla bych málem, že z toho měl tenkrát radost, ten letitý kmet, jak by ho vzhledem k věku nazývala mládež za starých zlatých časů, kdy ještě nebyla tak zkažená. Byla bych v pokušení říci, že z toho měl tenkrát velikou radost, protože nemá rád pokrytectví, faleš, maloduchost, svatouškárství.

Historek a příběhů z jeho života by se dalo vyprávět mnoho. Jeho neklidný život byl jimi poznamenán. Dny a noci se střídaly rychle jako ve filmu. Nenaříká, že tak rychle prchají. Jeho tvář je obrácena do budoucnosti.

Světoběžník. Člověk s věčným tlumokem na zádech. Věčně připraven odejet. Jako podzimní ptáci sleduje svou dráhu, pokorně a bez reptání. Na opuštěných nádražích modlí se svůj brevír, na zaprášených cestách medituje o Bohu. Ohklopen lidmi a přece sám. Všude doma a přece v cizině.

Taková je historie jeho mládí. Narodil se v Bulharsku, ale byl původu italského, Bulharsko... Snad mu nebylo ještě ani pět let, když po prvé se ho dotklo něco velikého, něco úžasného. Bylo to jedné jasné noci, kdy širá obloha naplňovala celý prostor, takže se zdálo, že člověk ani na zemi nestojí. Ten strašný, veliký prostor, plný hvězd, vzrušil malého chlapce, naplnil ho bázní a pocitem vlastní malosti. Jako by si byl tenkrát uvědomil, že je Bůh. Toto vědomí nesmírnosti a při tom laskavosti Boží, že se sklonil k člověku, který je tak slabý, a nikdy ho nebude moci obsáhnout, provází ho po celý život. Chlapec potom zakotvil v cizí zemi, která ho adoptovala, ta země, která své syny nehýčká, ale stále jen zraňuje. A snad právě její trpký osud, který byl tak podobný jeho vlastnímu, tak ho k ní přiblížil, že se stala jeho druhou vlastí. Ale ještě mnohokrát ji opustí. Vrací se však vždycky zpět. Kdo ví proč. Jsou přece země bohatší a krásnější. Jako na příklad Belgie, s výpadem do světa,

s mořem, které se bouří. převaluje, vyzývá. Tudy se odchází do zemí, odkud se už nikdo nevrací, do zemí, leptaných krví misionářů, kteří se obětovali. Nebo snad je Československo podobné jim? Nebo proč ho nezadržela Francie, poznamenaná minulostí, z jejíž tíže se nikdy nevymaní? Což by to nebylo také krásné poslání hlásat nevyléčitelným jansenistům milosrdenství Boží a lásku? Nebo myslíte, že nemiloval Španělsko, podivnou, vyprahlou zemi s donquijotskýma, smutnýma očima, tu zemi, která je vlastí kontemplace a tajemství, kterou vane neustále smrt? Prošel ji křížem krážem po způsobu středověkých poutníků do Compostelly, bezstarostně jako Boží dítě, zastavil se u všech míst, která pro něho měla význam. Jako třeba Avila. Svátá Terezie z Avily... Všechno bylo jako tenkrát před čtyřmi sty lety, strmé hradby vrhaly stín, ve kterém pil vodu oslík, průvodce po kamenitých stezkách.

A přece se vrátil. Do země heretiků. A věčný neklid mu zůstal v krvi. Nelpí na jednom místě, odvykl si loučit se, je všude. Signály vlaků, návěstí, noci probdělé u oken s měnicí se krajinou, lidé, se kterými se už nikdy v životě nesetká, obraz nádraží, která nezahlédl, s neustálým vtíravým rytmem... »Co chcete?« divil se jednou sestrám dominikánkám v Řepčíně, když si stěžovaly, že jsou při exerciciích vyrušovány hukotem vlaků. »Co chcete? To je přece dominikánská symfonie!«

Dominikán Brait. Nedovedeme si ho skoro ani jinak představit. A přece stačilo málo a láska k literatuře a vůbec k takovým věcem by ho byla přivedla na jinou dráhu. Čte se to jako románová historie.

Literatura... Když jsem s Otcem mluvila po prvé, byl právě uprostřed ohnivé debaty o Mauriacovi a Bernanosovi, které zuřivě potíral jako jansenistické malíře provinění třeba malého, ale pak stíhaného strašnými, neodvratnými tresty. A pak jsem často pozorovala, že jeho

přednášky se hemží citáty (oblíbený je ve z Claudelovy básně se svatováclavským motivem: drž se pevně, Čechu zarputilý, kruhu se nepouštěj...), Green, Undsetová. Rictus, Psihari, což si mohu na všechny vzpomenout Málem bych byla opomenula Otcova milovaného Péguyho, podivuhodného Péguyho, který tak těžkou, trnitou cestou přišel až ke konverzi, až na práh Církve, do které mu zabránily vstup jen vnější okolnosti, takže padl nepokřtěn. Podivuhodný Péguy, jehož žena mu v konverzi bránila a po jeho smrti sama konvertovala. Péguy, který psal básně a který miloval svatou pannu Orleánskou, líbeznou Johanku z Arku, lotrinské děvče.

Láska k literatuře je jen předehra k vlastnímu oboru Otce Brait. Je to mystika. Zdá se mi často, že ji považuje za záležitost své vlastní duše, a proto o ní málokdy mluví. Jen ve vzácných chvílích uslyšíme od něho slova svaté Terezie: Solo Dios basta... Bůh sám stačí...

Nejenom vnějšími cestami poznamenaný je člověk, ale i vnitřním strádáním a utrpením. Stopy vedou od erudice k prostotě. Poznal dobře, že nadání, intelligence, vzdělání, snadno by mohly svést k abstraktnosti, neživotnosti, že by mohly být překážkou mezi ním a Bohem, mezi ním a lidmi. Viděl, že by se tím oddálil od svého úkolu. Při takových schopnostech je pak vždy nebezpečí pýchy a samolibosti. Proto Otec odhazuje svou osobu, odmýšlí si sebe, dělá si sám ze sebe nejkruťější žerty, sám trpí nad sebou a ze sebe. Nebezpečí sebelásky dovedl obrátit v lásku k lidem. Připadá mi často jako onen novokněz, který při své první mši svaté si učinil předsevzetí, že bude tak pracovat, aby nikdo nikdy kvůli němu netrpěl. To je nejtěžší úkol Braitův, protože člověk bojovný jako on, nazývající sám sebe podle středověké přezdívky »canis Domini«, ohař Boží, ochotný se bít pro Boží pravdu do posledního dechu, a rozdávající rány a neohlížet se, kam padnou, třebas do vlastních řad (a tam nejčastěji, protože ty především musí být oprostěny ode všeho kalného nánosů), je velice lehko sváděn k tomu, aby toho druhého porazil, a pak triumfoval. Ale on dovedl proměnit i heslo boje v heslo lásky a jeho boj je vlastně rozdáváním až do úplného vyčerpání. Rozdává rány, ale bere je sám na sebe. Kéž nikdo nikdy pro mne netrpí! Heslo lásky, obímaající svět, lásky, kterou mu Kristus ukázal svým utrpením, svým božským srdcem, jehož rána je otevřena pro každého z nás, aby nás sytila tajemstvím vlastního utrpení. Kristova láska, která odpouští i tak velké hříšníci, jako byla Marie Magdalena.

Jak ale uskutečnit všechny ty úkoly, když člověk je slabý? Nejprve chtít. Pak přemoci i svou vůli a s milostí Boží přichází emoce lásky sama, přirozeně, bezděčně, vyvěrá jako z pramene. Žít jako pták, podzimní pták, nic si pro sebe nepřát. Ani svátá Bernardetta si nic nepřála, a přece všechno měla. I její životní heslo bylo »j'aime« Pro lásku Boží všechno, roz-

t se úplně, všechno až do posledního záhybu duše, vypotřebovat se k úplnému pocitu prázdna — kolikrát jen Otec toto pocítil a byl tím vyčerpán! A přece vždycky začíná znovu, stokrát sražen znovu vstává, znovu rozdává a znovu se dává do boje.

Pracuje a dře až do úpadu. Uvážíme-li množství vykonané práce a srovnáme je se zdravotním stavem Otcovým, nezdržíme se někdy a řekneme mu něco o mementech, které ho zřejmě vůbec nepoučily o tom, že by jen stačilo málo, aby se už nikdy nevzpamatoval. Jenže o tom nikdy nechce slyšet a zlobí se velice, začne-li mu kdo připomínat, že by se měl šetřit. Našel si jednu velmi pěknou výmluvu, kterou s oblibou uvádí. Že totiž Bůh uchovává na tomto světě každého tak dlouho, dokud ho potřebuje; má-li přijít nemoc, tož ať přijde. Znamená to, že je Bohu nepotřebný a že tedy může jít. Těžko tomu odporovat, protože je to celkem pravda, ale zároveň v tom každý ihned vycítí výmluvu. A prosíme-li Otce, aby se šetřil. je

to také z velice sobeckých důvodů, protože ho máme rádi a protože ho potřebujeme; nikdo totiž nemůže předem říci, jak co Bůh zařídí, a výpočty Otce Braita s budoucností by ho mohly snadno zklamat.

Otec si jednou trochu trpce stěžoval, že už tak dlouho působí mezi mládeží a že se mu přece ještě nepodařilo přivést někoho do dominikánských řad. Řekl skoro lítostivě, že to asi nedovede. Čas a věčnost ukáže, jak co dovedl a co pro nás pro všechny udělal. A kdybych měla shrnout v krátkosti celé jeho životní dílo, charakterisovala bych je tak, že souhrou jeho schopností a Boží milostí mu bylo dopřáno, aby byl jedním z těch, kteří se přičinili, že se Církev dočkala u nás nového rozkvětu, že povstala s místa opovržení, kam byla odsouzena po první světové válce. A že je tak silná ve své mládeži. A myslím, že to je mnoho.

Člověk před námi. Prosíme Boha, aby nám ho dlouho zachoval, aby ho mezi námi »ještě dlouho potřeboval«.

Dr R. M. Dacík O. P

Příklady apoštolátu

Verba movent, exempla trahunt, říkali už staří. Chtěl bych proto ukázat několik příkladů apoštolátu, jak je nacházím v dějinách Církve. Nemusím snad připomínat, že každý člověk je individualitou, a proto také jeho jednání má charakter často tak osobní, že jej nemůžeme kopírovat. Po cestách apoštolátu právě tak jako po cestách duchovního života musí jít každý cestou, která je mu vlastní, která sice zachovává hlavní směr, naznačený Církví, ale ten směr interpretuje každý svým osobitým způsobem. Napodobujeme-li proto apoštolské vzory v jejich činnosti, napodobujeme vždy jejich ducha, nemůžeme však kopírovat osobitý ráz, který dali apoštolátu. Tu jedná každý podle svých osobních sklonů, schopností a také podle toho, jak mu Duch svatý ukazuje a jak ho vede.

Apoštolská duše využívá dané příležitosti.

Ve Skutcích apoštolských čteme o jáhnu Filipovi: »Nuže ti, kteří se rozprchli, chodili zvěstující slovo Boží. Filip pak přišel do města Samarií a hlásal jim Krista. I pozorovali zástupové jednomyslně, co Filip pravil, poslouchající a hledíce na zázraky, které činil... Nastala proto velká radost v tom městě... Anděl Páně pravil Filipovi: Vstaň a jdi ku poledni na cestu, která vede od Jerusalema do Gazy; ta je pustá. I vstal a šel. A hle, byl tam muž Ethiop, komorník, mocný dvořenín královny ethiopské Kandáce, který byl nade všemi jejími poklady. Byl přijel do Jerusalema se klaněti a nyní se vracel na

svém voze čta proroka Izaiáše. I řekl Duch svatý Filipovi: Přistup a přidrž se tohoto vozu. Filip přiběhl a slyšel ho, jak čte proroka Izaiáše. I řekl: Rozumíš snad tomu, co čteš? — Kterak bych mohl, jestliže mi někdo nevyloží? I prosil Filipa, aby vstoupil a posadil se k němu. Místo Písma, které četl, bylo toto: Jako ovce k zabítí veden jest a jako beránek před tím, kdo ho stříhá, oněmí, tak neotevřel úst svých. V ponížení soud jeho zrušen jest. Kdo vypoví jeho rod? Neboť odňat bude ze země jeho život. — I promluvil komorník k Filipovi slovy: Prosím tě, o kom to mluví prorok? O sobě či o někom jiném? A tu Filip otevřel ústa a počav od tohoto Písma, zvěstoval mu Ježíše. A tak jeli cestou, přijeli k jedné vodě. I řekl komorník: Hle, tu je voda, co zbraňuje, abych byl pokřtěn? Filip pak řekl: Věřís-li z celého srdce, může to býti. A on odpověděl: Věřím, že Ježíš Kristus jest Syn Boží. I rozkázal zastaviti vůz a sestoupili do vody, Filip i komorník, a pokřtil ho.... VIII. 4. n.

Kázání beze slov.

Bylo to v Assisi, Svatý František pravil několika druhům: Pojdme kázat. I šli. A když prošli městem, vrátili se domů. S otázkou na rtech pohlízejí bratři na svého Otce. Ale, Otče, chtěl jsi, abychom šli kázat a zatím jsme se vrátili a lidu neřekli jediného slova?? Kdy budeme kázat? — Už jsme kázali, odpovídá světec. Což nebyla vaše usebraná chůze městem, váš po-

hled ponořený do nitra, vaše chudoba, viditelná na prostém šatě, ano, celý váš zevnější výraz kázáním všemu lidu, který vás potkával a který vás viděl? Kázali jste svým zjevem a to kázání bylo snad působivější než honosná slova, za kterými by nestál život.

Statečnost v apoštolátě.

Svatý Dominik v době, kdy hlásal kříž, až do smrti hraběte Montforta stále horlivě hlásal slovo Boží. Tehdy vytrpěl od nepřátel mnoho příkoří a vyvázl z mnoha nástrah. A když mu konečně kdysi vyhrožovali vraždou, beze strachu odpověděl: Nejsem hoden mučednické slávy, ještě jsem si nezasloužil takto umřítí. — A později, když šel místem, kde tušil, že jsou mu nastrojeny úklady, kráčet tudy zpívaje si a vesele šel dále. Když to bludaři slyšeli, podivovali se tak neochvějně neohroženosti a řekli mu: Což se smrti neděsíš? Co bys dělal, kdybychom se tě zmocnili? — A On jim řekl: Byl bych vás prosil, abyste mne neusmrcovali zneřádání a náhle, nýbrž abyste mi pomalu uskakávali údy a tak prodloužili mučení, ... abych si prodloužováním utrpení zasloužil slavnější korunu mučednickou. (Bl. Jordán Saský, *Sv. Dominik*, Krystal 1941, str. 31)

Apoštolát láskou.

Když byla Mieke služkou, vydělala si, jak sama říkala, pěkné peníze, a patnáct franků měsíčně vždy věnovala uprchlíkům. Nel prozradil, že to byl její poloviční plat. Mieke věnovala těmto ubožákům bez domova nejen peníze, nýbrž i čas a spánek. Šla často dlouho do noci, pletla ponožky a spravovala šaty. Její zdravotní stav se tím zhoršoval, ale Mieke neznala většího příkazu než je láska k bližnímu. Necítila se nikdy šťastnější, než když mohla zmírniti bídu a nouzi. Její šlechtnost neznala mezí. — Jednou potkala na ulici paní, vdovu po uprchlíku, jež byla beze všech prostředků. Když Mieke zvěděla, že paní nemá kde spát, vzala ji k sobě a rozdělila se s ní o kousek chleba, který měla sama připravený k večeři a nechala ji ve své vlastní posteli vyspat. Na tom nic nebylo, říkala Mieke jako by se ospravedlňovala, postel byla dosti široká pro nás obě... Jindy potkala Mieke na Okružní třídě ubohé děvče, v jehož očích viděla hluboký žal. Mieke zavedla děvče k sobě do bytu a dala mu vodu, aby se umylo. Tu poznala, že děvče nemá vůbec spodního prádla. Mieke se dlouho nerozpokořovala, otevřela skříň, v níž měla prádlo, které sama dostala od Pěče pro chudé a dala je neznámé dívce, ačkoliv je sama potřebovala. Poněvadž šaty děvčete byly tak roztrhané, že z nich zůstaly jen cáry, darovala jí Mieke svůj jediný nedělní oblek. Udělal svatý Martin větší skutek? (*Vítězové*, 1940. Mieke str. 16, 17.)

A ještě obrázek ze života Petra Jiřího Frassatiho:

Jednou v pátek odpoledne, vypravuje přítel, doprovázel jsem ho při obvyklých návštěvách chudých. Pršelo a my jsme se tísnili v koutě tramvaje, plné lidí. Co to máš zde, ukázal jsem na levou kapsu kabátu, která byla nesmírně nadita a hyzdila krásnou postavu statného, pěkně oblečeného jinocha. Usmál se, vstrčil ruku do kapsy a maloučko povytáhl, abych mohl jen já vidět, špičku krásně se lesknoucí botky. Nepamatuješ si, že syn vdovy T. chtěl jít do salesiánské oratoře a že matka se zdráhá ho tam pustit, protože je bos? Mlčel jsem v polnutí. Když jsme vystoupili a přišli potom do rodiny, matka, ubohá žena, nedávno ovdovělá, nebyla doma. Čtyřletý chlapec, který blaženě kolébal ještě menšího bratříčka, rozevřel obě oči, plné obdivu při pohledu na nádherné střevíce, ale nedovedl promluvit a zapomněl poděkovat. Pier Giorgio však pochopil vše a pravil vážným hlasem, jako rozumný tatínek: Teď musíš chodit každou neděli ráno i odpoledne do oratoře, máš nové botky; již jsem tě tam přihlásil, znají tvé jméno i příjmení a mají tě rádi. — Zanechavše na stole poukázku na chléb a mléko, dali jsme pozdravovat maminku a vyšli jsme... (hl. XIII.)

Touha, aby Bůh byl oslavován.

Alžbětě bylo 19 let, když se v Dijonu konaly svaté misie. Byla jimi zcela zaměstnána. Všechny její modlitby se nesly jen k tomu, aby misie přinesly co největší užitek duším a skrze ně slávu trojjedinému Bohu. Připravovala se na ně a připravovala jiné na tyto chvíle milosti. Již se modlím za jejich úspěch, psala. Jak toužím přivést duše k Ježíši! Dala bych svůj život, abych přispěla k vykoupení jedné z těch duší, které on tak miloval. Chtěla bych učinit, aby byl poznáván a milován po celé zemi... Láska k duším jí nedala ani spát. Můj Bože, psala těsně před misiemi, kéž bych ti mohla dát v oběť svůj život za úspěch těchto misií! Dej mi trpět, ale vyslyš mě! Viz mé slzy, mé úpění! Milost, slitování... Zvláště jí šlo při těch misiích o jistého člověka, jehož by ráda viděla smířeného s Bohem. Učinila všechno pro jeho duši; mluvila sama k němu, modlila se neustále za něho, zprostředkovala mu rozmluvu s misionářem a dosáhla nakonec toho, že dokonce přišel na kteréśi kázání — ale zůstal zatrvzelý... Její duše trpěla nesmírně... Před smrtí na karmelu v Dijonu napsala si při posledních exerciciích: Kdybys chtěl, Bože, jsem ochotna žít v pekle, aby z této pekelné propasti stoupala neustále k tobě modlitba duše, která tě miluje. (*Vítězové*, 1934, str. 16. Sestra Alžběta od nejsv. Trojice.)

Boj o druhé přikázání Boží.

Perazzo věděl, jak má zacházet se zkaženou mládeží, že ji nelze získat násilím. Nejprve si

musíme získat důvěru člověka, jehož chceme získat dobrou. Mnozí chudáci v Turině prodávali zápalky. Byla to vlastně jen příležitost k žebrání, neboť vítězkem prodeje by se neuživil. Hrubost, oplzlost a klení těch lidí bylo pověstné. Kdykoliv Perazzo některého z nich potkal, zastavil ho a koupil nějaké zápalky, ať je potřeboval nebo ne. Zeptal se na maličkost a prodávající ochotně odpověděl. Po druhé již Perazza pozdravil a přátelství bylo uzavřeno. Pak se již snadno naskytla Perazzovi příležitost, že mohl upozornit na tu nebo onu nepřístojnost a často to nebylo nadarmo. Ve svém okolí Perazzo netrpěl, aby se klelo anebo bralo jméno Boží nadarmo. Svůj nesouhlas vždy nějak projevil. Z počátku to dávalo příležitost k jízlivým poznámkám, ale Perazzo se nezalekl a pokračoval v boji stejným způsobem dále. Jen jeho vytrvalost se podařilo, že jeden jeho kolega, který měl kancelář vedle jeho a bez ustání každý projev nevole ukazoval bezuzdným klením, konečně učinil slib, že klít nebude a dodržel jej. Kdykoliv totiž zaklel, Perazzo ve své kanceláři řekl nahlas: Pochválen buď Ježíš Kristus. Na výsledek čekal dosti dlouho, ale dočkal. (Vítězové, 1937, str. 26.)

První mučednice K 1 Marie Camachová,

V posledních třech letech svého života zaujímala Marie v pracovních kroužcích Katolické akce ve farnosti Coyoacan první místo... Proč nedávala přednost soukromému vzdělávání před vzděláváním v kroužcích? — O tom napsala: »Ustavičná výměna poznatků, názorů, záměrů neomylně vytvoří mezi členy důvěrnost, jakési kamarádství, ducha vzájemné důvěry, zcela otevřené. Členky v nich naleznou nejen družky a přítelkyně, nýbrž sestry, stále připravené pomoci jim v jejich práci a přispěti jim v jejich obtížích...« Pracovní kroužky prohlašovala za velmi účinné prostředky Katolické akce, na něž se lze spolehnout. Jsou společné dílo, do něhož každý přinese své světlo a svoje myšlenky a nadšení, a tak jim dopomůže k uskutečnění... Pozornost ke všem učinila z jejich schůzek radostné shromáždění rozumějících si přátel... Marie milovala své družky. Nikdy nezapomněla, že má některá svátek. Ušetřila trochu peněz. V den svátku přivedla svou družku na mši svatou, kterou dala sloužit na její úmysl... Ostatní vyzvala, aby obětovaly svaté přijímání na její úmysl. Odpoledne se společně pobavily a potěšily... Marie dovedla být statečná. V létě 1934 ohlásil coyoacanský biograf pohoršlivý film Údolí nahoty. Rozhořčilo to všechny dobré katolíky celé farnosti. Zakročovat u majitele bylo marné a také nebezpečné... Marie pouze prohlásila: U nás se tento film hrát nebude!« Navrhla svému otci bojkot filmu. Otec se dal získat. Složili spolu text, kterým se obrátili na svědomí spoluobčanů. Otec dal tajně letáčky natisknout a Marie se postarala o jejich rozšíření. Byla to práce těž-

ká, protože mnohé její kamarádky se zalekly. Škoda, že není mezi vámi více hrdinek, posteskla si Marie. S několika málo věrnými letáčky rozšířila. A výsledek: Film se nehrál, protože biograf zůstal prázdný. (Vítězové, 1939.)

1 ještě o mnohotvárném apoštolátě Petra Jiřího Frassatiho,

Zvykli jsme si vidět v něm osobu, která konala dobro v tichosti a radila více skutky než slovy. — V zimě 1920 snažil se horlivě kroužek Cesare Balbo získati předplatitele místním katolickým novinám. Pier Giorgio chodil bez ostychu do divadel, kde sháněl odběratele s objednacím knížkou v ruce: veselým, přesvědčivým způsobem, který mu byl vlastní, a poněkud také přitažlivostí svého jména získal jich slušný počet, jistě více než kdokoliv jiný. Šlo mu hlavně o dobrý tisk a nemyslel na to, že je to při nejmenším poněkud vzácná podívaná, když syn majitele a ředitele jednoho z největších italských deníků shledává předplatitele pro turinský deník. — Druhým, kteří nežili správně křesťanský, nikdy nevytkl jejich život slovy. Jeho pokárání bylo tím účinnější, že je dal svým příkladem. Vzácné svědectví podává o tom jinoch, který se stal později jeho důvěrným přítelem. Když jsem slyšel po prvé mluvit Pier Giorgia, neznal jsem ho ani podle jména... Zaslých jsem, že mluví o šíření katolicismu a o katolické akci. Od té doby jsem nikdy nezapomněl na onu událost. Bylo to pro mne jako volání neznámého bratra, jenž mě vybízel, abych zkoumal své myšlenky, minulost, názor na život a pojem křesťanství, které jsem ovšem neznal, protože jsem podle něho nežil... Vraceje se z domova po vánočních prázdninách myslel jsem cestou, že zahynu, tak se mi život znechutil. Pier Giorgio mě očekával na nádraží. Stačila jeho přítomnost, aby se můj smutek okamžitě proměnil v radost tak důvěrnou a čistou, že jsem se dal do pláče. A kolikrát jsem na něho čekal zde, ve svém pokojíku, ve chvíli skleslosti, aby mne potěšil, aniž tužil, pouhou svou přítomností...

Byl nadmíru svědomitý v zachovávaní řehole Třetího řádu, jehož byl členem. V řádě chtěl mít jméno bratra Jeronyma z úcty k Savonarolovi, jímž byl nadšen. Líbila se mu postava mnicha, který tolik dovedl milovat nesmrtelné duše svých bližních. Oblíbil si ho zvláště proto, že bojoval s velkou horlivostí proti znepravělosti ve všech vrstvách společenských. Když jsem se s ním setkal, vypravuje přítel, pravil mi tehdy: Ujišťuji tě, že se mi podařilo získat pro náboženské otázky hochy, kteří se jich stále vzdalovali, jen tím, že jsem s nimi mluvil o našem řádě.

Věděl, co to znamená patřit k apoštolskému řádu. Byl opravdu apoštolem tělem i duší, apoštolský duch pronikal celé jeho jednání.

Řeč

Člověk se liší od zvířete řečí. Nevíme, jaké bohatství máme, můžeme-li mluvit. Osud němých, projevujících své myšlenky a přání jen znamením, je hrozný. Díky Bohu, němých nebo hluchoněmých je jen malé procento. Velká většina lidí mluví. Snad zdánlivá samozřejmost schopnosti slovy se vyjadřovati odvádí člověka od zamyšlení nad závažností a odpovědností slova. S tím jde ruku v ruce nepochopení slova, neúcta a nevážnost k slovu, nejpřirozenějšímu projevu člověka.

Nechci vypočítávat nespočetné příležitosti, při kterých býváme svědky pochybenosti řeči; zmíním se jen tak běžně a nesystematicky o některých: mluvení jen tak do vzduchu a plýtvání slovy, nevhodnost určitého tónu řeči při té či oné příležitosti, zkomolená, nesprávně vyslovovaná cizí slova, cizí slova nemístně použitá, výrazy přejaté z cizí řeči, hlavně z němčiny, za něž máme naše dobře znějící slova česká. Všechno to nasvědčuje, že mnozí neumějí slovy dobře hospodařit, že bohatství řeči nedovedou správně využít, protože se toho vzácného daru plně nezmocnili. Přijavše od rodičů mateřský jazyk, nejsme tím ještě jeho opravdovými majiteli a pány. Mnoho lidí, zvláště mladých, se to neoprávněně domnívá a proto lze slyšet a dokonce v tisku číst tolik nehorázností a sprostot, že se ani nestačíme stydět...

Nedotýkám se v tomto našem rozhovoru lidí, kteří se po celý život nenaučí ovládat dobře slovem a písmem svou rodnou řeč. Není to mnohdy ani zcela jejich vinou. Nemůžeme požadovat od člověka bez přiměřeného vzdělání, aby měl tak velikou schopnost vyjadřovací jako člověk akademicky vzdělaný. Leč trapné je, vyskytnou-li se jisté nedostatky u studující mládeže. Zde je oprávněným požadavkem věku úměrná schopnost slovesného projevu a správného slovního vyjádření za nejběžnějších okolností. má-li tento požadavek být minimální.

Jestliže ještě v ne tak dávno minulosti byl student světloňosem v tom smyslu, že dával okolí dobrý příklad, jak má člověk mluvit, jsme nyní na rozpacích, máme-li se rovněž tak vyjádřit o studentu dneška, třebaš gymnastovi. Slovo není tu vždy slovem, nýbrž pouhým jakýmsi flatus vocis, něčím, zač neneseme odpovědnost. Sprostá slova, a tolik jich je, že je lze mnohdy těžko spočítat, jsou u našich hochů na denním pořádku a považují se za projev síly, statečnosti a mužného ducha vůbec. — Plutarch vypráví v životopise Marcellově o býku, který prý mluvil jako člověk. Všichni nad tím žasli. Odpusťte, že prostě budu konstatovat obrácenou skutečnost dnešní: dnes značný počet lidí mluví jako by mluvili zdivočelí býci, kdyby uměli mluvit, a nikdo se nad tím nepozastavuje, protože by byl terčem posměchu nemyslicích lidí. Nemůžeme tu činit rozdíly na př. mezi studentem a učněm — oba mluví často stejně krásně. A tato „krasomluva“ je hříchem také proti mateřštině, nejen proti slušnosti. — Pak všelijaké to komolení slov až k nepoznání od původního znění, komolení, jež

přesahuje možnosti a volnost slangu. Skutečnost, že lidé posuzují člověka i podle toho, jak se vyjadřuje, nelze podceňovat.

Všichni jistě posloucháte někdy alespoň některé slovesné pořady rozhlasu. Všimněme si rozhlasových přednášek: mikrofon řečníkovi představuje velkou obec neviditelných posluchačů. Snaží se, podobně jako dobrý hlasatel, aby každé slovo, které se ponese éterem pomocí tohoto citlivého přístroje, bylo jako perla. Pozorujme dobrého řečníka v rozhlase nebo při shromáždění: slyšíme a pozorujeme, jak je svých slov mocen, jak je ztvárňuje, jak jimi umělecky vládne. Někteří jsou přímo mistry, žongléry slov. Jak nás strhne někdy skvělá forma projevu řečníka, jehož hlas k nám zaznívá jen z našeho přijímače. A což teprve, když nás zaujme sympatický zjev a dokonalá mimika! To vše jen stupňuje účinek vhodně volených slov. Slovy člověk činí druhého blaženým nebo vhnání do zoufalství, slovy přenáší učitel své vědomosti na žáky, slovy strhne řečník posluchače ve shromáždění a určuje jejich úsudky a rozhodnutí. Slova vyvolávají efekty a jsou obecným prostředkem k vzájemnému ovlivňování lidí. Řečníkem se člověk stává cvikem, ač i tu vrozený talent je rozhodující. Je však třeba se na tento úkol připravovati stále, tedy již nyní a při nejbližší příležitosti: vždyť můžeme vhodně vybírat slova i při obyčejném rozhovoru. Netřeba snad zvlášť zdůrazňovat, že na vyjadřování má velký vliv četba krásné literatury. Stálé sebevzdělávání udržuje řečníka na výši.

Podotýkám, že i tu nám může být antika vzorem. Umět dobře veřejně mluvit bylo všeobecným požadavkem a *conditio sine qua non* pro veřejnou činnost. Dnes se, bohužel, mnoho řečníků neobejde bez papírku, na němž je napsáno těch několik vět, jež mají být předneseny. Máme málo řečníků a mnoho křiklounů; výsky jejich nesympatického hlasu by se mohly graficky znázorniti křivkou, která pro každou větu stejnoměrně stoupá a opět vždy buď stejnoměrně nebo vždy náhle klesá. Vždy vylezou stereotypně na kopeček, a pak pomalu sklouznou nebo rychle sletí dolů...

Jako soli potřebujeme trochu kultury slova, a kdo jí nejvíce potřebuje, jsou naši hoši. Snad ani nevědí, jakých poklesků se dopouštějí proti své mateřštině prázdným tlacháním, komolením slov nebo hromadnými sprostotami. Teprve až se tyto neblahé zjevy alespoň zčásti odstraní u určitého jednotlivce (u celku se to pro typickou českou lehkomyšlnost snad nepodaří nikdy), může u něho být naděje na jistou kulturu slova, to jest okolnostem a dobře přiměřené použití slova a žádané jeho vyznění; způsob a jakost jeho pronesení. Prozatím se musíme spokojit jen úsilím směřujícím k tomu, aby bylo více pochopení, citu a lásky, lásky hlavně u mládeže, k řeči, jež nad námi po prvé zazněla z úst maminky, když jsme spatřili světlo světa.

Libor Koval:

Žalář nejtemnější

(Povídka.)

Právě v té době, kdy se otevírala dokořán zeleň a do příbytků pučelo se všech stran jaro, rozlehl se prázdným prostorem, ohraničeným čtyřmi stěnami, drnčivý hlas zvonku. Mládenecký pokoj Jana Pavlase, který bývá vždy pln ponuré klidu, odrážejícího se v okamžicích samoty ze všech koutů, je osamělost sama.

To osamělé ticho však nyní přerušil zvonek, málo opotřebovaný a umlčovaný, a Jan Pavlas jde pomalým krokem otevřít. Listonoš mu podává obálku — docela obyčejný dopis, — který však zapadl do vleklé a jednotvárné samoty, jako kapka deště na vyprahlou půdu oasy. Snad by ses tomu i divil. Jan Pavlas se však nedivil, jako se nedivil ničemu, cokoliv se na jeho pusté cestě vynořilo. Co na tom, že dopis, psaný kostrbatým písmem tetiny sousedky, oznamuje, že ztrácí posledního příbuzného a jediného člověka na této zemi, když už ztratil víc a bohatších darů? Je na to zvyklý.

Tak připravuje plochá samota na úder blesku, shora i zdola, tak se v ní cítíš klidný, a je ti to samozřejmé...

Jan jede na pohřeb. Jede pohřbít svou krev a zatloucí poslední hřebík do rakve svého probuzení. Kola vlaku udávají takt smutečnímu pochodu, který se stal pochodem života, prázdná krajina upírá na Jana své uplakané oči. Je ti, Jene, něčeho líto? — Smysly, uspuené podzimem apatie, necítí smyslu jara a nemají nad čím plakat.

Píšťala lokomotivy si hraje na krysaře a táhne za sebou oči všech dětí, pasoucích na pláni svěřený dobytek —

Teta je bledá a leží, oděná rubášem nenávratna v rakvi, do jakých kladou těla starých lidí. Vypadá pořád tak, jako před dvaceti třemi lety, když vedla za rukou nic netušícího a dětsky klidného synka za rakví matčinou. Teď je zrovna tak lhostejný, lhostejný k životu i smrti, jako poutník bez cíle k patníku u cesty, který právě minul. Pod nohama rakve

se propadla půda, a teta spočinula na vlhké jarní rose. „Člověče, pomni, že prach jsi a v prach se obrátíš!“ Memento — avšak Jan nevěří v prach, nevěří v život ani v smrt, nevěří v nic, protože zakopal cisterny a teď už nemůže a ani nechce. Kytice na rakvi počaly vadnout, hrstka lidí se rozešla a Jan civí do prázdna. To se však naplnilo až po okraj skutečností, a člověk s ním rozkmotřený se odtrhl, vykročil pomalým krokem a zmizel v hřbitovní brance...

Jaro kvete, vůně zpívá a oči dětí, hrajících si na chodníku, „pitomě, tázavě hledí“ na neznámého, jako by zatvrzelostí opilého člověka, který se klátí za promarněným cílem

A opět je slyšet hřmot železného obra, zahalujícího se dýmem, jako hlava starce, skloněného nad poslední stránkou bible. Je to hrobová rychlost předmětu, padajícího na vrch skály, a život je popsán krvavým písmem

Jediný den dovolené za dvacet dlouhých let se končí za dveřmi činžovního domu, jehož vrzavé schody vítají svými pekelnými fanfárami bratra a cizince.

Bzučivé jaro a květnatý život se za ním s rachotem zavřel, aby se ho již nikdy nedotkl.

Vrací se do čtyř stěn vězeň, zesláblý prázdnotou, neznalý Boha i lidí, ubožák ubožáků.

Luděk Rokos:

Krajina zrcadlo

Krajina s vysokým nebem, které se nad ní klene jako báh...

Slunce roztrhalo mlhavý závoj rána a kraj je jako dlaň. Dlaň natažená, která prosí. Dlaň zavřená, která nerada dává. Dlaň sevřená, která hrozí. Dlaň se vztyčeným prstem, který nabádá. —

Dlaň, která se zahaluje temnými mraky a plačící jarní dešti bouří přívalem kalných vod. Dlaň, která se umívá, když je omývána jasným slunečním šípem a leskne se jako zrcadlo Boží slávy. Dlaň, která se halí do tmy, když se na nebi rozsvěcují první hvězdy. —

A opět je to krajina s vysokým nebem, které se nad ní klene jako báh...

Vteřina po půlnoci

Nevěděl, čím to byl hlas, který ho jednou v noci probudil a pravil: „Láska Boží ke každé duši je bez konce, nikdy pro ni není brzy, nikdy pro ni není pozdě.“ Pomyslel si: „Že by nebylo pozdě? Vyhlédl z okna. Tma, noc, ani jediná hvězda. A přece se mu zdálo, že se jeho oči rozvírají před tajemstvím země, která vydává drobný květ, deroucí se ke světlu. Kde však je to světlo? Kde je kdo a jakým zvláštním způsobem to hovoří? Cítil se osamocený, opuštěný, ale nějaká síla, zastřená u dna, mocná jako výkřik duše, nutila ho jít kupředu s nadějí, že přítel pravý čeká u cíle cesty. Zmítal se uvnitř. Čekal na člověka a při-

šel někdo, jenž je nad člověkem. Čekal na zázrak světa, pestrý, veselý jako kaleidoskop, setkání hlučné, sršící vtípem — a přišel zázrak prostší než dětské zavřítí, tišší než ticho pod nebem bez hvězd. Začínal se domýšlet podstaty svého nepokoje. Dosud nikdy takto neuvažoval. Co jsou lidé a jakým způsobem se stýkají? Klouzají na povrchu, veslují slovy všedními a otřelými, a i když se snaží najít výrazy duchaplné, hluboké, nové, nečiní s nimi nikdy více než starý rybář, který vyspravuje plachtu na své lodici. Lidská slova jsou záplatami děravých plachet, jež ztratily vítr. Lidé se málokdy setkávají v hloubce, u dna sebe

•
samých. Nedovedou sestupovat pokorně dolů, níž a už: myslí, že cesta vzhůru jest jediným pravým stoupáním.

Zvolna svítalo. Usmál se prvním ranním úsměvem, lidským, trochu shovívavým k sobě, pohlédl směrem k šednoucím obdélníku okna, oblékl se a vyšel do ulic. Život města začínal. Hluk, zprvu slabý, sílil s přibývajícím zářím jitra, ale v něm byl klid. Nesl jej v sobě opatrně s pocitem děcka, svírajícího v nemotorných ručkách drahou křišťálovou nádobu a neméně opatrně překročil s ním práh více než sedm století starého domu, jenž patří jednomu a přesto byl a je majetkem všech. Přes sedm století vyzvedlo ty klenby, přes sedm století vdechlo do nich šero a purpur a prožehlo je meteorom hvězdice v hlavním por-

tálu, přes sedm století mluvilo z těch pilířů a oken věčností, která nyní vedla jednu vteřinu ze svého lůna chrámovou lodí blíž a blíž k dvanácti světlům, mezi nimiž kříž ukazoval cestu k vnitřnímu neko-nečnu.

Usmál se po druhé úsměvem, zobrazujícím již něco z čekaného Přítele a klid v něm a nekonečno kříže spojily se v jedno a nebylo nic než útlý symbol života a smrti a nebylo nic než drahocenný půvab katedrály, projiskřené barvou a vůní, půvab domu, jenž patří všem a všem zoufajícím říká, aby se nebáli, že nebe může být přinuceno k milosti.

I usmál se člověk po třetí, tentokrát již úsměvem Božím.

Věra Viskotová.

Miroslava Terezie:

Mezi francouzskými studentkami

I.

Od 15. do 26. července se konal v Pierre Buffière, v malé vesnici na počátku Auvergne jihovýchodně od Limoges, tábor pro vedoucí vysokoškolských skupin (jécistek*) z universit v Poitiers, Limoges a Clermont-Ferrand. Z neznalosti poměrů jsme se tam přihlásily i my, 2 Češky. Francouzky byly velmi taktní, na omyl nás neupozornily a přijaly nás mezi sebe; měly jsme tak jedinečnou příležitost vidět zákulisí jécistického hnutí, jejich pracovní porady a směrnice pro příští školní rok. Základním thematem byl studentský katolický apoštolát, jeho podstata a jeho uskutečňování. Výsledky byly formovány v debatách, které vedlo 8 studentek s otcem jesuitou de Geuserem, který je duchovním vedoucím jécistek v Poitiers. Náznaky a řešení otázek by jistě zajímaly naše studenty, protože jsou velmi odlišné. Dověděla jsem se tam o neutěšeném stavu francouzské mládeže, která je z pohodlné, lhostejné, cynické a sama sebe považuje za elitu národa. Překvapující byla otázka, existuje-li studentské prostředí a jak je vytvořit. Byla pro mne nepochopitelná, protože u nás už na střední škole je třída takřka homogenní a není rozdílů ve vzájemném chování na podkladě sociálních. Ještě demokratičtější je to na vysokých školách, kde není vůbec sociálních rozdílů. Pak byla otázka, jak se starat o studenty: usnesly se utvořit kroužky, které by dávaly posluchačům 1. semestru (t. zv. „bizuts“) rady pro studium. Zase překvapení: u nás je samozřejmé, že každý starší posluchač spontánně pomůže mladšímu; ostatně se starají o to také studentské spolky. Další otázky byly o vzájemném chování studentek a studentů; dozvěděla jsem se o mnoha nezdravých zjevech tam, kde my řešíme problém přátelstvím. Byly tam i otázky, kterým by se člověk smál: hodí-li se žena pro vysokoškolské studium. Jejich mužští kolegové totiž tvrdí (snad ze žárlivosti z konkurence), že žena je celou svou konstitucí slabá pro studium, které ji příliš pře-

těžuje, a propagují zřízení zvláštních ženských universit. Vzpomínala jsem při tom na své četné kolegyně, které rozumem a pílí daleko předčí své kolegy. Potom se mluvilo o apoštolátu po praktické stránce — individuálním a institucionálním, t. j. jak jej vykonává jednotlivec a jak organizace. Poznala jsem, s jakými potížemi tam musí zápasit, předně s kastovníctvím, které se projevuje vždy a všude. Po stránce sociální, charitativní, mají úkoly, které se u nás nevyskytují, protože jsou záležitostí státu. Závíděly nám trochu, když jsme jim vykládaly o našich sociálních vymoženostech.

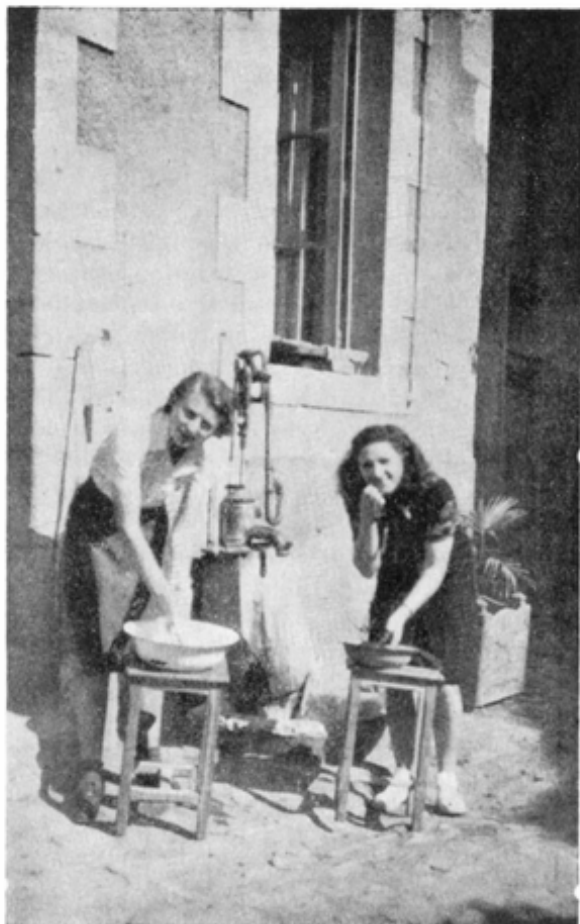
V celém programu byl stále uplatňován princip vůle. Když se Francouzky poslední den ptaly každé z nás na celkový dojem, na přednosti a vady programu tábora, vytkla jsem jim to, co je u nás samozřejmé, že neuplatňují v apoštolátu lásku k bližnímu; bez ní nemohou nic udělat a jejich práce ztratí smysl. Porozuměly mi až po delší době, neboť šlo o rozpor zásadní, řekněme národní: zde jsem si po prvé uvědomila, že to, co jsem až doposud považovala za fráze, že existuje něco specificky slovanského, je faktem. Francouzky řeší všechno rozumem, vůlí, kdežto my i intuicí a citem.

II.

Neměli byste však pravou představu o táboře, kdybych se nezmínila o našem každodenním životě.

Hned na začátku jsem byla velmi zklamána. Sešlo se nás málo v Limoges na nádraží, všechno se mi zdálo jaksi špatně organizováno; nejsilnějším dojmem však na mne zapůsobila budova, kde jsme se měly utábořit. Byla to budova církevní školy, stará barabizna, z úcty k slavnému chirurgu Dupuytreuovi, který se zde narodil, zachovávaná ve stavu rozkladu se všemi průvodními zjevy: tmavá, špinavá chodba, vyšlapané schodiště, otlučené stěny, odpuzující ložnice s jediným oknem, ostatně v noci neprodyšně uzavřeným, umyvadla jako pro devítileté děti, nefungující vodovod atd. atd. Také dívky byly upjaté, málo srdečné, dbaly

*) = studentská katolická mládež

V plné práci a na vycházce.

přesně všech společenských předpisů a my jsme si mezi nimi připadaly jako barbarky. Všechny jsme si samozřejmě vykaly. Zábava byla stísněná a nucená. Den se jaksi bezúčtečně naplňoval programem: v 7 hod. se vstávalo, pak byla mše svatá, snídane, debata, malá přestávka, oběd, procházka, svačina, debata, malá přestávka, večeře, pak poněkud zábavný program, nu a pak se šlo spat, podařilo-li se nám natolik vychytat a uklidnit blešky, že pobyt v posteli byl snesitelný. Také náš „pérek“ (duchovní vedoucí tábora) byl nespokojen: nevybíral svá slova, aby vyjádřil své opovržení k účastníkům tábora. Mně se také nelíbil, připadal mi příliš povýšený a stále byl patrný odstup mezi ním a námi.

My Češky jsme na tom měly také trochu viny, poněvadž jsme se z počátku stále držely pohromadě a mluvily česky. Koncem prvního týdne se však situace nápadně změnila. Nejprve se prolomila bariéra cizoty tím, že jsme začaly společně umývat nádobí, což se pomalu stalo rodinným obřadem a utěrky se získávaly lstí a bojem. Nehostinné zdi jídelny se polepily obrázky, z nichž polovina byla z Československa. Po dlouhých domluvách a nedorozuměních s kuchařkou jsem upekla perník a ozdobila jej, jak se to dělávalo za starodávna. Dostala děvčata, dostal „pérek“ který byl dojat a dal mi za to svou večeři – 8 ráčků!

A tak to pokračovalo. Týden začal návštěvou na kermesse – nedaleké vesnici v krásném záměčku. V pondělí pak jsme podnikly první delší výlet do starodávného opatství v Solignacu, kde je jeden z nejkrásnějších románských kostelů Francie. Šly jsme po celý den za úmorného vedra a děvčata byla vzájemně velmi ohleduplná. Příští dva večery jsme si rozdělily my a já jsem měla causerii o katolickém životě

Československu a má kolegyně o poměru malých států střední Evropy k Francii. Pak jsme učily děvčata zpívat české písně a tancovat národní tance. Oplátkou jsme se i my mnoho dověděly.

Týden se pomalu chýlil ke konci. To už jsme si všechny tykaly, s úžasem jsme zjišťovaly všechny krásné vlastnosti Francouzek, které výchova naučila tak pečlivě skrývat, a že jejich mlčení není často nezájem, ale nejhlubší taktní porozumění. Náš společný život se velmi změnil, Francouzky vyšly ze své ulity

my jsme nestačily otvírat oči nad jejich živostí a temperamentem. Bylo nám jich trochu lito a přály jsme jim možnost plného citového rozvíjení a projevu, jako je tomu u nás. „Pérek“ také polevil ze své upjatosti a stal se lidsky blízký

Poslední večer jsme měly revui, kde se nezapomnělo na nic, co se nám po celý tábor přihodilo. Ostrému jazýčku Jeannine (která mimochodem také fotografovala) neušel ani „pérek“ Znovu jsme prožívaly celý tábor – při tom jsme poznaly novou vlastnost Francouzu, umění najít všude slabou stránku a vysmát se jí.

Čezko – nám zpívala píseň rozloučení a přijímalo poslední požehnání otce na cestu. Každá si schovala obrázek s podpisem na památku. A rozešly jsme se. Dne, když na to vše jen vzpomínám, neumím říci, proč se mi v tom táboře tak líbilo. Ale cítím, že všechny žijeme v jednotě, i když jsme od sebe tak vzdáleny, a že se ještě jednou určitě sejdem

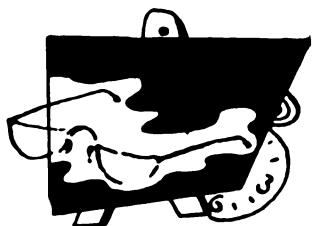
Pohledy zpět

„Když člověk v tiché hodině nikdy neuvažuje o jednotlivcích, s nimiž má žít a jednat a neptá se, zda s nimi zachází a je posuzuje správně — a když nikdy nepřehlídí sklony a pudy, které v jeho nitru vyrůstají a působí — jak potom může sám sebe řídit, jak určovat správně svůj vlastní směr? Kdo nikdy nepřemýšlí o sobě a o jiných, je jako příšerná loď v báji, jako loď, jež bez řidiče s plachtami roztrhanými přijíždí bouří zmitána a nikdo neví, kam jede a kde se roztříští“ (Dr F. W. Foerster, *Životospřáva*, kniha pro chlapce a dívky, přel. František Autrata, nakl. A. Perout, Ostrava — str. 160). Je možné, že vám výše uvedená slova Dr Foerstra připadají jako kazatelské přirovnání snad trochu nevhodné pro naše úvahy. Domnívám se, že nejdůležitější slova v tom citátu jsou: „určovati správně svůj vlastní směr“

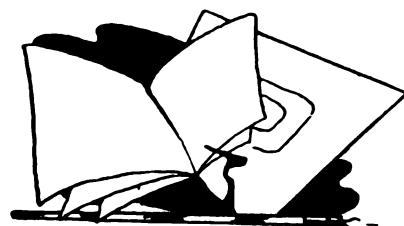
Často slýcháme při denním styku s lidmi slova „usměrnění“, „zaměření“. Týkají se někdy jen drobných projevů života. Nejčastěji však je pronášíme o člověku, jehož postoj k jednotlivým věcem právě tyto jeho drobné projevy prozrazují. Proto také mluvíme o orientaci toho neb onoho jedince a celých skupin, z jedinců tvořených. Události a doba dávají člověku určitý směr, vedoucí k dobru nebo ke zlu. Jeho směr je určován, jakmile trochu začíná užívat rozumu a své vůle. Nemluvíme tu o vlastním rozumu a vlastní vůli. Obojí s snadno potlačí anebo umlčí.

Tedy i náš hoch, naše děvče, mají určité usměrnění, zaměření celkové, určující většinu projevů jejich života. To usměrnění má je vést k trvalým hodnotám. Že někdy podružné věci zaujmou jeho místo a mladý člověk se mine cíle, je vinou nedostatku kritického myšlení, jež by se mělo zvlášť uplatnit tam, kde se řeší mravní problémy mládeže, mravní v nejširším smyslu slova. Nejčastěji se však nadměrné projevy „kritického myšlení ukazují bezhlavým zatracováním minulosti v tom, co z ní zbylo dobrého ať na půdě naší nebo cizí. Vidíme tudíž, že ještě určité složky našeho národa neumějí se „v tiché hodině zamyslit nad svým směrem“

Nedávno prožitá válka otřásla světem v základech — všichni jí trpíme, i když jí již není. Nedávno prožitá doba otřásla člověkem a posléze ho zapřela, či lépe, zapřela v něm jeho lidskou stránku. Jest na tom nejhorší, že se tak stalo i u mládeže. Proto jsou národy ve stavu rekonvalescence a nejpomaleji se rozlévá miza nového, opravdu lidského života v jejich nejmladších údech. Pozorujeme otřesené zdraví pomalou rekonvalescencí fyzickou a ještě pomalejší ozdravování mravní, vnitřní. Někdy se setkáme s velkými neúměrnostmi. Volá se po vyrovnání, zharmónisování obou složek člověka, tělesné i duševní. Opět tu narážíme na výchovu a sebevýchovu. I tu můžeme mluvit o výstavbě, o výstavbě vnitřní, neméně důležité než je výstavba hospodářská.

Ze zápisníku starého profesora

„Prosím, paní profesorko. Hlávka mně sebral čepici!“ žaluje primán Nováček. „Prosím ne,“ hájí se Hlávka, „prosím, já jsem mu ji jen nadzvedl a on, prosím, utekl a tak já jsem ji potom odevzdal panu školníkovi.“ Těžko rozhodnout, zdali pouhé nadzvednutí čepice je trestné anebo zdali z pouhého nadzvednutí se může nějakou evolucí stát sebrání. I když jedna a táž věc se dá vyjádřit dvojím způsobem, je třeba říci, že nezáleží jen na činu samém, nýbrž také na úmyslu. Avšak žádný soudce neposuzuje úmysly, nýbrž činy a z činů usuzuje na úmysly. Co má dělat paní profesorka?

Od malička se vštěpuje dětem přikázání čtvrté: Cti otce svého i matku svou. Rodiče mají právo požadovat od dítěte úctu, lásku a poslušnost. Ale mají také povinnost ty ctnosti dítěti umožnit usnadnit. Ukládá-li Písmo svaté: Cti otce svého matku svou,

požaduje na druhé straně od rodičů: Otcové, nedrážděte dítek svých. Když jsem to řekl v jedné přednášce studentům, hned chtěli vědět, na kterém místě to Písmo svaté říká. To se mi stalo po prvé, aby se studenti zajímali o přesnou citaci. Myslím, že chtěli mít nějaký argument proti rodičovské tyranii, ať skutečné či domnělé. Ale aby se neřeklo, že pan profesor X. povídal: Otcové, nedrážděte dítek svých, nezbyvá než s barvou ven: je to výrok svatého Pavla z listu k Efeským 6, 3. Jinak by se mi mohlo stát, že by mi podráždění rodiče přestali posílat své podrážděné svny a dcery na přednášky

Není správné, má-li učitel nebo profesor ve třídě nějaké miláčky a vyvolává-li je křestními jmény, zatím co ostatní volá jmény rodnými. Výjimky jsou však možné a někdy i nutné. Jsou-li ve třídě dva Procházkové, volám jednoho Josefe a druhého Karle.

Také jsem měl ve škole Evu Adámkovou a tu jsem volával prostě Evo s odůvodněním, že Eva nemůže být ničí než Adámkova. A také jsem učil nějakou Helenu Malou a tu jsem volával Helenko, poněvadž malá Helena je samozřejmě Helenka. A konečně si vzpomínám, že jsem učil také jakousi Růženu Zubatou. Té jsem říkával Růženo, neboť proč bych také volal Zubatou? To bych mohl já, člověk letitý, pod tíhou školské roboty umdlévající, dopadnout jako Lafontainův dřevorubec, který sténaje pod těžkou otepí volal Zubatou, a když se mu zjevila a ptala se, co by si přál, honem se vymluvil a říkal, že ji volal jen proto, aby mu pomohla s tou otepí.

Nedoporučuje se a není správné trestat žáky tělesně. Uvází-li se však, že člověk je bytost duchově-tělesná a že na jeho poklescích duchovních mívá účast i stránka tělesná, je správné trestat tělesně i duševně. Nezapírám, že tu a tam dávám nějaký ten pohlavek povahy více symbolické než útrpné. Jednou se mi stalo, že jsem dal v kvartě jednomu klučikovi pohlavek, ale pak se ukázalo, že byl nevinný. A poněvadž ten pohlavek už se nedal odpárat, řekl jsem mu, že jej má k dobru. A vskutku, když jsem po čase opět na něho namířil, odvolával se, že má jeden pohlavek k dobru. To se kvartánům líbilo — asi proto, že touží být v určitých případech nějak v právu proti profesorovi, a tak po hodině přišli někteří ke katedře a chtěli, abych jim také dal nějaký k dobru. Dal jsem tedy dvěma nebo třem a prohlásiv, že dnešní příděl je vyčerpán, odešel jsem ze třídy.

Nedoporučuje se posílat někoho za dveře, poněvadž nikdo nemá být vylučován z vyučování. Také ne nedoporučuje nechávat někoho po škole, poněvadž pobyt ve škole není a nemá být trestem. Nedoporučuje se dávat písemné tresty, poněvadž to je přetěžování žactva. Nedoporučuje se vzkazovat rodičům, že žák se

nepatřičně chová, poněvadž žák může být doma velmi krutě potrestán a zatvrdí se — anebo má doma zastání a ztratí respekt k profesorovi. A tak co se doporučuje? Domlouvat, přimlouvat, napomínat, kárat — ale to vše bývá někdy marné, zvláště když se to děje v ovzduší neklidu a rozčilení. Doporučuje se zavést občas hovor o kázni a to tak, aby žáci sami určili, jaké chování je správné. Musí jim být jasné, že požadavek kázně není osobní justament vyučujícího, nýbrž obecný zájem třídy.

Ve své Didaktice analytické (L 36) znázorňuje Komenský nezbytnost kázně ve výchově přirovnáním z práce kovářské: má-li rozžhavené železo být ukoováno, musí je kovář pevně držet kleštěmi — jinak by se pohybovalo a kovář by bušil nadarmo. A věru — kleště jsou prodloužené prsty — bezcitné a nepopálitelné. A kladivo je prodloužení vůle ztvárnující a znásilňující. Což naplat, výchova je přechod z beztvárnosti k tvaru. Ne obráceně. A i když kázeň není cíl, nýbrž jen prostředek výchovy, je nepochybné, že jen na základě autority a kázně lze vychovávat ve škole. Někaký pán je tam konec konců vždy — jde jen o to, je-li tím pánem učitel nebo revoltující duch třídy.

Švec se má držet svého kopyta. Zatím však vidíme, jak se lékaři pletou do pedagogie, kněží a básníci do politiky, přírodovědci do filosofie, sociologové do všeho a všichni do theologie. Goethe byl velmi hrd na své bádání přírodovědné a své činnosti básnické přičítal význam podružný. A na Moravě byl jeden advokát, který psal povídky. O své honoráře advokátské, které byly značné, se celkem s nikým nehrdlil, ale běda, zůstal-li mu dlužen nějaký redaktor pár korun honoráře spisovatelského: v tom ohledu neznal slitování. Je to zvláštní, že nejvíce si lidé zakládají na tom, čemu nerozumějí. P.

Exercicie

Vysoké, převysoké podzimní nebe a pod ním zpívající vítr. Plavé, zlátnoucí, narudlé, rezavé i sivé je lupení, létající vzduchem. Je to velmi veselé, když letí takový lístek. Padne ti na tvář, zaplete se do vlasů, zašimrá na noze. Ale chytnu tě, lupínku! Už tě mám! Hezký, hnědý, černošedě žilkovaný — vždyť svírám vlastně stopu Boha ve své ruce. Jak utěšující je tato myšlenka! Všude jsi se mnou, Příteli.

Hory mračen se valí přes slunce, modré a bílé skvrny šlehaají v jejich šedi, vítr se žene proti mně (ale ne jako nepřítel, nýbrž jako můj druh), v lese to hučí, stromy se ohýbají, větve úpí. Veliké dokonávání země po dobrém díle úrody. Vlastně ne dokonávání. Odpočinek, který země nechce přijmout. Drsná země, pevná, zarputilá, vytrvalá vůlí žít a pracovat. Což máš málo svých plodů po celé léto, že se tak bráníš jejich odnětí a každý lístek násilím si dáš rvát? Buď rozumná, odpočiň po práci, tvůj zápas je marný. Jsi hrdá, vznešená, krásná v tomto boji o své poklady — ale já dnes viděla větší krásu. Viděla jsem Boha. A nejen to. Já Ho mám v sobě — ej, země, co je mi po tvém vzdoru, po tvém bouření, po

tvých vichřicích, lupení, mračnec a slunci! Pochop, nemůžeš mi být ničím proti tomu, co zakouším v sobě při pomyšlení, že jsem bez hříchu. Teď, v této chvíli, jsem čistá, zcela čistá a nechci nic, než vždy tak zůstat. A ty, země, nevzdoruj. Pán žádá, aby sis odpočinula. Buď pokorná a On tě odmění. Dá ti za to taky čistotu. Běloučký pokryv zastře tvé rány, brázdy polí, vrásky tvé tváře, ruka Lásky milosrdné pohladí tvé sametově hebké sněhové roucho a budeš krásná. Lidé se budou na tebe dívat a přijde básník a řekne: „Hle, země dobrá, sestřičko země, jak jsi libezná! Jsi jako duše čistá, neposkvrněná. Illeďte, lidé, abyste byli jako ona a po marném vzdoru a boji dejte se v moc Pánu, který je dobrý a duše vám znovu vybilí, že budete čistí, čistoucí jako domky o posvěcení, bílí a tiší jako sestřička naše země, podobná bělosti sněhového plátna všemocnému, slavnému oltáři — prahu věčnosti.“ Tak poví o tobě básník. A já půjdu a řeknu jen: „Pane, díky za to, že i já jsem bílá. Prosím, ať s prahu věčnosti smím vkročit jednou do věčnosti samé a být stále bílá a stále s Tebou. Amen.“

Věra Viskotová.

V potu tváře budeš
připravovat táborák
svůj.

Foto M. Němcová.
(Z tábora na Hukval-
dech.)

Vladislav Sedláček:

Májové nedělní odpoledne

Na stožár stébla
vyšplhala zvědavost
v mravenčím úboru
Přece je odtud dál vidět
než od našeho mrakodrapu

Ruku na řídicí páce
oči nad krajinou
v jeho úsměvu
sprška ironie
adresovaná
nedělnímu odpolední
v saku
s puky vyžehlenými
rtům s rouge
a v korkáčích
Mraveněčkové, nebolí vás nožičky?
a stříbrný štíhlý bok
padá k horizontu

Kvetoucí třešeň
světila hostioými plátky zemi
když den uléhal
do podušek nachu na západě
a maminka řezala na záhonku
pažitku do rajčiček

Poslední snímek
rozpjatá křídla oplaškovky do prostoru

Libor Kopal: *Nevidíš?*

Tančíš a zpíváš si, bavíš se:
jed žití se k spánku ti vine.
A nevidíš, že tok pteřin tak
rozmoklou cestou už plyne?

Směješ se, toužíš, vzpomínáš,
zatím, co nebe ti kyne:
A nevidíš, neslyšíš, nechceš znát,
čím člověk tak snadno hyne?

Loučíš se, pracíš a rozdáváš,
v tvých očích však zloba se skrývá.
Zaslepen stojíš a nevidíš,
že samo nebe ti kývá?

Mario: *Báseň*

Bílá duše porušená
nedopsaným slovem,
obraz srdce, které v pláči
polá za domovem.

Stíny skal a pustých lesů,
které v hlavě vstaly
když se oči plné slzí
k spánku ukládaly.

Dýka zlatem vykládaná
v uprášené díře –
to je o půlnoci psaná
báseň na papíře.

Aspis: **Balada**

prý už neaktuální — (týká se těch pouze,
jichž se týká).

Villone, tys měl víno rád
A neuhýbals medovině,
Však přestal bys as opěnat
To, co nás činí rovnou třtině,
(Jen když ta třtina leží líně)
Patře — to neměj za přelud —
Jak starý, mladý mluví plyně:

Stopečku, sklenku, láhev, sud.
Vyřknete soud, že macarát
Nerudný jsem a žízeň v blíně
Bych hasit měl. Vy namazat,
Pardon — jen síly nabrat k dřině,
Toť cíl — je vzdálen každé vině —
A jarý bude všečen úd!
A pořad začne, mozek stíně,
Stopečku, sklenku, láhev, sud.

Teď již oše vidět na dvakrát —
Ať žiju — škyt — i moje tchyně —
A kandelábr — chceš se prát
Ta hlava je vám jako dyně!
Jak, s dobolením, dobré sovině
Mají vzít na se tenhle rmut,
Což vyznávají v laskomině:
Stopečku, sklenku, láhev, sud?

Poslání:

Nic příjemného v kocovině,
Ta zbude jen, toť žádný blud.
Už nikdy — ani při hostině
Stopečku, sklenku, láhev, sud!

Jiřina Wolfová: **Měsíční noc**

Neláká mě úplněk a ani za přízrakem Tvým
nevyjdu dnes do ulic —
Ticho, odlesk hvězdy na hlubině, zajalo mne
v dál.
Není křídel, jimiž zvedáš spadlý list. Není víc,
tma měsíční mě jímá, vede po útesech skal.
V tmách chodím a dávno vítám smutek Tvůj:
při svítáních moře teskně zní. Své hvězdě
nežaluj! —
Už s hvězdami se schází noc a v nečekání
trávím čas:
přečetla jsem jméno Tvé a neumím už čísti.
Pro mne navždy dokouřil se sen a přelud zhas
a cizí kroky dozněly mi v opadlém listí —
Tvou ruku přijala jsem. Byla tolik bledá.
Třásla se:
sedám a zvoním na věži, kde čekám čas
a zvuk Tvůj.
Těm řekám pod okny, jež s Tebou snily o kráse,
těm řekni o moři... Mé hvězdě požaluj! —

Jaromír Finda: **Snílek Loti**

Tam »U modrého švába«,
v skrčené uličce,
je pikolo a říká se mu Loti.
Má černou vázanku a jeho boty
jsou děra... prostě mají hlad.
A Loti je vždy strašně rád,
když může přinést černou kávu k stolu,
sednout si vedle a poslouchat můj verš.
Tak malý Loti pikolo sní o svém snu...
Jak v dáli v modrém jezeře se bude koupat
ve stínu růžového jasmínu.
po stezkách lásky výše bude stoupat
a podobat se kvetoucimu leknínu.
Jen on, on Loti a ona krásná, nevinná...
A Loti prosfáček je duší kdesi v dáli,
nic kolem sebe, nic již nevnímá,
jen ona,
v dáli,
krásná,
jediná.

Tak sedíme tam sníce
u rožního stolu,
já recituji verše a poslouchá je Loti,
ten malý snílek, chudý jako myš
a oba máme hlad, jak pikolovy boty.

Vladimír Vondra: **Stesk**

Už dávno zmrzly květy v zahradě
a nové jaro voní v severáku
ty nevracíš se ke své najadě
a pozdrav neposlal jsi po plačícím mraku.
Musím, musím to větrům povědět,
že srdce v stesk mi zraje ve dlani,
že chtěla bych je pro svět vyklopit
a letět ve větru jak černí havrani,
že slunce utápí se v rudé kaluži,
že měsíc po větvích se klouže na klouzačce,
že mokrá deštík do tváře mu střík',
že rozhoupal ho v mracích na houpačce,
že čtverák stín se mi právě koří,
a reklama se směje, směje na rohu,
že celý svět se směje, výtáská, skáče,
že jenom já se smát už nemohu.
A věřím přece — snad to bude zítra
a květy rozkvetou v čarovné zahradě
s vlástopkou, čápem, s rozdychtěnou zemí
přijdeš ty sám k své malé najadě.
Věřím, věřím, že jistě ozpomínáš si,
a že stesk můj zviš zítra doslova,
že po větru, po vlnách po paprsku
tě zpátky ke mně zítra zavolá.

Josef Kříž: *Čekám*

Podrážky mých bot
Šlapou bláto ulice,
Chodím stále dokola a myslím:
»Což kdybych měl štěstí?«
První, druhou, třetí, pět,
Desítky, sta postav jsem zřel
A stále čekám na tu
Tisící prou, tisící druhou ...
Lampy se rozsvěcují
A stíny utíkají vzad.
Já stále čekám, čekám,
Až půjdeš tudy snad.
Já čekám, čekám ...

Jarmila Novotná: *Romance*

Rozšuměla se řeka a rozezpínal splav
Rozsnítily se stromy a rozeřás se vzduch
Tisíckrát stejné a tisíckrát nové
Mladé a svěží a krásné
Lehounkův pětřík si na píšťalku píská uličník
Jabloňka mladá se něžným květem chlubí
Větvinky hebké se líbají cudně
A vyprávějí si o zázracích lásky
Břízy ach panenky tak jako, dívenky
K tanci se vystrojily
A čekají jen na vyzvání
Ach teď je řada na vás páni
Ta příležitost věru špatná není
Vždyť tolik snů teď čeká probuzení
Ulici šedé a pokorné se stala přes noc pěkná věc
Tisíc se dětí ji narodilo
Tisíce dětí v barevných šatkách
Tisíce dětí s hvězdami smíchu v očích
Tisíce dětí zas po roce přišlo k ní
K mámě široké náruče aby je polaskala
A aby ji potěšily svým smíchem
Kuličky v kapsách a v zástěrkách
A to je celý jejich svět
Ráno vždy přiběhnou
Na noc se ztratí
Buť tolik neradi však se zas ráno vrátí
Až oschnou zahrady
Až slunce se vykoupá v kapičkách rosy
Přiběhnou znova rudí a bosí
Když hrají kuličky povykují tuze
Člověk by vatu si do uší dal
Až pak si zjistí k veliké hrůze
Že by tou vatou své jaro zadupal
Tisíce dětí a milion kuliček
Barevných lesklých a zářivých
Kuličkám někdy zasteskne se
Po dálavách a lepším kraji
A jak to skončí
To se pak zatoulají
Pozdě už litují k večeru
A ještě víc v noci
Jež na ně položí zástěru
Aby ji neutekly
A pod zástěrou vesele si hrají

Noc s ulicí
O barevné lesklé kuličky
A ráno ach ráno smějte se lidičky
Kdo by to řekl z nás
Noc hraje v kuličky s ulicí
Sám jsem je viděl na vlastní oči
Když v noci jsem z pokoje vykoul
Aby to máma neviděla
Smějte se lidé Smějte se děti
Smějte se stromy a smějte se břízy
Dítě se nám narodilo překrásné a celý svět
opředu
Kouzelným dechem

František Rušar: *Vzpomínáš?*

(JUC B. V.)

Kolikrát v těch nocích bez konce
nad hlavami smrt zpívající
křídly nám mávala!
Srdce na zrnkách bolestného růžence
doulala, věřila, plakala.

Kalich octem a žlučí naplněný,
jen srdce ještě kopím probodnout!
Ty rmoutíš se, vždyť nejsi opuštěný,
já s Tebou dělím se o krvavou tu pouť.

Viděl jsi rozkvetlý sad, svou dívku pod
jabloní.
svou chatu rodnou s hnízdy vlaštovčími
a matky jasný obraz, který nezacloní
stín korun žádných s ostny trnovými.

Josef Zahradníček: *Rada milujícím*

Jak zrakem drahé písmo na obálce,
jenom tak lehce polib ústa její
a vzdal se. Daleko, vzdálen, ve veliké dálce,
milovat budeš, milý, nejkrásněji —

Pavel Tichý: *Žízeň*

Obloho, modrý a hliněný džbáne
nad studánkou dnů a hodin,
vypálený modlitbou! Rač požehnat, Pane,
úrodu plodin!

K tobě se vzpínají sepjaté prsty ptáků,
k tobě spíná ruce rusých osik alej:
Nahni již, džbáne, k ústům vlčích máků
své žhavé rty a polibky je zalej!

Nahni svou hlubinu. Ať z ní skane
jen jediná krůpěj. Schyl se ke člověku,
modrý a hliněný džbáne,
nad studánkou roků a věků!

Hymnus patriae

(Kde domov můj? — Nad Tatrou sa blýska.)

Quae patria? Quae patria?
Fluunt aquae inter prata,
strident silvae rupe lata,
horto ridet iuge ver —
paradisus desuper.
Ecce terra pulcherrima,
Bohemia, patria — Bohemia, patria.

Super Tatra fulmen, nubes peropaca,
super Tatra fulmen, nubes peropaca.
Fratres, firmi state,
pulsa tempestate
vivet gens Slopaca!

Abierunt nives

(Přijde jaro.)

Abierunt nives, venit iuge ver,
sol calide lucet caelo desuper.
Laeta fluit unda, crescit rosae flos,
cantus implet silvas, cantus implet silvas,
corde rapit nos,
cantus implet silvas, cantus implet silvas,
corde rapit nos.

Fluit aqua, fluit

(Teče voda, teče.)

Fluit aqua, fluit
prope nostram villam,
cur tu reliquisti
me nunc intranquillam?

Tu me reliquisti
et scis causam bene,
tu scis, quis loquatur
falsa dicta de me!

Domi sub fenestra,
prospiciens ea,
quam te deploravi,
o columba mea!

Ego sum parvus venator

(Já jsem malý mysliveček.)

Ego sum parvus venator,
arma paene fero.
Quibus datis ad brachia,
in silvam propero.

Semper eo adhuc mane,
ros madet nimium.
Tunc audio sub arbore
iam cantus avium.

O fili, fili

(Ach, synku, synku.)

O, fili, fili, domum pete,
iam pater tuus quaerit de te.

Ignosce, pater, in arando
aratrum fregi aliquando.

Aratrum cures reparare,
disce, mi fili, sic arare!

Deus nos omnes diligit

(Aby nás Pán Bůh miloval.)

Deus nos omnes diligit, diligit,
culpae perdonet, erit sat, erit sat.

Nihil amplius

hac re petimus —

Deus nos omnes diligit, diligit!

Porta bene, niger eque

(Jenom ty mě, můj koníčku.)

Porta bene, niger eque,
porta me et propera,
ungula te providebo,
ungula te providebo
tenera, tenera.

Ungula te providebo,
e metallo ferreo,
ad currendum te iuvare,
ad currendum te iuvare,
ad currendum te iuvare
debeo, debeo.

Ungula te providebo,
sicut aurum lucem dat,
nam scintilla bonum equum
nam scintilla bonum equum
delectat, delectat.

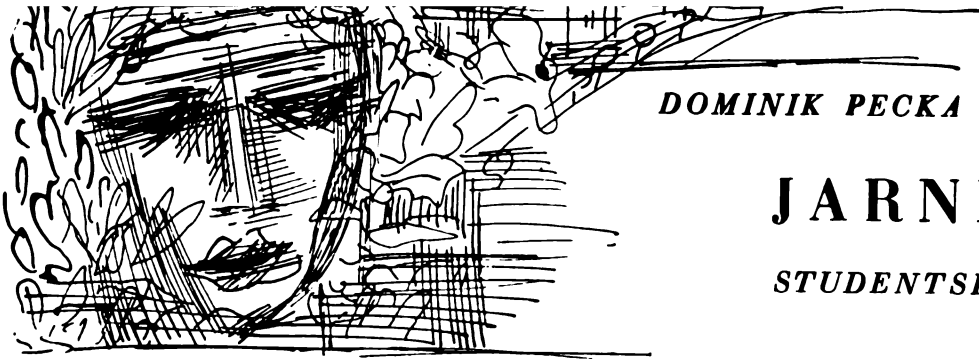
In Pragensi ponte

(Na tom pražském mostě.)

In Pragensi ponte
crescunt sua sponte
multi flores sine cura,
sine ullo fonte.
multi flores sine cura,
sine ullo fonte.

Ego volo ire,
flores custodire
et per aquam providere,
reviviscent mire,
et per aquam providere,
reviviscent mire.

(Přeložil prof. Jan Filip)

DOMINIK PECKA

JARNÍ SONÁTA

STUDENTSKÝ ROMÁN

VIII.

VZPOMINKA A TOUHA.

1.

Bylo zamlklé předjarní odpoledne. Julián jel domu na velikonoční svátky. Od nádraží ve Staré Vsi vystoupil na Bukovský vrch: odtud spatřil již své městečko. Nač nejraději vzpomínám — šlehlo mu hlavou. Drazo mu přišlo to vzpomínání. S tím větší láskou se díval na místa, kde uplynulo jeho dětství. Ještě nikdy se mu nejevilo městečko tak milé, jako nyní v posledních červácích zapadajícího slunce. Zastavil se u obrázku. Zhluboka vydechl, ne unaven stoupáním, ale sklíčen bolestným uvědoměním, že ty svátky pro něho nebudou radostné. O karceru si umínil zatím mlčet, aby nezarmoutil rodiče.

Přišel domů již za tmy, pojedl něco a šel spat. Sotva se ráno probudil slyšel již otce pracovat v dílně. Zatoužil po vůni dubových pilin. Po chvíli již otvíral dveře, nad nimiž visel obrázek svatého Josefa, patrona tesařů, stolařů a bednářů. Políbil otci ruku a rozhlédl se po dílně. Vše tu bylo, jak bývalo. Dubová hoblice s dřevěným utahovákem. Nad ní zubovaná lišta s pořízy rovnými i zakřivenými, jejichž ostří stříbrně svítí. Dlouhá příhrada s hoblíky na hrubé dřevo, s dvojitými držadly, hoblíky na příčný a podélný řez, hoblíky na plochý i vydutý řez, řada útorníků a vtěráků ve všech velikostech, čističe, vyškrobavače, uhlazovače, ciselovače, okrajovače, rýhovače, zakruhovače — srovnané v řadu tichou, oddanou, pozornou, na povel čekající. Na příčném trámu křivé dužinové modely navlečené podle velikosti na tlustém drátě. Vedle nich dřevěná kružidla všech velikostí s ocelovými bodei. V koutě dvě strouhačí stolice s velikými, sukovitými, moudře a odhodlaně křivajícími hlavami. Za nimi čtyři spárovníky z jasanového dřeva, suchem puklé, příčnými zádlaby a kostěnými vložkami stažené, s hoblovacími plochami bíle se lesknoucími, jako by byly ze slonoviny. Vpravo pod oknem stahovací šrouby s ocelovými táhly, největší vzadu, ostatní dle velikosti před ním. Uprostřed dubový špalek, tvrdý, svalnatý a sukatý, do něho zafata odpočívající sekera, do modra vyleštěná odsekávanými třískami, s toporem doprava vybočeným od vylamování záseků. U druhého okna stará kovadlina s letopočtem 1746, uprostřed trochu vytlučená, v ní dolíčkovaná matice na nýtové hlavičky. Před kovadlinou římsa z dubové fošny hustě provrtaná, chovájící v sobě ocelová kladiva s habrovými topory. Dřevěná truhlička s očíslovanými přihrádkami na nýty. A vlevo u vchodu pásová pila napjatá na dvou kolech a hnaná motorkem, který je ukrut v přístavbě, aby se nezprašil. Julián stojí uprostřed dílny, otáčí se a postupně prohlíží ty věci, s nimiž od dětství žil, s nimiž smíval si hrát a s nimiž otci při práci pomáhal.

A nástroje ho vítají, usmívají se na něho svými zuby a svými jemně vybroušenými železky, podávají mu na uvítanou své vyhlazené rukojeti, mávají mu na pozdrav dřevěnými násadci, stojí v řadách dle velikosti jak vojíci při slavnostní přehlídce. A ani se nehnu. Julián je rád, že je doma. Celý den tak stojí v dílně a dívá se na tu práci, jako by ji po prvé viděl, podává otci nástroje, spouští motor a zvedá břevna na železné předstolí pásové pily. A dubové piliny voní.

Večer je tichý a milý u železného sporáku, ve kterém hoří a praskají dubové odřezky z dílny. Světlo je na stole a stínítko zadržuje jeho zář. U sporáku je přítmi. Jeho dvířka mají zástrčku s dvěma dírkami a těmi do tmy prosvítá ten veselý, praskající oheň.

Kolik večerů svého dětství tam prosedal Julián! Těmi dírkami se díval, jak se opéká mléčný kukuříčný klas nabodnutý na násadce vařečky. Zrnka kukuříčná žloutla ohněm, černala a pukala s praskotem — — —

Pod stolem pes Mustafa, starý přítel. Do domu pustí každého, ať známého či neznámého. Avšak odchází-li návštěvník, postaví se Mustafa ke dveřím a neustoupí, dokud někdo z domácích mu neporučí.

Mustafa, volá Julián.

Mustafa vyleze, připlíží se k Juliánovi mžouraje svými hnědými očima, položí mu přední pracky na kolena a hlavu mezi ně. Je rád, že Julián na něho nezapomněl v cizině. Ach, byly to krásné časy, když si ho Julián donesl od strýce hajného; Mustafa byl tehdy malým štěňátkem, běhal a skákal, řádal a z bujnosti rval všechno, co mu do tlamičky přišlo. Chodil s Juliánem do vinohradu, tam plašil vrabce — zloděje, kteří ozobávali zrající třešně, běhal za korpce vyplášenými z bramboříšť, honil malé zajíčky, kteří mlsali mladou jatelinku. Oj, byly to lepší časy, před deseti lety!

— Proč jsi odtud odešel? ptá se Mustafa Juliána svým moudrým pohledem. Našel sis lepší přátele než jsem byl já? Co se ti tak líbilo mezi cizími lidmi, že ses k nim znovu a znovu navracel? Bylo mi tu smutno bez tebe. Stal se ze mne nevládný patron. V noci vyji, ve dne vrčím u vrat. Nudný vedu život. Stárnu a nohy mne pobolívají. Někdy si myslím, že bych šel raději za tebou. Ale kde se kdo zrodí, tam se i hodí, já vím, že bych si tam nezvykl.

A Julián cítí, že Mustafa má pravdu. Bylo to krásné, dokud byl dítětem — —

A po večeri praví matce:

— Mami, vykládejte mně, co jsem dělal, když jsem byl docela malej!

A matka potěšena jeho přáním vypravuje mu drobné příhody jeho dětských let. Co dělal, když dostal první kalhoty. Byly černé, soukené. Ty dostal od tetičky z Vídne. Měl z nich radost a celý den chodil po dvoře a po nadsklepích, hladil hebký samet po břiše a dovolil hladit klukům. Byl úzkostliv, aby se mu nepošpinily. Večer, než šel spat, ukládal je opatrně do výklenku ve světnici, vedle nich si dával své střevíce, nahoru čepici. Tam rovněž snesl své hračky: ulomená ucha od hrnců, vojenské knoflíky a kuličky. Nešel nikdy na lože, dokud všechny ty věci neměl pohromadě. Ztratilo-li se mu něco, plačky to shledával až do únavy.

Ještě neuměl mluvit a už spínal ruce k modlitbě, kdykoliv slyšel zvonit nebo viděl-li někoho se modlit. Když byl větší, stalo se jednou, že ho maminka poslala pro ocet ke kupci. Na cestě však upadl a láhev rozbil. Když se vrátil bez octa, maminka ho kárala. Naplnilo ho to velikou lítostí, poněvadž to neudělal naschvál. Naopak, chtěl se mamince zavděčit, chtěl ten ocet hodně brzo přinést — a tu máš, dopadlo to tak nešťastně! I běžel na náves ke velikému kamennému kříži a tam si takto stěžoval: Ježíšku, maminka mně nadávala, že jsem rozlil ocet, ale já jsem to nechtěl udělat!

Prvním jeho kamarádem byl Jožka Ventrubů Chalupa Jožkových rodičů stála za humnem. Jožka chodil k Hodačům skoro každý den. Ale Julián byl u Ventrubů jen jedenkrát. Bylo to v sobotu. Otec Jožkův uměl dobře vlasy stříhat a vousy holit. Každou sobotu měnila se jejich jizba v holičskou dílnu. Kdo si chtěl dát vlasy ostříhat, sedl si na nízkou, třínohou stoličku, strýc Ventruba mu uvázal kolem krku modrou ženskou zástěru a stříhal. Potom mu odvázal zástěru, trochu ho oprášil a nastoupil jiný zákazník. Těch zákazníků bývala plná jizba. Kouřili všichni z krátkých dýmek, plivali na podlahu a povídali si. Kouře tam bývalo jako v udírně. Oné soboty, kdy Julián vstoupil k Ventrubům, ulekl se tolika kouřících mužů, honem zavřel dveře a utekl. Přiběhl domů všecek ustrašen.

— Co je ti? ptala se ho maminka.

— Maminko, sú tam chapí.

Místo chlap říkal chap.

A matka vzpomíná i ostatních dětí, jak přicházely na svět, jak vyrůstaly. První byla Liduška. Za dva roky po ní se narodila Mařenka, ale obě umřely na záškrt. Co potom zkusila s Josífkem, to se nedá vypovědět, pořád byl nemocen — a přece vyrostl a je z něho chlapík. Copak asi dělá? K svátkům jistě bude psát. Tatínek by rád, aby se vrátil domů a převzal řemeslo. Chtěl zkusit svět, no, už zkusil, ať se zase vrátí. Frantina — ta se má dobře ve službě, páni ji mají rádi, mají ji jako svou. A Julián už také bude brzo hotov se studiemi — — Ach, kdyby nebožka stařenka vstala, ta by se divily, jak ty děti vyrostly. Bože, jak to všechno utíká — — No, pravdaže, stařenka už jsou dvacet roků v zemi. Julián jich neznal, narodil se až za rok po jejich smrti.

— Mami, vykládejte ještě o stařence, prosí Julián.

Stařenka — maminčina matka — je pro Juliána tajemná bytost, dobrá sudička; kdykoliv slyší o ní vypravovat, pohřžuje se jeho mysl v tiché tůně dávnosti, v posvátnou duši rodu, v kouzlo prabytí —

— To bylo na svatej Duch, vypravuje matka, co tá naši stařenka umřely. Pořád ešče běhaly, aj pění po dvoře sbíraly a s děckama si hrály. A ten večír před svatým Duchem povdajú:

— Ty, Juliáno, poslučej, su jakási darebná, ty nohy už mně neslúžijú jak indá.

A sedly si toť ke kamnom a trásly se zimú.

— Jářku, stařenko, běžte si radši lehnúť!

A oni povdajú:

— A co tě nemá, dyť mně nic není!

A začaly se zlobit.

— A jářku, enom běžte, uvařím vám trochu čaju.

Ale pořád nechtěly. Chvilu tak ešče seděly a potom, že prej si teda půjdu lehnúť. Chtěly chuderka vstat, ale ruky se im trásly a palička im vypadla. A tak sem ich dovedla k lůžku a ony už se ukládaly. Vyzula sem ich a ony se zkrútily pod peřínú jak kotě, bylo ich enom hromádka. A já honem běžím vařit ten čaj. A ony tam pořád tak ležely, ani hlavu neměly na zhlavci. A já im povdám:

— Ale, stařenko, dejte si tú hlavu na peřinu, dyť se vám to zle leží!

A ony povdajú:

— A, nech to, Juliáno, dobře se mně leží.

A zkrútily se ešče víc.

A já uvařa ten čaj nesu im ho.

— Tady máte, stařenko!

A ony vzaly hrnek, ale nemohly ho udržet. Tož sem im ho držela sama. A tak pily.

— Je dobrej ten čaj, stařenko? Esli né, tož vám tam přidám kúsek cukru.

— A dobrej je, ale už nechcu.

— Enom pite, stařenko, to vám udělá dobře, povdám im.

Ale ony už nechtěly a zasej se tak zkrútily.

— Stařenko, není vám dobře? ptám se ich.

— Ale, dobře mně je!

Ale mně už to bylo divný. A v tem donde náš tata dom.

— Jářku, ty, tato, mně se tá naša stařenka nelíbijú.

A tata povdá:

— Ja, roky sú tady, všecko se moť stat.

A idem obá za něma. A tata im povdá:

— Stařenko, snád byste nám nechtěly umřít?

A ony povdajú:

— Ba, chlapče.

— A co byste tak chtěly, stařenko?

A ony povdajú:

— Dovedťe mně panáčka, ale včil né, až ráno.

A na druhěj deň ráno já stávám, a ony už sedijú na lůžku.

— Co vy, stařenko, vstáváte? Dyť ešče ležte, co byste dělaly?

A ony že prej abych ich trochu oblekla a učesala a v tej seknicí trochu zametla, dyž dondú panáček. Tož sem im dala tú jejich modrú sukňu a kacabajú a dávám im šátek, co měly na nedělu. A ten že ony nechcú.

— A tož kerej chcete, stařenko? Ten štráfovanej?

A ony že chcú pěkněj šátek, ten hedbávnej. Už neměly na hlavě, myslím, od tej zlatej svatby. Tož im ten šátek idu hledat, kde co pozpřevracám, kde co přehážu, šátka nikde.

— Ale, stařenko, dyť si vezmite tento nedělní, já ten hedbávnej nemožu najít a ešče mám všecko chystat.

A ony že né a o živej svět né, že ony nejsou cigánka a dyž dondú panáček, že chcú mět ten hedbávnej šátek. To sem musela hledat, až sem ho našla. Dyž se nastrójily, chtěly slezt s postele.

— Jářku, dyť ostanťe na lůžku!

Ale ony nedaly a sedly si na svoju stoličku. A tak čekaly, až došli pan farář.

A Krista Pána přijaly na kolenách. Pan farář, dyž šli dom, povdali:

— Tá budú živá ešče deset rokú!

A dyž byli panáček pryč, že prej by si rády sedly na lůžko. A potom za chvílu mně povdajú:

— Ty, Juliáno, ať sem idú všeci, já im dám požehnání!

Tož jsme šli všeci, klekli sme, ruku sme im polúbli a ony se s nama rozlúčily. Naši potom šli na hrubú do kostela. A já sem s něma ostala doma sama a vařila sem. Tak ale za hodinu ich slyším volat.

— Co chcete, stařenko?

— A já bych šla trochu na slunko, povdajú.

— Enom ležte, ešče by se vám lidi vysmíli, že ste ráno nemocná a v poledně už sedíte venku.

A ony že abych im pomohla, že ony tam dondú. Tož sem ich chytla pod pažu a šla sem s něma ven. Dondu na dvůr, povdajú:

— Nech mě tady a běž vařit!

Tož im dám stoličku a peřinu. A ony si sedly a paličků do zemi pchaly. A já idu vařit oběd. Za chvílu idu na dvůr, co ale tá stařenka dělajú. A ony tam sedijú u zdi a spijú. Dondu k nim a ony otevřely oči.

— Jářku, stařenko, poďte si rači lehnúť!

A ony neřekly nic, enom hlavú, chuderka, kývly.

Tož sem ich vzala, ony staly, a v tem se kácájú a hlavu vyvracájú.

— Jářku, stařenko, pro Boha, snád umíráte?

Honem ich nesu na lůžko. A sotvá sem ich tam položila, natahly se a byly nebožka. Tož takovú měly, chuderka, lehkú smrt.

2.

Za deset dní přilnul Julián k lidem a věcem domova. Domov — otcova dílna, staré lisovny, habrový háj. Mustafa, slepičky na dvoře.

Každé pomyšlení na město ho bodalo.

Miru si definoval opět jako dceru bohatého továrníka. Staré axioma: To není pro tebe, opět ožilo. Vyhňali ho. Nehodí se mezi lepší lidi. Co správnějšího, než ukázat jim, že nestojí a nikdy nestál o jejich planou slávu? Vyhne se Míře. Má ji ovšem rád. Ale je to beznadějně. Bude učitelem. A Mira si vezme fabrikanta. Mira zapomene. Uvedou ji do společnosti.

Tam zazáří jako diamant. Budou se jí kořit muži bohatí a elegantní. A on bude vyvržen, zapomenut. Ušetří si to pokolení. Zapře svoji lásku. Nebude ji psát. Anebo ji bude psát chladně, bez citu. Bude to těžké, přetěžké — Ale co činit? Byl odkopnut, a čeho jiného se může nadít, než nového odkopnutí, ovšem slavnostnějšího, zřetelnějšího? Musí se dívat na věc střízlivě —

Snad tíhou těch myšlenek se zpozdlila lokálka a vlak na hlavní trati ujel. Dvě hodiny se musilo čekat na druhý. Byl již večer a venku chladno. Vešel do čekárny. Bylo tam plno. Zprvu nadávky a klení, potom špatné vtipy, nakonec smíření s osudem. Ti, kteří stáli, hledali místo v koutě. Ti, kteří reptali, vytahovali z kabel noviny a knížky. Sedali pod čadící petrolejovou lampu. Kdo byl blízko kamen, podřimoval. Děti byly ospalé a matky je braly na klín. Hovor vázl a slábl. A po chvíli bylo slyšet tikání plechových hodin na zdi.

Do čekárny vešla paní s děvčátkem. Spatřila na lavici známou. Přistoupila k ní vedouc dítě za ruku. Počaly hovořit. Dítě odpovídalo velmi zřetelně a hlasitě. Cestující pozvedali hlavy. Světlo lampy bylo příliš slabé, aby bylo vidět děvčátku do tváře. Na krku mělo bílou králičinu, na hlavě pletený čepce.

Bylo slepé. Maminka je odvážela se svátků do ústavu. Co dělá v ústavě? Plete z rákosí. To je takový čtverec, v něm jsou zapíchány kolíčky a mezi ně se provléká rákosí. Učí se hrát na klavír. Sestřičky ji učí číst a psát. Má se dobře. Smutno jí není. Je tam mnoho jiných dětí. Některé jsou docela maličké. Jenom tři dni jí tam bylo smutno, když ji přivezli. Potom už ne. Doma se měla dobře. Spávala s maminkou.

Jasný hlásek zněl prostorem čekárny. Lidé mluvili přidušeně a polohlasně odměřující sílu hlasu dle velikosti místnosti. Dítě nevidělo nic, nevědělo, kde je, mluvilo, jak bylo zvyklé. Zanedlouho byly oči všech čekajících upřeny na dítě. Zdálo se, že s ních spadla únava a omrzelost. Všichni naslouchali dětskému hlasu, v němž nebylo zármutku.

— Není si vědoma svého neštěstí, šeptal kdosi vzadu svému sousedu.

Lampa čadíc svítila již jen žlutavým, zkomírajícím plamínkem. Bylo skoro tma. Nikdo však již nereptal.

I Julián se uklidnil. Chápal, že člověka nezarmucují věci a události, ale představy a úsudky, jaké si o nich tvoří.

Konec dubna se rozjasnil. Slunko se rozesmálo na celé kolo a stálo již vysoko na nebi bez oblaků.

Jaro. A s jarem síla touhy. Ve vlahém, vlhkostí prosyceném vzduchu, v těžkém oddechu rozoraných polí, v hnilobném pachu ložského listí tlejícího v koutech zahrad, v čistotě první zeleně, hle — probuzení jara!

Mira Adamová vyrostla. Podobná bílé a pružné bříže vznášela se v duši Juliánově, tím žádoucnější, čím více se snažil odříci se jí. Ovšem, nepsala již tak často, jako v prvních dnech odluky. Říkala mu mnohem více ebenovými očima, kdykoliv ho potkala na schodišti ústavu. Na tom schodišti byl barograf, zapisující modrou čarou tlak vzduchu na tlustý, zvolna se otáčející válec. Tam se zastavovala často a dlouho prohlížela křivku tlakovou, až ve skle schrány uviděla Juliána, jdoucího do tělocvičny. Chodíval poslední. Kdykoliv se přiblížil, obrátila se Mira a pohleděla na něho smutným a hlubokým pohledem. Ten pohled byl krátký. Mira sklonila hlavu na prsa, pozvednutá těžkým povzdechem, a vystupovala zvolna po schodech nepromluví.

Před prvním květnem dostal od ní dopis. Nebyl dlouhý.

— Chtěla bych s Vámi mluvit, psala mu. Vím, že mi neodepřete, co chci. Zítřka nebudu u nás nikdo doma. Naši odjedou. Služky budou mít večer volno. Nechtěl byste na chvíli přijít do obory za naší zahradou? Jděte starohorským lesikem, přeskočte mlýnskou strouhu, obejděte železné zábradlí a tak se dostanete do obory. Já přijdu z naší zahrady. Přijďte, prosím, jistě!

Podivné mrazení přešlo Juliánovi tělem, když četl Miřino psaní. Kolena se mu zachvěla, jako by se něčeho lekl. Mira mě bude čekat — ale tu se ozval hlas výsměšný, umrazující ten radostný vzlet duše, hlas protikladu, hrlosti, úminek, které si učinil cestou se svátků.

— Co jsi ty a co je ona? mluvil ten hlas. Ty chudý student špatné pověsti, karcerem potrestaný smělec, ona — jediná dcera nejmnocnějšího muže v kraji! Bude tě čekat, smíš přijít tajně, když služby nejsou doma, smíš přijít, přiblížit se k zahradní zdi, k zadním dvířkům, když jsi byl vykomplimentován portálem. Smíš přijít za soumraku přelézaje ploty a přeskakuje strouhy jak zloděj — a jiný přijde pozván a uveden uniformovanými sluhy. Blázne! Ne, to není pro tebe! Mira bude milovat dle usnesení správní rady akciové společnosti Adam & spol. Její city jsou rezervním fondem otcova podniku pro případ bursovního poklesu. Jiný přijde nakonec a ty budeš stát jen za kulisami, skřípat zuby a hledět na tu hru. Nikam nepůjdeš!

Zmačkal dopis, aby jej zahodil. Znovu jej rozbil, roztrhal na kousky. Cestou ze školy je vysypal s mostu do říčky, tekoucí k Adamovým závodům.

Po obědě šel za město. Fiala a Voves zmizeli, sotva že poslední sousto polkli.

Umínil si, že prochodí zbývající polovici dne, aby nemusil myslet na Miru. Vzal si knihu, ač tušil, že stěží se soustředí, aby mohl něco číst. Šel směrem, kudy málokdo chodil na procházku. Kolem staré kovárny krátkou topolovou alejí až na úhorový ostroh, pod nímž se vinula říčka. Dále k západu byly roztroušeny vesnice a dvorce, pily, cihelny a mlýny. Tam šel Julián v naději, že nikoho nepotká.

S ostrohu sestupoval úvozem, vroubeným zakrnělými břízkami. Hluboko vyryté koleje ve žlutém jíl. Hejno bělásků se třepetalo nad cestou. Po chladném dopoledni mile hřálo slunko. Myslílo by se, že ti bělásci létají s květu na květ jako pořádní motýlci. V kolejkách bylo bláto. Na to bláto usedali bělásci. Kdož ví, co tam měli dobrého. Meze již rozkvétaly pestrými a vonnými květy. Marň je zvaly. Lákala je nečistá, páchnoucí hlína. Ale jejich křídélka byla bělostná. Vypadali jako andílci v bílých košíčkách.

A Julián šel již dlouhým údolím, které se klikatilo podle směru říčky, až se rozevělo v širou rovinu, v níž se stříbrně leskla zrcadla rybníků. Přiblížil se k cihelně. Bylo již pět hodin a dělníci odešli. Syrové cihly schly na slunci.

Na hladině rybníčku pokojně pluly dvě kačenky. Od jihu přiletěl cizí pták a usedl na vodu. Topič a jeho pomocník vyběhli na břeh. Hádali napřed, jaký je to pták. Po letu usoudili, že je to rybníkářka. Topič litoval, že nemá flobertku, aby ji zastřelil. Pomocník bral kamení a házel po ní. Topič mu říkal, aby ji neplašil, sice by už nepřiletěla a on by ji nemohl zastřelit. Kačenky se přiblížily k rybníkářce. Potichu pluly za ní kamkoliv se obrátila. Nikdy ji neviděly. Přijaly ji jako přítelku. Byla pěkná a patrně se jim líbila. A lidé stáli na břehu a přemýšleli, jak ji zabít.

— Nižší slouží vyššímu, pomyslí si Julián, to je zákon přírody, ale proč má krásné sloužit ošklivému, tázal se v duchu hledě na na umazanou tvář topiče.

Vtom se topič usmál a bílé zuby se mu zaleskly pod ukoptným vousem. I viděl Julián, že nikterak není ošklivý, a vzpomněl si, že ta rybníkářka jistě požívá malé, nevinné rybičky a není tedy tak zcela poetické zvířátko, jak si o ní v první chvíli myslel. Tu však nezbudný pomocník hodil kamenem po ptáku. Voda se rozčeřila a rybníkářka se vznesla do výše mávajíc šedými, vespod bílými křídly, a odletěla k Dyji.

Topič a jeho pomocník se vrátili k peci. Po okraji rybníka krácel vratkým krokem tulák. Tvář zarostlá, na zádech ranec. Přiblížil se k peci. Topič vyšel a chvíli se s ním domlouval.

— Kdepak, ještě netopíme, dnes byste se tu neořál. My jenom vymazujeme pec. Všecko je to ještě syrové.

Tulák chtěl asi přespát v cihelně. Chvilí jakoby

váhal, bručel něco do vousů, potom vytáhl dýmku, zapálil si a šel pomalu dál.

Julián se díval za ním. Kde asi bude spát ten ubožák?

Slunce již zapadalo. A Julián se vracel zvolna k městu. Mír splýval na lučiny jak teninký závoj. Voněly meze. Ze vzdálené vsi znaznělo klekání. Oblaky se zarděly na okrajích.

Cestou nepotkal Julián nikoho. Samota, po které toužil po poledni, vlévala mu do srdce neurčitou tesknou.

3.

Miřin pokojík, přeplněný vůní šeriku a konvalinek vložených v malé, pestře malované džbáněčky, podobal se celý týden malému, bílému vězení.

Ráno před prvním květnem, když Mira otevřela okno, usedla na okenní římsu vlaštovička. Mira se na ni usmála:

— Vlaštovičko modrá, ty mně neseš pozdravení — nebo ještě víc?

Modře lesklý ptáček se polekal, zašvitořil a odletěl na protější strom.

A Mira věřila v té chvíli, že jí vyřizuje pozdrav od Juliána.

V poledne ji bolela hlava. Otec odjel s tetou. Když odjeli, Miru už nebolelo nic, světnička jí byla malá a těsná. Venku tak mile svítilo slunko! Mira vběhla do salonu a otevřela si okno na ulici.

Kol vily bílá silnice. Na mostě vyhrával kolovrátek. U mostu sedělo několik kloučků a ti měli psíka, který chodil po zadních nožkách drže v zubech klobouk. Lidé se zastavovali a házeli kloučkům peníze. Bylo to k smíchu.

A přece bylo to odpoledne nekonečně dlouhé a Mira se nemohla dočkat večera. Těžce se vlekly minuty. Sedla ke klavíru, počala hrát Schumanna, ale nedohrála. Vyskočila, přecházela po pokojíku. Natáhla se na pohovku. Hořely jí líce a hlava ji rozbolela doopravdy. Zmalátněla napětím dne.

Když opět vstala, cítila, že ji bolí v kříži a že má těžké nohy. Zahalila se do vlněného přehozu a potichu vyšla do zahrady. Vzadu za skleníky byla dvířka. Přistoupila k nim. Naslouchala chvíli. Nic se nehýbalo. Strčila klíč do zámku. Otočila. Zaskřípalo to uvnitř, až se ulekla. Otevřela dvířka, vyšla do obory a zahleděla se k strouze. U zábradlí byl temný stín. Šla blíž. Nebyl to nikdo. Byl to keř.

Bylo chladno. Mira přitáhla přehoz k tělu. Vrátila se k dvířkům. Zůstala stát opřena o zeď a čekala.

Něco zachrastilo. Kroky. Pohlédla v tu stranu. Julián, ach, opravdu, Julián stál před ní.

Stál, ale nemluvil.

— Jste to vy? zašeptla.

— Jsem to já, zněla odpověď.

— Říkáte to tak smutně, pravila.

— To se vám zdá.

— Ne, nezdá se mi to. Řekl jste to smutně. To nejste vy!

— Jsem to já — anebo — máte pravdu, nejsem to já.

— Proč to nejste vy?

— Protože — nemohu vám to říci. Pojďme do lesa!

Mira zamkla dvířka. Všude bylo ticho. Jen vodotrysk v zahradě šepotal sladce a mdle.

— Proč jste smutný? tázala se Mira.

— Chodil jsem dnes půl dne za městem, abych nemusil na vás myslet. Chci se vám přiznat, nechtěl jsem přijít. Ošklivím se sám sobě. Měl jsem dnes hloupé myšlenky, řekl bych, ošklivé myšlenky.

— Jaké jste měl myšlenky? tázala se Mira hlasem tišším než prve, ale pevnějším.

— Tak ošklivé myšlenky, že se vám stydím přiznat. Jsem ohava. Když jsem dostal váš dopis, měl jsem se radovat, pravda. Ale já jsem se neradoval, jen chvíli. Já mám takový mizerný skeptický mozek. Trápím se již od svátků. Řekl jsem si, že na vás musím zapomenout. Umínil jsem si, že na vás nebudu myslet. To vše z hrdosti, z pitomé hrdosti. A proto jsem si

řekl i dnes, že nepřijdu. Šel jsem k cihelnám a večer jsem chtěl jít s kamarády někam do kina, do všivého, zadýchaného a tmavého kina. Ale kamarádi nebyli doma. Přišla na mě podivná úzkost a touha spatřit vás. A ta touha rostla — to vy jste na mě myslela — až se mi zdálo, že na ní visí celý můj život, a že bych se nedočkal rána, kdybych s vámi večer nemluvil. Chci býti upřímný, Miro. Myslím, že bych vás mohl nenávidět. Zdá se mi, že bych to dovedl. To je zvláštní. Nevím, jak bych to řekl. Představím-li si vás jako zcela zlou, myslím, že bych vás mohl nenávidět. A představím-li si, že bych vás potom musil ztratit, zdá se mi, že bych to nepřežil. I kdybych měl nenávisť, myslím, že na jejím dně by dřímala láska. Chtěl jsem tu lásku umyslet, zapřít. Nedovedu to. Proto jsem tu. Vy jste na mě čekala. Nejsem toho hoden, Miro. Já zasloužím, abych chodil celou noc touto oborou a čekal marně na vás. Za ty ošklivé myšlenky to zasloužím, Miro, vyžeňte mne odtud! Pusťte na mě psa! Miro, prosím vás, poručte mi, abych odešel! Nebo křičte, že je tu zloděj, aby vaši podomci mě honili s kamením a klacky. Mně bude potom dobře — Nebo aspoň mi řekněte, že jsem ošklivý člověk, že jsem ničema, to je to slovo, řekněte, že jsem ničema, řekněte to slovo, prosím vás!

— Nemluvte tak, já se vás bojím! Co je vám? Pojďte si sednout!

Přivedla Juliána k lavičce z březových kolů. Usedl a zabořil tvář do dlaní.

Po nebi tiše pluly oblaky, hnány lehkým větříkem. Rozzářily se hvězdy.

— Nemyslete již na to, pravila, hleďte, těšila jsem se, vy nevíte, jak, s nesmírnou touhou jsem čekala na tuto chvíli.

Nemyslete již na to. Já bych chtěla, aby se tento večer proměnil ve velkou slavnost, protože jsem po něm toužila k smrti. Snila jsem o něm tisíckrát, Juliáne, a viděla jsem jej vždy čistější a krásnější. Vy jste rozumnější než já. Já jsem pošetilé děvče. Jsem jako ochočený, ale přece divoký holub, který by se rád vznesl k modré oblohy a vzlétal výš a výš k slunci, přelétl cimbuří nejvyšších hradů, chtěl by letět daleko a vysoko, a neví, kam. Juliáne, já jsem vám psala, abyste přišel — — Nepohrdáte mnou?

Julián mlčel.

— O, vy si myslíte něco velmi zlého o mně, já vím, neměla jsem vás sem zvát, bylo to výstřední — — proč mi to neřeknete — —

Pohládl jí ruku.

— Miro, mám tě rád!

Rozechvěla se horečnou slastí a rozvzlykala se.

— Miro, mám tě rád. Představuji si tě dobrou a čistou. A chci, abys takovou zůstala navždycky.

— Řekni mi to ještě, že mě máš rád, řekl jsi to opravdu? Bylo to tak krásné, tak příšerně krásné!

— Miro, mám tě rád, šeptal jí pomalu a výrazně.

Pozvedl jí hlavu. V přísvalu měsíce viděl tvář zachvívající se nezadržitelnými vzlyky, zářící však úsměvem štěstí. Týmž pohybem ruky jí setřel s tváře slzy a odhrnul s čela vlasy. A skloniv se políbil Miru na čelo.

Ztišila se v té chvíli, sklonila hlavu na prsa a po dlouhém odmlčení šeptala:

— Teď už musím být hodná, když mám na čele hvězdičku — —

A rozešli se.

Obzor náhle zkrvavěl. Obrysy města nabyly podoby temných stínů. Adamova továrna byla v plamenech.

IX.

V POUTECH LASKY.

Požár nebyl tak veliký, jak se z počátku zdálo. To hořela jen zadní skladiště. Dál už se oheň nerozšířil. Noviny psaly: z neznámé dosud příčiny. A dále: policie zahájila pátrání.

Druhý den byla předvolána na policii Juliánova bytná. Ptali se jí, pamatuje-li si, kdy přišli studenti u ní bydlící domů večer třicátého dubna. Přiznala, že pání přišli pozdě v noci. Kde byli, neví. Myslí, že byli v kině. Chodívali do kina. Domovnice slyšela, že přišli pozdě. Napřed jeden. Druzí dva přišli o něco později. Byli v kině a měli na to svědky.

Přišli do školy a zavolali si Juliána. Ano, byl večer venku.

— Kde jste byl večer? Můžete udati svědky, osoby, s nimiž jste mluvil, nebo které vás viděly?

Julián mlčel.

— Mlčením na sebe uvalujete podezření, že jste měl podíl na činu. Radím vám, abyste se přiznal. Jinak si velmi ztížíte situaci. Byl jste před časem domácím učitelem v rodině pana továrníka Adama. Později jste byl toho místa zbaven. Je pravdě podobné, že jste pojal nenávist k panu továrníku.

— Ne.

— Kde jste tedy byl a co jste dělal ve středu večer?

— To nemohu říci.

— Vy si to ještě rozmyslíte. Neradím vám, abyste ještě dále zapíral. Následky budou tím horší. Zapíráním si nepomůžete. Máme důkazy proti vám. Jste zatčen.

To bylo v pátek, při hodině latiny. Julián už se nevrátil do třídy. V přestávce byl odveden.

Potom se rozepsaly noviny. Ze široka psaly o povážlivých prouděch myšlenkových, které se šíří mezi mládeží jako morová nákaza. O středoškolské výchově, která musí být reformována. O budoucnosti národa, která je ohrožena, vyrůstá-li takové pokolení. O daních, které platí lid na školství takovým duchem vedené.

Potom se psalo, odkud je ten nerozvázný mladík, kolik jest mu let, čím jsou jeho nešťastní rodiče, jak prosíval ve studiích, co čítal, do jaké společnosti docházel, jakým asi vlivům podlehl, jak se choval při výslechu, jak se snaží zapírat.

Dále následovaly obecné úvahy o výchově, poučná srovnání s časy minulými, kdy student byl nadšený idealista a skutečná naděje svého národa.

A nakonec bylo možno číst rozhořčené návrhy, aby proti mladistvému provinilci se postupovalo se vši přísností.

Ředitel gymnasia se chystal za hlavu, běhal po ředitelně a volal:

— No tohle! No tohle! No tohle!

Neobědval, nevečeřel.

— Je konec, říkal si zdrcen. Padne to na mě, já to vím. Noviny to rozmazují, lidé mlátí hubou. Co mohu dělat? Vymlouvat se, že jsem o ničem nevěděl? To je k smíchu. Jsi představený, mělš o tom vědět, řeknou, máš odpovědnost. Co teď? Dokazovat, že jsem nevinen, že profesori jsou nevinni, že ústav je nevinen? Bude tomu někdo věřit? Svalovat vše na mimoškolní vlivy? Řeknou: Mělš o tom vědět a mělš proti tomu působit. Po tolika letech — takové ovoce! Proč právě zde se to stalo? Proč právě zde? Přijdou dotazy shora. Znám ty pány. Budou chtít vědět všechno od Adama: jak se ten žák učil, jaké měl chování, byl-li někdy trestán podle školského řádu, kterak lze vysvětlit jeho čin. A potom se to pohne. Bude z toho otázka veřejného blaha, noviny to rozplácají, některý hlupák roztroubí, že to není vnitřní věc školská, nýbrž věc zájmu obecného. A aby se nezdálo, že se nic neděje, ut aliquid fieri videatur, půjde ředitel do pense. Tak se to rozřeší k všeobecné spokojenosti. Páni profesori budou rádi, že se jim nic nestalo, budeť by se jim něco stalo, oni nejsou odpovědní, na to je ředitel, ten to odnese, od čeho pak by byl ředitelem, ano, půjde pěkně do pense. Po tolika letech svědomitě práce! To máme z toho, že jsme svůj život obětovali budoucnosti národa! To jsou konce! To jsou konce!

Za několik dní se ten muž duševně zhroutil. Ta tam dřívější byrokratická upjatost, chladná strojenost v řeči, autoritativní převaha v úsudku a postřehu.

Byl tu již jen člověk, ne úředník, člověk těžce zraněný a nedovedoucí už zachovat úřední vážnost.

— Vy jste všemu vinen, vybuchl, když po výslechu mu přišel do cesty Dr Bureš.

— V jakém smyslu já? tázal se Táta.

— Zastával jste se toho kluka při konferenci. Omlouval jste ho. My jsme byli hloupí, vy jste byl moudrý. Teď to máte. Hlada jste hrál na prsou. Já jsem vždycky věděl, že v klukovi nic dobrého nevězí.

— Co se týče Hodače, odpověděl Táta, je pravda, že jsem se ho zastával. Hoch byl vynikající a chování měl bezvadné. Ze měl samostatné myšlenky —

— Teď je tu máte, ty samostatné myšlenky, zasmál se ředitel řezavě a bolestně. Já z toho musím odpovídat, vy se jen pobavíte!

— Račte vyslechnout žáky, je-li libo, a přesvědčte se, že Julián Hodač se vždy jevil svým spolužákům jako student nadaný a originální, ale ne výstřední a nerozvázný. Pro mne i celou třídu je nepochopitelné, že by se mohl dopustit takové věci. Ostatně, svědčí-li proti němu některé okolnosti, není to ještě důkaz viny. Je tu možné ještě jiné vysvětlení.

— Tak proč neřekne kluk, kde byl, proč mlčí, když se ho ptají, kde byl? Je to jasné. Večer doma nebyl, alibi nemá. Měl zlost, že ztratil kondici u Adamů. chtěl se pomstít. To je jasné.

— Já myslím, pane řediteli —

— Vám se to lehko mluví. Vy si pěkně filosofujete, že to a ono je vám nepochopitelné — to je snadné, to je pohodlné — ale já to odnesu.

— Je mi líto, pokrčil Táta rameny.

2.

Když četníci odváděli Juliána v přestávce po latině, byl na chodbách poplach a shon. Na schodišti stál vyjeveně sextánek, který nosil Juliánovi dopisy od Miry.

— S Bohem, řekl mu Julián. A potom, když už zašel, obrátil se k němu a dodal:

— Mira taceat!

— Taceat! — poslední vzkaz.

Sextánek jej vyřídil, ač netušil, jaký má význam.

Mira ovšem nemlčela. Nemohla mlčet. Věděla s jistotou, že Julián neměl podíl na činu. Mohla dosvědčit, že to neudělal, nemohl udělat. Je bez viny. Nešťastná shoda okolností na něho uvalila podezření. Stačilo jistě, aby řekl podle pravdy, kde vlastně byl ten večer. Neřekl. Setřil Miru. Všecko vzal na sebe. Tak ji má rád. A ona vše zavinila. Ona měla ztřeštěný nápad pozvat ho večer do obory. Mohla si myslit, že to dobře neskončí. Přišel, neboť ji nechtěl zarmoutit. Má ji rád. Jak sladké bylo by to poznání, kdyby nebylo zkazeno představou hrozného postavení, v němž se ocitl — její vinou! Všichni ho odsuzují. Všichni ho dávají za odstrašující příklad. Noviny o něm píší. Nenechá ho trpět!

Proč vzkazoval, aby mlčela? Což je možné, aby ho zradila a opustila, když všichni ho opustili? Aby nevykřikla: On je nevinen? Je nevinen a já vám to dokážu a zavru vám zlá a utrhačná ústa! Proč jen to vzkazoval? Ach, možná, že to vzkázal, aby vyzkoušel její lásku. I to je možné. Řekl: Mlč! — ale co si myslil? Myslí si: Miluje-li mne opravdu, nebude mlčet. Ano, to si myslil. Miluje-li mne, půjde a dosvědčí, že jsem nevinen. Nelekne se hloupých lidských řečí.

Zkouší ji. Chce poznat, má-li ho tak ráda, aby se nebála stát se pro něho hrdinkou maloměstského skandálu. Otec se rozhněvá, až to zví. Ve škole se jí budou smát. Poskvrnila svou čest. Zahodila se. Co je čest? Ostatně, co je čest? Prý dobré mínění, které mají lidé o člověku. Jací lidé? Dobří? Ti se nebudou pohoršovat. Zlí? Na těch nezáleží Míře Adamové.

On trpí! Čeká! Volá! Míro, máš mne ráda, opravdu ráda, jak jsi mi říkala? Ukaž, žeš nikdy nelhala! Jdi a mluv!

Šla. Když se přiblížila k soudní budově, rozbušilo se jí srdce. Neznámá, vznešeně vítaná radost pronikala jí duši. Cítila, že hodlá vykonat nejkrásnější čin své-

ho života. Promluví a vysvobodí vězně. Řekne jim pravdu. Ať je ostuda! Bylo by přece hanebné, kdyby nepromluvila. Dokáže jim to. Odpřísáhne to. Budou ho musít propustit. Julián na svobodu! Ještě dnes bude volný! To bude jejich nejsladší den! Pozná, drahý, že se v ní nezklamal. Ne, Mira není podlá, Mira není zbabělá!

S jemnou zdvořilostí ji uvítal vyšetřující soudce. — Přišla jsem vám říci, pravila v rozpacích, které jí působila jeho zdvořilost — představovala si ho jako inkvisitora s baziliščíma očima — přišla jsem vám říci, že Julián Hodač je nevinen. Mohu to dokázat.

— Jakým způsobem myslíte, že to můžete dokázat? tázal se vyšetřující soudce.

— On to nemohl učinit, protože ten večer byl se mnou.

Soudce vzal tužku a začal si dělat poznámky.

— Vy tedy pravíte, že ten večer strávil Julián Hodač ve vaší společnosti?

Ano, vydechla Mira.

Srdce div že jí z hrudi nevyletělo. Soudce však byl kliděn.

Kde jste strávili ten večer?

— V oboře za naší zahradou.

— Měli jste tam dostaveníčko nebo jste se náhodou setkali?

— Měli jsme tam umluvenou schůzku.

— Jak dlouho setrval Julián Hodač ve vaší společnosti?

— Než začalo hořet.

— Dávala jste se na hodinky?

— Ne, ale když jsem přišla domů, nebylo ještě deset.

— Kam se odebral Julián Hodač, když se s vámi rozešel?

— Myslím, že šel domů.

— Neřekl, že má ještě něco na práci?

— To neřekl.

— Myslíte tedy, že šel hned domů.

— Ano.

— Jaké pohnutky vás přiměly, abyste mi přišla oznámit tyto okolnosti?

— Pohnutky — přišla jsem proto, že je nevinně uvězněn a já mohu dosvědčit, že neučinil nic zlého. A proto, že on sám se mého svědectví nebude dovolávat. Nechce patrně, abych byla — kompromitována. Mohu odpřísáhnout, že je nevinen. Račte ho propustit, on nic neudělal — já to vím!

— Slečno, já jsem si poznamenal vaši výpověď. Předpokládám, že věc je pravdivá a správná. Ale zdá se mi, že její význam přeceňujete. Je možné, co říkáte, a může to obviněnému částečně prospět, ale nyní ještě ne.

— Vy ho nepropustíte? On je nevinen!

— Uklidněte se, slečno. Je třeba věc brát rozumně, ne citově. Proti Juliánu Hodačovi je vzneseno vážné obvinění a bylo proti němu zavedeno takzvané přípravné vyhledávání. Nevím, je-li vám známa podstata toho úředního postupu. Dovolte, abych vám ji objasnil. Úkolem přípravného vyhledávání jest zjistit podstatu trestného činu a jeho pachatele. To není trest. Obviněný je ve vyšetřovací vazbě, a to není trest. Účelem vyšetřovací vazby je, aby přítomnost obviněného byla zabezpečena potud, pokud trvá důvod její, třeba tedy až do pravoplatného skončení trestního řízení. Vyšetřování se uzavře, bylo-li dosaženo jeho účelu. Intencí zákona je, aby rozsah přípravného vyhledávání nebyl přes míru rozšiřován, tak aby skutečně zůstalo přípravou pro hlavní přelíčení. Zejména důkazy nemají být již tu zúplna prováděny, nýbrž jen připraveny a pro hlavní přelíčení zabezpečeny. Jinak by také zcela proti úmyslu zákona těžiště řízení přešlinovalo se do tohoto stadia a hlavní přelíčení stalo by se jen zbytečným předváděním výsledků již tam s konečnou platností zjištěných.

Míře se z toho zatočila hlava.

— Vy mi tedy nevěříte? ptala se a slzy jí vstoupily do očí.

— Račte pochopit, slečno, že není mou věcí věřit

vám či nevěřit. To je věcí soudu. Vy budete povolána jako svědkyně k hlavnímu přelíčení. Tam budete moci svoji výpověď opakovat. Mým právem však není posuzovat obsah výpovědi a tím méně propouštět někoho z vyšetřovací vazby jen tak zhoła. Nesmíte zapomínat, že na věc lze hledět s různých stanovisek. Při vyšetřování činu nesmí být opomenuto nic závažného. I když předpokládám, že mluvíte ryzí pravdu, musím uvážit ještě jiné možnosti. Předně, bez urážky řečeno, není vyloučeno, že obviněnému se dobře hodila schůzka, kterou jste si umluvili, neboť tak mohl snadno získat alibi a vyhnout se následkům svého činu. Dále není prokázáno, že čin se stal právě v době té schůzky, aby byla vyloučena možnost jakékoliv účasti. Ostatně požár mohl být založen předem. Vy sama tvrdíte, že Julián Hodač setrval ve vaší společnosti do půl desáté. Není prokázáno, že když vás opustil ihned a přímo se odebral domů. Je pravdě podobné, že čin byl spáchán až po desáté hodině. Z toho je patrné, že pachatel mohl mít dosti času k oběma věcem: i ke schůzce před desátou i k činu po desáté hodině.

Vyšetřující soudce povstal, snad aby dal najevo, že pokládá výsledek za skončený.

Mira seděla dále jako přibitá. Slzy jí kanuly s tváří. Soudce změkl. Hlasem pomalejším a ne již tak úředním pravil:

— Obviněnému bude ustanoven obhájce ex offio. Tomu dáte svoje svědectví k dispozici. Ovšem, upřímně a přátelsky řečeno: jak věc stojí, může se stát, že obviněnému neprospějete, sobě pak uškodíte. Doufám, že mi rozumíte.

— Rozumím! vydechla Mira. Neposlouchala již téměř, co mluvil soudce. Jen poslední jeho slova si uvědomila, poněvadž je vyslovil s důrazem.

Byla odhodlána nevzdávat se boje. Není možno, aby ho nepropustili, vždyť je nevinen, je nevinen — tak si to neustále říkala.

Ke komu jít? Jak mu pomoci? Hněv a bolest se mísily v její duši a cítila z toho takovou sílu, že byla schopna jít kraj světa, otrást něčím, aby se to sypalo lidem na hlavu a probudilo je to z jejich tuposti.

Ruch města jí připadal hnusný. Kam jdou ti lidé? Ach, jdou každý po svém, mají na mysli jen své malichernosti — jak je to protivné!

Už jen jeden člověk na světě mohl pomoci. Táta. Půjde k němu. Všecko mu řekne. On pomůže. On jediný může ještě pomoci.

Chvěla se, když stiskala knoflík elektrického zvonku v rohu niklového rámečku, v němž bylo zasazeno jméno: Prof. Dr. Jaroslav Bureš.

Byl poněkud překvapen, když ji spatřil. Uvedl ji do svého pokoje a posadil si ji proti světlu a tak mohl už z její tváře se dohánout, že něco vážného ji k němu přivádí. Změnil hned žertovný tón, s kterým ji uvítal. Zdálo se, že nemůže najít pravé slovo, kterým by ji pomohl ke klidu. Sklopil zrak a svrástil čelo. Viděl, jak se pokouší Mira svléknout rukavičku, ale nejde jí to — tak se jí chvěly ruce.

— Tuším, že byste mi ráda řekla něco důležitého, něco, co vás hodně trápí, že ano?

— Ano, pane profesore.

— Tak jen hezky s klidem a upřímně!

Vypověděla mu historii osudného večera i své cesty za vyšetřujícím soudcem.

Táta ji nechal mluvit a nepřerušoval ji ani ve chvílích, kdy pro stud nebo bolest se odmlčovala. Poslouchal s očima stále sklopenýma a čelem svráštěným. Když dopověděla, pravil jí:

— Je dobře, že jste přišla ke mně, Miro. Ovšem bylo by bývalo ještě lepší, kdybyste byla přišla hned a k soudu vůbec nechodila. Já bych to byl zatím promyslel a pak teprve jsme se mohli pokusit o záchranu Juliána. Ale i tak, myslím, že se to podaří. Udělali jste hloupost, to vám nemusím říkat. Už se stalo. Okolnosti se tak shlukly — ovšem, kdo mohl co takového tušit? Jsem rád, že jste mi všecko pověřila, byl jsem ve veliké nejistotě a nesnázi. Že Julián to neučinil,

jsem věděl, přes to byla mi věc záhadná a pro mne jako třídního profesora velmi nemilá. Jde nyní o to, jak vás zachránit oba, i vás, Miro. Je zřejmo, že on vás kryje a nechce, abyste utrpěla úhonu na své cti. To je pěkná motanice. Ale aspoň do toho teď vidím. Co jste mi řekla, má pro mě ohromnou cenu. Ovšem s těmi právníky těžko bude zápolit. Ono se řekne, že vyšetřování není soud a vyšetřovací vazba není trest. — A ten ubohý hoch se tam zatím utrápí. Teď by měl maturovat a je zavřen. Co se Juliána týče, buďte zatím klidná, já si to všechno rozvážím a zjistím sám ještě některé okolnosti a pak teprve bude možno jednat. Bez přípravy, tak nazdařbůh to ovšem nejde. A co vás se týče, chci se vás ještě něco otázat: Je známo to, co jste mi tu pověděla, vašemu panu otci?

— Ne, pane profesore. A Mira se zachvěla.

— Když ne, radím vám, abyste byla k němu upřímná a všechno mu řekla, a to brzo.

— Otec teď není doma. Myslím, že přijede až za týden.

— Zdá se mi, že se ho trochu bojíte, že ano?

— Musím se přiznat, že ano.

— Není jiné pomoci. Až přijede, všechno mu pěkně povězte.

— Pane profesore —

— Bojíte se toho. Chápu ovšem, váš pan otec je muž přísný. Nepůjde to jinak. Řekněte mu vše. Bude-li se hněvat, pokusím se trochu ho usmířit. Myslím teď na něho, že on právě by mohl pomoci. Ostatně, bez jeho vědomí nemohu jednat. Povíte mi, až se vrátí, a já ho ihned navštívím. Je možno, že budu potřebovat jeho pomoci i pro Juliána. S těmi juristy bude těžká práce. Váš pan otec je muž rozumný a já myslím, že vám hlavu neutrhne. Chyba se stala. Musí se říci, že jste ještě mladé a nezkoušené děvče — no a jistě jste nemohla tušit, jaké následky bude mít takové dobrodružstvíčko. Buďte statečná. Nejlepší a nejčestnější cesta je cesta upřímnosti a pravdy.

3.

Vyšetřující soudce občas přicházel k Juliánovi. Byl to bledý a uhlazený muž. Své otázky měl vždy připraveny. Odpovědi si zapisoval. Psal do bloku, nakonec vždy řekl krátce: Děkuji! a odcházel.

— Dovolte mi otázku, řekl Julián, když byl soudce naposledy u něho, jak dlouho to bude trvat?

— Prokuratura sestaví žalobu, potom přijde věc před krajský soud — k tomu je třeba nejméně tři měsíců.

Julián hynul nejistotou. Kdyby ho hned odsoudili, oblekli do trestaneckých šatů, poslali do káznice a řekli mu, že tam bude pět nebo šest let, kdyby mu to řekli s jistotou, byl by se uklidnil. Ty průtahy a ta zdvořilost ho mučily.

Již druhý týden samoty a pochyb! Málokterou noc spal. Přízraky, výčitky, zoufání. Ráno bledé, choré, beznadějně. Tak den za dnem.

Vzpomínky. Šedivý otec, nachýlený nad dubovými duhami. Sedlík křepčí na obručích. Sudy duní temnou, podivnou píseň. Maminka si utírá slzy do rohu zástěry. A všichni mlčí. Je ticho, jako když v komoře leží nebožtík. A Mustafa leží pod stolem a smutně klade hlavu mezi pracky a občas zaskučí.

Jiný obraz. V sadech sedí kamarádi časně ráno a učí se k matuře. Zkoušejí se navzájem. Kosi zpívají. Vítr je vlhý. Budou maturovat. Půjdou do světa hledat štěstí —

Mira asi pláče. Jen aby neudělala hloupost! Aby nešla někam a neřekla, že s ním byla v oboře! Možná, že by jí nevěřili. Řekli by si třeba, že si to vymyslíla, aby mu pomohla. Vzkázal jí, aby mlčela. Jen vyřídil-li jí to ten sextán? Což — Snad bylo lépe nevzkazovat jí nic. Nechat ji. Vyzkoušet ji. Byl by to záchranný boj, který by musila podstoupit. Boj proti otci, který s ní má plány. Boj proti společnosti, v níž by utrpěla na dobrém jménu. Proti lidské zlobě, proti lidské hlouposti. Snad bezvýznamný. Ne, aspoň by tak dokázala svou lásku. Ovšem. Ale byl bych ničema, kdy-

bych si to přál. A pak — boj marný. Kdyby se i pokusila mi pomoci, řekli by, že je nervově chorá, nějaký lékař by jim to napsal, odvezli by ji někam —

Dobře jí to vzkázal. Ať mlčí! Nepomohla by mu. A sebe by zničila. Mira — Mira — Jak o ní sníl. Hle, nedovede si již dobře představit její tvář —

Nejvíce ho mučila nejistota: co bude? Jedinou zbraní, kterou měl proti světu, bylo pohrdání. Udělali z něho zločince — Hledali postavu pro filmovou komedii. Našli ji velmi snadno. Teď zbývá jen sehrát několik scén. Ne, tak to není! Prokázali mu počtu jako nějakému herci, pro něhož zvláště se skládají kusy, aby v nich vynikl. Rozumí se, že k sepsání takových kusů se propůjčují jen podprůměrné talenty, které by jinak nevynikly.

A tak dostal Julián Hodač kus, v němž může vystoupit. Nechtěl kdysi hrát v komedii rytiřské. Teď bude nechtě hrát v komedii nerytiřské. Hra bude mít úspěch a udrží se na repertoaru hezky dlouho. Zájem veřejnosti neutuchne a doufejme také, že neztuchne, zájem té vznešené veřejnosti, která tehdy a tehdy krajně byla rozrušena tímto neslýchaným případem —

A závěrný akt bude cesta do káznice.

Ano, tak to bude. Odsoudí ho. Mají důkazy. Potrestají ho. Vyloučí ho z dalšího studia.

Co z něho bude? Co jiného než ztracená existence? Ano, to je terminus technicus, ztracená existence. Čím může být? Zprostředkovatelem prodeje, obchodním cestujícím, lokálkařem, kamelotem, sandwichmanem, nádeníkem. To je kariéra propuštěných trestanců, degradovaných důstojníků, odpadlých kněží, nepodařených advokátů, alkoholických učitelů, svěťáckých defraudantů. Bude ztracenou existencí, číhající, zmítající se očekáváním, že někde přece se najde místo s pevným platem, konejšící bytnou, kupce, pekaře, vrchního v kavárně krásnou nadějí na místo dobře placené. Bude žít a mučit se nadějí, zatím co nezadržitelně budou chátrat poslední kalhoty a voda nelitostně bude vnikat do proděravělých bot. To bude epilog hry, která zvláště byla složena pro Juliána Hodače. Opona bude padat zvolna, aby obecnost mohlo vychutnat poslední křeče hynoucího hrdiny. V lóžích budou tleskat krásné dámy a páni ve fracích, bývalí spolužáci té ztracené existence —

X.

Nevinní.

1.

Téměř po špičkách se přiblížila Mira k dveřím otcovy knihovny. Bylo tam světlo. Stála u dveří a chvíli poslouchala. Bylo tam ticho. Krev se jí hnala do hlavy. V spáncích jí to bušilo. Musí se přiznat. Táta to řekl. Řekl to, je to tedy správné. Skrčila ukazováček a přiložila ruku ke dveřím, aby zaklepala. Neznámá síla ji dosud zdržovala. Byl to strach? Snad také. Ale i něco jiného. Nemohla se vlastně dočkat, až se otec vrátí. Hynula úzkostí o Juliána i o sebe. Nevědouc proč, přála si raději zemřít než žít v tak hrozném napětí nejistoty.

Zaklepe. Za těmi dveřmi je nyní její osud. Není jiné pomoci. Soustředěním vši duševní síly zápasila se sebou samou, aby neutekla.

— Ať mne třeba zabijí! kmitlo jí hlavou.

A zaklepala.

Ozval se otcův jasný a pevný hlas. Vešla. Zůstala stát u dveří. Otec seděl u stolu a něco psal. Stojací lampa ozařovala jen okruh psacího stolu. Mira stála v přítmí.

Pohlédl na ni s údivem:

— Přeješ si něco?

— Odpusť, otče, že tě vyrušuji, řekla hlasem divně nalomeným. Sevřelo se jí hrdlo a myslila, že se zalkne.

Pochopil, že Mira má něco těžkého na srdci. Vyzval ji, aby šla blíž, a posadil ji do křesla naproti sobě.

Zadával se na ni zkoumavě. Povšiml si dvou věcí: jak vyrostla a jak se začala podobat jeho zemřelé choti. Vyrostla, ovšem, čas strašně letí — byl zvyklý považovat ji za dítě — a hle, není to již dítě. Kolik je jí? Sedmáct. A pak — ten zvláštní, poněkud umíněný a přece sladký výraz tváře, výrazné čelo, neurčitě, žensky záhadné oči, energické a přece měkké semknutí rtů — to vše bylo čímsi novým v jejím vzhledu.

Dohadoval se, že nějaká neshoda s tetou nebo Reném ji přiměla, aby ho navštívila.

— Může mi věnovat chvilku času? tázala se, když usedala, nepozvedajíc již k němu oči.

— Zajisté, řekl, jen mluv!

— Otče, řekla a zarazila se, neboť zapomněla v té chvíli všechny formulace svého přiznání, které si v minulých dnech připravila. Potom však ze sebe vyrazila jakoby jedním dechem:

— Otče, já jsem se velice provinila, já jsem totiž — nečestně jsem jednala, chci ti nyní všechno říci, musím se ti přiznat, ačkoliv vím, že tě zarmoutím a že ztratím tvoji lásku a že —

Ze stísněného hrdla se jí vydral dlouhý vzlyk a přerušil její slova. Prsa se jí vzedmula dlouho utajovanou bolestí a bázní a rozeškala se k neutišení.

Adam přisunul své sedadlo blíže a vzal dceru za ruce. Tato scéna padala do jeho myšlenek, plánů, starostí a výpočtů, studií, cest a obchodních jednání neočekávaně a převratně. Byl zvyklý na svůj pořádek, dodržoval jej a nerad se obíral věcmi, jichž nepředvídal a jež nebyly v programu. Miloval stručnost a jasnost. Jeho mnohonásobné styky, povinnosti a závazky ho nutily šetřit časem a nevěnovat věcem a lidem více pozornosti než kolik bylo nezbytně třeba. To jediné si mohl vyčítat, že i k svým dětem se choval s takovou odměřeností konaje jen to, co bylo ve vlastním smyslu jeho otcovskou povinností. Snad si to někdy vyčítal a ne-li, v tomto okamžiku jistě si uvědomil, že zvláště nyní, když děti dorůstají, měl by jim věnovat více času a péče. Znal vlastně jen povrch a obvod jejich života. K nitru neprohlédal. Neměl k tomu kdy. Aspoň si tak myslel. A když viděl nyní rozvzlykanou dceru, přiznával se v duchu k své vině a byl odhodlán napravit aspoň v této chvíli, co zameškal. Vzal ji za ruce. To jí dodalo důvěry. I přiznala se mu ke všemu, přerývající slova nezvládnutelným štkáním, přiznala se, že se jí zalíbil Julián Hodač, že si s ním dopisovala, když přestal k nim docházet, a že podlehlá touze mluvit s ním v samotě a tajnosti, že se s ním procházela v oboře týž večer, kdy začala hořet skladiště, že ho zatkli, ale on že nechce povědět, kde byl ten večer: že mu chtěla pomoci a šla k vyšetřujícímu soudci, ale nadarmo. A konečně, že se všim se svěřila profesorovi Burešovi, poněvadž otec nebyl doma.

Když dopověděla, sklonil hlavu, jako by mu na ni padla nesmírná tíže. Pustil její ruce, vstal a přecházel po knihovně dlouhými a prudkými kroky. Jeho dojem z Miřina přiznání byl téměř roven fyzické nějaké bolesti, kterou člověk přemůže, jen když zatne zuby a nebo hledá nějakou změnu, zapomenutí, přehlušení. Byla to rána, z níž se vzpamatovával tím tíže, čím méně se jí nadál. Byl zasažen v nejcitlivějším místě své duše, duše hrdého selfmademana, zvyklého přestřelkám i vítězstvím, neustupujícího před potměšilými náhodami a nehodami obchodního podnikání, jistého vlastní silou a nezdolatelnou vůlí. Měl v životě četné nezdary, ale rozpoznal hned, jak je lze napravit. Zažil nepřátelství a zrady, ale dovedl si z nepřátel učinit přátele a dovedl pokořit zrádce. Byl zvyklý předvídat nebezpečnosti a hledět mu přímo v tvář.

Přecházel a Mira by mohla slyšet, jak skřípe zuby, kdyby nahlas neplakala. V jeho pocitech nebylo hněvu proti vinnici. Spíše hnutí nenávisti proti zlobě osudu — tak se to mohlo snad nazývat — proti zlobě něčeho, co nebylo v jeho moci a co se vymklo jeho vůli.

A na toto zákeřné, neznámé a zrádné něco byl od-

hodlán se vrhnout vší silou své železné povahy a donutit je, aby se mu podrobilo, vzdalo na milost i nemilost. To něco stálo proti němu ve výsměšném postoji, bylo temné, beztvaré, uhýbavé a infernální. Byl to děsný Minotaurus živící se čistými těly panen — a jeho dcera měla mu být obětována. Jeho dcera — jediná dcera, podobná dnes matce, jako nikdy dosud — byla mu nyní drahá, cítil k ní lásku náhlou a živelnou, jaká se probouzí v lidech ve chvíli, kdy něco ztrácí.

Přistoupil k ní, pozvedl ji a obrátiv k sobě její zmučený a usazený obličej, hleděl na ni s bolestí a něhou. Její rozechvělé rty mu opět vyvolaly v duši pocit viny; tato bytost hledala přátelství mladého muže; to by se nestalo, kdyby měla přítele v otci. Matky neměla, otec byl průmyslník, muž práce, boje, muž povinnosti — tato bytost je nevinná, pravilo mu svědomí.

Políbil ji na čelo, tam, kde měla hvězdičku, neznatelný znak své čisté lásky, a pravil:

— Miro, na tento večer nechci nikdy zapomenout. Tvůj otec bude tvým otcem. Na to spoléhej!

— Otče, můžeš mi odpustit? Ty se na mě nehněváš?

— Zbytečně se tážeš. Nedovedl bych se na tebe hněvat. Zes chybila, nebyla jen tvá vina. Tvá vina nebyla prvotní. I já jsem vinen. Myslím, že jsem tě příliš zanedbával. Netrap se již! Děkuji ti za tvoji upřímnost. Dovedu si jí vážit. Kdybys ji neměla, nebyla bys už mojí dcerou. A já tě nesmím ztratit. Mám jen tebe jedinou. Utiš se!

— Otče, způsobila jsem ti zármutek a hanbu. Dá se to napravit?

— Na to nemysli. Jest nyní mojí věcí, abych na to myslel. Jdi spat — mé dítě.

2.

Děs prázdna a vleklost času působily, že Julián si počal všimnout svého vězení. Podle slunce usuzoval, že okno celý směřuje k severozápadu. Trestnice měla půdorys podkovy. To věděl z dřívějšíka. Okna cel vedla do dvora ohrazeného hladkou, několik metrů vysokou zdí. Na tu zeď hleděl každý den ráno, když pod dohledem dozorců se procházel půl hodiny po dvoře. Ta zeď ho dráždila svou příšernou hladkostí: nevěda proč, počal přemýšlet, jak by bylo možno odtud prchnout. Byly to z počátku jen theoretické úvahy — jakési zaměstnání pro ducha, gymnastika mozku pro ukrácení času. Tu zeď přelézt bylo nemožno. Jinudy prchnout? Umínil si, že vypočítá, které okno je jeho. Když ho vedli na ranní procházku, počítal celý po délce chodby. Až k podkovovitému ohbí jich napočítal čtrnáct. Každá cela měla jedno okno. Tedy patnácté okno v druhém poschodí. Když byl na dvoře, odpočítával okna od podkovovitého ohbí. Patnácté okno. Srdce se mu sevřelo. Kolem toho okna vedl hromosvod. Po něm by bylo hračkou slézt a dostat se na hřeben zdi, která přiléhala k budově.

Ta myšlenka ho zcela ovládla. Nedovedl si zatím rozřešit nejtěžší věc: jak se dostat z okna?

Jak z okna? Sklo bylo silné, neprůhledné. Okno bez kliky, na klíč. A pak — mříže. Vytlačit okno sotva by šlo bez hluku. A mříž? Umínil si všimnout si mříží. Byly z železných, zkřížených, v průseku snýtovaných prutů. Jsou-li nýtý rezavé, nedrží. Nýtý jsou vždy z měkkého železa a to brzy rezaví. Pamatoval si z dílny otcovy, jak snadno je roznýtovat starou obruč, byť sebe silnější. Úhoz kladivem na okolí nýtu, rez odprýskne, nýt se uvolní a dá se snadno vyrazit nebo vytáhnout. Kdyby se podařilo vyviklat nýt ve spodním průseku, bylo by možno odehnout jeden prut stranou. Utvořil by se dostatečný otvor k prolezení.

Šlo by to bez hluku? Nová nesnáz. Kdyby byl v noci vnitř, šlo by to.

Několik dní se zabýval možnostmi útěku. Připadalo

mu to jako rovnice o několika neznámých, jaké rád řešival.

— Co je dáno? opakoval si ve svých nekonečných úvahách. Okno, mříž, hromosvod. Ještě jedna neznámá!

— Dosazujeme empirické veličiny! řekl si po matematicku. Přelézt zeď? Nemožno. Přeletět zeď? Nemožno. Probourat zeď? Nemožno. Podhrabat se pod zeď? Nemožno. A tak dosazoval do nekonečna.

Až jednoho rána mu na dvoře zablesklo světlo. Po té zdi by se dalo jít až k rohu dvora a odtud přeskóčit na některý strom u silnice.

A když dořešil svoji rovnici, vynořila se mu v duši nová, výsměšná téměř otázka, která zatím číhala v temném úkrytu: A co potom? Zde máš zase možnosti, novou překrásnou rovnici o pětadvaceti neznámých. A kam se obrátíš? Domů? Tam tě jistě budou hledat nejdříve. Budeš se skrývat v lese jak zvíře a spát každou noc někde jinde jak ten tulák, za kterým ses díval u cihelny? Nakonec tě přece chytanou a budeš tam, kde jsi byl dřív.

Časem si říkal, že jsou to jen teorie. Časem se mu zdálo, že by se to dalo uskutečnit. A spřádal další možnosti. Domů by se ovšem nemohl vrátit. Ale mohl by utéci do Ostravy. Tetička je tam domovnicí. V domě jsou jen obchody. Nikdo tam nebydlí, jen tetička. Tam by se mohl skrýt. Tam by si ho nikdo nevšiml. Se strážníky je tetička zadobře. Za zimních večerů, kdy to fičí v ulicích, přicházejí k matce Weissové vypít číšku horkého čaje, aby se opět vrátili do zasněžené, mrazivé ulice.

V tom domě je prádelna nahoře na půdě. V prádelně komůrka na žehlení s plynovými kamínky. Tam by mohl z počátku bydlet. Chodil by do večerních kursů, naučil by se psát na stroji, zdokonalil by se v těsnopise. Časem by mu tetička našla nějaké zaměstnání. Třeba v některém z těch obchodů. Buď v lahůdkářství u Rosnera, buď v drogerii u Steinmanna.

Vytrhl se z těch nadějí. Řekl si ironicky: To je jako v povídce o zloději na okurkách. Jsi ještě za mřížemi a už se vidíš v elegantním comptoiru u psacího stolu s telefonem a účetní knihou.

3.

Táta opravdu přišel k Adamům, jak byl Míře slíbil. Mira se mu svěřila, že otec již vše ví a že není rozčlen, jak se obávala. S tím větší důvěrou vstupoval Táta do domu Adamova.

— Přicházím k vám, pane továrníku, kvůli svému žákovi Hodačovi, který před časem vyučoval vaše děti a který je nyní zatčen pro podezření, že způsobil požár vašich skladišť.

— O věci jsem informován, řekl Adam, a jsem rád, že přicházíte.

— Byl jsem od počátku přesvědčen, že Julián Hodač je nevinen, byť i některé okolnosti svědčily proti němu. Jako jeho třídní profesor se chci pokusit o jeho záchranu a dokázat, že obvinění proti němu vznesená jsou bezpodstatná. Zjistil jsem některé skutečnosti, které podle mého mínění jsou dosti závažné, aby na jejich podkladě mohl obviněný být propuštěn z vazby. Dříve než bych co podnikl, chtěl jsem tyto skutečnosti vám vyložit a požádat vás, abyste mi pomohl vysvobodit nevinného, který trpí jen proto, že svou čest nasadil za čest vaší dcery. Nepochybují, že oceňujete jeho šlechetnost a svou pomoc mi neodepřete.

— Jsem vám velmi vděčen, pane profesore, za vaše úmysly a pomohu seč budu — také Míře jsem to slíbil.

— Myslím, že by bylo dobře nastoupit dvojí cestu: působit na vlivné činitele a nad to předložit prokuratuře vše, co svědčí ve prospěch obviněného — a není toho málo.

Podle mínění Tátova jsou jisté známky, jež svědčí, že Julián je nevinen. O jeho názorech svědčí celá třída, že byly kritické a střízlivé, ne však výstřední.

Další bod: dosavadní mravní bezúhonnost. Episoda s úlohou nemá významu — to nebyl delikt, to bylo usnesení konference, náhled většiny profesorského sboru. Karcer, kterým byl potrestán, byla pouhá formálnost školního byrokratismu. Není bez významu uvážit, z jakého prostředí vyšel. Julián Hodač pochází ze zbožné venkovské rodiny řemeslnické. Je to prostředí, kde by se dalo předpokládat zrození zločinnosti? Tradici rodinné byl věren. Je známo, že konal náboženské povinnosti jsa v té věci zjevem více výjimečným než obvyklým mezi studenty. Činy lidské je třeba vysvětlovat především vlivy tradičními, prostředím, výchovou, čtením, společenskými styky. Na příklad čtení! To je u studenta velmi významný činitel. Je pravda, že si Julián málo vypůjčoval z knihovny žakovské. Prostě proto, že tam nic kloudného a moderního není. Stačí přece se zeptat v městské knihovně, co si tam vypůjčoval — Táta tam byl a zjistil, že Hodač nikdy nic špatného a neshodného odtud neměl vypůjčeno — zase z toho důvodu, že to tam není. Něco mu půjčoval sám. Tátova knihovna je pánům od soudu k dispozici! Mohou si ji kdykoliv prohlédnout a přesvědčit se, je-li tam vůbec jediná kniha, která by mohla někoho nadechnout pro zločin!

Své přesvědčení o nevině Juliánově opírá Táta také o své zkušenosti pedagogické. Učil Hodače osm let a to něco znamená. Sledoval jeho vývoj. Zná ho důkladně a je přesvědčen, že něčeho tak zlého, jak mu přičítají, nebyl a není schopen. Proč si ho nezavolali ti páni juristi, kdo jiný byl povolán, aby svědčil o Juliánu Hodačovi, než jeho třídní profesor? Tahají k výsledku kdejakého opilce, který šel kolem vily v noci a vyptávají se ho, co viděl a neviděl a kolik bylo asi hodin. Trochu psychologie, jen trochu psychologického vhledu by stačilo a věc by byla hned jasná. Pro ně je rozhodující, že bába domovnice nemůže přesně říci, kdy přišel Julián Hodač domů před prvním květnem. Bába spala a nic neví a to je víc než psychologie a zásady zdravého rozumu!

Táta a pan továrník se domluvili k společnému postupu. Táta napíše své zkušenosti, poznatky, zjištěné skutečnosti případu Juliánova. Potom spolu půjdou k prokurátorovi a předloží mu Tátův elaborát. Nepomůže-li to, budou hledat jiné cesty.

Rozumí se, že to nepomohlo. Prokurátor se kroutil, vykládal cosi o kompetenci a nekompetenci, dokazoval, že vše je v rukou vyšetřujícího soudce, že to je úředník spolehlivý a osvědčený — zasahovat do jeho postupu by bylo známkou nedůvěry, k tomu že on, prokurátor se nemůže odhodlat. Elaborát páně profesorův ovšem mohl předložit panu vyšetřujícímu soudci, proti tomu není námitek, ovšem páni musí mít strpení, soudy jsou přetíženy, elaborát bude vyžadovat studia, zdá se, že je značně obsírný, případ sám je nejasný, čímž je vysvětlitelná opatrnost a přesnost postupu pana vyšetřujícího soudce. Jiného vysvětlení nemůže, bohužel, pánům dát.

Tento způsob mluvy byl příčinou, že továrník Adam přestal věřit v úspěšnost této cesty a pomýšlel na jinou. Byl stržen psychologickým entusiasmem profesorovým a byl odhodlán vyčerpát všechny možnosti k záchraně Juliána Hodače. Ku podivu, jiný motiv ho už neovládal. Nemyslel, jak zachránit ohroženou čest své dcery, myslil, jak zachránit krivě obviněného studenta. Ten student za to stál. Profesor Bureš ho neustával chválit. Ten student byl hrdina. Byl to rytíř. Měl-li Miru tak rád, že se dovedl za ni obětovat, je nepochybné, že jí byl hoden. Zde bylo něco nad průměrem. Cosi nevšedního. Patrně více než obvyčejné studentské koketování. Až toho člověka dostane na svobodu, musí ho poznat. Je-li takový, jak ho dělá profesor Bureš, dobrá, taková lidé mají budoucnost. Hm, potřeboval by ostatně dobrého pomocníka, inteligentního sekretáře — a kdyby nic ho nepohnulo, udělá to navzdory těm filistrům a dá mu místo ve svých podnicích. A bude-li jednou Mira chtít — ne, ti dva jsou ještě mladí ztřeštěnci — musí je vyzkoušet, to mohou všechno být jen preludy nezralého mládí — vyzkouší je. Odloučí je od sebe. Na

několik let je odloučí. Pak se ukáže, je-li všechno zlato, co se třeptá. A konečně — stálo by za to udělat dva lidi šťastnými. Obchody nejsou všechno. Ach — ty obchody — ty pohltily celý jeho život. A jsou zde ještě jiné věci. Je tu dcera.

Ten profesor se mu líbil. Dělá, co umí a může. Přišel s psychologickou konstrukcí. Hezká věc. Ale to může být v nejlepším případě jen ilustrace. Není to důkaz. Je potřeba důkazu. Je pravda, že ta skladiště se dala snadno zapálit z venku. Ale to mohl udělat i někdo jiný. Dohad, že to udělal člověk, který měl na Adama zlost, je správný. Ale cožpak neměl továrník Adam jiného nepřítele v městě než toho studenta? Jak je to vše nereálné! Oheň mohl vzniknout také náhodou. Někdo tam mohl odhodit sirku. Nebo mohlo to být krátké spojení. O tom nikdo neuvažuje. Jenom se kombinuje. Ta nešťastná psychologie!

Přistoupil k oknu a díval se na spaleniště. Ohořelé zdivo a trámový leželo dosud netknuto. Čekalo se na komisi pojišťovny.

Zatelefonoval si pro skladníka. Dal si popsat, jak to skladiště vlastně vypadalo. Byly to tři kůlny vedle sebe, kryté lepenkou. Dobře. Co v nich bylo? V jedné bývala mazadla a balicí materiál. To se lehko chytne. V druhé odpadky. Třetí se málo používalo. Bývaly tam staré strojní součásti. Zboží se tam neskládalo. Jen věci, které jinak překážely. Hlídalo se to? Tuze ne. Nestálo to valně za to. Bylo to dobře uzavřeno? Visací zámky. Patentní? Ne, obyčejné. Držely dobře? Jako každý zámek. Mohl se tam někdo dostat od lesa? Snadno. Stačilo přelézt zeď. — Dobrá, řekl Adam, až bude po komisi, sežeňte několik lidí. Budeme to odklízet. Přijdu se podívat.

4.

Vlekly se těžké dny. Každé ráno, sotva se probudil, pohlížel Julián k nebi, je-li jasno či zamračeno. A každý večer naslouchal, není-li vítr. Nemohl se dočkat větru. Vítr! Ale nebe bylo čisté, bez mraků, dny horké a dusné.

Byla neděle. Slunce píchalo již při ranní procházce na dvoře. V cele bylo k zadušení celý den. Večer zarácholil hrom. Bouře. Lil se hustý déšť, hučel vítr.

Julián vyčkával chvíle, až práskne blesk někde poblíž. Zakmitlo se oslnivé světlo. Tři krátké vteřiny.

Rukou ovinutou do kabátu udeřil do okenní přičky. Obě tabule se vysypaly. Ohmatal mříž. Ucitil rez. Bylo to, jak tušil. Uchopil prostřední prut. Zalomcoval jím vši silou. Nic nepovolilo. Vrazil do něj ramenem. Zabolelo to. Pot mu vyrazil na čele. Horečná úzkost znásobovala jeho síly.

Trvalo skoro hodinu, než se prut zavíklal. Julián ohmatal nýt. Rez oprýskal. Bylo třeba několika prudkých nárazů na prostřední prut, aby se nýt vyvlekl z díry. Podařilo se to.

Po chvíli stál vzeš na okenní římse: snažil se dosáhnout hromosvodu. Poznal, že dobře neodhadl vzdálenost drátu od okna. Přikrčil se a čekal, až zasvitne blesk a ozáří hromosvod. Byl daleko. Naprosto nebylo možno ho dosáhnout. Jen jedna možnost zbývala: skočit s římsey a chytit se drátu. Čekal na nové ozáření, aby si připravil skok. A pak nemysle na propast zejíci dole skočil do tmy. Narazil hlavou o zeď, až se mu v očích zajiskřilo, avšak zavěsil se pevně. Po chvíli zvolna se spouštěl do hlubiny. Zvolna šel po zdi až k rohu dvora. A tam nový přeskok — byl ve větších stromu. Slezl a rozběhl se do tmy a neznáma.

Běžel až do vyčerpání. Železniční trať. Viadukt. Klesl do mokré trávy.

Déšť ustával. Od severu vál studený vítr. Voda zurčela v strouhách.

Ležel v trávě promočený a zablácený. Nebe šedé beze hvězd.

Pod klenbou viaduktu zadusaly několikéré kroky. Uvědomil si, že již několik hodin uplynulo od chvíle, co vytlačil okno své cely. Jistě již zpozorovali, že

uprchl. Pronásledují ho! Úzkost mu vrátila síly. Vzhopil se a počal lézt do vrchu k železniční trati. Odtud se mohl dostat k řece.

Avšak kroky z viaduktu se blížily. Neohlédl se, ale cítil, že jsou to pronásledovatelé. Měli elektrické svítilny. Přikrčil se a plížil se k trati. Překročil koleje. Svítilny zablikly občas v úvalu. Blížily se.

Dal se do běhu. Písek mu drásl odřená a zkrvavělá chodidla. Zdálo se mu, že běží po žhavém uhlí. Neviděl dobře před sebe. Vrážel do stromů, klopýtal o kameny. Svah se stával příkřejším, tma hustší. Běžel ne již vlastní silou, ale tíhou a setrvačností těla. Srdce se mu rozbušilo. Neviděl nic, necítil nic. Blížil se k řece.

Z tunelu, do něhož ústil viadukt, zablýsklo světlo. Zakmitalo tmou a zhaslo. Potom zablýskla nová dvě světla a pátrala mezi stromy.

Julián už byl v údolí. Zastavil se. V hlavě mu hučelo, takže neslyšel, jak dvě postavy se blíží rychlými kroky. Světla mu zablýskla přímo do očí. Rozběhl se opačným směrem.

— Stát! zazněl hlas za ním.

— Stát! ozval se po druhé.

Ale Julián neslyšel ten hlas. Třeskla rána. Julián pocítil žhavou a prudkou bolest mezi lopatkami. Bez hlesu se skácel k zemi.

Dvě postavy k němu přistoupily. Svítily si na něho. Poněvadž ležel tváří k zemi, podebral ho jeden z mužů pažbou pušky a obrátil ho naznak.

— Žije, řekl krátce.

— Co teď s ním? tázal se druhý.

— Pošleme pro záchrannou stanici. Tady jsou na blízku garáže. Mají tam telefon. Jděte zavolat, já tu počkám.

Přisupalo černé auto s dvěma červenými světly. Zůstalo stát před garážemi. Blíže nemohlo, nebyla cesta. Přišli dva muži s nosítky. Ospalý šofér z garáží s nimi.

— Ale jak ho odvezeme, řekl muž ze sanitního auta, když je celý zamazaný?

— Ba, řekl druhý, kdo'pak by potom čistil auto? Ještě bychom dostali huby od fysikátu. No to přece nejde!

— Tak ho napřed umýt, ne? mínil četník.

— No, jak ho chtějí umývat, když tuhle k tomu nic není.

— Nějak se to musí udělat, zde ho nemůžeme nechat. Mrtvý není, tak ho musíme odvézt. Teď s tím bude tahání. To má člověk z toho, že koná svou povinnost.

— Já vím radu, řekl nakonec šofér. Donesme ho do garáže, pustíme na něj vodu.

— Udělali, jak jim radil.

Půjčil jim dvě lačky, nabrali na ně bezvědomé tělo a odnesli je do garáže.

Položili je k odtoku, šofér vzal hadici a pustil na tělo proud vody. Potom tělo obrátili pomocí lačky a šofér je postříkal také na druhé straně.

Kal smíšený s krví stékal pomalu do mřížky odtoku. Na zádech se objevila zčernalá skvrna. Místo, kudy vletěla střela.

Druhý den ráno dostal profesor Bureš dopis od továrníka Adama:

— Dovoluji si Vám oznámit, pane profesore, že dnes odpoledne při odklizení spaleniště byla nalezena ohořelá mrtvola neznámého muže, který přenocoval ve skladišti a patrně kouřil a z neopatrnosti zapálil. Hlásím to policii. Tak nastává obrát v situaci. Doufám, že se vše co nejdřív objasní a Váš student bude propuštěn. Podezření proti němu je bezdůvodné a důkazů proti němu není.

A téměř současně se dověděl profesor, že Juliána přivezli raněného do nemocnice. A když před polednem vstoupil do bílého pokojíku v nemocnici, byl Julián v bezvědomí.

Když ho přivezli, tak mu řekl lékař, probral se z mrákot, byl vyšetřen a ihned operován. Koule uvízla v hrudníku. Operace se zdařila, pacient je dosud v narkose.

— Hrozí mu nebezpečí? tázal se profesor.

— Nikoli, řekl lékař, zranění není nebezpečné.

Na bílém loži ležel oktaván Julián Hodač. Oči rozšířené, rty rozevřené. Pomalý, těžký dech.

U jeho nohou kytice růží — slavný pozdrav končíciho se, slávou hýřícího jara.

— Jsem nevinen! vzdychl raněný, omámen ještě éterem.

Profesor přistoupil blíže. Raněný ho nepoznával. Hledě rozšířenýma očima do výšky opakoval:

— Jsem nevinen!

Nebyl sám. U nohou klečela dívka. Když pozvedla hlavu a odhrnula vlasy s čela, spatřil profesor Miru Adamovou.

U hlavy lože seděla venkovská žena. Byla to matka Juliánova.

Pojednou pozvedl raněný hlavu — a v jeho očích se počínalo jasnit a zdálo se, že poznává ty, kteří byli u jeho lože a kteří právě jako on věděli, co to jest trpět pro lásku.

Dojíždíme vlakem

Nejsem přítelem tvoření kast ve třídě, ale je nutno přiznat určitá privilegia žákům přespolním, vesměs dojíždějícím. Žádné dojíždění není záviděníhodné, ani to nejpohodlnější — dojíždění vlakem. Uvažte jen to přehlížení se strany školských dotazníků: je třeba vyplnit rubriky „Kdo umí jezdit na kole, autem“ a pod., ale nikde není rubrika „Kdo umí jezdit vlakem“ Ano, i to je umění. Takový dojíždějíci má přicházet na nádraží minutu před odjezdem, umět naskakovat, dovést se posadit, znát lidi a umět s nimi jednat.

Přijde dáma širších rozměrů: „Jejda, chlapci, vy se smáčknete. Jen na kousíček se posadím.“ Jeden hoch dokonce úslužně povstane. Dáma se posadí, zavrtí s sebou. Povstane další hoch. Ti ostatní pak dodatečně ještě naříkají, že se málem zadusili. Řeknete: „Student má být úslužný.“ Ano. Ale když ví, že jinde je místa dost a chce se učit, pak má k tomu zrovna tolik chuti jako ke zkoušce.

S učením ve vlaku to ovšem není tak zlé. Je to buď jen počáteční nebo předkonferenční horečka. Jednou jsem jel sám se spolužákem, který se ze sešitu učil obsahu francouzské povídky. Pak ho zaujala žárovka, kterou nemohl dlouho z objímky vytáhnout, a mne jeho sešit, který jsem schoval pod lavici. Výsledek naší činnosti byl, že žárovku jsme rozbili a na sešit zapomněli. Od té doby se přítel zapřisáhl, že už se ve vlaku učit nebude. A věřte nebo ne, opravdu to vydržel.

Někdy se hrával šach — zábava ušlechtilá a studenty dobře reprezentující. Žáci, bydlící v místě školy, ani nevěděli, kdo studentskou slávu šíří světem. Stalo se, že můj protihráč — velmi slušný hoch — si jednou pískal. Hrát šach a pískat, to jde docela dobře. Ale současně na obojí myslet, to už sotva. Co protihráč pískal, to jsme se nikdy nedozvěděli, ač by to nebylo nevýznamné, neboť byl tehdy napaden jakousi paní: „Vy sprostáku sprosté, co to pískáte?“ Byli jsme překvapeni. Bylo to možné. Slyší-li se něco stále dokola, utkví z toho vždy něco v paměti.

Na štěstí nebylo podobných zjevně pohoršlivých případů mnoho. Příležitostně jsme dokonce laicky poučovali. Přesvědčoval jsem mladšího studenta, že jedna lomena nulou je nekonečno. Milý studentík to ovšem nechtěl uznat (jako by to záleželo na něm), ani ne tak proto, že by to nechápal, jako proto, že nechtěl. Prohlásil jsem ho za osla, ale nic to neubralo na vášnivosti našeho rozhovoru, který trval půl hodiny, kdy se do toho vmísil jakýsi občan: „Prosím vás, přestaňte s tím! Kdo to má poslouchat? Stejně to není na nic!“

Přestali jsme se dohadovat, a věnovali jsme se dotyč-nému: „To je velmi důležité! Máte zájem o football?“ — „To mám.“ — „Tak se podívejte: když na příklad vyhrá v neděli Prostějov 1:0, tak má lepší score, než třeba Kuřim, který vyhrá 9:1. A to jen proto, že jedna lomena nulou je nekonečno, ale devět lomeno jednou pouze devět.“ — „Hm, hm,“ povídá občan zamysleně. „teď vidím, že vono to študium je přece taky k něčemu dobré.“

Náš potulný život byl ovšem draze placen promarněným časem, což zdaleka nebylo vyváženo možností přicházet pozdě do vyučování. Byla to jediná výhoda nás dojíždějících studentů. Každý přišel — třeba do poloviny druhé hodiny — neřekl „a“ ani „b“, mlčky si odložil, mlčky si sedl. Každý vyučující věděl, že „vlak měl zase velké zpoždění“ Přespřílišných výhod však pozdní docházení nemělo. Je pravda, že na příklad můj spolužák měl za čtvrtletí čtyřikrát napsáno na omluvném listě: „Zmeškal vlak, přijel druhým“, ale je také pravda, že někteří profesori nejdříve přednášeli a ke konci hodiny teprve zkoušeli. Opisovat látku se ovšem nikomu nechtělo, a tak chtěj nechtěj, chodilo se včas.

Takové případy, jako se stal studentovi S., jsou jistě řídké. Posledního dne, kdy se mohlo do pololetí zkoušet, řádl „matikář“ plným tempem. V VIc, kde měl poslední hodinu, dával tak těžké příklady, že ve třídě zavládlo zděšení. Na tabuli byl napsán nedoroz-šený příklad, na němž každý ztroskotával. S., slabý v matematice, se chtěl zachránit odchodem na vlak. Horlivě se hlásil, ale profesor jakoby neviděl. S. už sebou vrtěl, občas řekl polohlasně „... sím“, ale stále marně. Až najednou se profesor obořil: „Tak přestaň se už hlásit! Vždyť já vím, že to dovedeš!“ A mírněji dodal: „Byl jsem na rozpacích, co ti dát, tak ti dám tu lepší.“ V tom okamžiku měl S. času dost. A potom: vlak zmeškat nemůže; nač by tedy klamal profesora?

Takových a mnoho jiných podobných příhod, nikdy se neopakujících, se událo a přihází se stále dost a dost, ale při tom osvětlují jen jediný a kratičký výsek života vlakem dojíždějících studentů. Psát o těch ostatních stránkách by možná bylo prospěšné, ale sotva zařaditelné mezi příspěvky, jimž se má čtenář také zasmát. K tomu by se jistě našlo také dost látky ze života studentů dojíždějících na kole, autobusem, či docházejících z větší vzdálenosti. Doufám, že někdo zkušený se ujme této záslužné práce a nás nezasevě-čené náležitým způsobem poučí. Sám se těším. ale

Velikost a bída jedné chmelnice

(Nadčasové povídání z doby okupace.)

I. Promiň mi, vážený čtenáři, že jsem vyhrabal své omšelé vzpomínky z mládí a tobě je předkládám. Leč předem věz, že vše, co se dovíš, je úplná pravda a pokud jizlivost mého pera zasáhne dosud žijící osoby, věz, že je tak učiněno úmyslně a schválně.

Psal se rok devatenáctistý čtyřicátýčtvrtý. Poklidné prázdniny ubíhaly jako voda, když tu jednoho srpnového jitra jsem dostal obálku od své milé školy. Nebyl jsem si vědom žádného činu, hodného tak milé pozornosti našich pedagogických vůdců a tak jsem přerušil kydání chlěvské mrvy a nevinnou obálku otevřel. Hle. Zelený lístek mě volal podle úředního předpisu a vládního nařízení k bezpodmínečné účasti na česání chmele. Na konci se krčila malá poznámka, že neúčast by byla sabotáží a já vyloučen. Jak dojemná péče, abych snad nepochybil!

Jak jsem váhal a otálel, to pero smrtelníka již nevypíše. Jisté však je, že ve stanovený den, po noci strávené v bezútešném běhu vlaků, stál jsem v kruhu svých přátel a známých s malým uzlíčkem v ruce připraven na přízeň i nepřízeň budoucnosti.

Zatímní zástupce ředitele měl krásnou a dlouhou řeč a skončil povznášejícím zvoláním, které jsme zaslechli v slzách: „Jeden za všechny a všichni za jednoho.“ A štkaje jsem zřel, že jsem jeden za všechny, ale ne všichni za jednoho. Místo několika set nás bylo asi padesát. V dlouhé řadě jsme odpochozovali (ovšem jako husy za sebou) jako čínští nosiči. Na hlavách se nám kymácely rance. Lid se za námi ohlížel a soustrastně nám kynul. Na nádraží se již tísnilo tisíce hochů a děvčat. Jelikož člověk je tvor společenský, ihned se nám ulevilo. Každá škola měla přidělený vagon, a tak podle očekávání vrcholná organizace odjezdu bezpečně selhala. Dosud mi není známo, jakou „nešťastnou“ náhodou se pětina našeho průvodu ztratila v tom křivčím mraveništi. Provázeli nás dva strážní duchové. Jeden si vlezl na přední a druhý na zadní plošinu vagonu a nás umístili v první třídě dobytčího vagonu. To nás tak povzbudilo, že jsme si uvědomili svůj „opičí“ původ a vydávali jsme neartikulované výkřiky primitivů, za což nás nervosní výpravčí dal odsunout kousek za Prahu, kde nás krotil několikahodinovým odpočinkem.

Sluníčko pražilo do náspu i do vagonů, ve kterých byl vzduch k zalknutí. Vystoupili jsme na trať a začali se nudit. Lid studentský, budiž to k jeho chvále podotknuto, nesnese nečinnost. Vzájemně jsme se udivovali, kde se vzalo tolik křídý a zlomyslných nápadů, kterými jsme ozdobili svůj dočasný příbytek. Pod honosivým nápisem: „mezinárodní expres. spací vůz“ bylo napsáno „pozor, šmelina. neklopit“. „prodají se zánovní kecky zn. Šuhaj Bumoroso“ Upozorňuji předem, že tento název nevznikl dle filmu Nikola Šuhaj, nýbrž dle přezdívky jednoho našeho průvodce atleta, proslulého tím, že půl roku hledal na ústavě kecky, přísně vyšetřoval, až je našel mezi svými věcmi. Pozornosti zasluhoval časový nápis, kterým se

projevil studentský nemrav: „Jedeme se šmelit a vrátíme se nachmeleni!“

Vlak se pomalu projížděl mezi stanicemi. Můj přítel, jinak milý hoch, dostal záchvat melancholie. Vstal a začal přednášet nějakou báseň, patrně vlastní. Inspirován horkem vyskočil na kufr a řečnil o pomíječnosti naší nezřízené touhy po vodě. Obdivovali jsme jeho zdrženlivost, kterou nezištně projevoval. Zář askese zmizela brzy, neboť jeho časté výlety k baťo-
tohu a zpět nás upozornily na velkou láhev minerálky, skoro úplně vyprázdňenou. Rozvášněný dav rozbil láhev o příď vagonu a pokřtil jej na „Žiznící koráb pouště“.

II. Cesta ubíhala jako stojatá voda. V sedm hodin večer jsme dojeli do Sudet. Vlak nás vyklopil v Horesedlech u Podersam a odsupěl. Byli jsme oproštěni. Shlukli jsme se k sobě jako poplašené stádo. Melancholik hořce oplakávající svou rozbitou láhev se postavil jako sýček na kupu pražců a prorocky hromoval: „Vezli jste se jako dobyteček, lehnete si jako dobyteček.“ Od výprasku ho zachránil jenom Šuhaj Bumoroso, jenž podle smlouvy očekával na nádraží dvě žebříňáky, které nás měly dopravit do statku. Nikde nebylo ani živé duše. S temnou předtuchou jsme se vypravili na cestu pěšky. Po větší hodině jsme přišli do vesnice. V soumraku zapadajícího slunce, krvavého jako plody jeřabin vroubících cestu, nám hrozily vysoké stíny chmelnice.

Vešli jsme do velkého statku. Několik Slováků se k nám přidalo. Byli sem přiděleni také na práci. Správce nás „uvítal“. Odvedl nás mlčky k pochybné budově, jež vypadala jako stáj nebo kůlna. Prorocství našeho druha se stávalo skutečností. Ovanul nás zápach konírny, jejíž vchod přešel správce nevšímavě. Zastavil se u shnilých schodů a ukázal lakonicky prstem k nebi. Mysleli jsme, že nás chce upozornit na počasí, leč kudrnatá hlava se slámou ve vlasech a ušpiněná, blýskla zubama v širokém úsměvu a křičela na nás lahodnou češtinou: „Vítám vás, pánové, do holubníku. Je to první a poslední poschodí místního mrakodrapu“, a jeho posuněk znamenal, že se máme odvážít nebezpečné cesty mezi nebem a zemí.

Se značným sebezapřením jsme se ponořili do tmy. Malá lampička ozařovala podkroví, prkny rozdělené na uličku a slámou poházenou zem. Hrubě tesané trámy dělily střechu na několik oddělení, do kterých se mělo vejít šest lidí i s ranci. Nějací hoši tam již byli. Seznámení bylo krátké: „Plzeň“ — „Praha“ Parťákům to trvalo déle. Vedoucí Plzeňáků byl suchý dlouhý, až jsme se obávali, že se zlomí. „Kšandy“ šeptal mi do ucha kudrnatý kluk a významně se usmíval.

Miminko, Kšandy a Šuhaj nás rozdělili na skupiny. Potom přišel správce. Rozhlédl se a hluše konstatoval: „Gut. Zítra pracovat. zítřka dostat íst. Dnes nvc“ Obrátil se na podpatku a odešel. Ve dveřích se obrátil, ukázal na světlo a na prstech deset a dodal: „Tma.“

Oddychli jsme si a za chvíli vše hučelo jako v úle. Bylo horko, prach a špína poletovaly v hustém vzduchu a lepily se na naše tváře. Sem a tam někdo dojídal zbytky z domova, nebo se dělil se svými druhy. Únava po cestě se nás zmocňovala a oči se klížily. Jen v rohu byl hluk. Tam se pod podivným vypínačem ukládal ke spánku parfák Miminko. Sekundán jej balil starostlivě do deky. Inu, divné jsou cesty života, které upravují poměr profesora a žáka!

Někdo zhasl. Nesmělé ticho se rozhostilo nad našimi hlavami. Spokojené oddychování přešlo v lehký šum, šum v řev. Někdo zařval: „Ticho“, a to bylo signálem ke zdvojnásobení rámusu. A již se nesla vzduchem hbitá odpověď: „Tak mlč a nebulákej!“ Smích byl odpovědí na napominání profesorů. Nepronětelně jsem se posadil a jásal s davem: „Ať žije Šuhaj Bumoroso!“ Z oddělení Plzeňáků někdo zakvílel: „Kšandy“, což vyvolalo nový smích. „Ať žijou Kšandy.“ řval můj melancholický druh. Něco se mihlo vzduchem. Jako had se to ovinulo kolem mého těla a štípalo to. Západ gumy se nesl vzduchem. Praštil jsem sebou na slámu. Než jsem si mohl něco v hlavě srovnat, rozsvítlo se. Baby se tisklo zděšeně k vypínači a v bezmezně hrůze drželo před sebou deku. Nade mnou stál plzeňský parfák, jednou rukou držící kalhoty a druhou mávající kšandami. Nad plzeňským oddělením se vznášel jeho duch Šuhaj s páskem. Byl to pohled pro bohy na Olympu, ale ne pro nás, neboť my jsme všichni řezali pomyslné dříví!

Světlo znovu zhaslo a parfáci měnili strategicky posice. Potlačovaný smích propukl: „Jen ho... hij, zabij, nikoho nešetři! milost... tady se páše násilí... auvej...“ Spánek zmizel. Hrůzostrašná noc pokračovala.

Ke druhé hodině ranní jsme zvolna tichli a usínali. Ale probudil nás zděšený hlas, volající o pomoc. Někdo zaklel, jiný se chechtal na celé kolo. Světlo zazářilo a uprostřed půdy skákal nějaký šílenec. Byl to parfák „Kšandy“ Někáká dobrá duše mu hodila před „lůžko“ napínáček, na který nešťastnou náhodou šlápl.

Na spánek nebylo pomýšlení. Někdo začal lovit blechy a parfáci museli uznat svoji porážku. K ránu jsem přece usnul. Když jsem se probudil, visel nad mou hlavou oběšenec. Jeho obličej nepřírozeně bílý se na mne šklebil. Vyrázil jsem výkřik srdcervoucí a účelu bylo dosaženo. Všichni se probudili. Parfáci oběšence uřízli a já jsem musel tahat slámu ze svých šatů, které nějaký dobrák oběsil.

III. Druhý den jsme se odebrali k „umyvárně“ Dvůr byl opravdu obrovský. Několik stájí bylo přeškoleny na obytné budovy. Mimo nás tam bylo několik skupin děvčat a Slováků. A tak jsme se vyzbrojení kulturními vymoženostmi, kartáčkem, kalíškem, pastou a mýdlem ubírali k prasečímu korýtku, v němž se opravdu „pěnila“ voda. Se značným sebezapřením jsme naznačovali mytí, a když jsme se utřeli, s hrůzou jsme pozorovali, jak ručníky a naše tváře hnědnou. Konečně správce uznal, že se nás nemůže tolik mýt v malém korýtku a dal přivalit na dvůr velký sud, do něhož pomocí nebes a ochotných rukou nakapala voda.

Pečlivě umyté Baby se zhlíželo v kalné vodě sudu a česalo sporé chmýří. Hřebínek, nezbeda, vyklouzl z ruky a ponořil se (chudák) do temných vod Tartaru

dle zákona starého Archimeda. Parfák zaúpěl a vrhl se zoufale k hladině. Několik rukou ho nemilosrdně uchopilo a táhlo zpět. Jen brýle odnášely s sebou pozemské naděje pana profesora. Za několik minut hledal prostřednictvím sekundána potápěče a nabízel: Království za brýle (a snad princeznu za hřebínek).

Potom jsme si šli pro stoličky a košíky. Jak na nás působily vysoké chmelové tyče obtížené chmelem, nemusím popisovat. Byla v nás malá dušička. Ale přece jsme se hladově zakousli do chmelnice a trhali dlouhé šlahouny k zemi. Správce omdlel, když uviděl polovinu chmelnice na zemi. Pokud se ještě pamatují, rekord ve strhávání lian měl jeden dlouhán zvaný La Kozel Lian — Meh' Meh' Meh' (vyslov: franc.).

Horší už bylo česání. Chmel se položí na kolena a šišky se trhají do koše. Boží nesmrtelní, chmelné nymfy jsou mým svědkem, že jsem dobrý matematik, ale kolik šišek se vejde do věrtele, to jsem nepočítal. Pracovali jsme dva do jednoho koše a za celý den jsme načesali 1—3 věrtele. Když jsme šli odevzdat plný košík byli jsme nemile překvapeni. Někáká frojlajn tam měřila chmel a vydávala známky. Člověk jí to načechral jako peřinku a ona to napěchovala a chtěla ještě. Nedbala na to, že i chmel chce mít svůj životní prostor. A tak můj kolega Mravenec (dle mohutné postavy) v galantním roztočení napěchoval půlku věrtele tak, že mu vždy po odměření a vysypání v odměrce zůstala a tak se náš výkon zdvojnásobil. Ani si nedovedete představit, jak měkké dřevo našich stoliček mohlo být tvrdé.

S radostí jsme uvítali příjezd mlékačky. Vezla nám „polívku“ Každý si vzal „ešus“ (úřední název hrnku) a lžíci a běžel do fronty. Konečně jsem přišel na řadu. Záhadný oblak par vplynul do rozšířeného chřípí a tekutina neutrální barvy, chuti a zápachu do mého hrnku. Něco v tom plavalo, něco neplavalo. Co? — těžko říci a nelhát.

Po velké námaze jsem vylovil kus brambory, což všichni přivítali s velkým jásotem. Ale větší chlapík byl můj kolega. Věřte tomu nebo ne, vylovil pravé maso (ironie není na místě). Seběhla se k němu celá chmelnice a slavnostní řečník pronesl projev, zakončený pohřebním zpěvem:

„Pes chmelníčku si sežral
takovou maličkou,
správce ho za to praštil,
praštil ho paličkou.
Hned zajásali kuchaři
a na chmelnici dav,
správce tu psinu uvaří
z psa kousek do ni dav.“

Ó běda! Hrníčky opuštěné. Několik neznámých dobrodinců nalovilo housenky a zahustili tak obsah „polévky“. — „Je podvyživený.“ povídal mi nějaký umoučenec z Plzně a sypal červenou chmelovou hlínu do „ešusu“ slavnostního řečníka. Můj soused se pokoušel o něco podobného a byl zabrán do vady se mnou tak, že nepozoroval, jak se mu v polévce rozpouští tabletka Darmolu. Inu, kdo jinému jámu kopá... myslil jsem si a lově tučnou housenku, přemýšlel jsem o tom, zda je pes stravitelný. Ještě, že jsme měli Darmol.

Návrat domů byl provázen „chmelovou národní písní“, jejíž první část je psána nářečím chmelovým:

„O lua lajne kom dolesa fajne, o lua lajne kom dolesa faj!“ Druhá část je srozumitelnější: „Já sedím na houni volala, dragouni, dragouni já sedím na houni.“ Další verše ve zkratce zní: na mlíce — Lasice (přezdívka jednoho z nás); na vaně — Lachtáně (nerad se přiznávám, ale je to moje maličkost).

IV. Večer jsme dostali k mikroskopickému kousku pejska brambor a jakousi omáčku, o níž pesimista říkal, že je to voda, v níž se ráno myjeme a optimista, že je to zředěný „logr“ z melty.

Museli jsme pracovat i v neděli. Když přišel v neděli správce pod schody, nikdo nechtěl jít na chmelnici. Mrazivé ticho utlumilo jeho láteřící němčinu. Odešel a za několik minut se vrátil i s četníky. Od té doby jsme pracovali pod policejním dohledem.

Ve dne jsme se zalykali horkem, v noci zimou. Všechno se v nás bouřilo, když jsme se dohovořovali rukou a srdcem se zajatými Angličany, Francouzi a Ukrajinci. Později nám zakázali zpívat v hospodách a ve vesnici. Sedávali jsme pod ubikacemi na kládách, hoši a děvčata, a zpívali jsme. Býval jsem vždy proti sentimentálním písničkám, ale ony zněly jinak, když jsme je zpívali obklopeni nepřátelskou cizinou. Slova ztrácela svůj význam a byla jenom vnějším náznakem toho, co nás všechny k sobě pojilo. Jednou jsme zpívali tlumeně Volgu s plačícím Rusem. Přiběhl k nám nějaký Francouz. Rozdal všechny cigarety, které měl u sebe, všechny nás objímal a vykřikoval radostně: „Paris, Paris, Paris.“ Rus ho chvíli poslouchal a potom se k nám obrátil a povídal: „Paris kaput.“ Nyní jsme pochopili. Paříž padla, Paříž je osvobozena. Druhého dne hledalo několik vojáků francouzské zajatce. Prchli za hlasem domova. Němci jenom přihlíželi, jak jim zajatci prchají. Rus, Angličan nebo Slovák za sebou zanechali nedokončenou větu.

Na chmelnici se již pracovalo méně.

Jednou k nám přišel parťák Šuhaj a s radostnou tváří nám sděloval, že našel rybník. Naše nadšení neznalo mezí. Zkrátili jsme pobyt na chmelnici a běželi k rybníku. „Malý, hnědý, tváře z bahna...“ recitoval náš zasněný básník a pohroužil se do vln a — hrůza — vylezl jako vodník. Mýdlo nepomohlo. Brčálový povlak nám potáhl těla.

Noc byla nesnesitelná. Bylo suché vedro. Prach se nám ukládal na zpocená čela. Házelí jsme po sobě padanky. Jedna trefila hlídkujícího parťáka Kšandy do vysokého čela. Zaúpěl. Se zaklením se vrhl do slámy, aby natloukl geniálnímu střelci. Napadený zařval a zuřivě se bránil. Do hluku povzbuzujících hlasů dopadaly pádné rány. Nadšení davu neznalo mezí. Někdo neprozřetelně rozsvítil a v matné záři jsme spatřili funící parťáky docela neprofesorsky se „křížkující“ Šuhaj bezpečně vítězil na body. Plzeň mu šla na pomoc, ale Praha se také nedala. Boj zuřil na všech frontách. Parťáci rukou společnou a nerozdílnou tepali naše hlavy, my jsme se mlátili mezi sebou. Několik nás přechalo z bitevní vřavy na dvůr. Ještě jsme zahlédli svištěcí kšandy v ladné křivce a letící „ešus“ Rozbil žárovku. Milosrdná tma přikryla zmatení davů.

Na dvorku jsme si oddechli. Vlezli jsme si na žebříňáky a usínali spokojeně na prkně pod klenbou nebes. Jaký divný sen nás unášel prostorem! Připa-

dalo mi to jako běžení v kutálejícím se sudu po mořské hladině. Najednou jsme narazili na skalisko. Žel, skalisko se změnilo ve stodolu a sud v rozbitý vůz. Kolem trosek spacího vozu se seskupilo šest utečenců a založilo obecně prospěšné družstvo pro návrat domů. Kalíškoví pučel na hlavě hrbol. Od bodnutí komárů? Od nárazu na zeď? Či z přirozenosti jemu vlastní?

V. „Domů!“ bylo naše heslo. Domů za každou cenu. Na první tajné poradě hluboko v chmelnici na stržených lianách jsme se umlouvali. Odhlasovali jsme, že onemocníme. Ale jak?

Jaké to byly divoké nápady, jaké hrůzostrašné myšlenky, jež se nás zmocňovali! Náš vůdce Kalíšek, jinak vynikající biolog a taneční mistr (zvolen vůdcem jediné pro svůj zrzavý vlas a rostoucí mohutný knírek) nás nezavázal k poslušnosti přísahou, nýbrž tím, že poručil snísti všechny zásoby. Spokojení a se zakulacenými bříšky jsme čekali na nemoc přejedení, ale nic nám nebylo. Nikdy jsme se necítili tak zdravými. Druhý den nám nezbylo nic jiného než hladovka z donucení. I hladověli jsme, jak se na syny Sparty sluší a patří. Večer jsme odešli do hospody. Ti, kteří kouřili, nesměli kouřit, ti, kteří nepili pivo, museli ho vypít mnoho. Všichni jsme se svorně krmili hořkými chmelovými šiškami — a druhý den? — nic. Byli jsme zdraví jako buci. Leč přece jsme šli k lékaři s „bolením“ břicha. Nenápadně jsme se zmiňovali o žloutence a jeden druhému před doktorem dokazoval, že je žlutý jako citron.

„Doktor“ nás chvíli pozoroval a umluven přívalem slov sedl za stůl a vyhotovil šest stvrzenek pro kancelář o naší nemoci. Radostně jsme sahali po blanketech, když kde se vzala tu se vzala, stála v ordinaci slečna v bílém. Slyšela o naší žloutence — vyhodila nás a pohrozila nám ubožáčkům četníky. Smutni jsme se belhali na chmelnici. Dva z nás se vzdali. Ale já a moji tři kamarádi vytrvali tísňeni nedostatkem krutým. Celou noc jsme nespali a seděli na dvoře popíjejíce studenou vodu. Chvillemi jsme na sebe vyplazovali jazyky ve světle luny a hvězd a hledali na nich příznaky chorob. Druhého dne jsme stáli opět v ordinaci. Sípali jsme, jak jsme nejlépe mohli. Trochu spolknutí skořice udělalo div. (Možná, že to byla paprika. Já takové věci nerozeznávám, protože jsem muž.)

„Mají záškrt.“ úpěl doktor německy a popadl blankety, které nám minulého dne vyhotovil a třesoucí se rukou připsal záškrt. Slečinka ani nedutala. Bez vyzvání jsme jí ukázali jazyky a pelášili z ordinace. Na cestě jsme potkali supícího správce. Něco na nás řval a hrozil nám.

V kanceláři společnosti, u které jsme byli zaměstnáni, nám účetní vystavila propustky a vyplatila nám „tučný“ výdělek. Plni radosti jsme běželi pro kufry. Uřícený správce se vřítel do vrat a hnal se do kanceláře. To nám stačilo. Rychle jsme přehli zadním východem a správce se již hnal do ubikací s několika čeledíny.

Bez prodlení jsme běželi na nádraží. Potvrdilo se opět, že štěstí nechodí po horách, ale po lidech. Vlák se rozjížděl, když se na nádraží přihnul správce

bez kabátu a jenom v košili, bos. Jak dojemný akt rozloučení. Slzeli jsme pohnutím. „Černé“ šátky mu mávaly na rozloučenou. Rozběhl se ještě za vlakem a volal něco o nemocnici. Chudák měl asi starost, abychom po cestě neumřeli. Ještě dnes mě trápí výčitky svědomí, že jsem mu neposlal pozdravný telegram, když jsem se uzdravil ze skořicového záškrtu.

Vláček nás unášel pomalu k domovu. Hledali jsme prázdné kupé. Na dveřích oddělení bylo napsáno: „Zadáno pro Wehrmacht.“ Chtěl jsem jít dále, ale

můj kolega mne přesvědčil, že toto kupé je pro toho, wer macht (byl to vynikající filolog). Kufrý jsme dali do uličky, zatáhli záclonku a oddali se odpočívání. Dva si lehli na lavice, dva do prostoru pro zavazadla. Jako z mizící dálky se ke mně snášela chmelácká hymna, kterou pobrukoval můj přítel, cpaje jednomu spáči do nosu a do uší chmelové šišky.

P. S. Až bude chtít P. T. redakce zničit jedno nadějně literární embryo, nechť laskavě uveřejní moje pravé jméno. Výlohy pohřbu bude hradit moje maličkost z vázaného vkladu.

Sen středoškoláka

Maturita. K ní se upínají často přehnané naděje studujících, jako by to bylo to poslední, co mají v životě udělat. Maturita je událostí vytvářející kolem sebe zvláštní ovzduší důvěry. Soudržnost třídy je větší než kdy předtím. Společný cíl vždycky spojuje.

Nejdříve jsou písemky, považované až do jejich napsání často za horší, nežli sama maturita. Někdy se najde starostlivý dobrodinec o písemkami postižené pečující. Tak za našich písemek nám školník vstrčil do třídy vždy asi v polovině písemky mísu ohřátých uzenek a ještě větší mísu rohlíků. Každý si vzal po chuti. Proč by ne? Stinnou stránkou té vymoženosti bylo, že po písemkách musil každý zaplatit tyto „dary, protože bez lístků“ tak řečeno „i s chlupama“ Rámus okolo toho byl, ale živlové umírnění tvrdili, že je to důležité poučení pro život a tedy k maturitě patří. Pěkně děkuji.

Životní poučení nejsou jistě k zahození, ale horší je, že zpravidla také něco stojí. Spolužák Emil byl student recese milovný, a když si měl vyvolit čtvrtý maturitní předmět, vzal si v sextě končící chemii — kvůli panu profesorovi. Milý pan profesor psal otázky až těsně před zkoušením, spěšně, a Emilek byl rád, že

zaplavav dotáhl to na čtverku. Opět měl o jednu zkušenost více: nedělat ze sebe pro nic za nic pokusného králíka.

Jenda s Vládou se čtrnáct dní před maturitou pokoušeli ukázat, jak by vypadala maturita z tělocviku. Kalamář na „maturitním“ stole byl odsunut do středu, Jenda se chytil za okraje a udělal obstojnou stojku. Na neštěstí mu z kapsičky u kalhot vyklouzly hodinky, padly na kalamář, kus ho odštíply a v prolitém inkoustu se vykoupaly, zbaveny nárazem nerozbitného skla. Než stačil vedle stolu stojící Vláda na novou situaci reagovat, zasáhl mocný proud inkoustu ještě třídní knihu, vtisknuv jí nesmazatelné znamení zanedlouho zašlé oktávanské slávy. Mohla býti maturita z tělocviku zakončena podařeněji?

U maturity samé se podobné úspěchy nepřiházejí. Tam je možno ještě se tak dozvědět, že druhá odmocnina z osmi jsou čtyři, že slunce vychází ráno, že „Ovidius se nejen narodil, ale i zemřel“. Tyto události hodné zaznamenání se zcela příběhům předmaturitním nevyrovňají. Předehra však patří k dramatu. Proto: „Vivant maturitae!“

—ale

Pražská elinka a svět kolem ní

O pražské elince bylo toho již hodně napsáno. Přišly na přetřes dobré i špatné vlastnosti této technické vymoženosti. Chudák elinka, co všechno se na ni nesvede a co všechno se od ní nechce. Nejede-li dlouho, hubuje se na ni, jede-li rychle, hubuje se na ni, jede-li pomalu, hubuje se na ni. Prostě ne a ne se zavděčit nevďečným pasažérům. Někteří jdou ve svých tužbách tak daleko, že by chtěli, aby v pouliční dráze bylo v zimě zavedeno ústřední topení, v létě opět umělé chlazení, a konečně ti nejnáročnější by ještě měli zbožné přání, aby v elektrikách při denním i nočním provozu účinkovali známí umělci pro pobavení cestujících. Stává se ovšem také a ne zřídka, že cestující se starají sami o zábavu, obyčejně ostřejší výměnou názorů.

Je pravda, že cesta ku příkladu takovou jedenáctkou z jedné konečné stanice na druhou je náramně dlouhá a nudná (finančně se v každém případě vyplácí) a běda, není-li co číst, nebo je takový nával, že není možno číst, neboť lidé jsou do sebe tak umně

vklinění, že se skoro podobají gordickému uzlu, jenom s tím rozdílem, že se musí pokusit o rozmotání děj se co děj, neboť přeseknouti je — to by byl asi těžký problém. Tu nezbyvá nic jiného, než bavit se na úkor bližního. Někdy se to daří, jedna změna následuje druhou. Ale zato jindy! Električka se vleče jako hlemýžď, okolí je na pozorování příliš známé, okénko zamlžené, nebo zase velmi dokonale polepené reklamními plakáty, které svým umístěním neujdou pozornosti lidského oka, ovšem okolí je skromně zakryto neprůhlednou clonou. Nikde žádná zábava. Člověk si tak v duchu myslí, že by bylo skoro zábavnější počítat nějaké ty rovnice, sečítat nekonečné řady cifer, dámy by zase ochotně spravovaly punčošky — třeba pro všechny rodinné příslušníky, ne-li dokonce celý dům. Není se proto co divit, že nějaká mimořádná událost dovede vyburcovat všechny cestující ať klidasy či bouřliváky.

Tak také před časem za krásného dne nastoupil na vinohradském náměstí do tramvaje mladý hezký pán.

Věc zcela obyčejná, nikdo se ani nehnul, jen některá dívčí hlavička se pootočila a pohled pomalu klouzal od hlavy dolů, až uvízl na ruce, kde hledal stříbrný či zlatý kroužek.

Elektrika se rozjela. Náš švarný hoch uvažoval, nezapomněl-li na něco, vyřídil-li vše správně a úplně. Ale ouvej! Zapomněl na něco velmi důležitého. Zapomněl, že má právě v blízkém okolí schůzku s neméně roztomilým děvčátkem. Co teď? Protože byl zdatným sportovcem, rychle se rozhodl v blízké zátáčce vyskočit a počkat na svou vyvolenou. A právě ve stejné chvíli, kdy se takto rozhodl, přišpendlil si jeden ze spolujedoucích pánů velký, daleko viditelný žlutočervený odznak revisora — postrach všech těch, kteří používají dopravních prostředků s nekalým úmyslem — a vydal se na lov jako lev řvoucí, hledaje koho by polapil.

Elinka vjížděla právě do zátáčky u kostela sv. Ludmily, a tak mladý pán si docela klidně vyskočil. Jeho čin však nezůstal bez odezvy. Milý pan revisor, který

to zpozoroval, nelenil a v domnění, že mu uniká černý pasažér, vyskočil též a dal se do pronásledování dona Juana. A ten když zpozoroval, že cosi mu těžce oddychuje a supí za patami, nečekal a přidal do běhu. A nyní nastala pěkná zábava celému vinohradskému okolí. Kolem kostela se honil malý obtloustlý a zlořečící pan revisor se štíhlým a vysokým milovníkem. Strážce pořádku pražské tramvaje nevěda, jak provinilce dopadnou, volal, co mu hrdlo stálo: „Chyťte ho, chyťte ho, lumpa!“ Pozorující obecnost se k podobnému zákroku nemělo, asi nechťelo přerušit nečekanou zábavu, tak honička pokračovala k radosti malých i velkých, ale k zlosti přímých účastníků. Nebýt toho, že náš mladý hrdina byl mrštnější a chytře zmizel za rohem v domě, nevím, jak by byla historie skončila.

Ze závěru příhody vím jen tolik, že schůzka dopadla dobře — až na několikaminutové zpoždění — ale hlavně že byla.

m. s.

Křiša:

Moře, naše moře

Bylo to ve vlaku cestou z Hnězdna do Gdyně. Osm účastníků delegace, nacpaných v chodbičce poštovního vagonu i s kufry (kterých bylo víc než těch účastníků), provětrávalo své plíce českými národními písněmi. A tu ejhle! Co nezmohlo prošení poštovních úředníků, aby nám ze svého úředního prostoru ve vlaku postoupili aspoň dvě místečka, neboť jinak na té chodbičce zhyneme, to dokázala česká národní píseň. Pan poštovní úředník v čepičce tolik nošené v celém Polsku, za trochu zpěvu vykázal „paním“ (v Polsku se i slečnám říká „pani“) několik míst přímo v poštovním voze na pytlích. A tu, když jsme tak seděli my dívky na těch pytlích a s hochy, kteří stáli na chodbičce, zpívali kánouem „Bejvávalo...“, ozval se dívčí hlas (jmenovat tu dívku nebudu, neboť bych asi nepřežila vydání tohoto čísla Úsvitu): „Hleďte, děcka, tady jsou i hory!“ To už ale nevydržela ta „chytřejší“ část delegace a mohutným hlasem zvolala: „Ty hloupá, vždyť to je moře!“ „Thalatta!“ „Mare Polonium!“ A opravdu! Z vlaku v Gdansk u už vidíme první námořníky a při příjezdu do Gdyně se s těmi muži v bílém setkáváme na každém kroku.

To jsme však viděli moře jen z dálky a zdálo se nám místy modré jako naše hory, místy ocelově šedé a z oken Městské nemocnice, kde jsme byli s laskavým svolením pana ředitele, který má Čechy velmi rád, ubytování, jsme spatřili moře stříbřitě se lesknoucí jako zrcátko na slunci. Takové bylo naše theoretické poznání moře.

Praktickému průzkumu jsme se oddali první odpoledne našeho pobytu v Gdyni, když jsme před tím absolvovali několik návštěv, které později byly příčinou takové námořní praxe, o jaké se nám ani nesnilo. Než ovšem k tomu došlo, museli jsme důkladně prozkoumat gdyňský přístav, kde je potopeno několik německých lodí, z nich největší křižník Gneisenau, na němž se dnes prohání spousta krys. To jsme ovšem prakticky nezjistili, ale zato jsme poznali, že ti živo-

čichové mořští, o nichž nám páni profesori přírodopisu vyprávěli, skutečně žijí. Pozorovali jsme z mola nádherné narůžovělé medusy, pohybující se s takovou ladností, že se jim honem tak něco nevyrovná, napoprvé jsme si umyli jen nohy a olízli ukazováček, zda je mořská voda opravdu slaná. Tuto její vlastnost jsme měli později zjistit ve větším měřítku, když jsme se dostali laskavostí pana ředitele Charity Hilara Jastaka do charitní kolonie v Bialej Góře. Biala Góra leží u otevřeného moře, kdežto gdyňský přístav je chráněn Helem (to je kosa, kterých je na baltickém pobřeží velká spousta). Kolonie sama je od moře vzdálena 1 km a ani unavující cesta nákladním autem, které stavělo u každého kostela, jehož architekturu jsme musili obdivovat, neodradila českou výpravu.

vidíš tam toho ježka?“

Na lyže? Ne, na moře.

Zas kdesi zadumán?

aby okamžitě nezatoužila po koupání. A tak bavíce se s polskými studenty tak přirozeně, jak to jen děti a studenti umí, bořili jsme se nádherným vřesovištěm a pískovou planinou, travou zarostlou k pláži. A tady teprve jsme poznali pravé polské moře, divoce šumící a zvedající obrovské vlny, které daly poznat našim jazykům a žaludkům, že obsahují sůl, tak dukladně, že jsme rychle pokukovali po Polácích, jak si počínají, že vůbec „nepijí“ Když se totiž blíží velká vlna, musí se vyskočit a vlna sama studentíka nadnese jako loďku. Jací jsou v tom Poláci mistři, to byste koukali! Jen zapadající slunce nás přimělo, že jsme z vody vylezli a plní radosti jsme si ještě s Poláky zatančili „slovanské kolo“ Škoda, že si ty stopy v písku dlouho nemohly vyprávět o radostném setkání katolických studentů dvou slovanských národů! Vítr je už dávno

zavál a tak jen obrázky ukazují, že „bejvávalo, bejvávalo dobře“

Československý Neptun zaměnil už trojzubec za poctivou lulku a vzpomíná. Vzpomínáme všichni na vás, Edvarde, Norberte, Česlave, Genio, Halino, Alžběto, na vás na všechny, s nimiž jsme několikrát kráčivali bosky od moře domů — v každé ruce jednu botku — vzpomínáme na Batoryho, na Hel, na ty krásné večery, kdy se střídavě ozývaly české i polské písně. Už i my si zpíváme trochu s českým přízvukem „Moře, naše moře“ Naše? Majiteli sice nejsme, ale víme jistě, že sami byste si přáli prožít s českými studenty u moře delší dobu, než bylo možno. Díky vám za vše. A přijďte zase vy, abychom my, studenti, dvou bratrských slovanských národů, budovali cestu k míru.

Dalečíne, Dalečíne

Opět se mi tvé jméno rozeznělo vzpomínkou, která přichází jako od měsíce odražené světlo slunce, tmou postříbřené. Nemáš melodie a jsi víc než písní! Vynořil ses tenkrát mezi stráněmi Vysočiny jako lastura z bílé pěny moře.

Pod nebem, nad tebou sklenutým, jsem nejvíce pocífoval touhu zachytit nezachytitelné, vyslovit nevyslovitelné — to tehdy, když denně večer jsem poklekal před dřevěný oltář prosté kaple, jen trochou jehličí protkaný. A ráno místo zvonu andělského pozdravení vítr doléhal na skla okenic, klouzal po nich, v nic se rozplýval a zas v prudkých závanec se vracel k lesu mezi nízké smrky pod brněním sněhu, o nichž bys řekl, že to jsou princové-drakobijci z pohádek, v nehybnost zakleti.

Vzpomínko dalečínská...

Když dnes je už slyším a s nimi i hlas zvonu tvého kostela na kopci za hřbitovem — zní v něm a v jménu tvém. Dalečíne, víc slovo dálka — anebo příkaz »dále číň«, jak velí víra má, tvoje, víra nás, jimž bylo tolik darováno, tolik slíbeno, půjdou-li do věků za jedinou Pravdou té Veliké noci, která i dnes tam, za poslední chalupou dalečínskou rozvěsila již hvězdy nad prvními květy bledulí a krokusů?

A já se za tebou zase vrátím, do ticha tvých polí, luk a lesních cest, tam, kde se žije život pevný, život ucelený. Přijdu prosit. A přijdu děkovat za duši nejdražší...

Miloslav Jedlička.

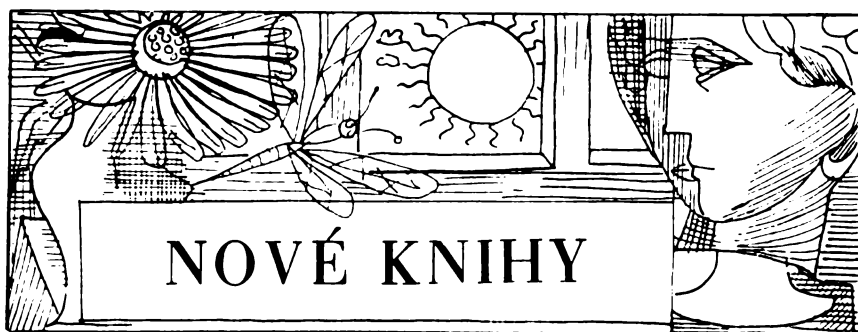
studujeme

Francouzští vysokoškolští studenti volají po jednotě.

U příležitosti svátku sv. Tomáše Akvinského uspořádali katoličtí studenti právnické fakulty v Paříži se svým duchovním rádcem R. P. l'aid-

herbem recepci jak pro studenty francouzské, tak i pro cizince, studující na pařížské právnické fakultě.

Podle rozhodnutí studentů na této schůzce je nutno, aby padly přehady mezi studující mládeží, aby se studenti navzájem poznávali a aby si vyměňovali názory ve věcech intelektuálních i morálních. K shromážděné mládeži, dychtivé po vzdělení a toužící po opravdovém bratrství mezi lidmi, promluvil Jacques Madaule, který ve své řeči vyzval k jednotě a spolupráci všech.

Ludvík Páleníček: **Z pohádky do života.** Příběhy z českých činohr. Nakladatelství Vyšehrad r. 1947. 150 stran. 159 Kč.

Dobře rozvedené obsahy dramatu v. K. Klicpery Zlý Jelen, J. K. Tyla Strakonický dudák a Paličova dcera, Em. Bozděcha Baron Goertz, J. Vrchlického Noc na Karlštejně, J. Zeyera Radúz a Mahulena, L. Stroupežnického Naši furianti a bratři Mrštíků Maryša. Stejným, ne-li větším dílem posloužil těmto autorům pěknými barevnými ilustracemi A. M. Machourek, takže účelu, jaký v nenáročném předmluvě naznačil Páleníček, aby se totiž v mládeži po těchto „Příbězích“ probudil zájem o skutečné dramatické texty, bude jistě dosaženo.

Jana

Louis Mendigal: **Ako založiť študentskú skupinu.** Ústredná katolícka kancelária, Bratislava 1947. stran 84. cena neuvedena.

Autor podává řadu praktických návodů k činnosti studentské katolické akce, jež jsou syntesou metody apoštolátní a pozorování sociologického, osvědčenou v cizině, u nás zatím nevyzkoušenou. Knížka obsahuje cenné náměty pro studentský apoštolát. Kresby zdobící knížku jsou poněkud groteskní a působí rušivě.

Dr. Cenek Maria Tomiško: **Jsmé v rukou Božích.** O Boží Prozřetelnosti. Lad. Kuncíř v Praze 1947. stran 61. neváz. 18 Kčs.

Poučení o důvěře v Boží Prozřetelnost, jež má kotvit v pokoře, nesmí však skrývat lenivost a spoléhání na milosrdenství Boží.

Nina Svobodová: **Duše fresek.** Příběhy ze staré Itálie. Roku 1947 vydalo nakladatelství Brněnské tiskárny v Brně. stran 164. 66 Kčs.

Obrazky a črty zasvěcené obdivovatelce pozdní gotiky a rané renesance o nejzajímavějších událostech ze života italských umělců, zvláště malířů, obnovené obrázky ze života Giottova a Andrea Castagni, cortonského Signorelliho a Sandra Boticelliho, Leonarda da Vinci a Michelangela Buonarrottiho. Nina Svobodová přibližuje tuto dobu našemu chápání, slouží jí — ovšem. Ale vybrala si pro to příběhy příliš všetečné, než aby čtenáři přiblížila opravdu duši fresek, jak honosně nazývá své zanicené črty.

Jana

Karel Hroch: **To byl Toník z Horácka.** S ilustracemi M. Ehlerové vydalo nakladatelství Brněnské tiskárny v Brně roku 1947. Brož. 54 Kčs. váz. 74 Kčs.

Za vydatného použití odborné literatury napsal obratný Karel Hroch velmi milé vyprávění o Toníkovi z Horácka, jedenáctiletém čiperovi kuchařky Vašicové, zaměstnané v brněnském hotelu. Odstrkovaný Toník s dostane do Bukova u Berouna k ponocnému Hráškovi, ale z jeho domu brzy uteče, když pozná, jak od začátku byl Hráškem zne-

Duchovní akademie v Moskvě vzdělává jako vyšší theologický ústav kněze pro úřad seminárních učitelů a připravuje vědecké pracovníky theologické. Studium trvá čtyři léta. Příjímací zkouška předpokládá plný kurs středního studia seminárního a znalost latiny nebo řečtiny a jedné cizí moderní řeči. Absolventi Akademie přijímají kněžské svěcení a stávají se duchovními správci především v okresových a stoličních městech, anebo nastupují učitelskou dráhu v seminářích. Nejnadanější zůstávají v Akademii jako stipendisté pro její profesuru anebo se připravují k vědecko-pedagogické činnosti. Také studující Duchovní akademie dostávají hned z počátku svého studia stipendium a přespolní bydlí ve společném konviktě.

Moskevský duchovní seminář je speciální střední učiliště, které má připravovat přesvědčené a osvědčené kněze-sloužebníky pravoslavné církve. Má čtyři třídy se čtyřročným údobím studijním. První dvě třídy jsou přípravným oddělením, druhé dvě základním bohoslovným studiem. Podmínkou přijetí do 1. třídy je dokončený 18 rok a znalost hlavních modliteb; přijetí předchází zkouška. Absolventi prvních dvou tříd semináře mají právo stát se psalomšičky a podle studijního prospěchu mohou přijmout i svěcení jáhenské. Do oddělení bohoslovného, t. j. do 3. třídy semináře, mohou být přijati kandidáti s všeobecným přípravným vzděláním v rozsahu 10 tříd střední školy a také absolventi vyšších světských učilišť. Příjímací zkouška se týká látky z prvních dvou ročníků seminárních. Kdož ukončili plný čtyřletý kurs duchovního semináře, nabývají práva na kněžské svěcení k službě ve farnostech, anebo mohou postoupiti do 1. ročníku Duchovní akademie k získání vyššího bohoslovného vzdělání. Všichni seminaristé dostávají stipendia hned od prvního měsíce studia. Společný pobyt mají všichni seminaristé, kteří nejsou doma v Moskvě.

Katolickou universitu nejsv. Srdce Ježíšova v Miláně navštěvuje v letošním akademickém roku 5889 posluchačů a přednáší na ní 114 profesorů, docentů a asistentů. Tak jako vznikla, jest i udržována katolická universita milánská obětavostí italských katolíků. O tak zvané „universitní neděli“, která se letos konala 14. března, byly pořádány po celé Itálii dobrovolné sbírky na udržování katolické university v Miláně.

debátujeme

Jak se díval na Evropu veliký vůdce Indu, nedávno zabítý Gandhi? Svěho času projevil Gandhi svůj úsudek o Evropě v hymnickém vy-

zvání Krista, v němž praví: Přijdi, Ty Blahoslavený a Svatý, k nám do Asie. V Evropě Tě v širokých kruzích už neznají. Mnozí Tě odstranili. Vyšel Jsi z Asie, vřaf se opět k obyvatelům Asie. S nejvyšší úctou skloníme svou hlavu před Tebou a přijmem Tebe, Svatého, s hlubokou láskou. — Ale co bude z Evropy, kdyby ji opustil Kristus, jeho pravda a láska?

Příklad dobrovolné chudoby.

Při otevření závěti nedávno zesnulého děkana kardinálského sboru G. Granito di Belmonte, který pocházel z velmi majetné rodiny, se ukázalo, že všechen svůj majetek věnoval nejchudším z mnoha řádových řeholí, jichž byl protektorem. Další část majetku věnoval na obnovu kostelů své diecése, poškozených válkou. Zpeněžil také všechny své prsteny a dokonce i svůj biskupský kříž. Prodal rovněž zařízení svého bytu a zemřel v místnosti, vybavené vypůjčeným nábytkem.

Hitlerova setba — náboženská nevědomost německých dětí.

Drážďanský list „Sonntag“ přináší otřásající statistická data o náboženské nevědomosti německých dětí. Bylo dotázáno 700 dětí ve věku 9—12 let, kdo je Ježíš Kristus. Uspokojující odpověď dalo 45% venkovských dětí, 7% městských a jenom 1% dětí přestěhovalců. Ze 7% městských dětí, které něco věděly o Bohu, slyšely pouze 2% od své matky něco o Ježíši Kristu. Ze 44 dotázaných venkovských dětí 39 dalo uspokojivou odpověď na otázku, co jsou vánoce. Naproti tomu ze 163 městských dětí vědělo jenom 13, že vánoce jsou svátky Kristova narození. Některé tvrdily, že je to slavnost slunovratu, jiné se domnívaly, že se oslavuje „vánoční muž“.

Na otázku o smyslu a významu velikonoce byly odpovědi ještě ubožejší. Ještě nejlépe dovedly odpovědět vesnické děti: 39 jich vědělo aspoň přibližně, co jsou velikonoce. Z městských dětí daly uspokojivou odpověď pouze čtyři.

Ze 179 městských dětí se denně modlí pouze 8 a to ještě jenom večer. Po dosažení 10 let se většina dětí už nemodlí vůbec.

„Není křesťanské kultury.“

„Nepotřebujeme zachraňovat křesťanskou kulturu — není žádná“ — prohlásil arcibiskup toulouský, kardinál Saliege ve svém postním pastýřském listě. „Stroje a práce na běžícím pásu zkazily lidem radost z práce a vzaly jim také zájem, který původně o svou práci měli. Od té doby člověk nehledá ve své práci nic jiného než výdělek. Vláda kapitalismu ponížila člověka na stroj, vzala mu sebedůvědu jeho důstojnosti, odduševnila ho a učinila z něho podčlověka. V tom spočívá pravá příčina odkřesťanění.“ Kardinál také zdůraznil právo pra-

užíván k nečestným záměrům, i ke krádežím. Dostane se do kláštera Školských bratří a tam v prostředí, posvěceném sv. Ivanem, stává se z něho svědomitý chlapec a hrdina drobných druhů.

Slohem přirozeným a nenásilným vykouzil autor libivý příběh, zpestřený zvláště dvěma svéráznými pohádkami o Milenině bratru, proměněném ve slavíka a o čarovné holi. Též pověst o Neklanovi a luckém Vlastimilovi a interpretovaná legenda o sv. Ivanu velmi vhodně zapadá do představitivosti mladých čtenářů.

Jana

Vladimír Šustr: *Timbo*. Vydalo nakladatelství Vyšehrad roku 1947 v I. vydání, 120 stran, váz. 120 Kčs.

Dobrá, poutavá četba pro mládež, umělecky skromná v textu i ilustracích. *Timbo*, to je druh listnatého stromu, ale současně se v této dobrodružné povídce jmenuje tak tajemný indiánský průvodce dvou dětí, třináctiletého Pabla a o něco mladší Jany, kteří se vydají tajně na koních z estancie Olivares v Paraguaji k Indiánům pro lék Janině matce. Paní Vlasáková s mužem a dcerou žijí v Jižní Americe jako kolonisté, a Pablo, syn jejich správce a přítele Ramíreza, miluje paní Vlasákovou jako svou matku a je vychováván v rodině jako bratr Janin. Jako všichni i on je vystaven v pralese nebezpečím divokých šelem i dobrodružným půvabům hýřící přírody. To je něco pro dychtivou obrazotvornost rozvíjejících dětí!

Jana

Marie Damborská: *Starší lidé*. Vydal Velehrad v Olomouci r. 1947. 106 stran, 45 Kčs.

Ze čtrnácti črt o starých lidech rodného kraje autorčina pouze dvě tři mají ráz literární práce, projevují úsilí vyjádřit dynamiku slováckého života kraje Herbenova a Mrštíkova, a určitě z nich zvláště „Kalich hořkosti“ se stařečkem Pecúchem zachrání její knížku před předčasným zapomenutím. Ale ano, M. Damborská svůj kraj miluje, vidí jeho mizející krásu s obnovujícími se vinohrady a se zašlou slávou polí šafránových, snaží se připomenout pestrou historii templářských a habáňských čejkovických sklepů, ukázat mladým na ctnosti i nectnosti stařečka Zemánka, Martiše, Veselíka a Hekely, stařenky Vajbarky, Bilkové a pod., ale to je vše málo! Tato lidová četba kalendářového rázu a kalendářové úrovně zůstane nutně periferií naší literatury, třebaže v tom nejlepším ušlechtilém smyslu!

Jana

Dr Edvard Beneš: *Problém alkoholové výroby a abstinence*. Nákladem Čsl. abstinentského svazu v Praze vyšlo r. 1947. 142 stran, 50 Kčs.

Druhé vydání těchto statí, příležitostně vzniklých již r. 1914 z přednášky Dr E. Beneše v Abstinentsním svazu, vydal loni Abstinentsní svaz, když státní statistický úřad mu na přání prezidentovo dodal nesmírně cenné statistické doklady o spotřebě alkoholických nápojů též za poslední léta, včetně r. 1946. Ačkoli úvahy Dr E. Beneše o výrobě alkoholu a jeho hospodářském významu, hospodářském parazitismu, vznikajícím z alkoholismu a o průmyslu alkoholovém jsou pozoruhodné, uvážíme-li zvláště jejich stanovisko dobové před třiceti lety, přece pro abstinentsní pracovníky mají z knihy především veliký význam data statistická, mluvící výmluvnými a odstrašujícími čísly proti záplavě alkoholové.

Jana

Rajmund Habřina: *Vězeň za dráty*. Vydal klub Kaunicových kolejí v Brně r. 1946 ve II. vydání. 104 str., brož. 69, váz. 89 Kčs.

Nebylo snad třeba autorova komentáře k těmto vzdorným a namnoze fascinujícím veršům z koncentračního tábora mauthausenského, protože jejich živelná síla, bezprostřednost prožitku hrůzně baladického sama stačí, aby vyburcovala čtenářovo uražené lidství, ale přesto zdůraznění, že tyto verše vznikaly zpaměti, že je básník vytvořil bez písemných záznamů, že je „vyšlapával“ ve vězení pro sebe i druhy, aby drsnou formou pronikaly jejich krev, je téměř neuvěřitelné, protože jde opravdu o poesii velmi kultivovanou, ne-li rafinovanou. Tisíce bezejmenných, za živa pohřbených tu kráčí rytmem prusáckých bot na pochod, vystihují drasticky hrůzu smrti z hladu a přitom pozdravují svobodu, v palčivých vzpomínkách na vánoční stromek domova, zatím co vězni sami lpějí na misce vařeného řepy. Žalují na gestapáckou vzteklost a popravu plynem a ještě více ledovými sprchami, jež „spalují mozky vřetena“ — to je ideový rámec, možno-li tak říci o lidskosti zvrhlé a srdcích zhanobených. Máme-li v naší poesii baladičnost romantickou, sociální i moderní kmenovou, baladičnost erbenovskou, nerudovskou a bezručovskou, tu k ní nutně musíme připojit baladičnost koncentračnickou, baladičnost běsovskou, baladičnost plynových komor a bičů vězeňských kápů. Nevím, vyjádřil-li kdo lépe všem, oprostěným ode vše literárskosti náladu německých koncentračních táborů, ale i když tu a tam u Habřiny postřehnete ohlas poesie Bezručovy nebo dokonce rytmus starého A. Heyduka z Cymbálu a huslí a v posledních číslech zřetelný vliv manýry nezvalovské, i když rytmus jeho větších skladeb

zaskřípe zvláště v závěrečných pointách, nerozpakují se říci, že tato kniha patří k tomu nejlepšímu, co různí autoři naší z pekelných předstáv okupace vytěžili.

Jana

Nina Svobodová: **Světelný mrak**. Román. Vyšel v nakl. Vyšehrad v Praze r. 1947 ve 2. vydání. 440 stran, brož. 120, váz. 145 Kčs.

Když autorka dokončila v r. 1942 toto dílo, napsala v doslovu, že považuje „tuto knihu za malou splátku na převeliký dluh nás všech — dluh vůči duchu Karlovy doby a duchu celého křesťanského středověku“. Není sporu o tom, že „Světelný mrak“ je splátka cenná a že druhé vydání z r. 1947 je zasloužené. Všestranný Orcagna, geniální umělec z duchovního rodu Giottova, Dantova a Michelangelova, zasloužil si této zbožňující pozornosti Niny Svobodové. Občanským jménem Andrea di Cione, vysloužil si umělecký přídomek „Orcagna“ svými výtvarnými letícími archanděly — arcangeli —, vynikl urputnou a trýznivou cestou za uměním nejdříve ve své rodné Florencii, potom v Pise, Orvietě a opět v Pise, kde mu při první návštěvě učaroval Karel IV. i jeho manželka Anna Svidnická, takže málem by se byl dostal i do Prahy, nebýt nešťastné vzpoury r. 1355. Přesto vytvořil Orcagna právě pro nesčetné překážky životní i pro dvojnásobný florentský mor, jenž kosil v řadách jeho nejdrazších přátel i přítelkyň, nádherné dílo, jakým je na př. mramorový tabernákl orsanmichelský, fresky v Santa Maria Novella a vrcholné dílo „Triumf smrti“, na zdech nejkrásnějšího hřbitova na světě, slavného pisanského Camposanta.

Naproti tomu bych řekl, že Nina Svobodová tu podlehlá literární módě, honbě po exotičnosti, třebaže volila jako zasvěcená obdivovatelka italských mistrů námět vzrušující. Soudím, že forma románu nestane se jí osudem uměleckým. Světelný mrak, rozvržený do jedenatřiceti kapitol, uvedených vždy citáty, provokujícími spíše k meditaci než k rozmáchlým epickým výletům, povede ji nejpravděpodobněji k sevřenému útvaru esejistickému. Nezvyklé oddělování vysvětlovacích přístavků do samostatných kusůk vět a dokonce oddělování vět vedlejších od hlavních, jest jí v tom na překážku.

Jana

Rímský misál. Přel. Marian Schaller. 4. vyd. Boh. Rupp v Praze 1948. stran 1488, váz. 250 Kčs.

Přednosti Schallerova Rímského misálu jsou nesporné. Je to především úplný text latinsko-český, jak je ve velkých Misálech. Potom překlad modliteb, v němž překladatel pečlivě dbá t. zv. „kursu“, zvláštěního rytmu, který pro svou obtížnost obvykle hývá překladateli liturgických textů pomíjen, ale jenž tvoří z každé církevní modlitby nejen obsahově, nýbrž i zevně dokonale báseň. Modlitby Církve jsou básně, nikoliv próza. To ovšem pak nutně působí i na stavbu větnou, především si vynucuje typické uspořádání slovosledu a podobně. Jinou velkou předností Schallerova Misálu jsou i krátké meditace, v nichž často jen několika slovy je otevřena hloubka liturgických textů. Nové vydání Misálu na přání uživatelů Misálu upouští od původního zařazení mešního Kánonu na počátku knihy, nýbrž z důvodů praktičnosti zařazuje Kánon až doprostřed knihy. Kniha je vzorně vytištěna a vyzdobena podle návrhu Oldřicha Menharta.

Josef Obr: **Osoby a místa v evangeliích**. Gustav Franci v Praze 1947. stran 201, neváz. 39 Kčs.

Kniha Obrova, která abecedním pořadem vyčerpává všechny osoby a místa v evangeliích, vychází ze snahy pomoci čtenáři evangelií k hlubšímu porozumění. Ke knize jsou přidány mapky Palestiny, Jerusalema a jeho okolí. Každé místo, jež se v evangeliu vyskytuje, je na mapce zakresleno a při něm udáno místo, kde se o něm v evangeliu mluví. Abecední úprava usnadňuje rychlou orientaci a přehlednost.

André François-Poncet: **Berlín 1931—1938**. Vzpomínky diplomata. Universum, Praha 1947, stran 348, neváz. 120 Kčs.

Bylo už hodně napsáno o Hitlerově Třetí říši, o cynismu, nelidskosti, o hrůzách a teroru, které přinesla s sebou, o špinavých machinacích, podvodech a krutosti, s nimiž pracovala a stavěla svou „tisíciletou“ budovu. A přece dále zůstává mnoho věcí ve stínu a na mnoho otázek nebyla ještě dána odpověď. Na mnohé z nich odpovídá tato kniha; jsou to poznámky a pozorování člověka, francouzského vyslance, který žil skoro sedm let v samém středu událostí, pozorování člověka bystrého a vidoucího, poznámky soudce přísného a nezaujatého, který se nedává obloudit zdáním a povrchem, nýbrž proniká až k dřeni, kde nalézá surovost, přetvářku, studenou brutalitu a posedlost. Mistrné jsou jeho — dá-li se to vůbec říci — lidské, civilní tváře těchto netvorů, kteří měli tolik let v rukou osud německého národa. A stejně zajímavé jsou jeho komentáře k událostem doma i venku. Je to někdy až otřásající kaleidoskop, který nám běží před očima: Brüning, Papen, Streicher,

cující na jejich sociální vzestup. „V tom právě spočívá poslání katolíků, aby spolupracovali na výstavbě nového světa.“

dovídáme se

Velký podíl Francie na misijním díle.

Pozoruhodný počet misionářů vysílá Francie do světa. Dnes působí v misiích 4502 kněží, 1919 bratří a 9102 setry; tedy celkem 15.523 Francouzů a Francouzek. Kněží náleží 41 řeholím, z nichž nejpočetněji jsou zastoupeni: zahraniční misie pařížská (832 členové národnosti francouzské), Otcové sv. Ducha (563), Bílí Otcové (524) a jesuité (507). Bratři náležejí 31 náboženským sdružením a nejpočetněji jsou v misiích zastoupeni: bratři křesťanských škol (856) a Malí bratři Panny Marie (548). Sestry přicházejí do misí ze 110 kongregací. Nejpočetněji jsou zastoupeny Sestry sv. Vincence z Pauly (968), poté následují františkánské misionářky Mariiny (598), Bílé sestry (537) a Misionářky Panny Marie Apoštolů (442).

Obnova katedrály sv. Jana ve Varšavě.

Katedrální chrám sv. Jana ve Varšavě byl založen Konrádem Mazovským. Jeho původ je spojen se zbožnou legendou ze XIII. století. Tehdy Tataři pustošili Polsko a dostali se až do Varšavy. Odvlékli do zajetí mnoho Poláků, mezi nimi také jednoho rytíře neznámého již jména. Byl zaměstnán ve stáji tatarského chána, kde spatřil, jak Tataři zneuctívají kříž, stojící nedaleko místa, kde se napájeli koně. Proto za noci kříž odklidil a vhodil do blízké studny. Krátce nato se mu podařilo přehnout. Dostal se do Varšavy. Tu jednoho rána slyšel pokřik a spatřil shluk lidí u Visly. Po proudu uviděl plavat kříž, který zachránil od tatarského zneuctívání. Vsedl na loď, kříž vytáhl z vody a umístil u fary, odtud byl později přenesen do kostela sv. Jana. Dóm sv. Jana byl stále rozšiřován a polští králové pečovali o jeho zvelebení. Slavnými bohoslužbami v katedrále začínal polský sněm. U hlavního oltáře stvrzovali nově korunovaní polští králové privilegia. Roku 1602 ohromný orkán zničil katedrálu; neporušen zůstal pouze zmíněný kříž. Kostel byl znovu obnoven za vydatné pomoci panovníků Sigmunda III. a Stanislava Augusta. Roku 1667 byl v něm vysvěcen první varšavský biskup a chrám byl povýšen na katedrálu. Roku 1817 měla Varšava prvního arcibiskupa, jehož katedrálním chrámem zůstal kostel sv. Jana.

Roku 1944 postihla kostel sv. Jana nová bouře, za polského povstání

zničily jej bomby. A zase tu zůstal neporušen pouze onen zázračný kříž. Po válce byly na místech, kde stálo kněžiště a hlavní chrámová loď, vybudovány dvě kaple. Menší, v níž byl umístěn zázračný kříž a druhá větší, literácká kaple, nazvaná podle literáckého bratrstva, založeného při katedrále v XVIII. století.

První kaple byla právě slavnostně otevřena a vysvěcena kardinálem Hlondem za účasti mnoha tisíců věřících. V průvodu byl kříž přenesen z kostela karmelitánů, kde byl uschován od r. 1944, do kaple sv. Jana. Poté celebroidal kardinál August Hlond, primas Polska, pontifikální mši sv. za účasti biskupů a duchovenstva, kteří přišli ze všech krajů Polska. Druhá kaple bude vysvěcena a otevřena na Boží Tělo.

Válka válce.

Film „Válka válce“ zachycuje různé výseky z minulé války a kromě osoby sv. Otce jsou ostatní herci zcela anonymní. Film líčí početnou rodinu, která je postupně ničena v krematoriích a bombardovaných městech. Každý člen rodiny podstupuje podivuhodnou odyseu, ale i když je jeho osud zcela rozdílný od osudu druhých, přece všichni umírají tragickou smrtí. Na konci filmu zjevuje se tvář sv. Otce na pozadí černého kouře, vyvolaného zásahem atomové pumy. Svátý Otec pronáší mírovou řeč, v níž odsuzuje ty, kdož zavinili vraždění lidstva nebo jejich spolupracovníky. Projev papežův je v sedmi řečech: také rusky a ještě v jednom slovanském jazyku. Každá verze je natočena na dvakrát. Dolehne toto papežovo poselství míru k srdcím všech národů?

Kouzlo esperanta.

Prožili jste již někdy radost sběratele pohlednic či poštovních známek nebo čehokoli jiného, když po prve dostal obálku se svou adresou, na níž je nalepena jedna nebo více známek daleké země? Jak se chvěje člověku ruka radostným vyrušením, když otvírá obálku, ovanutou vůní vzdálených krajů, v nichž rostou palmy a nekonečné moře omývá břehy, anebo v nichž sobi hledají cestu ve věčném sněhu. Množství cizích známek — krásné pohledy — zajímavé fotografie — a písmo člověka, kterého jste ještě nikdy neviděli — a který vám píše jako svému příteli. Ano, umíte-li ESPERANTO, můžete si dopisovat s celým světem, můžete prožívat radosti poznání nových a nových krajů i tenkrát, když nemůžete se podívat dál než do nejbližšího okolí svého bydlíště. I vy se můžete ESPERANTU naučit, neboť je daleko snadnější nežli ostatní živé řeči. Čemu se učíte v jiné řeči léta, v ESPERANTU se naučíte za několik měsíců. Reditelství „Písemného kursu esperanta“, Praha-Břevnov 514, zašle vám na požádání pohledním lístkem první ukázkovou lekci toho kursu.

kancelář Hitler, požár sněmu, Roehm, von Fritsch, smlouva německo-polská, obnovení německé armády, obsazení Porvni, vypovězení locarnské smlouvy, nacistický puč v Rakousku, anexe Rakouska, Mnichov.

Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista podle vidění zbožné řeholnice Kateřiny Emmerichové. Přeložil Jan Dokulil. Brněnská tiskárna v Brně 1948, stran 358, neváz. 90 Kčs.

Kniha sestavená básníkem Klementem Brentanem podle výpovědi Anny Kateřiny Emmerichové, narozené 1774 ve Flamské u Goesfeldu, vyšla již v mnoha vydáních a nesčetných překladech. Jsou pochybnosti, zdali vypravování Brentanova je věrnou reprodukcí jejích vidění. Prostota slohu však ukazuje, že odchylky nejsou podstatné. V celkovém hodnocení díla není jednoty mezi theology: hledají-li v něm jedni různé rozpory s evangeliem, trvají druzí na objektivní správnosti a spolehlivosti. Nesporné je, že kniha působí mohutným dojmem na věřícího čtenáře a je živým podnětem rozjímavé zbožnosti. Dokulilův mistrovský překlad ji učiní drahou i českému čtenáři. D. P.

A. a V. Mrštikové: **Rok na vsi**, Kronika moravské dědiny. K vydání připravil Karel Dvořák. Ladislav Kuncíř v Praze 1947. Díl I, stran 598, díl II, stran 525, oba sv. neváz. 300 Kčs.

Hrdiny Roku na vsi jsou obyvatelé jihomoravské dědiny temperamentem Slováci, krojem a nářečím Hanáci se svým svérázným, věčnými „vůbecními“ starostmi souženým a samorostlým úředním slohem se vyjadřujícím starostou Filipkem. Litují-li autoři počátkem tohoto století, že národopisné zvláštnosti těch lidiček setřela škola a spláchla blízkost Brna a Vídně, co by asi řekli nyní, kdyby z hrobu vstali — ne našli by z bývalé puvodnosti téměř nic. A tak je Rok na vsi dnes nejen lidopisný, ale i v určitém smyslu historický dokument o životě a mravech lidu moravského na přelomu století, jehož čtosti i nectnosti byly viděny sice s láskou, ale bez skel mámení, jehož sociální a hospodářské životní podmínky byly vcelku neutěšené, byť živou vírou v Boha, v rytmus přírody a liturgická tajemství církevního roku zakotvené a starobylými zvyky zkrášlené. Život toho lidu ve své bídě a ve svých radostech poskytl autorům tisíce námětů genových drobnokreseb, anekdot a povahopisných lícní, jež jsou patrně dílem Aloisovým, kdežto skvělé přírodní a společenské impresy nepochybně pocházejí z pera Vilémova, jenž v prvním vydání nebyl jako spoluautor uváděn. Dílo nemá ovšem jednotné dějové osnovy, řada episod je začleněna v rámeček církevního kalendáře, ale ze všech stránek vydechuje bytostná a životní jednota lidských příběhů, vklíněných v nábožensko-mravní řád a styl, pro nějž mají autoři ne snad jen shovívavé porozumění liberálních lidopisců, nýbrž živé sympatie a respekt milujících a osvícených znatelů lidských duší. Líčení silvestrovského kázání nebo obřadů velikonočního týdne sotva má obdobu v české literatuře a předčí básnickou hloubkou a mystickým oparem mnohé, co bylo napsáno v cizině. Už to mohlo být důvodem vydavatelů, jinak dbalému jazykové stránky a retušujícímu nahodilé poruchy textu, aby vydání, jež má být „kritické“ bylo prosto i věčných nedopatření, pokud se týká náboženských a liturgických podrobností. Tak Nepokradeš není páté, nýbrž sedmé přikázání (I—148), „lumen ad revelationem gentium“ nelze překládat „světlo k úlevě lidstva“ nýbrž „světlo k osvětlení pohanů“ (I—531), na květnou neděli se neklepe na bránu chrámu palmou, nýbrž patou kříže (II—87), „flectamus genua“ se na Veliký pátek neříká „Bůh ví po kolikáté“ nýbrž jen jednou po lekci z proroka Oseáše (II—132), při průvodu po svěcení ohně na Bílou sobotu se nenese paschál, nýbrž jen trojramenný svícen (II—149), při průvodu na vzkříšení se nenese trojramenný svícen, nýbrž jen paschál (II—170). D. P.

Jacques Maritain: **Traja reformátori**. Přel. J. M. Spolok sv. Vojtecha v Trnave 1947, stran 178, neváz. 70 Kčs.

Slováci nás předstihují překladem znamenitého spisu Maritainova o třech reformátorech, o Lutherovi jako reformátoru víry, Descartovi jako reformátoru filosofie a Rousseauovi jako reformátoru mravů. Postup Maritainův má za účel vysvětlit a zobrazit odklon moderního člověka od myšlenkového a sociálního řádu křesťanského středověku. Vylišit zevrubně ten proces by bylo nesnadným úkolem historickým i kritickým jak pro rozsáhlost látky, tak pro složitost myšlenkových a mravních problémů, jež přinesl novověk. Pro větší názornost a přehlednost obrací Maritain zřetel k třem výrazným postavám, k Lutherovi, Descartovi a Rousseauovi pomíjeje Kanta, jenž stojí na soutoku duchovních proudů, vyšlých z těch tří mužů. Volba takových reprezentativních typů záleží jednak na základním hledisku, jednak na vlastním cíli výkladu. Maritain stopuje více původ ideí, jež ovládají dnešní svět: méně si všímá jejich vzájemné závislosti a jejich důsledků pro utváření moderního ducha. Ovšem hlavním záměrem autorovým bylo ukázat, že každou novou myšlenku lze nejlépe pochopit hned při jejím zrození, kdy se projevuje v nejryzejší formě, a to se mu plně zdařilo. D. P.

„Mamut“

národní správa fy

Ferdinand Hübner

Holešov

Arch. Jaroslav Bařinka

Valašské Klobouky

Arcibiskupský mlýn

Holešov – Telefon 35

Lékárna Milosrdných bratří

v Prostějově

Jaroslav Chytílek

továrna jemného pečiva

v Holešově tel. 80

Zadáno H. Š. Prostějov

Továrna na uzeniny a konzervy

V. Skuherský a spol.

Holešov

Zadáno J. Holešov

*Značka jakostních
čokolád
bonbonů*

Zora

továrna na čokoládu a cukrovinky
národní podnik, OLOMOUC

Arch. Oldř. Osolobě.

nábytek a zařízení bytů
projekční kancelář

O l o m o u c u kina Edison

Stavební a projekční kancelář

Václav Gregor, stavitel

Olomouc, Klicperova ul. 20

Telefon 1060 Sklady a kancelář tel. 1658

Josef Kupec

PARNÍ A STROJNÍ PEKÁRNA

Olomouc - Slavonín
Novoulická čís. 42

V. & A. Novotný

komanditní společnost

Olomouc-Hodolany

Lipenská 43 - Tel. č. 1282

stavitel, tesařský mistr,
pila a obchod dřevem

J. David a spol.

společnost s r. o.

O l o m o u c

M. Smékalová

O l o m o u c

BARVY LAKY KOLONIÁL

Vojtěch Baklík

destilace lihovin a likérů
výroba ovocných šťáv

Vizovice

Jakub Drbal

zahradnictví

Brno-Líšeň

Telefon 6

Metoděj Drbal

zahradnictví

Brno-Líšeň

Telefon 6

Jan Příkrý

zahradnický závod

Brno-Líšeň

Květiny

František Šusta

obchodní zahradnictví

Brno 28 - Líšeň

Šimáčkova 28

Jan Ivoňák

speciální výroba obývacích pokojů

•
Rousínov č. 246 tel. 97

Výroba kvalitního nábytku

•
V. Dvořáček

Rousínov 134 - tel. 63

VÝROBA OBÝVACÍCH POKOJŮ

JULIUS KOUDELKA

STOLAŘSTVÍ

Rousínov čis. 234

Václav Nohel a synové

výroba a sklad nábytku

Rousínov - Slavkovice

Telefon číslo 51

Výroba a sklad nábytku

Jaroslav Novák

Rousínov 125

byt telefon 34 – dílny telefon 74

VÝROBA NÁBYTKU

Lev Pospíšil

Rousínov

Bohuš Řičánek

cukrárna

Rousínov

„Iris“

JOSEF ČERVINKA

továrna na obuv

ZLÍN

FR. NOVÁK, ZLÍN

TOVÁRNA NA OBUV

„Jiro“

ARNOŠT JIROUSEK

továrna obuvi

ZLÍN

FRANTIŠKA BATÍKOVÁ

továrna obuvi

a speciální výroba cviček

ZLÍN

Josef Sklenář

kloboučnictví

Zlín, Rašínova Telefon 562

Sanatorium

MUDr. ROBERT POSPÍŠIL

Olomouc

Ul. Božího Těla 7 Tel. 22

Technická stavební kancelář

František Novák

podnikatelství staveb

Klenovice n. H.

VÍT SPÁČIL

továrna na obuv

Prostějov

Bruno Černůšek

výroba sodovek a limonád

Hodonín

Masarykovo nám. 27

Nová lékárna

proti sokolovně

Hodonín

Tel. 121

Perutka & Paška

železo - roury - armatury

Uh. Hradiště

Leopold Rotter

Uh. Hradiště

Sešit REKORD

nepovolí nepárá se
je nejtrvanlivější, vyrábí

R. ŠUBRT, Brno

Adolf Schoř

strojní bednářství

Šlapanice u Brna

KOSTELNÍ OKNA

malovaná i mosaiková opět vyrábí

Otmar VAČKAŘ a spol.

BRNO, Churchillova 42

Telefon 15.507

Vinárna za Starobrněnským klášterem
nájemce

RADOSLAV JURIŠIČ

BRNO

František Růžička

PEKÁRNA

Brno-Husovice, Nováčkova 37

Telefon 10.727

PRVNÍ MORAVSKÁ ZVONÁRNA

Michera a spol.

Brno-Husovice, Nováčkova 11

Jaroslav Vaněk sochař a řezbář
BRNO, Pekařská 9

Kostelní okna v každém provedení

dodává **JAN ŘÍHA**

umělé a staveb. sklenářství

BRNO, Koněvova 3 (Václavská)

Telefon 13.589

Speciální závod

pro PREISOVY krytiny

Štěpán Dobrovolný

BRNO, Červený kopec 628

Telefon 10.655

Vojtěch Knapěk

cukrář

Brno-Líšeň, Scheinerova 2

Ředitelství statků a lesů

Velké Meziříčí Morava

Eduard Dospíšil

nábytkový dům

BRNO, Cejl číslo 33

Zadáno J. Š.

SOUTĚŽ

Redakce jednoho dětského časopisu vypisuje soutěž na vhodný návrh pro celoroční obrázkový seriál, který by čítal v každém čísle 6 obrázků na jedné straně, na celý rok tedy šedesát obrázků. Jde o to, aby seriál byl zábavný a lehce přístupný i nejmenším čtenářům, ale aby přitom podával nevтіravým způsobem nějaké naučení nebo vážnou myšlenku. Nepožaduje se podrobné zpracování a definitivní úprava, kterou si pořídí redakce sama, stejně jako není potřeba, aby text k jednotlivým obrázkům byl zveršován. Případné zveršování bude ovšem náležitě oceněno. O příspěvcích rozhodne tříčlenná porota, sestavená ze zástupců redakce Úsvitu a dětského časopisu. Deset nejlepších prací bude odměněno.

I. cena: 1000 Kčs.

II.—III. cena: 700 Kčs.

IV. cena: 500 Kčs.

V. cena: P. K. Kubeš: Pod korouhví Kristovou (160 Kčs).

VI.—X. cena: Knihy v hodnotě 100 Kčs.

Příspěvky musí býti zaslány nejpozději do 15. června 1948 administraci Úsvitu v Brně, Běhounská ul. č. 22-24.

S koncem školního roku rozloučíte se na dva měsíce se škamnyami. — Jak využijete dlouhých prázdnin?

Radíme vám:

Tři dny klidu, vnitřní radosti, účasti, plnosti pravdy, tyto tři dny exercicií, prožijete-li je opravdově, vám jistě prospějí k tomu, abyste celý další rok žili v neustálém kontaktu s radostí, pravdou a plným životem.

Jistě mnozí z vás se přihlásí na třítydenní duchovní dny. V přátelském prostředí strávíte tak několik dnů, na něž budete jistě vzpomínat s radostí.

Čekáme, že pošlete brzy svou přihlášku na Ústředí katolického studentstva v Praze I, Křižovnická 1, aby pro vás ještě bylo místo.

Exercicie a duchovní dny

Čechy: Exercicie.

14.—19. června: Řevnice, středoškoláci vyšších tříd.

14.—19. června: Svojsice, středoškolačky vyšších tříd.

Duchovní obnovy:

21.—24. června: Řevnice, středoškoláci niž. tř.

21.—24. června: Svojsice, středoškolačky niž. tříd.

Duchovní dny:

Akademici, Teplá u Mar. Lázní.

Akademičky, Štěkeň u Strakoníc.

Středoškoláci vyšších tříd, Záblatí na Šumavě.

Středoškoláci niž. tříd, Kostelní Vydří u Dačic.

Středoškolačky vyšších tříd, Řevnice.

Středoškolačky niž. tříd, Štěkeň u Strakoníc.

Kandidátky uč. ústavů, Jablonné u Podještědí.

Všechny turny začínají 12. července a končí 31. července. — Denní pense je 10 až 40 Kčs podle majetkových poměrů.

Země Moravskoslezská:

Exercicie v arcidiecési olomoucké pro studující středních škol.

Studenti:

- 19. 6.—23. 6. Sv. Kopeček, Exerc. dům.
- 25. 6.—29. 6. Frýdek, Exerc. dům, abiturienti.
- 15. 7.—19. 7. Frýdek, Exerc. dům.
- 12. 7.—16. 7. Velehrad, Stojanov.
- 26. 6.—30. 6. Mor. Ostrava u sv. Ludmily.
- 12. 7.—16. 7. Val Meziříčí, kl. Salvat., deky, prostěradla atd. s sebou.

Studentky:

- 10. 7.—14. 7. Frýdek, Exerciční dům.
- 17. 7.—21. 7. Olomouc, Řepčín, deky, prostěradla atd. s sebou.
- 12. 7.—16. 7. Krnov, farní úřad.
- 12. 7.—16. 7. Velehrad, Stojanov.

Přihlášky na SKA Olomouc, Žerotínovo nám. 2.

Duchovní obnovy:

- 28. 6.— 2. 7. Brno, Barvičova 85, středoškoláci niž. tříd.
- 28. 6.— 2. 7. Brno, Pellicova 2c, středoškolačky niž. tříd.
- 27. 6.— 1. 7. Mor. Budějovice, Domov sv. Antonína, středoškolačky niž. tříd.

Poplatek za exercicie činí 120 Kčs, toaletní potřeby a potravinové lístky či naturálie s sebou. Abiturienti si mohou vybrat též některý turnus exercicií vysokoškolských.

Duchovní dny:

- 11. 6.— 6. 7. Dalečín, akademičky.
- 8. 7.—30. 7. Dalečín, akademici.
- 2. 8.—30. 8. Dalečín, středoškoláci vyš. tříd.
- 10. 7.—30. 7. Liptál u Vsetína, středoškoláci niž. tříd.
- 12. 7.— 2. 8. Šternberk, středoškolačky vyš. tř.
- 12. 7.— 2. 8. Šternberk, středoškolačky niž. tř.

Denní pense 10 až 40 Kčs podle majetkových poměrů.

Přihlášky na exercicie a duchovní dny v Čechách přijímá ÚKS Praha I, Křižovnická 1.

Přihlášky na exercicie a duchovní dny v zemi Moravskoslezské SKA Brno, Běhounská 22-24.

Informace o exerciciích v arcidiecési olomoucké podává SKA Olomouc, Žerotínovo nám. 2.

Exercicie pro studenty v diecési brněnské.

Akademické:

- 24. 5.—28. 5. Dalečín, medici.
- 6. 6.—10. 6. Dalečín, akademici.
- 11. 6.—15. 6. Dalečín, akademičky.
- 19. 6.—23. 6. Brno, Veveří 15, akademici.
- 8. 7.—12. 7. Dalečín, akademici.

Studenti

vyšších tříd:

- * 14. 6.—18. 6. Brno, Veveří 15 (abiturienti).
- * 23. 8.—27. 8. Brno, Veveří 15.
- 1. 7.— 5. 7. Mor. Budějovice.

nižších tříd:

- 28. 6.— 2. 7. Brno, Barvičova (biskup. gymn.).

Studentky

vyšších tříd:

- * 29. 6.— 3. 7. Slavkov u Brna (abiturientky).
- * 6. 7.—10. 7. Brno, Lerchova.
- 24. 8.—28. 8. Mor. Budějovice.

nižších tříd:

- 28. 6.— 2. 7. Brno, Pellicova
- 27. 6.— 1. 7. Mor. Budějovice.

Poplatek za celý exerciční kurs činí průměrně 80 Kčs. Toaletní potřeby a potravinové lístky či naturálie s sebou. V místech, označených hvězdičkou, se konají po exerciciích ještě další přednášky s diskusí, s příležitostí k bližšímu vzájemnému poznání. Účast dobrovolná, konec brzo odpol.

Přihlášky zasílejte na adresu: Studentská katolická akce diecése brněnské, Brno, Běhounská ul. č. 22-24, Typos, do 7. 6. 1948.